ALMANAH ESTIVAL

VACANȚA '87

ANUL CONFERINȚEI NAȚIONALE A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Ampla perspectivă

Despre tot ceea ce reprezintă acest an la scara celui de-al optulea cincinal pe care îl parcurgem ne-a vorbit deseori secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Cuvîntările sale pun în valoare dimensiuni prin care un deziderat de fond al întregii noastre dezvoltări — acela al unei noi calități a muncii și vieții în toate domeniile și sectoarele de activitate — prinde un tot mai pronunțat contur și ne ilustrează în continuarea unor eforturi de maximă importanță și eficiență. Programele adoptate de cel de-al XIII-lea Congres al partidului sînt în plină materializare și alcătuiesc frontul de gîndire și acțiune al întregii națiuni. De calitatea înfăptuirii acestora depinde viitorul apropiat ca și imaginea țării în plan economic și social, a perspectivei sfîrșitului de mileniu. Pe segmentul fiecărui an se înscriu astfel obiective și investiții care fac din actuala etapă o treaptă hotărîtoare pentru ascensiunea noastră neîntreruptă pe calea progresului și civilizației. Semnificative în această privință rămîn orientările și direcțiile formulate de secretarul general al partidului, această cuprindere în sfera unei maxime eficiențe a tuturor eforturilor care privesc organizarea și desfășurarea activității, conducerea acesteia, pregătirea profesională în consens cu cele mai înaintate cuceriri ale științei și tehnicii contemporane, ale revoluției care are loc în acest domeniu. Această pregătire — calificarea neîntreruptă — reprezintă de fapt unul dintre atributele esențiale ale spiritului revoluționar, creator, un factor puternic de conștiință politică și profesională care propulsează mersul mai departe al societății și este în măsură să apropie tot mai mult viitorul pe care ni-l prefigurăm și pentru edificarea căruia se străbate una dintre cele mai vaste și mai lămuritoare epoci.

Starea de fapt a muncii și creației, mobilizarea tuturor energiilor, a tuturor capacităților de inițiativă și acțiune primesc, prin demersurile secretarului general al partidului, clarificări și impulsuri innoitoare care ridică neîncetat gradul de competență și sporesc în substanță rezultatele muncii, zestrea făuritorilor de bunuri materiale și spirituale. În această perspectivă, dominantă rămîne Conferința Națională a Partidului, eveniment în pregătirea căruia se succed activități la nivel național care cuprind în raza lor de semnificație angajarea potențialului creator al întregii țări, o experiență vastă care atinge în această etapă noi reliefuri economice și sociale, noi trepte pe calea istorică pe care ne-am asumat-o. „Modernizarea, programele pe care le-am adoptat — sublinia secretarul general al partidului — și care trebuie să ducă la creșterea eficienței, cu tot ceea ce prevăd acestea, presupun o schimbare completă a concepției, a felului de gîndire, de organizare a întregii activități".

Pregătirea și perfecționarea pregătirii profesionale reprezintă o componentă esențială a întregului program de înaintare complexă, multilaterală, în scopul progresului și civilizației, o componentă în baza necesității căreia s-au conceput forme și modalități de acces larg, tot mai profund, la valorile științei, ale culturii, fapt cu precădere important pentru însăși condiția prezentului și viitorului. „Avem nevoie de oameni care să lupte și să soluționeze la timp problemele" sublinia secretarul general al partidului și, în această accepțiune, se face evidentă însăși concepția după care, înfăptuirea sarcinilor economice și sociale urmează o hotărîtoare linie de boltă a competenței, a eficienței, a calității sub egida căreia se înscrie cel de-al optulea cincinal.

Cu poporul, pentru popor

S-a subliniat și se va sublinia mereu, cu un deosebit sentiment al satisfacției pe care ți-o conferă realitatea trăită și ridicată la altitudinea unei prodigioase și omniprezente conștiințe politice, faptul că, între atîtea și atîtea ctitorii de ordin material care au schimbat decisiv înfățișarea țării și i-au dat o nouă

ANUL CONFERINȚEI NAȚIONALE A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

durată, un nou statut, o nouă răsfrîngere în sfera progresului și civilizației socialiste, există una care, neîndoielnic, formează însăși arhitectura gîndirii și acțiunii practice, revoluționare, modul în care ne călăuzim și ne abordăm propria condiție, ca o viziune largă, deschisă, cu puternice rădăcini în trecut dar și mai puternice în prezent. Este această ctitorie a ideii de unitate, idee care, odată cu Congresul al IX-lea al partidului, poartă o substanțială și hotărîtoare pecete de personalitate. Gîndită și proiectată treaptă cu treaptă, înfăptuită pas cu pas și într-o dialectică a realului în care partidul nostru comunist a lucrat și lucrează de atunci, îndeplinindu-și rolul de centru vital al întregii națiuni, ideea de unitate a devenit de nedespărțit de ideea de democrație, de participare și angajare patriotică exemplară, ea fiind liantul cel mai exact dintre cuvînt și faptă, forța prin care am putut obține atîtea mari și inconfundabile victorii în vasta operă de edificare socialistă și comunistă. Egalitatea tuturor fiilor și fiicelor patriei în fața prezentului și a viitorului este unul din criteriile acestei unități, este unul din argumentele care țin în raza lor de referință o întreagă experiență economică și socială, un întreg destin. O concepție politică novatoare, profund științifică, umanistă în toate fundamentările ei teoretice și practice a stat și stă la baza tuturor marilor înfăptuiri ale anilor marcați de cele cinci forumuri comuniste ale țării, anii unei epoci istorice glorioase care rămîne simbolică prin însăși titulatura ei.

Rezolvarea justă, științifică, a problemei naționale, în temeiul înaltelor idealuri ale socialismului și comunismului ca și în temeiul unei istorice și mereu reconfirmate tradiții privind omenia, spiritul de dreptate și echitate ale poporului român, face parte integrantă din construcția noii societăți, a unei conștiințe noi, revoluționare, a unui om nou, eliberat de dogme și prejudecăți, așezat pe de-a-ntregul în drepturile și îndatoririle sale față de sine, față de patria și poporul său. Dezvoltarea armonioasă a întregii țări este și dezvoltarea de conștiință a tuturor oamenilor săi, este egalitatea și frăția de care nu se pot lipsi niciodată. „Nu numai că am formulat teza făuririi socialismului cu poporul și pentru popor, sublinia secretarul general al partidului, dar am acționat și am făcut totul pentru a da un conținut real acestei teze și pentru a asigura participarea în mod conștient a întregului nostru popor la înfăptuirea programelor de dezvoltare, la adoptarea tuturor hotărîrilor, la elaborarea și înfăptuirea politicii interne și externe". Axată pe realitățile pe care le trăim și în care ne configurăm tot mai distinct un orizont al muncii și creației care să slujească oamenilor, să-i edifice asupra rostului și menirii lor în lume și societate, această teză este și configurația de natură ideologică a unei noi culturi, a spiritului creator. O cultură nouă, umanist-revoluționară are toate condițiile și toate argumentele să-și desfășoare în profunzime sensurile și să edifice în perspectivă o nouă sensibilitate, o spiritualitate nouă, pe cît de reală pe atît de necesară, în care „omul, libertatea, independența, bunăstarea să stea în centrul preocupărilor". Întemeierea pe cunoaștere, pe știință, pe adevăr, pe respectul față de valorile create și pe hotărîrea de a spori neîncetat zestrea acestora, ca mijloc de participare liberă, neîngrădită, la crearea, dezvoltarea și apărarea valorilor lumii, ale progresului și civilizației umanității — iată una dintre multiplele și marile condiții ale noii culturi, ale noii sensibilități care cuprinde în sfera ei și trecutul, tradiția, și prezentul prin tot ce are el mai valoros.

Înflăcărata prezență

Un moment jubiliar în viața tinerei generații, și nu numai a ei, l-a reprezentat împlinirea a 65 de ani de la înființarea Uniunii Tineretului Comunist și a 30 de ani de la crearea Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România. Istoria organizației revoluționare este strîns legată de istoria partidului, iar traiectul eroic pe care l-a străbătut este în măsură să oglindească întreaga disponibilitate, întregul potențial de luptă și muncă, patrimoniul viu și înflăcărat prin care tînăra generație și-a ilustrat însăși condiția menirii și misiunii sale, a angajării și atașamentului profund față de cauza idealurilor de libertate socială și națională, a aspirațiilor de progres și civilizație. Marile transformări economice și sociale pe care le-a cunoscut România pe calea construcției socialiste și comuniste își au orizontul adînc de plecare în actul făuririi partidului nostru comunist. La numai un an după acest act istoric se făurea organizația de tineret în rîndurile căreia avea să-și afirme calitățile excepționale de conducător cel căruia, mai tîrziu, prin voința unanimă a partidului și țării, avea să i se încredințeze cîrmele destinului național, secretarul general al partidului, președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Spre satisfacția și mîndria Uniunii Tineretului Comunist, acei ani care au rămas vii în memoria organizației poartă pecetea gîndirii și acțiunii revoluționare, a abnegației și curajului patriotic, înflăcărat ale tînărului erou comunist care organiza și mobiliza tinerii în toate bătăliile inițiate și conduse de partid, pentru cucerirea drepturilor și libertăților democratice, împotriva războiului, pentru apărarea integrității și independenței, împotriva fascismului. De asemenea, spre satisfacția și mîndria organizației revoluționare a tinerei generații, în acei ani activa în cadrul mișcării de tineret tovarășa Elena Ceaușescu, personalitate marcantă a vieții politice și sociale de azi, savant de largă recunoaștere internațională. Calități moral-politice deosebite au rămas astfel înscrise pentru totdeauna în mintea și inima tinerelor generații, ele alcătuind și chipul de noblețe ca și emblema prin care cele mai înalte exemple de patriotism au menirea de a se transforma într-o permanentă stare de conștiință și într-un permanent îndemn. Atrag și solidarizează vocații, călăuzesc aptitudini, unesc și mobilizează energii.

Spirit mereu viu și înnoitor, tineretul a reprezentat și reprezintă teritoriul vast de conștiință și sensibilitate asupra căruia acționează toate marile evenimente ale țării. El n-a lipsit niciodată din istorie. Dimpotrivă, în arcul de boltă pe care-l formează anii existenței noastre contemporane, tineretul este o prezență pe cît de entuziastă pe atît de exactă și prodigioasă. Unitatea de acțiune a tineretului a constituit platforma pe care partidul o afirma și edifica în rîndul tuturor categoriilor sociale, iar această unitate avea să-și probeze întreaga sa tărie, întreaga sa încărcătură de idei și sentimente în tot ce a însemnat făurirea unei noi societăți, a unei noi condiții umane, a unui nou orizont de muncă și creație.

Spirit mereu viu

Ideea de tinerețe și ideea de unitate trec astfel prin actul eroic al revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, ideea de tinerețe și ideea de unitate trec prin toate marile programe economice și sociale elaborate de partid și înfăptuite sub conducerea partidului, prin toate marile transformări care au dat și dau un chip nou, tot mai distinct, țării și oamenilor ei. Congresul al IX-lea al partidului și epoca pe care o inaugurează acest eveniment înseamnă și pentru organizația revoluționară a tineretului o nouă condiție și un nou cadru de manifestare a personalității sale, o strălucită reconfirmare a tradițiilor sale de luptă și muncă și în același timp o strălucită deschidere de orizonturi noi, temerare, o amplă și tot mai îndrăzneață definire a rolului, locului și misiunii sale în societate, în cîmpul vast al împlinirii sarcinilor și obiectivelor înaintării noastre spre noi culmi de progres și civilizație.

În economie, în știință și cultură, prezența tineretului face parte integrantă din acea unitate moral-politică și socială care ne definește întregul traiect al anilor pe care-i numim sub semnul și titulatura unei epoci și se constituie ea însăși — această prezență — într-o modalitate de a se exprima și lucra pentru un viitor care-i aparține. Creșterea, formarea și afirmarea tineretului reprezintă o îndatorire a întregii societăți — specifică una din tezele partidului nostru, și ea este o programatică răsfrîngere în plan ideologic a unei experiențe care a relevat marea contribuție a Uniunii Tineretului Comunist în opera de edificare socialistă și comunistă în România, este o programatică și largă concepție fundamentată pe calea perspectivei ca și a realității, a inepuizabilei surse de energii și capacități vii, creatoare, pe care le consacră apartenența la scopuri și idealuri înalte.

Viitorul însuși

Viitorul însuși al națiunii — tineretul; tineretul — viitorul însuși al patriei și al poporului, tineretul — importantă forță a progresului economic și social, tineretul — importantă forță a luptei pentru pace și înțelegere în lume — iată cîteva din direcțiile și orientările de fond pe care le regăsim în opera secretarului general al partidului și în cuprinderea cărora vedem însuși sensul moral, politic și social al existenței vîrstei tinere. Și mai vedem marea invenție de ordin material și spiritual care a fost făcută în numele ideii de tinerețe și pentru afirmarea și împlinirea tuturor drepturilor și îndatoririlor acestei vîrste. La împlinirea a 65 de ani de la crearea sa, Uniunea Tineretului Comunist se prezintă ca o organizație cu destin istoric prodigios, respectat și apreciat, dar și cu o mult mai amplă și mai revelatoare cuprindere problematică, în consens cu sarcinile și obiectivele asumate în procesul creșterii și formării noilor generații. Ea se află pretutindeni acolo unde viitorul se probează clipă de clipă, ca o organizație erou întruchipată în milioane și milioane de tineri, pe șantiere, în uzine, pe marile

platforme ale industriei, științei și tehnicii, în agricultură, pe frontul noii revoluții agrare, care înseamnă producții record, dar și un nou mod de a gîndi. Ea se află în școli și universități, învățînd și legînd tot mai strîns învățămîntul de cercetare și producție, de valorile cele mai înaintate ale cunoașterii și practicii umane. Ea se află pretutindeni sub semnul unei noi calități a muncii și vieții, pretutindeni acolo unde se hotărăște soarta înfăptuirii programelor și obiectivelor celui de-al XIII-lea Congres al partidului.

Ca o chemare a piscurilor înalte

Un elogiu se cuvine din totdeauna tinereții. Un simbol al ei de primăvară, echinocțiul, i-a tutelat însuși momentul aniversar — împlinirea a 65 de ani de la crearea Uniunii Tineretului Comunist și a 30 de ani de la înființarea Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România. Sub semnele echinocțiului a avut loc adunarea solemnă în cadrul căreia tovarășul Nicolae Ceaușescu a rostit o cuvîntare care se constituie într-un adevărat manifest al luptei și muncii tineretii revoluționare. Primăvara și tinerețea așadar într-o strînsă și indisolubilă legătură, tinerețea și patria într-o strînsă și vie reprezentare a realității, tinerețea ca o mărturisire de fapt și de drept a tuturor generațiilor. Pentru că în seama ei s-au zămislit și se zămislesc toate speranțele și idealurile unui întreg popor, de la ea și în virtutea marilor ei disponibilități emană starea de conștiință vie și permanentă a existenței unei întregi țări, pentru ea și cel mai adesea prin însuși exemplul său a putut triumfa rațiunea luptei, a dăruirii și abnegației; pentru ea și în seama tuturor treptelor devenirii și edificării noastre istorice s-a înălțat mereu și drumul culturii și artei, al muncii și creației în sfera cărora s-a produs și se produce una din cele mai expresive și mai cuprinzătoare sinteze ale ideii de patrie și popor. Ne imaginăm eroii neamului cu precădere tineri și ei chiar astfel și sînt, tineri rămași în seama tinereții faptelor și evenimentelor cărora le-au dat viață, tineri purtători de gînduri, idei și sentimente care alcătuiesc însăși confluența în timp a generațiilor. Vin dinspre ei mari energii de spirit, munții se fac parcă mai înalți și mai limpezi cînd se înconjoară de tineri, viața se umple de o fermecătoare și amplă durată, de o continuă luptă pentru perfecțiune. În toate momentele cruciale ale istoriei, poporul și-a exemplificat în chip strălucit vocația luptei pentru apărarea ființei sale și a țării dar și-a exemplificat și vocația de a miza pe tineri. Dacă ochii și mîinile sale au atins și ating viitorul, aceasta se datorează în bună măsură și faptului că în știința și înțelepciunea sa el a cuprins și ideea de tinerețe, iar din creșterea și călăuzirea tinerilor și-a făcut o adevărată tablă de norme și valori care țintesc o exemplară condiție morală, o exemplară omenie, un exemplar mod de a fi. Regăsim aceasta ca pe un cod etic în cîntecele populare, în balade și legende, în basme, după cum tot aici regăsim și faptele care le valorizează și le relevă ca pe o zestre ce se moștenește neîncetat. În seama și pe seama tinerilor au crescut și cresc virtuțile luptei, ale muncii și creației întregii țări, pentru ei viitorul s-a putut asemăna cu o stea a speranței. Dar ei înșiși întruchipează acest viitor, ei au fost și rămîn ca o chemare a piscurilor și orizonturilor înalte.

La steaua împlinirii

Cuvîntarea secretarului general al partidului rostită în cadrul adunării solemne organizate cu prilejul acestui memorabil eveniment din viața tinerei generații rămîne ca un elocvent și edificator document. „În istoria îndelungată și glorioasă de mai bine de două milenii a poporului nostru — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — nu au existat momente mai importante în care tineretul să nu-și fi adus contribuția și jertfa sa pentru formarea poporului și a națiunii române, pentru realizarea Unirii și apoi a statului național unitar român".

De la participarea la istorie, la asumarea și făurirea acesteia, în consens cu legitățile progresului și civilizației, ale luptei — iată

ANUL CONFERINȚEI NAȚIONALE A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

saltul enorm de la biografia ideii de tinerețe la aceea de organizație politică, revoluționară, iată traiectul care, odată cu crearea Uniunii Tineretului Comunist, înseamnă și crearea unui nou orizont de conștiință politică și patriotică, înseamnă ridicarea la o nouă altitudine și cuprinderea sub semnul unei noi identități — aceea de utecist — a înseși ideii de tînăr. La numai un an după actul făuritor al Partidului Comunist Român se înființa Uniunea Tineretului Comunist și aceasta poate spune totul despre sensul politic și moral al investiției pe care de la bun început partidul a realizat-o în rîndurile tineretului, despre politica pe care în mod programatic avea să o ducă și să se îngrijească în chip deosebit de creșterea, formarea și educarea tinerelor generații.

Tradiții înaintate ale luptei și muncii tineretului s-au reconfirmat într-o perspectivă nouă, grandioasă. Dintr-o stea a speranței, viitorul a devenit o stea a împlinirii. S-a întemeiat nu numai o nouă geografie economică și socială a patriei ci și o geografie a unei noi spiritualități, a unei noi democrații. Ființează în toate acea tinerețe eroică și cutezătoare care e a construcției, a mersului înaintat, a gîndirii și inspirației creatoare dar mai înainte și mai înainte de toate este a unei mari și înflăcărate iubiri. Pentru că, indisolubil legat de mintea și inima tinerelor generații, de întreg drumul deschis în fața a milioane și milioane de tineri, spre prestigiul și marea forță de iriurire a organizației revoluționare, rămîne un fapt de istorie cu semnificații aparte. A mărturisit în cîteva rînduri aceasta secretarul general al partidului, a mărturisit-o și la adunarea solemnă prilejuită de recentul eveniment aniversar, a mărturisit-o de fapt și o mărturisește prin întreaga operă teoretică și practică închinată făuririi socialismului și comunismului pe pămîntul românesc. Tezele înscrise în Programul partidului și conform cărora tineretul reprezintă viitorul însuși al națiunii, o importantă forță a progresului material și spiritual, o forță înaintată a luptei pentru pace și înțelegere între popoare, îi aparțin și formează, dimpreună cu alte principii și direcții ale formării și afirmării unei conștiințe noi, înaintate, unul dintre acele tezaure ale gîndirii și acțiunii revoluționare din care Uniunea Tineretului Comunist se inspiră și își călăuzește toate eforturile. Ea fiind aceea care primește mereu noi și noi promoții de tineri, îi ia de la țărmul celei mai fragede și mai sensibile vîrste și îi conduce spre țărmul vîrstei mature. Se aseamănă de aceea cu o școală și chiar o școală și este, cu deosebire doar că în cuprinderea ei, cît țara, se ucenicește febril și se învață, cu știință și pasiune, viitorul.

Tradiții înaintate

Tradiții înaintate, făurite în anii luptei pentru edificarea societății, tradiții care vin în completarea celor făurite pe cîmpul de luptă pentru apărarea și salvgardarea ființei neamului, pentru cucerirea libertății și independenței, tradiții care merg și mai adînc, mai departe, spre rădăcinile inimii și cugetului nostru național, tradiții care alcătuiesc emblema unei vîrste — pe aceea a tinereții și nu numai a ei — însoțesc, cu ecourile, cu semnificațiile și întrepătrunderile lor și orizontul culturii și artei, al creației. Istoria a mers mînă în mînă cu creația, cu literatura și arta, cu știința, în sensul cel mai larg și mai explicit al luptei care și pe acest plan a însemnat tot atîta abnegație, tot atîtea frămîntări și uneori chiar sacrificii, dăruire totală pentru cauze și scopuri înalte. Pe eroi, pe toți marii eroi ai neamului ni-i reprezentăm prin faptele, prin evenimentele și idealurile cărora li s-au dedicat și ni-i reprezentăm de obicei tineri, le cinstim adică acea tinerețe pe care ne-au lăsat-o nouă moștenire și pe care noi, mai departe, sîntem datori să o lăsăm viitorului. De unde venim, cine sîntem, încotro ne îndreptăm? — aceasta poate fi, întreită, întrebarea la care răspundem muncind și inspirîndu-ne toată viața. Rămînînd ca în partea aceea de soare — cel al tinereții — și la echinocțiul de primăvară pe care ea și l-a sărbătorit, să ne gîndim că în chipul de azi al celor tineri stă chipul de conștiință și putere nouă, exemplificatoare, al acelui om nou care își duce patria pe culmi și mai noi, mai departe, trimițînd de acolo o undă vie de raze spre tot ce l-a premers și a lucrat pentru el, străbătînd experiențe în bună măsură necunoscute. Și întemeind, chiar și prin aceasta, încă o tradiție, aceea prin care tinerețea este nu numai eroică și cutezătoare ci și reflexivă, gîndind și proiectînd în spațiul drepturilor și îndatoririlor sale fundamentale patria fără de graiul și sufletul căreia noi nici n-am fi putut exista.

Supremul exemplu

Ca o consacrare a ideii de primăvară, ca un elogiu adus țării și conducătorului ei, ca un legămînt reînnoit și rostit în fața partidului, aniversarea împlinirii a 65 de ani de la crearea Uniunii Tineretului Comunist și a 30 de ani de la înființarea Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România reprezintă unul dintre acele momente vii din istorie care dau expresie timpului în toate dimensiunile și semnificațiile sale. Trecutul, prin tot ce are el mai înaintat, trăiește în inima și conștiința prezentului, prezentul — prin toate ctitoriile sale — este o înaltă și fidelă cinstire a luptei și muncii înaintașilor, o carte imensă în litera și spiritul căreia se regăsesc semnăturile tuturor fiilor și fiicelor patriei, se regăsesc, ca o emblemă a propriilor noastre gînduri și aspirații, toți cei ce ne vor urma. Se regăsește viitorul în această carte pentru că el ne întregește în lumina propriilor noastre cerințe și așteptări, în lumina propriilor noastre posibilități. Sentimentul este acela al unei indisolubile și ample unități: tînăra generație a văzut și vede în partid și în conducătorul său garanția fermă a înfăptuirii marilor programe de dezvoltare neîntreruptă a țării și prin aceasta își vede însăși condiția împlinirii sale istorice, fiind investită, prin organizația sa, cu o misiune tot mai activă și avînd un rol tot mai viu în societate ca și în lumea propriei sale conștiințe, a formării și afirmării propriei sale personalități: „Consider o îndatorire de onoare de a menționa la această aniversare a Uniunii Tineretului Comunist — spunea secretarul general al partidului — că primii pași în mișcarea revoluționară i-am făcut în rîndul Uniunii Tineretului Comunist. În Tineretul Comunist, sub conducerea partidului, am învățat să lupt pentru interesele poporului, pentru cauza socialismului și comunismului. Am învățat că nu este nimic mai presus decît de a acționa întotdeauna ca revoluționari, de a promova noul, de a asigura triumful socialismului și comunismului în România, de a asigura independența, bunăstarea și fericirea întregii națiuni."

Mărturisirea aceasta, de fapt o înaltă și pilduitoare profesiune de credință politică, o înaltă și pilduitoare pledoarie pentru ideea de tînăr și tinerețe patriotică, revoluționară, exprimă, prin sinceritatea și limpezimea ei, însuși titlul de luptă și muncă al tinerei generații, al organizației sale create și conduse de partid. Ea definește, din perspectiva realității ca și a viitorului, însuși modul de a fi, de a gîndi și acționa al tineretului României socialiste. Ea, această profesiune de credință, se constituie, de altfel, și într-un nobil îndemn, într-o înflăcărată și nouă chemare: „Nu uitați nici un moment că tot ceea ce s-a realizat, minunatele condiții pe care le aveți astăzi în toate domeniile sînt rezultatul luptei și muncii revoluționare a înaintașilor, a părinților voștri care au trebuit să înfrîngă multe greutăți, să renunțe la multe pentru a asigura dezvoltarea patriei, cele mai bune condiții de viață tinerei generații, întregii națiuni", spune tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Ființa istorică

Ființa istorică a țării este legată de fiecare palmă a ei de pămînt cum legată este de fiecare gînd și idee care ne-au luminat drumul propășirii sale materiale și spirituale. Din lumea satului i-au venit valori nepieritoare, acolo, în această lume s-au șlefuit frumuseți ale cugetului și ale iubirii prin care s-au rostit generațiile; de-acolo, prin frumuseți ale muncii, prin migăloase și dense deprinderi ale lucrului asupra naturii ca și în natura umană. Satul românesc este parte inseparabilă a ființei țării, vatră a dăinuirii, leagăn de început și de continuă, amplă transformare, într-un sens pe care și amintirea îl străbate ca pe-o orbită istorică. Se încheia, în urmă cu douăzeci și cinci de ani, cooperativizarea agriculturii, proces care, inspirat și condus de partid, avea să cuprindă în structurile sale preocupări și direcții care vizau de fapt întreaga societate. Era una dintre cele mai vaste și mai edificatoare porniri la drum, era o ridicare spre noi cote de relief economic și social în care țărănimea română avea să-și ocupe un loc hotărîtor pentru destinul ei și al țării, străbătînd spațiile unor mari transformări revoluționare. Se prefigurau consecințe de ordin calitativ asupra viziunii înseși în materie de făurire a societății socialiste, asupra unei palete largi de profesii și domenii și, nu în ultimă instanță, asupra fizionomiei moral-politice a prezentului și viitorului, asupra pregătirii și formării tinerelor generații. Din acei ani, de atunci, pornesc, etapă cu etapă, transformările petrecute în ființa satului românesc ca și în modul de a fi și gîndi al tuturor celor ce se îngrijesc de această cea mai mare avuție care este pămîntul țării. Din acei ani de atunci urcă spre altitudinile zilei de azi un edificiu eroic, impunător, acela al unei noi științe de a munci și valorifica pămîntul și de a trăi și gîndi într-un alt mod, într-o altă perspectivă, după noi cerințe și criterii care alcătuiesc însăși dinamica posibilităților și împlinirilor, a ascendenței necontenite spre lumea progresului și civilizației.

Edificările necesare

Marile programe care au potențat creșterea și transformarea neîncetată a agriculturii, investițiile uriașe, amplele dotări tehnice, materiale și spirituale, angajarea într-o largă măsură a industriei, științei, tehnicii și învățămîntului pentru a lucra pentru sporirea rapidă și tot mai edificatoare a randamentului din agricultură, într-o accepțiune politică și socială nouă ca și multe alte și alte măsuri și orientări de maximă importanță principială și practică alcătuiesc tabloul tuturor prefacerilor inițiate și urmărite în fi-

reasca lor materializare, cu constanța și dimensiunea unei politici pe care am putea-o numi specială pentru că în sfera ei au intrat și intră edificări care au o substanțială răsfrîngere în viitor. Satul românesc are o altă înfățișare, un alt destin, o altă înțelegere asupra muncii și vieții și va continua — sub această linie de boltă a dezvoltării și armonizării sale neîntrerupte, conform valorilor progresului și civilizației — să se dezvolte și să-și cultive vocația creatoare, marele său spirit de omenie. Nu sînt nicidecum mai ușoare sarcinile și cerințele care îi stau în față, experiențele pe care le va parcurge, dar în aceasta constă însăși forța de muncă și creație pe care și-a descoperit-o, în aceasta constă însăși dialectica noii revoluții agrare, vastul program pe care l-a relevat nu o dată secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Edificarea prin muncă, prin știință și cultură, acțiunea practică, revoluționară, ca rezultat al unei noi atitudini de conștiință, al unui fel nou de a gîndi, formează în bună măsură acel nou tip de sensibilitate pentru care sînt chemate să lucreze și cultura și arta, să se inspire de la izvoarele vii și autentice ale realității, dintr-o vastă și prestigioasă perspectivă a făuririi noii societăți și a omului nou, a valorilor care îl consacră deopotrivă ca producător, beneficiar și proprietar.

Prin tradiția preocupărilor sale, a valorilor pe care le-a creat și le-a înscris definitiv în patrimoniul muncii și creației, satul românesc este o componentă de fond, inestricabilă, a însuși destinului național.

Un chip al iubirii

Inaintăm în timp, „cresc amintirile“, a spus Blaga, „și timpul crește-n urma mea“ — spusese Eminescu. Înaintăm în timp și totul crește-n urma noastră, viitorul e permanent, trecutul la fel, prezentul e starea activă a gîndurilor și sentimentelor noastre. Sau și mai exact, ca o lectură a unei uriașe cărți ce ne reprezintă la scara unei permanente deveniri. „Cu mîine zilele-ți adaogi / Cu ieri viața ta o scazi / Și ai cu toate-acestea-n față / De-apururi ziua cea de azi“. Trăim un viitor permanent, deci, nu sîntem nici primii, nici ultimii care ne înfățișăm la scara lui și ne imaginăm imensa lucrare a lumii care face tot mai perceptibil timpul, trecîndu-l în însăși seama rațiunii de-a exista. Poezia face parte dintre aceste forțe purificatoare ale gîndirii și simțirii umane fără de care chipul iubirii, de bună seamă, ar fi luat calea sfincșilor și tot ca ei s-ar fi arătat poate atins de indiferență ori supus la eroziuni care pot veni chiar din noi. Da, chipul iubirii a înfruntat timpul, chipul iubirii este însăși această permanentă naștere a timpului și această întîmpinare a lui.

Vorbim despre viitor cum am vorbi despre noi. Și vorbim despre noi întotdeauna cu o speranță și o înțelegere vie a viitorului. Care începe de mult, din vechimi și străvechimi mari și străbate ca un arc de boltă toate sclipirile de gînd și de voință ale tuturor generațiilor. Noi, pentru o clipă, am fost și sîntem viitorul lor. Cum la rîndul lor altele și altele vor fi, clădindu-se astfel pe un pămînt și sub un cer care ne știu și ne vor ști deopotrivă pașii, gîndurile, inima, ca și respirațiile. Această confluență adică, interferența aceasta continuă, prezentul și viitorul. De unde se întemeiază el se trage mereu și trecutul, se completează, crește astfel și intră în raza de inspirație a versului eminescian : „cu mîine zilele-ți adaugi“...

Totuși, în altă accepțiune, pe alte coordonate — economice și sociale, de pildă, ceea ce mișcă acest viitor este realitatea prezentă. Clipa prezentă e decisivă, clipa viitoare poate fi amînată sau anulată prin lipsa de efect a clipei prezente. Ornic mut, dezarticulat, viitorul ar intra astfel în umbra propriei sale tăceri. Ați ascultat, scoicile vuiesc numai lîngă mare, frămîntarea mării le macină și le umple de cer. Realitatea prezentă umple și încarcă toate secundele și orele viitorului spre care grăbim și ne grăbește o istorie care s-a întemeiat cu milenii în urmă și a luat, aici la Dunăre și Carpați, forma plaiurilor noastre de inimă și cuget. Realitatea prezentă care, în dinamica ei, este un relief în plan economic și social al tuturor generațiilor care ne-au precedat și în aspirațiile și idealurile cărora ne regăsim noi ca țară și popor astăzi, ca o ctitorie care a apropiat și apropie și mai mult, sub forma celor mai largi posibilități, chipul și starea viitorului. Este o stare a iubirii aceasta, este un chip al ei.

A. I. Zăinescu

Repere în strategia dezvoltării

CONSTRUCȚIILE DE NAVE MARITIME

A 245-a navă intrată recent în dotarea flotei maritime comerciale românești se numește „Oltenia" și este un tanc petrolier de 150 000 tdw, care a fost construit la șantierul naval din Constanța. Odată cu „Oltenia", alte două noi nave, „Bănișor" — mineralier de 65 000 tdw, construit la Mangalia și cargoul „Alexandria" — 15 000 tdw, realizat la Galați, au trecut cu succes toate probele de marș în mare, înainte de a fi livrate beneficiarului — Navrom Constanța.

Trei nave cu tot atîtea funcționalități și tonaje, construite pe trei șantiere navale din trei orașe ale României — iată un aspect revelator pentru dezvoltarea fără precedent pe care a cunoscut-o industria constructoare de nave, chemată — pe suportul unui riguros Program național al construcțiilor navale — să contribuie mai eficient la derularea comerțului exterior al țării, să răspundă necesităților schimburilor comerciale pe care România le întreține în prezent cu 140 de state de pe toate continentele.

Fabrica de construcții și reparații de nave „2 Mai" Mangalia. Secvență de muncă a constructorilor navali

CONSTANȚA — ȘANTIERUL „PIVOT" AL INDUSTRIEI NAVALE

De la un mic atelier de reparații nave maritime în care, cel mai adesea, ancorau caiacele turcești sau grecești pentru operații simple cum erau rașchetarea copastiei îngreunată de depunerile de scoici și alge, sau, cel mult, pentru a li se îndrepta vreo cîrmă sau un arbore de la motoarele obosite de atîta cărăușie între Marea Egee și Marea Neagră, pînă la vastul șantier de astăzi, în docurile căruia se plămădesc uriașele nave „amiral" ale flotei românești — cele cu un deplasament de 150 000 tdw, Întreprinderea de construcții navale din Constanța a parcurs un drum similar cu cel străbătut în toți acești ani de însăși economia țării.

Cel de al doilea război mondial decimase și flota maritimă română încît, la sfîrșitul anului 1944, navele cu tricolor la catarg se puteau număra pe degetele unei singure mîini...

Începutul construcțiilor de nave proprii a fost timid ; cîteva pescadoare, cîteva cargouri mici de 1920 tdw, șlepuri, barje, șalupe. Era necesar un șantier modern, cu spații larg desfășurate și capacități adecvate unor construcții navale de mari dimensiuni și atunci s-a trecut la construcția celui mai mare dry-doc din țară. Munca îndîrjită, pe un teren în bună măsură smuls mării, lupta continuă cu infiltrațiile masive de apă au durat cîțiva ani, dar la sfîrșitul lor se înfățișa privirii un „pat" imens din beton armat, aflat cu mulți metri sub nivelul apelor mării, pe care se și profila conturul zvelt al primului vapor de 55.000 tdw.

Da, acest prim vas de „mare tonaj" (așa-l numeam atunci, pentru că era cel mai mare vas construit de români și gîndurile cele mai optimiste nu cutezau să anticipeze faptul că, în foarte scurt timp, vom realiza nave de trei ori mai mari) a fost plămădit odată cu șantierul ; bloc-secțiile sale au fost sudate în momentul în care constructorii hidrotehnicieni mai lucrau încă la radierul docului ! O idee generoasă, a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, aflat an de an în mijlocul constructorilor, a prins viață, stimulînd ambiții înalte și orgolii profesionale neîncercate pînă atunci. În ziua în care constructorul și-a retras ultimul zidar de pe schele, navalistul caligrafia cu mîndrie la pupa primei nave din noua istorie a șantierului : TOMIS. Iar dedesubt, portul de bază, CONSTANȚA.

Au urmat alte nave din aceeași serie pentru ca, în foarte scurt timp, să se facă pasul spre noul mineralier de 65.000 tdw, treaptă firească în suișul către noi performanțe. Specialiștii francezi și suedezi, aflați în șantier pentru a da asistență la întreținerea și funcționarea unor utilaje moderne, de tip „Logatone", pentru debitat tabla pe baza unor „cartele — programate", au trebuit să-și reducă șederea în România ; mașinile respective erau pe miinile pricepute ale unor maiștri, ingineri și muncitori cu înaltă calificare, oameni cu o veritabilă chemare pentru meseria aleasă.

În docul uscat al Ș. N. Constanța — o nouă navă de mare tonaj, a doisprezecea, în fază avansată de construcție.

LA CEL MAI ÎNALT NIVEL

Semnificativ pentru saltul calitativ înregistrat, și indicele de utilizare a metalului a început să crească simțitor de la an la an: 80 — 85 — 91, pentru ca să ajungă în prezent, la peste 95 la sută. În ritm susținut, alte unități din sectoare ale industriei care concură la construcția de nave au asimilat tot mai multe aparate, echipamente de bord, instalații de manevră și de navigație, motoare de mare putere — pînă la 18.000 c.p., tip Man — Reșița, ce sînt asamblate la sol și ridicate, cu ajutorul puternicelor macarale de 460 tone — forță, lucrînd cîte două în cuplu, pentru a fi „implantate" în nava căreia îi va da viață. Asemenea „inimi" fierbinți, fabricate în serie la Întreprinderea de construcții de mașini Reșița, pulsează astăzi în navele de diverse tonaje și utilități ce străbat mările și oceanele lumii. Istoria, de dată recentă, a Șantierului naval din Constanța a înscris apoi o altă premieră — nava petrolier de 150 000 tdw, un uriaș de peste 200 m lungime și 30 m înălțime.

Și lucrurile nu s-au oprit aici, pentru că șantierul, oamenii săi au capacități mai mari, fiind pregătiți să răspundă nevoilor de conjunctură sau de perspectivă ale economiei naționale. Iar aceste nevoi s-au numit în ultimii ani: marile porți ale ecluzelor Canalului Dunăre — Marea Neagră; docurile plutitoare de 10.000 și 20.000 tone — forță pentru noul Șantier de reparații nave din portul, tot atît de nou, Midia; geamandura agabaritică pentru platforma de foraj marin Gloria; baraje de 3000 tone; platforme derocatoare; transcontainere etc., toate purtînd marca Întreprinderii de construcții navale din Constanța, o marcă de calitate la nivel mondial.

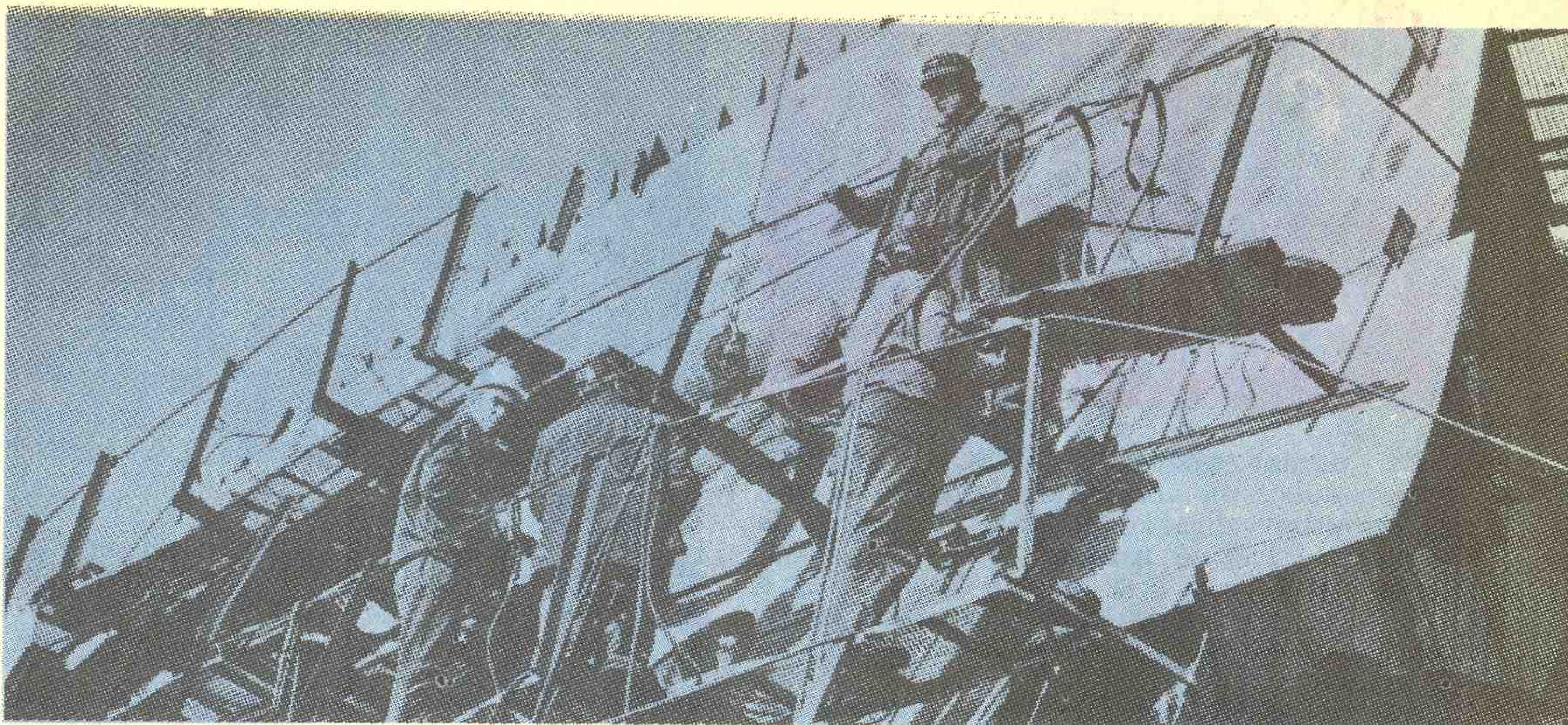
O mînă de super-specialiști, i-am numit aici pe inginerii: Gheorghe Dimoiu, Adrian Sabău, Aurel Daraban, Nicolae Orac, Ion Safta, Dumitru Teodorescu, fără ca lista să fie încheiată, împătimiți în ale meseriei, au conferit șantierului calitatea de a se putea plia imediat și de a se organiza astfel fluxurile de producție, încît, din mers, să se poată trece la execuția oricăror tipuri de nave maritime. În prezent, în docurile uscate și pe platformele de armare se lucrează la primele două nave ferry-boat, ce vor asigura o nouă linie maritimă directă între Europa și Asia, respectiv, între porturile Constanța și Samsun (Turcia). Prima navă de acest tip a fost lansată la apă în cursul anului trecut, iar cea de a doua este acum în faza de asamblare. O asemenea navă, de o construcție specială — lungime 184 m; lățime 26 m; 2 motoare de cîte 8000 c.p. fiecare — poate încărca la un singur transport, direct de pe șine, conținutul a 107 vagoane de cale ferată!

Se află în „probe de casă" petrolierul nr. 3 din seria de 85.000 tdw, iar în faza de premontaj, pe platforme, cea de a 6-a navă cu un deplasament de 150.000 tdw. De remarcat că, la această navă, gradul de integrare a echipamentelor și subansamblelor executate în țară a ajuns la 96,7 la sută, iar numeroasele operații de pe fluxul de fabricație, cum sînt sabalarea și pasivizarea tablei, manipularea, ridicarea și transportul profilelor de tablă, debitarea, fasonarea, execuția de profile compuse și multe altele se execută, în procent de sută la sută, mecanizat.

ROBOȚII ȘI TEHNICA LASER

Pe șantier au fost realizați primii roboți din industria navală română, ei fiind „puși la lucru" în docul de reparații, la executarea unor lucrări de dificultate sporită pentru oameni, cum sînt curățarea părții submerse a navelor, vopsirea exterioarelor etc.. Dar cea mai recentă noutate în domeniul tehnicii aplicate este laserul — o foarte utilă unealtă de lucru a specialiștilor din șantier, care îl utilizează cu succes la execuția unor operațiuni importante. Se obține astfel, pe lîngă o însemnată creștere a productivității, și o calitate superioară a execuției asamblărilor unor bloc-secții gigant, în greutate de pînă la 900 tone, îmbinările respective fiind realizate cu o precizie milimetrică.

În prezent se studiază extinderea aplicării tehnicii laser și în alte sectoare, cum ar fi pe linia de debitare a tablei sau la sudare.

Întreprinderea de construcții navale Constanța. Lucrări de montaj la noi bloc-secții (navă de mare tonaj). Foto: M. Șerbănescu

Tehnologii de vîrf, eficiență înaltă, produse finite de cea mai bună calitate. Da, aici se lucrează la nivel mondial — cum le place să spună specialiștilor, cu o nedisimulată mîndrie, aceeași apreciere regăsindu-se și în cuvintele de aleasă considerație — la adresa organizării muncii, a oamenilor șantierului și a produselor respective — pe care au ținut să le exprime înalte personalități ce au vizitat această vastă platformă industrială navală. Numai în anul ce a trecut am avut ocazia să însoțesc în vizită pe șantier pe d-na Agatha Barbara, președinta Republicii Malta, Turgut Ozal, primul ministru al Turciei, și pe Samuel Kanyon Doe, președintele Liberiei, care au ținut să înscrie și în cartea de onoare a întreprinderii navale aprecieri dintre cele mai măgulitoare despre cele văzute direct, pe șantier.

ALTE REPERE ALE UNEI INDUSTRII CAPABILĂ SĂ PRODUCĂ NAVE CU FUNCȚIONALITĂȚI MULTIPLE

Dinamica construcțiilor navale de pe acest șantier este ilustrată cît se poate de sugestiv de dezvoltarea sa, justificîndu-i denumirea de „pivot" al industriei navale românești:

— în perioada 1971—1975 s-au executat nave însumînd un tonaj de 80.000 tdw;
— 1981—1985 — 1.475.000 tdw;
— 1986—1990 — 2.346.000 tdw;

Pe planșete, în vastele ateliere de proiectare ale șantierului, unde se lucrează într-o strînsă colaborare cu Institutul de cercetare și proiectare navale din Galați — „creierul" industriei noastre navale, se zămislesc în prezent noi tipuri de vapoare, cu consumuri reduse de metal — în execuție și de carburant în timpul voiajelor pe mări. Acestea sînt wrachierul de 165.000 tdw și bulkcarrierul de 65.000 tdw.

Se vorbește tot mai insistent — planurile sînt deja executate — de construcția primului pasager românesc, un pachebot pentru 400 de persoane.

Dar construcțiile de nave maritime nu sînt — așa cum s-ar putea crede din cele relatate pînă acum — un panaceu al navaliștilor din Constanța. Cu aproape 10 ani în urmă, la Mangalia se crea, din inițiativa personală a președintelui Nicolae Ceaușescu, un modern Șantier de construcții și reparații navale căruia, ulterior, i s-a adăugat cel mai mare doc uscat din țară: 360 m lungime, 60 m lățime, destinat reparării navelor de tonaj sporite.

„Șantierul din Mangalia, ca un frate mai mic al celui din Constanța — ne spunea inginerul Nicolae Chitic, tînărul director al acestei întreprinderi — a preluat mai întîi fabricația mineralierelor de 55.000 tdw, din care o parte au fost destinate exportului chiar într-o țară cu mare tradiție în domeniul maritim, Grecia".

Au urmat apoi navele de 65.000 cu motoare lente și consum redus de combustibil, iar în ianuarie 1987 a fost lansată la apă cea mai mare navă executată pe acest șantier: petrolierul „Moreni", de 85.000 tdw.

Împrumutînd din experiența șantierului din Constanța, de unde, într-un expresiv gest de întrajutorare muncitorească, au venit să lucreze la Mangalia, în perioade determinate de timp, numeroși specialiști și chiar echipe întregi de muncitori, cei mai bine pregătiți profesional, colectivul navaliștilor din Mangalia — cu o medie de vîrstă ce depășește cu puțin 20 de ani — a deprins în scurt timp gustul performanțelor tehnice, satisfacția lucrului bine făcut pe care ți le dă o bună calificare profesională.

— „Dacă pînă mai ieri „alergam" după mîna de lucru calificată, astăzi — ne spune cu vădită plăcere inginerul Nicolae Chitic — dispunem de un colectiv închegat, bine pregătit, capabil să-și îndeplinească sarcinile ce-i revin din Programul naval. Un exemplu al acestei deveniri profesionale îl constituie și faptul că, numai în 10 luni, din 1986 am realizat întreg volumul de producție al anului 1985 și că, față de prima navă executată la Mangalia, mineralierul „Callatis" (numele antic al acestei localități), la ultima navă care a fost predată beneficiarului, mineralierul „Bănișor", manopera pe produs a scăzut la jumătate!".

Dacă la Galați exista o certă tradiție în construcția de nave, aici realizîndu-se în prezent diverse tipuri de cargouri multifuncționale, petroliere de 30.000 tdw, nave de tip polar destinate flotei de pescuit oceanic, cargouri de 15 000 tdw și altele (să nu uităm că pe șantierul naval din Galați s-au executat cele 5 platforme românești de foraj marin aflate în activitate în largul Mării Negre), la Tulcea, ne spunea inginerul navalist Constantin Duțu, directorul întreprinderii de construcții navale, se executau pînă nu demult doar șalupe, bărci pescărești și șalande. Construcția, și în această zonă portuară fluvio-maritimă, a unei vaste întreprinderi navale și de utilaj tehnologic a propulsat acest domeniu al economiei tulcene la cargourile de 7.500 tdw — primul din serie, „Moinești", navighează de-acum pe rute maritime internaționale, și de 15.000 tdw — în fază avansată de execuție, la nave de pescuit costier, barje de 3000 tone, construite pentru parteneri din Cehoslovacia, sau pentru Administrația Canalului Dunăre — Marea Neagră.

Brăila, profilată pe execuția unor moderne nave de tip cargou, cu deplasament de 8500 tdw, precum și pe execuția unor nave tehnice specializate, reprezintă, de asemenea, un reper distinct pe harta industriei navale maritime românești, o industrie ce se dezvoltă armonios, în pas cu dezvoltarea vertiginoasă a porturilor maritime și a celor fluvio-maritime, corespunzător politicii de creștere continuă a relațiilor de colaborare multilaterală cu toate statele lumii, indiferent de sistemul lor social, politică promovată cu consecvență de România socialistă.

Constantin Ismăileanu

NOSTALGIA MĂRII

Dr. docent MIHAI BĂCESCU, membru corespondent al Academiei, savantul aproape octogenar, director al Muzeului de istorie naturală „Grigore Antipa“ din București, instituție de care și-a legat o bună parte a existenței, trăiește cu nostalgia mării, sentiment cum nu se poate mai firesc pentru un oceanolog.

Domnia sa se numără printre puținele somități din lume în materie de crustacee. A descris sute de specii noi pentru știință, dintre care multe îi poartă numele, în semn de omagiu, așa cum se obișnuiește. Astfel, numeroase specii poartă după numele lor prescurtarea Băc. (Băcescu). Altele au chiar în numele lor pe cel al oceanologului român, de exemplu **băcescuela** sau **băcescui** (adică a lui **Băcescu**).

Omul cu care stau de vorbă în laboratorul său din muzeu — încăpere înțesată de dulapuri cu cărți (multe dintre ele studii semnate de el însuși), borcane cu vietăți marine, fișe, lamele și un microscop — are părul nins. Mă privește pe deasupra ochelarilor cu niște ochi albaștri și limpezi, pe care sînt tentat să-i compar cu culoarea întinderilor de apă cărora s-a dedicat. Vioi, de statură mijlocie, nu te lasă nicidecum să-i bănuiești vîrsta. Vorba-i domoală de moldovean are inflexiuni calde și cuvinte aduse la lumină din tezaurul unui grai pe care mari scriitori (Creangă, Sadoveanu) ni l-au făcut familiar.

Mihai Băcescu s-a născut la Broșteni, în 1908, aproape de Humuleștii lui Creangă, în Moldova de Sus. În acel peisaj frumos de ape și pîraie, de iarbă înaltă și mătăsoasă, de munți ce sprijină parcă pe umerii lor cerul.

— Mi-am pierdut părinții pe cînd n-aveam încă cinci ani, și am crescut cînd la Bogdănești, la bunica după mamă, cînd la Pleșești, la bunica după tată — îmi spune. Apoi m-au dat la școală la Fălticeni. Dascăli mi-a fost profesorul Jitaru, tatăl academicianului de azi, Petru Jitaru, profesor de fiziologie animală la Iași. După școala primară, în primele două clase de gimnaziu, l-am avut profesor pe Vasile Ciurea, un naturalist pasionat, care a întemeiat la Fălticeni unul din primele muzee de științe naturale din județele țării, în 1911. Făceam cu el excursii minunate pe lîngă iazurile și pădurile din împrejurimi. Atunci, sub imboldul lui și prin tainicele frumuseți descoperite, m-a cuprins dragostea de natură care nu m-a mai părăsit apoi niciodată. Mai ales dragostea de ape, de vietățile care le populează...

Îmi închipui un copil cu păr bălai și ochi de zare albastră minunîndu-se de iarbă, de flori, de ape și de tot ce mișcă prin ele. Pe acel copil și „prima lui iubire“ pentru natură nu le-a uitat nici profesorul Băcescu. În amintirea lor poate s-a străduit să facă la Fălticeni, în bună parte din donații personale, un impresionant muzeu de științe naturale...

— Un muzeu cu specificul apelor, îmi spune. În două săli sînt organizate materiale culese de mine în trei oceane ale lumii. O sală a fost dedicată unor mari hidrobiologi români (Emil Racoviță, Grigore Antipa și Ion Borcea). Am făcut diorame cu valea Moldovei, cu iazurile Fălticenilor în care a pescuit Sadoveanu, de unde pana lui s-a inspirat pentru nemuritoare povestiri. Un acvariu mare cu pești din regiune și din alte locuri, o sală cu tot felul de instrumente de pescuit, două săli cu exponate din fostul muzeu al lui Ciurea și cîteva mari picturi murale completează acel ansamblu despre care lumea zice că e foarte frumos. Și aprecierea mă bucură.

— Ce v-a îndemnat către studiul apelor ?

— Iazurile Fălticenilor, rîurile, racii care m-au fascinat, apoi profesorul Borcea, animator al cercetărilor marine. Am început cu Marea Neagră. Am făcut o specializare în Franța la principalele stațiuni marine. M-am ocupat de miside (varietate de crustacee) și de alte două grupe de crustacee participînd la expediții oceanice organizate de Franța și S.U.A. și am primit materiale din U.R.S.S., Australia, Filipine, Brazilia și Bermude pentru determinarea unor crustacee. Am lucrat în Marea Mediterană, în oceanele Atlantic, Indian și Pacific. Am colaborat cu cîteva personalități, printre care mulți sovietici : cu academicianul Lev Zenkevici, care a condus unele expediții ale navei „Vitiaz“, cu profesorul Oleg Kusakin din Vladivostok, cu profesorul G. M. Belisav, de la Institutul de oceanografie din Moscova, cu dr. Lomakina de la Institutul zoologic din Leningrad, care mi-a și dedicat una din speciile descrise de ea. O colaborare fructuoasă am avut și cu lucrătorii stațiunilor marine de la Odessa și Sevastopol.

Am participat la expediția organizată de marele oceanolog american, profesorul Menzies, în Pacific, pentru studiul jgheabului adînc de lîngă Peru unde s-au făcut dragaje pînă la 6 400 m. Am adus cu mine atunci un bogat material din abisurile oceanice, iar de la o altă expediție organizată în largul coastelor Tanzaniei am adus martori din lumea recifelor de corali...

Cu toate aceste materiale Mihai Băcescu a îmbogățit colecțiile muzeului, creînd și două splendide diorame cu corali. Cînd s-a sărbătorit centenarul nașterii lui Emil Racoviță, părintele biospeologiei, Mihai Băcescu a imaginat și realizat în muzeu o... peșteră, prin care vizitatorii pot circula. Este unică în lume, construită cu formațiuni originale de stalactite și stalagmite, cu draperii de calcită și forme bizare născute din infiltrațiile apelor cu calcar în diverse peșteri din țară. Ai senzația că treci printr-o peșteră adevărată.

Laboriosul om de știință a pregătit numeroase cadre de naturaliști, a perpetuat și îmbogățit faima Muzeului de istorie naturală din București, un univers atrăgător, vizitat de toți turiștii care trec prin Capitala României. Prestigioasă instituție științifică, muzeul este binecunoscut și apreciat în lume pentru

Dr. docent Mihai Băcescu

Din lirica mării

Tudor Arghezi

MARINĂ

Unda-ntinsă, val cu val,
Pînă-n malul celălalt,
Spală-n lapte de opal
Cerul scund și plopul nalt.

Trei sau patru,-n mal, pescari
Stau de ceasuri fără număr
Muți ca niște cărturari,
Subt umbrele pîn' la umăr.

Peste zare, uriașă,
Creasta-și suie un hotel ;
În tot cerul, dat cămașă,
A-mbrăcat azurul el.

Și-i silit și lacul sur
Să-l îmbrace cu lumină
Și să lingă împrejur
Frumusețea lui meschină.

G. Bacovia

LA ȚĂRM

O, gînd amar...
Singurătăți,
Pribege seri de primăvară,
Parfumuri ce se duc pe vînt
Și flaute din stînci de mare...
— A fost ca niciodată...
Și valuri ce foșnesc la țărm,
Îngrijitoare așteptări,
Singurătăți,
Și flaute
Din stînci de mare...

Lucian Blaga

ASFINȚIT MARIN

Piere în jocul luminilor
saltul de-amurg al delfinilor.

Valul acopere numele
scrise-n nisipuri și urmele.

Soarele, lacrima Domnului,
cade în mările somnului.

Ziua se curmă și veștile.
Umbra mărește poveștile.

Steaua te-atinge cu genele.
Mut tălmăcești toate semnele.

Ah, pentru cine sînt largile
vremi ? Pentru cine catargele ?

O, aventura și apele !
Inimă, strînge pleoapele !

valoroasele sale colecţii (unele unicate mondiale). Publicaţia pe care o editează (în franceză, engleză, rusă şi germană) este trimisă la 500 de instituţii similare din lume, cu care muzeul are relaţii constante de schimb.

— Am văzut în muzeu nişte viermi uriaşi şi nişte scoici enorme. Apoi crabi orbi, toţi abia descrişi în ştiinţă. De unde provin aceste curiozităţi ?

— Acele exemplare, şi altele încă, au fost expuse în premieră mondială la muzeul „Grigore Antipa". Provin de la 2 600 m adîncime, din izvoare hipertermale din fundul oceanului (300—360°C) iar talia lor mare are o explicaţie interesantă. În zona acestor izvoare a fost descoperită o faună interesantă : un fel de viermi uriaşi care se dezvoltă într-un tub de 2 m lungime aparţinînd speciei numite pogonofore, apoi scoici de 30 cm, crabi de peste 15 cm etc. De ce au talii mult mai mari ? Pentru că în izvoarele fierbinţi s-a găsit o enormă cantitate de bacterii cu care animalele de acolo se hrănesc copios ajungînd la dimensiuni mult mai mari decît rudele lor din alte părţi.

...Răsfoiesc un volum editat de muzeu în 1978, consacrat directorului său, Mihai Băcescu, cînd împlinea 70 de ani. Un curriculum vitae, dublat de o activitate impresionantă de cercetător hidrobiolog şi oceanolog, de conferenţiar în slujba răspîndirii cunoştinţelor ştiinţifice, de muzeolog şi autor de cărţi ştiinţifice, de autor al unor interesante memorii de călătorie. Toată această activitate, care ilustrează şi o neobişnuită putere de muncă, i-a adus numeroase recunoaşteri şi demnităţi din partea multor foruri ştiinţifice din lume. Contribuţiile sale în domeniul oceanografiei, al crustaceelor mai ales, i-au conferit statutul unui expert de primă mărime. Alte 52 de specii descoperite de oameni de ştiinţă români şi străini îi poartă numele, fiindu-i dedicate. O impresionantă listă de studii şi lucrări (peste 400) îi compune opera, începînd din 1930.

Am citit cu plăcere, ca profan, două cărţi ale sale : „Acolo unde Sahara dispare sub ocean" şi „Chemarea apelor". Au ceva din „vîna" povestitorilor născuţi pe meleagurile sucevene şi intraţi în istoria literară. Am răsfoit cu interes şi studiile sale despre numirile populare ale animalelor şi plantelor la români, veritabile tratate de etnobotanică şi etnozoologie. Aceste aspecte l-au pasionat constant şi continuă să dedice încă timp strîngerii folclorului biologic românesc, pătrunderii formelor zoo- şi fitomorfe în imagistica artei populare.

La stereotipa întrebare „Ce planuri aveţi ?", îmi răspunde cu un zîmbet şi răspunsul sună tonic în acest laborator în care a petrecut ani şi ani : „La masa de lucru mă simt mai tînăr cu 30 de ani !". Îmi dau seama că tinereţea nu e o vîrstă, ci o stare — spiritualmente şi fiziciamente adesea. Mihai Băcescu este, de fapt, „capul" unei familii de naturalişti. Soţia sa e naturalistă, fiica, de asemenea ; ginerele şi el. Fiica se numeşte ciudat, are un prenume de floare exotică, Lotus. „Soţia mea era asistentă la fiziologie vegetală cînd s-a născut fetiţa şi asta explică de ce i-a dat un astfel de prenume", îmi spune savantul, şi adaugă : „mai apoi i-am dat şi un prenume de fată, Elena".

Lucrează la o zoologie populară, la o carte intitulată „Un naturalist în Oceanul Indian". A desăvîrşit un catalog al tuturor cumaceelor de pe glob, care are peste 400 de pagini şi care va apărea şi în Olanda. Nu demult a trimis la tipar capitolul de cumacee din marele tratat de zoologie al lui Grassé (Franţa).

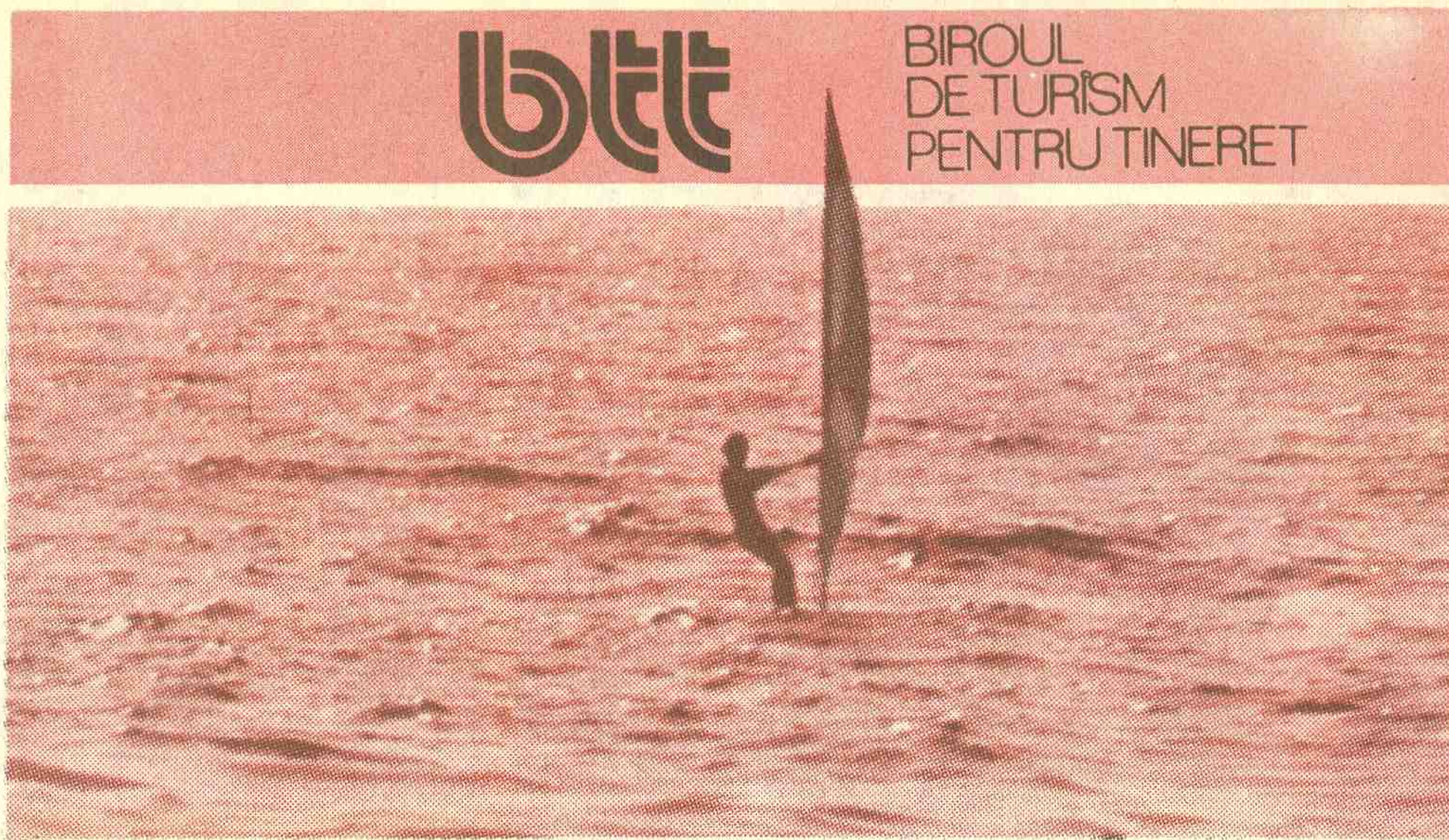
Pe masa din laborator sînt tot felul de borcane cu vietăţi ciudate. Mă uit la ele ; profesorul observă şi spune : „Cînd le privesc mă simt ca marinarul pe uscat. Din multe locuri de unde se draghează în lume fundul oceanelor şi se scot vietăţi necunoscute mi se trimit mostre spre determinare. Cînd pun ochiul pe lentila microscopului aud parcă oceanele vuind !"

— Aici, pe uscat, ce vă mai doriţi ?

— Multe, dar mai ales permanenta îmbogăţire a colecţiilor muzeului. În rest, zic şi eu ca Vergiliu în „Georgicele" sale : „labor omnia vincit". Încerc să înving timpul cu munca.

— Vă doresc, marinăreşte, „vînt bun din pupa !"

Dorin Iancu

COSTINEŞTI

La 29 km sud de Constanţa, după ce ne abatem circa 3 km de la DN 39, ajungem la Costineşti — staţiune maritimă destinată îndeosebi petrecerii vacanţei de vară a tinerilor. Ea este mărginită la est de Marea Neagră şi la vest de lacul Costineşti. Acesta are o suprafaţă de 7 ha şi o adîncime ce nu depăşeşte niciodată 1 m. Un cordon de nisip îl separă de mare, astfel încît staţiunea Costineşti, ca şi celelalte staţiuni ale litoralului românesc, se află aşezată pe un perisip mărginit de mare şi de apele unui lac. Datorită salinităţii ridicate, pe fundul lacului Costineşti s-a format un strat de nămol, ce poate fi folosit cu mult succes în tratamentul reumatismal. O specificitate a sa este aceea că spre deosebire de celelalte lacuri de pe litoral, nu are o alimentaţie cu apă subterană.

Vechiul nume al localităţii era Mangeapunar, denumirea actuală provenind de la numele proprietarului moşiei la sfîrşitul secolului trecut — Costinescu —, care a cumpărat o moşie de aici, mare de 200 ha, de la fiul lui Mihail Kogălniceanu.

Zona a fost favorabilă aşezării comunităţilor omeneşti, încă din cea mai îndepărtată antichitate. Astfel, pe malul de nord al lacului, între calea ferată şi poştă, ca şi dincolo de calea ferată, spre satul Schitu, s-a identificat o aşezare din paleoliticul superior, suprapusă de o alta grecoromană, de unde se pare că provine şi un tezaur de denari romani.

Neoliticul este prezent prin descoperirile făcute într-o aşezare aparţinînd începutului culturii Gumelniţa, care în Dobrogea, graţie fondului moştenit de la cultura Hamangia, se prezintă puţin deosebit în comparaţie cu aspectul său tradiţional. Aşezarea se află în apropierea falezei dintre Costineşti şi Schitu. Investigaţiile arheologice au permis recuperarea unei însemnate cantităţi de ceramică fină şi de uz comun, a numeroase unelte (în special din silex) şi a trei idoli (doi din lut ars şi unul din piatră).

În epoca elenistică, pe locul actualei localităţi se afla Parthenopolisul — o colonie grecească de mici dimensiuni (emporion) — menţionată alături de alte cîteva astfel de localităţi de pe litoralul vest-pontic şi în secolul 1 e.n., de către un scriitor latin. Parthenopolisul este amintit şi de Eutropius, cu ocazia relatării sale privind conflictele dintre romani şi Mithridade-regele Pontului, petrecute în anul 72 e.n.

De pe raza localităţii Costineşti, provin şi cîteva monede bizantine din bronz, emise la începutul sec. XI — perioadă cînd Dobrogea era reintegrată Imperiului Bizantin.

În această zonă, intens locuită de-a lungul întregii istorii, s-au înălţat în ultimele trei decenii edificiile moderne ale binecunoscutei Staţiuni a tineretului. Începuturile datează din anul 1956, cînd se pun bazele unei tabere de vară a studenţilor (aşanumita „tabără albastră" — după culoarea corturilor), căreia i s-a adăugat apoi şi o tabără pentru copii. În scurt timp, din modestul amplasament studenţesc, s-a născut o frumoasă staţiune de odihnă, cu 5000 de locuri în hoteluri, minihoteluri, vile, căsuţe şi corturi, cu unităţi de alimentaţie publică (8000 locuri), teatru de vară (1500 locuri), baze sportive, cluburi, discoteci, biblioteci, sală polivalentă. În această ambianţă tinerească îşi petrec anual vacanţa circa 60 000 de tineri din ţara noastră, precum şi din alte numeroase ţări.

Perioada estivală prilejuieşte realizarea unei vaste game de manifestaţii culturale, din rîndul cărora amintim : Salonul republican de grafică satirică pentru tineret, Serile muzicii şi poeziei, Gala tinerilor actori, Festivalul de jazz, Serbările mării, Zilele cărţii pentru tineret, Galele Costineştiului, Expoflora Costineşti, cicluri de informare şi educaţie cinematografică realizate de Arhiva Naţională de Filme, spectacole de scenă ale unor prestigioase teatre şi ansambluri muzicale, etc.

Dintre activităţile sportive, menţionăm întrecerile pentru Cupa Costineşti la : fotbal, volei, handbal, baschet, tenis de cîmp, tenis de masă, şah, înot, etc. De asemenea se organizează întîlniri cu celebri sportivi români şi străini.

Agrementul cotidian poate fi completat de : plimbări cu bărci şi hidrobiciclete, windsurfing, schi nautic şi yachting. Staţiunea dispune şi de propriul program radiodifuzat-„Radio Vacanţa Costineşti".

Adrian Rădulescu
Puiu Hasotti

UN SAT PENTRU ETERNITATE

Pornind de la principiul că satele au drept la cultură, Gusti organizează în 1934 echipele studenţeşti de cercetare şi acţiune socială. Unul dintre obiective : Muzeul Satului Românesc. Vorbind studenţilor din echipele studenţeşti, D. Gusti spunea: „Vă aşteaptă o muncă grea, dar nespus de frumoasă. Pentru reuşita ei se cere împlinirea a două condiţii: o desăvîrşită prietenie între cei ce formează echipa şi o sinceră înfrăţire a echipei cu satul" (1935).

Muzeul Satului, cel mai mare muzeu de etnografie şi de artă populară din România, a împlinit o jumătate de secol de existenţă. Este firesc ca în astfel de momente omagiale să ne îndreptăm gîndurile spre începuturile muzeului, spre a vedea cum a fost posibilă ctitorirea acestui lăcaş de cultură. Dintre cei care nu au precupeţit nici un efort acum o jumătate de secol, dedicîndu-şi întreaga energie şi imaginaţie pentru înfiinţarea muzeului, trei nume s-au impus prin patriotismul acţiunii lor în conştiinţa generaţiilor : **Dimitrie Gusti**, care a avut ideea muzeului, **Victor Ion Popa**, care a „văzut" modul original de realizare scenografică, şi **Henri H. Stahl**, care a avut sarcina de strîngere a materialului documentar, împreună cu echipele de studenţi. Aceste trei personalităţi culturale de prim rang şi-au pus semnătura pe actul de naştere al primului Muzeu al Satului Românesc. Ei au reuşit să alcătuiască, aşa cum şi-au propus, „nu o colecţie de curiozităţi etnografice, ci un sat-muzeu viu, adevărat, nu un muzeu arheologic, ci un document sociologic de viaţă rurală", document care va dăinui peste secole.

CUM S-A NĂSCUT IDEEA MUZEULUI ?

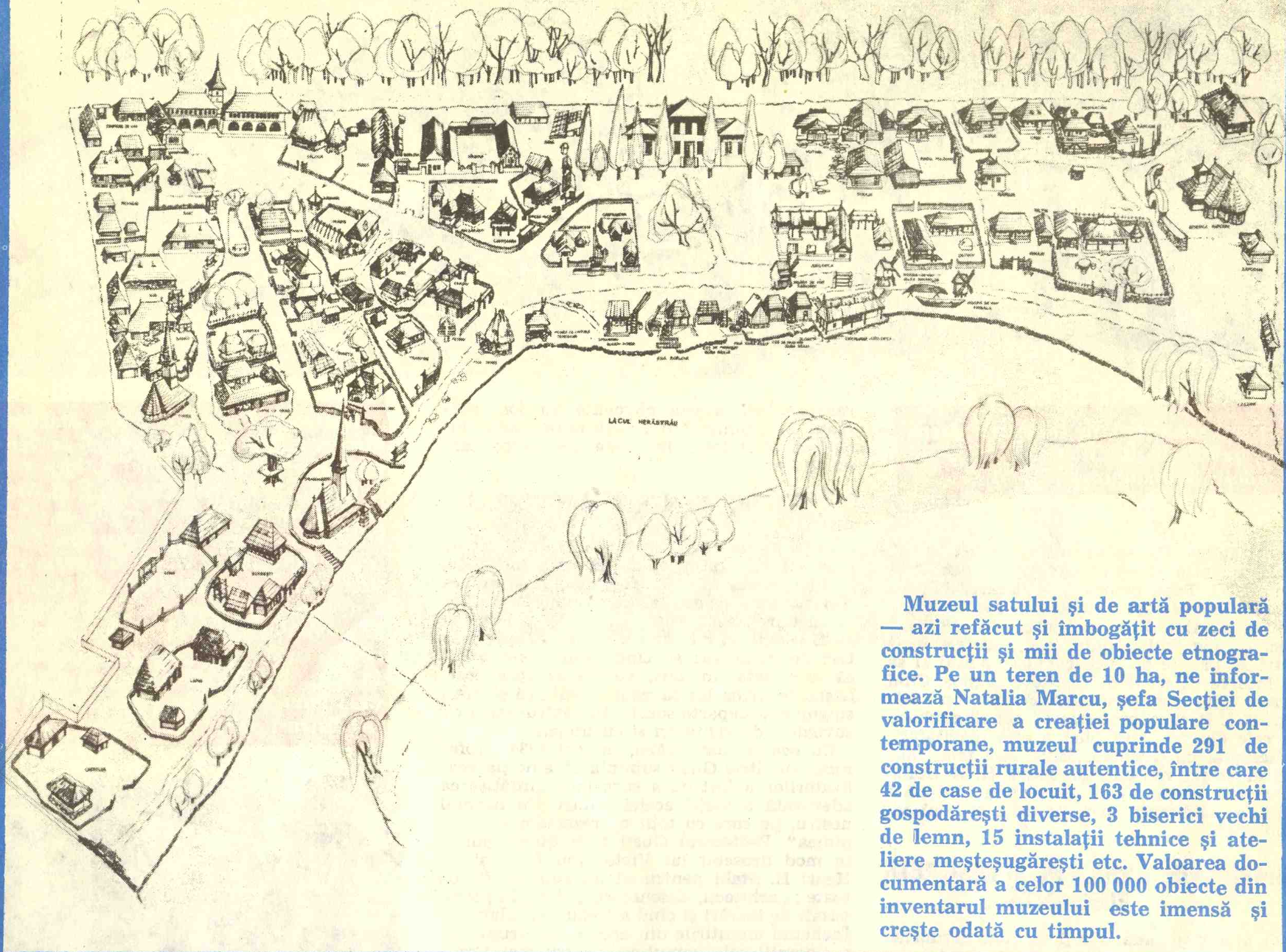
Ideea muzeului a apărut pentru prima oară în mintea profesorului Gusti după campania monografică din Fundul Moldovei din 1928. De fapt, pentru a respecta întrutotul adevărul istoric, trebuie spus că Dimitrie Gusti trasase sarcină colaboratorilor săi să culeagă materiale cu caracter etnografic încă din timpul campaniei de la Goicea Mare, din 1925. Cert este faptul că, în 1928, a fost organizat un prim muzeu într-o sală de clasă din Fundul Moldovei. Muzeul astfel încropit a fost apoi mutat în sala seminarului de sociologie din Bucureşti, unde erau expuse pentru public colecţii din satele Nerej şi Fundul Moldovei. Ulterior li s-au adăugat şi alte obiective valoroase şi în special o „odaie drăguşană". Obiectele colecţionate în prima etapă, între anii 1925—1934, au avut un caracter preponderent etnografic. Abia după anul 1934, cînd îşi încep activitatea echipele studenţeşti, acţiunea de colecţionare capătă un caracter organizat şi se extinde cu aspecte sociologice din viaţa satului românesc interbelic. Obiectelor li se adaugă şi date cu caracter social-economic, iar D. Gusti formulează cerinţa pe care o au echipele studenţeşti în faţă, „de a lucra pentru ţinta noastră cea mare : Muzeul Satului Românesc, muzeul permanent şi privitor la ţara întreagă, iar nu numai la cîteva sate răzleţe". Sarcina concretă de a strînge materialul pentru muzeu au îndeplinit-o 26 de echipe de studenţi, pe care Gusti îi îndemna în „Curierul echipelor studenţeşti" să nu precupeţească nici un efort pentru realizarea acestui măreţ scop : „Se va desprinde din muzeul acesta al satelor româneşti, pe lîngă frumuseţea mare a obiectelor de artă ţărănească, pe care le vom înfăţişa, o mare învăţătură. Rostul pedagogic al unui asemenea muzeu vă daţi seama că ar putea să fie foarte însemnat. Dacă am reuşi, aşa cum nădăjduim, ca foarte curînd să putem înfăţişa, sistematizat, tot atîtea standuri cîte tipuri originale de sate sînt, înţelegeţi iubiţi echipieri, ce însemnătate ar avea acest muzeu al nostru pentru cunoaşterea şi iubirea ţării, cît de multe lucruri ar putea învăţa de acolo orăşenii din toate profesiunile, elevii din toate şcolile, ori străinii care ne vizitează spre a ne cunoaşte şi a avea privilegiul să vadă laolaltă, sistematizate, toate datele necesare pentru înţelegerea satului românesc".

Fără să schimbe niciodată nimic din felul său obişnuit de a fi şi a vorbi, Gusti se înţelegea bine cu sătenii, deoarece se situau pe fondul comun al unei omenii profunde, de cinstire reciprocă şi de perfectă sinceritate. În imagine, Gusti discutînd cu săteni din Leşu-Năsăud despre posibilitatea achiziţionării de gospodării pentru muzeu.

EXPOZIŢIILE TEMPORARE „LUNA BUCUREŞTILOR"

Pornind la lucru cu entuziasm, echipele studenţeşti au strîns tot mai mult material documentar. În acea perioadă erau la modă expoziţiile anuale ale oraşului Bucureşti, cu ocazia cărora se inaugurau marile parcuri nou amenajate în zona lacurilor care se asanau în jurul Bucureştiului. Pentru a fi mai atractive, expoziţiile cuprindeau reconstituiri de străzi vechi din Bucureşti, dar şi puncte de atracţie pentru marele public în genul „moşilor" sau „bîlciurilor". La una dintre aceste expoziţii, organizată în Parcul Libertăţii în anul 1935, au fost expuse într-un pavilion temporar materialele documentare strînse din sate. Pavilionul cuprindea 25 de odăi de locuit ţărăneşti cu inventare complete. Dar nici această expoziţie nu l-a satisfăcut pe Gusti pe deplin. Acesta insista asupra ideii că „obiectele trebuie să fie aşezate în muzeu aşa cum sînt ele în realitate, nu între pînze, ci într-o casă adevărată ; nu în standuri, ci în bătătura din gospodăria omului. Ne trebuie cu orice chip un muzeu în aer liber, în care standurile să fie case întregi ţărăneşti, ele însele piese de muzeu, casele la rîndul lor fiind aşezate astfel încît să închipuiască un sat adevărat".

Muzeul satului şi de artă populară — azi refăcut şi îmbogăţit cu zeci de construcţii şi mii de obiecte etnografice. Pe un teren de 10 ha, ne informează Natalia Marcu, şefa Secţiei de valorificare a creaţiei populare contemporane, muzeul cuprinde 291 de construcţii rurale autentice, între care 42 de case de locuit, 163 de construcţii gospodăreşti diverse, 3 biserici vechi de lemn, 15 instalaţii tehnice şi ateliere meşteşugăreşti etc. Valoarea documentară a celor 100 000 obiecte din inventarul muzeului este imensă şi creşte odată cu timpul.

Cele 25 de camere reconstruite în cadrul expoziţiei temporare din Parcul Libertăţii au constituit totuşi un început promiţător. La expoziţia din anul următor, intitulată „Luna Bucureştilor 1936", profesorul Gusti a obţinut o suprafaţă de 4 ha cu plantaţii în parcul de pe malul lacului Herăstrău. („Parc" e o denumire eufemistică pentru maidanul năpădit de bălării din jurul unor foste grajduri ajunse în ruină). Expoziţiile aveau un caracter efemer, pavilioanele fiind demolate după ce acţiunea se consuma. Intenţia lui Gusti era să înalţe pe această suprafaţă o expoziţie a cărei amploare să-i determine pe edili să nu o mai demoleze după terminarea „Lunii Bucureştilor". Lucru care s-a realizat parţial, după încheierea expoziţiei edilii au păstrat cîteva monumente de arhitectură populară şi o serie de obiecte etnografice. Dificultatea abia acum începea.

SCENE DIN VIAŢA LA ŢARĂ

Primind aprobarea pentru construirea muzeului, profesorul Gusti i-a încredinţat sarcina realizării efective, pe teren lui V. I. Popa. Acesta din urmă (aflăm din cartea lui H. H. Stahl, **Amintiri şi gînduri,** tipărită în 1981 la Editura Minerva) a privit ideea profesorului Gusti de construire a muzeului ca pe un scenariu al unei piese ce urma să fie montată pe o scenă largă de 4 ha. Pentru V. I. Popa, muzeul, chiar ştiinţific era o operă de artă şi arta, spunea el, e simplă şi clară.

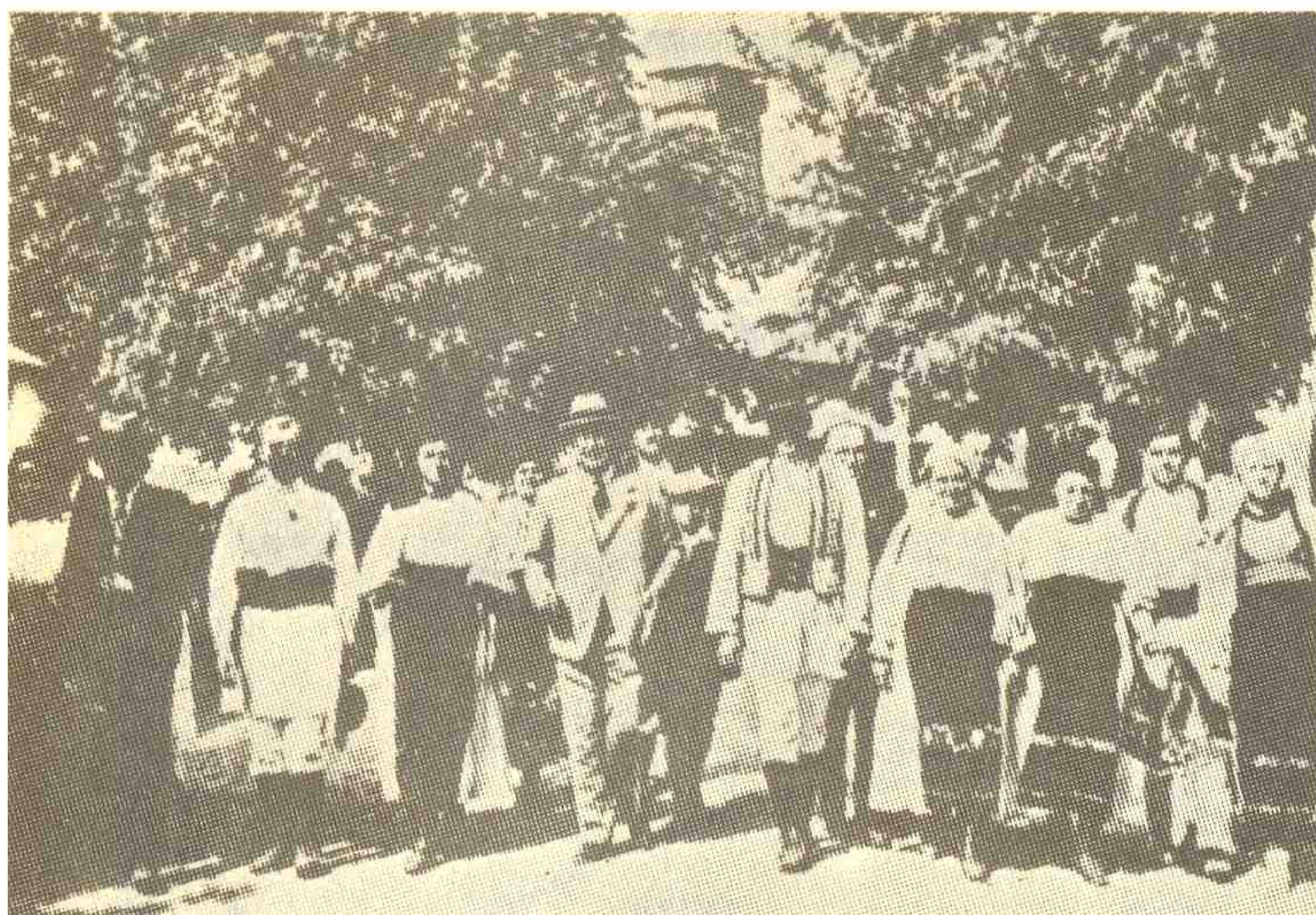
Victor Ion Popa a urmărit să păstreze şi să evidenţieze cu predilecţie specificul românesc, să creeze un sat românesc pur, cu spaţii largi, nu un sat în genul celor săseşti, calcan la calcan, cu case înşirate ca pe sfoară. Scopul era de a oferi publicului un spectacol, adică o iluzie, care era mai greu de realizat decît la teatru date fiind dimensiunile uriaşe ale „scenei", comparativ cu scena dintr-o sală de spectacol. Publicul urma să se plimbe în mijlocul decorului, într-un spaţiu care era de fapt şi sală şi scenă, şi de oriunde ar fi privit trebuia să i se creeze iluzia că se află „la ţară", şi nu într-o vitrină înghesuită cu fel de fel de relicve. Acest lucru a fost realizat cu multă măiestrie artistică : cele 30 de gospodării ţărăneşti aduse din 30 de sate reprezentative din ţară erau orînduite în mod armonios pe uliţe care dădeau impresia de realitate. Fiecare gospodărie era astfel amplasată încît să constituie o unitate socială completă, cu toate elementele ei componente. Tocmai în aceasta consta caracterul social al muzeului, care respingea falsităţile şi idealizările fără rost. Dar cît efort a implicat punerea în operă a acestor scene ale vieţii de la ţară ?

UN SAT CARE A UMPLUT 57 DE VAGOANE

A fost o risipă de imaginaţie, gîndire şi creaţie artistică rar întîlnite. V. I. Popa făcea schiţe, refăcea desenele şi iar aşeza cu gîndul casele ce trebuiau aduse, potrivindu-le în perspective, planuri şi detalii. În acest timp, H. H. Stahl a trimis echipele de studenţi în satele stabilite pentru a alege gospodăriile, a le cumpăra de la săteni şi a le transporta la Bucureşti. Au fost angajaţi muncitori-ţărani care au demontat casele şi le-au încărcat în vagoane de cale ferată cu întreg mobilierul şi obiectele componente. Muncă extrem de migăloasă, avînd în vedere grija deosebită ce trebuia avută în manevrare. În cîteva săptămîni, conţinutul celor 57 de vagoane de cale ferată a fost transportat din gara Mogoşoaia pe teritoriul muzeului. Fără zăbavă, aceiaşi muncitori ţărani au trecut la asamblarea caselor demontate. Operaţie nu tocmai uşoară, mai ales pentru casele din bîrne de stejar, avînd o greutate între 500—1 000 kg. Din îndepărtata Ţară a Oaşului a fost adusă cu eforturi supraomeneşti, muncind zi şi noapte aproape nebuneşte pentru a coborî din creierul munţilor pe malul Herăstrăului, o casă pînă atunci văzută doar de oşeni. Alte case, tot din lemn, puneau probleme prin fineţea şi gingăşia încrustaţiilor. Ca să nu mai vorbim că, pentru a obţine biserica de lemn din Maramureş, Dimitrie Gusti a trebuit să pună în joc întreg prestigiul şi puterea sa de persuasiune pentru a convinge autorităţile că aducerea unui astfel de monument în muzeu este un act pur cultural.

SALCÎMUL DINTR-O CURTE

Pregătirea terenului viitorului muzeu era o treabă la fel de complicată. Victor Ion Popa a condus personal operaţiile pregătitoare : construirea unei barăci folosită ca birou de lucru, degajarea drumurilor de acces, îndepărtarea bălăriilor şi molozului, instalarea de lumină electrică... Era nevoie de lumină electrică, deoarece se lucra, ne asigură H. H. Stahl, ziua şi noaptea. În plus, s-au construit conducte de apă potabilă şi s-a amenajat o cantină pentru muncitorii care urmau să înalţe muzeul. O dată aceste lucrări realizate, V. I. Popa a trecut la trasarea uliţelor satului, arpentînd şi jalonînd pe teren pîrtiile pe care muncitorii le transformau în urma sa în drumuri şi poteci. Pentru aceste operaţii, V. I. Popa nu folosea mijloace inginereşti, nici teul, nici echerul, ci trasa curbe domoale, îmbinate cu minuţiozitate, aşa cum fac ţăranii români de mii de ani. În scenariul său artistic, V. I. Popa urmărea să amplaseze gospodăriile pe teren similar satelor pe harta României : Transilvania la nord, spre şosea, Cîmpia Dunării, spre lac. Casele din aceleaşi familii erau grupate totuşi în spaţii distincte, după stilul şi tehnicile constructive, cu grijă pentru ca volumele şi spaţiile să formeze ansambluri armonioase. Fiecare gospodărie trebuia să facă parte din ansamblu, dar să poată fi văzută şi izolat ca într-un tablou pictural de

Dimitrie Gusti în mijlocul sătenilor, pe ulițele din Muzeul Satului Românesc, la inaugurare.

Ilustrație reprezentînd macheta Muzeului Satului Românesc, prezentată în cadrul Expoziției internaționale de la Paris din 1937. Inițial, Muzeul Satului a fost conceput ca o instituție permanentă pentru cunoașterea sociologică a vieții țărănești din România. Între anii 1937—1944, muzeul a suferit modificări, deteriorări și grave degradări prin uzură, casele fiind ocupate și folosite ca locuințe în timpul războiului, ceea ce a făcut ca o bună parte din fondul inițial să fie distrus.

sine stătător. Povestind toate acestea, H. H. Stahl nu uită să evidențieze grija deosebită a lui V. I. Popa pentru valorificarea la maximum a vegetației existente, pentru încadrarea plantației în peisajul viitorului sat. Nici un pom nu trebuia tăiat, astfel încît satul să profite de încadrarea în peisaj și să se încarce de un iz de realitate în plus. Cînd a fost totuși nevoie să se sacrifice un salcîm, V. I. Popa a protestat și, convingîndu-se în cele din urmă că tăierea este inevitabilă, a acceptat cu tristețe : „Bine, să-l taie, dar măcar să nu văd eu". Și, spune H. H. Stahl, martor al scenei, V. I. Popa și-a înfundat pălăria, cu boruri mari, pe ochi, și a plecat îmbufnat.

SIMPLITATE, ARMONIE ȘI DISCRETĂ ELEGANȚĂ

O altă problemă o reprezentau gardurile. Dacă s-ar fi făcut garduri înalte, reale, ar fi însemnat să se împiedice vederea caselor. Dacă ar fi fost făcute uniform convenționale ar fi distonat. Atunci, V. I. Popa a găsit o soluție ingenioasă : a desenat pentru fiecare casă în parte un gard mai scund, potrivit cu stilul casei respective. V. I. Popa, în afară de talentul de a găsi soluții inedite, avea darul de a însufleți oamenii. Cunoștea personal pe toți muncitorii din echipa lui de regizor teatral, stînd îndelung de vorbă cu ei. Găsea cuvintele potrivite pentru a-i determina să lucreze cu tragere de inimă, avea har pedagogic și în sprijinul acestei afirmații H. H. Stahl amintește că l-a surprins pe V. I. Popa dînd lecții de matematică empirică unor zidari, învățîndu-i să traseze pe teren unghiuri drepte fără colțar și metru. Publicist, poet, pictor scenograf, director de scenă, dramaturg, profesor la Conservator și animator al teatrului de masă, V. I. Popa era în același timp, dacă ar fi să folosim un termen modern, și un „specialist policalificat" : tîmplar, lăcătuș, cioplitor în lemn și piatră, vopsitor, zidar, restaurator. Știa să vopsească, de pildă, un acoperiș de șindrilă nouă astfel încît să pară veche, sau să repare un stîlp sculptat ros de carii, cunoștea tehnica chirpiciului și a ceamurului. Pentru sala centrală de expoziție a muzeului, V. I. Popa a adus echipa de la teatru formată din tîmplari, tapițeri, electricieni, pictori, vopsitori cu scopul de a-i folosi la lucrările mai deosebite. Obsesia lui V. I. Popa era să facă lucrările să „vibreze", să nu fie prea „corecte", rigide sau monotone.

Singurii specialiști pe care nu i-a acceptat au fost peisagiștii de la Casa grădinilor, care au intenționat să planteze în spațiul muzeului flori, ordonate simetric în ronduri și platforme. V. I. Popa i-a dat pur și simplu afară, indignat, cerînd să fie lăsate doar flori de țară, așezate în fața caselor, ca în viața reală. În final, apreciază H. H. Stahl, totul a căpătat un har artistic ce purta pecetea de simplitate, armonie și discretă eleganță, trăsături care-l defineau pe V. I. Popa. Și, trebuie să recunoaștem, aceste elemente au fost preluate de organizatorii actuali ai muzeului, încîntînd vizitatorii, în ciuda deceniilor care au trecut.

AMINTIRI PENTRU MAI TÎRZIU

După 60 de zile (azi pare incredibil cît de repede s-a lucrat !), odată lucrările încheiate, înaintea inaugurării au fost mobilizați numeroși pionieri pentru a da o mînă de ajutor la curățirea șantierului. Apoi, V. I. Popa și H. H. Stahl au mai stat o ultimă noapte alături de muncitori și, cînd totul li s-a părut că este gata, în zori, au plecat spre casă. Lăsau în urma lor Muzeul Satului să-și ducă singur mai departe soarta, în confruntarea cu șuvoaiele de vizitatori și cu timpul.

Cu ocazia inaugurării, în mai 1936, profesorul Dimitrie Gusti sublinia că ambiția realizatorilor a fost de a surprinde „înfățișarea adevărată a vieții acelei pături din neamul nostru, pe care cu toții ne rezemăm — țărănimea". Profesorul Gusti a mulțumit public în mod deosebit lui Victor Ion Popa și lui Henri H. Stahl pentru că au știut să fie de toate : „arhitecți, desenatori, puitori în scenă, vătafi de lucrări și cînd a trebuit și salahori". Încheind amintirile din acea epocă frumoasă, a tinereții sale, amintiri pentru mai tîrziu, H. H. Stahl scrie : „Muzeul Satului e amintirea unei epoci a vieții mele. De atunci încoace nu mai vizitez Muzeul Satului decît cu strîngere de inimă. Muzeul a crescut, s-a îmbogățit cu noi achiziții, dar încetul cu încetul a căpătat un caracter etnografic care l-a șters pe cel de Muzeu Social. Nu mai trec pe acolo, așa cum nu o fac nici prin strada unde am copilărit (...). Dealtfel nici în Vrancea, nu numai în Muzeul Satului nu mă mai duc pentru același sentiment pe care îl am de trecere a timpului și deci a tinereții".

UN VIZITATOR „GENEROS"

Încercînd să explice ce anume l-a impresionat în mod deosebit în perioada cît a lucrat la întemeierea muzeului, Henri H. Stahl surprinde cîteva secvențe pe care și le-a notat în jurnal, privitoare la psihologia meșterilor săteni. Fiecare echipă de meșteri își avea tehnicile ei, atît de a încleia lemnul, de a bate vălătucii, de a așeza stuful, șindrila și dranița sau de a împleti nuielele. Spectacolul părea fermecător sătenilor înșiși, care mai dădeau o raită pe la vecini, să vadă, ei ce fac ? și-apoi să se mire moromețian : „Uite-i dom'le, de ce sînt în stare !". Sau, alteori, concluzionînd cu mîndrie că singura casă „adevărată" este cea făcută de ei, să spună unii despre alții : „Bieții oameni, clădesc și ei din pămînt, dacă n-au pădure" (spuneau oamenii din munte despre cei de la baltă) ; „Ăștia își fac bîrlog ca ursul în pădure" (răspundeau cei de la baltă). Alteori, seara la odihnă, au început să se mai și înțepe. Cei din Sanț-Năsăud, privind la casele celor din Oaș, făcute din bîrne late, comparau ițarii largi ai oșenilor cu bîrnele caselor : „Ăștia sînt toți la fel croiți : ori și-au făcut gacii după chipul bîrnelor, ori bîrnele și le-or cioplit după chipul gacilor". Munca a fost și un prilej de apropiere a țăranilor din diverse zone, lucru care uneori a luat turnuri amuzante, dacă nu chiar periculoase pentru păstrarea autenticității : cînd țăranilor li se părea că ceva este mai frumos la vecini, se apucau de stricau și trînteau niște perechi de stîlpi ca la Gorj în plină casă tulceană. Din acest motiv, meșterii trebuiau să fie permanent supravegheați. Cînd casele au fost gata, profesorul Gusti a avut ideea de a aduce pe șantier și gospodine din satele respective. Din șantier, satul a ajuns să fie chiar sat sub mîna pricepută a bunelor gospodine, care știau unde trebuie să stea lada de zestre și ceaunul și unde e locul fiecărui lucru : război, rășchitoare, budeică, gîf, copcilet, podișor, läicer, fedeleș, fedelecuț și cîte mai sînt într-o gospodărie. Părerea profesorului Gusti era ca, măcar cît dura Luna Bucureștilor, să fie aduse familii din satele de unde fuseseră achiziționate casele, pentru a le locui efectiv. Prin această acțiune se urmărea a se da mai multă autenticitate interioarelor, pentru că, scrie H. H. Stahl, „așa cum nu este cu putință să imiți piatra veche peste care au trecut veacurile și nici netezimea lemnului din poarta pe care au deschis-o mii de mîini, tot așa nu poți da viață unui interior țărănesc decît dacă a trăit acolo efectiv viață de om"

Meșteri-țărani din satele reprezentate în muzeu, uneori chiar cei care construiseră gospodăriile respective, asamblează casa țărănească din Moișeni-Țara Oașului.

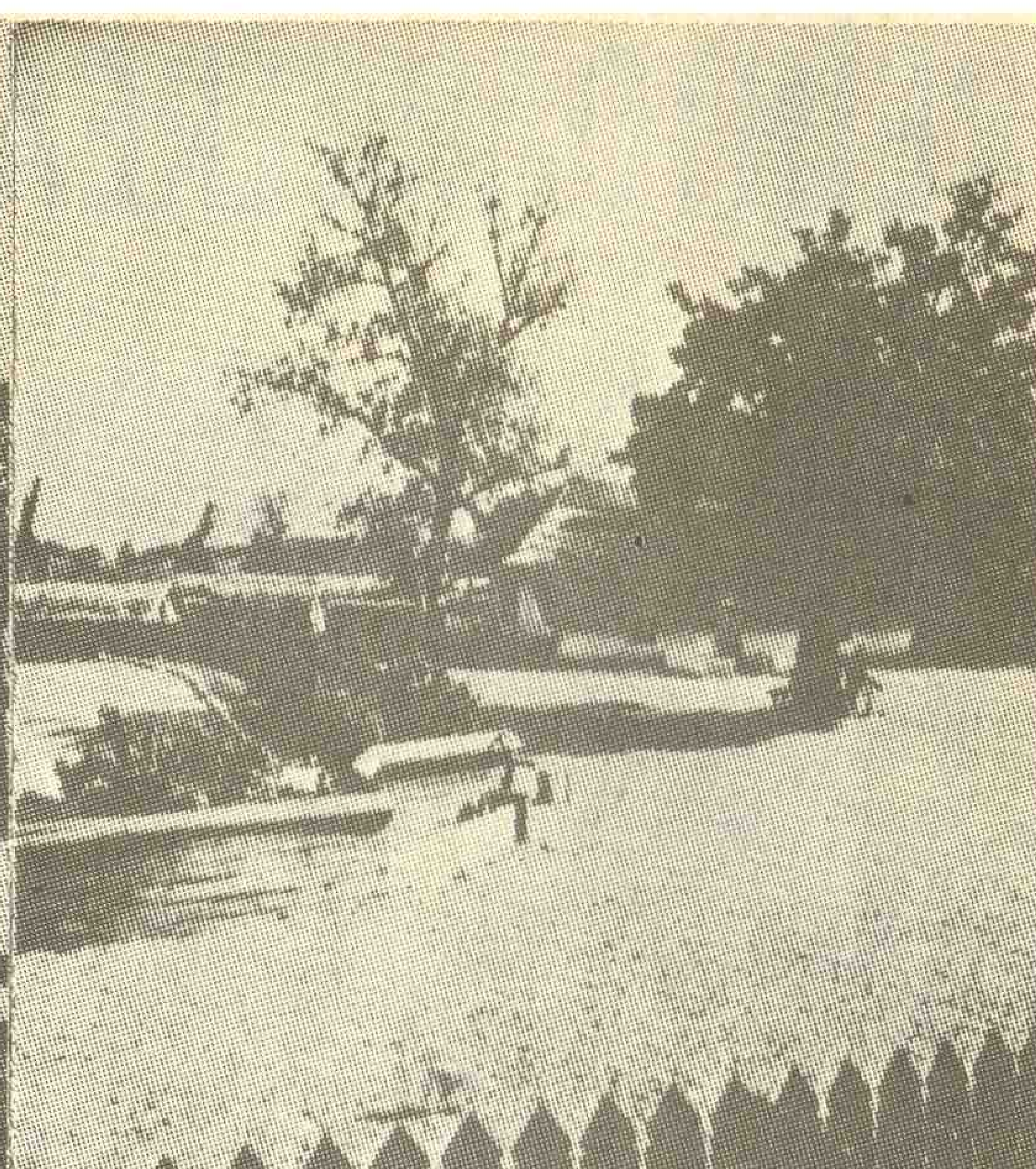
Respectul pentru autenticitate a fost taxat de primarul de atunci al Bucureştiului într-un mod cel puţin ciudat. Vizitînd muzeul, primarul a fost dezamăgit de casa din Ţara Moţilor, acoperită cu paie. Primarul a spus vexat: „Bine, mă băieţi, în capitală! Cu paie? De ce nu mi-aţi spus mie, că vă dădeam tablă sau olane cît vă trebuia !".

UN MESAJ ÎN TIMP AL SPIRITUALITĂŢII ROMÂNEŞTI

Iată pe scurt istoria unui muzeu al unui sat pentru eternitate, ridicat în numai 2 luni pe malul lacului Herăstrău în anul 1936, cu macheta căruia la Expoziţia Internaţională de la Paris, din 1937, România uimea lumea întreagă. Dar, pentru ca muzeul să prindă viaţă, a fost necesar mai mult de un deceniu de cercetare sociologică întreprinsă de echipe monografice şi de acţiuni concrete ale echipelor studenţeşti. Concretizarea acestui ţel era în acelaşi timp împlinirea unui crez formulat de Dimitrie Gusti : „Satul românesc este pentru noi toţi în acelaşi timp un prilej de fală, dar şi a unui proces de conştiinţă. Avem cu toţii datoria de a cunoaşte şi de a iubi acest sat, pentru ca să ne punem, cu încă mai multă stăruinţă, toate puterile noastre de muncă în slujba lui". Întrebarea care se pune, este dacă realizarea Muzeului Satului Românesc răspundea ideii lui D. Gusti privitoare la Muzeul Social. Într-o anumită măsură, răspunsul e pozitiv. Transplantarea unor case şi gospodării complete, autentice, aşa cum au fost ele constituite de-a lungul timpului, aducea cu sine şi ceva din starea socială şi economică a satului. Ca să nu mai vorbim de priceperea, migala, gustul artistic şi dragostea de frumos şi util a ţăranilor români.

Intenţia celor care au conceput Muzeul Satului fusese să se construiască alături de satul tradiţional românesc, original, şi un sat-model de ceea ce ar trebui să fie satul dacă acţiunea culturală în favoarea ţărănimii şi-ar fi arătat roadele. Sau, cum spunea Gusti, un „sat sistematizat, cu toate îmbunătăţirile edilitare ale vremii, care, fără să înăbuşe trăsăturile proprii şi izvoarele creaţiei populare, să pună viaţa oamenilor la adăpost de primejdiile mai ales ale boalelor şi să-i ajute să aibă din ea toate binefacerile şi bucuriile".

Acest sat-model nu s-a putut realiza pentru că regimul politic şi social al României interbelice nu era apt pentru o asemenea idee. Oricum, ceea ce s-a făcut, mult-puţin, merită elogiul nostru, al generaţiilor de azi, pentru că Muzeul Satului este un mijloc de a înţelege mai bine uriaşul salt parcurs de satul românesc în condiţiile socialismului, un mod de a evidenţia superioritatea noului sistem economico-social şi totodată de a educa eficient generaţiile tinere. Ceea ce au reuşit Dimitrie Gusti, Henri H. Stahl şi Victor Ion Popa împreună cu colaboratorii lor, ansamblul de arhitectură tradiţională românească de o neasemuită frumuseţe constituie un mesaj în timp, ce va dăinui atîta timp cît va dăinui şi spiritualitatea noastră pe aceste plaiuri.

Muzeul Satului Românesc la 1936, imagini de arhivă : „O viaţă de sute şi, poate, de mii de ani ne pătrunde trecind pe uliţele acestui sat ciudat făcut din toate satele ţării. Tot ce este mai al nostru vorbeşte din el cu un glas, care nu se poate să nu zguduie chiar şi pe cel mai nepăsător, pentru că este însuşi glasul trecutului anonim al neamului românesc" (Dimitrie Gusti, în 1936).

Motiv ornamental românesc din judeţul Bihor

IMAGINEA UNEI ŢĂRI NEMURITOARE

În loc de încheiere, ne-am amintit că un „peregrin valah" (l-am numit pe Gheorghe Tomozei) propunea în urmă cu aproape un deceniu, într-o carte de caligrafii, unele îmbunătăţiri care s-ar putea aduce acestui lăcaş de cultură, de comori şi frumuseţe mitică românească. Succint, propunerile sale erau următoarele : **a.** lărgirea spaţiului muzeului ; **b.** înaintarea muzeului pînă la trotuarul şoselei Kiseleff ; **c.** schimbarea intrării actuale meschine a muzeului cu una asemănătoare unei porţi uriaşe de han (construindu-se eventual şi un han turistic) ; **d.** vînzarea de obiecte de artizanat în magazine-prăvălii pitoreşti şi utile, şi nu ca acum în condiţii improvizate ; **e.** iluminarea pe timpul nopţii a caselor din muzeu.

Ca argumente, Gheorghe Tomozei sublinia că, deşi locul de amplasament al muzeului este ideal, totuşi ca întindere şansele lui de mărire sînt compromise de prezenţa clădirilor învecinate care sufocă ideea posibilei şi imperioasei dezvoltări. Prin extinderea muzeului s-ar putea corecta transplantările de case postbelice mai puţin fericite, haotice uneori, excesiv de riguroase alteori, reconsiderîndu-se harta satului. Aducînd muzeul pînă la trotuarul şoselei, s-ar realiza un contrast între ordinea şi eleganţa benzilor de asfalt cu vechicule moderne şi satul tradiţional cu elementele sale de legendă. Muzeul ar deveni o „uriaşă fereastră-secţiune violentă în timp, prilej unic de bucurie şi încîntare". În fine, sistemul de iluminare a muzeului ar trebui conceput de electricieni care să aibă în acelaşi timp fantezia arhitecţilor, imaginaţia pictorilor, minuţiozitatea sculptorilor şi simţirea poeţilor. Iluminarea ar fi ea însăşi artă, cu funcţie vizuală şi acustică similară sistemului utilizat la castelele Loirei. Aplicată la Muzeul Satului, iluminarea poate da imaginea unei ţări fără somn, de o continuă prospeţime, tînără, nemuritoare.

Dansatori de pe valea Arieşului

Florian Popa Micşan

REÎNTOARCEREA ÎN SATUL NATAL

Dealurile subcarpatice nemțene căptușesc la exterior Carpații Orientali și închid cîteva depresiuni longitudinale orientate nord-sud. Dintre ele depresiunea Cracău-Bistrița, brăzdată de văile care i-au dat numele, este cea mai întinsă și mai importantă, adăpostind orașul Piatra Neamț, Roznovul și platforma industrială a Săvineștiului, impresionantă creație a erei socialiste. Ea adăpostește și satul meu natal, cuibărit într-o gură de vale — de unde și numele — la numai o fugă de cal de Piatra Neamț.

Împrejurimile pitorești ale Gurii Văilor au oferit copilăriei mele mari satisfacții de viitor naturalist. Parcă mă văd. Eram și eu acolo, un omuleț năpădit de o claie de păr bălai, plăcîndu-i să lipăie desculț pe pămîntul reavăn acoperit de cotoarele nu prea aspre ale otăvii și să privească cu ochii rotunjiți de uimire mușuroaiele de furnici, florile de cîmp sau albinele și bondarii furișați în corolele multicolore.

Casa în care m-am născut era azvîrlită tocmai la marginea satului, în creștetul unui deal bîntuit de toate vînturile, cu unul din versanți abrupt, poziție ideală pentru un castel medieval. De aici privirea îmi putea hoinări roată împrejur: spre soare-răsare, pe valea largă și mănoasă a Cracăului și dincolo de ea, către Stînca Șerbeștilor — monument al naturii — și către Războienii lui Ștefan cel Mare; spre miazănoapte, peste dealul Balaurul înveșmîntat de o pădure de gorun ce a tăinuit cîndva haiduci cu faimă, pînă hăt, departe, unde se puteau ghici Codrii de Aramă și Pădurea de Argint ai lui Eminescu, aflați între Văratec și Agapia; spre soare-apune, peste Culmea Stănișoarei ce ascunde vederii Bistrița Aurie, pînă la cușma sură a Ceahlăului — uriașul de piatră al Carpaților Orientali; în sfîrșit, spre miazăzi, către dealurile ce-l continuă pe al nostru, pînă la Săvinești și Roznov.

Uneori coboram la poalele coastei abrupte a dealului, unde mai dăinuie o mică bijuterie arhitectonică de lemn construită în anul 1744, astăzi monument istoric; ea este înconjurată de o incintă a cărei intrare se arcuiește sub un turn, reproducînd astfel — la proporții și cu mijloace reduse — planul vechilor așezăminte fortificate. Alteori mergeam în pădurea din imediata apropiere la cules de bureți pentru copt cu sare pe plită, la pescuit de chitici în apa molcomă a Cracăului sau în iazul bunicului plin de „buruiană“ și broaște, ori la adunat rodul toamnei bogate: prune brumării pentru uscat pe lojniță, coarne pentru „fript“ țuică sau struguri de culoarea chihlimbarului pentru must și turburel.

Ducîndu-mă cu ai mei la muncă pe ogor, întîlneam oameni împovărați de griji, cu fețe supte și priviri aspre, stîrnind cu tălpile lor crăpate colbul ulițelor dacă soarele pîrjolea totul în timpul secetei, sau frămîntînd glodul dacă băierile cerului se desfăceau pentru prea multă vreme. Mi-amintesc apoi de obrajii scofîlciți și ochii înroșiți de plîns ai femeilor după soții sau flăcăii care nu s-au mai întors din război, rămînînd să trudească pămîntul și să crească singure copiii; de ruinele fumegînde și gropile făcute de bombe și obuze; de luptele aprige din acel august fierbinte 1944 cînd frontul a trecut peste sat.

În anii care au urmat, venind acasă în vacanțe, apoi în concedii, am fost martorul marilor prefaceri. Treptat, sătenii au prins a trăi și gîndi altfel. Mai întîi au deprins a practica, în colectiv, o agricultură mecanizată, după norme științifice. Apoi au tras lumină în sat; au captat izvoarele de sub deal și, prin conducte, au adus apa în gospodării. Astăzi se gîndesc să tragă cămașă de asfalt peste prundișul drumului principal.

Acum, după o absență de cîțiva ani, m-am reîntors în satul natal. De departe mi-a bucurat vederea silueta grațioasă a unei clădiri moderne, sclipind în soare printre casele din centrul așezării. Ce să fie oare? Apropiindu-mă am auzit glasurile voioase ale copiilor răzbătînd prin ferestre și m-am dumirit: era noua școală, durată pe măsura vremurilor noi. Cea veche, în care am învățat acum cîteva decenii, nemaicorespunzînd cerințelor învățămîntului modern, a fost transformată în cămin cultural. Directorul școlii, Dimitrie Zaharia Boboc, mi-a dat bucuros și cu vădită mîndrie în glas informații concrete despre sat și școală. Aflu de la el că satul nostru are în prezent 280 de familii totalizînd peste 600 de locuitori, mulți avînd case noi. Noua clădire a școlii cu patru săli de clasă, o cancelarie și o cameră a pionierilor a fost dată în folosință în toamna anului 1983. Vreo 50 de elevi care urmează clasele I—IV și 25 de copii de grădiniță beneficiază de această splendidă clădire construită prin munca cetățenilor, din contribuția lor voluntară. Scotocind în arhiva școlii, el a găsit un document din care rezultă că școala din satul Gura Văii a luat ființă în 1859, deci în anul unirii Moldovei cu Muntenia. Din documente a mai aflat, printre altele, că tot aici s-a născut profesorul de geografie Ion Negrea care, împreună cu scriitorul Calistrat Hogaș, a întemeiat și condus primul gimnaziu din Piatra Neamț, devenit liceul „Petru Rareș“.

Ștefan Negrea

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

**Fulgerul fulgeră, îți spune tata
Tunetul tună, îți spune mama
O, să nu-ți fie teamă de ele
Tună și fulgeră frica și teama.**

**Frica de fulger, teama de tunet
Albe ferestre, geamuri vuind,
Frica și teama tună departe
Fulgeră-n oasele mici, de argint**

**Incoruptibilă copilărie —
Cine sfîșie în fața ta
Aerul dulce ca pe-o hîrtie
Pe care somnul s-ar desena**

**Oh, ca o apă fuge grădina
Și șerpi gigantici urcă în plopi
Trage perdelele, aprinde lumina
Și nu mai pune mîna la ochi**

**Alb e cearșaful, curat și rece
Și inima sare și fuge din pat
Iată că teama de tunet, tună
Chiar lîngă tunetul care-a tunat.**

**Și cînd sub pernă joacă soldații
De plumb cu păpușile cu nasul în vînt
Frica de fulger e mai aproape
Chiar decît fulgerul viu, fulgerînd.**

**Frica de fulger, teama de tunet
O, niciodată nu voi uita —
Frica de fulger ține în pleoape
Noaptea prin care va fulgera.**

Dumitru Constantinescu

PRIVEȘTE-N NOI

Lui Lucian Blaga

**Privește-n noi eonul mitic
împresurat de măști oculte
Și-n nerăbdare stă s-asculte
zeul din spațiul mioritic.**

**Și crește lumea în uimire
prin ochiul viu din catedrale
și scade mama în petale
răgaz în gînd de nemurire.**

ORE GRELE

**Pasăre de soare și de frig
bate-n poarta cerului, discretă
Tu te duci și trupul tău îl strig
prin ninsoarea anilor de cretă.**

**Pleacă-acum corăbiile-n larg
nerăbdarea mă coboară-n stele
se rănește liniștea-n catarg
și rămîn în preajmă ore grele.**

Mircea Cristea

CĂLĂTORIE ÎN PARADIS

Ape călătorind fără oprire, o succesiune de insule și lagune, vaste întinderi acoperite de stuf și păduri întrețesute cu liane, ca sub tropice, efemeride ce-și trăiesc viața între un răsărit și un apus pentru o clipă de iubire, stejari seculari și plauri plutind cu toată viața de pe ei, milioane de păsări delicate și peisaje de vis... Acest „paradis terestru“ este Delta Dunării!

Născută aproximativ acum 65 000 de ani, delta este cea mai tînără formă de relief a României. Procesul închegării ei continuă și azi în lupta latentă a apelor și pămînturilor în care victoria este cînd de o parte, cînd de alta. Această victorie nedecisă este tocmai ceea ce conferă deltei farmecul pe care-l are, farmecul unui luxuriant monument al naturii care atrage oameni de știință, navigatori, pescari, vînători și mii și mii de turiști. Cu aluviunile pe care le cară în mare prin plasa fantezistă a acestui pămînt în formare, țara „își sporește“ an de an teritoriul.

Cea dintîi menționare a deltei îi aparține lui Herodot, acel „părinte al istoriei“ care a descris pătrunderea flotei lui Darius pe aici către ținuturile getice în 515—513 î.e.n.

Suprafața cuprinsă între cele trei brațe ale Dunării, deschise în trident — Chilia, Sulina și Sf. Gheorghe — este de 430 000 de hectare. Ea presupune întinderile de stuf, pășunile, lacurile, pădurile, suprafețele arabile și căile navigabile. Și cea mai mare parte a acestei suprafețe este un adevărat paradis. Mici ambarcațiuni de agrement și bărci pescărești lunecă pe oglinda apelor printre canale și „cîmpuri“ plutitoare de nuferi albi și galbeni. Grațios, stuful se pleacă sub adierile vîntului, și cei ce sînt în bărci trec pe sub crengile sălciilor plecate peste apa ca o trenă. Uneori deasupra, coroanele stejarilor se unesc formînd arcuite tunele de verdeață. În acest peisaj mișună o întreagă lume : mai bine de 300 de specii de păsări, din care 70 migratoare sau de pasaj, pentru care delta este o neocolită haltă, lebede, egrete, becațe, rațe și gîște sălbatice, cocori și cormorani, berze și cufundaci. Printre cele mai prețioase specii se numără însă pelicanii, Delta Dunării fiind singurul loc din Europa unde aceste păsări impunătoare — care cu aripile deschise pot atinge o anvergură de 3 m — mai cuibăresc azi.

Bizamii, care de peste 150 de ani au dispărut din apele continentale ale Europei, trăiesc încă aici în număr mare. La fel, mistrețul, a cărui greutate atinge uneori 300 kg.

Bogățiile deltei sînt exploatate rațional. Pe insulele împădurite și în locuri propice sînt cultivate legume, cereale, pomi fructiferi, viță de-vie, care însoțesc un bogat sector piscicol, organizarea navigației și asigurarea unor bune condiții de reproducere a faunei. Delta posedă unul din cele mai mari masive de stuf din lume (plantă cu ridicat conținut de celuloză), pentru exploatarea căruia au fost construite sute de kilometri de canale care permit mașinilor de recoltat și navelor de transport să pătrundă în masivele verzi. Exploatarea stufului (care se reface apoi din propria-i rădăcină) îngăduie economisirea anuală a 800 000 metri cubi de rășinoase. Se extrag din stuf produse superioare — hîrtie de scris și de tipar, celofan, materiale de construcție, fibre textile care înlocuiesc pe cele de lînă și bumbac...

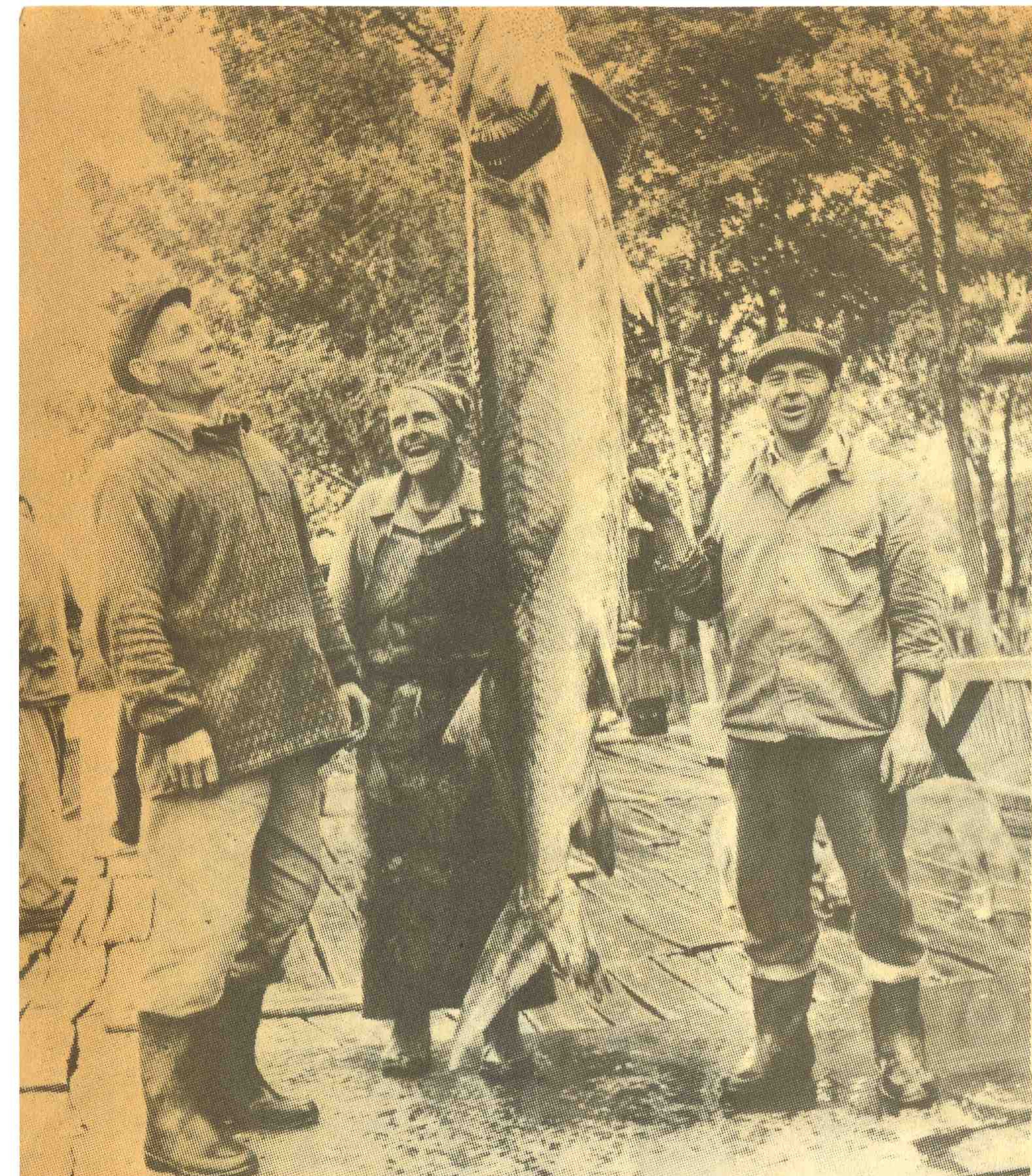
O călătorie în deltă este, cu adevărat, o călătorie în paradis. Ea poate fi făcută pe nave confortabile de agrement, pe oricare din brațele Dunării, dar în special pe Sulina — drept și canalizat. Apoi, călătorul poate pătrunde în densa țesătură de canale interioare spre lagunele cu apă limpede ca lacrima. Pentru o adevărată vacanță în deltă soluția ideală este însă cea de robinsonică izolare și comuniune cu natura, care se poate face în vecinătatea unor așezări, sau a unor cabane și hoteluri. Nici-o satisfacție nu va egala o astfel de vacanță. Răsărituri de soare într-un peisaj ca de început de lume cînd uscatul se desparte de ape, nopți petrecute în cort lîngă susurul unei naturi ce-și trăiește neostoit prefacerile și în beznă, mese pescărești pregătite la ceaun sau proțap cu peștele prins dimineața, vor răsplăti din plin experiența.

Celor ce vin din zgomotul și viața trepidantă a orașelor, delta le oferă sunetele reconfortante ale naturii, de la susurul vîntului prin frunze și trestii, pînă la clipocitul apelor și țiriitul greierilor.

În puncte de răscruce există hoteluri confortabile situate și ele într-o natură frustă și suverană, prin ea însăși un medicament, care domnește între splendide răsărituri și amurguri cu tot cortegiul ei de frumuseți.

O călătorie în deltă e o călătorie în paradis, într-un peisaj luxuriant de început de lume în care apele și pămînturile parcă nu s-au despărțit încă din îmbrățișarea lor primară.

Dorin Iancu

● La cherhanaua de la Sf. Gheorghe

● Vis de turist

În tărîmul fără seamăn

Ar trebui să intrăm în Delta Dunării cu o adîncă sfială și un nețărmurit respect. Aici, numai aici, lucrarea naturii nu contenește să ne uimească, iar aparenta tihnă a apelor ascunde o neîncetată trudă. Numai aici poți să vezi cum chipul unui lac se schimbă de la un ceas la altul, plaurii plutitori alunecînd tăcut pe oglinda apei, deși nu se simte nici o boare de vînt. Și ce spectacol măreț și înfricoșător oferă același lac zgîlțîit de o neașteptată furtună, cînd valurile înspumate par agățate de nori vineții într-un dans nebun, ritmat de șerpuitoare fulgere și hohotul tunetelor! Apoi curcubeul întinde semn de pace și amurgul găsește lacul neclintit, cu ape limpezite, animate de întreg soborul viețuitoarelor. Larma lor se potolește odată cu căderea nopții, cînd cerul curat se umple de stele mari și grele, iar în adînca liniște poți auzi cum „pasc“ crapii dolofani în adîncuri. Diminețile aburoase, cu ceața prinsă în brațe de sălcii, se deschid dintr-o dată. Iar catifeaua văzduhului e moale scuturată de aripi. Marile hore ale zburătoarelor spuzesc cerul. O nouă zi, cu minunile ei, începe. Numai aici, în Delta Dunării, pe acest tărîm fără seamăn, miracolul pare la el acasă. Să lăsăm imaginile să vă povestească basmul Deltei, chemîndu-vă acolo unde lucrarea naturii încă n-a ostenit...

Mihai Creangă
Natalia Dumitru

● În pădurea Caraorman

MALIUC, VIS DE UN AN

Prieten din copilărie, medicul clujean Sorin Diacicov îmi spunea că începe să viseze Maliucul din iarnă. Iar pe măsură ce se scurg lunile, şi vremea se face mai frumoasă, visul pe aceeaşi temă se repetă. Am zîmbit ascultîndu-l, dar l-am crezut. În fond, ceea ce îmi spunea era perfect logic. Gîndindu-se des la acel cuib al concediilor noastre în care, orice ar fi, ajungem măcar cîteva zile pe an, o parte din trăirile dunărene se prelungesc şi în somn. Ulterior, i-am mai auzit şi pe alţii că se visează în Deltă, că se visează la Maliuc... Adunînd gîndurile lor cu gîndurile mele, am ajuns şi eu la concluzia că este omenesc să visezi Maliucul. Pentru simplul motiv că Maliucul este fără îndoială un loc de vis...

...Deşi nu are mare, nici plajă întinsă de nisip ca Sfîntu Gheorghe.

...Deşi nu are, nici pe departe, eleganţa Crişanului, cu frumosul său hotel „Lebăda".

...Deşi nu este învăluit în legende ca Sulina.

Şi totuşi, după ce au străbătut întreaga Deltă, „copiii adoptivi" ai Maliucului revin la această aşezare, care nu este leagănul vreunor minuni, dar care te cheamă (şi recheamă) oriunde te-ai afla, iar tu asculţi chemarea şi vii ca peştele la nadă...

Vă veţi întreba, poate, stimaţi cititori, ce înseamnă, de fapt, Maliucul ?

Pentru „grupa mică", pescarii amatori care numără doar cîţiva ani de experienţă, Maliucul înseamnă, în primul rînd, cel mai comod, „gheţăria". Adică balta din vecinătatea hotelului „Delta", lîngă care a ars, cîndva, o gheţărie în pămînt, care peste ani a fost refăcută. Sub malul „gheţăriei", într-o baltă în care ba e voie, ba nu e voie să pescuieşti, găseşti cea mai mare parte din vară un... brădiş descurajant, care de obicei îi alungă pe amatorii de locuri de pescuit perfecte. Pe ceilalţi însă, pe „căutători" (sau pe cunoscătorii locului), brădişul îi întărîtă, îi ambiţionează. Şi urmează căutarea ochiurilor de apă-oglindă, care de regulă sînt găsite. Acolo, în acele locuri, vei trăi adeseori cele mai surprinzătoare partide de pescuit pe care ţi le rezervă Maliucul. În ochiuri uneori de numai trei, patru metri pătraţi s-au găsit destui care să prindă ştiuci nevisate, între care şi cîte un exemplar de patru sau chiar cinci kilograme !

Întorşi la hotel cu impresionanta pradă, pe lîngă care se aliniază, de regulă, şi cîţiva bibani „la jumătate" (de kilogram), aceşti căutători victorioşi vor fi rareori crezuţi de turiştii care au apucat să zărească „amărîta baltă de la gheţărie", ceea ce nu-i va impresiona pe pescari, care a doua zi sau în zilele următoare vor repeta „loviturile", cu acelaşi succes, în acelaşi loc.

Dar Maliucul înseamnă pentru cei mai mulţi rondul pe la cîteva locuri cu faimă bine cunoscută de oaspeţii săi tradiţionali veniţi din toată ţara. Nu există, astfel, adevărat pescar de Maliuc care să nu fi pierdut măcar cîteva zeci de forfaturi la „Dop". Cum se ajunge la „Dop" ? Trecînd „Dunărea veche", — cum i se mai zice braţului Sulinei care curge prin spatele hotelului —, şi coborînd spre lacul Fortuna vreo două sute de metri, ajungi la un cot care mai primeşte un canal, ce curge dinspre atelierul mecanic de la Maliuc, şi acolo dai de o învolburare de ape unde somnul şi şalăul se află la ei acasă. Dacă ai noroc să scapi de răgăliile de pe fundul apei, nu se poate să nu vii la hotel cu trei, patru somni sau trei, patru şalăi. Dacă nu ai acest noroc, tot aduni vreo 15—20 de moace (somotei de 10—40 centimetri) şi cîteva plătici, care de regulă roiesc în acea zonă.

Interesant este faptul că de-a lungul anilor surprizele fericite de la Dop" au reuşit să facă destui clienţi statornici ai locului, oameni care vin de prin toate judeţele ţării să-şi aşeze corturile tocmai în această zonă, chiar lîngă apă. Pentru că ştiu ei ce ştiu... Şi ştiu ce-au prins acolo acum un an, sau doi, sau trei...

Plănuind traseul, pe cheu la Tulcea

De bază este „litrarul"

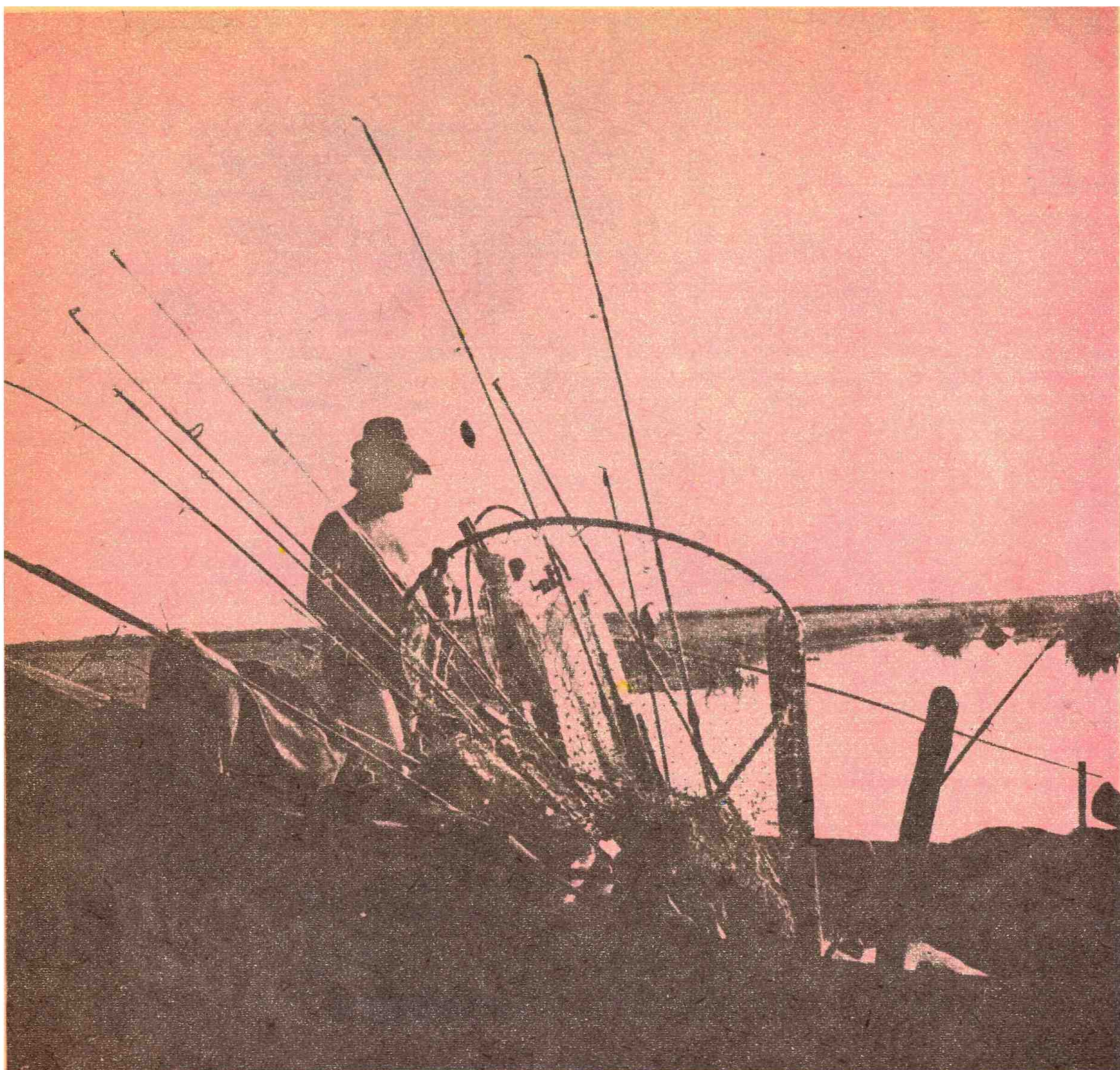
Pescar mare sau mic, pescar de mai bine de 10 ani sau de numai 10 ore, Maliucul îţi oferă, oricînd, la orice oră, un vînat sigur. Carasul ! Banalul, umilitul şi chiar batjocoritul caras căruia, de fapt, ar trebui să-i mulţumim cu toţii ! De ce ? Întîi de toate, pentru că are pretenţiile cele mai mici. Nu te obligă să ai cine ştie ce sculă modernă, vine la viermuş, la rîmă, la mămăligă, la pîine, la boabe de porumb, la orice. Apoi, pentru că este un peşte cu o carne foarte bună, dulce, căreia pescarii adevăraţi ştiu să-i aprecieze gustul. Ar mai fi amănuntul, nu lipsit de importanţă, că acest peşte nu prea face vreo discriminare în ce priveşte ştiinţa ta de pescar. Te acceptă şi cu reflexe mai greoaie, mai întîrziate, cînd îl înţepi şi după ce a ciupit de trei ori la rînd. La Maliuc, carasul de bază este „litrarul" (exemplar de aproximativ 250 de grame), care trage şi la copii, ba chiar şi la femei care-şi „marchează om la om" bărbatul şi la pescuit, unde fac pe pescăriţele. Pe ele le auzi ţipînd — caracteristic — foarte zgomotos cînd „se agaţă" cîte un caras mai măricel, uneori şi de cîte o jumătate de kilogram, sau chiar mai mare : „Ia uite, Georgică, ce crap (?!?) am prins eu !? Ia uite !" Crapul este bineînţeles caras, iar din clipa aceea nu mai scapi. După doi, trei peşti capturaţi (cîte unul prins şi de coadă, sau de ureche !), urmează două, trei... costume de pescuit, cu cizme „mini", cu bluze asortate, cu scăunel asortat şi el, bineînţeles, la culoare, cu alte zeci de fleacuri exasperante pentru tine, soţul armazoancei, dar pe care le cumperi, nu ai ce face.

Vorbind de caras, nu pot uita bibanul, care şi la Maliuc trăieşte suprapopulat şi este, ca peste tot unde îl întîlnim, cel mai tîmpit peşte din lume, el înghiţind aproape de regulă cîrligul pînă în burtă ! Chin, fireşte, cu scosul lui, uneori se rupe guta, alteori trebuie să spinteci peştele ca să-i scoţi cîrligul din burtă. Peşte prost, bibanul are însă o carne fragedă, albă, fină, cu un gust minunat, scos cel mai bine în evidenţă de... saramurile celor care se pricep cu adevărat la prepararea lor ca-n Deltă...

Deci, dacă vrei să fii sigur de peşte la masă, începi stagiul la Maliuc cu o tură la caraşi — şi bibani — pe canale, pe la „gheţărie", pe oriunde...

După ce ţi-ai asigurat masa, prima masă, treci la „grupa mare". Cu cîţiva cărăşei sau obleţi scoşi tot la „gheţărie", ataci şalăul. Unde ? La sălciile din stînga hotelului, la pompa de apă, de după „gheţărie", la „Dop", la aşa-zisa plajă a Maliucului (unde poţi prinde şi avaţi, dar şanse considerabile ai să şi agăţi şi să rupi forfaturile în pietrele de acolo), sau de-a lungul Dunării (Sulinei), la unul din sutele de golfuleţe de pe mal.

Poate că greşesc, dar eu cred că pescuitul nr. 1 la Maliuc este pescuitul şalăului. La cărăşel, cînd faci rost, la oblete sau chiar la bucăţică, şalăul, pescuitul lui, îţi dă satisfacţii imense. Trage tare, trage frumos, şi nu de puţine ori prinzi exemplare respectabile,

● Tot arsenalul pentru a înspăimînta adîncurile este pregătit de asalt

● Pe oglinda liniştitelor canale, turiştii visează la eventualele partide de pescuit de la primul popas

unele chiar de cîte 4—5 kilograme. Medicul Sorin Diacicov, pe care-l pomeneam la începutul acestor rînduri, a prins un exemplar de peste 5 kilograme (cîntărite !), tipul de şalău scurt şi îndesat (avea doar vreo 50 de centimetri lungime), pe care după ce l-a fiert vreo patru ore nu a putut nimeni să-l mănînce, trebuind să mai treacă o repriză pe la bucătărie pentru a fi în cele din urmă consumat. La rîndul lor, colegul meu Petre Henţ, renumit gazetar sportiv, şi prietenul nostru Costel Bereşteanu au prins şi ei „şalăi de 5 kilograme", la sălciile din stînga hotelului. Pescuind aproape unul de celălalt, Petrică şi Costel au prins într-o vară trei asemenea exemplare, Petrică — unul şi Costel — doi, toţi pe-o măsură, „parcă erau fraţi", lucru explicabil prin faptul că şalăul, peşte gregar, se adună în cîte un loc unde se întîmplă să fie cîte 10—15 exemplare de aceeaşi mărime. Dar şalăi mari au prins la Maliuc şi prietenii şi colegii mei de breaslă Mihai Trancă, Stelian Trandafirescu, Paul Ochialbi, Aurel Neagu şi bineînţeles Toma Răbşan („Socrate" al nostru, un personaj cuceritor, cu o fermecătoare filozofie de pescar), împreună cu care am trăit zeci de întîmplări de neuitat pe malul apelor. O să le scriu, poate, cîndva, şi o să zîmbiţi cu siguranţă aflîndu-le, stimaţi cititori.

Deci, şalăul este captura care-ţi produce de obicei cele mai mari satisfacţii la Maliuc. Nu ai nevoie de barcă, nu-ţi trebuie vreun echipament special, te duci la Dunăre — de dimineaţă, pe la ora 5, atunci e cel mai bine, înainte de a începe circulaţia vaselor de la Tulcea la Sulina şi invers — şi prinzi.

Dacă te-ai plictisit de şalăi (ceea ce mie nu mi s-a întîmplat niciodată), sau vrei o variaţie, sau eşti mare ştiucar, mai ai la Maliuc „soluţia-Pavel". Meşter la uzina electrică, Pavel este regele bărcuţelor cu motor improvizate de el. Prieten cu toată lumea, el face în fiecare vară raiduri prin Fortuna, Şontea şi canalele din vecinătate, şi nu o dată l-am văzut întorcîndu-se „plin de ştiuci" cu tovarăşul sau tovarăşii săi de pescuit.

Vorbind de Maliuc, nu se poate să nu te gîndeşti la doi peşti care reprezintă în acelaşi timp şi două subiecte foarte interesante. Somnul şi crapul. La Maliuc, somn întîlneşti aproape peste tot (după caras, cred că este peştele cel mai răspîndit în zonă), la Dunăre, la „Dop", pe toate canalele, şi cred că nu există răgălie lîngă care dacă arunci undiţa (cu rîme mari, negre, cu broscuţe sau cu lipitori) să nu-ţi scutere peste puţină vreme toată „instalaţia" vreo moacă sau părinţii ei, care pot ajunge la cele mai spectaculoase greutăţi. Pescarii Maliucului ştiu însă prea bine că cu cît este somnul mai greu, cu atît undiţa se află în pericol mai mare, zeci de „scurte" şi de lansete fiind smulse de-a lungul anilor din crăcanele lor, dintre care nu puţine au rămas pe fundul apelor.

Apropo de somn, se cunoaşte în vecinătatea Maliucului o „groapă de somni", vestita „groapă a lui Marinaş" (fost director la Maliuc, azi pensionar), cel care a dibuit cu ani în urmă un loc de unde s-au scos sute, ca să nu spun mii de kilograme de somn. În această groapă se adună, an de an, nenumăraţi somni : trebuie doar s-o cunoşti bine şi să lansezi exact în mijlocul lor.

Trecînd de la somn la crap, se cade să spun că însuşi Marinaş, cel care va rămîne în istoria Maliucului prin numele pe care i l-a dat gropii descoperite de el, îmi povestea că în viaţa lui a prins în Deltă sute de somni, sute de ştiuci, de lini şi de tot felul de alţi peşti, un singur soi nu a prins niciodată : crap ! ! ! Crap de Deltă, crap de Maliuc ! Aşa a fost să fie.

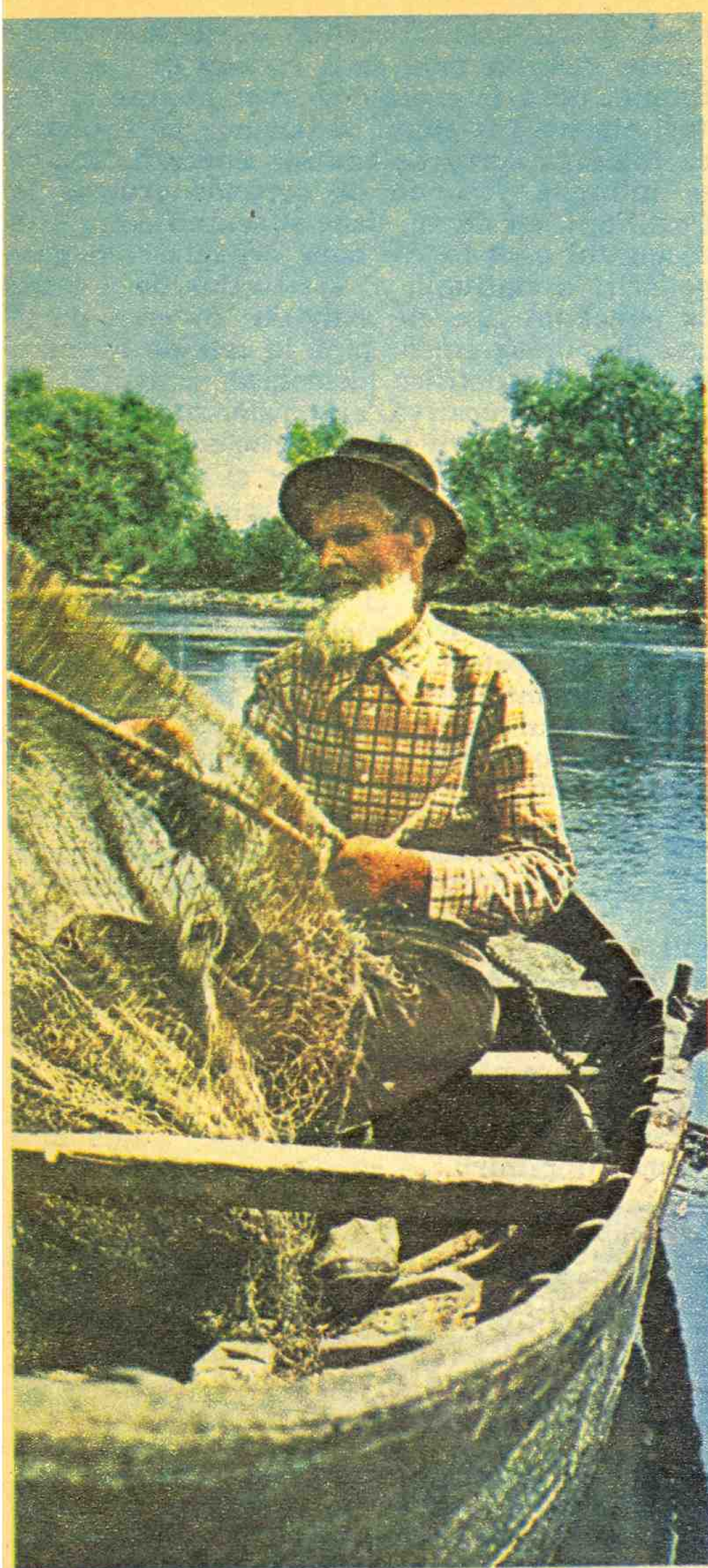
Adevărul este că dacă nu ştii locurile de crap, acolo unde vine el să pască tot felul de ierburi, acest peşte este foarte greu de prins în Deltă. Puternic în sălbăticia lui, cu o adevărată zale de solzi colorată, superbă, strălucind minunat în soare, crapul de Deltă se prinde foarte greu şi cu destul noroc.

Ce înseamnă să ai noroc

...Un asemenea noroc i-a lipsit, cîndva, şi semnatarului acestor rînduri. Pescuiam într-o vară în aval de Maliuc, la vreo două, trei mile pe malul Sulinei. Dădeam la somn, cu rîme şerpeşti, negre, cînd, deodată, pluta — lungă, de pană — a dispărut în apă, iar cea mai nepotrivită undiţă pentru un eventual crap (aşa se întîmplă adeseori, la băţul cel mai pricăjit vin peştii mari), o „scurtă" uşoară, din două tronsoane, a început să sară de mama focului pe crăcan. Am apucat fulgerător undiţa. Plin de emoţie, am simţit imediat că la capătul firului am un adversar neobişnuit de puternic, un peşte care mă trăgea, cum se spune, în apă ! Nu era somn, mi-am dat imediat seama, pentru că era prea jucăuş, plimbîndu-mă pe o distanţă de 4—5 metri ba în stînga, ba în dreapta. Căutam să mă stăpînesc de emoţie şi căutam să stăpînesc peştele, crapul — căci crap era ! —, încercînd să-l obosesc prin plimbări pe care de fapt el mi le impunea. După vreo două-trei minute în care în jurul meu se strînseseră vreo cîţiva prieteni, captivaţi şi ei de spectaculoasa partidă cu crapul neaşteptat, „clientul" mi-a făcut o figură la care nu am ştiut să răspund. S-a lăsat la un moment dat mai la adînc şi a ţîşnit în sus — deasupra apei — „în luminare", arătîndu-mi superba-i zale colorată şi strălucitoare. Am smucit puternic şi cam asta a fost... Crapul a sărit din cîrlig... Şi m-a lăsat, buimac, cu un tremur în mînă... Peştele să tot fi avut vreo trei kilograme şi jumătate, patru...

A doua zi, cînd ne-am adunat cu toţii la restaurant, la masă, aveam să văd o ...copie a „crapului meu" în juvelnicul prietenului meu Puiu Voinescu, biolog, fostul meu inter în echipa de fotbal a liceului Neculce din Bucureşti, ajuns cumnat cu Petrică Henţ, coleg şi el de clasă, în adolescenţă, cu mine şi cu Voinescu.

Văzînd peştele, Petrică a şi hotărît : „ăsta-i crapul lui Marius ! La borş cu el !". Şi l-am mîncat, glumind cu toţii pe seama întîmplării mele ghinioniste din ajun. De atunci, însă, nu mi-a mai tras nici un crap în Deltă. E adevărat că am dat mai mult la şalău, dar

nici nu mi s-a întîmplat să-mi mai tragă vreodată vreun crap. Nici măcar din greșeală! Asta nu înseamnă că am căpătat „complexul Marinaș" (care a ajuns la concluzia că nu va putea prinde nicicînd crap în Deltă, deși este un pescar priceput, cu vechi „state de serviciu"), dar realitatea este că crapul de Maliuc rămîne pentru mine o rubrică inscrisă la capitolul „speranțe".

Înainte de a abandona crapul în apele Dunării și ale speranțelor mele, merită să notez aici una din marile curiozități ale Maliucului, aflată de mine întîmplător, după o zi de pescuit. Mă întorceam pe înserat de la șalău și am cunoscut un puști de vrea 10—12 ani. Venea cu taică-su tot de la pescuit. Pe băiat îl chema Vasia. Subțirel, cu un moț pe frunte, și cu o dihanie de crap de 11 kilograme pe care-l ducea pe umăr atîrnat de o sfoară! Vă închipuiți cît eram de impresionat de „fază". Ei bine, cînd am auzit și povestea capturării dihaniei am rămas fără grai. Crăpălăul îl prinsese chiar copilul! Și — culmea!!! — îl prinsese cu o amărîtă de trestie de stuf, nici nu văzuse copilul pînă atunci „scurte" din bambus sau alte minuni. „Cum să fie — mi-a povestit tatăl — băiatul l-a agățat lingă o salcie. A ținut cît a putut de trestie, dar trestia a pocnit aproape imediat! Fără să mă mai gîndesc, m-am aruncat, așa îmbrăcat cum mă vedeți, în apă! Am avut noroc că l-am prins imediat în brațe! În clipa următoare l-am aruncat ca pe un purcel pe mal! Asta a fost...".

Asta o fi fost. Fantastic, dar adevărat! Au trecut destui ani de-atunci, dar sînt sigur că nu am să uit niciodată crapul acela de pomină, cu un cap enorm, ca de copil, și cu mustăți uriașe, ca și expresia feții acelui puștan, roșie de mîndrie, după cum nu am să uit niciodată alura glorioasă cu care își purta prada, de parcă ar fi dus un leu sau un tigru în spate.

Cred că în locul lui așa m-aș fi simțit și eu.

Marius Popescu

COSTINEȘTI

LOCUL UNDE ÎNTOTDEAUNA SE ÎNTÎMPLĂ CEVA ABSOLUT MINUNAT

Costineștii sînt o poveste adevărată. O poveste trăită de zeci și sute de oameni tineri. Și care, poate, nu se va încheia niciodată. Pentru că ea face parte, într-un fel unic, din însăși ceea ce trăim și numim, romantic, nostalgic, entuziast, eroic, luminos și fremătînd — tinerețe. Costineștii înseamnă o fereastră spre infinit. Și o ușă albastră pe care ești invitat s-o deschizi, la țărm de mare, într-un apus mistuitor, într-o noapte înstelată, într-o dimineață abia venită dintre cețuri și poeme sau, poftim, într-o după-amiază rotundă, incandescentă, de metal topit.

Costineștii sînt o operă de tinerețe. Nimic din ceea ce înseamnă sufletul său, fiorul răvășitor, clipa de emoție sublimă, strălucirea sa nu se făptuiește fără tinerețe. Fără această nesfîrșită combustie — tinerețea.

UN MIRACULOS CALEIDOSCOP

Să cercetăm, așadar, ce înseamnă, la Costinești, istorie și afectivitate sau cum un țărm de mare, aspru, bîntuit de vîntul Pontului Euxin, devine, în numai un mănunchi de ani, emblemă a unei vîrste. Totul a început cu peste douăzeci de ani în urmă printr-o tînără și romantică aventură cînd niște studenți — legenda spune! — în loc să plece în munți, spre palpitante ascensiuni, au luat un tren personal spre Mangalia și au coborît în satul Costinești. Un sat ca toate satele României, numai că de-o parte a sa, în loc de lanuri de grîne și porumb, avea marea. Pe țărmul pustiu, oamenii aceia și-au instalat corturile... Așa ar fi putut începe ceea ce noi am numit poveste adevărată. Poveste pe care am trăit-o noi înșine de atîtea ori și al cărei mers prin timp e fără odihnă. Precum pasărea tinereții. Oricînd, în orice anotimp ai trece pragul Costineștilor, pe spațiile sale te întîmpină ceva minunat, mirific. Întrebați, dacă vreți să vă convingeți, o mie, o sută de mii de oameni tineri (sau mai puțin tineri, sau chiar de loc tineri) din orice colț de țară, chestionați-i despre Costinești, au trecut pe-acolo măcar cu gîndul cel cald și închipuirea cea bogată, și vor tresări, și vor zîmbi ca o zi superbă de vară, vor zîmbi nesfîrșit, ehe, Costinești, și eu am fost. Un țărm al fericirii, al poeziei, al albatrosului. Zic: pe policioara cea mai însorită din inima fiecăruia, pe locul cel mai de sus, se află un cristal cît o lacrimă de fericire pe care scrie „Costinești". Nici nu e nevoie de mai mult! Pot

Costinești : Minihotelul

toate datele sale, cuceritor pe toate coordonatele. Acestui mod de a fi, de a-ţi petrece timpul, de a fi acelaşi de mai înainte şi totuşi altceva i te supui cu bucurie, cu frenezie, cu întreaga sumă de calităţi tinereşti. Tot ce se întîmplă secundă de secundă frumos la Costineşti, an de an, dens şi semnificativ este rezultatul unei foarte bune organizări şi gospodăriri a staţiunii, al eforturilor de a pune la punct un flux de activităţi diverse, de la cele de pur agrement pînă la cele de formare şi informare politico-ideologică, artistică, cetăţenească, educativă, culturală, sportivă. Totul e făcut pentru a veni, eficient, în întîmpinarea dorinţelor, pasiunilor şi opţiunilor tinerilor. Douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, un colectiv de oameni ai muncii, da, aici, la Costineşti se află unul dintre cele mai valoroase şi experimentate colective de oameni ai muncii din reţeaua B.T.T., se află la posturi, precum marinarii, de la comandament pînă la veghea neîntreruptă a salvamarului. Aşa se face că tot ce se petrece la Costineşti „merge ceas", stă sub semnul ireproşabilului. Şi e vorba, sezon de sezon, de peste 70 de mii de tineri din ţară şi chiar din străinătate. Aţi citit bine, şaptezeci de mii, unii dintre ei venind doar pentru o oră-două, o jumătate de zi sau o zi, măcar atît, numai şi numai pentru a gusta din cupa de şampanie a tinereţii spumoase ce scînteiază sub soarele fierbinte sau luna romantică a Costineştilor. Oamenii acestei staţiuni ce poate fi asemănată cu o uriaşă pasăre la ţărm de mare — ei înşişi tineri, ei înşişi exponenţii unei tinereţi generoase, aflate sub semnul împlinirii.

Un tărîm al fericirii, al poeziei, al albatrosului : COSTINEŞTI

spune, a cîta oară ?! În toată fiinţa sa, delfin de Marea Neagră poposit la ţărmul cu dragoste, Costineştiul se exprimă ca o uriaşă metaforă profilată pe fond marin, pe axul central al respiraţiei mării, în chiar zbaterea ei cu salinitatea ridicată, cu săruri de iod şi potasiu, cu alei de stele căzătoare. Marea. Apoi Costineştii: o fantă de lumină ce nu se stinge şi o limbă de nisip. O terasă scăldată de lumină. Se zice că staţiunea tineretului Costineşti ar fi o planetă de tinereţe. Inexact. Ea este o sinteză a tinereţii, o expresie a unei tinereţi desfăşurate 365 de zile pe an pe întreg cuprinsul de neodihnă şi împlinire al ţării. Un eşantion — Costineştii despre ceea ce înseamnă tinereţea României de azi. Un miraculos caleidoscop. Un drum de trei zile, o palpitantă aventură de numai trei zile, aşa am putut proba minunea, desfăşurată acum o vară, o toamnă, o iarnă şi o primăvară, o „aplicaţie" de trei zile la Costineşti, pe multicolore punţi de tinereţe şi entuziasm, mi-a demonstrat, încă şi încă o dată, că Staţiunea tineretului Costineşti e chip din chipul tinereţii noastre din aceşti ani, că e măreţie şi graţie, inteligenţă şi dăruire, spontaneitate şi zîmbet, surîs şi dinamism, vis şi ideal nestins, romantism şi elan, putere, mereu tînără putere de-a avea cu sine bucuria vieţii. Niciodată, prin urmare, nu avem să ne simţim în Costineşti decît minunat. Pentru că e tinereţe la îndemînă, tinereţe modulată, pentru că aici renaşti, te găseşti mai tînăr decît eroul din ştiutul basm, tînăr bînd din acest izvor de tinereţe şi mult bine.

Pledoarie pentru Costineşti ! Dar, oare mai este nevoie de vreun sentiment în plus cînd totul te cheamă punîndu-ţi o singură condiţie — să fii cu adevărat tînăr. E şi aici o notă de farmec ce ţine de Costineşti, una sau poate mai multe. O „capcană" în care cazi ca într-o dragoste mare şi statornică. Adică un joc de tînăr, adică dragoste de tînăr, respiraţie, sentiment, puls. Şi, totuşi, de ce ne simţim atît de bine la Costineşti, de ce „tristeţea este aici interzisă" ? Uşor de răspuns, uşor. Pentru că aici ne regăsim, aici e un loc al vacanţelor noastre, meritate, venite pe măsura existenţei noastre în care sîntem „noi" printre cei ca noi, noi într-o ipostază a vîrstei noastre. Într-un firesc de toată ziua. Deci, Costineşti înseamnă tinereţe activă, tinereţe în mers, tinereţe debordantă, tinereţe în expresiile sale reprezentative — se înţelege, un spaţiu al agrementului, al destinderii, încă un loc al bucuriei de a fi tînăr. Timpul, căci şi despre el este vorba, stă aici sub semnul utilului şi al plăcutului. Educaţie permanentă, educaţie ce captivează, incită, ce dă foc rutinei, lenei, năpăsării, ce temeiniceşte tinereţe autentică. Oameni de excepţie, oameni de incontestabilă competenţă profesională — formaţi de Biroul de Turism pentru Tineret, de fapt, după cum ştim cu toţii, staţiunea aparţine B.T.T. şi este organizată în întregime de B.T.T. — oameni pasionaţi de ceea ce înseamnă turism cu tinerii, cu simţul datoriei faţă de tineri, pe deplin conştienţi că munca tinerei generaţii a patriei de azi merită timp liber organizat pe măsură sînt gazdele noastre la Costineşti. Discreţi, cultivînd bun-gustul, atmosfera modernă, civilizată. Iată : e foarte lesne să constaţi că la Costineşti nimic nu este strident — de la îndemnurile colegiale, prieteneşti de a păstra staţiunea curată pînă la marile acţiuni şi iniţiative cultural-educative sau pînă la aspectul plajei. Stăruie, peste tot, un aer de eleganţă, de superioară civilizaţie.

IREPROŞABILUL – 24 DE ORE DIN 24

La Costineşti este acreditat, de ani de zile, încă de la darea în folosinţă a primelor spaţii de cazare, un stil de viaţă modern, bogat în

UNICITATE, DENSITATE, DIVERSITATE SAU „TOTUL PENTRU A FI TÎNĂR"

Cine nu cunoaşte corturile Costineştilor, căsuţele tip 1 şi 2, vilele „Albatros" şi vilele „Belvedere", hotelul „Forum", mini-hotelurile, noile vile „Amiral", teatrul de vară, terenurile de sport, lacul, clubul, sala de jocuri, discotecile ? O zestre pentru tinereţe aflată într-un parc ce priveşte spre mare. Ce-ţi poate pofti inima aici ? Ce te poate îmbia ? Totul la îndemînă, totul făcut să te îndemne să fii tînăr, să exişti ca tînăr în toată armonia ta. Să reţinem : Disco-ringul cu alcătuirea sa de mii de waţi muzicali, feeria de la discoteca „Vox-Maris", concertele susţinute seară de seară, pe estradele celor trei restaurante, de formaţii vocal-instrumentale de maxim interes în rîndul celor mai largi categorii de tineri (de exemplu „Compact", „Holograf", „Cristal", „Pro-Muzica"), Radiovacanţa cu frenezia şi muzicalitatea ei, spectacolele din teatrul avînd ca tavan cerul înstelat, jocurile electronice, sporturile nautice (dotări corespunzătoare şi de ultimă oră !), cursurile de wind-surfing, schi nautic, înot, tenis, clubul de jazz şi audiţii muzicale comentate, biblioteca, sala de expoziţii, sala de întîlniri internaţionale, afişajul de efect, recitalurile de poezie, libräria, întrecerile sportive (de la 50 de grade C în sus !), Parada modei estivale (pe scena de la „Vox Maris"), întîlnirile muzicale cu „Creativ"-ul, concursurile ad-hoc de dans, scena „în plină natură" de lîngă „Forum", promenada ce trece pe sub geamurile vilelor despărţind marea de ţărm, cupele de îngheţată şi plaja cu 20 de mii de locuri (fireşte, cu Fete Morgana, sirene, oameni obişnuiţi... şi pescari), expoziţiile de desene, caricaturi şi fotografii din holul hotelului „Forum". Aici, în acest decor unic de tinereţe şi armonie, de bucurie de-a fi tînăr se desfăşoară în fiecare an, devenite tradiţie, importante acţiuni culturale, politice, ideologice de nivel naţional. Sînt acţiuni unice, acţiuni ce contribuie în mod esenţial la formarea profilului tînărului constructor al patriei de azi. Să menţionăm cîteva dintre aceste acţiuni şi iniţiative ale B.T.T., susţinute de B.T.T., sau desfăşurate de B.T.T. în colaborare cu alte instituţii de artă, cultură, sport, educaţie : „Concursul filmului cu tematică pentru tineret" (în acest an ediţia a X-a), „Serbările Mării şi ale Tinereţii" (ediţia a VIII-a), Festivalul de jazz, Concursul „Muncii, Frumuseţii şi Tinereţii". „Serile de muzică şi poezie", Salonul naţional de grafică satirică pentru tineret, Gala tinerilor actori,

Galele „Amfiteatru", „Zilele cărţii pentru tineret", Galele Costineşti. Tot în acest cadru se înscriu: Ciclul de acţiuni de informare şi educaţie cinematografică, ciclul de informare şi educaţie „Prin marile muzee ale lumii", proiecţiile de filme ştiinţifice, clubul artelor, „Zilele literaturii turistice", temele şi iniţiativele vizînd cunoaşterea aspectelor politicii interne şi externe a partidului şi statului nostru (în mod curent sînt organizate simpozioane, proiecţii de filme documentare, întîlniri şi dialoguri la clubul politic, expuneri privind realizările „Epocii Nicolae Ceauşescu", concursurile „Cine ştie, cîştigă", acţiuni cu cartea politică şi ştiinţifică, întîlniri cu oameni de cultură, ziarişti, realizatori de filme etc.). Şi lista acţiunilor, iniţiativelor şi activităţilor din Staţiunea tineretului Costineşti rămîne mereu deschisă. Mereu îşi poate găsi locul o idee nouă, mereu un gînd nou şi mai frumos decît cel precedent poate fi materializat. Mereu mai bine, mereu mai frumos, mai tinereşte. O deviză ce poate fi regăsită peste tot în spaţiul întotdeauna fierbinte, clocotitor al Costineştilor.

EVENIMENTUL FIECĂREI SECUNDE

Remarcabil e faptul că tot ce înseamnă Costineşti exprimă pregnant calităţile tinerei generaţii a României acestor ani, printre aceste trăsături numărîndu-se şi angajarea, spiritul înflăcărat, romantic şi revoluţionar, dăruirea şi pasiunea pentru frumos, armonie şi autentic — acelaşi spirit de iniţiativă şi luptă pentru nou şi ideal întîlnit pretutindeni în fabrici, pe şantiere, în unităţi agricole, peste tot acolo unde tineretea îşi spune cuvîntul. Fără miile şi zecile de mii de tineri, Costineştii n-ar mai fi ceea ce atît de bine ştim şi vrem în fiecare vară să ştim şi să trăim — un chip însorit, unic şi inconfundabil. Tinereţe plenară, deci, tinerii — băieţi şi fete — frumoşi asemenea celor coborîţi din miturile greceşti, ei, realitate de fiecare zi, eveniment al secundei topite, sufletul întotdeauna luminos al minunatei staţiuni Costineşti.

Eugen Mihăescu

Monumentul triumfal

ADAMCLISI

PUNCT TURISTIC DE PRIMĂ IMPORTANȚĂ PE TRASEELE ESTIVALE ALE B.T.T.

Pe colina cea mai impunătoare de pe platoul aflat la nordul comunei Adamclisi se înalță Monumentul triumfal, ridicat de romani sub împăratul Traian, pentru a comemora victoriile repurtate de acesta, cu prilejul primului război dacic (101—102 e.n.). Monumentul apare, pe de o parte, ca unul dintre cele mai mari simboluri comemorative ale antichității, iar pe de altă parte — cum vom vedea mai jos — el prezintă o arhitectură, un decor și o semnificație istorică de o deosebită importanță.

Mărturie peste secole

Monumentul triumfal a fost ridicat între anii 106—109 e.n., așa cum reiese din inscripția de pe soclul hexagonal al trofeului (tropaionului) propriu-zis. Pe același platou, la cîteva sute de metri distanță, a fost ridicat altarul funerar spre cinstirea memoriei soldaților romani, căzuți în luptele din Dobrogea. Sub cornișe era scrisă o emoționantă dedicație: „In memoria fortissimorum virorum qui pugnantes pro Republica, bello Dacico, morte accubuerunt" („În amintirea soldaților romani care, luptînd pentru patrie, în războiul cu dacii, s-au culcat întru moarte"). La mai puțin de 30 m de trofeu, se află un mare mormînt tumular, presupus a aparține unui ofițer roman, căzut în luptă.

În decursul secolelor, monumentul a cunoscut viața atît de zbuciumată a întregii provincii dintre Dunăre și Marea Neagră. Nu există dovezi despre eventualele distrugeri suferite de monument, dar le putem bănui în funcție de observațiile arheologice făcute la 1,5 km sud, în locul legat de numele lui Traian — Tropaeum Traiani.

Nucleul trofeului este construit din pietre și mortar. El era acoperit de numeroase elemente arhitectonice și artistice, în marea lor parte bine conservate. Amintim în primul rînd treptele și soclul, deteriorat numai parțial. Se mai păstrează în forma originală și o serie de blocuri de parament. Restul pietrelor care înveleau corpul cilindric, sau formau acoperișul, baza hexagonală pe care era așezată sculătura trofeului, ca și acesta din urmă, se aflau la sfîrșitul secolului trecut risipite în jurul ruinei. Tot atunci, cele mai importante piese (metopele, crenelurile, trofeul etc.) au fost transportate la București, în speranța reconstituirii monumentului în Capitală.

Înainte de începerea cercetărilor, nu s-a putut ști ce reprezintă monumentul. Unii dintre cercetătorii străini credeau că ar fi un mormînt sau un mausoleu. Cît privește epoca în care fusese înălțat, s-au emis păreri variate: că ar fi din timpul expediției lui Darius (514 î.e.n.), din epoca romană etc.

Cercetarea sistematică a monumentului a început abia în anul 1882, sub conducerea lui Gr. Tocilescu. Săpăturile au durat peste 10 ani, participînd la ele și doi învățați vienezi: arhitecții Georg Niemann și Otto Benndorf. După încheierea lucrărilor, Gr. Tocilescu și colaboratorii săi au publicat, în limba română și în limba germană, o monografie cu titlul „Monumentul de la Adamclisi" (Tropaeum Traiani). Tot atunci s-a întocmit și macheta în ghips a monumentului. S-a stabilit că monumentul a fost înălțat de Traian și închinat lui Marte Răzbunătorul.

Ulterior, cercetările au fost reluate într-un cadru mult mai complex. Începute în timpul celui de-al doilea război mondial, ele au durat pînă în anul 1959, dată de la care s-au publicat pînă azi alte două ediții monografice, datorate lui Florea Bobu Florescu.

Monumentul de la Adamclisi

...era format dintr-o construcție cilindrică de piatră, cu partea superioară ascuțită în forma unui trunchi de con. În vîrf, o statuie colosală, simbol al victoriilor romane.

Baza monumentului are un diametru de aproape 40 metri. Înălțimea este egală cu diametrul, adică de circa 40 metri. Baza cilindrică este înconjurată în partea de jos de 7 rînduri de trepte construite din blocuri masive de piatră, fiecare bloc avînd în medie o lungime de 109 m. Unele blocuri ajung însă pînă la 2 metri. Deasupra treptelor, care prin masivitatea lor formează un complex constructiv impunător, este un promenoar, un fel de trotuar lat de aproape 2 metri format din circa 189 piese. În medie, piesele au cam 110 cm lungime fiecare. De la nivelul promenoarului începe corpul cilindrului, care era căptușit cu șase rînduri de blocuri de piatră netede, formînd un parament, lipsit de orice fel de decoruri. S-a putut calcula că erau în total 510 blocuri, toate aproximativ egale între ele: lungimea medie de 114 cm; înălțimea de 56 cm; grosimea de 70 cm. Treptele și cele șase rînduri de parament aveau în total înălțimea de circa 7 m. De la această înălțime se desfășura de jur împrejur un complex de blocuri de piatră, cu frumoase și variate sculpturi. Complexul era format din trei rînduri suprapuse: o friză inferioară, un rînd de metope și o friză superioară.

Cele două frize aveau, inițial, cîte 54 de piese fiecare, lungi de aproximativ 172 cm. Motivul decorativ al frizei de jos constă din vreji și frunze de acant, în forma unor volute. În mijlocul fiecăreia din volute apare cîte un cap de lup cu gura deschisă. Atît în partea inferioară cît și în cea superioară, friza este încadrată de cîte un brîu format din proeminențe ovale mai mari — ove — alternînd cu proeminențe mai mici și alungite — lenticule. În plus, între brîul de sus și volute mai apar păsărele.

Metopele — istorie scrisă în piatră

Deasupra frizei inferioare sînt metopele, blocuri mari de piatră dreptunghiulară, sculptate. Sculpturile reprezintă scene din luptele purtate de romani cu geto-dacii și aliații lor. Din nefericire astăzi nu mai dispunem de toate metopele, dar avem de la unii călători și cercetători descrierea unora dintre cele care lipsesc. Astfel, două metope, nr. 50 și 52 au fost descrise în anul 1860 de către călătorul C. W. Wurtzer. Un fragment din metopa nr. 25 s-a pierdut după anul 1895 adică după ce piesa fusese descrisă de Gr

Adamclisi. Statuia din vîrful Monumentului triumfal

Tocilescu. Metopa nr. 28 se află la Muzeul de arheologie din Istanbul, unde a fost dusă pe la jumătatea secolului trecut. (Pretinsa scufundare în Dunăre a unor metope, cu ocazia transporturilor făcute de Gr. Tocilescu la București, nu corespunde adevărului). În total ne lipsesc informații numai pentru două din cele 54 de piese inițiale, lipsă care nu impietează cu nimic asupra interpretării reliefurilor și scenelor înfățișate. Metopele aveau, în medie, o lățime de 117 cm, înălțimea era constantă, 158 cm.

Ce înfățișează sculpturile de care vorbim ? Mai intîi călăreți romani în armuri, toți soldații fiind înarmați cu sulițe (metopele nr. 1—3). Numeroase metope redau aspecte de lupte dintre romani și barbarii aliați, primii fiind întotdeauna apărați de cîte un scut, pe cînd dacii și aliații lor au foarte rar arme de apărare, ba uneori luptă chiar dezbrăcați (metopele nr. 4—7, 16—24, 30, 33—39 etc.). Totuși, reiese cît se poate de clar că acești luptători aparțineau unui popor curajos, care lupta cu îndîrjire pentru a-și apăra libertatea.

Pe alte metope (nr. 9, 35 etc.) apar refugiați civili daci — femei și copii — apoi (pe metopele nr. 46—52) prizonieri și captive. În fine, pe alte metope sînt înfățișați ofițeri și demnitari romani, stegari etc. (Pe unele metope, nr. 6, 27, 32 etc., s-ar părea că se distinge și figura împăratului Traian).

Metopele sînt despărțite între ele prin pilaștri, care erau tot în număr de 54 formînd o adevărată încadrare pentru fiecare metopă. Găsim două tipuri de pilaștri: unii decorați cu caneluri, iar alții cu vrejuri. Partea de sus — capitelurile — era ornamentată la fel pentru ambele tipuri. Înălțimea pilaștrilor era egală cu cea a metopelor (158 cm).

Alte elemente ale monumentului

Deasupra metopelor, monumentul era înconjurat de o nouă friză, friza superioară, care a jucat un rol important pentru desăvîrșirea aspectului decorativ, deosebit de atrăgător, al construcției. Friza aceasta, așezată după cum s-a mai arătat deasupra metopelor și a pilaștrilor,avea un ornament spiralat în formă de funie dublă, care încadra la mijloc cîte un decor cu frunză — o palmată. Ca și la friza inferioară, apare și aici un brîu de ove și de lenticule.

Deasupra frizei superioare avem un nou element sculptural decorativ : cornișe, formată și ea din numeroase blocuri, care aveau același ornament în formă de funie, așezat ca un brîu.

În partea cea mai de sus a cilindrului, deasupra cornișei erau montate două categorii de piese care alternau între ele : creneluri și parapeți. Numim acest brîu de parapet crenelat — coronament.

Între elementele coronamentului, crenelurile au o formă particulară : sînt blocuri dreptunghiulare, cu prelungiri în lături, prin care fiecare din ele se racordează la o piesă corespunzătoare din parapet. Și crenelurile au o parte figurată, reprezentată totdeauna printr-un prizonier legat de un arbore. Toți prizonierii poartă costume specifice triburilor respective.

Numărul crenelurilor era de 26, toate de aceeași înălțime : 150 cm. Lățimea, ușor variabilă, este la bază în medie de 111 cm.

Parapetul este și el format din blocuri dreptunghiulare, montate în lung. Fiecare bloc are înălțimea constantă de 90 cm, iar lungimea variabilă, în medie de 130 cm. Numărul pieselor care alcătuiesc parapetul : 52.

În fața parapeților, la fiecare două intervale dintre creneluri, era așezat cît un leu, în total 13 lei, frumos sculptați, figura lor exprimînd forță. Prin gura animalelor se scurgea apa de pe acoperiș, care străbătea blocul de parapet printr-un tub metalic.

Acoperișul monumentului este realizat și el cu multă măiestrie arhitectonică. Construit într-o pantă, înclinată atît cît era necesar pentru a asigura o bună scurgere a apei, acoperișul era învelit cu peste 1 000 de solzi, executați din piatră și dispuși în 19—20 de rînduri. Primul rînd, așezat pe niște suporți realizați tot din piatră, se află la circa 1 metru de brîul de pe marginea unui al doilea promenoar, aflat pe acoperiș.

După cum am mai spus, foarte puține piese cu caracter scenic lipsesc : cu totul numai cinci metope și un crenel (descris și acesta de Tocilescu și pierdut după 1895). Piese cu caracter scenic, din care să nu se păstreze decît fragmente, sînt și ele puține la număr. În ce privește blocurile de parapet, ele au putut fi reconstituite. În orice caz lipsurile n-au împiedicat reconstituirea monumentului.

În centrul acoperișului tronconic al monumentului se înalță o construcție formată din două prisme hexagonale suprapuse, care susțineau statuia trofeului cu soclul ei, piesa cea mai valoroasă a masivei opere arhitecturale. Prisma inferioară avea la cele șase colțuri cîte un pilastru corintic, decorat cu caneluri. Capitelele pilaștrilor purtau vrejuri și cîte un brîu de ove, despărțite prin cîte două lenticule.

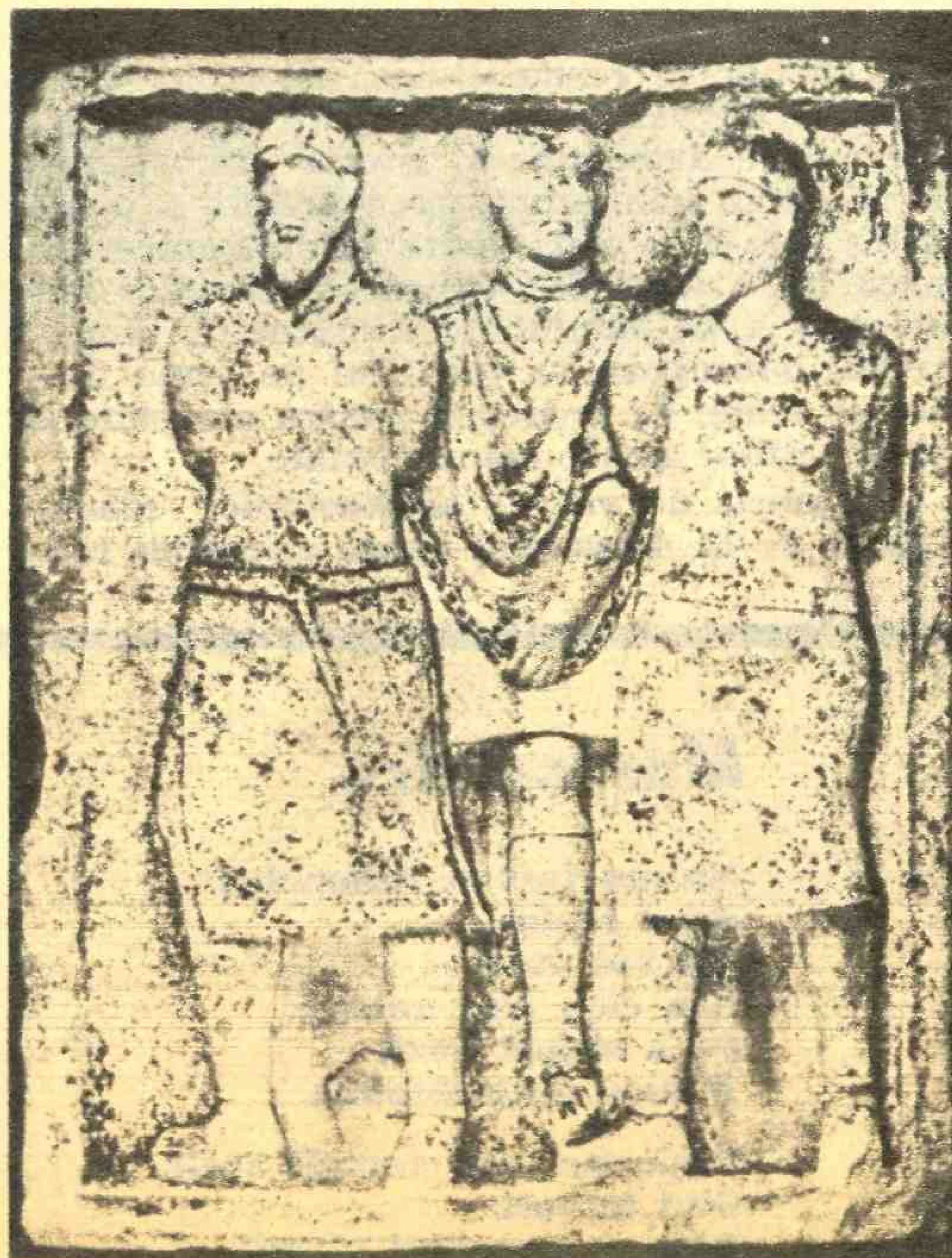
Fațetele prismei erau căptușite cu blocuri simple de talie. Celălalt etaj, despărțit de primul printr-o cornișă, era ceva mai îngust și mai înalt, dar pilaștrii erau decorați în același fel. Pe fața răsăriteană a acestui etaj era plasată piatra cu inscripția care menționează numele lui Traian.

Deasupra pilaștrilor etajului superior era montată, de jur împrejur, o friză, purtînd în relief scuturi și arme : sulițe, lănci, paloșe curbate etc.

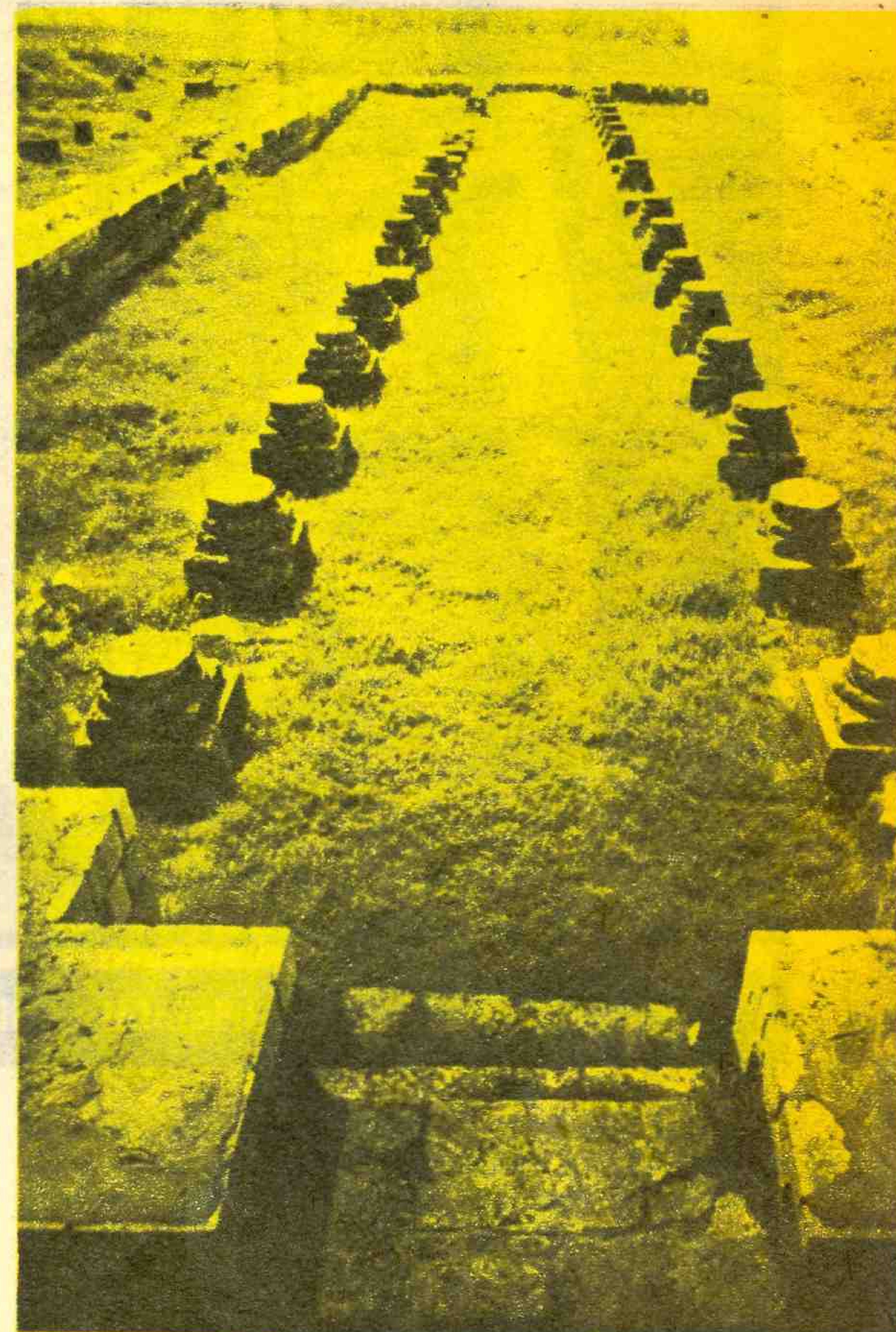
Peste această friză găsim o nouă cornișă și apoi soclul propriu-zis al statuii, așezat pe o lespede hexagonală.

Soclul, format din cinci tamburi suprapuse, are înălțimea de circa 4 metri. Deasupra este fixat trofeul înalt de 4,5 metri. El înfățișează îmbrăcămintea și armura unui luptător roman, dînd iluzia ostașului învingător, care o purta. Coiful este pierdut. Miinile susțin două scuturi, pe care este sculptată cîte o meduză. În spatele scuturilor erau patru lănci, astăzi de asemenea pierdute. Pe pieptul platoșei o floare mare de acant, un călăreț în galopul calului, un vultur cu aripile desfăcute și o sabie cu teaca ei. Partea de jos a îmbrăcăminții era bogat decorată. Sub lorică, pe soclu, sînt marcate pulpanele prin două cnemide, reprezentînd două meduze, de asemenea bogat decorate.

La picioarele trofeului, trei captivi : două femei în poziție șezîndă și un bărbat în picioare, cu miinile legate la spate. Grupul simbolizează în imaginația realizatorilor supunerea întregului popor de la Dunăre.

Monumentul triumfal. Metopă : „Prizonieri daci"

Tropaeum Traiani — Basilica forensis

Chipul luptătorului din Dobrogea

Să ne oprim acum ceva mai mult asupra figurilor de pe metope și creneluri, în special asupra numeroaselor figuri din oștile localnicilor. Deși tipurile neromane se recunosc imediat, prin costumul specific pe care-l poartă, totuși problema apartenenței lor etnice a fost mult discutată. Pentru determinarea acestor apartenențe s-a plecat de la diverse elemente cunoscute, luîndu-se în primul rînd ca termen de comparație figurile de daci de pe Columna lui Traian de la Roma. Aceste figuri prezintă elemente etnografice clare, în special în ce privește pe daci : cămașa bărbătească despicată în părți, ițari și cămașa femeiască. Ca armă, apare în mod constant paloșul curbat. Or, toate elementele etnografice de pe Columna de la Roma apar și pe monumentul de la Adamclisi. Aici se mai observă, în plus opincile, ițarii încrețiți ca o armonică și sumanul.

Monumentul triumfal : „Signiferi"

Metopă : „Infanteriști romani"

Astăzi, nu se mai îndoiește nimeni : monumentul de la Adamclisi prezintă geto-daci, bastarni și sarmați, adică figuri din neamurile care au luptat în Dobrogea.

Cum a fost construit mărețul monument ?

Pietrele se aduceau de la o carieră deschisă la 4 km, lîngă localitatea de azi, Deleni. Erau pietre uriașe, unele de cîte 10—12 tone. Cele mai mici piese fasonate (solzi și suporți de solzi) cîntăresc aproximativ 150 kg fiecare ; celelalte (din toate sectoarele) depășesc 2 000 kg fiecare. Transportul materialului se făcea în condiții grele, cu ajutorul tăvălugilor, sau iarna pe sănii, utilizîndu-se la tracțiune mii de sclavi.

Blocurile brute odată aduse, trebuiau cioplite, fasonate și sculptate. S-a putut stabili că se lucra chiar pe terenul din jurul monumentului (construcția, cum este și firesc, conține mult material de umplutură, iar acest material este format din așchii, care proveneau tocmai din fasonarea, în imediata apropiere, a pieselor).

Odată piesele fasonate și sculptate, începea partea cea mai grea, montarea. Iată cum s-a procedat :

S-a turnat mai întîi, pînă la nivelul solului, o fundație solidă, din beton așa numit ciclopean. Pe această fundație, în mijlocul ei, s-a zidit un turn, care a format centrul de rezistență al întregii suprastructuri și a trofeului.

În timpul lucrărilor turnul a avut însă și alt rol : dacă ținem seama de mărimea pieselor care inveleau monumentul la exterior, ca și a celor care îi formau acoperișul, și dacă avem în vedere necesitatea de a monta la o înălțime remarcabilă trofeul care încununează monumentul, este neîndoios că s-au folosit schele și scripeți. Cu ajutorul scripeților piesele se ridicau în sus, apoi printr-o ușoară balansare le aduceau la locul cuvenit, unde erau așezate. Or, schelele cu scripeții s-au montat tocmai pe turn, adică pe laturile lui. Fixarea pietrelor s-a făcut tot cu beton, compus din piatră și din sfărîmături de blocuri de calcar și var. Betonul avea o greutate mai mare la bază și cu atît mai mică cu cît lucrarea avansa în înălțime. În felul acesta se dădea construcției o bază mai fermă. Chiar dacă metopele au fost deplasate din locul lor în decursul secolelor, baza uriașului nucleu de piatră, vizibil de la mare depărtare, stă și astăzi neștirbită.

Cunoașterea monumentului de la Adamclisi este de mare însemnătate, atît pentru istorie și arheologie, cît și pentru arhitectură, artă și etnografie.

Descoperirile făcute în ultima vreme — care au dus la reconstituirea monumentului — așează această construcție într-o epocă istorică bine determinată, istoria îmbogățindu-se astfel prin cunoașterea precisă a uneia dintre cele mai mari opere arhitectonice din epoca lui Traian. În judecarea formelor stilistice și a sistemului de construcție, monumentul dobrogean va constitui de acum înainte un temei de neprețuit pentru cercetătorii construcțiilor antice monumentale.

Din punct de vedere arhitectonic, monumentul de la Adamclisi apare drept un unicat — celelalte construcții antice circulare avînd doar o vagă analogie cu el. El reprezintă un tip arhitectonic bine precizat în istoria arhitecturii. Trofeul constituie de asemenea un izvor prețios pentru cercetarea evoluției stilului artistic al operelor monumentale din epoca lui Traian. Elementele decorative și preocuparea pentru amănuntul artistic sînt insistente în decorarea frizei superioare, cît și a pilaștrilor dintre metope sau de pe suprastructură. Același lucru se observă în împodobirea figurii care simbolizează victoria. În general, sistemul decorativ este axat pe ideea creării de registre și compartimente, sistem care are la bază o viziune artistică clară. Oricum, trebuie să ținem seama că s-a lucrat cu sculptori provinciali, lipsiți de rafinamentul marilor artiști din centrele mediteraneene.

Marele trofeu de la Adamclisi reprezintă o pagină de istorie generală antică, dar mai ales el este un neprețuit izvor de informare pentru istoria poporului român, prin scenele de război și prin elementele pe care le ilustrează piesele sale figurate. Prin realismul elementelor etnografice, mai accentuate decît la Columna lui Traian, el intră în sfera cercetărilor de cultură materială comparativă.

Mărturisire

Nu am fost la Adamclisi.
Nu e rușine.
Mă voi duce
Așa cum trec uneori
Pe o stradă nouă
A mea dintotdeauna.

Pașii mei sînt demult acolo.
Sînt ierboși.
Sînt ai muzeului țărînii.

Construită ființa-mi
În mine însămi este
Descoperind în suflet
Metopele alor mei.

N-am fost la Adamclisi
Decît pînă la inimă
Pînă la lumina cugetului meu
Pipăind întrebările
Colțuroase
Ale copiilor mei.

Mă voi duce
Pașii mei sînt acolo

26 MAI 1987

Toma Michinici

CETATEA

Între anii 106—109, paralel cu acțiunea de construcție a marelui trofeu, romanii au procedat și la fondarea orașului din apropiere, așezat la o distanță de numai 1,5 km spre vest, pe actuala vale a Urluei. Înființat pe locul unei așezări băștinașe traco-gete, ca centru al unor detașamente militare necesare pazei trofeului, orașul va deveni în scurt timp un important centru economic și cultural roman. În ascensiunea sa, el va fi ajutat de poziția geografică favorabilă a punctului de la Adamclisi, plasat la încrucișarea principalei artere care lega întîi nordul cu sudul Dobrogei, și mai departe cu centrele din imperiul răsăritean și cu marele drum de legătură dintre centrele de pe litoral și cele de pe malul Dunării.

Încă de la fundarea sa, orașul a fost populat cu veterani și cu coloniști romani, care au lăsat aici numeroase inscripții — atît de importante pentru cunoașterea vieții din vechiul oraș roman. Cetatea se va numi **Municipium Tropaeum Traiani.**

Într-o inscripție datînd din vremea împăratului Traian, locuitorii cetății sînt menționați cu numele de **Trianenses Tropaeenses.**

Sub împăratul **Septimius Severus (193—211)** orașul, datorită importanței economice și culturale la care ajunsese, este ridicat la rangul de **municipium. El era administrat de doi înalți magistrați cu puteri juridice — duumviri** — aleși pe o perioadă de cinci ani. Avea desigur un senat, **Ordo decurionum,** cu numeroase atribuții în conducerea cetății. După obiceiul celorlalte orașe romane, nu vor fi lipsit nici aici funcționarii obișnuiți: **aediles** și **questores.**

Pînă la mijlocul secolului al III-lea e.n., orașul s-a dezvoltat bine din toate punctele de vedere. S-au construit edificii publice și particulare, străzi pavate și canalizate, o rețea de apeducte pentru aprovizionarea locuitorilor cu apă de băut, temple și portice etc. Pe lîngă cîștigurile asigurate pe cale comercială, venituri însemnate se realizau și din exploatarea teritoriului rural înconjurător, muncit de sclavi și de țăranii băștinași reduși la starea de dependență.

Pe linie culturală, menționăm dezvoltarea cultelor tradiționale romane, dar și a celor locale, cu numeroase influențe din patrimoniul divinităților autohtone. Inscripțiile și altarele ne fac să cunoaștem nume de divinități ca : **Mars Ultor** (Marte Răzbunătorul) de pe inscripția trofeului ; **Jupiter cel bun și mare ; Junona Regina; Mithras;** autohtonul **Cavaler Trac; Cavalerii Danubieni;** divinități dacice solare etc.

Evenimentele petrecute în Moesia Inferior la sfîrșitul sec. II (atacurile costobocilor), dar mai ales cele de la mijlocul sec. III e.n. (migrația carpo-gotică) pustiesc și distrug orașul din temelii. Dar la începutul secolului IV, sub împărații **Constantin cel Mare (306—337)** și **Licinius (308—324),** el este reconstruit. Restaurarea este atestată printr-o inscripție pe care Gr. Tocilescu a găsit-o în timpul săpăturilor. Alături de inscripție s-a găsit un trofeu monolit de 2,65 m înălțime, care, prin forma lui, amintește de marele trofeu din vecinătate. Desigur că acest monument fusese fixat la una din principalele intrări în oraș, poate la cea dinspre răsărit.

De la această refacere, se mențin pînă în zilele noastre urmele zidului de apărare, prevăzut cu numeroase turnuri de formă dreptunghiulară sau semirotundă — cele care flanchează intrările. Totul este construit cu multă grijă.

Printre edificiile de mare însemnătate arhitectonică, datînd din epoca reconstrucției, se numără renumita **Basilica forensis** și o cisternă, peste care se va construi mult mai tîrziu un oraș creștin.

La sud-vest, în afara zidurilor cetății, se conturează încă și astăzi, la suprafața solului, urmele zidurilor unui mare bazin în care se depozitau însemnate cantități de apă pentru aprovizionarea populației. De bună seamă că acest bazin era în legătură cu apeductul de pe valea Adamclisi, dinspre sud-est, și cu apeductele care veneau aici pe actuala vale dinspre Șipote.

Cu toate eforturile depuse în secolele IV—VI pentru a se menține viața orașului la un înalt nivel, săpăturile arheologice dovedesc o decădere tot mai evidentă. Orașul va fi suferit de pe urma atacurilor hunice de la sfîrșitul secolului IV, fără să cunoaștem precis cum.

Pînă la Justinian și în timpul domniei acestui împărat **(527—565)** cetatea devine însă un important centru civil și religios. Ca o consecință a dezvoltării bisericii creștine, se dezvoltă în Scythia Minor două centre principale: unul la Tomis și unul la Tropaeum Traiani. Săpăturile arheologice, executate mai ales în straturile de la suprafață, și datate pentru secolele IV—VI e.n., au pus în lumină cinci bazilici creștine, una în afara cetății — cimiterială — iar celelalte patru — de o construcție remarcabilă — în interior.

Sfîrșitul secolului al VI-lea aduce și pentru Dobrogea marele dezastru al atacurilor avare. Împărtășind soarta celorlalte așezări urbane sau rurale, atît de înfloritoare altădată, **Municipium Tropaeum Traiani** este distrus definitiv și cade în ruină pentru totdeauna.

Tropaeum Traiani
Poarta de vest

La începutul evului meu, între secolele IX—XI, s-a mai dezvoltat pe coasta colinei din fața porții de răsărit o mică așezare, poate ca o palidă continuare a vieții care pulsase altădată aici cu atîta vigoare.

Stadiul de pînă acum al săpăturilor din ruinele cetății Trofeului lui Traian permite să se cunoască unele elemente urbanistice de mare importanță. Există două străzi principale, care se încrucișează în centru: una orientată E—V, cealaltă N—S. Intrarea din capătul de răsărit al străzii principale — **via principalis** — este flancată de două turnuri de apărare semirotunde. Strada, pavată cu dale mari de calcar, are un canal pe toată întinderea ei. De o parte și de alta se mai văd încă bazele coloanelor de la fostele **portice.**

Urmînd cursul străzii spre vest, putem observa mai multe edificii :

— **Bazilica bizantină** (sau bazilica cu **transept**) pe latura de sud a străzii principale, la circa **100** metri de poarta de răsărit. Are trei nave longitudinale și una transversală. Cripta, cu scara pe latura de sud, oferă un interesant sistem de construcție.

— **Bazilica simplă,** în dreptul celei dintîi, plasată însă pe latura de nord a străzii principale. Și această bazilică respectă planul arhitectural al bazilicii creștine de epocă bizantină, cu împărțirea în trei nave longitudinale, cu nartex la intrare și cu altarul înscris în absidă.

— **Bazilica forensis** este cel mai important edificiu cu caracter laic găsit pînă acum în cetatea de la Adamclisi. Orientată nord-sud, pe latura de sud a străzii principale, ea este împărțită în trei nave prin intermediul a două șiruri de coloane, ale căror baze masive se păstrează bine și astăzi. Pe laturile de răsărit și de nord se văd încă urmele porticelor. Datează din secolul IV și a fost construită pentru necesitățile publice, juridice și administrative ale orașului.

Turn de pe latura de est

— **Bazilica cisternă.** Mai la vest cu circa 100 metri de bazilica forensis, are o singură navă, cu pereții conservați pe o înălțime de 3—4 metri. Totul se suprapune unui vechi bazin de depozitare a apei, folosit, poate, pînă în secolul IV, cînd s-a construit marele bazin din afara cetății.

Poarta de vest conduce în afara cetății, spre actuala vale a Urluei, care era în epoca romană principala arteră de legătură între regiunile dunărene și cele pontice ale Dobrogei. Este și ea flancată de două turnuri masive de apărare. Intrarea în cetate se făcea aici printr-un pod suspendat.

De la această poartă, la circa 100 metri către nord, sînt de remarcat alte monumente de seamă.

— **Bazilica marmoreeană,** numită astfel pe baza numeroaselor elemente decorative care i-au aparținut, și care sînt lucrate în marmură albă. Și aici se observă planul clasic bizantin. În plus, mai apare pe latura de vest **atrium-ul**, iar în apropiere, interesanta construcție a unui **baptisterium.**

— **Bastionul dreptunghiular** aflat la vest, în fața bazilicii de marmură. Pereții, placați cu pietre cioplite în tehnica **bosajului**, se conservă mai bine. Cele două nișe din interiorul turnului sînt intrări la scările care urcau către platformele superioare, acum dispărute.

— **Zidul de incintă**, de pe latura de vest și de nord, cu grosimi de 3—4 metri, înalt de 3—5 metri, este dovada celui mai bun sistem de fortificație realizat la Tropaeum sub împărații Constantin cel Mare și Licinius. Altă porțiune a acestui zid, în bună stare de conservare, poate fi văzută și pe latura de sud, cu poarta flancată de turnuri semirotunde.

În afara orașului, pe un platou situat la nord de ziduri, se disting destul de greu ruinele basilicii cemiteriale — capela de cimitir a orașului, simplă hală patrulateră cu o absidă semicirculară spre est, cea mai veche dintre basilicile creștine ale orașului.

În sfîrșit, pe linia de sud a dealului dinspre răsărit de cetate, din loc în loc se distinge zidăria tencuită hidroizolant a apeductului ce alimenta orașul cu apă. În aceeași zonă, cercetări arheologice recente au permis identificarea unei necropole creștine din secolele V—VI e.n.

Adamclisi. Muzeul de arheologie. Interior

MUZEUL

Conceput ca un lapidarium care să adăpostească piesele figurate originale ale monumentului triumfal și în același timp să poată fi admirate și de publicul vizitator, muzeul din satul Adamclisi cuprinde totodată și numeroase vestigii arheologice, descoperite în cetatea Tropaeum Traiani și împrejurimi.

La baza expoziției arheologice de la Adamclisi stau două idei. Prima urmărește dovedirea locuirii din vechime a geto-dacilor pe aceste meleaguri, iar a doua, continuitatea de locuire a poporului român în spațiul geografic înconjurător (ne referim la întreaga Dobroge), în care romanizarea a fost atît de profundă.

Din punct de vedere constructiv, clădirea muzeului este compusă din două nivele: parter și etajul I, vizitarea începînd cu ultimul.

Vitrinele de la începutul traseului de vizitare cuprind ceramică geto-dacică, din secolele V—III î.e.n., descoperită în perimetrul localităților: Adamclisi, Ion Corvin, Zorile și Bugeac, dar cele mai vechi dovezi ale civilizației umane la Adamclisi datează din timpul culturii Hamangia (4600—3800 î.e.n.).

Legăturile fructuoase pe care autohtonii le-au avut cu coloniile grecești de la Pontul Euxin sînt documentate între altele și de amforele grecești din secolele III—II î.e.n., descoperite în mediul geto-dacic de aici. Această zonă a beneficiat din plin de faptul că s-a aflat pe un drum principal — cel ce lega Callatisul de Dunăre.

Începuturile vieții romane sînt dovedite de un bogat material arheologic și epigrafic. Un interes aparte îl prezintă inscripția de pe soclul statuii ridicate în cinstea împăratului Traian de către locuitorii așezării — Traianensis Tropaenenses, în anul 116 e.n.

Intensa viață economică este relevată de ceramica romană de uz comun, de diferite unelte, podoabe, monede romane sau romano-bizantine.

Cîteva basoreliefuri atrag atenția vizitatorului. Pe unul dintre ele, descoperit în castrul de la Capidava, este reprezentat un tropaeum asemănător celui de la Adamclisi. Pe un alt basorelief este reprezentat Thanatos. Numeroasele capiteluri cu impostă (secolele IV—VI e.n.) dovedesc intensa activitate constructivă a locuitorilor de aici, iar apeductele fac dovada importanței pe care o acordau romanii procurării apei.

Ceramica românească din secolele VIII—XIII descoperită în cetate și în diferite așezări din jur constituie mărturia continuității de locuire a autohtonilor pe aceste meleaguri, în pofida valurilor pustiitoare ale popoarelor migratoare.

Pe un întreg perete, începe apoi derularea filmului în piatră a crîncenei lupte din anul 102 e.n., desfășurată pe platourile din jur. Expunerea sistematică a metopelor continuă la parterul muzeului. Sînt așezate în ordinea presupusă de plasare a lor pe monument 48 din cele 54 metope originale. Alături de acestea sînt conservate numeroase alte elemente (brîul figurat, statui de prizonieri etc.) ale monumentului triumfal.

În sala de la parter sînt așezate fragmentele inscripției dedicative de pe baza hexagonală a monumentului și resturi din pereții altarului-cenotaf pe care au fost săpate în piatră numele celor circa 3 800 de soldați romani căzuți în bătălia de la Adamclisi. Două machete reproduc în miniatură monumentul triumfal și altarul-cenotaf. Pe fundalul sălii se află fragmente din soclul statui trofeului, pe care sînt sculptate chipul Meduzei și cnemidele.

Alături de toate acestea sînt prezentate stele funerare, dedicații către zei din secolele II—III e.n., unele dintre ele reutilizate ca material de construcție la înălțarea zidului de incintă din sec. IV e.n. sau a unor din edificiile din secolele IV—VI e.n. O importanță deosebită o prezintă stela funerară a lui Daizus, ucis în anul 170 e.n. în vremea atacului costobocilor asupra cetății Tropaeum Traiani. Valoarea documentului rezidă în faptul că fiii lui Daizus, care au pus stela funerară tatălui lor, poartă nume romane. Deci procesul de romanizare se desfășura cu o intensitate remarcabilă. O altă inscripție importantă este cea care atestă faptul că în anul 170 e.n. Tropaeum Traiani era deja municipiu.

Alte documente epigrafice amintesc de veterani ai unor unități militare romane ce staționau pe teritoriul Dobrogei, cum este de exemplu Legiunea a V-a Macedonica. Dedicațiile în cinstea unor zei ca Zeus Ombrinus, Junona regina, Ceres, aduc elemente noi cu privire la ocupațiile agreste ale locuitorilor din teritoriul rural al municipiului în secolele III—IV e.n.

Spre ieșirea din muzeu ne întîmpină trofeul mic descoperit în secolul trecut de Gr. Tocilescu la poarta de est a cetății și care va deveni emblema orașului în secolul IV e.n.

Pe calcarul din fața muzeului, un imens mozaic redă într-o viziune artistică etnogeneza poporului român.

Adrian Rădulescu
Puiu Hasotti

Acest francez se pare că îi întrece pe americani în noul sport nautic, în care tălpile goale înlocuiesc schiurile.

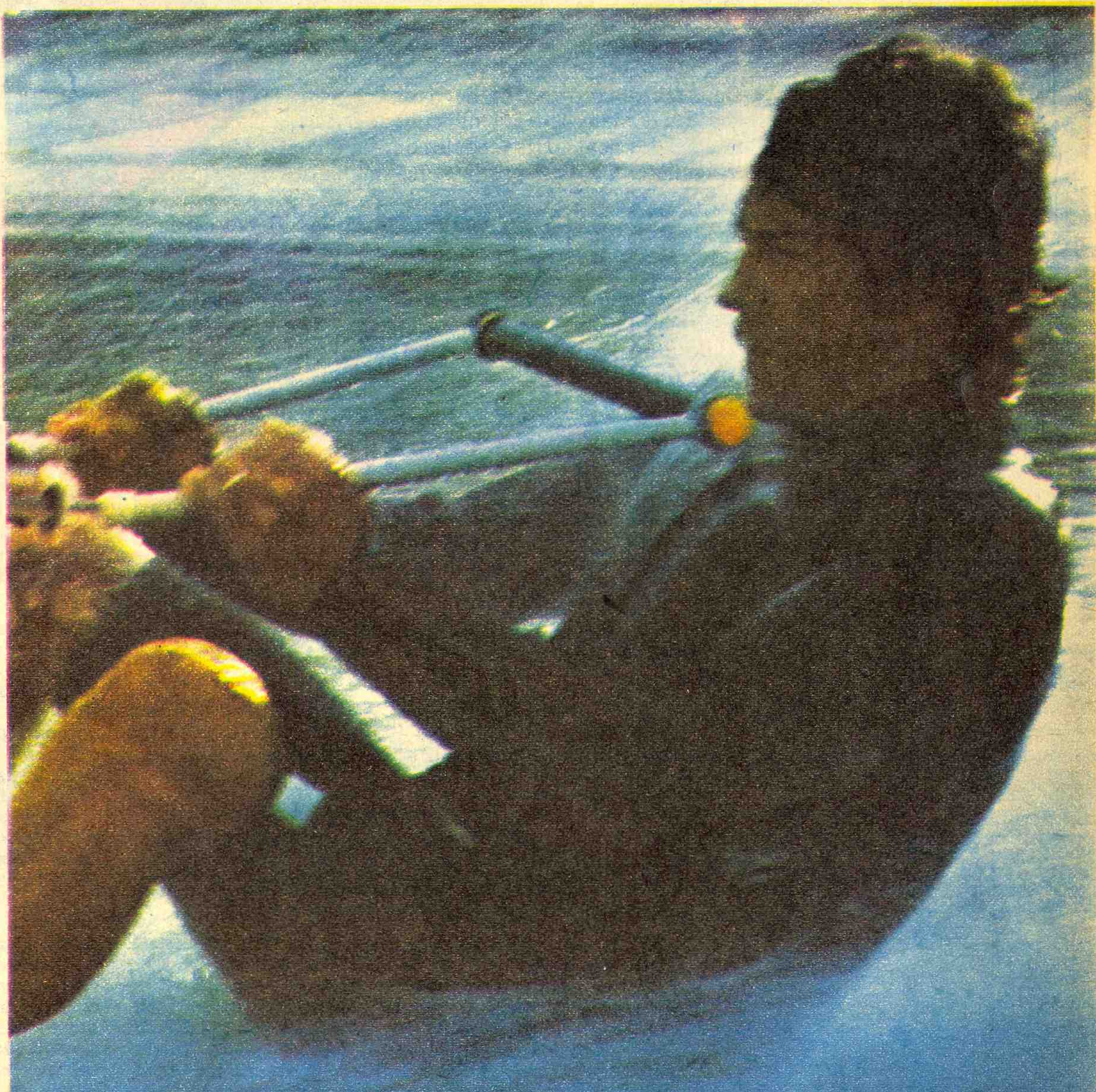
Scopul său : de a atinge viteza de 200 km/h pe suprafața oceanului.

Omul care alunecă pe apă

La viteza de 85 km/h, cu picioarele goale, simți apa dură ca betonul. Un deget care se scufundă în apă, un sprijin prea puternic în călcîie provoacă o cădere brutală, în care omul este săltat și aruncat asemeni unei marionete dezarticulate. Acestea sînt riscurile „barefoot"-ului, sport de avangardă inventat în Statele Unite, și care este pe cale de a detrona schiul nautic al părinților noștri. Dar riscurile nu îl vor opri pe francezul Bernard de Coriolis, din insula Mauritiu, ce și-a propus să-i bată pe americani pe propriul lor teren. Fiind profesor de schi nautic la hotelul Beachcomber din Trou-aux-Biches, Bernard a avut ideea abandonării schiurilor după ce a consultat revistele nautice americane pe care i le trimitea un prieten.

Printr-un antrenament intensiv de trei ore pe zi, cu ajutorul prietenului său Mike, care era cîrmaci, a reușit să realizeze cu măiestrie o serie de figuri uimitoare : pornirea prin salt periculos, pornirea pe un picior de pe plajă, tractat de barca cu motor, mersul înapoi într-un picior. Acestea sînt numai cîteva din performanțele acestui atlet de excepție, în vîrstă de nici 30 de ani.

Antrenamentul zilnic al lui Bernard de Coriolis a constat în alunecarea pe apă în mîini — tractat de picioare și alunecarea cu picioarele goale pe apele transparente și tăioase ca marmura, ale lagunei din Trou-aux Biches, ținînd trapezul cu dinții. Mai are însă încă o ambiție : să-și depășească propriile sale limite. Protejat de salopetă și cască, se antrenează la viteze de peste 100 km/h în scopul depășirii recordului absolut de 200 km/h atins de un alt entuziast al „barefoot"-ului, americanul Scott Pelaton, care a alunecat cu picioarele goale pe apă, cu această viteză, la 4 iulie 1982. Condiția fizică perfectă și antrenamentul intensiv, care i-au oțelit mușchii picioarelor, îi dau speranțe că va putea depăși această viteză de „formula unu" pe apă. Nu mai are nevoie decît de o barcă cu motor de 400 CP, o parașută care să-l ajute să frîneze și o apă foarte liniștită. Restul este o problemă de echilibru și curaj, curajul fiind o calitate care ține de însăși natura acestui om.

Elin Iara

Cunoaştere, cultură, civilizaţie prin agenţiile de turism pentru tineret

A vorbi despre o anume agenţie judeţeană de turism pentru tineret înseamnă să te raportezi la o largă varietate de acţiuni turistice, toate vizînd educaţia, divertismentul, cultura, civilizaţia. Pătrunzind în universul agenţiilor judeţene de turism pentru tineret, trăim din plin senzaţia întîlnirii cu prezentul socialist, trecutul glorios, viitorul luminos într-o interesantă îngemănare.

Pornind de la aceste premize, toate agenţiile işi întocmesc programe de activităţi, care să corespundă dorinţelor tinerilor de a-şi petrece plăcut şi util timpul liber, vacanţele ori concediile în cadrul natural, oferit cu multă generozitate de Marea Neagră, de munţii, dealurile şi cîmpiile României.

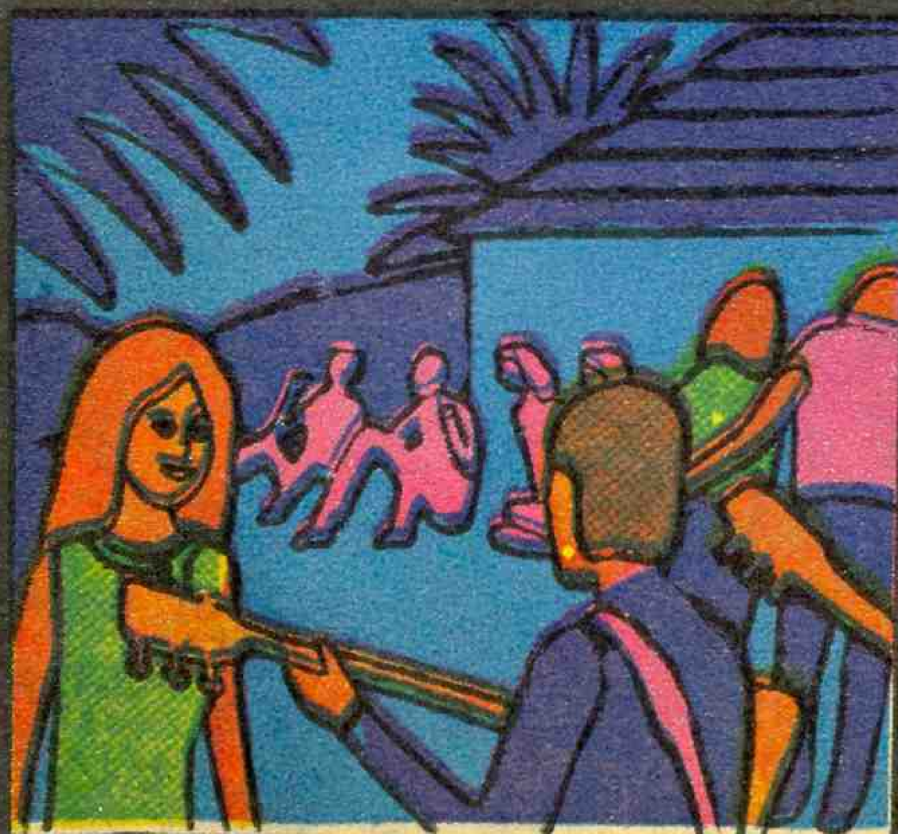
Vorbind de concediile şi vacanţele petrecute vom afirma că azi turismul nu poartă doar semnele sportului ori recreaţiei. El a adus în acţiunile agenţiilor BTT valenţe înalte ale civilizaţiei şi culturii prin intermediul cunoaşterii nemijlocite.

De ce este iubit turismul de către tineri ?

Fără a da un răspuns exhaustiv vom aminti că acţiunile turistice prin Agenţiile BTT dau posibilitatea tinerilor ca la întoarcerea acasă să poată constata, asemenea lui Ioan Slavici, că „multe am văzut, multe am trăit, multe am gîndit şi am simţit, multe am învăţat în cursul acestei călătorii".

Toate aceste considerente constituie doar o mică parte din argumentele care ne-au îndreptat atenţia, de această dată, către activităţile desfăşurate în cadrul Agenţiei judeţene a BTT Vrancea.

O nouă incursiune, o nouă dovadă că judeţele patriei posedă frumuseţi de **nebănuit.**

VRANCEA

Secvenţe 1986...

1986 a fost un an cu semnificaţii aparte: Agenţia judeţeană B.T.T. Vrancea a ţinut ca şi prin activităţile sale să accentueze acest fapt.

În acest sens ni s-a părut a fi interesantă intervenţia vicepreşedintelui agenţiei :

— Am acordat o atenţie deosebită organizării unor ample acţiuni profund educative, patriotice, ale B.T.T.: „Ctitorii ale Epocii Ceauşescu" şi omagierea a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român.

În cadrul acestor acţiuni au fost antrenaţi în anul 1986 peste 41 000 tineri din întreprinderi, instituţii şi şcoli din judeţ. Am simţit din plin participarea unor organizaţii U.T.C. şi cercuri de turism de la I.S.E.H. Focşani, Fabrica de Confecţii Focşani, Întreprinderea Vase Emailate, Filatura de Lînă Pieptănată Focşani, Filatura de Bumbac Cardat Focşani, Întreprinderea Tricotaje Panciu, Liceul Unirea Focşani, Liceul Al. I. Cuza Focşani.

Am iniţiat o serie de acţiuni de largă cuprindere, bogate în semnificaţii...

— Ne puteţi specifica ?

— Da, tinerii din judeţul nostru au vizitat Muzeul Partidului Comunist Român din capitală, muzeele judeţene din Vaslui, Bacău, Iaşi, Galaţi. De asemenea, un număr sporit de tineri au participat la excursii în locuri şi la monumente legate de activitatea revoluţionară a Partidului Comunist Român. Trebuie amintit faptul că am organizat acţiuni turistice pe itinerarii ce vorbesc despre împlinirile dezvoltării socialiste, legate indisolubil de aplicarea neabătută a politicii partidului.

Participarea amplă din partea tinerilor vrînceni exprimă dragostea neţărmurită pentru patrie şi partid, pentru conducătorul iubit al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Tinerii au cunoscut astfel îndeaproape cele mai îndrăzneţe proiecte din istoria României transpuse în practică.

Nu trebuie omis ciclul de acţiuni „Partidului — omagiul tinerei generaţii". Tinerii noştri au parcurs o serie de trasee de mare însemnătate. Semnificativă este cifra de peste 5 000 care indică numărul tinerilor vrînceni care au vizitat pe parcursul anului 1986 Muzeul de istorie a R.S.R. Este meritoriu pentru tinerii din judeţul nostru care au manifestat această dorinţă ardentă de a cunoaşte trecutul glorios al patriei, treptele devenirii sale.

— Evident, însă activitatea agenţiei nu s-a oprit numai aici...

— Desigur, continuă vicepreşedintele agenţiei, în 1986 numeroşi tineri au participat la turismul tematic, spre exemplu, în excursiile cu autocarul de o zi, o zi şi jumătate cînd au avut posibilitatea să viziteze locuri în care au admirat frumuseţile naturii, din apropiere sau la distanţe mai mari cum ar fi cele de la Durău, Slănic Moldova, Valea Prahovei, Nordul Moldovei.

Turismul montan, aşa cum era de aşteptat, s-a bucurat de participarea a mii de tineri din judeţ.

Trebuie remarcat că un merit deosebit în succesul acestor acţiuni montane îl au ghizii noştri şi mai ales Clubul montan „Milcov" care depun eforturi pentru desfăşurarea unor excursii şi protecţia mediului inconjurător atit în judeţul nostru cit şi în alte zone pitoreşti ale ţării şi în toate anotimpurile.

...În anul 1987...

— Care sint preocupările în acest an ale agenţiei ?

— Direcţiile prioritare de acţiuni în acest an sint : ciclul de acţiuni sub genericul „Ctitorii ale Epocii Ceauşescu", „Patriei şi partidului — omagiul tinerei generaţii" precum şi cele dedicate aniversării a 65 de ani de la constituirea organizaţiei noastre revoluţionare de tineret.

Vom îmbunătăţi în continuare conţinutul patriotic, revoluţionar al tuturor programelor, itinerariilor şi modalităţilor de organizare a activităţilor turistice în scopul sporirii rolului şi contribuţiei turismului pentru tineret la formarea şi educarea multilaterală a tineretului, la unirea eforturilor acestuia în opera de edificare a României socialiste, a climatului de pace, respect reciproc şi progres general în lume.

Se vor asigura dezvoltarea şi diversificarea în continuare a formelor şi genurilor de activităţi turistice în concordanţă cu dezideratele educării comuniste a tineretului, cu preocupările şi aspiraţiile acestora, atragerii şi creşterii participării lor la manifestările şi acţiunile organizate. Un loc aparte în activitatea agenţiei îl deţine diversificarea posibilităţilor oferite tinerilor pentru petrecerea concediilor şi vacanţelor în bazele B.T.T. sau Ministerului Turismului.

În acest sens, agenţia noastră oferă pe lingă locuri în bazele B.T.T. Costineşti, Izvoru Mureşului, Piriul Rece, Buşteni, Geoagiu Băi, Cimpulung Moldovenesc, Roşu (Delta Dunării) şi în unităţile Ministerului Turismului, O.J.T.-urilor, O.N.T. litoral, locuri la odihnă în serii de pînă la 12 zile (Durău, Slănic Moldova, Predeal, Felix, Olimp etc.).

— Ce mai cuprinde programul de activităţi al agenţiei ?

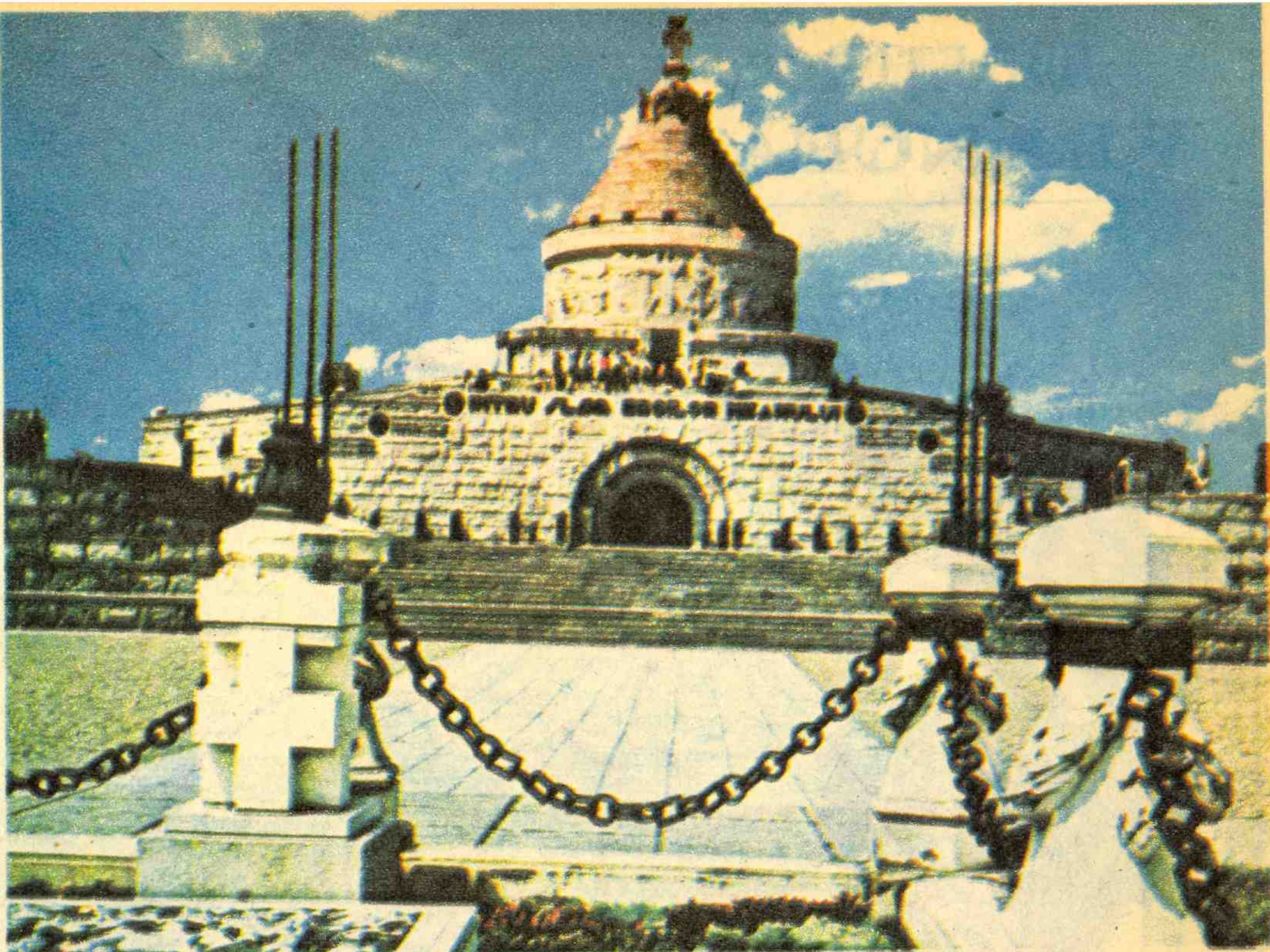
— Într-adevăr, nu am amintit toate tipurile de acţiuni pe care le organizăm. Participăm şi anul acesta la acţiuni din cadrul ciclurilor tematice „Pămînt străbun, ţară de eroi", „Epopeea Independenţei" care marchează 110 ani de la cucerirea independenţei de stat a României şi 70 de ani de la luptele purtate de armata română la Mărăşeşti, Mărăşti şi Oituz, evocare ce este cuprinsă în cadrul Zilelor Turismului pentru Tineret. În acest context, se organizează pe trasee turistice ce evocă eroismul luptelor purtate de poporul român excursii tematice ale căror programe vor cuprinde vizitarea locurilor şi obiectivelor istorice legate de evenimente.

Amintesc că în 25 ianuarie 1987, Agenţia B.T.T. Vrancea, cu sprijinul Comitetului judeţean U.T.C., a participat cu 1 300 de tineri la manifestarea evocatoare „Uniţi în cuget şi-n simţiri" ce a avut loc la Iaşi. În 21—22 februarie 1987, 400 de tineri vrînceni au participat la Izvoru Mureşului, la ediţia a IX-a a „Serbărilor Zăpezii", acţiune turistică complexă, ce vizează promovarea divertismentului de calitate şi a formelor de recreere activă a tinerilor.

Tinerii vrînceni, ca şi în alţi ani, participă la acţiuni turistice de masă cu prilejul unor festivaluri folclorice şi serbări populare de tradiţie.

TOATE DRUMURILE DUC LA... MUNTE !

Totuşi, nu trebuie să uităm că avem în vedere creşterea interesului tinerilor pentru practicarea turismului montan, pentru cunoaşterea frumuseţilor naturii, un accent deosebit fiind pus pe organizarea temeinică şi întărirea disciplinei fiecărei acţiuni montane, educarea tinerilor în spiritul promovării unor atitudini responsabile faţă de exigenţele circulaţiei montane şi a comportamentului pe munte, pentru ca toate excursiile montane să corespundă în mod real deziderabului instructiv-educativ şi recreativ pentru care sint organizate.

Mărăşeşti — Mausoleul eroilor neamului

Organizăm acţiuni turistice în Masivele Vrancei, Ceahlău, Bucegi şi împrejurimi.

ACŢIUNI SPECIFICE CU...

În preocuparea lucrătorilor agenţiei am intensificat acţiunile turistice cu tineretul muncitoresc şi sătesc. Organizăm excursii de forma schimburilor de experienţă, a acţiunilor vizind perfecţionarea şi ridicarea pregătirii profesionale a tinerilor, cunoaşterea unor noi tehnologii şi a experienţei valoroase, precum şi a unor acţiuni cu caracter recreativ-formativ de petrecere a timpului liber în mod plăcut şi instructiv.

Pentru elevi, organizăm acţiuni specifice sub forma excursiilor tematice de cunoaştere şi orientare şcolară şi profesională.

DECI...

— Toate cele spuse de dumneavoastră sună şi a invitaţie...

— O invitaţie adresată tuturor tinerilor din ţară, să ne viziteze, să cunoască, prin intermediul agenţiei, frumuseţile judeţului şi creaţiile harnicilor săi locuitori, împlinirile prezentului cît şi „semnele" de o nobilă strălucire ale legendei şi ale istoriei...

„România pitorească"
— În Vrancea —

„Ne lăsăm spre miazănoapte, pe plaiurile umbrite ale munţilor, în „Ţara Vrancei". Departe-naintea noastră se văd peste munţi şerpuirile apelor şi-n lungul văilor albe, cu sclipiri de argint, se lămuresc satele ca-ntr-o panoramă, presărate pe sub frînturi de codru. Soarele scapătă către asfinţit, fuioare de nori izvorăsc din adîncuri, un vultur pluteşte, cu aripile-ntinse, în creştetul zării — pe coaste răsună tălăngi, şi glasuri de ape, şi doine din fluier. În tot cuprinsul e un farmec care ne spune c-am păşit în pragul altei lumi. Descălecăm şi tăiem de-a dreptul ; străbatem pădurea de brazi ce acoperă poalele muntelui şi, pe la aprinsul stelelor, ieşim în larg, pe Valea Zăbalei, la satul Nereju.

Într-adevăr, Vrancea e o altă lume. De aici s-abat Carpaţii împingîndu-şi culmile spre miazănoapte. Din îndoitura lor se rup şiruri de munţi : Giurgiul, Alunişul, Lapoşul, Culmea Neagră, Soveja, Zăbrăuţii, Lepşa, puternice braţe ce se desfac şi prind în arcurile lor mîndrul plai al Vrancei, îngrădindu-i codrii, satele şi izvoarele ca-ntr-o cetate uriaşă".

ALEXANDRU VLAHUŢĂ

Țara Vrancei

„Județul Vrancea este o imagine în mic a țării. Aici întîlnești vegetația cea mai diversă pe cele mai diverse forme de relief, constituind astfel, la proporții reduse, un compendiu geografic. Prin actele de vitejie ale ostașilor români căzuți în primul război mondial la Mărășești și Mărăști, dovada fiind mausoleele ridicate aici ca și la Soveja, Vrancea, ca teritoriu românesc, deține în istorie un titlu de glorie... Este un județ de oameni vrednici, de oameni tari de la munte, podgoreni și de cojani muncitori de la cîmpie, stăruitori și inteligenți..."

CONSTANTIN C. GIURESCU

Pașii oricărui călător, îndemnat de gustul pentru frumusețea naturii, pentru bogăția sufletească a oamenilor, se vor opri neîndoielnic aici, în Vrancea, unde cineva a aruncat sămînța acelui cîntec genial — MIORIȚA — în acest colț de țară cu un trecut istoric glorios, cu un prezent clocotitor, rod al uriașelor transformări economice și sociale pe care și le-a asumat Partidul Comunist Român ca un argument al politicii sale clarvăzătoare și profund umaniste. Vrancea a fost de-a lungul secolelor simbolul libertății și demnității românești. În momentele de cumpănă, fiii Vrancei, săritori și plini de curaj, și-au adus partea lor de contribuție în marile acte ale istoriei noastre naționale: Unirea de la 1859, Războiul de independență, Primul război mondial...

Istoria acestor locuri a fost mai mult decît zbuciumată. Pădurile imense, luncile frumoase, dealuri cu pomi fructiferi, cu viile bogate au stîrnit poftele multora. Durerea a brăzdat urme adînci pe care le găsim astăzi în doinele și cîntecele locale. Omul acestor locuri însuși a trecut peste toate pragurile de suferință făcînd mereu dovada unui optimism robust, împletind mereu speranța cu dorința de libertate și independență.

Ținutul Vrancei este un vast amfiteatru.

Mai întîi sînt Munții Carpați, cu înălțimi semețe, cei mai mulți dintre ei acoperiți cu păduri și minunate pășuni alpine. Unii au denumiri frumoase, de rezonanță ca de pildă; Lăcăuți (1 777 m); Gorul (1 782 m); Sboina Frumoasă (1 657 m); Tisarul etc.

Și după înălțimile munților urmează dealurile cu unduiri domoale și viile lor semețe. Din vinurile lor au gustat domnitori celebri: Ștefan cel Mare venea adesea pe la Odobești, Constantin Cantemir și-a așezat ctitoria „Mirei" în apropierea podgorii-

lor de galbenă aurie, a aceloraşi locuri, Dabija — Voievod îndeamnă la pace şi vin... Renumitele podgorii din Panciu, Odobeşti, Coteşti duc faima plaiurilor viticole româneşti departe în lume, recoltînd numeroase medalii la concursuri internaţionale.

Cînd ultimele încreţiri ale scoarţei s-au risipit, în faţa ochilor se desfăşoară larg, parcă nesfîrşit şesul inferior al Siretului cu lanurile unduitoare asemeni valurilor mării. Recoltele sînt bogate şi gospodarii pricepuţi. Hărnicia celor ce muncesc astăzi ogoarele se oglindeşte în bunăstarea şi fericirea lor.

Vrancea a trăit din plin febra evenimentelor de la 1859 mai ales că Focşanii era singurul oraş românesc împărţit în două; Unirea fiind dorinţa cea mai ardentă a locuitorilor de atunci.

De aici din Cîmpurile Vrancei, a dus dorinţa de unire a clăcaşilor moldoveni în divanurile adhoc deputatul ţăran Ion Roată.

Primul război mondial a fost însemnat în istoria Vrancei cu litere de aur şi prin documente de granit. La Mărăşeşti, Mărăşti, Soveja, Doaga, soldaţii români au luptat cu un eroism fără seamăn pregătind, prin înfrîngerea armatei germane, deplina unitate naţională a României.

Spre amintirea acestor evenimente, în Vrancea au fost ridicate cele patru mausolee — la Mărăşeşti, Mărăşti, Soveja şi Focşani.

Istoria culturală a Vrancei este de asemenea interesantă. Aici s-a născut Varlaam, autorul cunoscutei „Cărţi româneşti de învăţătură". Un alt mare cărturar al Moldovei — Miron Costin — a ţinut o vreme pîrcălabia Putnei.

La Soveja s-a născut unul dintre întemeietorii geografiei moderne, părintele geografiei româneşti, Simion Mehedinţi, autorul remarcabilei opere geografice „Terra".

Tot în Vrancea s-au născut: arhitectul Ioan Mincu, scriitorul Duiliu Zamfirescu, pictorul G. Tattarescu, fraţii Longinescu.

De aceste meleaguri şi-au legat existenţa Grigore Alexandrescu, Anghel Saligny, Hortensia Papadat Bengescu, Alexandru Vlahuţă, Alecu Russo şi alţi oameni de seamă ai culturii româneşti.

Remarcabil este şi folclorul vrîncean. Aici, cu brazii şi cu izvoarele, cu simplitatea sufletească a răsărit cîntecul.

Generaţii după generaţii au păstrat prin veacuri nestinsă frumuseţea lui. Tezaurul folcloric al Vrancei s-a perpetuat ca un organism viu în ritmul „Burduiului", în incrustaţiile artistice, în cusăturile şi ţesăturile Vrancei, în arhitectura caselor de la munte.

Drumurile Vrancei te invită ospitaliere către Cheile Tişiţei, păstrăvăria din Lepşa, Căldările Zăbalei, viile Vrancei.

S-au construit obiective industriale importante la Mărăşeşti, Adjud, Panciu şi Odobeşti. Foştii păstori au luat drumul industriei, păstrînd în suflet nostalgia locurilor natale, cu parfumul cetinei şi susurul izvoarelor.

Iată pe scurt o prezentare a judeţului făcută de agenţia Biroului de Turism pentru Tineret Vrancea.

● Clădirea Consiliului Popular Municipal Focşani
● Hotelul „Unirea" din municipiul Focşani (dreapta)

FOCŞANI
inima Vrancei

Reşedinţa judeţului — municipiul Focşani — este o aşezare atestată documentar în 1552, într-o cronică munteană.

Ea îşi întîmpină turiştii prin bogatele sale mărturii istorice ridicate de-a lungul unei existenţe multiseculare, dar şi prin noile realizări economico-sociale.

Situată pe Milcov, rîul care nu mai separă Ţara Românească de Moldova după Unirea din 1859, localitatea era cunoscută ca reşedinţă a ţinutului Putnei şi renumită pentru produsele economiei forestiere şi vinului.

Fiind o punte de legătură între cele două ţări surori, ideile unioniste au găsit în Focşani adepţi înfocaţi, devenind al doilea oraş umanist, după Iaşi. Oraşul avea o situaţie specială fiind împărţit în două: „Focşanii Moldoveni" şi „Focşanii Munteni", ultimul, o vreme reşedinţă a judeţului Rîmnicu Sărat, este mai vechi. Din anul 1862, cele două părţi s-au unit, alcătuind o aşezare mare.

În epoca noastră, în localitate s-au creat importante unităţi industriale (prelucrarea lemnului, textile, confecţii, produse alimentare).

Printre obiectivele turistice care nu trebuie să lipsească din agenda unei plimbări prin Focşani amintim:

● Pe strada Cuza Vodă se află cea mai veche clădire în care a funcţionat pînă în 1855 pichetul principatului de graniţă pe lîngă care trecea hotarul dintre cele două principate.

Pe clădire se găseşte fixată o placă comemorativă pe care pot fi citite cuvintele: „Aici a fost cel dintîi hotar, distrus pentru unitatea naţională".

● Borna de hotar — monument care consemnează locul unde se afla pînă la Unire linia de demarcaţie între cele două provincii româneşti.

● Monumentul Unirii care evocă marele eveniment, inaugurat la 24 ianuarie 1976. Este opera sculptorului Ion Jalea. Baza monumentului permite prin trei trepte accesul spre un splendid basorelief din bronz. Într-o succesiune firească, siluetele celor 85 de personaje ale basoreliefului fixează în metal scene din istoria neamului şi actul memorial al Unirii.

● Clădirea liceului Unirea, înfiinţat în 1865, ale cărui promoţii i-a avut în frunte pe Anghel Saligny, N.D. Cocea iar ca profesori pe scriitorii D.D. Pătraşcu, I.A. Bassarabescu, istoricul C. Giurescu.

— Casa în care şi-a scris o parte importantă din opera sa Hortensia Papadat Bengescu.

— Clădirea Teatrului municipal (1913), o adevărată bijuterie a arhitecturii, cu sculptură interioară de mare valoare artistică, cu elemente de baroc renascentiste.

Agenția B.T.T. Vrancea vă invită...

Statuia Victoriei — Mărășești, de O. Han

I. PE TRASEELE JUDEȚULUI

TRASEUL NR. 1 — FOCȘANI — TIȘIȚA — MĂRĂȘEȘTI — PANCIU — MĂRĂȘTI — CÎMPURI — SOVEJA

— **Tișița** — sat, locul de intrare în principala zonă de desfășurare a marilor bătălii de la Mărășești. Eternizînd amintirea acestui dramatic moment din istoria neamului nostru, statuia Victoriei (opera sculptorului Oscar Han, ridicată la 21 septembrie 1934) întîmpină călătorul cu deviza „Pe aici nu se trece".

— **Mărășești** — important nod feroviar, puternic centru al chimiei. Atestat prima dată la 20 august 1455, într-un document emis de domnul Moldovei, Petru Aron.

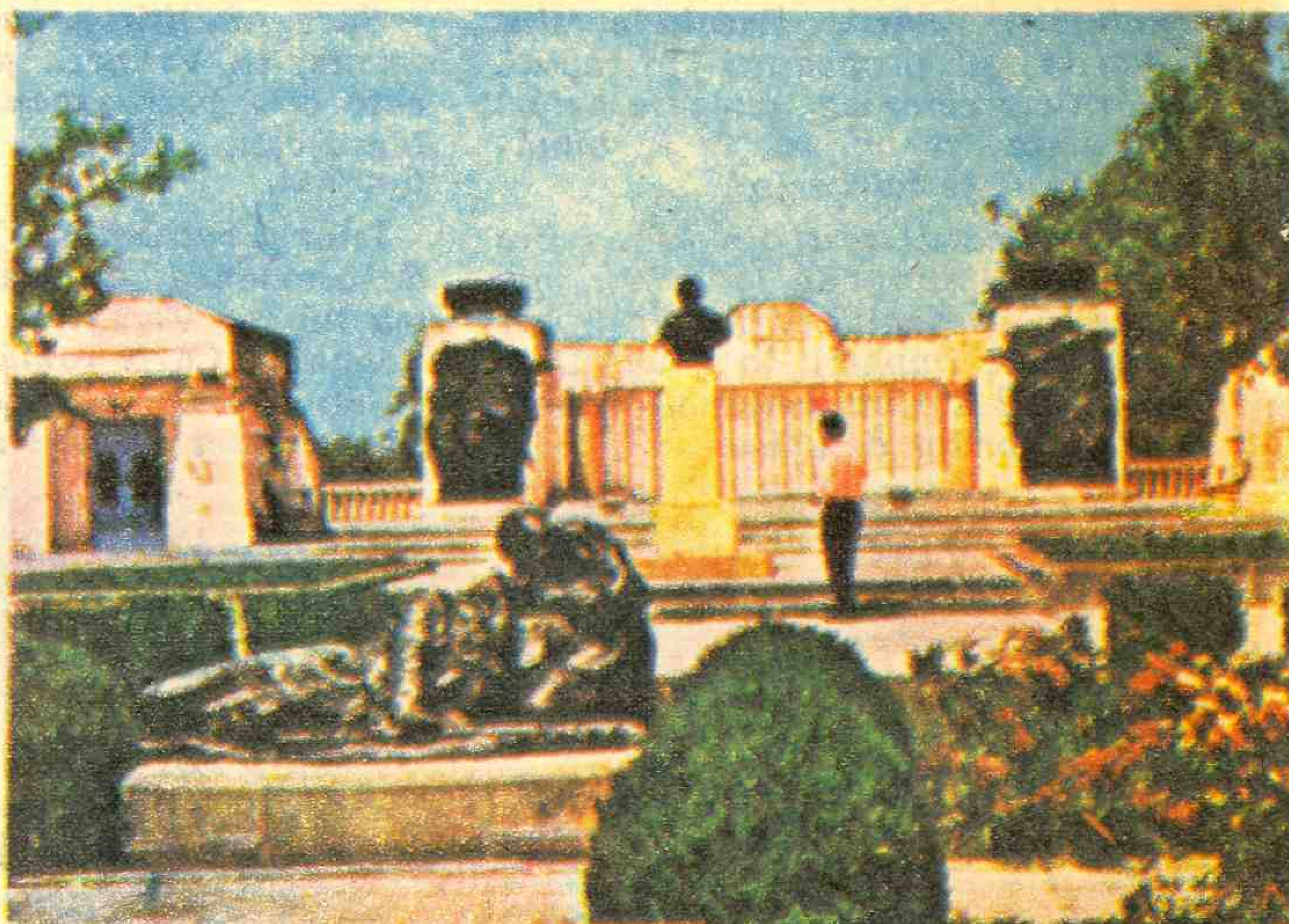
Aici s-a dat o mare bătălie în iulie 1917 împotriva trupelor germane. În amintirea evenimentului s-a ridicat un impresionant Mausoleu, un complex arhitectonic realizat după planurile arhitectului Gheorghe Cristinel.

Pe monument sînt așezate plăci memoriale cu numele celor căzuți în luptă, diferite inscripții și elemente decorative. Un mare basorelief, operă a sculptorilor Ion Jalea și Corneliu Medrea, înfățișează scene de luptă. Mausoleul adăpostește osemintele a circa 6 000 de ostași și ofițeri români, identificați și neidentificați, precum și sarcofagul generalului Eremia Grigorescu. Tot aici se află și mormîntul eroului necunoscut, purtînd pe placa funerară cuvintele „Aici doarme fericit ostașul necunoscut... Pe oasele lui se odihnește pămîntul României".

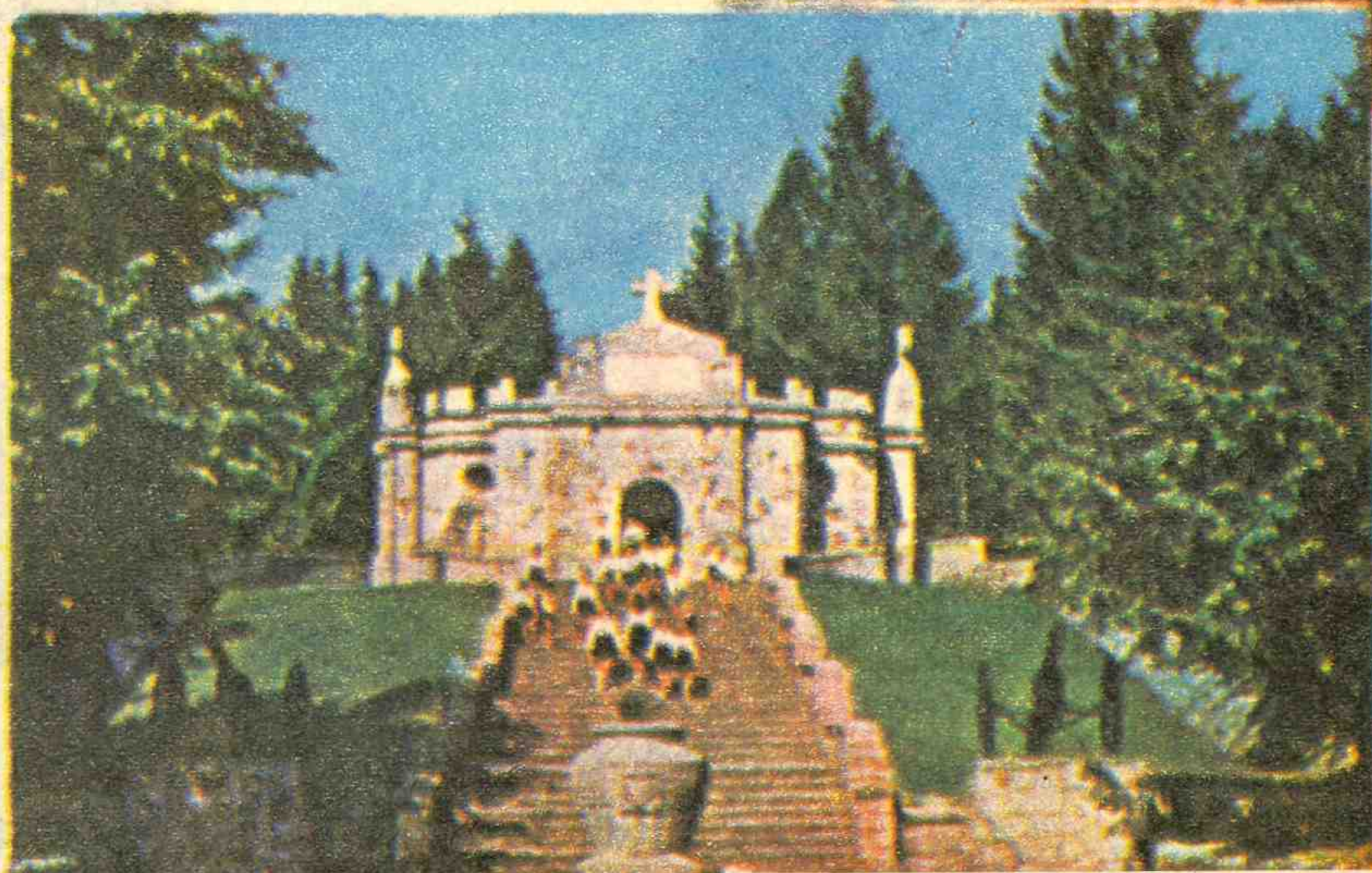
— **Panciu** — localitate renumită pentru podgoriile sale. În oraș se află : monumentul eroilor din 1916—1917, operă a sculptorului C. Dimitriu-Bîrlad și bustul scriitorului Ioan Slavici care a trăit ultimii ani la Panciu.

— **Străoane** — sat ; la ieșirea din localitate se înalță un monument ridicat Ecaterinei Teodoroiu, eroina națională căzută în marile bătălii de pe Valea Susiței în vara anului 1917.

MĂRĂȘTI

SOVEJA

FOCȘANI

— **Mărăști** — sat, străjuit de Măgura Cașinului, a fost ales în 1917 pentru construirea unui bastion german pe frontul ce se întindea din Munții Oituzului pînă la Siret, spre Nămoloasa. În iulie 1917 armatele române au obținut o mare victorie aici. În amintirea evenimentului s-a ridicat un mausoleu realizat de arhitectul Pandele Șerbănescu.

— **Cîmpuri** — comuna unde se află casa memorială „Moș Ion Roată" care reînvie amintirea țăranului deputat în Divanul adhoc, luptător neînfricat pentru drepturile țăranilor și partizan al Unirii Principatelor.

— **Soveja** — singura stațiune climaterică din județ, situată într-o pitorească zonă montană, înconjurată de păduri. Este recomandată în tratamentul asteniilor nervoase.

Aici a fost surghiunit, în anul 1846 Alecu Russo. Cît timp a stat aici a scris „Ziarul unui exilat politic în 1846". Pe aceste meleaguri a descoperit și cules cunoscuta poezie populară „Miorița".

Soveja este locul de naștere al geografului Simion Mehedinți (1863—1962), întemeietor al geografiei științifice românești.

Mausoleul din comună cinstește memoria eroilor căzuți în timpul primului război mondial. El este zidit din piatră fiind străjuit de tunuri (trofee de război).

În spatele său se află un mic muzeu militar prezentînd arme, fotografii, documente și presă despre război.

TRASEUL NR. 2 — FOCȘANI — ODOBEȘTI — BÎRSEȘTI — TULNICI — CASCADA PUTNEI — LEPȘA

— **ODOBEȘTI** — oraș, dezvoltat atît pe linia intensificării culturii viței de vie, cît și a extinderii comerțului cu vinurile regiunii pînă dincolo de granițele țării.

Dintre obiectivele turistice care rețin atenția sînt : Beciul domnesc, construit în 1839 pentru domnitorul Mihail Sturza (aici s-a practicat învechirea vinurilor cu piatră ponce) ; Monumentul eroilor (sculptor Oscar Han) ridicat în anul 1921, în memoria celor 97 odobeșteni morți în timpul primului război mondial pentru apărarea pămîntului străbun ; Cetatea Crăciuna, situată în apropiere pe dealul Șarba (de aici se poate merge pe o potecă pe culmea Măgurii Odobeștilor pe traseul turistic marcat cu bandă albastră ce duce la „Cota 1 001").

— **VIDRA** — principala poartă de intrare în Țara Vrancei, este unul dintre cele mai vechi sate vrîncene. Este un centru social-cultural cu tradiție. În 1850 s-a ridicat prima școală iar în 1861 unul dintre primele spitale ale județului.

— **VALEA SĂRII** — comună ; reține atenția prin Muzeul etnografic care expune țesături, inventar casnic tradițional, obiecte ilustrînd ocupațiile localnicilor și tehnica tradițională.

— **BÎRSEȘTI** — comuna, unde tradiția situează întîlnirea dintre Ștefan cel Mare și

Tudora Vrîncioaia, moment revendicat pentru satele lor şi de bătrînii din Poiana, Vrîncioaia şi Spineşti. Pe teritoriul comunei Bîrseşti s-au efectuat importante descoperiri arheologice: o necropolă tubulară din neolitic şi aşezări dacice.

— **TULNICI** — sat; unul dintre cele mai mari din Vrancea; rezervaţie naturală de pini.

— **CASCADA PUTNA** — lungimea căderii principale a cascadei este de 76 m, înălţimea de 14 m; debitul de 9 m^3/s.

— **LEPŞA** — crescătorie de păstrăvi, una dintre cele mai mari din ţară; de aici, după 2 ore de mers se ajunge la vîrful Tisarului (1 267 m), de unde se deschide privirii o amplă panoramă a Văii Putna.

TRASEUL NR 3 — FOCŞANI — JILIŞTE — DUMBRĂVENI — DRAGOSLOVENI — COTEŞTI — FOCŞANI

— **JILIŞTE** — sat; loc istoric de o deosebită rezonanţă în conştiinţa poporului român. Aici, la 24 aprilie 1574, la Vadul Rimnei, s-a desfăşurat marea bătălie dintre oştile moldovene, conduse de Ion Vodă Viteazul şi oştile turceşti... cărora li se alăturase şi domnul Ţării Româneşti, Alexandru al II-lea, cu armata sa, urmărind să pună în scaunul Moldovei pe fratele său, Petru Şchiopul.
În amintirea acestei lupte dusă pentru redarea independenţei Moldovei, s-a ridicat bustul marelui voievod, operă a sculptorului Marius Butunoiu.

— **DUMBRĂVENI** — comună numită în trecut „Tîrgu Cucului". La intrarea în comună, pe un dîmb se află statuia ecvestră a generalului Suvorov, care a cîştigat în aceste locuri o strălucită victorie împotriva turcilor, în anul 1789.

— **DRAGOSLOVENI** — unde se află casa memorială Alexandru Vlahuţă. A fost ultima reşedinţă a poetului, unde în anii dinaintea primului război mondial se întîlnea cu prietenii săi. De amintirea acestora sînt legate o serie de întîmplări evocate cîndva de scriitorul Gala Galaction. Aici se păstrează marele car, cu care poetul a plecat în bejenie în Moldova, mobilier de epocă, manuscrise, unele dintre cărţile sale în ediţii princeps, scrisori, fotografii ale poetului.
Dragoslovenii reţin atenţia şi prin descoperirile arheologice din perioada sec. X-XI, atestînd o prezenţă românească intensă în acest punct.

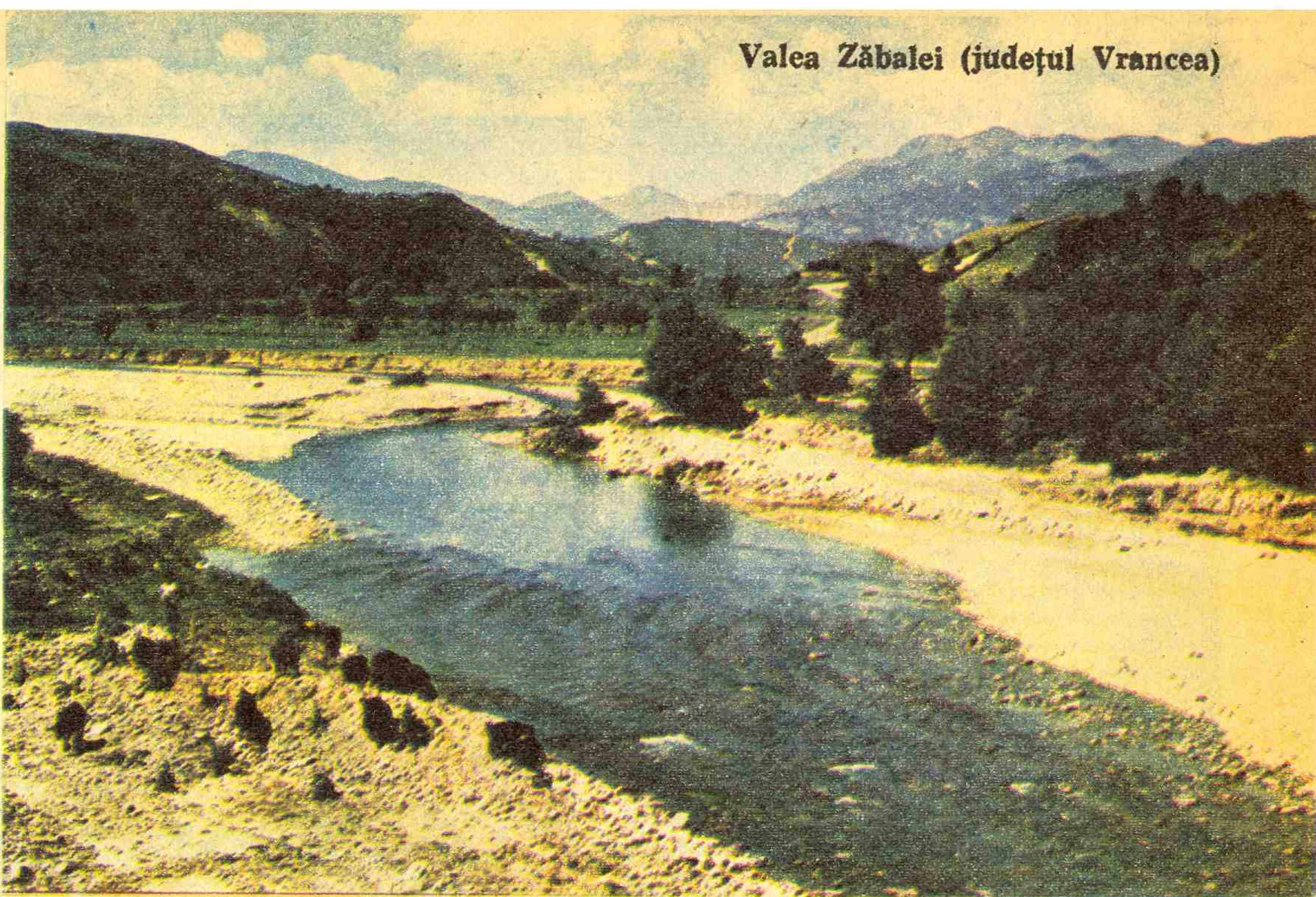
— **COTEŞTI** — este centrul unei cunoscute podgorii. În 1972 satul a sărbătorit 500 de ani de existenţă, pe baza unei tradiţii locale care atribuie lui Stan Cotea Odobescu, fost căpitan în armata lui Radu cel Frumos, întemeiera aşezării.

TRASEUL NR. 4 FOCŞANI — ODOBEŞTI — MERA — REGHIU — ANDREIAŞU — FOCUL VIU.

— **MERA** — sat, unde atrag atenţia arhitectura locuinţelor şi portul sătenilor, în care se mai menţin încă, mai ales la femei, elemente tradiţionale. Aici a fost înmormîntat Constantin Cantemir. În timpul revoluţiei din 1821, Mera a devenit un centru al mişcării eteriste. Eteriştii veniţi din Rusia s-au regrupat aici în drumul lor către Bucureşti; după înfrîngerea mişcării, retrăgîndu-se spre Moldova, eteriştii încearcă să opună rezistenţa dar fără succes.

— **REGHIU** — unde se află interesante formaţiuni carstice. În dreptul acestei comune peisajul este dominat de gresiile de pe malul drept al Milcovului, la locul numit Scruntar, o zonă rezultată în urma eroziunii diferenţiate a straturilor de duritǎţi diferite, puternic înclinate, ajungînd aici pînă la verticală.

— **ANDREIAŞU DE JOS** — centrul administrativ al comunei este atestat documentar pentru prima dată la 8 august 1445 printr-un act dat de voievodul Ştefan al II-lea, fiul lui Alexandru cel Bun. Andreiaşu a fost o aşezare de hotar secole de-a rîndul. Pe o mică terasă, de pe malul drept al Milcovului se găseşte „Focul viu", monument al naturii, o emanaţie de gaze în ardere continuă.

Valea Zăbalei (judeţul Vrancea)

II. EXCURSII DE O ZI

TRASEUL NR.1 FOCŞANI — ADJUD — GH. GH. DEJ — TG. OCNA — SLĂNIC MOLDOVA — RETUR.
Se vizitează: Mausoleul Mărăşeşti, Combinatul chimic Borzeşti, Complexul sportiv cu Sala sporturilor din Gh. Gh. Dej, Staţiunea balneoclimaterică Slănic Moldova.
TRASEUL NR. 2 FOCŞANI — NĂNEŞTI — BRĂILA — GALAŢI — HANUL CONACHI — FOCŞANI.
Se vizitează: oraşele Brăila şi Galaţi, obiective industriale cum sînt: Şantierul naval Brăila, Combinatul Siderurgic Galaţi, plimbare pe Dunăre cu vaporul.
TRASEUL NR. 3 FOCŞANI — RM. SĂRAT — BUZĂU — PÎCLELE MARI — VULCANII NOROIOŞI — STAŢIUNEA SĂRATA MONTEORU — MINA DE PETROL (UNICAT ÎN EUROPA).
Se vizitează: Casa memorială Al. Vlahuţă-Dragoslovenì, Muzeul judeţean Buzău, Parcul Crîng cu obeliscul ridicat cu ocazia sărbătoririi a 600 de ani de existenţă documentară a municipiului. Fenomenul natural — Vulcanii Noroioşi sau staţiunea Sărata Monteoru.
TRASEUL NR. 4 FOCŞANI — BUZĂU — CISLĂU — VĂLENI — SLĂNIC PRAHOVA ŞI RETUR.
Se vizitează: Casa memorială Al. Vlahuţă-Dragosloveni, Muzeul judeţean Buzău — Casa memorială N. Iorga, staţiunea Slănic Prahova, Mina de sare.
TRASEUL NR. 5 FOCŞANI — BUZĂU — URZICENI — BUCUREŞTI ŞI RETUR.
Se vizitează: Muzeul de istorie al R.S.R. cu expoziţia omagială a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, Muzeul tehnic G. Leonida din Parcul Libertăţii, Grădina Zoologică.
TRASEUL NR. 6 FOCŞANI — BACĂU — MOINEŞTI — COMĂNEŞTI — TG. OCNA — SLĂNIC MOLDOVA — RETUR.
Se vizitează: Muzeul George Bacovia-Bacău, Combinatul de celuloză şi hîrtie-Letea, Barajul de acumulare Poiana Uzului, Staţiunea Slănic Moldova, Complexul sportiv şi Sala sporturilor Gh. Gh. Dej.

Teatrul din Focşani

III. EXCURSII LA SFÎRŞIT DE SĂPTĂMÎNĂ DE 2 ŞI 3 ZILE

TRASEUL NR. 1 FOCŞANI — GH. GH. DEJ — TG. OCNA — GHIMEŞ — MIERCUREA CIUC — IZVORU MUREŞULUI — GHEORGHIENI — LACU ROŞU — CHEILE BICAZ — P. NEAMŢ — BACĂU — FOCŞANI.
Se vizitează: Zona industrială Borzeşti, Complexul sportiv cu Sala Sporturilor Gh. Gh. Dej, Muzeul judeţean Miercurea Ciuc, Staţiunea tineretului Izvoru Mureşului şi Lacu Roşu, drumeţie în Cheile Bicazului, Barajul de acumulare Bicaz, Muzeul Calistrat Hogaş — P. Neamţ.
TRASEUL NR. 2 FOCŞANI — TG. OCNA — GHIMEŞ — MIERCUREA CIUC — IZVORU MUREŞULUI — TUŞNAD — SFÎNTU GHEORGHE — BRAŞOV — OITUZ — FOCŞANI.
Se vizitează: Zona industrială Borzeşti, Muzeul judeţean Miercurea Ciuc, staţiunile Izvoru Mureşului şi Tuşnad, Muzeul judeţean Braşov.
TRASEUL NR. 3 FOCŞANI — BUZĂU — PLOIEŞTI — CÎMPINA — SINAIA — BUŞTENI — PREDEAL — BRAŞOV — POIANA BRAŞOV — TG. SECUIESC — OITUZ — FOCŞANI.
Se vizitează: Palatul Culturii şi Monumentul Vînătorilor din războiul de independenţă, monumentul Aurel Vlaicu la Băneşti, Muzeul „Doftana", Muzeul N. Grigorescu şi Casa memorială B. P. Haşdeu din Cîmpina, Muzeul Cezar Petrescu-Buşteni, Muzeul judeţean Braşov şi Poiana Braşov.
TRASEUL NR. 4 FOCŞANI — PLOIEŞTI — TÎRGOVIŞTE — VALEA IALOMIŢEI — RETUR.
Se vizitează: Curtea Domnească şi Turnul Chindiei — Tîrgovişte, Cheile Zănoagei, Lacul Scropoasa, drumeţie pe Valea Ialomiţei.

IV. EXCURSII INTERJUDEŢENE PENTRU ELEVI ÎN VACANŢELE ŞCOLARE

— Turul Caselor memoriale din Nordul şi Centrul Moldovei.
TRASEUL FOCŞANI — TECUCI — VASLUI — IAŞI — TG. FRUMOS — BOTOŞANI — IPOTEŞTI — SUCEAVA — FĂLTICENI — TG. NEAMŢ — BICAZ — P. NEAMŢ — BACĂU — FOCŞANI.
Se vizitează: Casele memoriale: Iacob Negruzzi, Mihail Sadoveanu, Ionel Teodoreanu, Casa Pogor din Iaşi, Nicolae Iorga din Botoşani, Calistrat Hogaş din P. Neamţ, M. Sadoveanu din Vînători, George Bacovia din Bacău şi alte obiective turistice cum sînt: Monumentul lui Ştefan cel Mare de la Podu Înalt, Palatul Culturii din Iaşi, Muzeul judeţean Suceava şi Cetatea Sucevei, cetatea Neamţ etc.

Agendă

Județul Vrancea

● Județul Vrancea este situat în partea de sud, sud-est a țării, la curbura Carpaților Orientali, fiind cuprins între coordonatele geografice de 45° 23 și 46° 11, latitudine nordică și 26° 23 și 27° 32 latitudine estică, ocupînd o mare suprafață a bazinului hidrografic al rîului Putna.

● În cuprinsul suprafeței lui, de 4 863 km², sînt cuprinse armonios toate formele de relief. Cea mai inaltă treaptă o formează Munții Vrancei, vf. Lăcăuți 1777 m ; dealuri înalte cu înălțimi ce depășesc 900 m (Măgura Odobeștilor — 996 m), iar Cîmpia Siretului are altitudini ce variază între 20 și 125 m.

● Teritoriul județului este străbătut de Siret, rîul Putna care curge de la vest la est pe o lungime de 144 km, Zăbala (64 km), Milcov (68 km), Sușița (68 km).

● Cele mai importante resurse ale subsolului sînt reprezentate de sare, materiale de construcții, argile pentru ceramică, izvoare minerale și în cantități mai reduse, petrol, gaze naturale și cărbuni.

● Vrancea, asemenea tuturor județelor patriei, a cunoscut o impetuoasă dezvoltare economică, socială și culturală, aducîndu-și tot mai mult contribuția la întărirea potențialului economic al țării prin dezvoltarea unor ramuri ale industriei : chimie, confecții, exploatarea și prelucrarea lemnului, vinificația.

● În cuprinsul județului se află 5 orașe (Focșani, Adjud, Mărășești, Panciu, Odobești), 59 comune.

Știați că...?

● cel mai vechi document statistic în care se vorbește de existența unor meșteșuguri în ținutul Vrancei este catografia din anul 1774 în care sînt amintite meseriile de blănari, ciubotari, ciocănari (cei care lucrau la exploatarea de sare din localitatea Valea Sării), cojocari, dogari, rotari, rogojinari etc. ?

● în catografia din anul 1829, cel mai complet izvor statistic referitor la Vrancea, se amintește de existența primului fierăstrău pentru fasonat cherestea de brad acționat de forța motrice a apei Lepșa, amplasat în satul Tulnici ?

● tezaurul monetar, descoperit la Dumbrăveni, format din 270 monede de argint, este unul dintre cele mai bogate tezaure geto-dacice ?

● pentru prima dată denumirea Vrancei (Varancha) este atestată într-un document din 2 iulie 1430, desemnînd „Țara Împădurită" sau „Țara Neagră", alte documente datate 20 iunie 1443 și, respectiv, 8 august 1445, menținînd aceste denumiri ?

● o primă mențiune a tîrgului Focșani datează din 1546 și este cuprinsă într-un act comercial aflat astăzi în Arhivele Statului din Brașov ?

● prima asociație muncitorească pe teritoriul actualului județ a fost „Furnica" — societatea meseriașilor din Focșani, creată în februarie 1883 ?

● la Nereju, Paltin, Năruja, Soveja, aproape în fiecare sat vrîncenesc se mai păstrează portul, datini și obiceiuri de demult, străvechi, meșteșuguri artistice ?

● Vrancea este singura zonă din țară unde se mai fac — rar, dar se mai fac — păpuși de caș... Cu excepția unor mici localități din Munții Tatra, în Europa nu se mai întîlnește această îndeletnicire ?

Casa memorială „Ioan Roată" din localitatea Cîmpuri

Stațiunea Soveja (județul Vrancea)

Rezervații naturale vrîncene

● Rezervația geologică „Focul Viu", Andreiașu — 12 ha.

● Rezervația geologică, paleontologică, peisagistică și de protecție Scruntaru, comuna Reghiu — 125 ha.

● Rezervația forestieră Cenaru I, pădure seculară, zonă de protecție contra alunecărilor — 149,8 ha, comuna Andreiașu.

● Rezervația forestieră Dălhăuți, pădure seculară de protecție și agrement — 188,2 ha, comuna Cîrligele.

● Rezervația forestieră Cenaru II, pădure seculară cu exemplare de tisă 233,4 ha, comuna Andreiașu.

● Rezervația forestieră Izvoarele Nărujei, pădure seculară 78 ha, comuna Nistorești.

● Rezervația forestieră Lepșa — Zboina — 210,7 ha, comuna Tulnici.

● Rezervația forestieră Tișița, pădure seculară, zonă de refugiu pentru vînat — 307 ha, comuna Tulnici.

● Rezervația peisagistică — floristică Cascada Putnei, 10 ha, comuna Tulnici.

● au fost declarate monumente ale naturii un număr de 71 arbori seculari ; cei mai impunători sînt cei 40 de stejari ce străjuiesc șoseaua națională ce trece prin comuna Pufești, la km 11, spre Adjud. Au o înălțime de pînă la 35 de m și o vîrstă de circa 300 de ani.

ÎN MIJLOCUL PRIETENILOR MUNŢILOR

Nimic nu e mai frumos decît drumeţia montană. Acesta este adevărul cu care membrii cercului de drumeţie montană „Milcov" de pe lingă Agenţia BTT Vrancea au plecat la drum, la asaltul culmilor montane din judeţ, în sensul cel mai concret al cuvîntului.

Stăm de vorbă cu secretarul ştiinţific al clubului, Florin Roman.

— Cînd s-a înfiinţat clubul şi la ce acţiuni mai importante au participat membrii lui ?

— În 1985, luna noiembrie, ziua 13, a luat fiinţă MONTAN-CLUB „MILCOV" sau, mai simplu M.C.M.

Printre membrii activi ai clubului îi pot aminti pe : Viorel Grigoriu, Ionel Bercea, Dorin Ilie, Alec Matei, Mircea Grama, Mihai Lila, Nicu Dumitraşcu, Ionel Stoica, Ştefan Scarlat, Costel Stoian, Ion Ungureanu.

— Înfiinţarea clubului a fost hotărîtă din necesitatea coordonării eficiente a turismului în Munţii Vrancei. Dintre numeroasele acţiuni ale clubului vă amintim cîteva.

● În martie 1985 la tabăra de pionieri **„Gălăciuc" — Tulnici are loc prima şedinţă a clubului** urmată de o excursie în Cheile Tişiţei ;

● **În aprilie 1985 se întocmesc fişe tehnice pentru 10 trasee turistice** vrîncene, **se stabileşte şi se subscrie în unanimitate dezideratul M.C.M.-ului : AMENAJAREA TRASEELOR TURISTICE DIN MUNŢII VRANCEI. Urmează prima acţiune din teren : aplicarea semnelor de marcaj (triunghi albastru şi punct albastru) pe un sector al traseului 2 (Herăstrău — Zăbala — Mordanu — Lăcăuţi) şi integral pe traseul 3 (Poiana „Şindriliţa" — Mordanu — Lăcăuţi).**

● **Din mai pînă în septembrie 1985 s-au aplicat integral semne de marcaj pe 5 trasee turistice ; s-a deschis un traseu turistic nou : DN 2 D — valea Putnei — pîrîul Bradului — Poieniţa (marcaj, punct roşu, timp de mers 5 ore) ; s-a prelungit traseul 7 pe 13 km, respectiv aval de Pr. Crisianu pe Tişiţa pînă la confluenţa ei cu Putna (marcaj, triunghi roşu, timp total, 10 ore).**

● **În 8—9 august 1985 are loc debutul acţiunilor „Vrancea", respectiv „VRANCEA 85". Astfel, M.C.M.-ul face cunoştinţă cu cluburi şi cercuri montane din ţară, iar acestea cu un crîmpei din patrimoniul peisagistic al Munţilor Vrancei.**

Parcurgerea sectorului inferior de chei ale Tişiţei (inegalabilă în felul ei, această vale), confidenţele, veselia din jurul focului, tabăra de corturi din punctul „La Pîndar", ambianţa ne-au convins că pătimaşii muntelui comunică uşor şi încrezător.

● **Clubul elaborează proiectul tip pentru construirea a 5 refugii turistice şi primeşte acordul de principiu al conducerii judeţene pentru refugiile Lăcăuţi, Şindriliţa, Golici, Golu Roibului şi Între Tişiţe. De asemenea, se avansează cu succes propunerea pentru amenajarea a încă 5 spaţii de cazare în imobile existente (Valea Neagră, Giurgiu, Gociu, Căşăria şi Căldările Zăbalei).**

Iarna pe Valea Mişina

„Pe-un picior de plai, / Pe-o gură de rai..."
Vrancea — Şaua Mordanului

La sfîrşitul anului 1985 se întocmeşte Harta turistică a Munţilor Vrancei în scara 1:50 000 (autor Florin Roman). Ulterior, aceasta se anexează Ghidului turistic al munţilor Vrancei (îl aşteptăm cu emoţii, dar şi cu nevoia utilizării lui).

● **În 1986, din primăvară (martie 23) pînă în pragul iernii (noiembrie 16) programul MCM-ului se amplifică, iar „Vrancea turistică" dobîndeşte detalii promiţătoare.**

...Se trece la a doua etapă a marcajelor : montarea stîlpilor metalici purtători de săgeţi şi plăci orientative. Astfel spus, se demarează campania (anevoioasă) de definitivare a marcajelor turistice. Cei aproape 100 stîlpi, înţepeniţi în răspîntii, în golurile montane, de-a lungul potecilor pastorale şi a drumurilor de felurite categorii, înseamnă amenajarea integrală a 5 trasee vrîncene.

...Cea mai rodnică acţiune a anului : 30 aprilie — 4 mai, cînd s-au montat în teren nu mai puţin de 35 stîlpi, mulţi dintre aceştia pe cele mai înalte vîrfuri (Goru, 1785 m şi Lăcăuţi, 1777 m).

...Se deschide un alt traseu turistic, marcat cu punct albastru : Vintileasca — Furu — Căldările Zăbalei (timp 6—8 ore) — activităţile de pînă acum şi cele viitoare au un suport comun — voluntaritatea celor 50 membri.

Accesul pînă în cele mai îndepărtate unghere şi cu atîtea materiale îl datorăm „Navetei Vasilica" — alias autoduba tip „teleconstrucţia", cu „Siluetă" de 9 tone, cu rezidenţa (foarte scurtă, de altfel) la ITA Vrancea, Autobaza 1, pilotată fiind de nea Vasile Chipăilă. O vom păstra în suflet, cu un noian de nostalgie, nu doar pe pelicule foto.

● **În perioada 7—10 august 1986 a fost străbătut itinerarul acţiunii „Vrancea 86". S-a plecat de la Focşani spre Năruja, apoi prin izvoarele rîului cu acelaşi nume şi peste Dealu Negru în mîndrul munte Coza, iar de acolo pe valea Tişiţei la Lepşa.**

Un lung convoi, numărînd mai mult de 100 de oameni, unii sosiţi din Caraş-Severin, Cluj-Napoca, Iaşi, Mureş, Galaţi, Bucureşti, Prahova, Braşov, laolaltă cu gazdele, a străbătut meleagurile Vrancei. S-a înnoptat la „Gociu", „Golici" şi „La Pîndar", adică pe valea Nărujei, în masivul Coza şi în Cheile Tişiţei.

La sfîrşitul anului '86, Montan-Club „Milcov" numără de peste cinci ori mai mulţi membri faţă de începuturi... apropiatele noastre începuturi, 13 februarie 1985. Cu ei şi cei ce doresc a ni se alătura, debutăm sezonul de activitate 1987 — probabil ultimul închinat dorinţelor noastre de căpătîi : să dăruim celor ce vin o Vrance capabilă să inspire încrederea călătoriilor pedestre ; o Vrance montană deprinsă a grăi drumeţilor în limbajul lor, marcajele turistice !

— Ce ne puteţi spune despre „culisele organizării şi derulării acţiunilor clubului" ?

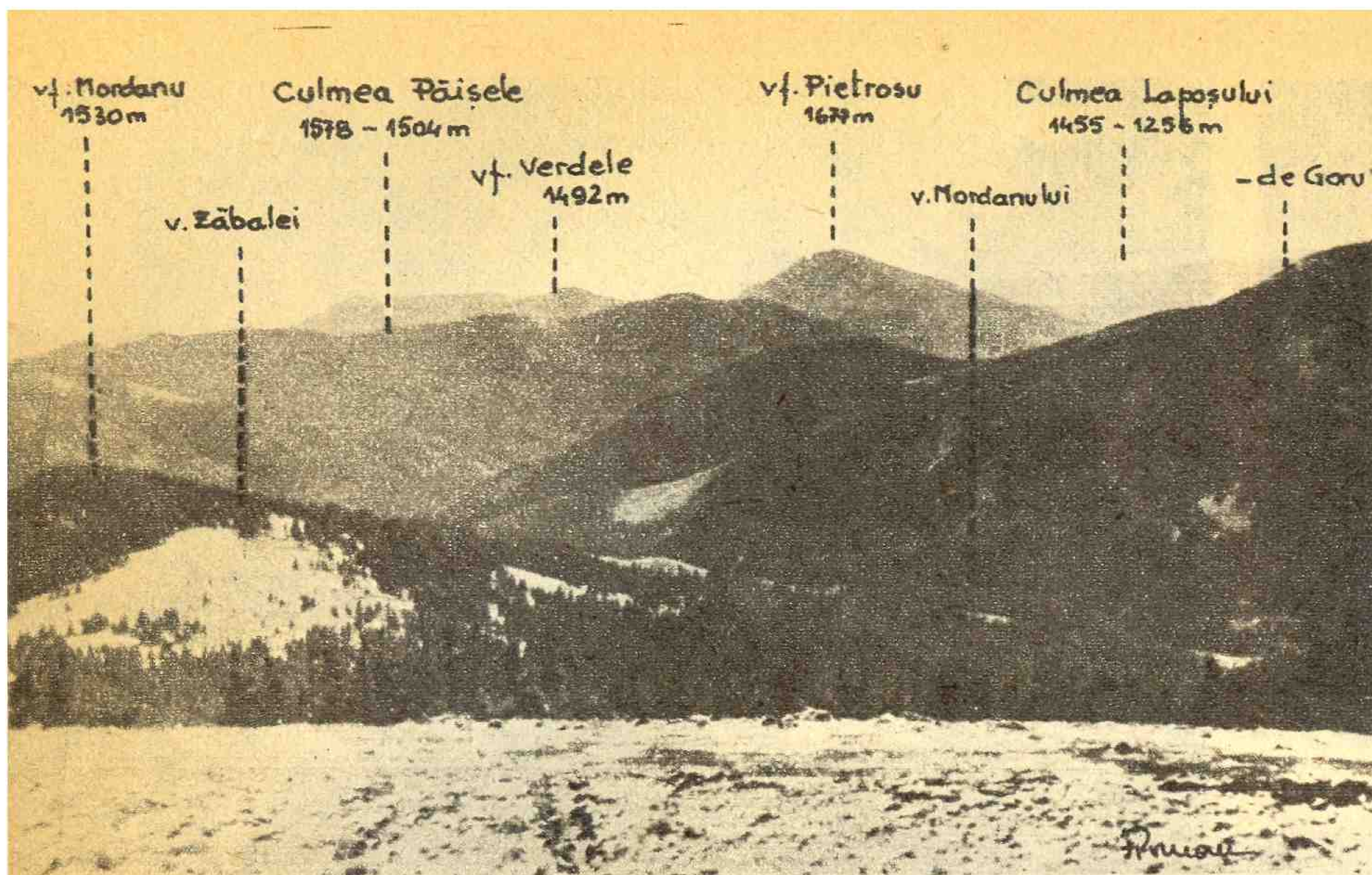
Mascota Montan Clubului „Milcov"

— În sinteza lor, problemele multiple şi complexe de natură organizatorică devin conţinutul aşa-zisei Fişa P.A. nr.... (programul acţiunii nr.) aceasta întocmindu-se de conducătorul (voluntar sau desemnat) al acţiunii.

Urmează înştiinţarea mai vechiului şi apropiatului nostru colaborator, inginerul silvic Gică Duţă („Tata" Duţă, mem-

O secvenţă a veseliei, 1985

O parte, doar, a munţilor Vrancei, văzută din Lăcăuţi.

Vrancea '86. Popasul din „Golul Roibului". Masivul Coza.

bru onorific al Consiliului de conducere al clubului), despre itinerar, scop, ora plecării din Focşani etc. — şi asta nu pentru că-i lipseşte programul anual al MCM-ului ci pentru că aceasta este convenţia noastră. La rîndu-i, „Tata" Duţă comunică ocoalelor silvice în raza cărora ne desfăşurăm activitatea curentă.

În teren, pe parcursul călătoriei ori în punctele de debarcare sîntem preluaţi de un „pluton" de alţi silvicultori : inginerul Gh. Moţoc (Ocolul silvic Năruja), cîţiva pădurari şi şeful de district — sub supravegherea şi cu sprijinul cărora urmăm restul programului.

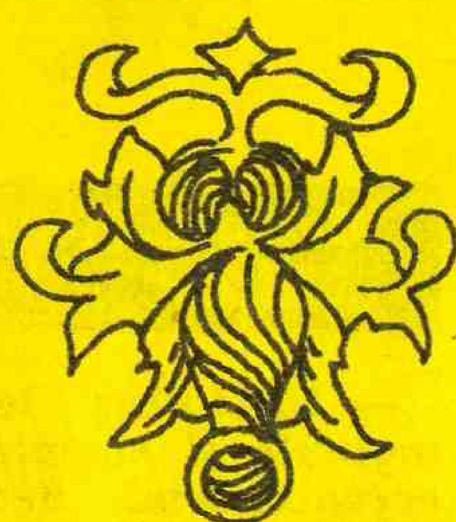
„Naveta Vasilica" ne poartă hăt (!) unde o descotorosim de poveri : zeci de rucsaci şi stîlpi metalici, sute de kilograme de ciment, felurite harnaşamente şi accesorii mai mult sau mai puţin mărunte. Iar dacă drumurile noastre sfîrşesc peste munţi şi văi, după două zile bătute (întotdeauna duminica, spre seară), ea ne aşteaptă, cuminte, la locul şi ora randevu-ului... Şi ce veselie se-ncinge la întoarcere !

Uneori, grupul nostru se divide în două echipe, fiecare acţionînd independent pe cîte un traseu ori pe tronsoane separate ale unuia singur. Încercăm astfel acoperirea unui perimetru mai mare, adăugînd spornicie marcării. Ne revedem seara sau la capătul zilei următoare cînd, instinctiv, se naşte un dialog colectiv înflăcărat pe seama realizărilor şi peripeţiilor acumulate. În răstimpuri, ne exprimăm reciproc sentimentul lipsei echipajului plecat pe ruta cealaltă şi regretul absenţei camarazilor rămaşi în Focşani din motive potrivnice chemării lor către munţi.

Alteori, se formează echipe de avangardă sau, după caz, de întîmpinare pe returul acţiunii cu pricina. Sarcinile sînt precise dar nu sîntem scutiţi de emoţonante, plăcute surprize. Nu mai departe, pe 16 noiembrie 1986, coborînd din Pietrosu — cu tristeţea părăsirii crestelor dezmierdate în linişte de seninul zărilor — la „Trei Frasini" ne aşteptau cu maşina cei apropiaţi ; alături, un foc şi absolut tot ce-i potrivit situaţiei şi locului, fără să mai vorbim despre veştile bune de pe-acasă.

Vrancea '86. 9 August. Tabăra de la „Golici". Masivul Coza.

Casa de cultură a ştiinţei şi tehnicii pentru tineret Mărăşeşti

— REPERE DE IDENTITATE —

- **începutul activităţii : 1984**
- **părţi componente**

— sală spectacole — 380 locuri
— biblioteca — peste 10 000 cărţi
— discotecă care cuprinde — peste 200 tineri
— popicărie — 2 piste
— săli de tenis de masă — 2 săli.

- **Fiinţează :**

— cercuri teatru, foto-cineclub, artă plastică, karting ;
— colective artistice (muzică uşoară, dansuri populare, teatru, grup satiric, teatru de păpuşi, brigadă artistică, solişti muzică uşoară şi populară) participante la Festivalul Naţional „Cîntarea României".

INVITAŢIE :

permanentă pentru a vizita, pentru a beneficia de realele posibilităţi de destindere, de utilizare a timpului liber, instructiv, educativ pe care le oferă tuturor tinerilor...

Clubul cicloturistic „Fulgerul"

Cicloturismul reprezintă o formă turistică foarte economică şi instructivă. Bicicleta poate fi un tovărş de drum în compania căruia se străbat uneori sute de kilometri. Pe şoseaua asfaltată sau pe drumul îngustat de la ţară, pe poteca ce se strecoară prin pădure sau pe serpentinele muntelui, turismul pe două roţi revine astăzi tot mai mult.

Apariţia acestui club, — „Fulgerul" — la 5 septembrie 1984 pe lîngă Agenţia BTT s-a datorat tinerilor din judeţul Vrancea dornici să-şi petreacă timpul liber sau o parte din vacanţe în mijlocul naturii.

Mersul cu bicicleta ne dă o mare posibilitate de deplasare pe distanţe apreciabile cu o viteză net superioară drumeţiei pe jos şi contribuie la dezvoltarea fizică a organismului.

Aceste informaţii le-am aflat de la Neacşu Alexandru, unul din întemeietorii acestui club.

Dintre membrii activi ai clubului putem aminti pe : Cernat Vasile, Onadie Ferentz, Paraschiv George, Cernat Grigore, Enache Gheorghe, Mihalache Săndel, Bulgaru Ionel, Cernat Jeni, Nicoară Gheorghe, Firică Cicerone, Enache Alexandru, Nichita Viorel, Schineşte Adrian.

În general se folosesc bicicletele denumite „de oraş" mai rezistente pe drumuri puţin modernizate. Într-o perioadă foarte scurtă, membrii clubului au reuşit să consolideze acestuia o personalitate şi un nume respectat printre toţi iubitorii de cicloturism din ţară. Principala sarcină revenită şi însuşită de membrii cercului a fost şi a rămas organizarea unor acţiuni educative cu scopul ca toţi tinerii să cunoască legile de ocrotire a naturii, istoria patriei, realizările economico-sociale în ultimii douăzeci de ani.

În anul 1985, dintre acţiuni amintim : Turul judeţului Vrancea, traseul Focşani — Odobeşti — Andreiaşu — Nereju — Paltin — Vidra cu participare la Festivalul folcloric vrîncean ; circuitul municipiului Focşani, cu vizitarea principalelor obiective turistice.

În anul 1986 membrii clubului au transmis un mesaj tinerilor din judeţele care au participat alături de cei din Vrancea la concursul „Partidului — omagiul tinerei generaţii" ce a avut loc în 25 mai 1986 la Muzeul de Istorie al R.S.R.

Prezentăm mai jos conţinutul mesajului :

„Aniversînd 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, tineretul, copiii, toţi oamenii muncii din judeţul Vrancea îşi exprimă încă odată adeziunea la politica de pace a partidului nostru, la neobosita activitate pe care secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, o desfăşoară pentru instaurarea păcii şi înţelegerii între toate popoarele lumii.

Alăturaţi cu emoţie acestui mare eveniment, membrii cercului de cicloturism „Fulgerul"-Focşani de pe lîngă Agenţia BTT Vrancea purtînd vii însufleţitoarele îndemnuri adresate tineretului de către secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, prin numeroasele acţiuni pe care le desfăşurăm, dedicăm acţiunea noastră cicloturistică „Focşani — Bucureşti", marelui eveniment.

Urăm totodată mult succes echipajului judeţului Vrancea, tuturor echipajelor în întrecerile concursului „Partidului — omagiul tinerei generaţii".

Pentru cititorii almanahului, l-am rugat pe Alec Matei să ne propună un traseu din Munții Vrancei

Invitație în Lăcăuți

Pentru a atinge creasta munților Vrancei, alegem pentru ascensiune traseul turistic marcat cu punct albastru.

Plecarea în traseu se face din centrul satului Herăstrău; tăblița indicatoare de pe stîlpul de marcaj din dreptul stației I.T.A. arată marcajul și timpul necesar parcurgerii traseului : punct albastru — 14—16 ore pînă la vîrful Lăcăuți (1.777 m.).

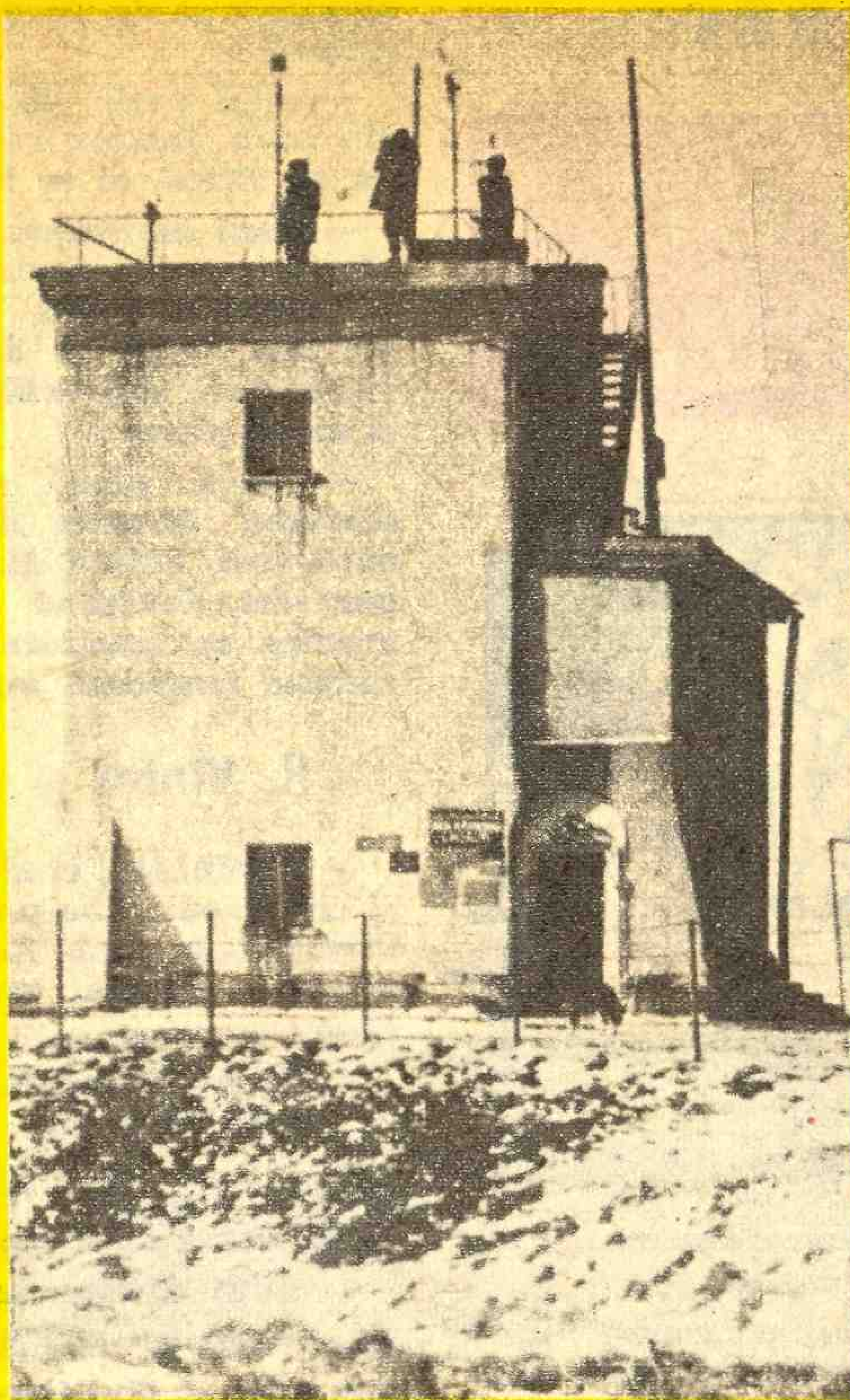
Pornim pe drumul forestier de pe valea Nărujei. După 10 minute lăsăm în dreapta poteca ce urcă la schitul Valea Neagră, așezare monahală din secolul XVIII, depășim ultimele case ale așezării și la confluența Nărujei cu pîrîul Valea Scoturii, în punctul numit Botu Mîșinei, întîlnim un magazin alimentar forestier.

Ne continuăm drumul pe valea Nărujei, cînd pe dreapta, cînd pe stînga, și intrăm într-un defileu de o rară frumusețe, numit Cheile Nărujei, care impresionează prin strîmtoarea lor și verticalitatea pereților ; gîndul ne duce spre cheile Tișiței, una dintre splendorile munților Vrancei.

În apropierea locului unde rîul Năruja primește ca afluenți pîrîurile Mîșina și Bălosu, lăsăm valea Nărujei în dreapta, însoțită de marcajul cruce albastră pînă la izvoare și urmărim marcajul punct albastru pe drumul forestier pînă la punctul numit „La trei frasini“. Popasul este binevenit după cca. 1 1/2 ore de mers, mai ales că ne așteaptă urcușul pe Dealul Mortului.

Lăsăm în stînga drumul forestier care urcă în serpentine pînă în golul Pietrosului și apoi coboară în rîul Zăbala, la cabana Giurgiu ; poteca marcată și întreținută de către membrii M.C.M.-ului (Montan Club Milcov) cotește la dreapta, însoțește o porțiune pîrîul Bălosu și urcă Dealul Mortului, ieșind în golul Pietrosului ; o splendidă perspectivă se deschide spre vf. Zboina Frumoasă (1.657 m.) (în stînga), Vf. Pietrosu (1.667 m.) și muntele Verdele (1.468 m.) (în dreapta).

Umbrită de bolta coniferelor, poteca pe Dealul Mortului te îmbie la mers. După aproximativ 3/4 ore de mers lejer, întîlnim pe potecă o săgeată indicatoare care ne îndrumă la cca. 200 m., în dreapta, spre pîrîul Pietrosu, de unde putem lua apă de băut. Aproape de ieșirea în golul Pietrosului, în apropierea vechilor piloni de funicular, pe partea dreaptă a potecii, mai întîlnim un izvor, dar care nu are debit permanent.

Acolo unde viața autentică a unui munte pulsează ceas de ceas : Lăcăuți.

În golul Pietrosului, săgeata indicatoare de pe stîlpul de marcaj indică poteca de coborîre spre rîul Zăbala, la cabana Giurgiu, unde se ajunge în 30—40 minute ; marcajul bandă roșie de pe săgeata dublă, spre stînga (sud), coboară pe plaiul Cășăriei prin vîrful Zboina Frumoasă și plaiul Lapoșului la Nereju, iar spre dreapta (nord) spre vîrful Pietrosu — culmea Păișele — poiana Șindrilița — Piscul cu Paltini — șaua Tișiței — dealul Negru — muntele Coza — golul Roibului — satul Coza — Tulnici, acesta fiind cel mai lung traseu de creastă al Vrancei, care necesită pentru parcurgere de la un capăt la celălalt patru zile, traseu în care găsești cîte puțin din frumusețea celorlalți munți din țară cu mare afluență turistică.

Cabana forestieră Giurgiu, construită în stilul cabanelor turistice, cu arhitectură vrînceană, temelie de piatră și parter de zid, etaj, bucătărie și dormitoare poate adăposti aproximativ 60 turiști. Alături de cabană se află cantonul silvic în care se pot caza alte 15 persoane.

Traversăm rîul Zăbala și intrăm în drumul forestier care vine de la Nereju, prin Căldările Zăbalei, alt loc de atracție a potecilor vrîncene. Continuăm drumul urmărind marcajul punct albastru în amonte pe rîul Zăbala. După treceri succesive ale rîului prin vadurile Zăbalei și după aproape o oră de mers, întîlnim frumoasa cabană silvică Căbălașu, construită într-o poiană pe partea dreaptă a rîului; aici putem face tabără de corturi.

Drumul continuă și, după 1 1/2 ore de mers, după alte treceri ale rîului pe punți sau din piatră în piatră, întîlnim — pe stînga — pîrîul Goru, afluent al Zăbalei. La această intersecție o nouă săgeata indică un alt traseu pe care se poate urca în Lăcăuți, cel marcat cu cruce albastră, care trecînd la 30 minute de vf. Goru (1.785 m.), te conduce la stația meteorologică Lăcăuți în 5—6 ore. Lăsăm în stînga marcajul cruce albastră și urmărim punctul albastru pe drumul forestier ; întîlnim pe dreapta, în punctul Betegosu o veche cabană forestieră dezafectată. Continuăm poteca în urcuș pe valea Zăbalei, pînă la confluența pîrîului Mordanu cu pîrîul Zăbăluța, care apare în dreapta traseului nostru. Marcajul urmărește în continuare drumul forestier (deteriorat) de pe malul drept al pîrîului Mordanu ; după 30 minute, traversăm pîrîul și începem urcușul spre Lăcăuți pe Culmea Mordanu ; după alte 30—40 minute întîlnim în drumul nostru stînile din Mordanu, așezate la intersecția cu traseul marcat cu triunghi albastru care coboară din poiana Șindrilița, pe Culmea Arișoaia — Zăbăluța și urcă în Mordanu. La punctul numit „La Mormînt“ (loc al viitorului refugiu Șindrilița), traseul marcat cu triunghi albastru lasă în dreapta marcajul punct roșu (traseu de coborîre pe valea Putnei prin pîrîul Bradului) și coboară în pîrîul Zăbăluța pentru a urca pieptiș la stînile din Mordanu. În continuare, marcajul punct albastru este dublat de marcajul triunghi albastru.

De la stîne pînă la vf. Lăcăuți nu mai sînt decît 2 ore, poteca străbătînd două poieni largi, pentru ca apoi să urce ceva mai abrupt pe piciorul Lăcăuțului, lăsînd izvorul (de unde se aprovizionează și cei de la stația meteo) în stînga; după 10—15 minute de la izvor ajungem pe vîrful Lăcăuți, la stația meteorologică, unde sîntem întîmpinați de binecunoscuta ospitalitate a oamenilor din Munții Vrancei.

Grupaj realizat de
Ion M. Petre

ERAM

Venire, Venire,
A doua, a treia —
Și ultima —
Cum se spune —
Chiar :
— Cînd luna fi-va în descreștere pe ram !
Noi n-am avut — prima venire —
Căci :
ERAM !

LUMINA DE MAI

Cine te-ar fi cunoscut, lumină —
De nu rătăceam prin grădină ?
Cine ți-a împerechiat cu floare —
Razele nevăzătoare ?
Raza cine ți-o hoțea
Să se legene cu-a mea
Împărțind prada știută-n
Văzută și nevăzută ?
Binecuvintează-mă lumină —
Că te-am făcut parte senină.

Arcadie Donos

Piața Unirii din Municipiul Focșani

Post scriptum

la prezentarea

agenției B. T. T. Vrancea

Sfaturi la drum

Membrii clubului montan „Milcov" susțin că reușita acțiunilor turistice este condiționată pe traseu pe lingă pregătirea ei cu lux de amănunte și de pronosticarea vremii cu ajutorul norilor, vintului sau altor forme atmosferice.

I. Norii și vremea

— dacă norii subțiri și inalți (Cirrus) se deplasează repede pe cer, atunci vremea devine ploioasă chiar de a doua zi ;

— dacă cerul se acoperă rapid cu o pinză subțire de nori prin care se vede soarele sau luna, atunci ploaia începe în mai puțin de 24 ore ;

— cind sint mai multe etaje de nori ; unii mai sus care merg intr-o direcție, iar alții mai jos care aleargă în sens opus, vremea se strică rapid și ploaia începe în citeva ore ;

— furtunile și vijeliile de după amiază, din zilele de vară, sint anunțate și de norii rotunjiți și grupați ;

— cind norii inalți și subțiri vin vara dinspre răsărit, vremea nu se strică, ci se incălzește ;

— dacă dimineața se ridică din văi numeroși nori, dar care nu se dezvoltă în sus, ci se turtesc, ori sint rupți și destrămați de vintul tare din înălțime, în acea zi nu va ploua ;

— dacă plouă și vintul își schimbă direcția de la vest și nord-vest, bătind dinspre nord și nord-est, devenind și mai tare, vremea se ameliorează rapid și rămine frumoasă mai multe zile.

II. Vintul și vremea

— dimineața, cind aerul e rece și cerul senin sau puțin noros, iar vintul bate slab fără a avea o direcție precisă, vremea rămine frumoasă ;

— dacă dimineața aerul e cald și cerul senin, iar vintul suflă slab sau calm, în cursul după-amiezii, vara, va fi furtună, iar iarna, seara va fi ceață ;

— dacă dimineața vintul bate tare dintr-o direcție pe coasta muntelui și din direcție opusă pe creastă, vremea se strică repede ;

— dacă timpul e rău, dar vintul se rotește bătind dinspre nord și nord-est, vremea se va ameliora ;

— dacă timpul e rău, temperatura scade și vintul continuă să bată tare dinspre nord-vest, nu sint șanse de ameliorare ;

— dacă timpul e frumos și vintul bate tare sau moderat de la nord, de mai multe zile, vremea rămine uscată și frumoasă și în zilele următoare.

III. Alte fenomene atmosferice

— un cer de culoare albastru inchis la amiază fără a forma nori constituie, de asemenea, o indicație pentru timp frumos ;

— un banc de ceață prins de virful unui munte arată că vintul va continua să bată din direcția pe care e situată. Dacă ceața fuge din fața vintului și se ascunde după stincă, vintul va slăbi ;

— cind virfurile munților se acoperă seara cu căciuli de ceață, vremea se strică în citeva zile ;

— seara cind soarele e strălucitor și apune intr-un cerc colorat în roșu sau galben-portocaliu, e un indiciu că vremea rămine frumoasă ;

— seara, cind luna răsare palidă și pare mai mare decit în mod obișnuit sau are fișii de nori în dreptul ei, putem deduce că vremea se va strica ;

— noaptea, cind ne auzim ușor, deși distanța la care vorbim unii cu alții e mare, constituie de asemenea o indicație de schimbare a vremii.

CICLOTURISM

Agenția B. T. T. Vrancea

HAI LA DRUM !

Notăm citeva din măsurile pe care și le iau membrii clubului cicloturistic „Fulgerul" ca orice acțiune să fie cit mai reușită :

— vara vor parcurge o distanță de pină la 70 km zilnic pe șosea asfaltată și cca 40 km pe drumuri mai rău intreținute ;

— se va păstra între cicliști o distanță de cel puțin 5 m pe drum drept și de 10 m la coborișuri sau pe timp ploios ;

— dintre materialele utile vor avea : camere de rezervă, scule pentru reparații ;

— masa de seară va fi cea mai bogată, fiind și cea mai consistentă masă a zilei :

— la sfirșitul zilei bicicleta se curăță și i se controlează buna funcționare ;

— traseul va fi parcurs în viteză uniformă, fără sprinturi ;

— conducerea coloanei se face prin rotație, capul de coloană fiind înlocuit după fiecare oră de rulaj ;

— echipamentul să fie adecvat locului, timpului și scopului călătoriei : pantaloni scurți, impermeabil din material plastic, pantofi cu talpă aderentă etc.

— se circulă numai ziua conform regulilor de circulație.

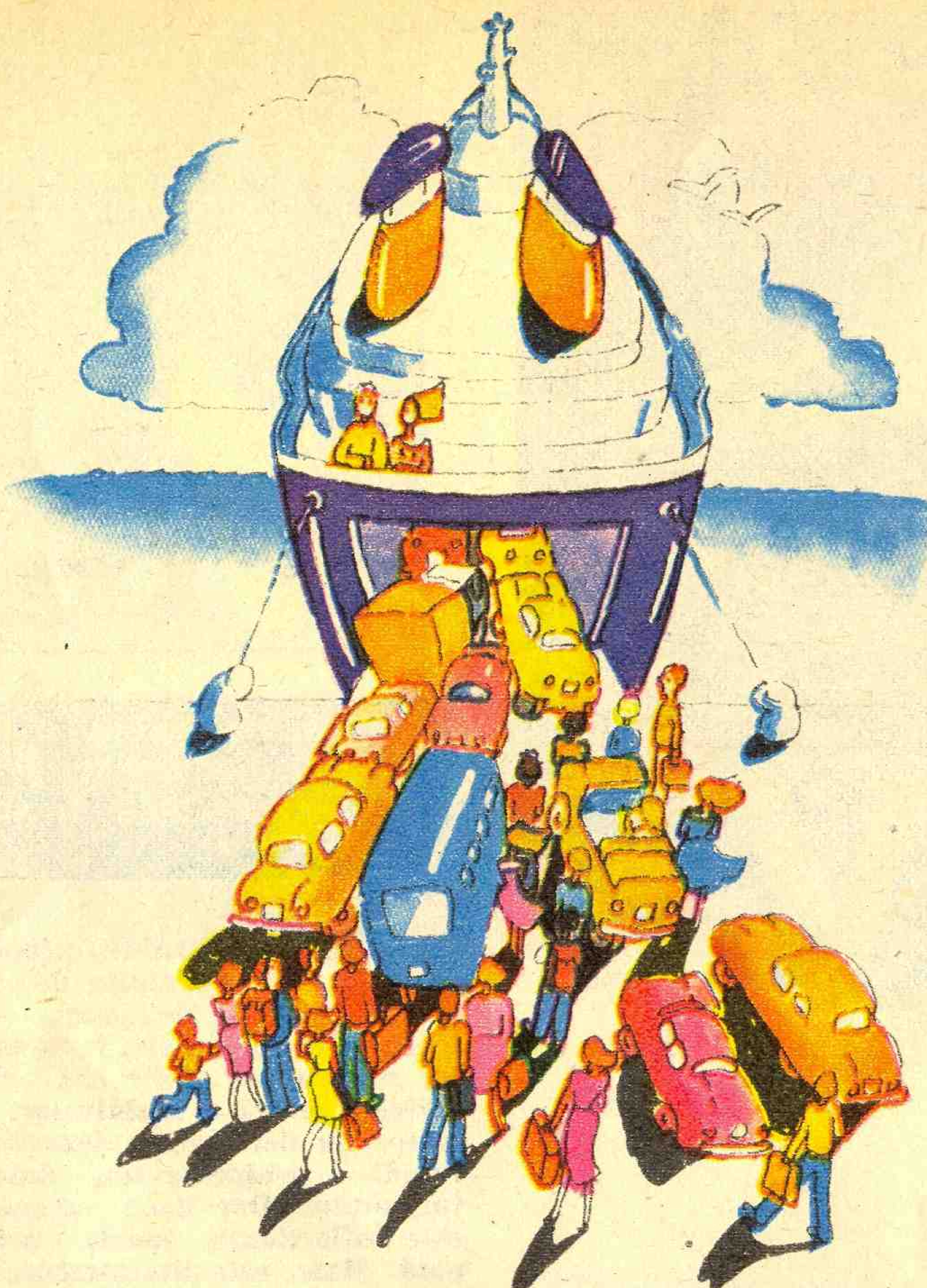

DE CE AMERICA ŞI NU VESPUCCIA?

Încă de pe băncile şcolii ştim fiecare de ce Lumea Nouă a fost botezată America. Ştim, de asemenea, că descoperitorul Americii a fost Cristofor Columb, iar florentinul Amerigo Vespucci a fost primul care a ajuns la concluzia că pămîntul nou descoperit este un continent.

Date interesante despre tema noastră găsim în volumul „Los Americcos, Amerigo Vespucci şi America" datorat geografului şi etnologului francez Jules Marcou, care a trăit între anii 1824—1888.

Fiul unui notar din Florenţa, Vespucci avea două prenume, Alberico (Albericus) şi Amerigo. Primul dintre ele îl folosea din ce în ce mai rar pînă cînd în cele din urmă a fost uitat. Cel de al doilea, Amerigo, a suferit cu timpul felurite transformări. În anul 1492 se scria Amerigho, trei ani mai tîrziu Amerigo iar după anul 1508 Amerrigo. Primul care a atras atenţia asupra acestei metamorfoze a fost geograful spaniol Muñoz care a trăit în secolul al XVI-lea.

La 4 septembrie 1504 Amerigo Vespucci a trimis din Lisabona, unde se afla, o scrisoare lui Pietro Soderini, demnitarul cel mai de vază din Florenţa, în care înfăţişa drumul parcurs pînă la ţărmurile din Apusul Europei. După doi ani scrisoarea a fost tipărită în limba italiană sub titlul „Scrisoarea lui Amerigo Vespucci privitoare la insulele pe care le-a descoperit în cele patru drumuri ale sale". Autorul atrăgea atenţia că este vorba despre o versiune prescurtată a cărţii sale aflată în pregătire sub titlul „Patru drumuri", carte care nu a apărut însă.

În scrisoare el afirma că în anul 1501 a descoperit Lumea Nouă (Mondus Novus), adică un nou teritoriu. Este bine să amintim aici că un termen asemănător „Nueva, Otro Mundo", (O Nouă, O Altă Lume) a fost folosit de Columb pentru a defini America de Sud.

Mulţi oameni de ştiinţă de mare reputaţie cum a fost Alexander Humboldt au ajuns la concluzia că doar unul dintre cele patru drumuri la care se referea Vespucci a fost făcut cu adevărat. Este vorba despre expediţia lui Alonso de Ojeda care între anii 1499—1500 a navigat sub pavilion spaniol spre ţărmurile Guayanei actuale. La această expediţie a participat şi Vespucci, dar el a avut un rol secundar. Toţi sînt de acord că „Vespucci nu are nici o vină" în botezarea Lumii Noi. La fel ca şi Columb, el a fost convins pînă la sfîrşitul vieţii că a atins ţărmurile Chinei sau ale Japoniei, locuri încă necălcate de europeni.

America a fost „botezată" cu acest nume de membrii gimnaziului „Vogez" din orăşelul Saint Die din Lorena, mai precis spus de cartograful Martin Waldseemüller şi poetul şi traducătorul Jean Basin. Sub grija lor a apărut în anul 1507, adică la un an după moartea lui Columb, la Saint Die, o lucrare în limba latină cu titlul „Introducere în cosmografie, cu respectarea principiilor geometriei şi astronomiei". În această carte a fost publicată şi Scrisoarea lui Vespucci ca o noutate în domeniul cosmografiei, adică a geografiei. În textul latin al celor „Patru drumuri" găsim o altă transcriere a numelui celebrului florentin, Americ (Americus) în loc de Amerigo. Dar asta nu este totul. În comentariile sale, Waldseemüller consideră că este normal ca teritoriul de peste Atlantic să fie numit America în cinstea „bărbatului înţelept" Americo Vespucci. Atunci, de ce nu Vespuccia?

Aceasta este una dintre întrebări, la care însă se mai pot adăuga cîteva. De ce redactorii şi editorul „Introducerii în cosmografie..." au considerat necesar să modifice numele celebrului florentin din Amerigo in Americ? De ce nu a fost respectată tradiţia potrivit căreia noul teritoriu descoperit trebuia să primească numele descoperitorului — în concepţia lor, Vespucci — şi nu Amerigo, prenumele acestuia? Adică de ce America şi nu Vespuccia?

În anul 1874 a văzut lumina tiparului o lucrare a călătorului şi geologului englez Thomas Belt despre călătoria sa prin Nicaragua. În timpul deplasărilor sale prin zonele muntoase şi prin regiunea lacurilor din Nicaragua, Thomas Belt a întîlnit numeroşi băştinaşi care îşi spuneau amerricani.

Jules Marcou s-a adresat autorităţilor din Nicaragua. Adevărul spuselor lui Belt a fost confirmat cu documente de senatorul José Rodriguez care, între altele, a scris că tribul amerricanilor trăieşte în Nicaragua din timpuri imemoriale. Însuşi preşedintele de atunci al statului Nicaragua, Adan Cardenas a confirmat în scris că în provincia Chontales există Munţii Sierra Amerric în care trăiesc los Americos.

După studierea arhivelor spaniole şi italiene, Marcou a ajuns la concluzia că Lumea Nouă a fost botezată după numele tribului Amerricos şi nu după numele de botez al lui Vespucci.

Cu ocazia celei de a patra expediţii a lui Columb în septembrie 1502, este mai mult ca sigur că în timpul escalei la gura rîului Rio Escondido, Columb şi echipajul său au întîlnit indieni care purtau la gît obiecte din aur. La întrebările spaniolilor de unde le-au procurat, băştinaşii au arătat spre Apus rostind numele Amerricis. Aşa îi numeau ei pe cei de la care cumpăraseră aurul.

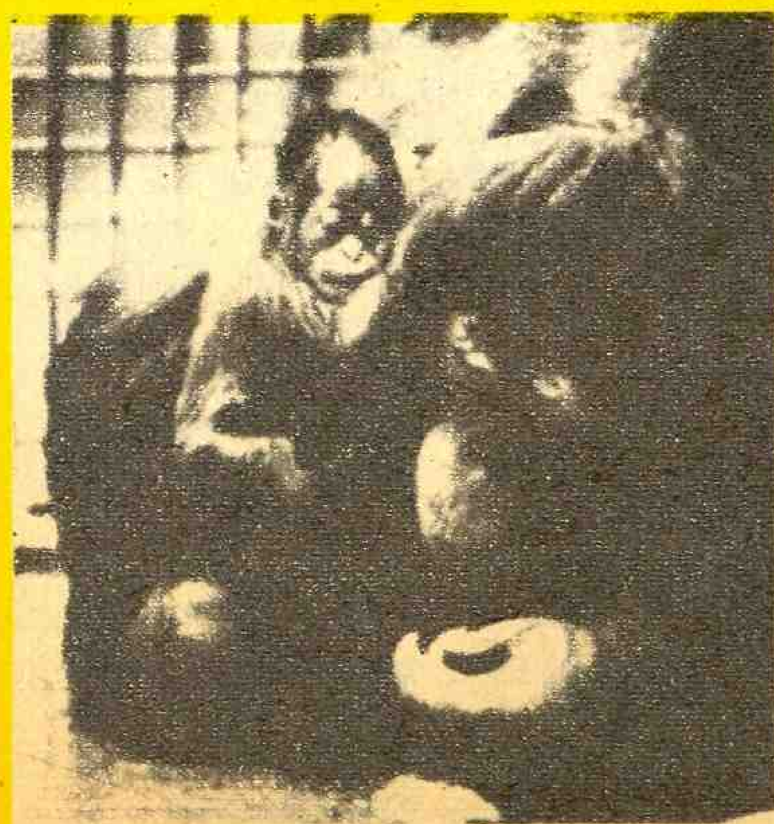
Vestea despre existenţa aurului în regiunea tribului los Amerricos a ajuns în Spania în anul 1504 prin intermediul marinarilor care l-au însoţit pe Columb în ultima sa expediţie În următorii ani vestea — înflorită mult — s-a răspîndit în întreaga Europă. La început „Ţara Amerricanilor" definea numai ţărmurile de sud-est ale Lumii Noi, apoi întregul continent.

Magiştrii de la gimnaziul din Saint Die nu au mers aşadar împotriva curentului atunci cînd au botezat America după numele şi în onoarea lui Americo Vespucci. Ei n-au făcut decît să schimbe pe „g" în „c"! Interesant este faptul că începînd din anul 1508, cînd a luat cunoştinţă de cartea apărută la Saint Die, chiar Vespucci a început să-şi scrie numele de botez cu doi „r"!

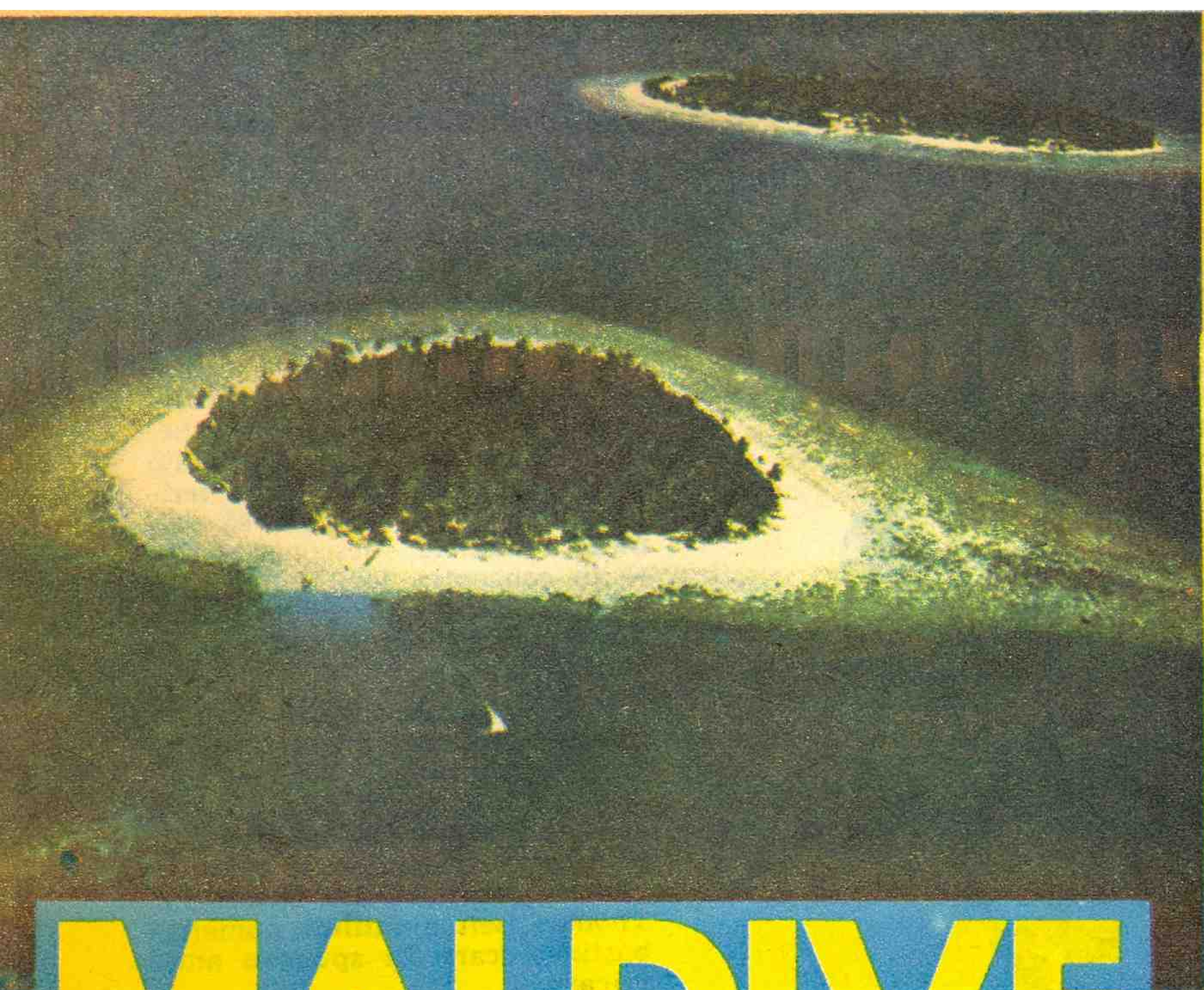
În „Enciclopedia Salvat", în limba spaniolă, una dintre cele mai serioase lucrări de acest gen, în dreptul cuvîntului *„America sau America, geogr."* găsim explicaţia: *„Regiune muntoasă în Nicaragua, în provincia Chontales. A fost acreditată ideea că denumirea de America provine de aici".*

● Pot maimuţele să fie educate? O întrebare la care încearcă să răspundă dr. Roger Fouts, ce studiază limbajul cimpanzeilor de peste 20 de ani. Iată-l într-un „dialog" cu cimpanzeul Tatu, la Universitatea de la Washington.

● Cînd un vizitator i-a informat că Erica, urangutanul de 10 ani din imagine a născut un pui, îngrijitorii de la Grădina Zoologică din Chicago au crezut că face o glumă şi apoi l-au declarat ţicnit. Pînă la acest eveniment neaşteptat Eric (rebotezat Erica) trecea pentru toată lumea un urangutan de sex masculin.

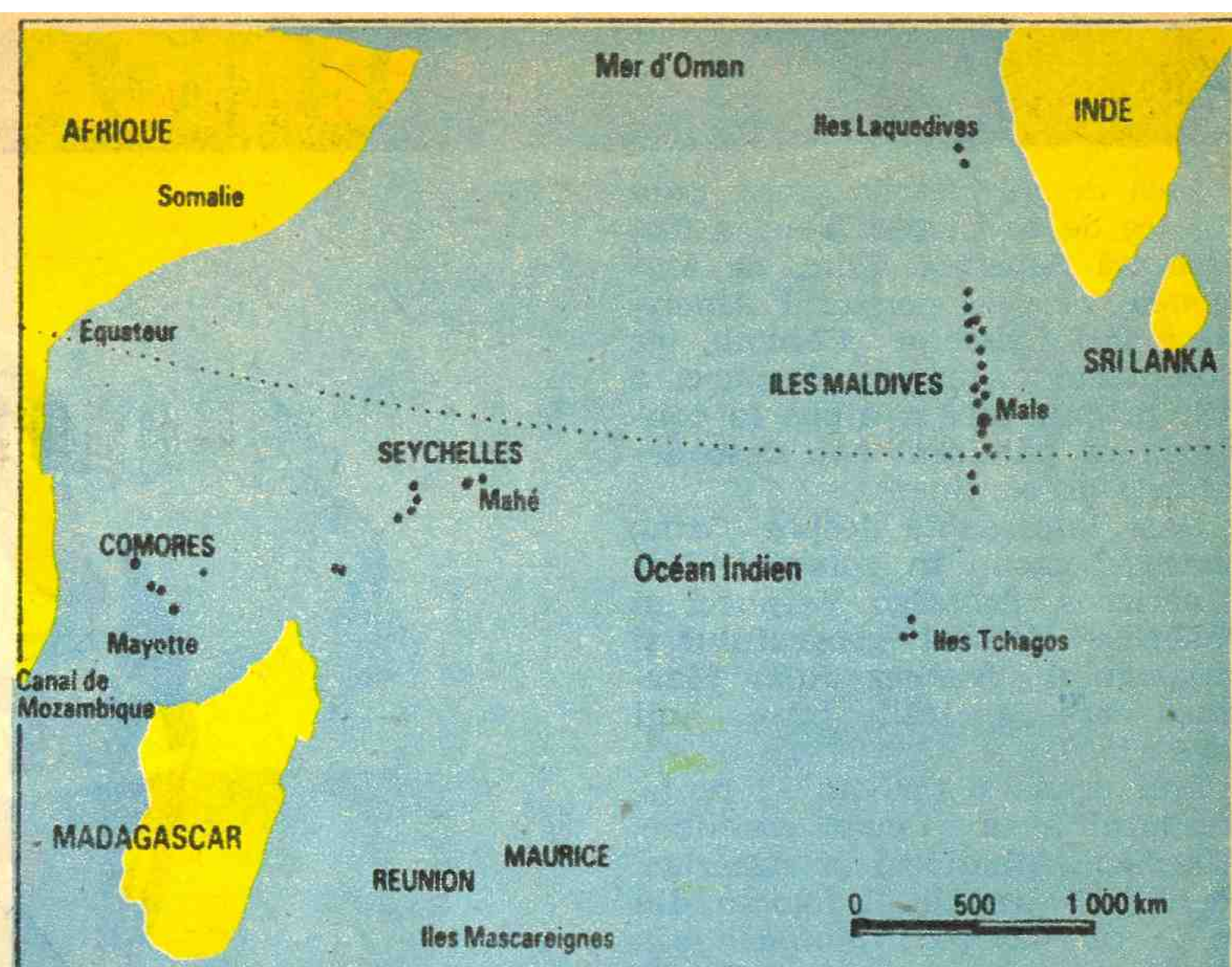

MALDIVE

UN CIORCHINE DE INSULE ŞI INSULIŢE : Maldivele ; acolo îi place lui Pierre Richard să facă plajă, departe de cinema şi de show-business. Anul trecut şi-a petrecut în această zonă şase săptămîni navigînd, împreună cu cinci prieteni de-ai săi, de la o insulă la alta, dormind de fiecare dată pe altă insulă şi scufundîndu-se zilnic în apa mării. La 650 km la sud-est de Ceylon cei 19 atoli care formează arhipelagul constituie un adevărat paradis pentru amatorii de fotografii submarine. Puritatea şi transparenţa apei (a cărei temperatură se menţine în jur de 25° tot timpul anului) permit să se fotografieze fundul mării acoperit cu corali şi infinitele varietăţi de peşti. Vînătoarea submarină, în schimb, este interzisă, dar numai formal. Rechinii, numeroşi în această regiune, sînt inofensivi, cei agresivi preferă apele mai reci. Se agită cînd îi întîlnesc pe scufundători. Pentru a nu-i enerva, singura soluţie este să rămîi imobil.

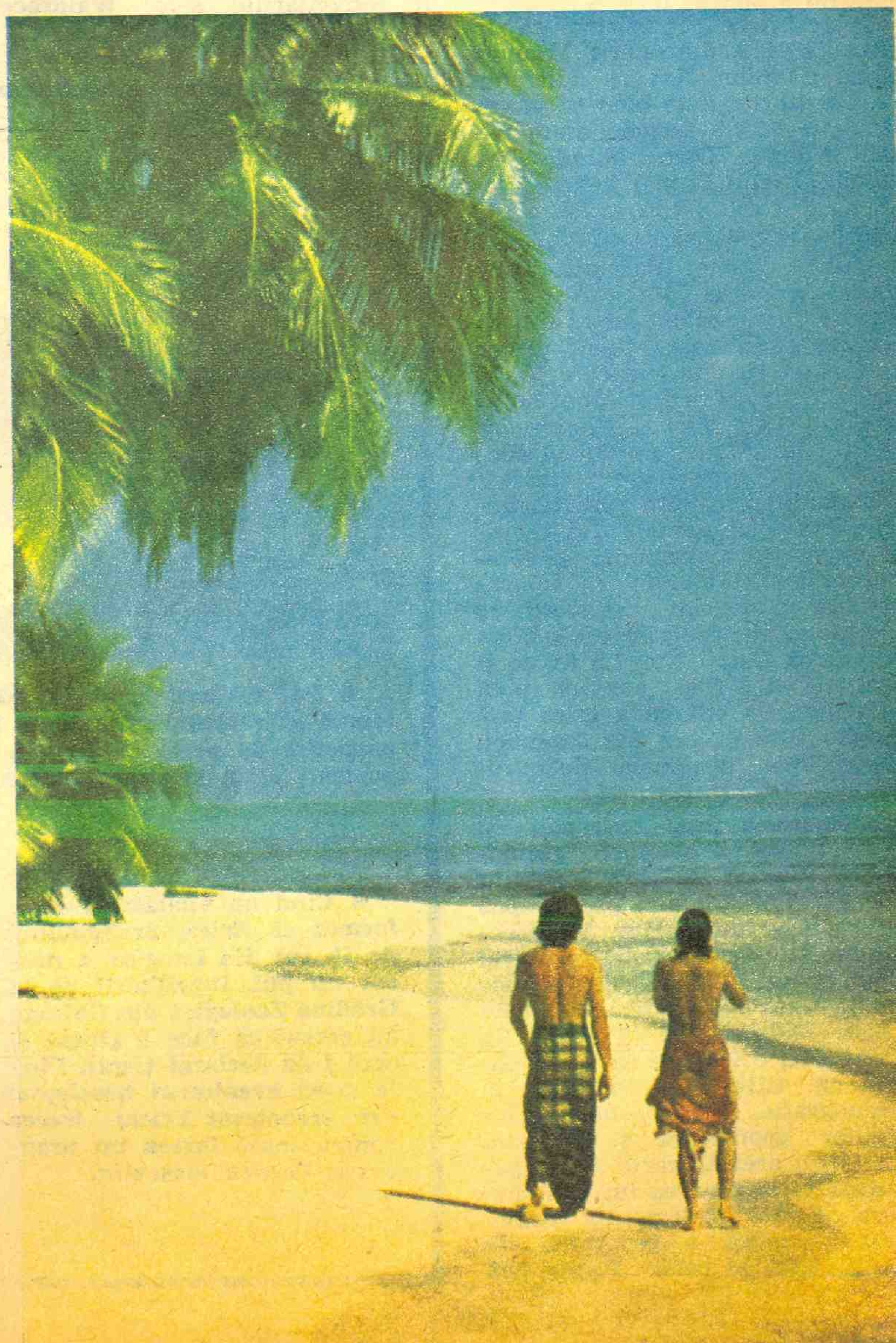
ÎN CELE 2 000 DE INSULE care formează ansamblul Maldivelor, totul se concentrează în jurul pescuitului, peştele constituind 90% din hrana celor 160 000 locuitori. Singura carne, în afară de cea de peşte, care se consumă deobicei pe insule, este aceea de broaşte ţestoase de mare. Pierre Richard, cu cei cinci prieteni ai săi, a reuşit într-un rînd să pescuiască numai într-o jumătate de oră peste 1 000 de tone. Principalul produs pe care locuitorii din insule îl exportă în Ceylon şi în India este peştele sub diferite forme. Marea este însă o sursă importantă de devize şi datorită frumosului peisaj submarin. Frumuseţea fascinantă a solzilor sclipind în soare, cu toate că sînt la mai mulţi metri sub nivelul apei, nu trebuie însă să disimuleze riscurile. Fauna ia forme ameninţătoare : spinii dorsali ai unor specii de peşti secretă un venin mortal, alţii pot muşca, alţii, cînd sînt în alertă, ameninţă scufundătorii cu inotătoarele lor spinoase şi veninoase. Dar toate aceste primejdii se estompează în faţa misterului învăluit în linişte şi lumină al lagunelor din zona Maldivelor.

Perlele Oceanului Indian din triunghiul de vis. La est de Madagascar — insula Maurice. La nord — Insulele Seychelle. În sudul Indiei — Arhipelagul Maldive.

PLAJELE SUBLIME, acoperite cu nisip alb, mărginite de palmieri, scăldate de apele unei mări ca din ilustrate, frumuseţea lor neasemuită este cea dintîi materie primă a Maldivelor. Acestea au determinat dezvoltarea rapidă a arhipelagului, datorită turismului. Dar dacă economia este înfloritoare, insula principală, Male, este literalmente în curs de scufundare. Constructorii şi antreprenorii au atacat într-o asemenea măsură bariera de corali încît aceasta nu mai poate ţine piept mareelor. Explicaţia acestui fenomen : Maldivele sînt lipsite de materiale de construcţie, acestea fiind înlocuite de corali sub toate formele. De regulă coralii se taie în bucăţi pătrate, albe, servind la zidărie sau se concasează servind drept mortar, zugrăveală sau se amestecă cu nisipul fiind folosiţi pentru asfaltarea străzilor şi a pistelor de aeroport etc. Pînă şi pietrele de pe morminte sînt din corali. Această omniprezenţă face din Maldive un Eden alb : albul luminii, albul nisipului, al clădirilor...

L. Constantina

VOLANUL
şi psihologia umană

Dacă ar fi ca Terra, într-o confruntare oarecare cu altă planetă locuită, să aibă o emblemă, indiscutabil că din simbolurile definitorii ale acesteia n-ar trebuit să lipsească automobilul. De fapt, tot acest autovehicul se identifică şi cu însemnul cel mai caracteristic al civilizaţiei maşiniste în general, care, după cum prea bine se ştie, datează de aproximativ un secol şi jumătate. Asta în comparaţie cu civilizaţia multiseculară care o precede, dominată din punct de vedere simbolic de cal. **Cînd civilizaţia calului a predat ştafeta civilizaţiei motorului cu ardere internă — operaţiune care a avut loc cam pe la sfîrşitul secolului trecut şi începutul acestuia de faţă — am intrat de fapt într-un alt act din marea piesă a istoriei civilizaţiilor umane.**

Automobilul a bulversat atît de mult modurile tradiţionale de existenţă, în special pe cele din perimetrul citadin, încît putem afirma, fără teamă de exagerare, că de cînd automobilul a intrat în cetate, avem de fapt la masă un nou musafir, care, însă, contrar uzanţelor, şi-a permanentizat şederea. Este, desigur, greşită ideea în virtutea căreia automobilul a dezorganizat doar viaţa străzii, pe noi, pietonii, înghesuindu-ne în consecinţă pe trotuare. Tot el ne-a dezorganizat şi gîndirea, influenţînd pînă şi curgerea Timpului aşa cum se răsfrînge ea în psihicul nostru. Căci, alta ne era desigur maniera de a gîndi şi în special ritmul de desfăşurare al activităţilor psihice, cînd ne aflam în ritmul paşilor calului — fie că era vorba de mersul la pas sau de acela în galop — şi alta ne este această manieră şi acest ritm la viteza de 60—180 km/h, viteză care tinde a deveni o viteză de uz curent.

Datorită automobilului avem nenumărate avantaje, motiv pentru care acest vehicul va domina încă multă vreme de aici înainte viaţa socială ca şi pe cea familială, dar, în aceeaşi măsură, datorăm tot automobilului şi nenumărate mutaţii de ordin psiho-socio-medical, motiv pentru care, încă multă vreme, acest vehicul va fi profund implicat în stările noastre de spirit, în viaţa noastră de fiece zi.

Din capul locului precizăm faptul că **automobilul cuprinde în structurile sale mai multă psihologie, mai bine-zis mai multă putere de a ne influenţa stările noastre de spirit, decît îşi imaginează cei ce l-au fabricat sau cei care îl conduc. Aşa după cum vioara reprezintă cutia de rezonanţă a vibraţiilor coardelor acţionate de arcuş, în aceeaşi măsură automobilul reprezintă cutia de rezonanţă a psihicului uman,** acţionat de tot felul de vibraţii produse de diverse aspecte ale vieţii.

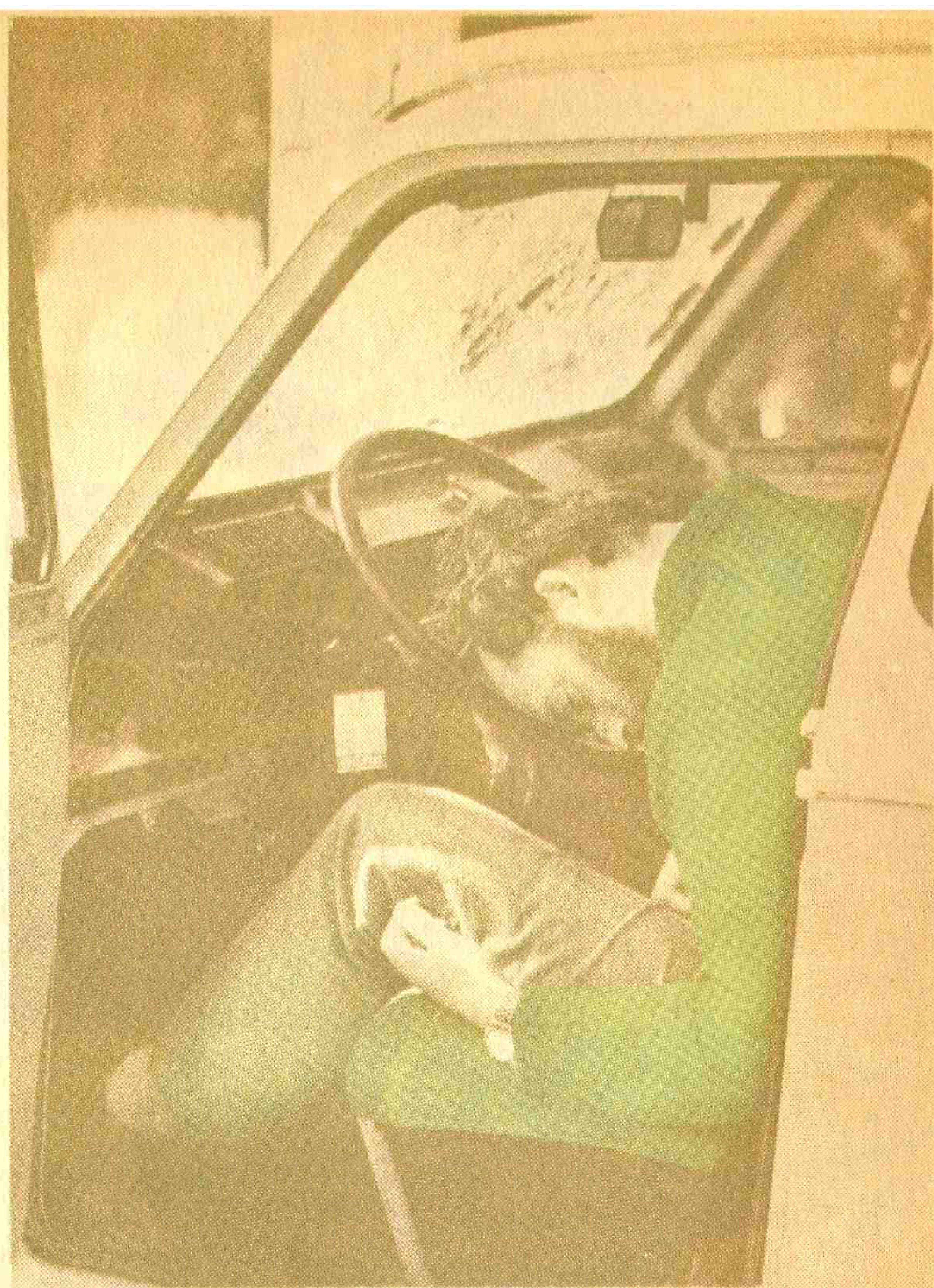
Aşadar, n-a trecut nici măcar un secol de la apariţia acestui vehicul mecanizat, care este automobilul, şi drumurile pămîntului gem deja sub povara roţilor sale. Se consideră că, la ora actuală, în jur de 200 milioane automobile rulează pe drumurile Terrei. S.U.A. fabrică automobile numai de aproximativ 90 de ani dar, cu toate acestea, s-a ajuns în situaţia contrariantă, conform căreia, producţia sa pe această linie creşte de două ori mai repede decît populaţia însăşi. În timp ce prin porţile fabricilor de automobile din această ţară ies zilnic în jur de 15 000 de noi exemplare, în acelaşi interval de timp, şi tot în acest perimetru geografic, aproximativ 6 000 de noi născuţi sînt înregistraţi la oficiile de stare civilă. Împingînd lucrurile la nivel planetar, putem afirma că **peste un sfert din populaţia globului trăieşte direct sau indirect de pe urma automobilului.** Numărul întreprinderilor producătoare de automobile s-a înmulţit într-o manieră cu totul impresionantă, dar, în aceeaşi măsură, s-au înmulţit şi prototipurile pe care le absoarbe piaţa mondială. Se consideră că la ora actuală există în jur de 300 modele de maşini, dintre acelea care permit viteze peste 130 sau chiar de 160 km/oră, fabricate de circa 200 de firme, din aproximativ 35 de ţări. Desigur, criza energetică survenită în lume în ultimii ani a afectat şi, pe alocuri, într-o manieră semnificativă, toată această euforie pe linie de producţie auto. Majoritatea întreprinderilor de specialitate au fost nevoite, din acest motiv, a-şi reduce producţia, unele dintre ele fiind obligate de a recurge la comasări, iar altele chiar să-şi închidă porţile. Rata vînzărilor, pe de altă parte, a scăzut şi ea, ca urmare a penuriei de benzină şi pe alocuri a scumpirii. Dar, indiferent de toate aceste aspecte, considerate de publicul larg ca avînd un caracter circumstanţial şi pasager, **automobilul continuă să exercite o mare putere de atracţie asupra omului civilizaţiei noastre, fiind considerat, şi pe bună dreptate, un autentic magnet al acestei civilizaţii.**

Interesant este că, în societatea capitalistă, automobilului îi sînt proprii şi certe valenţe sociale, valenţe marcînd poziţia individului pe scara valorilor materiale. În perimetrul acestei societăţi, nu poţi fi un om „solvabil" decît dacă ai maşină. Şi, mai mult decît atît: marca propriei maşini te plasează mai bine ca orice altă realitate pe portativele ierarhice sociale ale respectivei societăţi. Ziarul Neue Rhein Zeitung face într-unul din numerele sale o remarcă deosebit de interesantă pe această linie: „Preţul automobilului — se precizează aici — este un factor politic tot atît de important ca şi preţul pîinii şi al berii". De fapt, dacă stăm şi ne gîndim bine, **influenţa automobilului asupra omului a crescut aproape direct proporţional cu însăşi puterea motorului.** Din alte puncte de vedere, maşina a devenit pur şi simplu „amanta" omului civilizaţiei noastre ultratehnicizate, şi acest fapt este cu totul evident, mai ales în perimetrul societăţii de supraconsum.

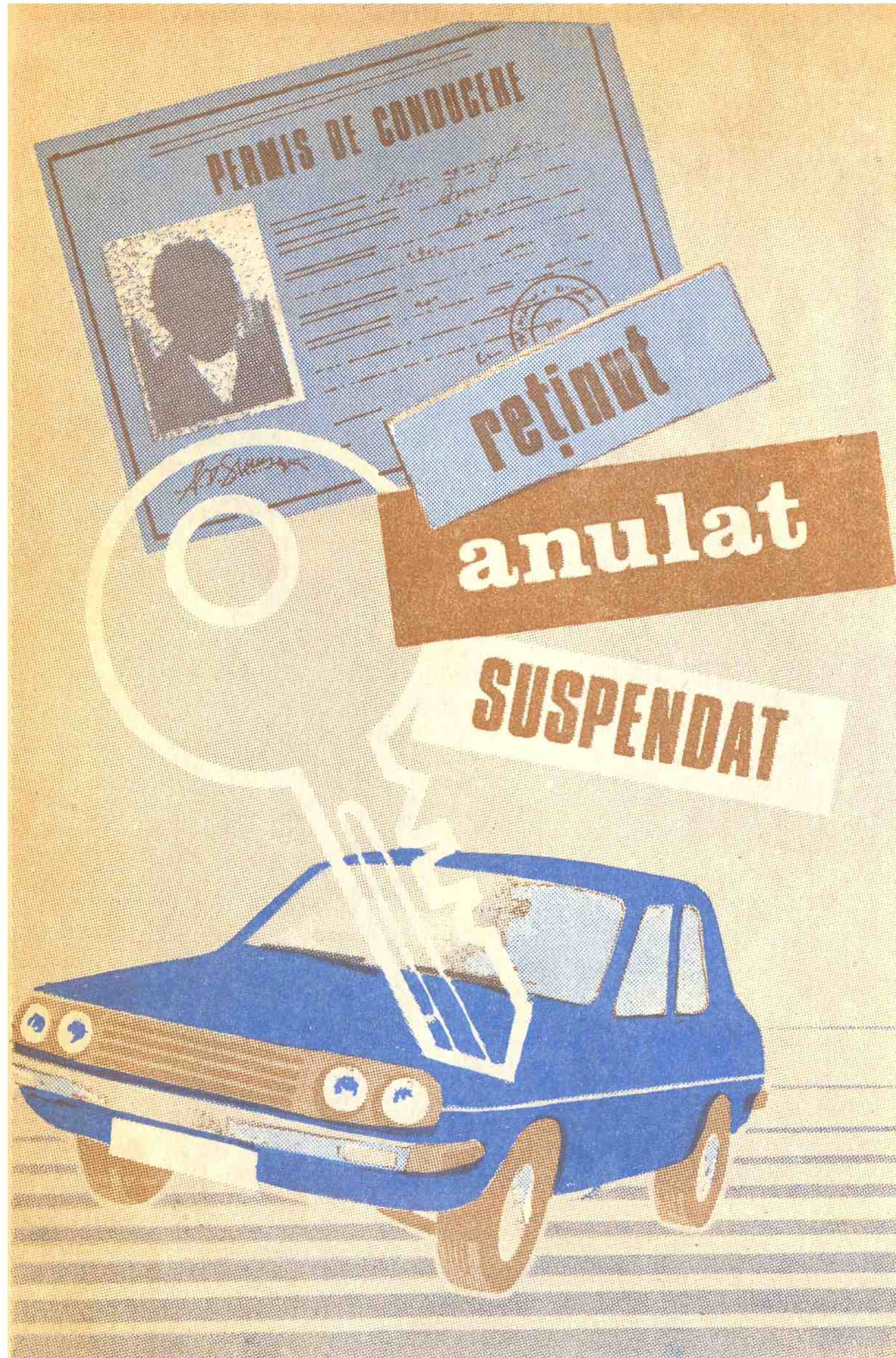
Institutul Wickert din Tübingen, R.F. Germania, precizează în acest sens că „burghezii din R.F. Germania îşi iubesc maşina mai mult decît pe ei înşişi". Un mare număr de cetăţeni din această ţară, chestionaţi de acest institut, pe marginea relaţiilor lor cu automobilul, au dat răspunsuri cît se poate de edificatoare în această privinţă. Aşa, de exemplu, numai 25% dintre cei chestionaţi au declarat că se duc la medic în vederea unui consult profilactic, în timp ce 75% dintre ei efectuează în mod metodic un asemenea consult, dar numai în ceea ce priveşte controlul profilactic al maşinii, la atelierele de specialitate. Tot acest institut conchide, pe marginea anchetei menţionate, că sub vîrsta de 69 de ani un bărbat din trei îi alocă automobilului tot timpul liber de care dispune. Un scriitor american, şi anume Bergen Evans, analizînd relaţiile omului modern cu maşina, precizează următoarele: **„În zilele noastre, singurele poveşti adevărate de dragoste sînt acelea care au drept protagonişti pe bărbat şi pe maşina sa".**

După cum am mai precizat, se consideră că în prezent în jur de 300 milioane de automobile rulează pe drumurile Terrei. În acest enorm parc de maşini, şi în această enormă reţea de circulaţie, **pietonul tinde a deveni un simplu anonim. El a încetat de mult de a mai fi stăpînul străzii.** O nemaipomenită aglomeraţie pe această linie a dus, în mod firesc, la limitarea mobilităţii individuale în perimetrul străzilor şi, implicit, a oraşului. Un automobil circulă astăzi, prin centrul Parisului, cu o viteză incomparabil mai mică decît aceea pe care o realizau birjele în secolul trecut. **Automobilele, graţie aglomerării, pierd mai mult timp stînd decît circulînd. Este ca şi cum soarta fatidică a automobilului** este de a avea mai mult motorul oprit. Din această realitate, rezultă o mare primă categorie de implicaţii psihologice, în ceea ce priveşte omul.

Ştim foarte bine că marile oraşe ale lumii se sufocă în plasa ambuteiajelor. Din acest motiv, **străzile au devenit loc public de enervare colectivă** sau poligon de consum nervos. Spaţiul de care mai dispunem, pentru a ne mişca pe aceste străzi, este mai mic decît al leului din cuşca grădinii zoologice. Or, strada a fost cîndva salonul oraşului, respectiv locul comun unde ne întîlneam unii cu alţii. **Strada** îndeplinea din acest motiv, mai de mult, şi alte roluri sau funcţii în afară de acelea care ţin de transport: funcţia informaţională, educativă şi chiar artistică. Automobilul însă ne-a ocupat strada şi ne-a săltat pe trotuare, în sufocaţia ce le caracterizează pe acestea. Într-un asemenea context, omului modern aproape că nu-i mai face plăcere să iasă pe stradă. După o arhicunoscută definiţie americană, **pietonul a devenit în contextul oraşului modern un individ care descinde temporar din automobilul său, în care va urca din nou, cît mai urgent posibil.** Şi cum enerva-

Volanul se constituie adeseori în... termometru al stărilor noastre somatice şi pshiosomatice.

rea incendiază pur şi simplu unele structuri psihice, iar la unii chiar într-o manieră foarte pregnantă, de ce să ne mai surprindă atunci comportamentul aberant şi chiar straniu al unor indivizi supuşi unor asemenea probe ? Căci, să nu uităm : majoritatea dintre cei care se consumă nervos în ceasurile de supraaglomeraţie de pe străzile oraşului, cînd vehiculul condus de ei se deplasează cu viteza crocodilului pe uscat, îşi servesc aproape în mod obligator, în compensaţie, viteze delirante, în momentul cînd scapă, în sfîrşit, la drum deschis.

După cum am mai precizat, **automobilul este din anumite puncte de vedere o cutie de rezonanţă a propriului nostru psihic. Din acest motiv, el ne va reflecta lumii, aşadar mediului înconjurător şi chiar propriei noastre conştiinţe, aşa cum sîntem în realitate.** Medicul şi scriitorul francez Georges Duhamel a fost literalmente obsedat de acest aspect. Pentru el „L'automobile tend a révéler l'être humaine, tel qu'il est" (automobilul tinde a ne arăta aşa cum sîntem). Mai mult încă : automobilul mai poate fi considerat şi drept o baghetă magică, o pîrgie care scoate la lumină multe din trăsăturile noastre bine disimulate. Astfel, bine ancorat la volan, cel slab are tendinţa de a deveni puternic ; cel chinuit în viaţa de fiece zi de avatarurile sedentarismului avalează, graţie automobilului, nesăţios distanţele, convergînd mintal fireşte, de la egal la egal cu marii campioni ai vitezelor rutiere. Narcisismul, sentimentul hipertrofiat al puterii, ca şi spiritul de agresiune vor fi neîndoielnic potenţate şi dezvăluite, graţie conexiunii cu bagheta magică reprezentată de volan. Pe urmă, la cel ce afişează în viaţa de fiecare zi un complex de superioritate aceeaşi conexiune cu volanul se va solda cu o hipertrofiere a elanului vital, cu o creştere impresionantă a instinctului de conservare şi cu o amplificare maladivă a orgoliului şi a încrederii în sine. Piret, referindu-se la această conexiune, declară textual : **„Faptul că un individ poate fi investit brusc, din chiar clipa demarării, cu o putere materială şi cu o forţă disproporţionată faţă de mijloacele naturale de care dispune, fără efort apreciabil, constituie desigur o sursă posibilă de abuz".** Exaltarea instinctului de putere, graţie forţei disproporţionate faţă de mijloacele naturale de care vorbeşte Piret, mijlocită de motorul cu ardere internă, ca şi exaltarea agresivităţii şi identificarea acestor trăsături psihice cu însăşi maşina creează, desigur, în perimetrul celor în cauză o stare de dezechilibru afectiv şi chiar o anume stare de fanatism, favorabile unei anume regresiuni, unei anume întoarceri la moduri primitive de reactivitate şi comportament, situaţii ce se soldează prin impulsivitate, prin încălcarea conştientă a regulilor de circulaţie, prin viclenie şi, ceea ce este şi mai grav, prin — nu o dată — abandonul celui accidentat.

Una din particularităţile definitorii ale automobilului ţine de faptul că acesta favorizează comportamentul competitiv, ca şi pe acela compensativ. Într-un asemenea context, anumiţi indivizi, frustraţi în viaţa de fiece zi de tot felul de probleme, pe care le ridică viaţa în complexa societate modernă, se ascund în mod deliberat şi cu viclenie în anonimatul şarpelui indian, favorizat de traficul stradal şi, folosindu-se de volan, de pedala de acceleraţie, ca şi de frînă, caută ca pe calea competiţiei stradale să-şi rezolve frustrările în cauză. Maşina, fireşte docilă, răspunzînd prompt la fiecare comandă, se pretează la acest joc periculos. **Există din acest punct de vedere indivizi care simt la volan o plăcere aproape diabolică şi de nestăpînit de a încălca în mod deliberat regulile de circulaţie.** Pe alte planuri, delirul traficului rutier oferă neaşteptate şi nenumărate compensaţii tuturor acelora care vor să scape de plictis, de monotonie şi de „spleen", respectiv de dezgust de viaţă, cum se spune în ţările de limbă engleză ; apoi, tuturor acelora care doresc să se elibereze de o anume stare conflictuală. Acestora maşina le apare ca un excelent mijloc de evaziune, dintr-o lume rea şi acaparatoare, care pune prea multe probleme şi, din nefericire, prea dificile, într-o alta imaginară, unde aparent totul este posibil : lumea traficului rutier. În sfîrşit, pentru unii indivizi, malstructuraţi sub raport psihic, şi care păstrează în structurile lor intime însemne instinctuale latente mai mult sau mai puţin manifeste, alimentînd tendinţa spre violenţă sau chiar crimă, maşina le oferă un pretext cum nu se poate mai oportun şi mai original pentru concretizarea acestor tendinţe patologice de tip autodestructiv sau chiar homicid. În final, putem afirma că **fatalitatea impersonală este numai în mod cu totul excepţional la originea unui accident.** De obicei, la originea acestuia stau şi factori psihici, pe lîngă excesul de viteză, necunoaşterea sau încălcarea regulilor de circulaţie, ca şi consumul de alcool. **Multe accidente rutiere sînt din acest motiv clasate cu un diagnostic greşit.** Realizările pe linie de testare a aptitudinilor psihice, pe linie de testare a profilului personalităţii umane, care se perfecţionează din ce în ce mai mult, ne vor ajuta pe viitor să depistăm cît mai exact **toate cauzele** care conduc la accidente.

Volanul, ca şi muzica, literatura sau matematica, pretinde din partea aceluia care i se dedică nu numai cunoştinţe tehnice, legislative şi experienţă, ci şi o anume vocaţie.

Trecînd la valorile simbolistice ale automobilului, va trebui să recunoaştem că acesta simbolizează în esenţă evoluţia în mers ca şi peripeţiile ei. Prin puterea sa, prin precizia sa mecanică, automobilul obligă prin definiţie la o excelentă stăpînire de sine, şi la o tot atît de excelentă adaptare la conduita de moment. Indiscutabil, conducătorul auto trebuie să-şi domine impulsiunile, să fie sigur pe reacţiile sale şi să dispună de simţul responsabilităţii. El trebuie în aceeaşi măsură să ţină cont de codul străzii, de regula jocului vieţii, ca şi de partea ineluctabilă pe care trebuie să o accepte din toate convenţiile pe care i le oferă viaţa. Din acest motiv, automobilul şi strada sînt pentru unii excelenţi pedagogi. **Pe alte planuri, a conduce bine o maşină înseamnă autonomie psihologică ca şi eliberarea de constrîngerile habituale.** Astfel, putem observa şi respecta legile, fără să suferim cînd recunoaştem necesitatea lor socială, chiar dacă această necesitate ne apare absurdă în ochii raţiunii.

Autobuzul la rîndul său simbolizează, după cum precizează A. Teillard, un aspect al vieţii sociale. E vorba, desigur, de această obişnuită viaţă socială, care se opune izolării, egocentrismului ca şi excesului de introversiune. Este, aşadar în automobil, ca şi în autobuz, mult mai multă psihologie şi mai multă sociologie decît ne imaginăm oricare dintre noi, cei care ne folosim cotidian de ele.

Arcadie Percek

trafic rutier

1 A	2 G	3 L	4 O	5 M	6 E	7 R	8 A	9 T		10 C
2 G	H	E	A	T	A		P	E	C	O
3 B	I		S		S		E	R	O	L
4 N	N	E		L	T		N		M	T
5 T	I	M	P	I		A	D	A	S	
	O	O		T	U	R	I	S	T	I
7 I	N	T	E	R	S	E	C	T	I	E
8 V		I	N	I	T	I	E	R	E	
9 T	R	I	O		U	C		A	N	I
10 I	A		R	U	R	A	L		T	M
11 T	R	O	M	B	A		U	L	E	I

ORIZONTAL : 1) Atribut pentru un trafic intens (termen de zi cu zi). 2) Pacoste de iarnă (la parbriz, la cauciucuri etc.) ● Bază de alimentaţie auto 3) Dînşii ● Alcool cu rol important în metabolism. 4) Nord-nord-est ● Grad militar (abr.) ● Înaintare aproape de centru ! 5) Bătăile ritmice ale inimii auto (în termen specific) ● Paza bună care trece primejdia rea... automobilistică ! 6) Un nimic de două ori ! ● Amatori auto şi amatori de plimbări. 7) O intîlnire... la drumul mare (cînd dă de altele !) 8) Un fel de A.B.C. în materie de conducere auto. 9) O formaţie de 3 ! ● Bucureşti 23 ! ● Unităţi de măsură pentru... pedepsele faptelor foarte grave (pl.) 10) Prinde... din urmă „Dacia" ! ● Mediu cu reglementări de circulaţie speciale ● Catene ! 11) Vin buluc... ● Asta face (printre altele) să nu scîrţiie... maşina !

VERTICAL : 1) Omul de la buna desfăşurare a circulaţiei ! ● A luat ceva viteză (... cu ardei pe coadă !). 2) Argument neîntemeiat pentru o abatere de la normele de circulaţie ● Trec cînd şi cînd... 3) Cale ! ● „Căldurile" şi „răcorile" de la testările în vederea eliberării carnetului de conducere. 4) Zona faimoaselor „clopuri" din dreptul geamului din spate ! ● Riscul depăşirii vitezei legale sau cel al consumului de băuturi alcoolcie pentru şofer (şi nu numai pentru el). 5) Cum e la teste ! ● Benzina... cu măsura ei (pl.) ● Capăt de şurub (în dreapta !). 6) Tase se încurcă (la limba engleză !) ● A arde (fig.) 7) Lipsită de apă (de rîuri). 8) Auxiliar (care se operează de la caz la caz) ● Lumina din stînga ! 9) Intră pe terasament ! ● Stea. 10) Respectă cu bună ştiinţă normele de circulaţie (fem.) 11) Patru la o singură intersecţie (sing.) ● Atenţie la dreapta ! ● Linia din mijloc !

Dicţionar : EAST, TER.

VICTOR BEDA

VALOAREA UNEI CLIPE

„Te admir și te invidiez, în același timp, Adriane. Nu știu pe nimeni printre prietenii și cunoscuții mei care să facă, să răspîndească atîta bine în jurul lui. Valorează extrem de mult și modul cum este realizat acest bine. Tu îl faci cu dezinvoltură, dezinteresat, fără să te gîndești măcar că acel căruia îi faci azi un serviciu, mîine s-ar putea să ți-l întoarcă. Ești bun, dar și inteligent, ai o voință puțin întîlnită. De aceea toate ți-au reușit în viață. Dar nu fără o muncă îndîrjită. Dimpotrivă, nu ți-ai cruțat niciodată eforturile. Nu te-ai mulțumit cu jumătăți de măsură, spiritul de suficiență a fost străin de tine. Ai muncit nopți de-a rîndul pentru perfecționarea unui lucru de care alții erau pe deplin mulțumiți. Tu, însă, nu erai. Unii privesc însă chiorîș reușitele tale, nu le convine că oamenii te respectă, te admiră. Deunăzi, cînd l-ai ajutat pe Miron, aflat la nevoie, cu bani, unii comentau : «Ce om mărinimos, generos, Adrian ăsta. Îi dă bani cu împrumut, și nu puțini, unui om pe care abia l-a cunoscut, ca și cum i-ar zice Bună ziua. Nu cred eu, continuă omul, că o face chiar fără nici un interes !» N-am mai putut răbda și l-am întrebat : și care ar fi, mă rog, faimosul interes ? «Păi, parcă dumneata nu-ți dai seama pentru ce o face ? Pentru popularitate» «Asta-i bună, chiar că nu mi-a dat prin cap așa ceva“. Asta-i lumea, Adriane. E perfect valabilă faimoasa cugetare despre binefacere, virtute foarte admirată la cei care o practică, dar pe care o practică foarte puțini din cei care o admiră“.

Adrian ascultă în tăcere perorația vorbărețului amic. Încearcă un sentiment de jenă. Nu-i place cînd se vorbește de dînsul, mai cu seamă cînd e lăudat. Are sentimentul că nu merită tot ce i se atribuie. Că se exagerează. Încearcă să-i scuze pe clevetitori, pe răutăcioși. „Unii dintre ei n-au experiență de viață suficientă, pe alții i-a înrăit suferința. Lumea nu s-ar numi lume dacă toți oamenii ar fi buni, perfecți, dacă n-ar exista invidie, răutate și alte rele. Cea mai nobilă îndatorire a noastră, a oamenilor, zic eu, continuă Adrian, este să-i facem cît mai buni, cît mai harnici, mai generoși pe toți cei din jurul nostru și acest lucru nu dintr-un optimism forțat. Dar să lăsăm filozofia binelui. Nu uita că nu pleci de la mine pînă nu rezolvăm amplasarea mașinilor în noua hală. Tu, Răzvane, ești unul dintre inginerii cei mai valoroși de la noi și vreau să mă aleg de la tine cu niște idei pe măsura talentului tău ieșit din comun. Ca să nu mai vorbim de experiența ta“. „Exagerezi în bunătatea și generozitatea ta. Nu te supăra pe mine, Adriane, aș vrea să-ți spun ceva. De mult îl am pe suflet, dar n-am îndrăznit. Mi-a fost frică să nu te superi. Acum, însă, cînd sîntem într-un moment de intimitate, îmi asum acest risc“. Adrian privește întrebător spre amicul său. „Spune ! Asta-i bună, de ce să mă supăr ?“ „Uite despre ce-i vorba, Adrian. Tu, un om cu atîtea calități, realizat în viață, conduci cu talent și pricepere un colectiv mare de oameni...“ Adrian îl întrerupe : „Prietene, știi prea bine că nu-mi plac chestiile astea. Repetarea lor devine chiar stînjenitoare. Hai să trecem la alt subiect“. „Dacă mi-ai dat voie să-ți spun ce aveam pe suflet, lasă-mă măcar să-mi termin vorbele“. „Iartă-mă, spune“. „În concluzie, vreau să-ți zic că societatea consideră un bărbat pe deplin realizat cînd are și o soție. Trebuie să te însori, burlăcia asta prelungită nu-i bună. Aș dori din tot sufletul să-ți găsești o nevastă pe măsura virtuților și calităților tale“. „Deci asta țineai tu atîta să-mi spui. Nu-i ușor de făcut pasul ăsta, Răzvane. Îmi dau seama că pe măsură ce trec anii, va fi tot mai greu“. Apoi, zîmbind, Adrian continuă : „Anul ăsta cred că îl închei cu statut de om însurat“.

O CLIPĂ, DOAR O CLIPĂ...

„Sîntem prieteni de doi ani, timp, zic eu, suficient să poți cunoaște cît de cît un om. Apreciez la tine, Angela, un lucru deloc lipsit de însemnătate. În tot acest răstimp nu mi-ai făcut măcar cea mai mică aluzie referitoare la căsătorie. Nici altceva nu pot să-ți reproșez. Chiar azi, un bun prieten mi-a zis că trebuie să mă însor. „Un om nu e pe deplin realizat pînă nu are și o nevastă“, zicea. L-am asigurat că pînă la sfîrșitul anului termin cu burlăcia“. „Sper că nu o faci numai ca să-ți păstrezi munca de răspundere. Ca o obligație formală. De ce să ascund, mi-ar place să-ți fiu soție. Ar fi, dacă vrei să-ți spun drept, chiar o onoare pentru mine, ca să nu mai vorbim despre sentimentele ce ți le port. Nu ți-am spus nimic, pentru că normal este ca inițiativa în astfel de probleme să aparțină bărbatului“.

Discuția avea loc în mașină. Se întorceau de la o plimbare prin pădurea de fag din apropierea orășelului locuit în majoritate de oamenii uzinei. Stătuseră de vorbă mult, despre toate, dar fiecare ocolea subiectul viitorului lor comun, pe care îl abordase inginerul abia pe drumul de întoarcere. Parcă o piatră li se luase de pe inimă după ce Adrian își precizase intențiile. Amîndoi erau emoționați. Se simțea aceasta în vorbirea, în răsuflarea lor. Tăceau așa cum tac uneori oamenii după ce iau o hotărîre importantă. „Vom locui deocamdată la mine, rupse tăcerea inginerul. Două camere ne ajung, pînă una alta“, subliniе el zîmbind. „Adriane, sînt copleșită de emoție, de fericire !“ Femeia se repede spre șofer să-l sărute cu dragoste mai întîi pe gură, apoi pe ochi, pe obraji, pe frunte. „Angela, mă sufoci, nu mai văd nimic, înțelege fată că nu pot conduce așa“. Se aude o bufnitură surdă și un țipăt. „Am lovit pe cineva ? Nu știu exact ce s-a întîmplat. Opresc, Angela !“ „Stai liniștit la locul tău. Cobor eu“. Femeia se îndreaptă calmă spre trecerea de pietoni, unde zace un băiețel cam de opt-nouă ani. Îl ajută să se ridice. Băiatul, un copil robust, geme de durere. „Tanti, mă doare rău piciorul“. „Stai departe ?“ „Nu, aici, în apropiere, mă duceam la un prieten“. „Hai că te conduc eu pînă acasă. Am și ajuns. Intră în casă și spune-le părinților să telefoneze după un doctor“. „Mulțumesc, doamnă !“ Băiatul ajunge pînă la ușa de intrare și apoi se lasă ușor pe cimentul micii verande. Ulterior s-a stabilit că a leșinat de durere.

„Ce s-a întîmplat, Angela ? Trebuia să-l ducem noi la spital. Așa era corect, omenește, la urma-urmei este o obligație a mea“. „Te-ai speriat ca o fetișcană. Copilul n-are decît cîteva zgîrieturi. E mai mult speriat. N-are rost să ne complicăm. Te asigur încă o dată că nu era nimic grav !“ „Bine, dar asta trebuie să o stabilească medicii, nu noi. Eu mă duc să-l iau de acasă, recunosc curtea. Gîndește-te că orice minut contează“, „Uite ce, Adriane, te credeam un om echilibrat, mai calm și îndeosebi mai înțelept. Generozitatea, bunătatea ta te vor costa scump într-o bună zi. Tu nu vezi cum oamenii îți întorc binele cu răul ? Nu înțeleg de ce vrei să te complici. Ai poftă de umblat prin tribunale, să-ți pierzi funcția, să te arate toată lumea cu degetul ? Uite-l pe inginerul care a lovit un copil. Acum o să-l dea undeva la planșetă. Prea o făcea pe grozavul, pe binefăcătorul tuturor !“ „Angela, nu te înțeleg. Așa gîndești tu ? Pot abandona o ființă omenească după ce am lovit-o din imprudența mea ?“ „Eu sînt vinovată, ți-am acoperit fața. Îți promit că mă voi interesa de copil, că nu se va întîmpla nimic... Pornește mașina ! E periculos să stăm aici. În curînd se va aduna lumea. M-am uitat, pe mașină n-a rămas nici o urmă. Copilul a fost doar șters, n-a pățit nimic“. „Bine, dar măcar să vorbesc cu părinții, să văd ce au întreprins pînă acum, dacă au nevoie de ceva“. „Tare naiv mai ești, scumpul meu. În ce calitate să te interesezi tu de copil ?, ridică ea vocea. Ții neapărat să-ți distrugi cariera, să intri la apă ? Fă cum ți-am spus. Lasă problema pe seama mea. Altfel pierdem totul“. Aici a fost clipa de cumpănă. Aici a greșit Adrian. Cînd s-a lăsat convins, împotriva voinței lui, că Angela va rezolva totul. Au biruit o undă de lașitate, frica de complicații. O dată doar în viață, inginerul n-a fost adevăratul Adrian, demn, generos. Curajul răspunderii în orice situații care definea caracterul său integru i-a lipsit doar cîteva secunde, pînă în momenul cînd a apăsat pe accelerație, îndepărtîndu-se de zebră. „Fii domnule om dintr-o bucată, doar nu l-ai omorît ! Așa

cum ţi-am promis, miine vei avea toate amănuntele. Şi acum... vrei să te desparţi de mine aşa, fără să-mi spui măcar la revedere? Sau poate intenţionezi să mă abandonezi pentru un fleac ca ăsta?" „Noapte bună Angela, mai vorbim miine. Vii la mine la uzină să-mi dai ştirile".

ÎNCEPE ŞANTAJUL, VOALAT LA ÎNCEPUT

În timp ce urca scările micului bloc în care locuia, inginerul era cuprins de sentimente complexe, repulsie pentru laşitatea sa, teamă pentru ce se va întîmpla, dar cîte nu se petreceau în mintea şi în sufletul său. Începuse zbuciumul teribil al omului pînă atunci cinstit, drept, care se prăbuşeşte deodată în abisul laşităţii şi degradării. Cît de crunt se înşelase asupra Angelei. Uite cu cine intenţionase el să se căsătorească. Concepţia ei despre viaţă, despre oameni îl copleşise, îl lăsase mut. Ce avea oare să urmeze? Acum nu putea să o respingă, să dea înapoi. Erau complici.

A fost o noapte de zbucium. Pastilele somnifer nu-şi făceau efectul. Adormea, apoi se trezea lac de sudoare. Îi revenea în minte silueta copilului care îşi trăgea cu greu piciorul. Geamătul acestuia devenea din ce în ce mai tare, îl auzea parcă la doi paşi. De sub borurile mari ale pălăriei Angelei, apăru deodată figura hidoasă a doamnei cu coasa. Atunci s-a trezit şi a început să se plimbe prin cameră. Îi răsuna în urechi, ca un refren, cuvintele „Ce simplu şi cît de repede îşi poate distruge un om viaţa!"

„Sînteţi bolnav, tovarăşe inginer. Tare mai sînteţi palid. Şi ce cearcăne! Dv. întotdeauna cu un tonus atît de bun, adiind de bună dispoziţie şi optimism. Să nu vă daţi bătut. Ar fi păcat!" „Mulţumesc, maistre, pentru cuvintele de încurajare. Se mai îmbolnăveşte omul. Ce să-i faci!"

A venit apoi Angela. „Copilu-i internat la spital. Aşa cum am presupus, n-are nimic serios. Doar o fisură la picior. În cîteva zile pleacă acasă". Minţea. În realitate, era vorba de o dublă fractură la femur. „Dar ce-i cu mutra asta de înmormîntare? Nu cumva n-ai dormit? Mare prostie. Uite la mine cum arăt". Într-adevăr, tînăra era ca scoasă din cutie. Afişa o bună dispoziţie pe care voia s-o transmită şi inginerului. Adrian o privea cu o compătimire disimulată. Nu-şi putea ascunde acest sentiment. „Cît cinism, gîndea el. N-am dreptul să fac aprecieri de acest gen. Sînt la fel de ticălos ca şi ea". „Sper să începem pregătirile pentru căsătorie. Nu văd cum cele întîmplate să afecteze relaţiile dintre noi. Aş putea interpreta că abia ai aşteptat un motiv să te răzgîndeşti. Ei, ce zici?"

Adrian tăcea privind în gol. Toate, munca la uzină, realizările, viaţa însăşi încetaseră să mai aibă vreun sens pentru el. În gînd îi persistau accidentul, urmările lui şi orice făcea pentru a reveni la normal era inutil. Nu putea în nici un fel să scape de obsesia nefastei întîmplări. Trebuia totuşi să-i răspundă ceva. „Aşa-i, ai dreptate". „Cum adică am dreptate? Vorbeşti în dodii!" „De fapt, am vrut să spun că trebuie să mai aşteptăm puţin, pînă se clarifică lucrurile". „Ce avem noi cu puştiul? El se va vindeca frumos la spital, iar în paralel, noi ne pregătim de căsătorie. Ori ai început să tragi de timp?" „Să amînăm discuţia asta, Angela. Nu-s în stare s-o port acum". Femeia, foarte rece, îi adresează un „La revedere" sec, după care se îndreaptă spre casă.

REPRESALIILE CRESC ÎN INTENSITATE

Soneria telefonului îl trezi după ce, cu greu, reuşise să aţipească. „Ce faci, Adriane?" „Ce să fac la ora asta?, răspunse el uşor iritat. Am adormit cu greu". „N-ai folosit niciodată în trecut tonul ăsta cu mine. Iartă-mă, îţi doresc somn uşor. Nu vreau să te deranjez mai mult". „Acum că m-am trezit, spune-mi ce doreai să-mi zici!" „Mi-a pierit cheful după modul cum mi-ai răspuns". „Nu înţeleg, cînd un om e trezit din somn, vrei să sară în sus de bucurie?" „Depinde cine îl trezeşte". „Bine, recunosc lipsa mea de politeţe şi te rog din nou să-mi comunici ce intenţionai". „Comunici, ce termen oficial. Dar, în sfîrşit, te iert. Eu zic că ar fi cazul să ne facem aşa, un mic plan cu ce avem de făcut. O nuntă trebuie pregătită ca lumea. Sînt o mulţime de detalii care nu pot fi scăpate din vedere..." „Deci vrei ca acum, la unu noaptea, să întocmim un plan. Cum să-l numim? «Plan de măsuri pentru pregătirea şi efectuarea căsătoriei numiţilor puncte, puncte». Cu sarcini precise şi cu termene. De exemplu: tipărirea şi difuzarea invitaţiilor. Nu, înainte trebuie să figureze altă măsură, şi anume, stabilirea invitaţilor. Cine din partea mea, cine din partea ta. Dar greşesc, o problemă prioritară este fixarea naşilor. Apoi un cîrnaţ de alte măsuri privind florile, fotografiatul, confecţionarea costumului, a rochiei tale..." „Mă surprinde cum tu. un om în general sensibil la problemele serioase ale vieţii, poţi transforma un lucru atît de nobil: căsătoria, într-o batjocură, de fapt, într-un fel de persiflare a mea". „Acum că mi-a venit şi mie puţin buna dispoziţie, iar te-ai supărat. N-am voie să fac şi eu o glumă? Iei totul în tragic? După ce vrei ca la ora unu să fixăm măsurile pentru căsătorie". Angela îşi dă seama că a forţat nota. Nu e femeia care să nu ştie cînd să atace şi cînd să se retragă. „Bine, Adriane, recunosc lipsa mea de tact. Nu era cazul să te trezesc din somn — îşi termină totuşi fraza cu o înţepătură — pentru un asemenea fleac, căsătoria noastră. Noapte bună".

Adrian abia puse capul pe pernă, că telefonul sună din nou. Era directorul general al uzinei. „Ce dracu vorbeşti la telefon atîta la ora asta? Bănuiesc eu, însă, despre ce-i vorba. Jucăm la nuntă în curînd, aşai-i? Mi s-a spus de proiectul tău matrimonial pe care îl păstrezi, însă, în mare taină. Dar m-am luat cu vorba. Vino repede la uzină! Avem o avarie. Nu e gravă, însă prezenţa ta e mai mult decît necesară. Te aştept". Adrian, în faţa avalanşei de vorbe a şefului său, n-a putut pronunţa decît trei cuvinte: „Am înţeles, vin".

A doua zi, dimineaţa, Adrian primi din nou la uzină vizita viitoarei sale consoarte. Foarte tandră, foarte preocupată de necazurile pe care le-a avut Adrian în noaptea ce a trecut. „Am auzit că aţi avut o avarie. N-ai dormit deloc, puiul meu, ai pus măcar ceva în gură? Hai să te ducă fata ta cu maşina acasă. Faci un duş, te razi, luăm împreună o gustare şi, în final, bem o cafea mare. Bine?" „Nu pot pleca, Angela, mai am mult de lucru la uzină". „Lasă-mă cel puţin să-ţi fac o cafea, aici. Am totul în poşeta mea care e mare ca o veritabilă sacoşă". „Nu te supăra, peste cîteva minute ne întîlnim aici, în birou, pentru a stabili nişte măsuri urgente". Femeia, vădit iritată, nu-l cruţă pe inginer: „Constat că în ultima vreme nu-ţi găseşti deloc timp şi pentru mine. Crezi că o să ajung să mă umilesc în faţa ta?" „Vreau să-ţi fac o precizare, scumpa mea. După cele întîmplate, aş vrea să nu-ţi faci iluzii într-o căsătorie în viitorul apropiat. Poate mai tîrziu... Ştiu eu..." „Aşa, deci, domnule inginer, mă duci cu vorba de doi ani, ajung să împlinesc 30 de ani şi acum foloseşti întîmplarea asta stupidă pentru a termina cu mine? Mi-ai spus zilele trecute că am dat dovadă de cinism. Bine, eu sînt cinică, dar matale? Fapta ta nu se cheamă laşitate? Eu sînt mai vinovată ca tine, care ai fugit?"

Adrian face nişte ochi mari de parcă ar fi văzut femeia pentru prima dată în viaţă. Nu mai poate pronunţa nici un cuvînt, scoate doar nişte sunete nearticulate. Afară, pe coridor, se aud oamenii strînşi pentru şedinţă. Unii tuşesc pentru a-i da de înţeles şefului că ar cam fi timpul să înceapă. Maistrul Vlaicu bate la uşă şi o întredeschide. „Tovarăşe inginer, sîntem aici toţi cei convocaţi la dv.". „Bine, începem imediat". Femeia are în aceste clipe o faţă rea. Începuturile de riduri de lîngă ochi s-au adîncit. Şi fruntea îi e încruntată. Privirea-i rece nu prevesteşte parcă nimic bun. „Te las «scumpul» meu fost prieten. Îmi dau seama, din păcate abia acum, că eşti om fără voinţă, un tip care s-a obişnuit cu tabieturile vieţii de celibatar şi nu vrea să renunţe la confortul lui. În plus, şi un om laş. Cred că o să ne mai întîlnim. Tu cu statut de inculpat şi eu de martoră. Unii zic că acum te-ai profilat pe văduve. Ce contează că sînt de 35—40 de ani? Au însă maşină, bani, apartamente frumos mobilate. Nu vei avea parte însă aşa curînd de toate aceste «binefaceri». Trebuie să treci mai întîi prin purgatoriu. Ca să-ţi dovedesc însă că sînt o lady, îţi dau un ultim termen de gîndire. Nu scurt, nu, deloc, un răgaz de o săptămînă. Totul depinde de tine".

MAI BINE MAI TÎRZIU, DECÎT NICIODATĂ

„Ne pare tare rău de dv., tovarăşe Adrian. Vorba aia, sînteţi o personalitate în oraşul nostru. Dar aţi procedat bine. Ce ar fi însemnat pentru dv. o asemenea viaţă? Un chin perpetuu. Ameninţat de şantajul unei făpturi care în nici un caz nu merită. Cea mai mică dorinţă neîmplinită, cea mai măruntă supărare care i-aţi fi pricinuit-o acestei femei ar fi determinat-o să aducă pe tapet aceeaşi şi aceeaşi problemă. Viaţa dv. ar fi devenit un infern. Sînt fericit însă să vă pot informa că băiatul nu va rămîne infirm. A contribuit mult şi misteriosul ajutor: medicamente, bani, alimente, acordat de cineva care ştiam că suferă poate cel mai mult. Acum e limpede de la cine venea sprijinul; de la un om bun la suflet şi generos, de la dv.".

„M-am convins ce poate însemna o clipă, să zic aşa, de nefuncţionare a raţiunii. Mi-e sufletul, cel puţin, uşurat", conchide inginerul.

Cursă

O cursă originală a fost organizată pe străzile Londrei, cu ocazia aniversării a 200 de ani de la prima cursă poştală ce lega oraşele Bristol şi Londra. În imagine, unul din poştalioanele, ce circulau în secolul al XVIII-lea, pe drumurile Angliei. Expresiv este şi contrastul dintre acest vechi mijloc de transport şi firma luminoasă ce indică sistemul de comunicaţie prin intermediul terminalelor şi computerelor. La vremuri noi, mijloace noi.

UN CUTREMUR CARE A DURAT 10 ANI

Da, nu e nici o greşeală : un cutremur care a durat, cu intermitenţe, chiar mai bine de zece ani. Astăzi, desigur, el este aproape uitat, dar la începutul secolului trecut, se poate spune c-a fost evenimentul cel mai... zguduitor din America. Iată cum relatează „povestea" celui mai mare cutremur din S.U.A. ziaristul Blak Clark :

La 16 decembrie 1811, la ora 2 noaptea, locuitorii micii aşezări rurale New Madrid de pe Missouri (800 de locuitori) au fost treziţi de un zgîlţiit violent, însoţit de un zgomot ca de tunet. Pereţii au început să se clatine, scaunele să alerge prin încăperi şi sobele să se surpe. Terorizaţi, oamenii au ieşit în grabă din casele care se prăbuşeau, dar afară pămîntul se ondula ca o mare bătută de furtună. Au fost trîntiţi la pămînt, cuprinşi de ameţeală şi greţuri. Apoi, totul a trecut, dar nu pentru mult timp. Scuturăturile s-au repetat după cîteva minute. O jumătate de oră mai tîrziu, s-a auzit o explozie asurzitoare şi nori negri sulfuroşi au apărut pe cer, întunecînd luna şi scufundînd valea Mississipiului în beznă. Un miros acru, sufocant, izbucniri de sclipete, jerbe de flăcări scuipate de hăuri ce se deschideau pe neaşteptate sub paşii oamenilor i-au făcut pe aceştia să creadă că venise sfîrşitul lumii.

Dimineaţa, zguduirile încă nu se opriseră. Oamenii au putut vedea fenomenul incredibil al cărui efect îl simţiseră în bezna nopţii : pămîntul ondulîndu-se. Valuri mari ridicau casele, oamenii şi copacii, apoi îi coborau ca iar să-i ridice. Păduri întregi erau culcate dintr-o singură mişcare a solului. Cînd valurile atingeau un metru înălţime, crăpau cu vuiet lansînd gheizere de nisip, de apă şi de şisturi negre bituminoase cu dimensiuni între 2 şi 12 m. În locurile în care „valurile" se spărgeau, apăreau apoi falii enorme.

Din epicentrul său de la New Madrid, cutremurul s-a propagat la nord şi la sud, urmînd valea fluviului Mississipi, ajungînd pînă la pădurile indienilor din Canada. Locuitorii Washingtonului au fost şi ei alertaţi. În noaptea aceea, nimeni n-a dormit nici în Cincinnati ; o mulţime de case s-au surpat în Tenesse de Kentucky şi de Missouri, din Georgia şi Carolina de Sud ; au ieşit cărămizile din pereţi ; în Virginia clopotele au sunat singure, pendulele s-au oprit ; casele au căzut ; în Indiana s-au deplasat scaunele şi paturile... Pînă şi la Boston s-au făcut simţite uşoare trepidaţii.

Niciodată marele fluviu Mississipi nu se arătase atît de violent. Spumega înfuriat şi vîjîia, îngroşat de mîlul desprins de pe fund. Apele lui clocotinde plesneau cu furie rîpile. Către ora trei dimineaţa, s-a produs un fenomen devenit apoi legendar în sud, unde se vorbeşte şi azi de „noaptea în care Mississipi a curs spre izvor". Forţa colosală dată de presiunea adîncurilor a explodat brusc de-a curmezişul fluviului, provocînd o ridicătură monstruoasă între cele două maluri şi aruncînd în amonte o uriaşă masă lichidă. Valuri gigantice au început să curgă contra curentului. Firul torenţial a împins ca o uriaşă rafală de vînt vasele care pluteau pe fluviu mai bine de 1500 de metri în sus, rupînd în acelaşi timp malurile şi surpînd arbori de cîte zece metri, ieşind din albie şi inundînd cîmpia pe kilometri întregi de-o parte şi de alta. Cînd efectul izbucnirii subterane a mai slăbit, ambarcaţiunile care fuseseră împinse în amonte pe gurile afluenţilor fluviului sau pe cîmpii au eşuat.

În seara zilei de 15 decembrie, vasul **New Orleans,** prima ambarcaţiune cu aburi care se aventurase în apele Americii de vest, se afla pe Ohio, în aval de Louisville. Cînd pămîntul a-nceput să se mişte, pe la 3,30 noaptea, frumoasa navă a-nceput să se zgîlţîie ca şi cînd ar fi atins fundul. Totuşi, a continuat să navigheze. Dimineaţa, coborînd pe Ohio şi apoi pe Mississipi, căpitanul a crezut de nenumărate ori că vasului, marinarilor şi pasagerilor le venise sfîrşitul. În locurile în care malurile rîpoase cedaseră, arbori de un metru grosime fuseseră smulşi şi purtaţi la o sută de metri în albia fluviului. Alunecările şi scufundările de teren provocaseră turbioane în care fuseseră sorbite vase şi echipaje. Se naviga în plin coşmar, pilotul fiind de multe ori complet dezorientat. Reperele cunoscute dispăruseră, meandrele fluviului se şterseseră, în locuri cu o clipă mai înainte calme, coloane de apă de cîte zece metri diametru ţîşneau spre cer. Cu toate astea, graţie forţei aburilor, **New Orleans** a reuşit eschive miraculoase, menţinîndu-se deasupra. Sosirea sa la New Madrid şi călătoria, apoi, pînă la Natchez au părut oamenilor adevărate minuni.

Luni şi luni după aceea, zguduirile s-au repetat aproape zilnic. La 23 ianuarie 1812, s-a produs un cutremur la fel de violent ca şi cel dintîi, iar la 7 februarie altul. În cursul primelor 13 săptămîni, pămîntul a fost supus la 1874 de zdruncinături, dintre care opt de o mare intensitate. Acestea se produceau în serie : mai întîi, una puternică, apoi altele mai mici. Cu o singură excepţie, declanşările cutremurelor au coincis aproximativ cu luna nouă şi cu luna plină. În zona New Madridului nimeni nu mai îndrăznea să stea în case. Populaţia îngrozită a petrecut două ierni tremurînd în adăposturi precare : cabane sau colibe din scoarţă de copac, asemănătoare celor ale indienilor, construite anume uşoare ca să se poată prăbuşi fără a pune viaţa locatarilor în pericol.

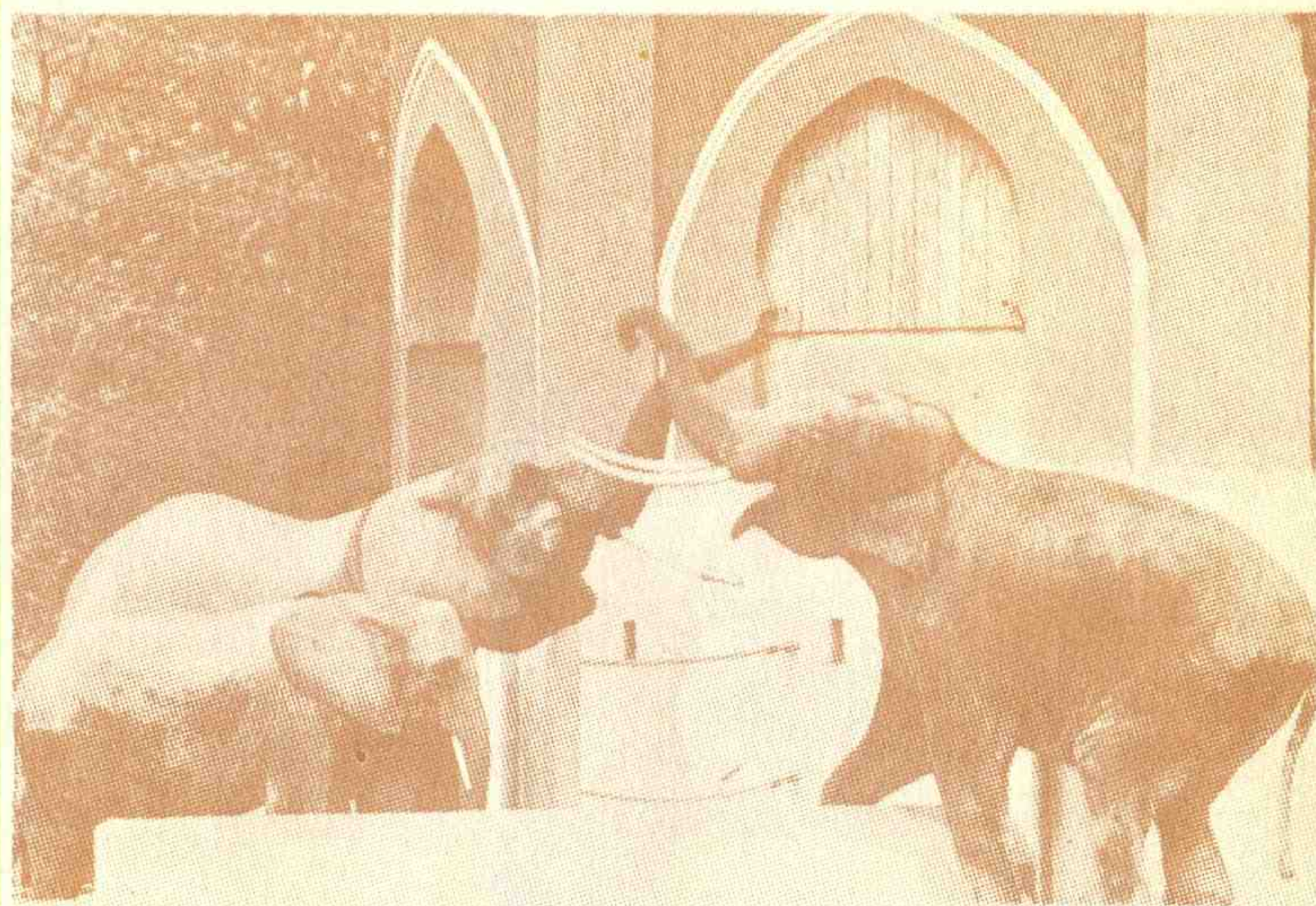
Ultima tresărire a acestei interminabile scuturări avea să se producă în martie 1822, la ceva mai mult de zece ani de la prima zguduire. Pe o suprafaţă de circa 80/130 kmp, toate aceste seisme au lăsat urme diferite care se mai văd şi acum. La New Madrid, Mississipi a acoperit o mare parte din sat, supravieţuitorii lui reconstruindu-l apoi pe noul mal. Urma cea mai vizibilă a fost însă formarea lacului Reefloot, în Tenesse, pe marginea Mississipiului. Acest lac, actualmente bucuria naturaliştilor, vînătorilor şi pescarilor, a apărut pe măsură ce se desfăşurau seismele : o zonă mlăştinoasă, alimentată de mici cursuri de apă s-a lăsat brusc în jos, în timp ce zonele învecinate din sud s-au ridicat creînd un obstacol. Cu timpul, s-a format un lac de 15 km, pe 5 km, adînc de 1,50 m, pînă la 6 m.

Numele lacului vine de la o veche legendă indiană. Un tînăr şi frumos şef de trib, numit din cauza unei diformităţi Picior sucit (Reefloot) era îndrăgostit de o frumoasă prinţesă dintr-un alt trib al cărei tată nu-l voia de ginere pe acest pretendent şchiop. Neţinînd seama de avertismenul Marelui Spirit, Picior sucit şi vitejii lui au răpit prinţesa într-o noapte. Atunci, Marele Spirit a bătut din picior odată de s-a cutremurat pămîntul. Auzind semnalul dat de Marele Spirit, Tatăl Apelor (Mississipi) s-a umflat inundînd locul în care Marele Spirit lovise cu piciorul. Picior sucit, soţia lui şi întregul lui trib au fost înghiţiţi de valuri.

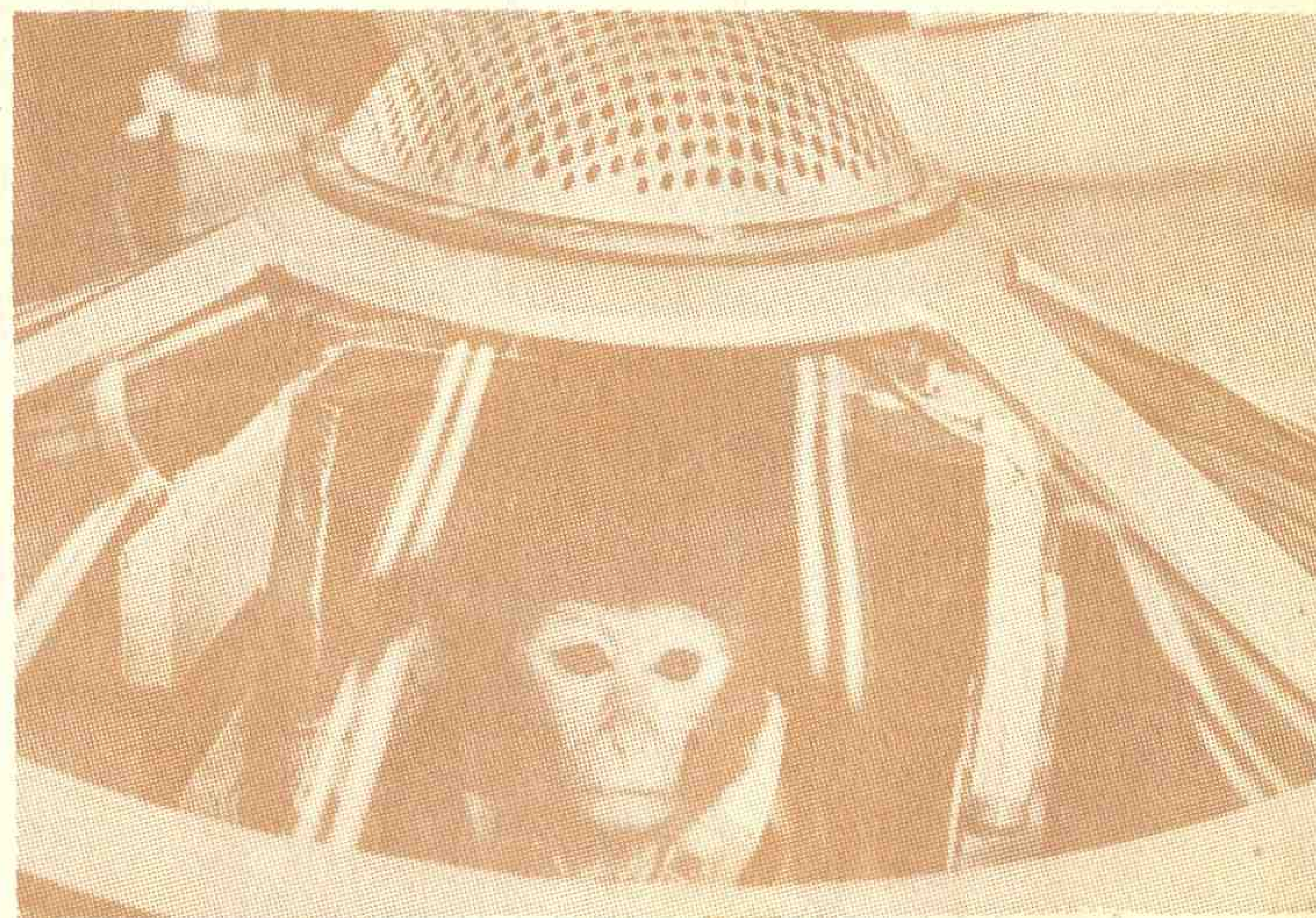
Seismologii, mai puţin înclinaţi spre poezie, au explicat toate acele fenomene seismice prin deplasarea bruscă a unor imense mase de roci aflate în marginea unei falii, la cîţiva kilometri în jos de suprafaţa pămîntului.

Traducere şi adaptare de Ion Ţârlea

NATURA CA FAPT DIVERS

Dramă sentimentală la grădina zoologică Hellabrunn din München. Elefantul indian Max nu se poate căsători cu Anna căci ea este africană. Cum fiecare are dreptul să-şi caute un partener din aceeaşi specie, Anna, după cum se vede, se opune categoric declaraţiilor de dragoste făcute de Max. Ca să vezi ce au învăţat animalele de la inteligenţii lor stăpîni, oamenii. Rasismul animalelor mai lipsea...

Un cimpanzeu cosmonaut. Iată că da. Maimuţa din fotografie a făcut o călătorie de cinci zile în modulul biosputnikului Cosmos 15, după care s-a reintors pe pămînt. Starea sănătăţii sale este bună, după cum informează specialiştii.

NATURA CA FAPT DIVERS

MĂ CHEAMĂ GHEORGHE RADU, DAR MĂ NUMESC INVERS!

— Am atîtea întrebări să-ți pun, dragă Gelu, încît nu știu cu care să încep. Cu toate că ești foarte tînăr, viața ta artistică a cunoscut multe meandre, te-a făcut să jonglezi cu o mînă „actoria" iar cu cealaltă „muzica". De fapt ce ești ? Actor, muzician, dirijor, mim ?

— Mă consider actor, pasionat de muzică. Intenția mea este să devin un actor total. Nu știu dacă și cînd voi reuși.

— Vreau să fiu bine înțeles, din care motiv îmi permit să-ți reamintesc că în urmă cu foarte mulți ani, Ion Finteșteanu avea de străbătut un rol greu în piesa lui Serck Roggers „Clovnul". La un moment dat trebuia să facă clovnerie muzicală. Nu știa ce să facă. A mers la circ, și timp de șase luni a învățat de la doi artiști ai manejului : Ervin și Tussano-junior. Presa vremii consemnează apariția marelui Finteșteanu ca un uriaș succes. La tine lucrurile stau puțin altfel. Pentru spectacolul pe care îl dai cu Filarmonica din Ploiești nu ai luat nici un fel de lecții. Muzica, pot afirma, îți este un fel de frate, care parcă a devenit vitreg, în momentul cînd te-ai înscris la I.A.T.C.

— Ca de obicei realitatea se află pe undeva pe la mijloc. Se cere puțină autobiografie.

— Admiratorii și mai ales admiratoarele tale cred că vor citi cele de mai jos cu sufletul la gură.

— Sînteți invidios ? Am și pentru dumneavoastră o baghetă și un loc pe podium. Să vedeți cum răsar admiratoarele după primele acorduri.

— Cine ești, de fapt ?

— Tulcean, get-beget. Numele meu este Gheorghe Radu, dar l-am inversat din considerente strict artistice. Sună parcă mai frumos. De mic copil am învățat vioara la școala de muzică din Tulcea. Mergeam bine, promiteam, din care cauză clasa a 9-a am făcut-o în Capitală. La noi nu existau mai mult de 8 clase la școala de muzică. Din motive familiale nu am rămas nici în București mai mult de un an și m-am întors în poarta Deltei. Continuam vioara în particular. Făceam și multă teorie, căci intenționam să dau examen de admitere la Conservator.

— Venit în București pentru a te înscrie la Conservator ai ajuns la porțile I.A.T.C.-ului și, culmea, ai intrat. Din primul foc. Dacă știu eu bine. Cine ți-a sucit mintea, cine ți-a deturnat pașii ?

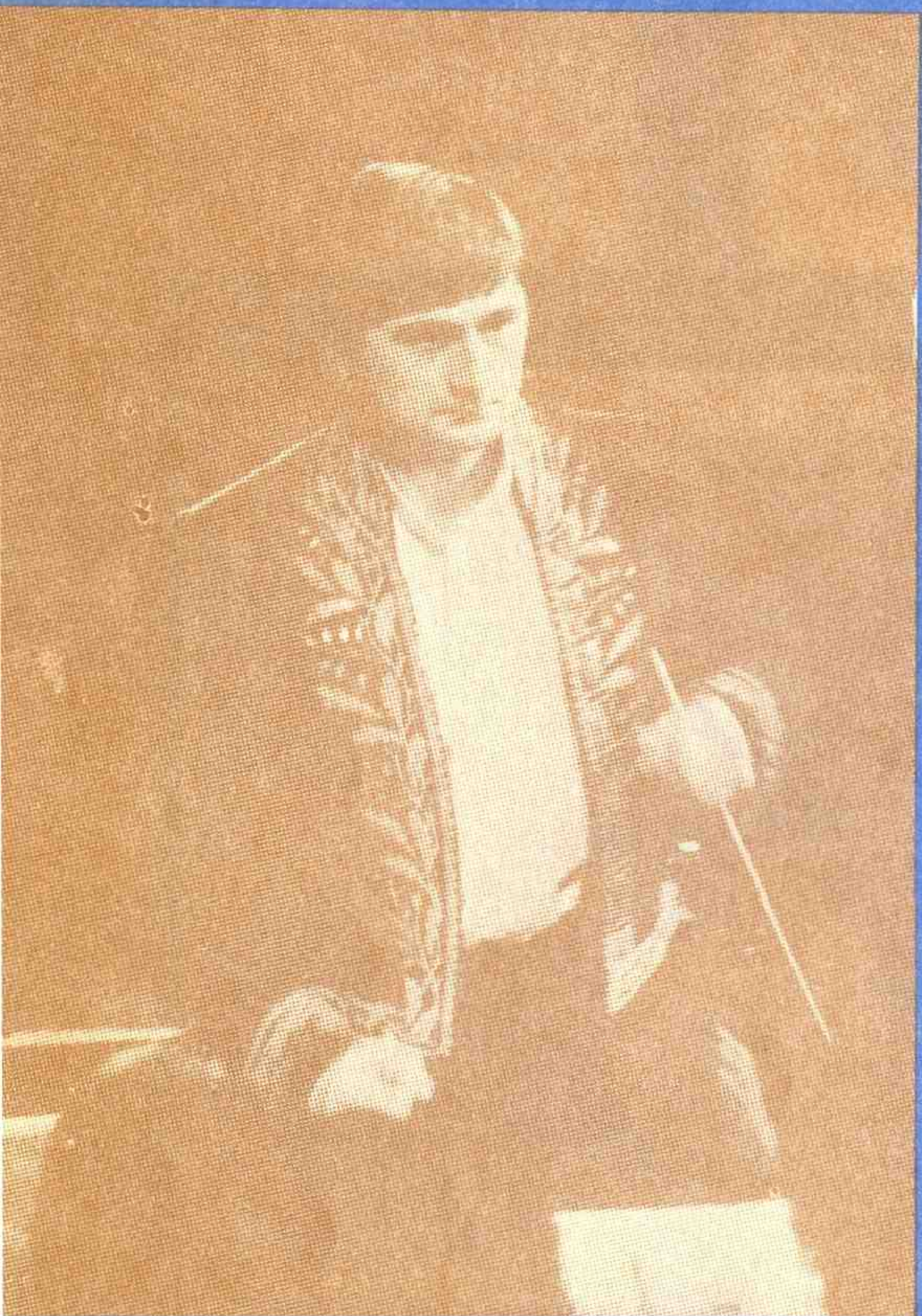
— Singur, singurel. Dar totul a fost gîndit cu seriozitate, cu mult înaintea concursului de admitere. Să vă povestesc ?

— Mai încape vorbă ? Dă-i drumul.

— Muzica mă pasiona, vioara o stăpîneam destul de bine, dar eram conștient că, pentru a ajunge un nume va trebui să devin sclavul viorii, adică să exersez minimum opt ore pe zi. Nu eram eu omul. Dunărea ici, soarele colea, lotca la doi pași și eu să stau cu vioara toată ziulica sub bărbie ? Nu neică, mi-am zis. Și, cum în timpul liber mai activam într-o brigadă de teatru, m-am hotărît, pe ascuns, să fac teatru.

— De unde această intuiție ?

— De la Spiridon. Îl jucam în legea mea și am observat, după cîteva spectacole, că Spiridon al meu a devenit personajul principal al „Nopții furtunoase". Cum apăream pe scenă lumea rîdea, motiv pentru care am început să gîndesc că, vrînd-nevrînd, am talent. Cînd le-am spus părinților că intenționez să încerc mai întîi să dau examen la Institutul de teatru au sărit pe mine : te crezi Florin Piersic ? (el era etalonul de măsură), nu-ți dai seama că ești scund și ce față insipidă, incoloră și inexpresivă ai ? Să-ți vezi de vioara ta că altfel o pățești ! Apoi, ca să intri trebuie să fii tobă de carte...

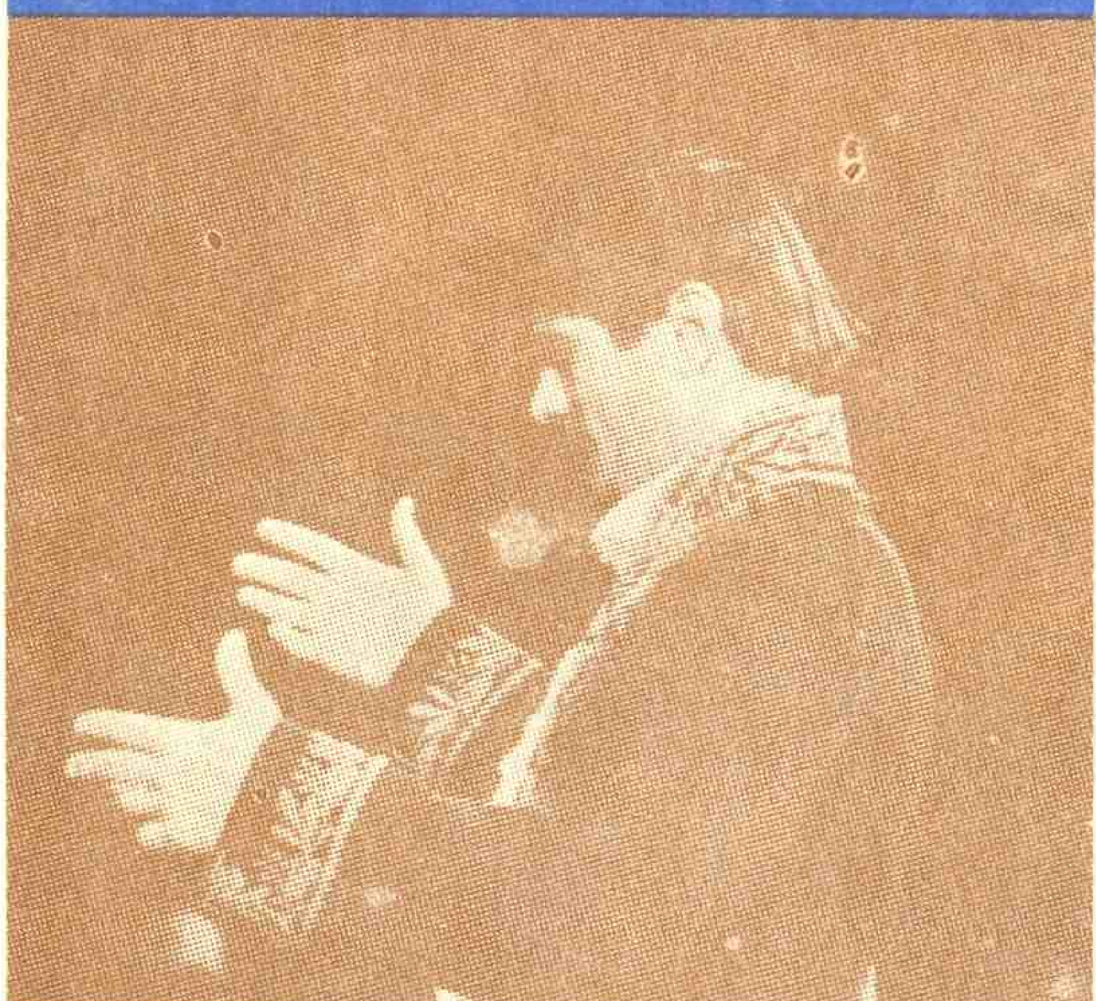

Eu credeam în steaua mea şi doream să-mi încerc norocul, cu atît mai mult cu cît am observat că, la Tulcea, Spiridon al meu devenise o legendă.

— Şi ?

— Am venit în Bucureşti, cu mama. Pe drum am convins-o să mă lase să încerc teatrul... cu degetul. Mama, tot mamă, s-a lăsat înduplecată şi iată-mă, cu două săptămîni înainte de examene, sunînd la uşa actorului Petrică Gheorghiu, despre care se zicea că are un ochi ce nu dă greş. Te vede, te ascultă, şi dacă te primeşte să lucreze cu tine eşti ca şi intrat. Petrică Gheorghiu m-a privit, nici nu remarcase costumul meu cel nou, m-a întrebat ce am pregătit (eu dă-i cu Spiridon) şi m-a sfătuit să mă duc urgent la Conservator, pentru că zilele pînă la examene erau numărate (mama avusese grijă să-i spună că sînt foarte talentat la muzică). Mai aveam două săptămîni. Trei zile am căutat noi monologuri, căci am intuit că Spiridon nu prea are multe şanse oricît de genial l-aş fi făcut. M-am oprit la Caţavencu. M-am prezentat la examene şi le-am luat din primul foc. Să nu mă întrebaţi căci nu mai ştiu nimic din ce a fost în zilele acelea ale anului 1971. După furtună vin zilele senine. Şi am început să mă gîndesc din nou la muzică. Mi-am făcut un program şi-l respectam cu stricteţe. Am început chiar să compun, mai ales muzică pentru teatru. Apoi am luat chitara, pe care o stăpîneam bine, şi am început să cînt muzică folk. Era la modă.

— Pe atunci purtai o blană miţoasă de parcă descindeai de prin munţii Sibiului. Făceai furori cu acel cîntat, mai mult onomatopeic decît folk, numit mi se pare „Broscuţa". Broasca asta te-a lansat ?

— Nu. Pe mine m-a ajutat foarte mult televiziunea. Mai ales apariţia mea alături de Nicu Constantin într-o scenetă cu care prilej am cîntat două compoziţii proprii, pe care le iubesc şi acum : „Acasă" (compus onomatopeic) şi „Baladă pentru Fărămiţă Lambru", artist pe care eu îl socotesc şi acum un geniu al muzicii.

— Aşa este. Eu te ţin minte din acele timpuri mai mult muzicale decît actoriceşti, dar pot să-ţi mărturisesc sincer că mi-ai rămas în suflet cu finalul din Simfonia a cincea a lui Beethoven. Atunci a fost, după mine, marea ta cotitură, atunci m-ai convins că vei deveni un mare actor, dublat de un foarte bun muzician. Cum ai ajuns la acel moment ?

— Moment aţi zis ? Vai ce uşor vă vine. Acel moment m-a costat trei ani de muncă. Abia după aceea mi-am permis să apar în faţa publicului.

Cum vă spuneam, am ascultat şi ascult enorm de multă muzică. Într-o noapte tîrzie a tinereţii mele, pe cînd eram în febrilă căutare de subiecte, Simfonia a cincea mi s-a părut venită parcă din altă lume. Starea mea sufletească a primit în mod cu totul deosebit simfonia beethoveniană. Mai ales acordurile de final, care prin repetarea lor de şapte ori mi se păreau ca o lumină puternică încercînd să străpungă ceaţa.

Vă amintiţi că momentul era conceput de aşa manieră, încît din fundul sălii venea un sunet abia perceptibil, care creştea, creştea, cu cît venea spre dirijor. Dirijorul aduna sunetul în palmele sale. Apoi se făcea linişte deplină. Sunetul adunat şi redus la tăcere îi lăsa dirijorului impresia că l-a stăpînit. Ca un magician, deschide mîinile şi îi dă drumul. Încep să se audă acordurile finale ale simfoniei. Dirijorul este satisfăcut că şi-a îndeplinit menirea, dar nici bine nu se termină ultima măsură şi finalul se repetă. Şi nu o dată, ci de 24 de ori. Dirijorul a captat sunetul dar nu-l mai poate stăpîni. Epuizat, acesta devine un mecanism la discreţia propriei sale „magii". Cu acest număr am fost în Suedia unde am avut un succes răsunător.

— De cîteva luni de zile, în fiecare săptămînă susţii un spectacol simfonic împreună cu Filarmonica din Ploieşti. Succesul este deosebit. Nici un afiş, nici o reclamă dar... nici un bilet ! Ţi-am urmărit evoluţia şi pot spune că ai realizat un lucru remarcabil, pentru că reuşeşti în cele două ore şi jumătate să demonstrezi că poţi conduce o orchestră simfonică. Vreau să cred că nici un meloman nu te va condamna căci evoluţiile tale nu sînt nici groteşti, nici penibile. Din contra, cu glumele de bună calitate pe care le faci, menţii un anumit nivel, demonstrînd unora dintre noi că muzica simfonică, pentru a fi înţeleasă, trebuie ascultată, iar altora, că eşti un actor cu mari posibilităţi întrucît de-a lungul spectacolului, actorul, mimul, dirijorul şi chiar violistul Radu Gheorghe sînt la înălţime. A fost greu de pregătit spectacolul ?

— Nu pot spune că am descoperit petele din soare. Asemenea momente s-au mai făcut. Dar doream să-mi încerc forţele, pornind de la ideea că sînt actor şi că am la bază temeinice cunoştinţe muzicale. De aici şi pînă la dirijat, însă, calea este foarte lungă.

— Spune sincer, dirijezi sau mimezi ?

— Sigur că dirijez, şi încă cu foarte multă atenţie. Cine este de meserie ştie că dirijorul nu are voie să greşească. Ai dat o intrare greşită să fii sănătos, cel din orchestră îţi dă ascultare. Sigur că nu am pretenţia că am vreun aport în ceea ce priveşte pregătirea orchestrei. Meritul acesta este al dirijorilor Horia Andreescu şi Ion Baciu, dar concepţia spectacolului îmi aparţine. Pregătirea a durat doar patru zile.

— Nu glumeşti ?

— Eu glumesc numai pe scenă. Facem doar un interviu. În prima zi am ascultat acea parte din repertoriu pe care o socoteam necesară concertului. Prima zi pot afirma că a fost o zi obişnuită. A doua zi trebuia să pun mîna pe baghetă, deci să dirijez. M-am speriat îngrozitor şi nu m-am putut urca pe podium. Ştiam bucăţile, ştiam pe ce doresc să pun accentul, dar urcă-te, Radule, dacă poţi ? Cele 60 de priviri ale membrilor orchestrei mă paralizau. Simţeam că tălpile îmi iau foc. Am fugit la hotel şi n-am dormit toată noaptea. Cum de-i posibil, mi-am zis, doar am de interpretat un rol, cel de dirijor. Mi-am adus aminte cum cineva mi-a vorbit cîndva de aplombul care-l deosebeşte pe actor de un om oarecare. Eşti timid, ai emoţii, nici o problemă ! Un adevărat actor trebuie să transforme emoţiile în realizări creatoare. Dedublarea trebuie să se instaureze chiar în clipa cînd intri în scenă. A treia zi eram altul. Nu am dirijat din prima clipă, ci am explicat orchestrei ce vreau.

— Dirijatul presupune o anumită gestică. Cum ai deprins-o ?

— Doar sînt actor, şi v-am mai spus, ştiu muzică. Mai greu mi-a fost la început cu intrările, dar m-am descurcat căci colectivul este minunat.

— Te-am urmărit şi pot spune că ai o sarcină mult mai grea decît a unui dirijor adevărat.

— Este firesc, căci eu sînt antena, legătura orchestrei cu sala. Eu stabilesc, după împrejurări, care este elementul preponderent : muzica sau gluma. Eu opresc cînd trebuie orchestra, ţinînd cont, evident, de fraza muzicală. Apoi am adus „Songul" care, după mine, rotunjeşte spectacolul. Se simţea nevoia corului.

— Actul doi începe şi se termină foarte interesant. La început se află în scenă numai toboşarul, care alături de o flautistă atacă primele acorduri ale Boleroului lui Ravel, pentru ca în ritmul obsedant al acestuia să intre cîte un nou membru al orchestrei preluînd tema muzicală şi ducînd-o mai departe pînă îşi face intrarea toată orchestra. Bucata sună superb, ca de altfel tot spectacolul. Finalul repetă începutul. Se cîntă „Despărţirea" de Haydn şi membrii orchestrei părăsesc, unul cîte unul, scena. Mi se pare un final ideal. De ce ai simţit nevoia acelui dublu concert de vioară de Bach pe care îl susţii împreună cu prim-concert maistru al orchestrei ?

— Este un fel de a mă răsplăti pe mine însumi. În adolescenţă, cînd mă visam o mare valoare interpretativă, închideam ochii şi-mi imaginam că sînt solist în faţa unei săli arhipline.

— Cînd joci teatru nu ai în faţă o sală plină ? Am impresia că te contrazici.

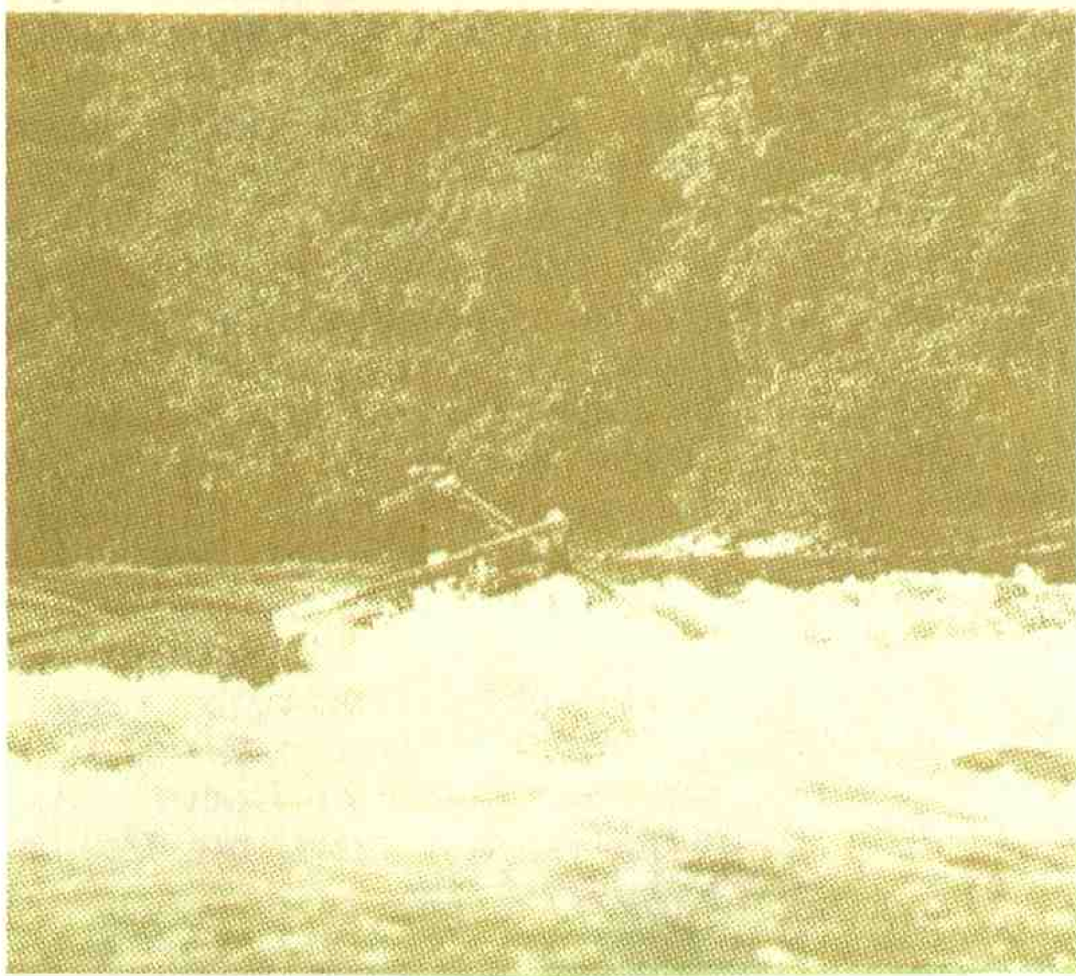
— Sînt două lucruri total diferite, chiar dacă apari pe aceeaşi scenă. Simţeam nevoia acestui duet. Nu din vanitate, ci mai mult dintr-un orgoliu sentimental.

— Iată că şi duetul nostru se încheie. Ce surprize ne vei rezerva în viitor ?

— Interviul l-aţi luat lui Gheorghe Radu, aşa că privind activitatea viitoare a actorului, muzicianului şi mimului ar trebui să vă adresaţi lui Radu Gheorghe !

Dan Bîrlădeanu

Fotografii de
Vasile Moldovan

CU BARCA PE FIRUL MUREŞULUI

Cind ne-am lăsat bărcile la apă şi am inceput să le incărcăm cu echipamentul expediţiei eram plini de entuziasm şi nerăbdare. Porneam la drum pe unul dintre cele mai lungi trasee nautice, drum de apă ce traversează de-a latul aproape intreaga ţară. Aşteptasem două zile pentru ca vremea să se indrepte, dar nimic. Buletinele meteo nu ne dădeau speranţe. Şi în a treia zi, zi sortită plecării, cerul plumburiu cernea o ploaie măruntă: un vint de banchiză cobora peste Mureş amintind mai curind de toamnă tirzie decit de miezul verii. De pe şosea, din maşină, urmărisem firul apei de la Izvorul Mureşului pină la intrarea in Topliţa căutind un loc de unde, puse pe apă, bărcile puteau pluti cit de cit! Cu toate că soarele mult aşteptat nu dădea nici un semn de viaţă, hotărisem lansarea pe primul sector de navigaţie: defileul Topliţa — Deda.

Topliţa, km 72 — în miezul verii

„Mola Ancora!" — iată o comandă pe care o aşteaptă 11 oameni şi 7 bărci pneumatice, pentru a porni în prima expediţie nautică pe Mureş, de la Topliţa la Arad, traseu lung de aproape 600 km. Împreună cu noi se află şi dr. Stanislaw Kepka din Lodz (R.P. Polonă); coboară în premieră Mureşul pentru prospecţia traseului nautic. În palmaresul coboritorilor din Lodz şi Wroclaw sînt trecute riurile Arieş şi Bistriţa, coborite impreună intr-o vară trecută. Anul acesta şi-au propus Mureşul şi... iată-ne la porţile riului ardelean.

Bărcile, incărcate cu mormane de bagaje şi echipament, aşteaptă semnalul de plecare. Cu greutate ne strecurăm şi noi in ele aducind cu cizmele un plus de apă pe lingă cel al ploii şi, cu o primă lovitură de lopată, ne desprindem de portul improvizat la marginea staţiunii Topliţa.

Naufragiaţi în defileu

Apa năvalnică ne ajută din plin, aşa că nu trebuie să vislim prea mult. În scurt timp, ultimul pod al oraşului rămine in urmă şi intrăm in defileu. Totul decurge normal la început şi ne vedem deja ieşind victorioşi la capătul unei coboriri spectaculoase printre culmile munţilor. Pe dreapta şi pe stinga munţii Călimanului şi Gurghiului string in chingi de piatră firul apei ce se impleteşte cu drumul naţional 5 şi calea ferată spre Tirgu Mureş. Din val în val coborim vertiginos pe linia curentului, aproape fără să distingem gospodăriile din satele Călimănel, Vigani şi Ciobotani, primele aşezări din defileul Mureşului. În dreptul mirei hidrologice de la Stinceni, la km 86, din viteza bărcilor reuşim să citim cota apelor: cu peste un metru peste linia roşie, linie ce marchează debitul normal. Un sumar calcul dus la bun sfirşit de specialistul în „astronavigaţie", membru al multor societăţi ştiinţifice şi totodată component al grupului nostru, ne readuce la dimensiunile zilei: coborim cu o viteză de peste 12 km... pe oră! Ploile din ultimele zile completaseră peste roşu nivelul apei, aşa că noi „călăream" de fapt un val ce se scurgea din munţi.

Trecem cu bine prin prima grupă de praguri şi cascade, peste colţi de stincă ce ne aşteaptă cu perfidie în dreptul Stincenilor, atacăm cu multă încredere al doilea şir de cascade şi, odată cu potopul de ploaie ce ne ajunge din urmă, completind apa din bărci, incep naufragiile! Prima gură de apă o primeşte „Păpădia" la trecerea peste un bolovan colţuros şi hain! Dezumflată brusc, se răstoarnă, aruncind peste bord, in mijlocul cascadei, conţinutul: „căpitan", bagaje, adio aparat foto, adio filme, sac de dormit şi multe altele... La citiva metri mai jos, pe un alt prag, se răstoarnă şi a doua barcă — „Caracatiţa peticită" — repetind întregul scenariu: ocupanţii, bagajele, sacii şi corturile... totul in apă! Cu ajutorul doctorului, cu cele două caiace şi Ogarul Cenuşiu, bărci mai rapide şi mai uşor de manevrat, se încearcă recuperarea a tot ce mai pluteşte şi in scurt timp, de bine de rău pe mal se adună o movilă de materiale şiroind de apă. Pină la cabana Sălard, unde ne programasem să facem popas in prima etapă, mai sint 12 km şi încă un şir de cascade! Supraincărcăm bărcile valide şi plutind aproape cu bordurile in apă continuăm drumul în pasul melcului. Adio, bolizi de ape repezi!

„Robinsonii" de la Lunca Bradului

După naufragiul „Păpădiei" şi „Caracatiţei" ne-am instalat corturile pe malul drept al apei, la cabana Sălard. Cu generozitate neaşteptată, parcă apreciind greutăţile prin care trecusem, apare un colţ de soare şi odată cu el se inviorează şi focul nostru, ce scotea mai mult fum decit flăcări. Tabăra capătă aspect de uscătorie ambulantă. Se storc sacii de dormit, se întind la uscat echipamentele

de bivuac, se ridică corturile şi putem trece la inventarierea pierderilor. Ca un făcut, în bărcile ce intraseră la apă erau adunate aproape toate lucrurile strict necesare expediţiei. Din aparatura foto şi din filme a mai rămas ceva, dar alimentele de bază — supele concentrate, zahărul, rezerva de cafea naturală, au intrat definitiv la apă. Cu voie sau fără voie, trebuie să ne revizuim regimul alimentar iar bucătarul expediţiei este decretat „robinson", urmînd să se descurce cum poate ! După 10 zile, la capătul drumului, vom descoperi adevărul gol-goluţ : nu el ne-a făcut mîncarea, ci noi lui !

Trei într-o barcă... fără ciine

„Doctorii de bărci", unul specializat în inginerie genetică, altul în radiologie, radioastronomie sau aşa ceva... îşi deschid „sala de operaţii" şi, după un energic tratament de chirurgie plastică, cele două bărci se decretează apte pentru plutit. „Ogarul cenuşiu" îşi completează echipajul, primind la bord pe fostul comandor al „Păpădiei", suplimentar vreo două baloturi cu echipament şi, pentru că tot se încăpăţînează să mai plutească, avînd bordul de un deget peste apă, i se adaugă şi bucătăria de rezervă ! Reintrăm în normal, adică începem din nou să călărim valurile, să trecem peste praguri şi prin cascade, să primim apă în bărci... iar la sfîrşitul fiecărei zile redeschidem „sala de operaţii", cîrpind bărcile sparte. La un scurt popas la cabana Gălăoaia, a doua cabană din defileu, între două rafale de ploaie, „comandorul" Poppey-Păpădie apare în mare viteză urmărit de... un ciine ! Se aruncă disperat în canoe, ciinele după el... şi totul se dă peste cap, răsturnîndu-se în apă ! Reuşim să repunem cu greu pe linia de plutire biata barcă şi, sub privirile vigilente cu colţi „zimbitori", plecăm la vale numai trei în barcă, fără „prea bunul prieten" a lui Poppey care de fapt nici nu-l regretă !

Monstrul de la Săvîrşin

De trei zile, soarele ţine cu noi. Am trecut cu bine de pragurile Arieşului, au mai intrat la apă ceva echipamente şi încă un aparat foto, de bine de rău ne-am descurcat în bucătărie completînd meniul zilnic cu peştişori, aşa că totul merge bine. Ne apropiem de capul drumului şi ne permitem o pauză la Săvîrşin. Din şapte bărci numai patru mai plutesc, celelalte, în urma repetatelor „operaţii plastice" de cîrpire, refuză să se mai gonfleze. Poppey-Păpădie descoperă un buldozer amabil, ce avea într-un fel drum comun cu noi, încarcă în el toate bagajele devenite inutile şi bărcile sparte, apoi, călărind întregul invenar, porneşte pe şosea spre Arad. Ultima imagine a comandorului tronînd peste bărcile sparte nu poate fi imortalizată... din cauza aparatului, ultimă piesă foto ce rezistase asaltului apei, dar acum refuza să funcţioneze. Sectorul bucătărie şomează. Rezervele sînt sfîrşite şi „expertul ihtiolog" încearcă fără succes să completeze meniul transparent, peştii au dispărut, soarele ne arde îngrozitor, mai-mai că cerem o ploaie... Mureşul a devenit leneş şi trebuie să vislim aproape toată ziua. Totul ne avertizează că ne apropiem de sfîrşitul drumului. A zecea lansare, a douăzecea, a... şi surpriză ! Printre cîţiva peştişori anonimi, ce aproape scapă prin ochiurile plasei de selecţie, rămîne un exemplar ce se zbate cu furie : cu greu reuşim să-l scoatem din plasă după ce ne-a înţepat din belşug cu spinii dorsali şi branhiali, dar sîntem posesorii unui exemplar „gigant" de fusar — Aspro Streber. Îl măsurăm : 27 cm, depăşind cu 4 cm cea mai mare captură de pînă acum... Comentat, măsurat, fotografiat... trofeul ia drumul tigăii alături de ceilalţi, rămînînd înscris în jurnal sub codul gastronomic — „monstrul". La puţin timp am regretat acţiunea canibală, muzeul refuzînd omologarea şi înregistrarea capturii record numai pe baza fotografiei. Doreau cu orice preţ exemplarul — dacă nu viu, cel puţin nevătămat ! Noi am acordat menţiune „cum laudae" pentru gustul lui...

La capăt de drum, la Arad, după 12 zile de coborîre pe apa Mureşului, am ajuns numai trei bărci... încheind una dintre cele mai lungi şi frumoase expediţii nautice pe rîurile interioare.

Dan Pasere

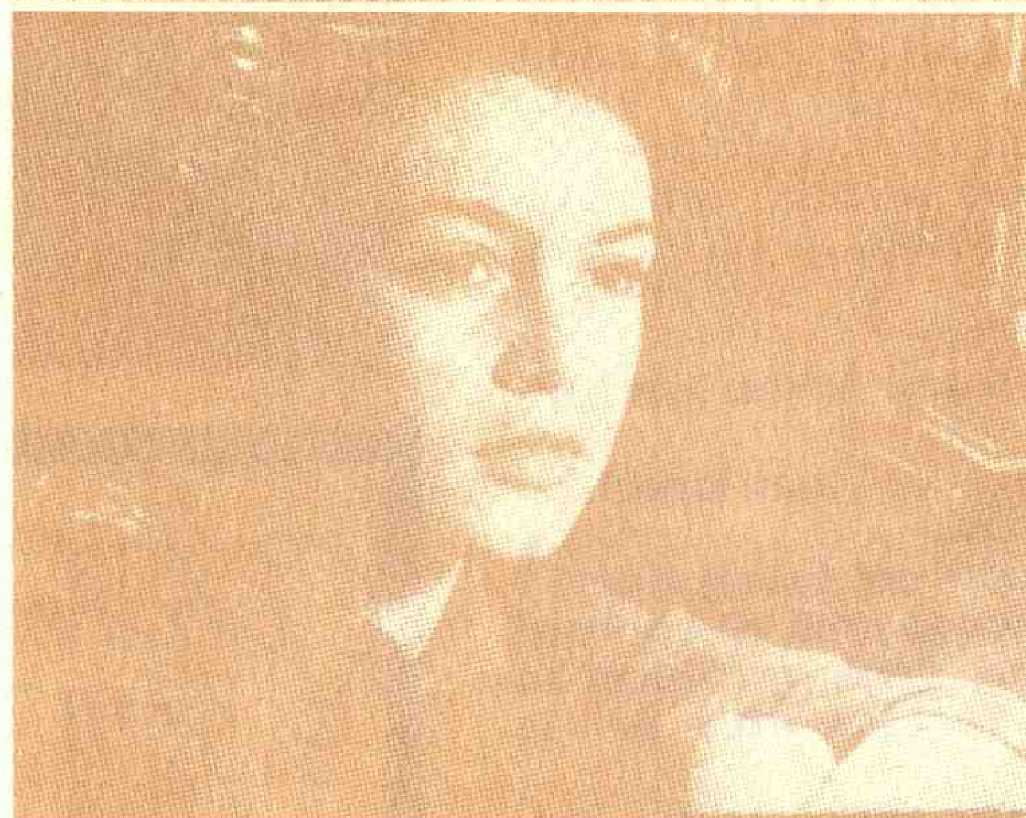
De unde a pornit legenda „B.B."

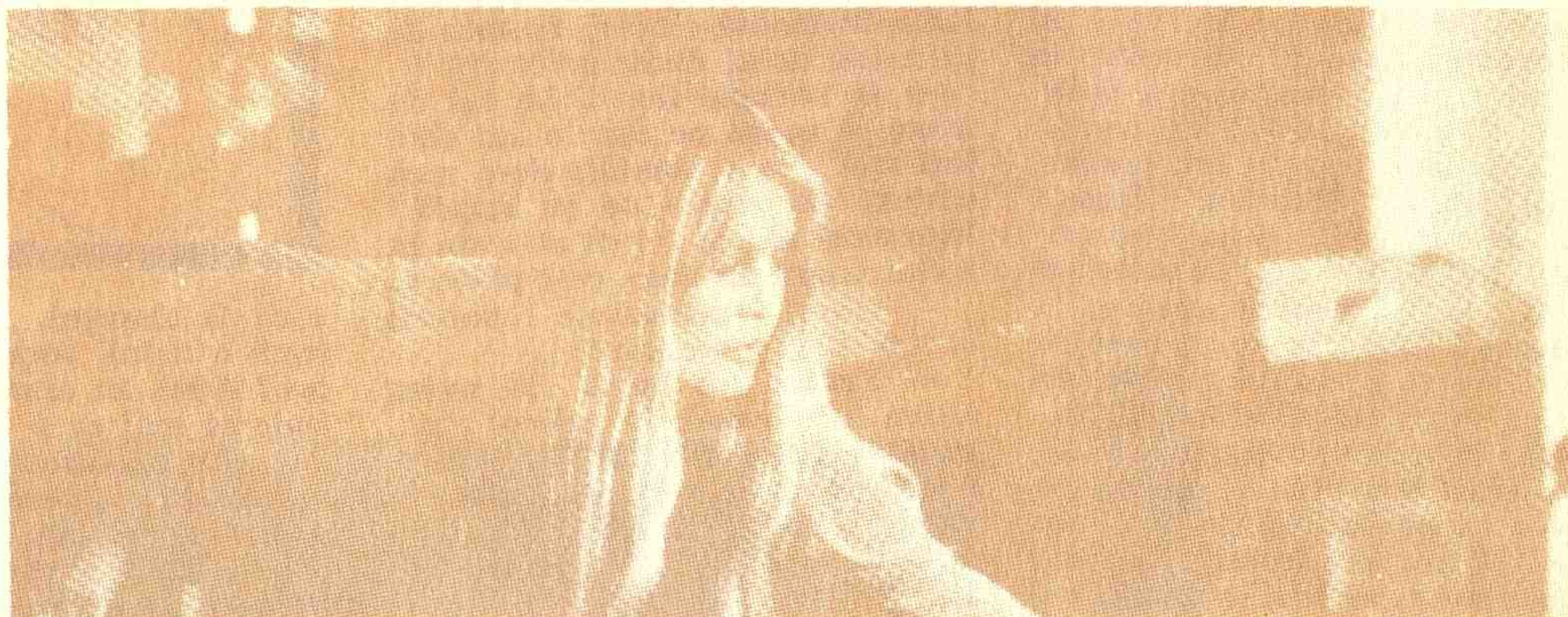

B. B.

Brigitte Bardot la primul test cinematografic

În 1952 B.B. avea 18 ani şi părul lung castaniu. Tocmai ratase bacalaureatul, dar se antrena la dans şi visa să devină balerină. La 14 ani pozase pentru „Grădina modelor". Regizorul Marc Allegret îşi aminteşte de o fotografie a viitoarei vedete de pe cînd avea 14 ani şi îi cere asistentului său Roger Vadim să o caute din nou pentru a o supune unui test cinematografic. Brigitte vine pe platou însoţită de mama ei. Acest film inedit de numai 6 minute relevă primii paşi ai săi în faţa camerei de luat vederi. Filmul nu va apărea la TV. Marc Allegret e dezolat. Nu i-a plăcut dicţia acestei domnişoare, aşa că va conclude în consecinţă : B.B. nu e pentru cinema !

Rezultatul : filmul al cărui scenariu, scris de Vadim, s-a numit „Laurii sînt tăiaţi", nu s-a turnat. Şase luni mai tîrziu, în 9 decembrie 1952 Brigitte se va căsători cu Vadim care îi va prezice : „Vei fi într-o zi visul tuturor bărbaţilor căsătoriţi !".

În 1955 Allegret îi oferă lui Bardot un rolişor în filmul „Viitoarele vedete", un titlu premonitoriu pentru aceea care avea să devină un star mondial.

Acest prim test cinematografic al lui B.B. a fost cumpărat de Pierre Bonderlique, un comerciant de lucruri de ocazie din Montreuil cu prilejul unei licitaţii care a avut loc în hotelul Dronot, asupra bunurilor regizorului Marc Allegret, mort pe 4 noiembrie 1973.

MARIA CIOBANU:

„Mai bine m-ați pune să cînt, decît să vorbesc..."

— De cînd cîntați, Maria Ciobanu ?

— De cînd mă știu ! De la 4, hai să zicem, 5—6 ani. Mi-a plăcut mult muzica populară românească !

— De unde această înclinație ? Mai bine zis, cum v-ați dat seama de ea și cum se explică totuși ?

— Tatăl meu a fost muzicant. Instrumentist. Cînta la țambal, contrabas, clarinet, fluier. Mama avea o voceeee !... Și-a păstrat-o nealterată pînă la adînci bătrîneți. De fapt, în familia noastră exista un precedent incontestabil : Mircea Buciu, pe vremea aceea solist la Opera Română din București, artist emerit, fost profesor la Conservatorul din Capitală, era fiul unei surori de-a tatălui meu. Cel dintîi care mi-a acordat credit de cîntăreață a fost însă tata. M-a încurajat și m-a cultivat. Se exprima deseori cam așa : „pe Maria o trimit la București și o fac artistă". Dar a și făcut o școală exigentă cu mine...

— Povestiți frumos, Maria Ciobanu !...

— Mai bine m-ați pune să cînt decît să vorbesc !... Dar tata n-a mai apucat să-și vadă visul cu ochii, s-a prăpădit de tînăr, pe cînd aveam eu 15 ani.

— Cum ați ajuns la București ?

— Ion Văduva, pe atunci la Ansamblul „Barbu Lăutaru" al Atheneului Român, a venit în concediu prin comuna mea natală, Roșiile, azi județul Vîlcea, în vizită pe la prietenul lui, țambalistul Mitică Ciobanu, fratele meu. Era în 1961, vara. M-a auzit cîntînd și m-a sfătuit insistent să mă prezint pentru examen la ansamblul amintit, un motiv în plus fiind și acela că solista de muzică populară oltenească, faimoasa, inegalabila Maria Lătărețu, era bolnavă și nu putea apărea în public. M-am dus, am concurat, mi s-a apreciat vocea, dar au spus „să mai vedem", întrucît se apreciase că fizicul nu era pe măsura glasului. Am plecat acasă așa cum am venit, fără să bat pe la uși !

— Înțeleg totuși că s-a amînat...

— Da, cu un an. În 1962, am fost chemată din nou. Abia după a patra telegramă, am dat curs invitației. Mă chemau la Ansamblul Ciocîrlia Ion Văduva, Mircea Buciu... Am venit la București 280 de candidate. Mi-a venit rîndul pe la 12 noaptea. Am fost admise două : Eu și Irina Loghin. Din juriu făceau parte Angela Moldovan, Ion Cristoreanu, Victor Predescu, Ionel Budișteanu...

— Acesta să fi fost adevăratul început ?

— Da, cred că da ! Am fost primite cu căldură, ca într-o adevărată familie. Ni s-au pus la dispoziție profesori de muzică de la care am avut de învățat. Cîntam, învățam și mergeam prin sate să culegem folclor...

— Cînd ați avut emoții, după aceea ?

— Emoții ai mereu, dacă vrei să-l faci pe cel ce te ascultă să-i placă și să înțeleagă muzica pe care i-o cînți ! Poate ceva mai mult în anul 1962, cînd am cîntat pentru prima dată în direct la radio, într-o companie din care nu lipseau Maria Lătărețu, Emil Gavriș, Rodica Bujor, Angela Moldovan... A cîntat și Mircea Buciu. Folclor. Eu am interpretat „Mult mi-e drag mie Marin", „Toată lumea zice-așa / Că nu-i bună dragostea" și o hăuliță de la Gorj.

— Pomeniți mereu de Maria Lătărețu...

— Da. Cu mare respect. A fost idolul meu întotdeauna. Asta nu înseamnă că am încercat s-o copiez. Eu am vrut să cînt ca mine. De la ea am învățat însă respectul pentru cîntecul popular, pentru omul care ascultă, corectitudinea și bunătatea în tot ce faci.

— Vă plac și alți interpreți de muzică populară ?

— Firesc. Ioana Radu, Ion Luican...

— Și dintre cei mai tineri ?

— Da, sigur...

— Dar dintre cei foarte tineri ?

— Îmi place și cred că va reuși să se impună, dacă va munci în continuare, Vasilica Dinu de la Scornicești.

— Ce simțiți cînd auziți o melodie frumoasă cîntată frumos de un coleg de-al dumneavoastră ?

— O bucurie mare. La fel de mare ca aceea pe care o am cînd îmi aud cîte o melodie de-a mea cîntată de omul de pe stradă ! Înseamnă că am reușit să-i vin în întîmpinare cu ceea ce-i place !...

— Aveți preferințe pentru vreun dirijor anume ?

— Pentru cei buni. Și avem cîțiva. I-aș numi, în primul rînd, pe Ionel Budișteanu, Victor Predescu, Paraschiv Oprea, Popa de la Ansamblul U.T.C. Păcat că dintre cei tineri nu prea se mai ridică...

— Aveți trei copii ?

— Da. „Am crescut și-am legănat / Două fete și-un băiat ...", spun chiar într-un cîntec de-al meu. Pentru copii trăim pînă la urmă...

— V-au moștenit calitățile ?

— Nu am ținut neapărat să mă urmeze. Liliana cîntă la Operă. I-a plăcut dintotdeauna muzica de operă. La început îmi spunea, poate ca să nu mă supere, că ea nu va cînta folclor, ca să nu fie doar „fata Mariei Ciobanu", dar nici n-a atras-o muzica populară. Chiar și vocea ei seamănă mai mult cu a mamei mele. Iar astăzi se vede că a ales bine, din cîte mă asigură și prietenii...

— Cum este și cum trebuie să fie viața unui cîntăreț de folclor?

— Trebuie să iubești muzica, să fii cinstit cu oamenii. Publicul te iubește azi, dar mîine nu te iartă, dacă îl induci în eroare. Unii soliști se coboară însă. Strică gustul publicului, fac deservicii folclorului. Cît de curat sună o doină veche și cît de duios ! Apoi, în afară de voce, trebuie să mai ai și un „specific local". Eu mă consider mesageră a cîntecului oltenesc.

— Mai culegeți folclor ?

— Da, dar trebuie să fii foarte atent ! Asculți pe cîte un bătrîn, îți place, și descoperi pînă la urmă că interpretează o melodie auzită la radio !

— Ați cîntat de nenumărate ori în țară și peste hotare. Cum e receptată muzica noastră în străinătate ?

— Muzica bună, iar a noastră este uneori foarte bună, e apreciată peste tot. Cea mai gustată e muzica instrumentală, soliștii au succes mai rar. Intră în discuție și textul...

— Poate cînta, din gură, oricine „Ciocîrlia" ?

— Dacă mă întrebați chiar așa ! Nu, n-o poate cînta oricine. În străinătate am fost deseori aplaudată cînd am cîntat-o, dar eu consider că aplauzele sînt în primul rînd la adresa folclorului românesc, care a creat o asemenea bijuterie.

— Pentru tinerii dumneavoastră admiratori, pentru cititorii acestor rînduri, ce ne spuneți ?

— Sănătate, voie bună. Succese în ceea ce fac, că o fac pentru ei !

— Vă iubiți publicul ?

— Muzica și publicul sînt viața mea. Pentru oameni cînt. Cred că le fac viața mai frumoasă, că-i fac mai buni...

A consemnat
Corin Bianu

Cititorilor almanahului
B.T.T. 1987 sănătate
și voie bună
Ciobanu

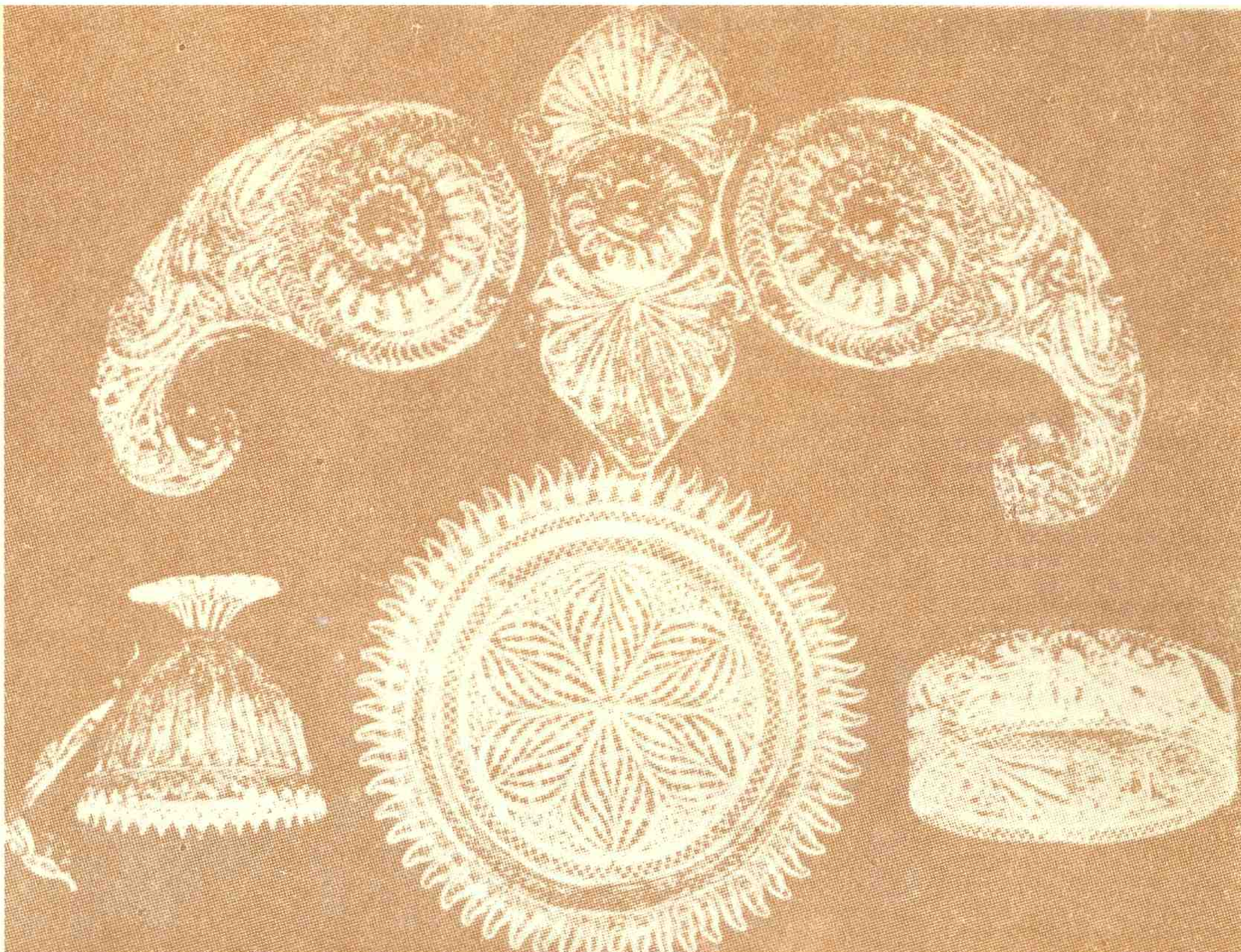
VLAHII BALCANICI

în lumina unor relatări ale călătorilor români din a doua jumătate a secolului al XIX-lea

Vitregiile evenimentelor istorice au făcut ca unitatea geopolitică a romanității orientale, a străromânilor scoborîtori din vestitele neamuri antice ale tracilor și romanilor să fie spartă în a doua jumătate a mileniului trecut — prin pătrunderea neamurilor barbare (mai ales a slavilor). Ramura sud-dunăreană a unitarului corp etnic — romanizat pe altoiul viguros al tracilor — avea să fie nevoită să se retragă din fața înaintării migratorilor, încă păgîni, stabilindu-se tot mai în josul Peninsulei Balcanice, unde îi găsim și astăzi, în mare număr, respectiv în Iugoslavia, Grecia, Albania și — mai puțin — în Bulgaria. Secolele care au urmat au constituit pentru românii balcanici (numiți **vlahi** în izvoarele istorice medievale, **macedoromâni** de către învățații europeni în ultimele două secole, dar ei înșiși designîndu-se numai **armâni**), trăirea unor timpuri eroice, în care trecerea prin această lume nu se putea concepe decît vorbind graiul părinților și strămoșilor, cultivînd tradițiile acestora, înnobilîndu-și existența prin păstrarea datinilor transmise pe cale orală din tată-n fiu, singularizîndu-se prin toate aceste perene virtuți în mijlocul unor mase balcanice de neamuri slave, grecești și musulmane (sau musulmanizate) — fapt remarcat, de-a lungul vremilor, de numeroși călători și oameni de știință europeni.

Rîndurile de față vin să se constituie — în primul rînd pentru generațiile de cititori mai tineri, în a căror formație istorică conștiința măreției unității etnice a neamului nostru trebuie să capete o sporită determinare, în consens cu principiul antic, atît de actual și astăzi **sine ira et studio**, fără ură și părtinire — în relevarea interesului din ce în ce mai evident și acut al mediilor opiniei publice, începînd cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, și „inteligheției" românilor nord-dunăreni, constituiți, în răstimpul amintit, în stat independent, față de soarta fraților din Peninsula Balcanică — români de același neam, limbă și credință.

Ca trăsături generale, toate notele de călătorie — atît cele la care vom face apel, cît și altele, mult mai numeroase, pe care spațiul nu ne îngăduie a le reproduce — surprind trăsăturile intrinsece ale unei fizionomii etico-spirituale comune, în multe puncte, cu a românilor nord-dunăreni. Totodată, însă, **asprimea mult mai mare a vieții de zi cu zi, insecuritatea cotidiană, privațiunile de toate felurile, impuse de lipsa unei forme politice proprii de organizare și conducere, au accentuat acele trăsături ce constituiau garanția perpetuării ființei etnice** a unui popor pentru care salvarea acestuia a constituit întotdeauna suprema rațiune a existenței sale: **ma ghini va's murim, decîtu's nu him armâni** (mai bine vom muri, decît să nu mai fim armâni); ne gîndim, din această perspectivă, la acea **austeritate a moravurilor** — remarcată de toți călătorii, și care nu era, în fapt, decît expresia unor caractere puternice, nevoite a se modela și înfățișa lumii în împrejurările vitrege istorice; **la rolul atît de des remarcat al femeii armâne,** păstrătoare a datinilor și limbii (mai mult decît bărbații nevoiți a se mișca într-un spațiu geografic și spiritual mult mai larg, pentru a-și cîștiga astfel existența — părăsindu-și, pentru aceasta, des căminul și intrînd, în acest chip, în contact cu străinii de neam, limbă, credință chiar); la **demnitatea temperamentală înnăscută,** atît de necesară într-o lume în care dreptul forței prima și condiționa, nu de puține ori, chiar conservarea vieții individuale și a comunității; la **trăinicia de caracter,** ce mergea pînă la sacrificiul de sine; la **fidelitatea cuvîntului dat,** proprie numai unor nobile personalități și popoare, pentru care **onoarea** era mai presus de însăși viața; **o predispoziție nativă spre punerea în valoare a părții lucrative a vieții** — însușire ce i-a făcut pe aromâni să fie considerați, în secolele trecute, drept cei mai buni (în Balcani) meseriași — constructori, zidari, croitori, neîntrecuți în arta meșteșugului prelucrării metalelor (a argintului, mai ales) —, prețuiți doctori chiar la Curtea imperială vieneză, întreprinzători comercianți și nu mai puțin mari întemeietori de solide case bancare, de renume și credit în întreaga Europă; la acel **caracter închis al comunității aromânești** (și, prin contrast, atît de ospitalieră și de primitoare pentru cei de același neam, ca și pentru străinii sosiți cu gînduri curate), fără de care cu greu ne-am putea închipui perpetuarea, în vîltoarea secolelor, a neamului aromânesc în Balcani, a cărui vitalitate — înnăscută, dar și cultivată în aspre și potrivnice împrejurări — a uimit și a fost remarcată de toți cei care au cunoscut, în a doua jumătate a secolului trecut și la începutul veacului nostru, locurile și condițiile de viață, obiceiurile și mentalitatea armânilor balcanici.

Obiecte de podoabă din argint, executate de meșteri aromâni

Primul dintre intelectualii români care ne-au lăsat întinse mărturii pe marginea unei călătorii la frații de la sud de Dunăre a fost **poetul Dimitrie Bolintineanu** (el însuși armân pe linie paternă).

În vara anului 1854, el întreprinde o călătorie la românii balcanici, respectiv la cei din regiunea Salonicului (**Săruna**), a Muntelui Olimp și a Bitoliei (Monastir), de unde — îmbolnăvindu-se de friguri — s-a întors la Constantinopol, fiind nevoit, astfel, să-și întrerupă periplul. Însemnările perieghezei sale vor fi așternute pe hîrtie, cîțiva ani mai tîrziu apărînd, în 1863, sub titlul **Călătorii la românii din Macedonia și Muntele Athos sau Santa-Agora** (192 pagini), la Tipografia jurnalului „Naționalul" din București. Ca și celelalte relații de călătorie pe care ni le-a lăsat D. Bolintineanu, și aceasta abundă în divagații pe marginea unor subiecte prilejuite de comentarea celor văzute, în special cu caracter istorico-lingvistic, astfel încît aceste **Călătorii** se transformă, în fapt, în pretextul lămuririi cititorului român asupra situației fraților din Balcani, autorul glosînd pe larg în această chestiune.

La Salonic, călătorul nostru este informat că sunt două feluri de români în „acele părți și în cele vecine", respectiv „locuitori de văi și de munți; că cei de munți sînt cei mai curați, cei mai voinici, cei mai neatîrnați; că ei sînt bogați în turme mari de vite, în case de piatră, demne de orașele cele mari; că unii sînt păstori ce trăiesc sub corturi și schimbă neîncetat locul; că toți acești munteni vorbesc limba română, că cei din văi sînt orășeni și săteni bogați, proprietari de pămînt. Că negutătorii sunt foarte bogați". Notînd că mulți dintre negutătorii aromâni vorbesc grecește datorită relațiilor sociale și economice ce le condiționează existența materială, Bolintineanu constată și reversul lingvistic și mental a poziției acelorași negutători în sînul comunității lor: „în casele lor, înaintea femeilor lor, tot atît de rușine le este să vorbească grecește, să se zică greci, să simță grecește, fiindcă femeile lor au rămas române și rîd de greci. Că aceste femei nu vorbesc decît românește; că locuitorii satelor așezați, proprietari de case și tărîmuri, de vii, de grădini, cultivatori de tutun etc., nu s-au grecit și că, cu toate silințele bisericii grecești a învăța limba, ei nu vor să trimită copiii lor la școalele grecești. Că **mulți greci însemnați din Atena, Viena, Londra, București, Constantinopol sunt români macedoneni** (subl. n.). Neamul nostru, adaugă el (un armân din Salonic, interlocutor al lui Bolintineanu — n.n.), trimite mulțime de oameni în țări streine; însă nu se fac șerbi la streini ca grecii; au toți cîte o meserie; că cei mai mulți sunt simitari, bragagii, alvigii, caldărmigii, făcători de cișmele și apeducturi, de poduri peste ape etc."

În casa armânului Cosmad (nu avea nici o legătură de rudenie cu poetul nostru, tatăl său însuși numindu-se astfel), din Salonic — casă din lemn, cu două caturi, avînd un interior ce „vestea lărgimea de care se bucură toți acești negutători, fără lux însă", cu un salon bine mobilat, „după datina europeană", cu două alte camere ce aveau „paturi lungi spre ferestre, îmbrăcate cu stofă de damasc, perdele, oglinzi, mese de nuc, scrinuri" —, Bolintineanu are pri-

Vederea comunei aromânești Pisuderi (Macedonia)

lejul relevării directe a unor mentalități specifice neamului părintelui său, a sesizării rolului femeii în familie și a grijii pentru învățarea limbii strămoșești : „Ea (amfitrioana — n.n.) îmi spuse că femeile române nu știu grecește și nu vor să învețe ; că bărbații sunt siliți a învăța acea limbă, avînd nevoie în comerț, că șerbii din casă toți sunt români, ca să învețe copiii lor românește, că pe băieți îi învață (și) grecește, dar pe fete nu ; că ei nu mărită fetele după greci sau bulgari, nici pe băieți după grece sau bulgare. Că are o fată de cincisprezece ani, că ea știe limba franceză, turcă, dar nu grecește. Că ar fi dorit să-mi arate pe fie-sa, dar este sfioasă ; că datinile lor sunt ca fetele să nu se arate la streini, dar că, **pentru că sunt român** (subl. n.), mie o să mi-o arate într-o zi".

Relatarea călătoriei propriu-zise este fragmentată prin dese excursuri istorico-lingvistice. Referitor la originea geografică a vlahilor balcanici, Bolintineanu acordă cel mai mult credit acelor izvoare bizantine ce vorbesc despre aducerea „acestor coloni din Dacia lui Traian în Dacia lui Aurelian (în sudul Dunării, așadar — n.n.), din toate familiile mai alese, ca să le scape de năvălirile barbarilor din acele părți, pe care împăratul nu mai putuse să le mai apere". Este amintit, pe larg, rolul vlahilor balcanici în insurecția antibizantină din anul 1187, cînd „Românii păstori coborîră din munți ca niște torente, sub comanda celor doi frați — Petru și Asan — și uniți cu bulgarii" ; deși, inițial, sunt înfrînți de oastea împăratului bizantin, „cei doi frați români trecură Dunărea în Valahia, de unde luînd ajutoare de la frații lor, cu aceste ajutoare ei goniră oștile împăratului", creîndu-se astfel un puternic stat al vlahilor balcanici și al bulgarilor — condus, o bună perioadă de timp, de „vița bărbătească a regilor români de naștere".

Ajuns în mijlocul Macedoniei istorice, la Vodena (antica **Edessa**), unde „Nici odată în viața mea nu am văzut un loc mai frumos, nu se poate vedea", știrea venirii unui „călător român din alte părți de lume" a stîrnit o adevărată emulație printre localnici : „Acești oameni erau bine făcuți — consemnează Bolintineanu. Fizionomii inteligente, priviri pătrunzătoare, dar fără sălbăticie. Portul lor mai era acela al pitrarilor : sarica neagră, de capră, fesul, nădragii românești negri.

Ei mă întrebară din ce loc de lume sunt, unde mă duc :

— De iu esti, domne, iu te duți !

Le răspunz că sunt armân din țara **armânească**. Mă întrebară unde este acea țară și dacă sunt mulți români acolo ? Ce religie urmează ? Cine îi stăpînește ? Și dacă viața e lesne :

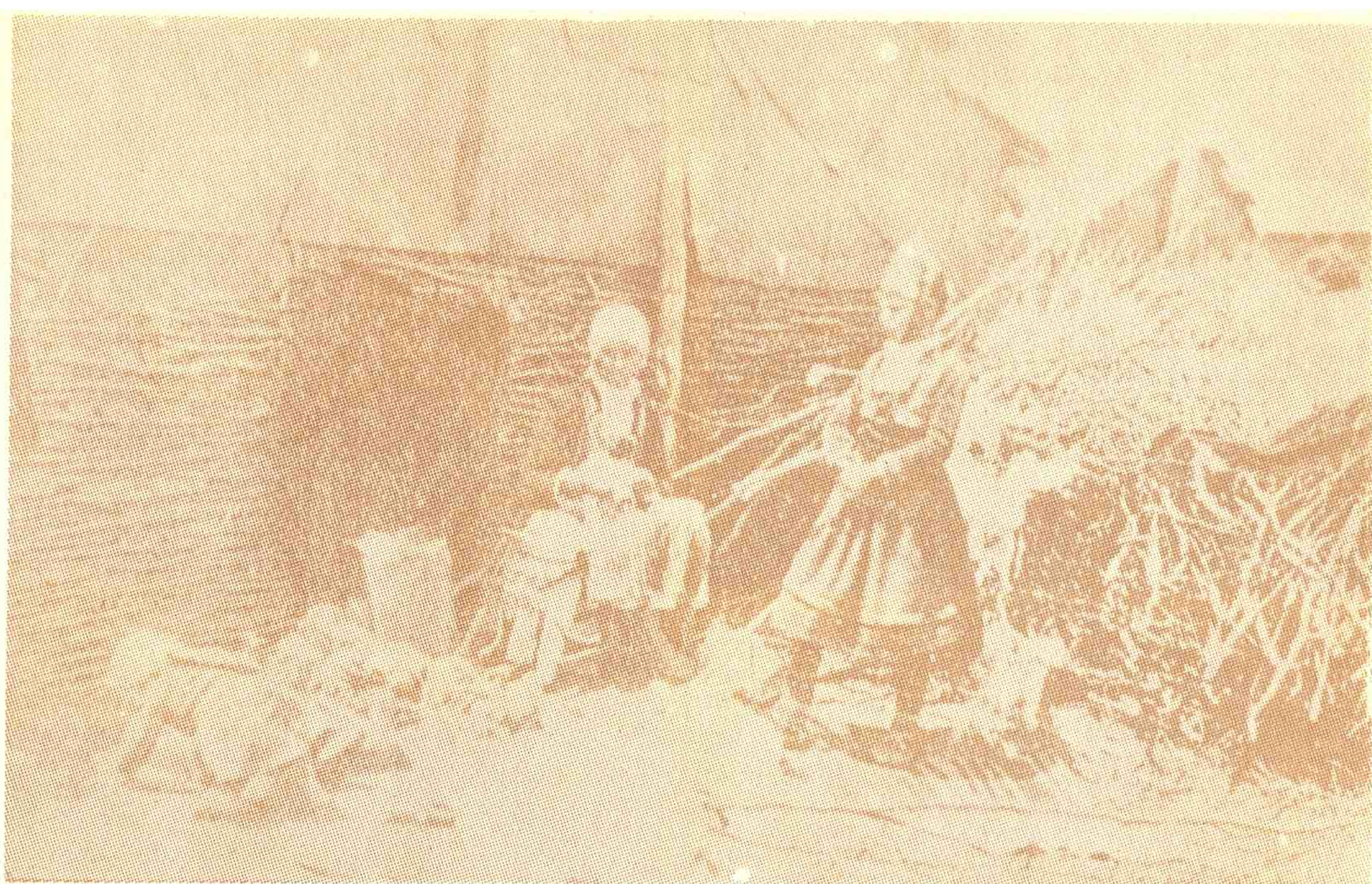
— **...Ei, iu este această țară ? Cari sint mulți armâni aclo ? Ți piste aveți aclo ? Hiți ortodocsi ? Care ve urseste** (stăpînește) **? Bana este lișioară ?**

Le dedei răspunsuri care îi făcură să se mire mult.

Ceea de care se mirară mai mult fuse cînd auziră că în pămînturile noastre nu sunt nici arnăuți, nici greci, nici bulgari, nici turci ; că domnul nostru este român, că avem oștire română, că în biserică se citește în limba română și că avem clopote în biserici (**kembam**).

Îi întrebai dacă sunt mulți în acel loc, și răspunseră că acolo sunt mai mulți bulgari, dar că la Seres sunt ca iarba români : **„ca iarba armâni"** ; spre Bitolie nu se mai știe numărul lor : **„a nu se mai saie"**. Că ei se întind în Albania, pînă la marginile Mării Adriatice. Apoi sunt care locuiesc în Grecia : **«care șed tru Moreea»"**.

După aprecierile lui Bolintineanu, **numărul vlahilor balcanici s-ar fi ridicat la peste 1 200 00 suflete,** „afară de colonia din Grecia proprie" ; respectiv, era vorba de 450 000 armâni în Macedonia, 200 000 în Tesalia, 350 000 în Epir și Albania, 200 000 în Tracia, și Bolintineanu le-a totalizat „După însemnări pozitive ce putui să iau în urmă asupra populațiunei lor, atît de la autoritățile otomane, către care eram recomandat, cît și de la români". Referindu-se la receptarea deformată a prezenței românilor balcanici în scrierile unor călători europeni, Bolintineanu relevă adevărul că „Puțini călători și puțin au vorbit de românii din Macedonia. Nu se află notiții întinse în scrierile lor ; i-au confundat totdeauna cu grecii (nu întotdeauna și, mai ales, nu de către acei călători nepărtinitori și onești în observațiile lor — n.n.), cu albanezii, cu bulgarii. Lucrul se explică lesne — adaugă Bolintineanu. Cei mai mulți ce au călătorit prin aceste țări, cu ochii pe harte și pe alte cărți de călătorie, nu au cercetat țara, ca să afle ceva nou, și s-au mărginit să copieze pe cei de mai nainte călători. Au trecut numai pă aici și au întrebat, cercetat, studiat ceea ce puteau să știe fără a vedea în aceste țări, pe acești români în orașele lor, în satele lor, în văile lor, în munții lor, i-au auzit, i-au văzut și i-au luat de greci, de albanezi, de bulgari ; populația lor au număr-o la aceste două popoare ; limba lor au luat-o de greacă, slavă sau albaneză, portul lor, datinile lor avură aceeași soartă, atît în Macedonia și Tesalia, cît și în Albania și Tracia. **Și cu toate acestea ei formează un milion două sute de mii de suflete, cel puțin !"** (subl. n.).

Colibe ale păstorilor aromâni din Bulgaria

Pagini întregi sunt rezervate descrierii obiceiurilor de la naștere, nuntă și moarte — regăsindu-se în fiecare ceremonial similitudini cu cele nord-dunărene. Cît privește costumul românilor din Macedonia, el „varie după localitate. Cu toate acestea — precizează Bolintineanu — cei mai mulți poartă sarica de păr de capră și fesul cel mic roșu. Sub sarică, o cămașă, cioareci de păr de capră ; în unele sate mari sau orașe poartă șalvari, ilec, fes. Păstorii, veșminte albe". Întrebînd pe un român din Florina (așezare din Macedonia, la sud de Bitolia) care sunt satele locuite de armâni, în acea regiune, acesta îi răspunde printr-o sugestivă interogație comparativă : „Care sunt pădurile locuite de vînat ? Totuna este. Toate satele sunt locuite de români. Dar în unele sate sunt și bulgari, în altele albanezi ; de mă întrebai astfel în țara grecească, aș fi răspuns : acesta, acela ; de mă întrebai în Tesalia, aș fi zis : ținutul acesta, ținutul acela, sunt toți români. De la **Vlaco-Livadia** la **Bolianu** și **Vlaco-Iani** și pînă la Piana și Vlaco, treci tot printre români ca printr-o pădure. Dar — adaugă intervievatul — poci să-ți spui sate cu sutele pînă la Atena care au numiri românești ca cele ce am zis : Duminica, Cărpeniși, Geogița, Vălemisti, Flamuristi, Crețianu. Prin Tesalia, dar încă prin Macedonia !".

Vorbind despre ramurile vlahilor balcanici, Bolintineanu remarcă pe **moscopoleni** „semința cea mai apropiată de civilizație", care „a dat oamenii cei mai însemnați românilor, precum : Sina, Mocioni, Șaguna, Gojdu, marele grămătic și patriot Boiagi, Roza, ale cărui scrieri pentru români, o istorie și o geografie s-au pierdut. La Moscopoli (azi, localitate în Albania — n.n.) a fost cea dintîi tipografie (din Balcani — n.n.). Acolo s-a tipărit o **Evanghelie** în limba română, de părintele Daniil. Limbagiul lor este cel mai ales, precum se vede în scrierile lui Boiagi. Ei sunt românii cei mai plini de politeță, manieră delicată, vorbe alese pentru toată lumea și înșuși cu femeile lor care, ca și dînșii, au și delicatețea simțămintelor, și delicatețea corpului. Din toate femeile române, acestea sunt cele mai plăpînde, mai grațioase, mai delicate".

Cît privește **grămoștenii**, aceștia „sunt păstorii munților, vița cea mai curată. Ei au casele lor în munți și coboară cu turmele și copiii ca nomazii, în toate țările vecine. Acești gramusteni sunt renumiți, pentru că niciodată nu știu să mință. Femeile lor se ocupă cu facerea de covoare, velnițe, ciorapi renumiți în Turcia etc. Ei au păstrat tipul roman cu datinile. Limba lor este cea mai curată. Din acești oameni au ieșit oameni de arme precum Cara-George, frații Farmachi, generalul Cioga etc. Atît păstorii acestei seminții, cît și toți păstorii români ce locuiesc muntele Pindul, au o viață simplă și apropiată de timpii intîitori. Ei fac tasuri, fluiere, găvane, căușe, linguri de lemn, foarte fin lucrate. Cîntă cu fluierile arii duioase și pare că se așează oarecare raporturi între sunetul fluierului și turmele lor. El le comandă cu muzica ; au sărbători păstorești, dintre care cele mai mari sunt **tunderea oilor** și **fătarea mieilor**".

Poetul voiajor inserează în tot cuprinsul relatării călătoriei sale lungi și dese digresiuni impregnate cu un iz mesianic politico-național de nuanță liberală, dar și enunțuri ce s-au dovedit, în perspectiva timpului, ca fiind singurele modalități apte de a conserva și perpetua viața națională aromânească în Balcani. „Românii macedoneni vor să scape viața lor națională ? Caute să cugete, să simtă, să se exprime prin ei înșuși ; caută să se lumineze, să se agațe de limba lor română, precum cel care se îneacă se agață de o scîndură, care îl duce la țărm. Caută să se înțeleagă între toți cîți locuiesc Turcia, ca să contribuie a face școli în limba română, a introduce în bisericile lor limba română. Astfel pus pe o cale adevărată, va putea să meargă înainte. Mijloacele nu îi lipsesc — în toate timpurile acest popor a născut oameni renumiți".

În a doua jumătate a secolului trecut, interesul învățaților europeni, ca și cel al oamenilor politici și de cultură români, pentru starea națională, morală și materială a românilor balcanici — capătă noi extensiuni ; la adresa lor sunt formulate aprecieri dintre cele mai elogioase : „Cea mai frumoasă însușire caracteristică a aromânilor e năzuința de a se cultiva, pentru ca astfel să-și ușureze traiul. Aceasta e cu atît mai surprinzător, cu cît la așa ceva ne așteptăm puțin în țările Peninsulei Balcanice. Ei întrec în inteligență pe bulgari, albanezi și pe greci. Sunt deștepți și au pretenții modeste" — scria despre ei învățatul german G. Weigand. Un altul, F. Kanitz, releva că „Aromânii au o mare dispoziție pentru lucrările de artă și o aptitudine extraordinară pentru arhitectură", în timp ce englezoaica Mary Walker, care a vizitat regiunile locuite de vlahii balcanici în 1860, observa că „Aromânii stau în frunte ca spirit de antrepriză comercială, ca muncă și ca inteligență".

După 1860 — cînd la București se înființează un **Comitet macedo-român**, ce numără printre membri personalități precum C. A. Rosetti, Chr. Tell, C. Bolliac, D. Bolintineanu —, preocupările oamenilor politici și de cultură români pentru îmbunătățirea vieții spirituale a românilor balcanici sporesc considerabil. În 1861 este înscrisă în bugetul statului și suma de 14 000 lei destinată deschiderii **primei școli românești în Balcani** — respectiv, în comuna Tîrnova (lîngă Bitolia), condusă de D. Atanasescu ; în anul următor, este înființată, în Capitala tînărului stat român — București —, prima școală destinată pregătirii tinerilor aromâni sud-dunăreni, pentru ca, la rîndul lor, aceștia să devină învățători în localitățile românești sau locuite de români din Peninsula Balcanică. Primii învățători aromâni sunt I. Ș. Tomescu, la Avdela (1867), D. Cosmescu, la Gropeși (1867), A. Mărgărit, la Vlaho-Ctisura (1868), C. Tomara, la Ohrida (1868), St. Ciomescu, la Crușova (1868) etc. În 1868, apariția primei serii a publicației cu un titlu ce nu mai are nevoie de comentarii — „Albina Pindului" (condusă de poetul și publicistul de origine aromână Gr. H. Grandea) —, vestește începutul unei jurnalistici fructuoase, circumscrise preocupărilor neamului românesc din Balcani. Amintim, în acest context, că următoarele două apariții vor fi „Frățilia întru Dreptate", scoasă de V. A. Urechia, în 1880, și **Albumul Macedo-Român**, tipărit, la București, tot în același an, de asemenea sub îngrijirea lui V. A. Urechia. Albumul — raritate bibliofilă, astăzi — a apărut în condiții grafice excepționale, găzduind în paginile sale, somptuos ornate, contribuțiile a nu mai puțin de 172 colaboratori, români și străini, toate notabile personalități culturale și politice ; ele au reliefat trecutul glorios al neamului românesc, unitatea sa etnică, a limbii sale, necesitatea cultivării tradițiilor și a emancipării culturale a aromânilor, constituind, în

întregul său, așa cum afirma V. A. Urechia, „un real simbol de pace, de adevărată înfrățire, prin reciproca respectare a drepturilor neprescriptibile ale fiecăruia" dintre neamurile Peninsulei Balcanice. De remarcat faptul că inițiativa apariției acestui monumental op tipografic a aparținut diplomatului român, de origine aromână, Trandafir Djuvara.

În acest context, stimulator al preocupărilor pentru soarta românilor balcanici, se înființează, la 23 septembrie 1879, **Societatea de cultură macedo-română**, cu sediul la București. Cu prilejul declarării sale ca persoană juridică, de către Adunarea Deputaților, la 2 aprilie 1880, raportorul la proiectul respectiv de lege evidenția faptul că „Scopul acestei societăți eminamente națională este să răspîndească învățătura și să întrețină bisericile la frații noștri din partea cealaltă a Dunării cărora le lipsesc toate, pentru a se bucura de luminile veacului în care trăim".

În deceniile ce au urmat pînă la primul război mondial, dar și în perioada interbelică, viața vlahilor balcanici este din ce în ce mai profund relevată în lucrări și studii de specialitate (istorie, filologie, folcloristică, literatură), inclusiv de către specialiști ieșiți din rîndul lor — precum P. Papahagi, G. Murnu, T. Djuvara, I. Caragiani, Gh. Zuca, V. Diamandi, M. Beza, Th. Capidan, N. Batzaria, T. Papahagi, V. Papahagi ș.a. Relevînd virtuțile vlahilor balcanici, marele filolog Tache Papahagi avea să scrie că „Din conglomeratul pestriț al naționalităților balcanice care locuiesc mai ales în Macedonia cea vecinic scăldată în sînge, cea mai interesantă individualitate etnică pentru orice vizitator strein, sub toate raporturile, e cea a aromânilor. Un neam viguros și plin de voiniciune ; ospitalier și generos chiar față de dușmanii săi ; animat de un puternic sentiment de libertate deplină și susceptibil oricărei culturi ; o fire nobilă și plină de mărinimie : iată aromânul".

Pe de altă parte, numeroși sunt oamenii de cultură români ce întreprind adevărate peregheze în Peninsula Balcanică, cu intenția declarată de a cunoaște, la fața locului, nevoile și viața neamului românesc trăitor în această parte a continentului. Unii dintre ei au avut timpul, inspirația și predispoziția de a așterne pe nu puține pagini impresiile și observațiile rezultate din respectivele excursiuni — ele constituindu-se, peste ani, în prețioase mărturii privitoare la vlahii balcanici.

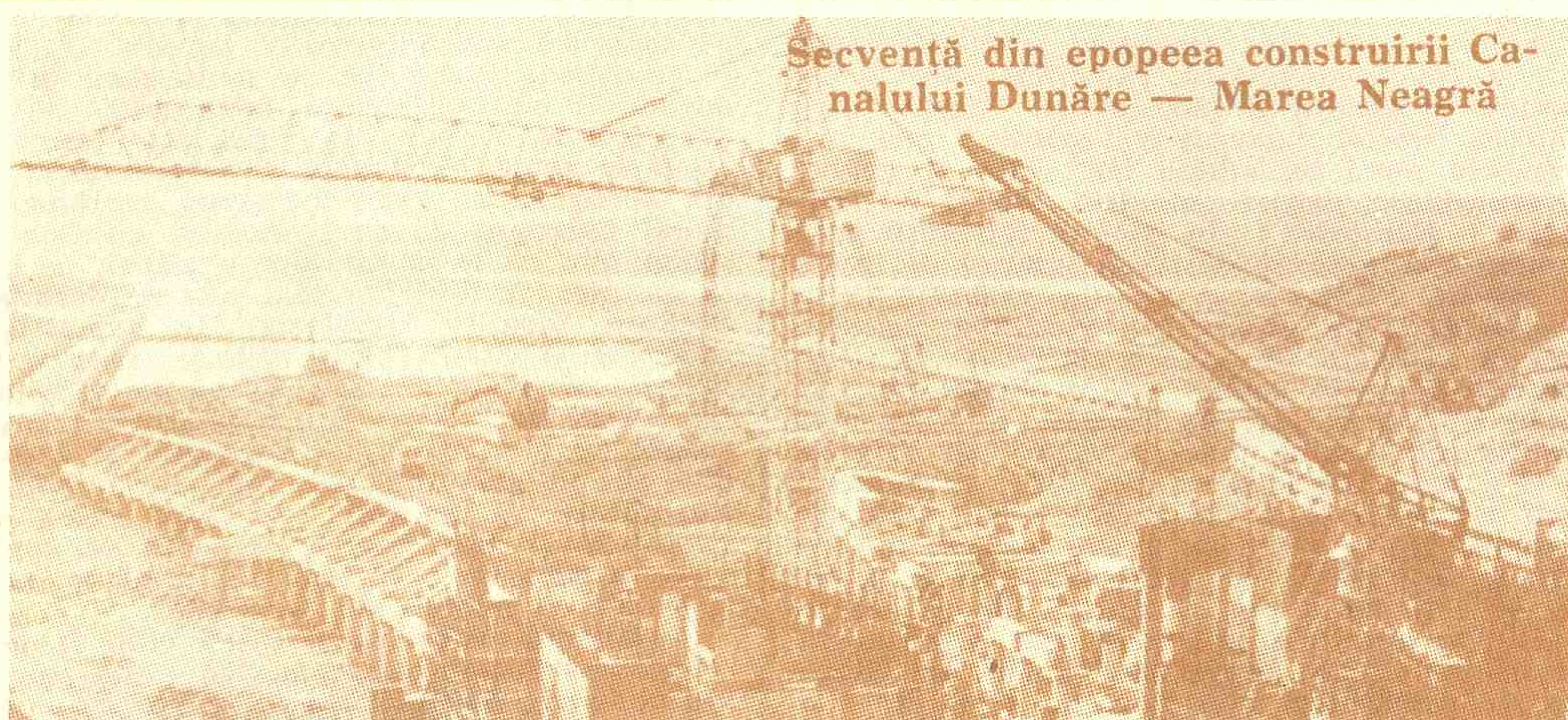
Cea mai impunătoare relatare asupra unei călătorii la aromâni a venit, în ultimul deceniu al veacului al XIX-lea, din partea poetului (și doctor în filosofie) **Ioan Nenițescu**, și ea a apărut, în 1895, la Institutul de arte grafice Carol Göbl, din București, sub titlul **De la românii din Turcia Europeană.**

Subintitulată **Studiu etnic și statistic. Cu aproape una sută de gravuri și cu o hartă etnografică** — volumul depășește, în fapt, simpla condiție a unei relații de călătorie, autorul „Puilor de lei" nestrăbătînd, de altfel, decît puține dintre așezările vlahilor balcanici din partea europeană a Imperiului otoman, respectiv Pîrleap, Crușova, Gopeș, Tîrnova, Magarova, Nijipole, Bitolia, Moloviște, Ohrida, Corceaua, Moscopole, Beala, Salonic ; el se constituie nu doar în descrierea fotografică a celor văzute, nu numai în redarea unor impresiuni asupra mentalității, obiceiurilor și tradițiilor locuitorilor așezărilor parcurse, nu numai în localizarea geografică a acestora ; deopotrivă, I. Nenițescu a izbutit înfățișarea, într-o veritabilă panoramă, a bogăției existenței neamului românesc în tot cuprinsul Peninsulei Balcanice, a vitalității și specificului vieții sale spirituale și naționale într-un vast areal ce se înfățișa cercetătorilor și politicienilor europeni ca un adevărat creuzet de neamuri — fiecare cu interese și aspirații proprii, nu de puține ori chiar vădit divergente, dar toate căutînd să-și edifice o viață națională distinctă, cu o personalitate specifică.

Avînd drept scop al călătoriei, desfășurată în vara anului 1892, „de a vedea însumi schimbarea ce a dat naștere școlii române din Turcia, școală ce la rîndul ei a rechemat la viața națională și culturală pe aromân, cu deosebire pe cel din Turcia europeană (...) (și) a face o numărătoare a acestui neam frate, deoarece scriitorii vechi și mai noi, ce studiasem și înainte de plecare, se exprimă prea despărecheat asupra numărului, întinderei și pozițiunilor geografice ce el ocupă" —, voiajorul român nu s-a limitat, prin urmare, doar la o descripție fadă, turistică, de clișeu imagistic, căci „Călătorind eu tocmai în lunile de vară, în fiecare comună unde ajungeam, găseam o mulțime de comercianți și industriași (meșteșugari — n.n.) aromâni reîntorși, ba din diferite orașe ale Macedoniei, ori ale Traciei și ținutului Seres, ba din orașele Albaniei și Epirului, ale Tesaliei și Greciei, ale Bulgariei, Serbiei și Rumeliei, ale Novibazarului și de pretutindeni din Peninsula Balcanică, dar mai ales din Turcia Europeană, gata a-mi pune la dispoziție cunoștințele lor despre cele ale neamului armânilor. Și cunoștințele cîștigate într-o comună nu le primeam ca desăvîrșite, ci le controlam prin noile informații ce căpătam în alta".

Ghidindu-se după aceste eficiente norme metodologice, I. Nenițescu **cifrează numărul „poporului armânesc" la 861 000 locuitori** — respectiv, incluzîndu-se aici numai vlahii din Turcia europeană (fără, deci, cei din Grecia, Bulgaria și Serbia, în configurația geografică, restrînsă, de la sfîrșitul veacului trecut), fiecare dintre ei fiind socotit „harnic la muncă, îndrăzneț în întreprinderile sale, viteaz în luptă, răbdător în nenorociri, înțelept în vremuri tulburi ca și în timp de pace, tenace întru păstrarea vieții, iubitor și curat în casă, gata a-și da și viața pentru familie și capabil de cele mai înalte sacrificii cînd se devotează unei idei. Așa este armânul și tot poporul armânesc și așa îl cunosc toți conlocuitorii lui din Peninsulă".

Dintre așezările vlahilor balcanici, puternic este impresionat călătorul nostru de Crușova (la nord de Bitolia), „Veneția de uscat ce se dă în Macedonia acestui minunat locaș", cu „Zidiri frumoase cu mai multe caturi, biserici mărețe, locuințe înalte și masive, toate presărate printre plopi piramidali și alți arbori de tot soiul". În reflecțiile sale asupra rostului habitatului aromân în locuri de munte aproape inexpugnabile, I. Nenițescu sesizează, în fapt, motivația unui proces istoric de lungă durată : „La cîmp prea ar fi stat armânul crușovean în calea tuturor, sau mai drept vorbind : la voia

Secvență din epopeea construirii Canalului Dunăre — Marea Neagră

Călătorind prin țară

ORIZONTAL : 1) Oraș cu vechi tradiții în dezvoltarea economică și socială din județul Caraș-Severin, nod de cale ferată, avînd printre altele o termocentrală, unități de industrie alimentară și de prelucrarea lemnului ● Roma în limbajul cronicarilor. **2)** Municipiu în județul Galați printre ale cărui unități industriale figurează o fabrică de conserve, o întreprindere de reparații auto etc. ● Reședință moldoveană de județ cu o puternică dezvoltare industrială : construcții de mașini, prelucrarea lemnului, textile, produse alimentare și chimice etc. **3)** Localitate în U.R.S.S. ● La intrarea în Turda ! ● Împrejurare. **4)** Localitate în R.S.F. Iugoslavia ● Unul din cele mai însemnate puncte de frontieră ale noastre unde se face legătura feroviară cu o serie de țări vest-europene. **5)** La ieșirea din Sascut ! ● Vechi centru metalurgic situat la poalele munților Sureanu, actualmente cunoscut și în ce privește industria construcțiilor de mașini, prelucrarea metalelor, confecțiilor și materialelor de construcții ● La intrarea și ieșirea din Caracal ! **6)** Creangă ● Pitorească așezare în județul Brașov, în care se află o termocentrală, întreprinderi de material rulant, de mașini și utilaj agricol etc. **7)** Stațiune balneară în județul Ialomița cu ape minerale și nămol terapeutic ● Așezare rurală. **8)** Scriitor român de naționalitate maghiară, autorul unor note de călătorie strînse în volumul „Mierlă și apostol" (András) ● Anatomie (abr.) **9)** La intrarea în Urziceni ! ● Teleorman ● Ialomița ● Brăila. **10)** Localitate maramureșeană cu exploatări de plumb, minereuri complexe, andezite ● Oraș în nord-vestul județului Hunedoara, cunoscut prin exploatările sale miniere auroargentifere, întreprinderi textile. **11)** Aflată în județul Bihor, această localitate a cunoscut și ea o dezvoltare importantă (industrie de produse textile, materiale de construcții, ateliere de reparații) ● Stațiune balneoclimatică în județul Sibiu în care sînt exploatate și gazele naturale.

VERTICAL : 1) Cunoscut centru al metalurgiei feroase din Caraș-Severin, situat pe Valea Bistrei (2 cuv.) **2)** Municipiu de pe Valea Bîrzavei cu o veche tradiție industrială, a cărui economie este dominată de metalurgia feroasă, industria construcțiilor de mașini și prelucrarea metalelor ● Oraș. **3)** Așezare situată la 30 km de Satu Mare ● Final la șah ● Ierbivore. **4)** Constelația Vulpecula (abr.) ● Așezat pe rîul cu același nume, în partea de sud-vest a județului Gorj, acest oraș a devenit în anii noștri un important centru al industriei carbonifere. **5)** Pană de despicat lemne ● Gînditor renascentist german (1401—1464) ● Agenția de presă din Nepal. **6)** Important nod de cale ferată pe linia spre Pitești și spre Pietroșița. **7)** Centru minier pe Valea Jiului, cunoscut pentru exploatările de huilă. **8)** Insulă vietnameză în Marea Chinei ● ...Iulia, reședință de județ transilvană, devenit un

important centru economic și social-cultural, cu multe unități economice de importanță republicană. **9)** Localitate în județul Gorj ● „Landing Ship Tank" (abr. mil. engl.) ● Radu Zărnescu. **10)** Oraș tulcean, port la Dunăre, cu o industrie de produse alimentare și textile, exploatări de calcar etc. ● Reprezentant domnesc în Oltenia. **11)** Situat la 35 km de Ploiești, acest oraș beneficiază de o serie de unități ale industriei alimentare, de prelucrare a fructelor, fabrică de stofe, de mobilă etc. ● Municipiu așezat pe rîul Arieș, important centru industrial, cunoscut mai ales pentru industria sa de materiale de construcții, a sticlei, porțelanului, produselor chimice etc.

Dicționar : ESIL, LIS, VUL, CUSA, RSS, TRE

Doru Bănculescu

tuturor. Familia lui, sacra lui familie, prea ar fi fost expusă la încercări ce i-ar fi atins curățenia (etnică și morală — n.n.). Mîndria lui de rasă și sentimentele lui de moralitate prea ar fi... fost rănite. De aceea armânul trebuie să-și fi zis : „Fie altora rodnicia și dulceața cîmpiei și a luncilor... ! Eu mă mulțumesc să-mi păstrez neatinsă mîndria și familia curată... !“ și luîndu-și nevasta și copiii de mînă s-a suit la munte. Neîndoios, aceasta trebuie să fie istoria întemeierii Crușovei. Simțul defensivei morale a ales locul acestei comune, și el a întemeiat-o“ : în 1892, Crușova avea 14 500 de armâni și 1 000 de bulgari.

Ca pretutindeni în așezările vlahilor balcanici, și în casele crușovenilor „domnește o minunată și adevărat înveselitoare curățenie. Și toată casa — precizează atentul observator — e dusă numai de muncitoarea femeie armâncă, care și spală, și de bucate îngrijește, și toate le face cu mîna ei. Cînd te găzduiește armânul, cu drept vestit de ospitalier, îți pune la dispoziție o cameră curată, o măsuță de scris învelită cu o țesătură ieșită din mîinile stăpînei de casă, și un pat alb și din nou primenit. Masa este bogată în fructe, în brînzeturi și în vinuri puternice din viile“ ce se găsesc prin împrejurimi.

Ca și D. Bolintineanu, și acest poet-voiajor face dese referiri la obiceiurile și tradițiile armânilor, în special la cele legate de naștere, botez, logodnă și nuntă, de moarte — evidențiind, pe spații mai generoase, însă, aceleași trăsături și componente. Prezentînd obiceiurile de nuntă, de pildă, I. Nenițescu face observații de mai relevantă profunzime, subliniind că doar „cunoașterea datinilor acestora nu fac încă destul de înțeleasă nunta armânilor. Spre a avea deplina înțelegere a unuia din actele cele mai însemnate din viață, act prin care se face începutul întemeierii familiei, este necesar a arunca o privire încă mai adîncă în însuși interiorul familiei și a vedea acolo, atît preliminariile nunții, cît și traiul fetelor în casa părintească“.

„Aruncînd o privire mai adîncă în însuși interiorul familiei armâne“, călătorul nostru sesizează și el rolul precumpănitor pe care îl are femeia în menținerea, perpetuarea și consolidarea tradițiilor familiale — prin aceasta, ale neamului —, de unde **grija cu totul deosebită ce se are pentru creșterea și educația tinerelor fete.** „Mamele sunt cuprinse de grijă îndată ce capătă fete. Ele se bucură în taină mai mult decît de băieți, și totuși și grija le cuprinde, căci trebuie cît de timpuriu să se gîndească la zestre și să înceapă a economisi și a strînge. Abia se ridică o fată, că mama o și învață cîte puțin a fi folositoare în casă. La vîrsta de nouă sau zece ani, cînd copila face o mică greșeală, mama îi zice : „ți nu'nveți lea hilie ?... ți numă va s'iai di la vițini ? și ți casă va s'dischidz ?“, adică : de ce nu înveți copilo ? ce nume vei avea tu între vecine ? și ce casă o să deschizi ? În această zicere, ce se adresează în fiecare casă fetelor, se văd — explică I. Nenițescu cititorilor săi români — două lucruri : mai întîi, mama dă a înțelege fetei, încă de timpuriu, că ea este numai un oaspe sub acoperămîntul părintesc, căci „ți casă va s'dischidz ?“ însemnează : în ce familie o să intri dacă vei rămîne o leneșă ? și nu vei învăța ale casei ? — și al doilea : se invederează însemnătatea ce are în viața unei fete opinia lumei, a vecinei. Și în adevăr, femeile vecine se interesează foarte mult dacă o fată e cuminte și harnică, în care caz și încep a o lăuda și a „pune ochii pe ea“, iar de află că e leneșă și nesupusă o hulesc așa cum știu femeile a huli, și-i îngreunează foarte mult măritișul. De aceea fetele încă de la opt ani sau nouă pun oarecare grijă pentru îmbrăcăminte și caută a se arăta bune, modeste și curate vecinelor și femeilor străine. Fetele învață de timpuriu — continuă I. Nenițescu — a cînta și a dănțui bine, mai ales pentru că ele ca mirese sunt datoare să joace un danț național, măcar (...). Cu cît fetele se măresc cu atît mamele le ascund tot mai mult. Abia în zilele onomastice ale părinților dacă sunt vizibile pentru intimii casei, cînd servesc dulceața, însă și atunci nici nu salută, nici nu răspund la salutările ce li se adresează. La biserică fetele nu se pot duce decît de trei ori într-un an ; în una din aceste dăți ele se împărtășesc, iar altă mergere la biserică este vinerea Paștilor. În ziua aceasta se îmbracă în hainele cele mai frumoase, și dacă nu au, se împrumută cu haine de la miresele ce au sărbătorit nunta în carnavalul trecut. La biserică, tinerii de însurat stau la pîndă ca să le vadă și atunci își pun ei ochii pe fetele care le plac, dar și ele tot atunci își fac alegerea pe cît posibil, căci fetele merg spăsite necătînd nici în dreapta, nici în stînga și părinții le priveghează de-aproape ca să nu răspundă la semnele tinerilor. De obicei armânii își mărită fetele între 15 și 18 ani ; o fată rămasă nemăritată pînă la 21 sau 22 de ani e considerată ca fată bătrînă și femeile caută causa acestei întîrzieri, făcînd fel-de-fel de conjecturi menite a-i împiedica încă mai mult măritișul“.

Vizitînd Tîrnova, I. Nenițescu vorbește pe larg despre cele două școli ale armânilor de aici (de băieți și de fete), „amîndouă bine populate și bine conduse“. Directorul celei de

Vedere generală a orașului Moscopole (Albania), vestit centru al vlahilor balcanici

băieți, „cea mai veche dintre școalele armânești din Macedonia“, era D. Atanasescu, „unul dintre cei dintîi luptători pentru redeșteptarea națională a armânilor“ ; arătînd istoricul înființării de școli românești în Balcani, autorul relevă că „Luptele, chinurile și durerile prin care a trecut acest institutor armân alcătuiesc cea mai dintîi și cea mai plină de jale pagină a istoriei înființării școalelor românești în Macedonia, istorie ce nu este alta decît un lung martirolog“. Între alte școli românești din localitățile vizitate, sunt remarcate cele două școli primare din Bitolia, liceul cu 7 clase de băieți (cu internat) și școala normală de fete (tot cu internat) din același oraș, în care — se precizează — din cei aproximativ 40 000 de locuitori, cei mai mulți erau armânii (15 500), după care urmau turcii (peste 11 000), bulgarii (7 000), albanezii (3 000), evreii (2 000) și sîrbii (1 000).

Pagini întregi sunt rezervate relevării obiceiurilor, folcloristicii și a tradițiilor istorice ale **ramurii armânești a fărșeroților,** despre care „istoria Greciei moderne și poesia populară greacă e plină de vitejia lor“. Iată ce spune, în continuare, despre „mîndrul trib al fărșeroților“, I. Nenițescu : „În genere, fărșeroții sunt oameni iuți, gata de ceartă și iubitori de luptă. În veacul de mijloc ei au dus războaie grele și mai apoi nu puține din victoriile Veneției fost-au cîștigate de celnicii fărșeroți. Ei sunt conduși de niște celnici care adesea stau în capul a cîtorva mii de suflete. Și adesea o familie are o sută, două și chiar trei sute de oi și o sumă oarecare de cai, catîri și de asini, încît cîteodată unul din aceste mici sate de fărșeroți are o avere de cîteva zeci de mii de vite, și reprezintă o însemnată putere de brațe, tot atît de bune pentru muncă ca și pentru luptă. Un proprietar mare de vite, sub ale cărui ordine trăiesc cîteva sute și alte ori cîteva mii de proprietari mai mici de vite, este un celnic. El este de fapt un **domn,** un **voivod.** El conduce producțiunea micului său popor, ca și desfacerea producțiunilor acestuia ; el tratează cu autoritățile pentru pășune și pentru toate celelalte trebuințe ale domniatului său, el judecă, el condamnă și pedepsește, el sfătuiește și iartă“. Continuînd remarcile asupra caracteristicilor **instituției celnicatului,** cu tradiții din cele mai îndepărtate la vlahii balcanici, naratorul ne informează că **„Celnicatele** sunt un rest istoric ale vechilor **Domnate armânești,** de care au fost foarte multe în Pind, în Epir, în Albania, în Tesalia, în Balcani și în munții Rodop în timpurile veacului de mijloc și pînă la începutul secolului al 19-lea. Pe cînd tiranul din Ianina, Ali-Pașa-Tepeleni, purta în Epir și Albania armele sale încruntate de sînge creștinesc, și mai ales de sînge armânesc, în comuna Avela, așezată pe înălțimile Pindului, stăpînea un celnic sau un domn armân numit **Alexi Bardă** sau **Bardă Alexi.** El nu era Domn ales de poporul său, ci prin **grația lui Dumnezeu** stăpînitor, și era judecător și executor al sentințelor sale și tot poporul îi dădea cea mai deplină supunere. Turcii — povestește, în continuare I. Nenițescu — nu numai că nu intrau în Avela, dar și respectau acest dominat cu drepturile lui din vechime“. Pentru a se pune la adăpost, însă, de furia și lăcomia Pașei de la Ianina, și auzind despre distrugerea înfloritorului oraș armânesc Moscopole, celnicul menționat hotărește coborîrea din Pind a peste 600 de vlahi fărșeroți și epiroți, așezîndu-se „lîngă orașul Veria, în munți, nu tocmai departe de marele oraș Salonic, pe armânește Sărun sau Săruna. Tot drumul îl făcură înarmați, și odată ajunși în locul ce-și aleseseră în Macedonia și care **e întărit de natură, ca toate comunele armânești** (subl. n.), ei întemeiară călivele, cătunul sau comuna ce și pînă astăzi poartă numele întemeietorului. Acum călivele acestea s-au prefăcut într-o puternică comună cu case de piatră, și numele ei sună aci Bardă Alexi, aci Bardalexi, și chiar Baralexi, iar scriitorii greci, ca să-i ascundă originea aromânească, o numesc Patralexi“.

Cît privește **îmbrăcămintea vlahilor balcanici,** ce-și trag denominațiunea de la satul Frașari (azi, în Albania), și a căror ocupație principală era păstoritul — I. Nenițescu are numai cuvinte pline de superlative. „Portul fărșoretesc, atît al bărbaților, cît și al femeilor, dar mai ales al femeilor, **este neîndoios cel mai frumos între toate porturile armânești și între cele ale celorlalte popoare din Peninsula Balcanică** (subl. n.). Portul grămușteanilor aduce cîtva cu cel al fărșeroților, întrucît și la unii și la alții domnește albul. Cînd vezi de departe un fărșerot stînd pe coasta munților și priveghind turma ce paște, pare ca o zeitate muntenească înmărmurită (...). Culorile de pe toate hainele fărșeroatei nu sînt țipătoare, ci armonizate între ele cu mult gust, ceea ce dovedește că sentimentul frumosului e bine dezvoltat la femeia din acest grup armânesc, ca și la toate româncele de pretutindeni. Tot din portul ei se vede înălțimea sentimentului moral conștient de sine, căci ea nu este stăpînită nici de falsa pudoare a slavei, ce caută să ascundă cu totul formele, nici de dorința de excitare, care le dezvelește pe jumătate, ci păstrează o cuviincioasă mijlocie, ceea ce dovedește că fărșeroata este sigură de virtutea ei. De portul fărșeroatei ține nelipsit și o batistă, cusută cu o foarte mare măiestrie și împodobită cu un gust din cele mai alese. Batistele fărșerotești se bucură de mare renume în Peninsulă și sunt foarte căutate de femeile turce și albaneze ; acestea din urmă le cunosc și le cer cu numele de fărsuliate“.

Fenomenul **coborîrii și suirii oilor la munte** — reprezintă pentru armâni unul din cele mai semnificative și importante momente, cu o semnificație perenă, din viața lor. „Un fapt foarte însemnat în viața poporului fărșeroților este pribegirea dintr-un loc în altul cu turmele, datină pe care ei o au comună cu frații lor epiroți. Populația unei întregi comune, adesea de mai multe mii de suflete, se ridică, la apropierea sfîrșitului toamnei, și părăsind călivele așezate totdeauna pe piscurile și pe plaiurile celor mai înalți munți, pleacă spre țărmuri mai văratice unde turmele să găsească de pășunat pînă la începutul lui aprilie. Neam de neam fiind fărșerotul, ceea ce el iubește mai mult după femeia și copiii lui este turma lui, după ale cărei nevoi și trebuințe își reglează viața“; pe de altă parte, însă, „Călătoriile acestea anuale nu sunt prea folositoare turmelor și vitelor lor, și probegirea aceasta este și causa cea mare care a întîrziat atît de mult răspîndirea culturei și binefacerilor ei printre fărșeroți. Armânii care îngrijesc în Macedonia, Epir, Albania și Tesalia de cultura fraților lor ar trebui — atrăgea atenția, pe bună dreptate, I. Nenițescu — să se gîndească din timp la toate și pentru luminarea lor. Școlile românești ambulante, ce umblă pribegind după urma fîrșeroților, nu rodesc îndestul, deși bine este că sunt și asemenea școli“.

O parte a călătoriei din 1892 se desfășoară pe teritoriul de astăzi al Albaniei, scopul lui I. Nenițescu fiind **vizitarea faimosului — altădată — oraș armânesc Moscopole.** Drumul spre acesta trecea prin marea localitate Pleasa, cu o „poziție din cele mai strategice, căci este așezată la o cheie de drumuri foarte însemnată. De aici se domină drumul spre Bitule, spre Ohrida și Struga, și deci drumul spre mare, cel spre Gheorgea (Corița sau Korce) și Ianina, și tot aici se desface un drum spre Castoria, oraș așezat pe un promontoriu, ce avansează în lacul Castoria, și a cărui populație este compusă din armâni, turci, evrei și ceva albanezi“. Din to-

Aromânii din Bulgaria și locuințele lor din munți

talul de 18—20 000 de suflete, cît cuprindea Gheorgea, aromânii numărau circa 5 000. „Cele mai frumoase clădiri din centrul orașului aparțin armânilor moscopoleni, care și alcătuiesc elita orașului Gheorgea. Între familiile moscopolene mai însemnate sunt Moscu, Balauri etc., între cele de fărșeroți, adică de armâni din Frășari, este Balimace".

Pe larg se oprește călătorul nostru asupra celor văzute și a reiterării istoriei falnicului oraș Moscopole (**Voscopole**), „așezat pe cinci coline acoperite astăzi de ruine peste tot. Priveliștea aceasta umple de jale inima călătorului și fără voie el condamnă amintirea satrapului Ali-Pașa, care condus de lăcomie a amestecat cu pămîntul înfloritoarea metropolă a trunchiului voscopolean. Intrînd în oraș dai de livezi și de grădini, încă înconjurate cu garduri de piatră cioplită, dai de ruine de case mari în marmură cu curțile pavate cu plăci pătrate de piatră și împodobite cu cișmele minunate. Mai încolo dai de ruinele unor case ce seamănă mai mult a palate. În toate stradele se văd fîntîni și șipote cu o apă bună cristalină și chiar prin oraș șerpuiesc o sumă de rîulețe în toate sensurile. Se vede îndată cît de bogat și de civilizat a fost acest mare oraș. Douăsprezece biserici mărețe stau încă pînă astăzi în picioare și se văd ruinele a altor 12 biserici. Armânii au aici două școli, una de băieți, una de fete în niște adevărate palate. Se găsesc în Voscopole sau Moscopole sau Moscopol și cîteva familii de albanezi ortodoxi de curînd venite".

Pînă spre sfîrșitul veacului al XVIII-lea, în orașul Moscopole pulsa una dintre cele mai intense vieți social-economice și culturale din întreaga Peninsulă Balcanică, creatorii acesteia fiind locuitorii săi — vlahii. „Orașul Voscopol a jucat în secolul trecut (al XVIII-lea — n.n.) un rol din cele mai însemnate în Peninsulă, atît prin cultura locuitorilor lui armâni, cît și prin marea avuție și spiritul de întreprindere al lor. Aici a fost reședința unui arhiepiscop, au fost imprimerii, și se găsea pînă mai în anii trecuți o bogată bibliotecă, pe care administratorii și episcopii greci au sărăcit-o necontenit. Unii institutori armâni spun că au văzut hărți, cărți în pergament, imprimate în Voscopole, toate foarte importante și pentru armâni și pentru români. De asemenea zic că au văzut documente vechi privitoare la relațiunile voscopolenilor cu Triest, Veneția, Viena etc. (În 1931, istoricul Valeriu Papahagi publică, pe baza studierii arhivelor venețiene, **Les Roumains et l'Albanie et le commerce venetien aux XVII-e et XVIII-e siècle**, în „Melanges de l'ecole roumaine en France", iar în 1935 același laborios și extrem de scrupulos cercetător face să apară, la București, edificatoarea lucrare **Aromânii moscopoleni și comerțul venețian** — n.n.) Din acest mare oraș — își continuă relatarea I. Nenițescu — au plecat : familia Șaguna, din care se trage și marele om al Transilvaniei cu acest nume ; familia Dumba din care se trage consilierul aulic din Austro-Ungaria, d-l Dumba ; familia Sina, din care se trage Baron Sina, care cîtva timp a trimis bani pentru școalele din Voscopol, și alte încă multe familii ai căror urmași se găsesc în România. Însemnata avere a locuitorilor acestui oraș se pare că a impresionat atît de mult pe oamenii din Peninsulă, încît și astăzi se vorbește de ea în chip legendar. Lasă că le erau casele ca niște palate, cu ziduri de marmoră, că trăiau într-un belșug ca niște împărați, dar aromânii nu mai sfîrșesc a povesti, și albanezii de asemenea, că femeile voscopolenilor aveau pantalonii împodobiți cu „fluriі" și cu mahmudii de aur și că chiar minerele măturilor ce erau înșirate prin sălile de așteptare, se împodobeau cu aurării de către femeile voscopolene. Voscopole este metropola grupului armânesc voscopolean, răspîndit peste toată fața Peninsulei Balcanice, nu numai în Turcia. Dar s-au răspîndit și în Egipt, în Transilvania, la Marsilia și în alte locuri și țări". La vremea călătoriei autorului, populația armânească a fostului mare și vestit oraș număra 3 260 de suflete și avea două școli primare.

La sfîrșitul periplului său balcanic, ca delegat al statului român, I. Nenițescu are o întrevedere cu ministrul de interne Rifaat-Pașa, demnitar care s-a arătat receptiv la doleanțele firești ale armânilor de păstrare a unei vieți naționale proprii, avînd în vedere considerentul nedorinței guvernului său de a „preface pe pașnicul, onestul, muncitorul și cu adevărat credinciosul element (era, de fapt, un întreg popor... — n.n.) valah într-un element de desordine, subversiv și dușman" ; apoi, ministrul otoman adaugă : „România a crescut sub ochii mei. Am cunoscut-o de cînd a început a păși ca un copil mic, care învață a umbla ; am privit-o crescînd voinică și pornind la război și am văzut-o luîndu-și independența cu prețul propriului ei sînge. Allah ajută pe cei ce merită a fi ajutați".

Oglindă a vieții, a trecutului istoric, a mentalității și preocupărilor ramurii sud-balcanice a prolificului și tenacelui neam vlah, însemnările de călătorie ale poetului Ioan Nenițescu — din care am spicuit, în aceste rînduri, doar cîteva chestiuni, din multitudinea celor abordate — rămîn, peste ani, ca elocvente documente asupra caracterului unitar, în trăsăturile sale fundamentale, al vlahilor nord și sud-dunăreni, care, alături de celelalte popoare balcanice, și-au adus, și în trecut, una dintre cele mai relevante contribuții la îmbogățirea civilizației materiale și spirituale europene. Alte însemnări de călătorie, apărute în primele decenii ale veacului nostru, vor consemna și ele locul și prezența vlahilor în ansamblul celorlalte seminții din această parte a Europei. ■

Stoica Lascu

COMITETUL CENTRAL AL UNIUNII TINERETULUI COMUNIST
BIROUL DE TURISM PENTRU TINERET
CONSILIUL CULTURII ȘI EDUCAȚIEI SOCIALISTE
UNIUNEA ARTIȘTILOR PLASTICI

SALONUL REPUBLICAN DE GRAFICA SATIRICA AL TINERETULUI EDITIA a VII a

costinești 87

Între manifestările care deja au devenit tradiționale în Stațiunea tineretului Costinești se numără și Salonul republican de grafică satirică al tineretului. Cea de a VII-a ediție, de anul acesta, a avut vernisajul pe data de 29 iunie. Juriul alcătuit din Tudor Popescu, Ana Lupaș, Simona Vărzaru, Octavian Andronic, Mihai Stănescu, Dragoș Anton, Groza Mihai, Tudor Octavian, Nicolae Mirodone, Gheorghe Bejan a acordat următoarele premii :

● Dan Silviu TURCULEȚ — Ex aeqvo. Marele premiu și Premiul acordat de U.A.P. ● Radu POPOVICI — Ex aeqvo. Marele Premiul și Premiul ziarului Scînteia tineretului ● Sorin Dan SUHANE — Premiul II ● Virgil MILITARU — Premiul II și Premiul revistei „Flacăra" ● Valeriu MLADIN — Premiul III ● Cristian MARCU — Premiul III ● Teodor Adrian CENUȘĂ — Premiul III ● George LICURICI — Premiul Stațiunii tineretului Costinești ● Cristian TOPAN — Premiul revistei „Urzica" ● Marius DANILIUC — Premiul revistei „Viața Studențească".

Ca în fiecare an, tinerii găzduiți la Costinești, precum și vizitatorii stațiunii, pot admira expunerile în perioada iulie — august a.c.

Cu alura sa de adolescent perpetuu, Anthony Perkins şi-a marcat cariera, în vremea din urmă, cu seria de filme deschisă de pelicula lui Alfred Hitchock, vedeta americană jucînd rolul principal, pe Norman Bates, în „Psihoza". Apoi, pentru prima dată, Perkins a trecut de cealaltă parte a camerei de luat vederi, devenind regizorul şi producătorul (şi interpretul principal, bineînţeles) al filmului „Psihoza III".

— Am citit recent într-un ziar : „Ai impresia că Perkins este născut pentru a juca rolul lui Norman Bates". Cînd cunoşti nevroza personajului, acest lucru devine îngrijorător.

— S-a scris bine „a juca". Norman Bates nu îmi seamănă deloc.

— Atunci pentru ce un ziarist american a putut să afirme : „Primii patruzeci de ani din viaţa lui Perkins au fost un lung tunel de nebunie, de coşmar, cu un sfîrşit, din fericire, nesperat..." Oare întîmplător ?

— (Zîmbeşte). Bine zis. Dar totul este din cauza lui Marlon Brando ! El a declarat, odată, că n-ar putea crea şi n-ar putea da tot ce-i mai bun decît cînd este nefericit. L-am crezut, cum l-au crezut toţi actorii din generaţia mea.

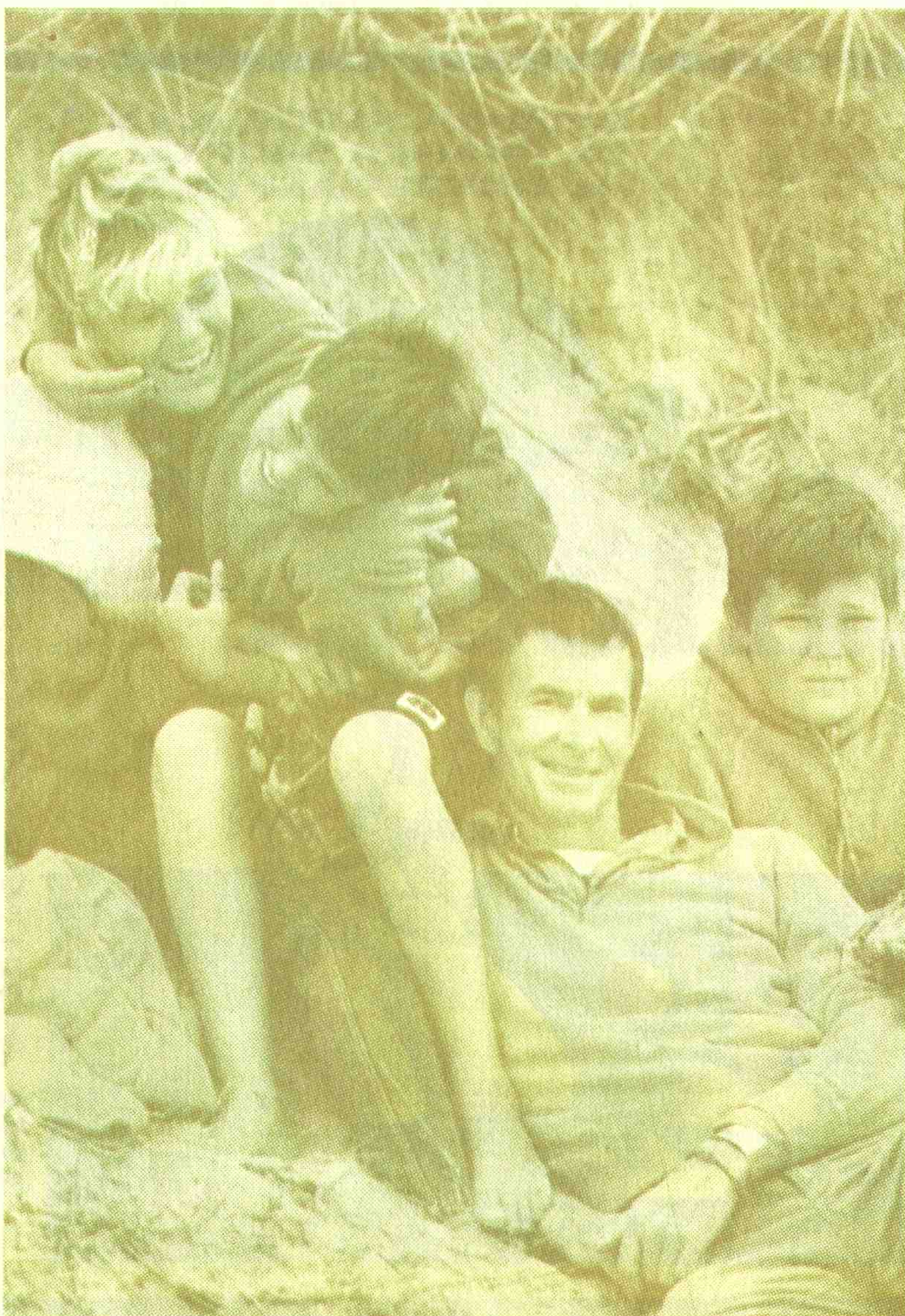
— Vai, cît de romantici ! Dar, se poate spune că toţi oamenii nefericiţi au şi talent ?

—(Izbucneşte în hohote). Dacă ar fi adevărat, aş fi cel mai mare actor de pe Pămînt. Mi-am petrecut tinereţea privindu-l pe Montgomery Clift distrugîndu-se cu droguri şi alcool. Multă vreme am avut naivitatea de a crede că trebuie să treci prin asta pentru a deveni genial.

ANTHONY PERKINS

„Datorită lui Berry, soţia mea, şi a copiilor noştri, trăiesc acum cei mai buni ani ai mei"

Anthony Perkins îşi petrece vacanţele de vară la Cape Cod, lîngă New York, cu soţia sa Berry — sora Marisei Beransor — şi fiii lor Osgood (12 ani) şi Elvis (10 ani).

— Pînă unde aţi ajuns ?

— Foarte departe.

— Cu drogul ?

— Nu. Încercam să mă fac cît mai nefericit. Se spunea despre mine : „Săracuţul de Perkins, are un aer atît de nefericit, se simte atît de prost... Ce s-ar putea face ca să-l ajutăm ?". E minunat să te simţi compătimit.

— Aparent, v-aţi descurcat. Care a fost „momentul adevărului" ?

— Aveam 35 de ani. Tocmai jucam într-un film care nu se mai termina. Întreaga echipă locuia într-un mare hotel. Seara, toţi se întîlneau, chefuiau, aveau aventuri amoroase. Eu, obsedat de ideea de a fi „un produs al nefericirii", trăiam ca un călugăr. Pînă într-o zi, cînd mi-am dat seama că atitudinea mea mă îndepărtase total de ceilalţi. La sfîrşitul filmărilor am început să mă analizez. Tot ceea ce-mi băgasem în cap s-a prăbuşit.

— Aţi avut multă vreme un aer de adolescent. Asta a fost în avantajul sau în dezavantajul carierei dumneavoastră ?

— Nu m-am gîndit niciodată. Diane Vreeland (celebră creatoare de modă din Statele Unite — n. tr.) spunea : „Exploataţi-vă cît mai mult slăbiciunile. Exageraţi-vă greşelile mai degrabă decît să încercaţi să vă pierdeţi în mulţime".

— Se povesteşte că Brigitte Bardot v-a invitat la un dineu într-o seară şi că în momentul în care v-a făcut anumite avansuri, aţi vrut să vă aruncaţi pe fereastră. De unde această teroare faţă de femei ?

— Nu era vorba de o fereastră, ci de un balcon. I-am povestit despre asta într-o zi medicului meu, care a găsit povestea cam exagerată. Dar e adevărată. În ce priveşte frica mea faţă de femei... (schiţează un surîs vag).

— Tatăl dumneavoastră a fost actor de teatru. Aceasta v-a influenţat în alegerea carierei ?

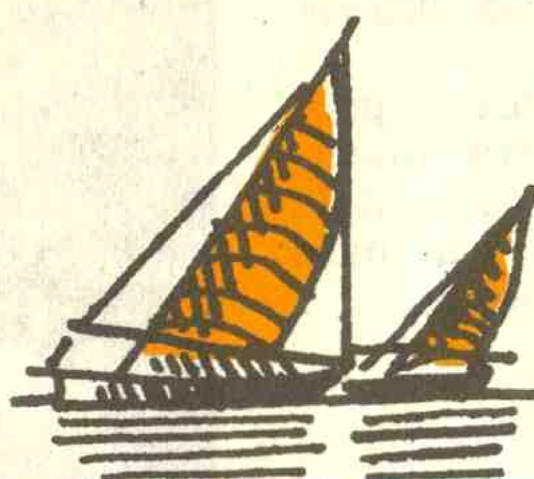
— Desigur. Tatăl meu a murit de inimă cînd eu aveam 5 ani. Un şoc teribil. Inconştient, m-am crezut responsabil de moartea sa. Îmi petreceam nopţile plîngînd în pătuţul meu, aşteptînd să revină. Nefiind lîngă mine să mă pedepsească atunci cînd făceam cîte o prostioară, a devenit un mit.

— Dacă ar trebui să schiţez un portret al dumneavoastră, aş spune : „După ani de nesiguranţă şi solitudine, Anthony Perkins trăieşte astăzi perioada cea mai fericită a vieţii sale".

— Trăiesc acum cei mai buni ani ai mei. Datorez asta lui Berry, soţia mea, şi copiilor mei. Atunci cînd ai o familie trebuie să veghezi tot timpul ca barca să nu se scufunde. Nu mai e vreme să-ţi priveşti buricul. Oamenii care caută cu orice preţ o astfel de siguranţă se războiesc toată viaţa cu morile de vînt.

Dany Jucaud

Traducere şi adaptare de Teodora Oprea

DE LA ALEXANDRIA LA CAIRO PRIN DELTA NILULUI

Fac cunoştinţă cu Egiptul debarcînd în portul Alexandria, înţesat de vapoare. Pe străzile din faţa gării maritime forfotă, mulţime pestriţă, comerţ ambulant şi prăvălii de tot felul. Tarabele de pe trotuare ispitesc pe turiştii proaspăt sosiţi cu puzderie de obiecte : vederi cu piramidele şi Sfinxul, statuete de bronz reprezentînd faraoni, pe Cleopatra sau pe Nefertiti — mama lui Tutankhamon —, cămile din piele de iepure de casă, inele, cercei şi coliere din alabastru în care fiecare mărgea e un mic scarabeu — acel gîndac sacru al egiptenilor antici. Dacă faci imprudenţa să încetineşti pasul te şi vezi asaltat de negustori în haine cenuşii sau albe lungi pînă la pămînt, purtînd pe cap turbane care le acoperă chipul ars de soare şi împodobit cu mustaţă neagră, sau de alţii îmbrăcaţi în costume europene, adesea ponosite, avînd părul creţ neacoperit. Faimoasa Alexandrie mi se înfăţişează ca un oraş cosmopolit, aproape european, cu străzile principale tixite de magazine felurite, restaurante şi cafenele egiptene. Oraşul întemeiat de Alexandru cel Mare în anul 331 î.e.n., devenit capitală a regatului Ptolemeilor timp de 300 de ani, important şi vestit centru comercial şi cultural al lumii elenistice şi romane nu păstrează mai nimic din trecutul falnic. După Cleopatra, ultima din dinastia Ptolomeilor, metropola a început să-şi piardă din însemnătate. Cînd musulmanii au pus stăpînire pe Egipt, epoca splendorii alexandrine trecuse, capitala de odinioară nemaifiind decît un simplu port. Sultanii ridicaseră o nouă metropolă, Cairo.

Curînd, las în urmă marele oraş care a reunit cîndva numeroase monumente celebre, dar care de mai bine de o mie de ani nu mai există. Aici s-a aflat „Farul", una din cele şapte minuni ale lumii antice, un turn de 100 m înălţime din care au mai rămas doar nişte blocuri de marmură şi stîlpi de granit înecaţi în apa Portului Nou. Aici a fost şi Museumul, cu celebra „Bibliotecă" conţinînd 70 000 de volume (cea mai mare de pe atunci), palatul Ptolemeilor şi multe altele. Maşina rulează pe autostrada care leagă Alexandria de Cairo străbătînd 220 kilometri prin partea occidentală a Deltei Nilului. Aerul e stătut, cumva pîclos. Nu bate vînt, deci nu ne paşte primejdia unei furtuni de nisip dinspre deşertul libian. Aşadar, iată-mă în partea cea mai fertilă şi mai bogată a Egiptului, în imensul triunghi format de mare şi cele două braţe ale Nilului — Rosetta la vest şi Damietta la est — numit de grecii antici „Delta" pentru că aduce cu respectiva literă din alfabetul lor. De atunci, indiferent de forma geometrică, toate pămînturile tinere în permanentă transformare de la gurile fluviilor, în care apele se întrepătrund cu uscatul aluvionar iar varietatea vegetaţiei luxuriante îşi are pereche numai în cea a faunei, au fost numite delte. Aceste tereniri nesigure dar bogate l-au atras de la începuturi pe om. Dovadă, primele civilizaţii s-au încropit în delte : cea chineză în Delta Fluviului Galben, cea indiană în Delta Indusului, cea sumeriană, asirobabiloneană şi mesopotamiană în Delta comună a Tigrului şi Eufratului, cea egipteană în Delta în care mă aflu. Unele dintre ele îşi păstrează încă total sau în parte natura primară cu peisaje originale şi atrăgătoare. Aşa este Delta Dunării căreia transformările aduse de om nu i-au alterat autenticitatea bogăţiei şi frumuseţile cu caracter de unicat. Altele s-au modificat radical. Aşa sînt deltele Rinului, Ronului, Padului şi Vistulei, aşa este delta aceasta, creaţie a celui mai lung fluviu din lume (6 671 km). La 25 kilometri în aval de Cairo, Nilul se despleteşte în mai multe braţe, navigabile fiind Damietta şi Rosetta, pentru a forma o imensă deltă, de 4 ori mai mare ca a Dunării, avînd 24 000 km² şi un front la Mediterana de 250 kilometri. Aici nu se mai văd munţi în zare şi fluviul fertilizator curgînd printr-o vale îngustă, cu versanţi abrupţi şi înalţi, uneori de peste 400 m, ca în porţiunea din amonte, înainte de prima cataractă aflată pe teritoriul Egiptului. Aici nu se mai văd nici măcar dunele gălbui ale deşertului ca în porţiunea ce precede oraşul Cairo. Totul este un şes nesfîrşit, deprimant. Cît cuprinzi cu ochii numai verdele veşnic al cîmpului brăzdat de o reţea de canale lungi care au în interior reţele mai mici, totul sub un cer senin, dogoritor. Un păienjeniş de căi lichide care satură de apă renumitul nămol nilotic, negru ca păcura, cultivat pînă în cele mai mici parcele. Dincolo de pinii, acaciile şi casuarinele de pe marginile autostrăzii văd ogoarele despărţite de canale prin valuri înalte de pămînt bătucit. Aceste obstacole opresc şi dirijează apele în epoca inundaţiilor (iunie-octombrie). Acum spinarea lor serveşte de drum pentru măgarii şi dromaderii cu poveri, pentru boii cu coarne lungi şi răsucite în formă de liră, ajutor preţios pentru felahi la munca cîmpului. Griul, deja răsărit, creşte viguros pentru prima recoltă. Se mai cultivă intensiv porumb, orez, legume (inclusiv batate), zarzavaturi şi chiar trestie de zahăr. Dar bogăţia principală rămîne bumbacul care ocupă aproape 50 la sută din deltă. Pretutindeni, pe ogoare baloturi şi saci cu capsule culese, gata de transportat. În preajma localităţilor livezi de portocali, lămîi, mandarine şi bananieri sau pîlcuri de curmali, cocotieri, mangotieri şi chiar cactuşi mari, amintindu-mi că mă aflu pe paralela 30. Satele au case din chirpici cu acoperiş fără pantă din ţesătură de trestie sau clădiri din cărămidă arsă, netencuite. Peste tot, prin curţi şi pe terase, un fel de ştiubeie conice din lut la dispoziţia porumbeilor. Pe alocuri cuptoare de copt cărămidă care scot trîmbe de fum înecăcios. Bărbaţii calcă alene măturînd uliţele cu halate cenuşii sau negre bătîndu-le călcîile, purtînd pe cap turbane, fesuri sau chiar basmale. Femeile poartă şi ele halate negre, unele şi fulare lungi neînfăşurate după gît iar pe cap colaci pentru a duce coşuri înguste. Nu lipsesc nici fetele cu fuste pestriţe, pe biciclete sau urcate pe spinarea unor asini pitici cu burtă imensă. În aşezările urbane, pe deasupra palmierilor şi caselor cu unul sau două etaje, nu prea arătoase, răsar moschei cu cupole de lut spoit şi cu minarete elegante împungînd văzduhul pîclos îmbîcsit, în unele zone, de emanaţiile rafinăriilor de petrol. Din cînd în cînd trecem peste cîte un canal navigabil plin de ambarcaţii cu motor, pînze sau vîsle care transportă produsele deltei dintr-un sat în altul sau în marele oraşe.

Spre vîrful deltei autostrada părăseşte braţul Rosetta, traversează braţul Damietta şi, îngînînd o vreme Nilul unificat, dispare în Cairo, metropola ţării. Aici mă aşteaptă celebul muzeu al antichităţilor, monumentele civilizaţiei arabe nu mai puţin vrednice de preţuire, iar în apropiere vestitul Sfinx şi piramidele de la El Giza, despre care un scriitor arab din secolul al 18-lea afirma : „Toate lucrurile se tem de timp, dar timpul se teme numai de piramide".

După cîteva zile, părăsind capitala Egiptului şi totodată cel mai mare oraş al Africii, mă reîntorc la Alexandria pe o şosea ce străbate deşertul libian. De jur împrejur, la nesfîrşit, numai relief de dune. Dune de toate formele şi mărimile. Făcînd un popas, constat cu uimire că nisipul e atît de tasat încît piciorul nu se afundă în el iar apa turnată nu e absorbită imediat ! Ici colo cochilii de melci, splendid colorate, care par să-mi arate că viaţa e posibilă chiar şi în acest pustiu aparent lipsit de apă. Undeva, în dreapta mea, a rămas Delta Nilului, una dintre cele mai populate zone ale globului, avînd 1 000 de locuitori pe km². „Dacă vrei să-ţi faci o imagine despre ceea ce înseamnă un furnicar omenesc, trebuie să vii aici", spunea A. Davy la sfîrşitul expediţiei sale pe Nil. În schimb, au dispărut din ea păsările ibis, crocodilii, hipopotamii, maimuţele şi alte animale, încă prezente în antichitate şi care azi se mai pot vedea doar ca mumii într-un original muzeu din capitală. Delta Nilului este atît de puternic antropizată încît cu greu o pot apropia în minte de imaginea vie a celei de acasă. Oare Delta noastră, unicat mondial, cu grinduri umbrite de sălcii argintii, cu păduri virgine şi cu plauri pe lacurile încinse de stuf, oare această mirifică Deltă, adevărat rai al păsărilor şi peştilor poate să devină cîndva ca a Nilului ? Da, este posibil, dar să sperăm că gospodarii Deltei Dunării o vor valorifica armonios, pe principii ecologice, împăcînd deopotrivă interesele economice cu cele peisagistice, ocrotind minunatul tezaur natural de excepţie sub formă de parc naţional în beneficiul generaţiilor viitoare.

Ştefan Negrea

umor

FRAZE DIN ROMANE NESCRISE

- Îndrăgea mult pescuitul în ape tulburi.
- După ce s-a mutat, şi-a lăsat locuinţa într-un hal fără de hol.
- Băieţii îi seamănă pînă şi la numele de familie.
- Nu are de rezolvat lucrări de birou pentru că lucrează la o masă.
- Cel mai mult îi place să citească în ochii celorlalţi.
- În ziua aceea era o noapte foarte întunecoasă.
- Închise uşa casei, vopsind-o în negru.
- Era tatăl unei perechi de gemeni de la ambele soţii.

V. D. Popa

CONSTANȚA

oraș cu „fața la mare"

La Constanța, oraș distins cu înaltul titlu de Erou al muncii socialiste, se lucrează în ritm intens la sistematizarea uneia din cele mai pitorești zone — faleza mării. astfel încît, oaspeții „capitalei" litoralului nostru vor fi puși în situația de a nu mai recunoaște o serie de perimetre centrale ale orașului.

Sistematizarea falezei, realizată pe baza unui proiect original și inspirat, elaborat la Institutul județean de proiectări, prevede, într-un concept unitar, nu numai realizarea — pe parcursul actualului cincinal — a unui întins ansamblu de locuințe situate în vecinătatea mării — în final, cca 5 000 de apartamente — ci și construcția unor diguri (însumînd 8 000 m.l.), amenajarea plajelor, consolidarea malurilor, crearea de noi spații de promenadă, artere rutiere și pietonale, alte dotări edilitar-urbane, toate, dispuse pe o suprafață în lungime de aproximativ 5 km, cuprinsă între zona peninsulară a orașului și Delfinariu — Mamaia.

Lucrările, care au început concomitent din trei puncte ale acestui „traseu", s-au concretizat pînă acum prin darea în folosință a peste 500 de apartamente în zona de nord a falezei, amenajarea a circa 80 la sută din digurile prevăzute, degajarea unor întinse suprafețe pentru construcțiile viitoare etc.

În această perioadă, forțele constructorului — Trustul antrepriză de construcții-montaj Constanța, sînt concentrate pentru extinderea cu încă 300 m a promenadei din centrul orașului, amenajată în anul trecut și construcția în această zonă a unui frumos bloc cu 8 etaje — un fagure cu ferestre spre mare — cu un vast restaurant, cu parter de la ferestrele căruia se deschide privirii intensitatea albastrului marin —, a altor blocuri totalizînd 120 de apartamente.

Au început în ritm alert și lucrările de construcție, prima etapă, de-a lungul bulevardului „V. I. Lenin" — principala arteră de acces spre stațiunea Mamaia. Aici, vor fi înălțate blocuri de locuințe, diferențiate volumetric, cu numeroase spații verzi, despărțite între ele de străzi și alei cu acces la țărmul mării, „deschiderea orașului spre mare" fiind una din dominantele muncii arhitecților constănțeni din ultimii ani — ne declară arh. **Gh. Dumitrașcu**, directorul Institutului județean de proiectări Constanța.

Zestrea urbanistică a orașului, înălțat pe zidurile anticului Tomis, este armonios completată de alte construcții de locuințe și cu caracter social edilitar, finalizate sau aflate în fază avansată de execuție în celelalte zone: Carterele Gării și Bd. Al. Lăpușneanu, în perimetrul platformei industriale, sau pe artera ce duce spre stațiunile din sud, Eforie și Mangalia.

Toate acestea, împliniri prezente și viitoare, conferă municipiului Constanța atributele unuia dintre cele mai frumoase și moderne orașe ale patriei.

Importante descoperiri arheologice la țărmul Pontului Euxin

Șarpele Glykon

Lucrările de construcții efectuate în primăvara anului 1987, în arealul ocupat de antica cetate Tomis, au oferit arheologilor posibilitatea executării unor săpături de salvare, care au pus în evidență un important lot de materiale arheologice de mare valoare, provenit din necropole de epocă (elenistică, romană și romano-bizantină).

Printre descoperirile notabile recente, menționăm două mari complexe funerare, construite din plăci de calcar, datate, după bogatul inventar recuperat, în secolul 2 și în primele decenii ale veacului următor.

De asemenea, cu ocazia lucrărilor de construcție a falezei, pe strada „Mircea" au fost scoase la lumină sarcofage de epocă romane, toate conținînd numeroase obiecte, între care: opaițe de tipuri și forme variate, ceramică diversă, fibule, monede, obiecte de podoabă etc. Se disting în mod deosebit: un frumos candelabru de bronz, reprezentînd figurete și două amfore, gen „terra sigilata", cu reprezentarea unor divinități: Mercur, Dionysos, Minerva și Afrodita. Sînt reprezentate și divinități aparținînd pantheonului oriental: Isis, Jupiter, Dolichenus etc, toate înrîurind la vremea aceea mentalitatea și spiritul oamenilor.

O categorie aparte de descoperiri o constituie obiectele, foarte numeroase, lucrate în aur, cum sînt: inele, cercei, brățări, diademe, coliere și pandantive.

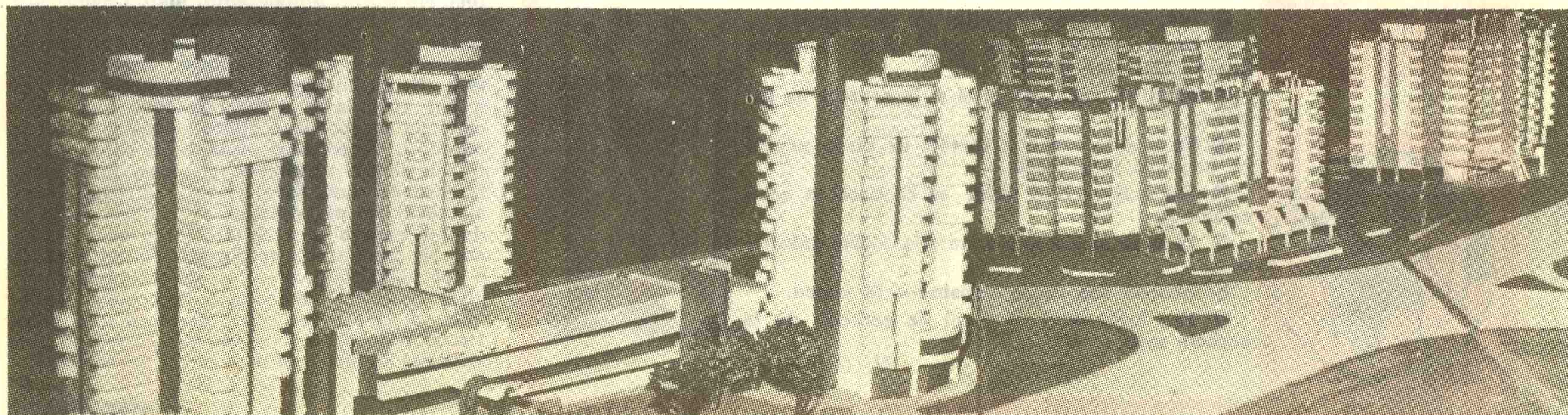
La intersecția Bd. 1 Decembrie 1918 cu str. București a fost descoperită o nouă necropolă a Tomisului, ce cuprinde complexe funerare de incinerație din epocă elenistică (secolele 4—1 î.e.n.). Prezența unor asemenea obiecte precum cele scoase aici la lumină este o dovadă incontestabilă a legăturilor strînse între cetatea Tomis și teritoriul său rural, locuit în special de băștinași geți — cum o demonstrează toate descoperirile arheolgice și o confirmă poetul Ovidiu în scrierile sale din exil — datate la începutul secolului I e.n., „Tristia" și „Epistulae ex Ponto".

Este de semnalat și faptul că în zona peninsulară a orașului, în apropierea Cazinoului, au fost scoase la lumină, în urma unor săpături, numeroase fragmente arhitectonice din marmură și calcar, obiecte ceramice, monede etc. Se impune în mod deosebit atenției specialiștilor un tezaur de semne premonetare (vîrfuri de săgeți) aflat într-un vas grecesc, datat în secolul 4 î.e.n. — deci din perioada de întemeiere a Tomisului.

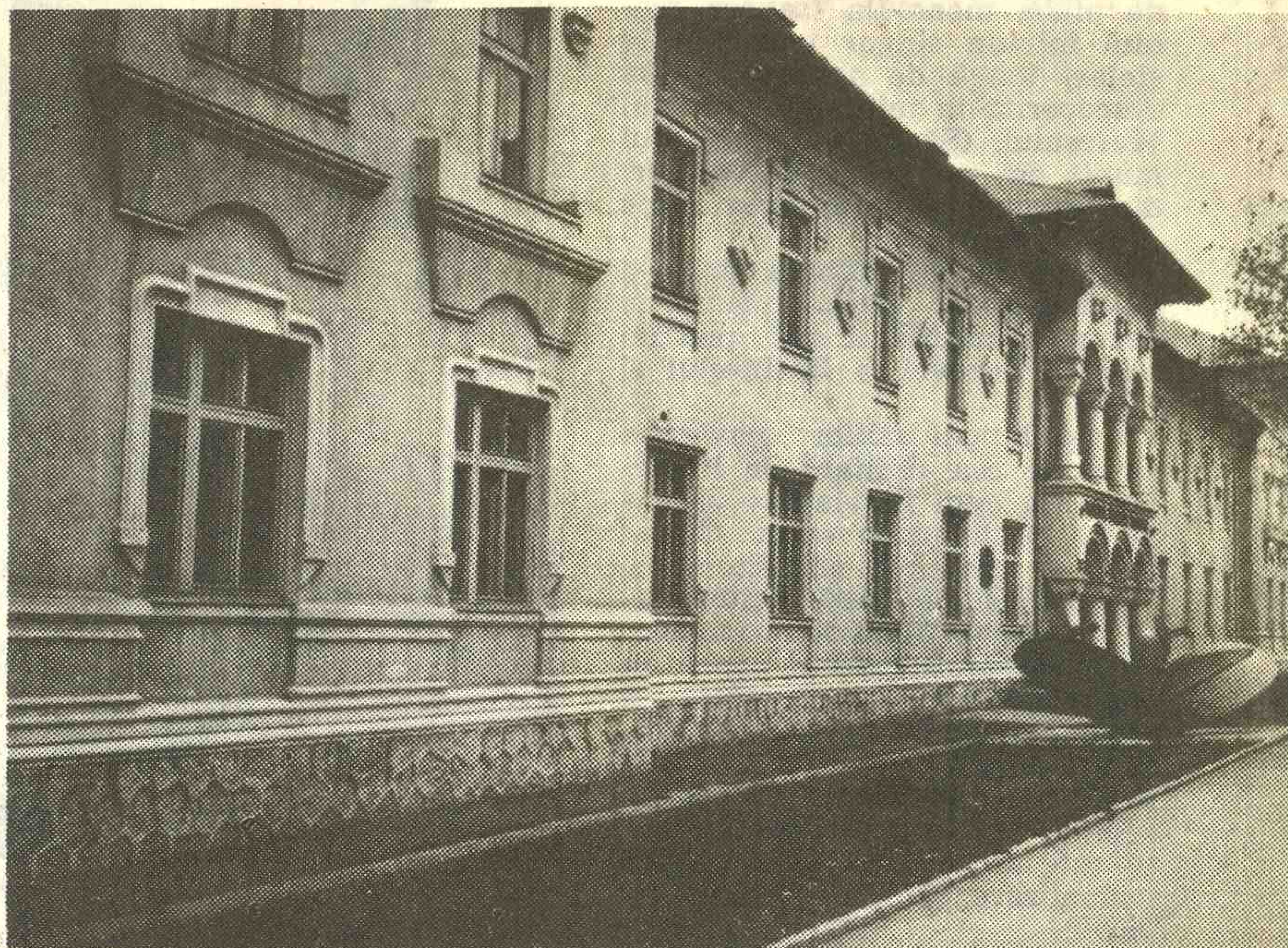
O altă piesă de o valoare deosebită, descoperită foarte recent, este capul unei statui de marmură albă, repreznțînd-o probabil pe Fortuna. Piesa respectivă aparține sfîrșitului epocii elenistice sau, mai degrabă, perioadei de început a epocii romane.

Toate aceste valoroase mărturii arheolgice, ce se integrează patrimoniului cultural național, vor îmbogăți în curînd tezaurul Muzeului de istorie națională și arheologie din Constanța, unde vor fi expuse.

I. Constantin

MUZEUL MARINEI

Cînd vă petreceţi vacanţa la mare, în afară de atracţiile obişnuite, nu uitaţi să vizitaţi Muzeul marinei. Acvariul Mării Negre, Cazinoul refăcut, Delfinariul, Satul de vacanţă, discotecile, spaţiile de agrement şi toate cele care compun, alături de muzee şi vestigiile vizibile ale unei strălucitoare antichităţi, o întreagă constelaţie de **vacanţă vă aşteaptă** mereu. Dar imaginea „Mării celei Mari" în conştiinţa românească nu va fi completă dacă uitaţi Muzeul marinei. Ştim, sînt în aparenţă zeci de lucruri mai atrăgătoare pe întregul litoral, inclusiv la Costineşti — tabăra tinereţii. Dar nu uitaţi, rezervaţi-vă odată două ore şi pentru Muzeul marinei. E pe buza falezei înalte ce mărgineşte panorama portului Constanţa — azi imensă şi impresionantă. O clădire în stil monumental românesc, cu o curte-parc ce-ţi evocă o atmosferă julesverniană. Am făcut-o şi noi odată, pentru dumneavoastră, prezentîndu-vă acest interesant muzeu, în text şi imagini, în chip de **captatio.**

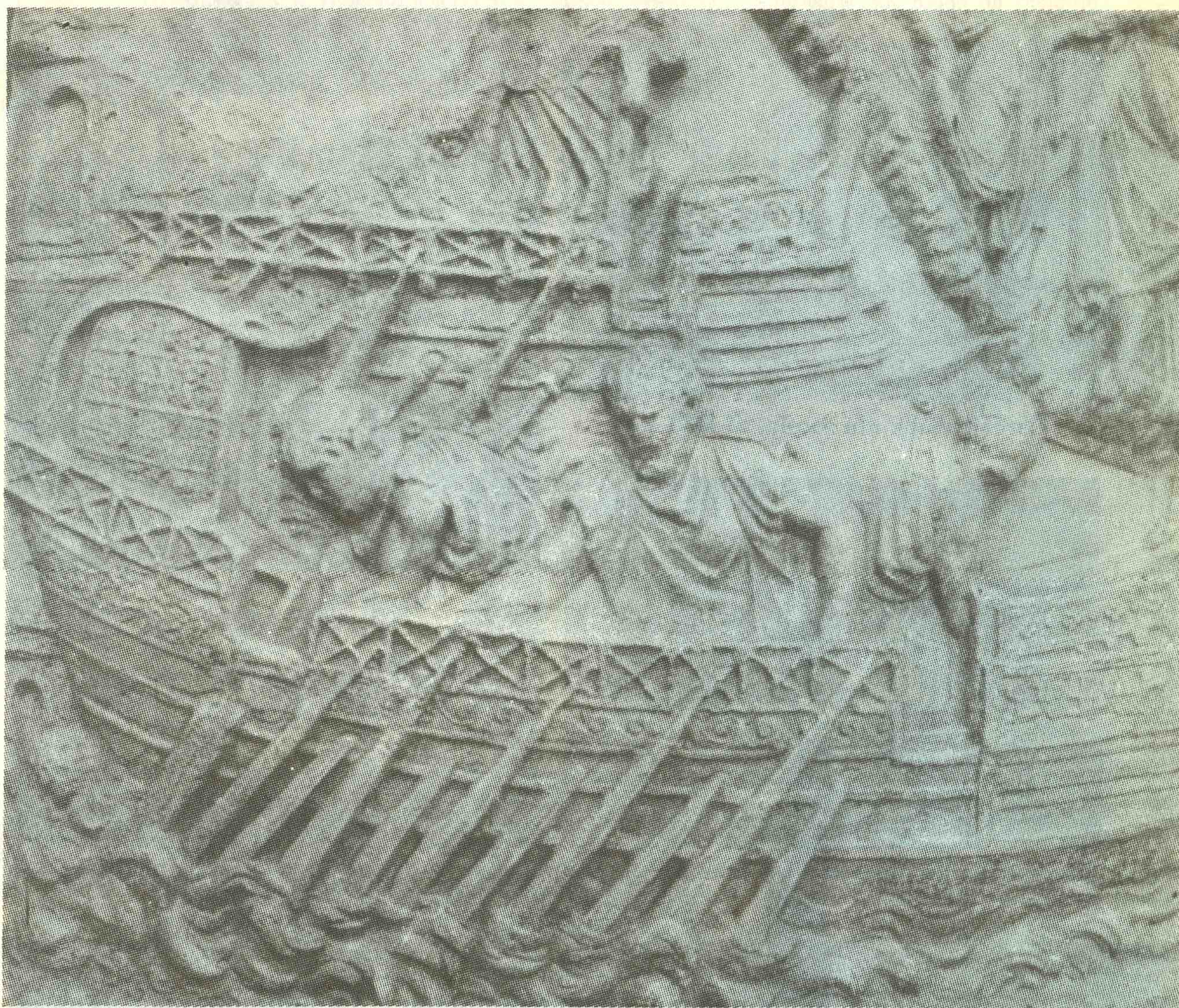
Românii n-au fost un popor de navigatori ca vikingii din fiordurile scandinave, ca fenicienii sau grecii din ţara lor arhipelag, nici ca romanii, portughezii, spaniolii sau genovezii. Şi veţi avea totuşi surpriza să constataţi că cei de la gurile Dunării şi frîntura de Pont Euxin erau corăbieri încă din timpuri geto-dacice. Veţi vedea că impresionanta flotă de azi are în urma ei tradiţii marcante şi că acel „ţărm al Colchidei" spre care navigau argonauţii în căutarea lînei de aur era un ţărm bogat, cu oameni paşnici şi pricepuţi de cînd se ştiu. Nu în zadar căutau argonauţii **aici** „lîna de aur".

Hărţi, panouri fotografice, machete, documente, fresce, faruri, instrumente de navigaţie, diorame, manechine închipuind o lume de pescari şi marinari se perindă pe sub ochi ca o poveste. Într-o plastică desăvîrşită, imaginată de graficieni şi muzeografi plini de talent, se înfăţişează întreaga istorie a navigaţiei româneşti. Nu sînt multe asemenea muzee în lume, iar al nostru face parte din cele mai atrăgătoare. Subsemnatul a văzut şi Muzeul Kon-Tiki şi alte muzee scandinave de gen, renumite, şi poate depune mărturie pentru afirmaţia de mai sus.

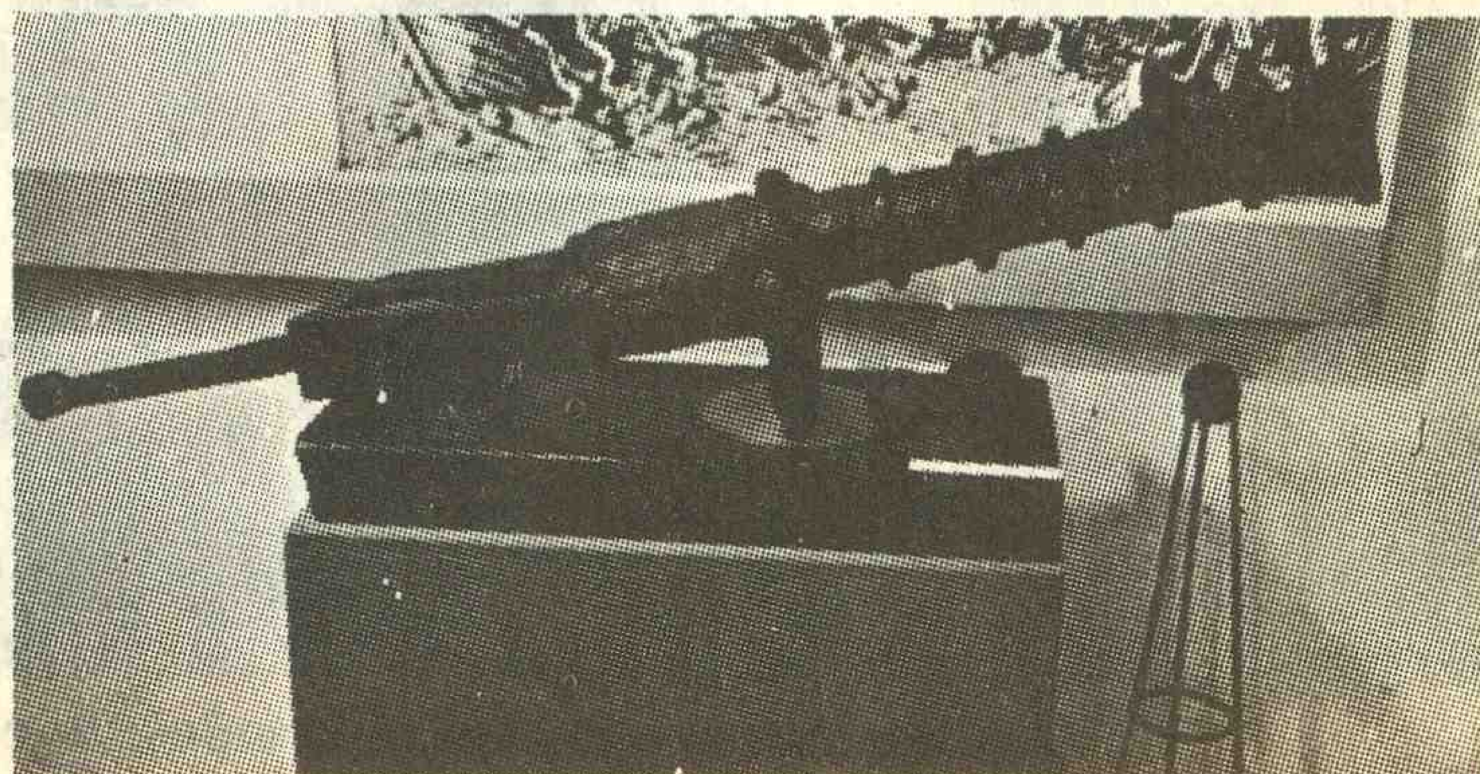
Aşadar, însoţiţi de căpitanul de rangul I **Nicolae Petrescu** şi căpitanul de rangul I **Ion Raicu**, respectiv şeful muzeului şi şeful secţiei sale de istorie, începe o captivantă vizită.

Aflăm că pe baza unei încropiri relativ rudimentare, în 1969 a fost deschis şi amenajat (în clădirea actuală) un nou muzeu. Renovat şi reorganizat în 1982 muzeul a căpătat aspectul său de azi, ştiinţific şi artistic în acelaşi timp. Documente autentice (de hîrtie, de lemn, de metal sau mecanice) din epocile veche, medie, modernă şi contemporană se înşiruie de-a lungul unei veritabile „călătorii în timp". De la bazoreliefful de pe Columna lui Traian, reprezentînd corăbieri daci porneşte un fir mereu ramificat, a cărui urmărire sistematică îţi lasă în minte imagini perene. Cît de impresionantă (şi ca alură şi ca meşteşug) este,

(Continuare în pag. 60)

CORĂBIERI DACI (detaliu de pe Columna lui Traian)

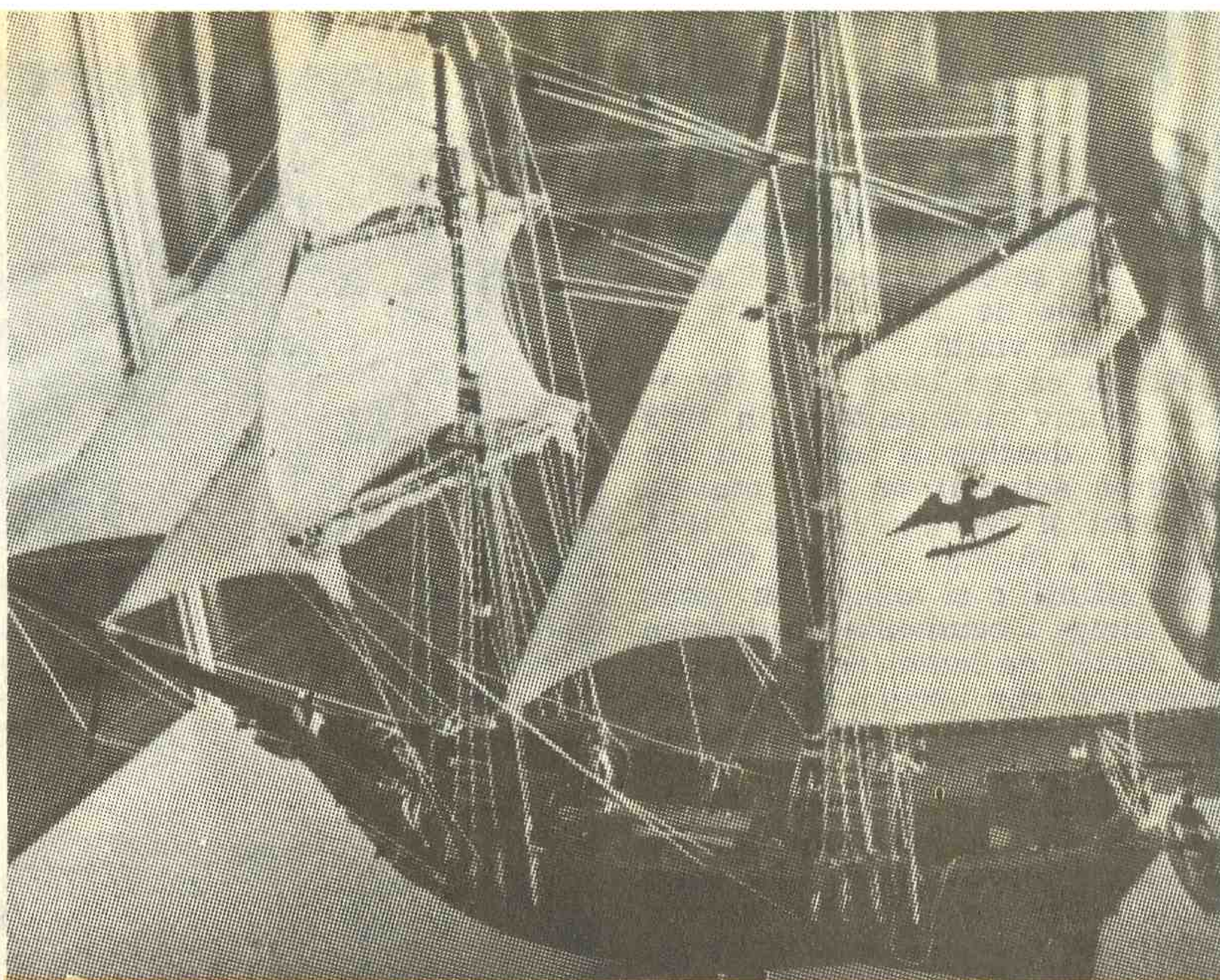
Tun de bord şi ghiulele folosite în lupta împotriva otomanilor de Ioan de Hunedoara, la Beograd (1456), în confruntarea navală.

(Urmare din pag. 59)
de pildă, monoxila (canoea scobită într-un singur trunchi de stejar) lungă de aproape 10 m, descoperită în mîlul de pe malul Mureşului. (Să nu uităm că rîul numit era navigabil în vremuri daco-romane şi se ajungea de pe el în Dunăre !).

La fel de atrăgătoare sînt şi machetele de cetăţi făcute cu deosebită migală şi artă, precum Cetatea Sucevei, a Hotin-ului şi altele.

De-a lungul sălilor navigaţia civilă şi cea militară se împletesc, aşa cum în viaţă s-au împletit în diversele epoci. Costumele de matelоţi, subofiţeri şi ofiţeri atestă o reală continuitate, o inserţie firească în momentul european a fiecărei epoci în parte. Acelaşi lucru îl atestă şi armamentele de bord (catapulte, arcuri, flinte, tunuri, torpile, puşti) ca şi instrumentele de navigaţie (busole, sextante, lunete, aparate de măsură, mijloace de semnalizare etc.) din toate timpurile.

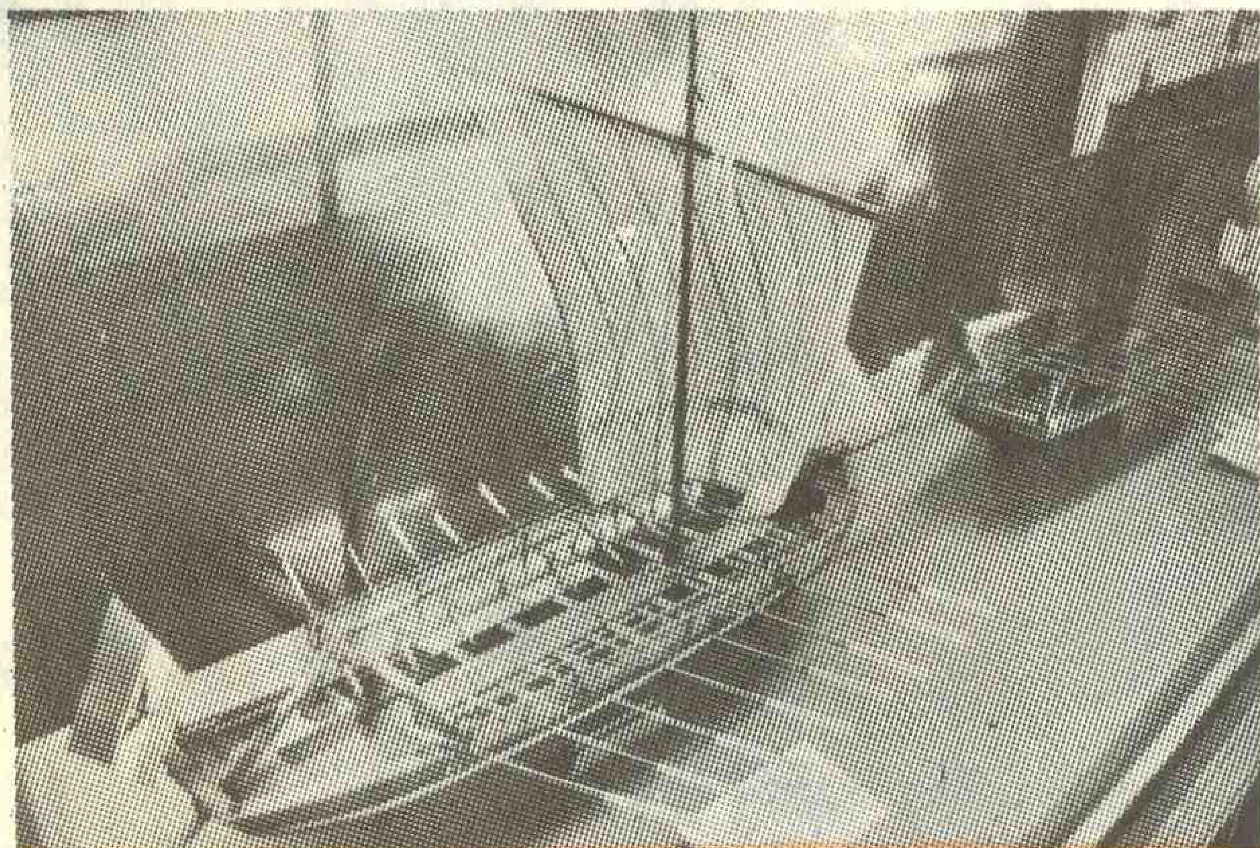
Evident, pe măsură ce ne apropiem de epoca modernă tehnica începe să se complice, să devină mai sofisticată. Motoarele cu abur sînt înlocuite de cele cu combustibil lichid ; aspectul navelor se complică din ce în ce. Dispensîndu-se de forţa vîntului şi înlocuind-o cu cea a aburului sau a motorului Diesel, navele capătă altă alură. De aici apoi, pînă la comenzile electronice şi radare timpul (şi drumul) e infinit mai scurt decît cel parcurs pînă acum.

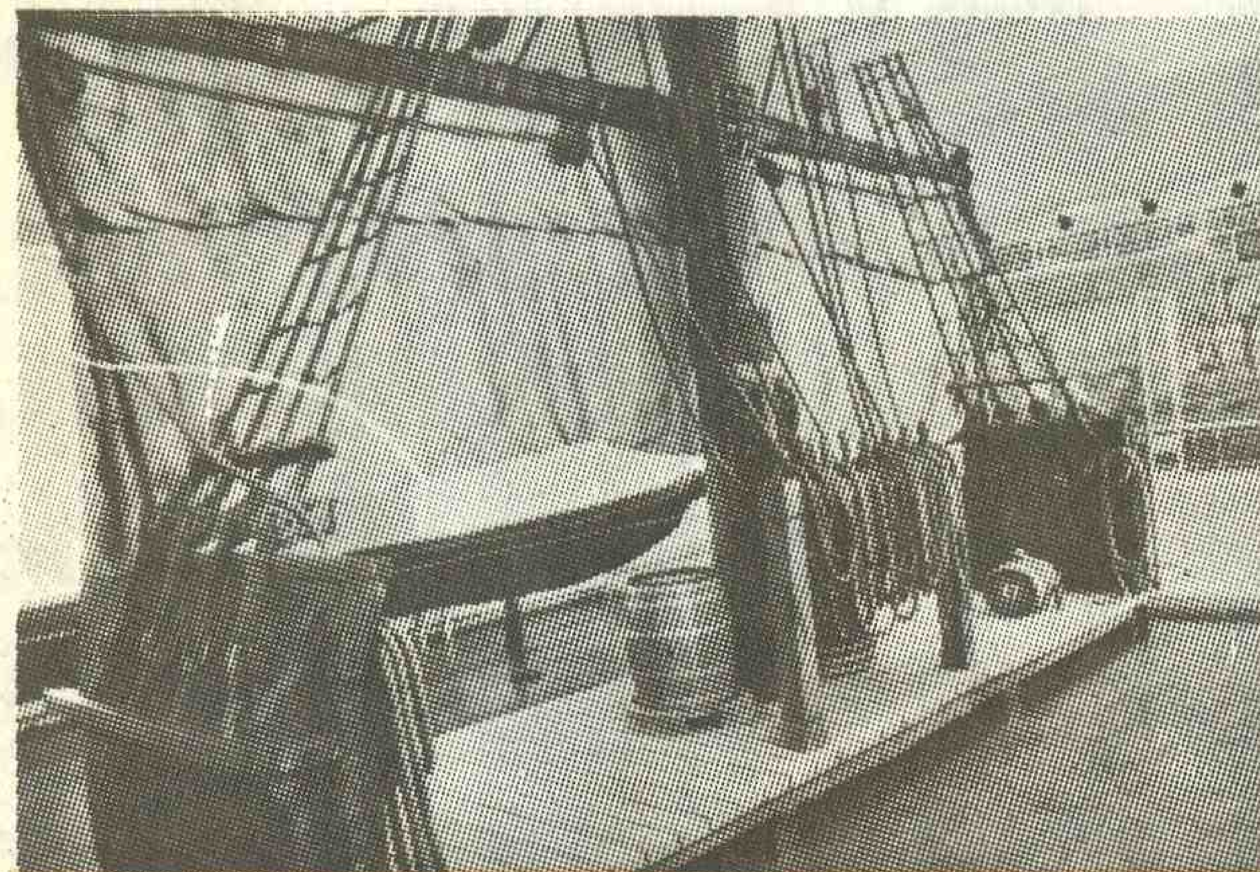

Velier de pe vremea lui Mircea cel Mare

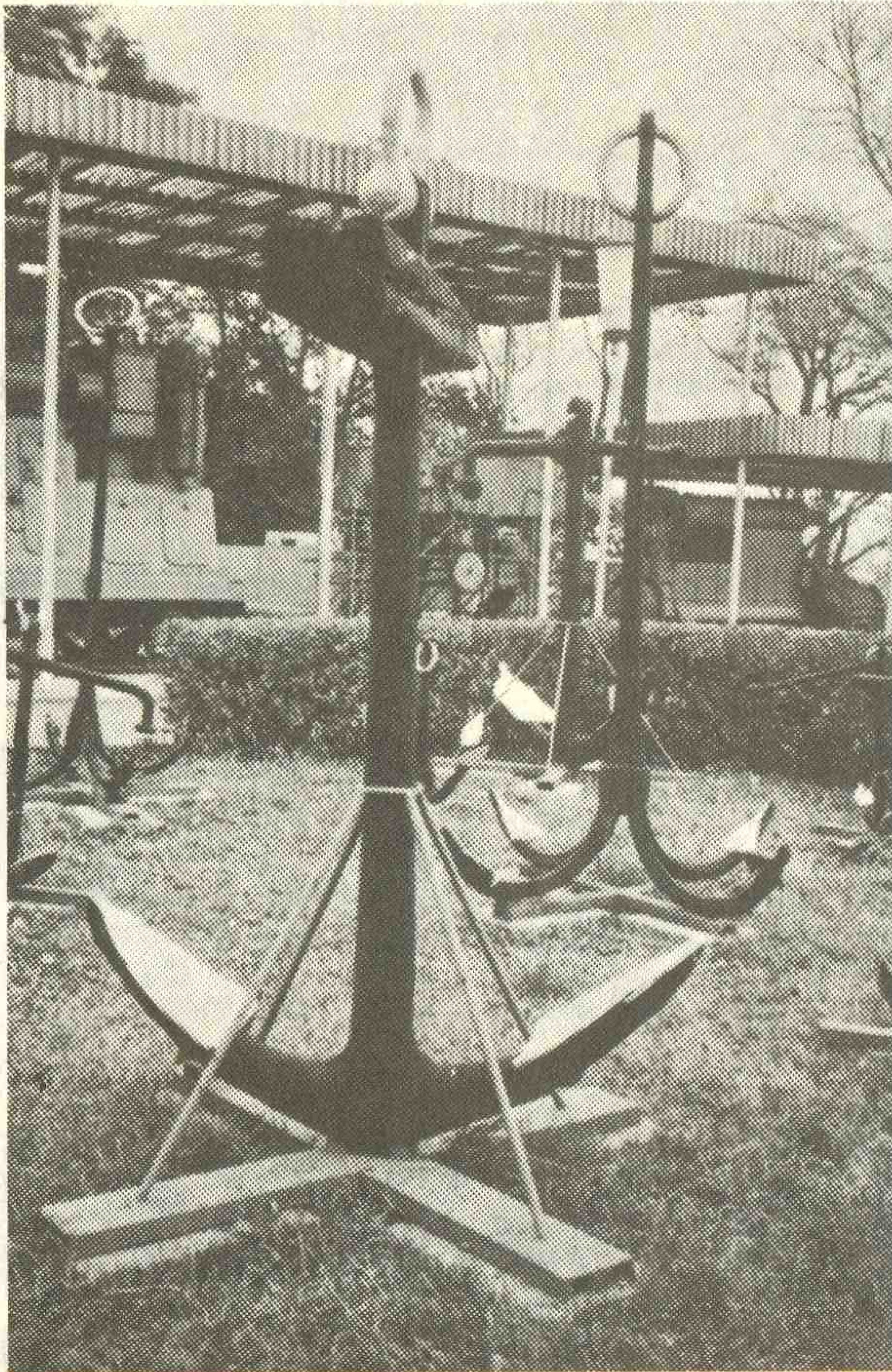
Ne oprim la atrăgătoarea colecţie de lentile prismatice de far, dintre care cea mai impresionantă este aceea care din 1900 pînă în 1972 a fost în operă la Tuzla. Un enorm ecran dublu din benzi prismatice adăposteşte la mijloc un sistem de iluminare compus dintr-o lampă de petrol cu 6 fitile concentrice şi o oglindă giratoare. Lampa de petrol a fost înlocuită ulterior cu un bec puternic, care se aprinde şi azi spre plăcerea vizitatorilor. O cascadă de curcubee amplifică enorm mica sursă de lumină. Ea vestea, conform unui cod, pe o distanţă de zeci de mile marine că în acel punct se află Tuzla-România.

Urmează scene din Războiul pentru Independenţă (desigur scene navale) cu vedete rapide care incendiază greoaiele bastimente ale flotei otomane. Apoi închegarea marinei militare româneşti marcată şi de cîteva priorităţi în tehnică, cum ar fi hidroavionul sau ambarcaţiunea propulsată de un motor cu reacţie.

Cu toată această bogată tradiţie în ochi şi în minte trecem prin sălile epocii de azi. Zeci de machete, ale unor impresionante nave de toate categoriile, ni se perindă prin faţă. Documentele, hărţile, panourile fotografice ne avizează că flota civilă românească beneficiază de 255 de nave de diferite tonaje însumînd un total de 4,2 milioane tdw ; că flota de pescuit oceanic, înfiinţată în 1964, are azi 43 de pescadoare şi 12 nave colectoare. Un mapamond artistic desfăşurat ne ajută să înţelegem că navele româneşti acostează în 1 234 de porturi ale lumii, aflate în cele 155 de state cu care ţara noastră are relaţii economice.

Corăbii vlahe din secolul al XVI-lea

Macheta punţii unei corăbii munteneşti din secolul al XVI-lea

Ancore din toate timpurile şi motoare propulsoare, în curtea muzeului

Sînt aceste săli un titlu de mîndrie motivată, cu atît mai mult cu cît tot ce se află înaintea lor învederează o veche şi constantă tradiţie. Dacă vreţi, poate chiar o vocaţie de navigatori.

Încheind vizita, în curtea-parc întîlnim o colecţie de ancore din epoca greacă pînă azi, motoare de nave, armament de bord şi chiar vechi nave militare dezafectate, care şi-au făcut datoria. Într-un bazinet rectangular o mare elice de oţel îşi etalează palele gigantice. (Românii sînt recunoscuţi azi pentru calitatea şi forţa elicelor fabricate).

În curte, cu cenuşiul sau negrul coclit al metalelor răspîndite între verdeaţă şi flori ai senzaţia că trăieşti în decorul „Nautilus-ului" căpitanului Nemo.

Iar la sfîrşitul vizitei înţelegi bine de ce în febra descoperitoare a evului mediu (cînd încă nu toţi ştiau că planeta e rotundă) circula frecvent o zicală marinărească : „Navigare necesse est, vivere non est necesse" — ceea ce pentru noi, neolatini, nici nu mai trebuie tradus. ▭

Dorin Iancu
Fotografii de
Dinu Lazăr

Una din frescele muzeului avîndu-l în centru pe Mihai Viteazul

NOI ARGUMENTE PENTRU „DOSARUL“ COSTINEŞTI

INVITAŢIE LA JOC

Se spune, şi nu fără temei, că jocul este prima manifestare a libertăţii omului. Prin joc copilul descoperă lumea exterioară, îi învaţă tainele, ajunge să o stăpînească. Nimic mai serios decît jocul copilului.

După unii psihologi „maturitatea apare atunci cînd recăpătăm seriozitatea pe care am avut-o jucîndu-ne în copilărie“... Dacă omul nu s-ar juca, el n-ar înţelege niciodată lumea care îl înconjoară şi căreia îi aparţine. Activitatea creatoare a omului, omul o descoperă prin joc.

Jocul creează ordinea, este de fapt ordinea. regulile fiecărui joc obligîndu-i pe cei mari sau mici să le respecte şi de aici obişnuinţa cu ordinea.

Lumea jocurilor este vastă, pitorească, pasionantă. Ea place şi interesează, ne atrage ca un magnet. Şi-atunci să nu ne mirăm cînd preferăm să ne petrecem vacanţa sau concediul, acolo unde pe lîngă confort, se mai află şi locuri unde ne putem juca.

Costineştiul a crescut în valoare, pentru toţi tinerii, atunci cînd pe lîngă programul atît de diversificat şi atrăgător al Radio-Vacanţei, cînd pe lîngă actul de cultură pe care-l reprezintă o audiţie într-o seară la discotecă, atunci cînd pe lîngă confortul camerelor şi eleganţa cantinelor, au apărut şi terenurile de joc, acolo unde ore bune, în şir, fiecare dintre cei veniţi în staţiune merge să se joace. Fiecare vine să se joace alegîndu-şi ca parteneri sau adversari oameni necunoscuţi, care apoi îi devin prieteni.

Costineştiul şi-a apropiat de ani de zile tineri din toate colţurile ţării, fiindcă vacanţa sau concediul nu înseamnă numai plajă, odihnă, vizionarea unui spectacol de calitate, fie el de jazz, teatru sau film, sau participă la vernisajul unei expoziţii, ci şi pentru faptul că mulţi, foarte mulţi dintre cei care vin aici, uneori descifrează tainele alunecării pe apă, surfingul, joacă tenis, volei, baschet, handbal, popice, tenis de masă sau şah, dar mai ales leagă acele prietenii care dau culoare şi sens vieţii.

François Mauriac numise secolul nostru „acest straniu secol al sportului“, iar altcineva spusese despre sport că este „fleacul cel mai important al secolului“. Nimic exagerat în aceste afirmaţii atîta timp cît terenurile de sport din Costineşti, de exemplu, sînt pline ochi de cînd se deschide şi pînă cînd se închide staţiunea. Nimic exagerat, dacă ne gîndim că Jocurile Olimpice sau campionatele mondiale de fotbal — de exemplu, sînt urmărite cu mai mare interes şi de un număr mai mare de telespectatori decît aselenizarea pe lună a omului. „Omul modern — spunea Camil Petrescu — nu mai iubeşte atît de mult melodrama sau romantismul siropos ; el este zorit, neastîmpărat, însetat de neprevăzut, de imprevizibil, adică exact ceea ce îi oferă un teren de sport“.

A face sport înseamnă a te regăsi pe tine însuţi, a da minţii şi trupului nu numai satisfacţii momentane, ci şi largi posibilităţi de împlinire. Omul care nu ştie să se joace, să alerge, să sară, să înoate, este ca un automobil frumos care are numai două viteze, spunea Jean Giraudoux, el însuşi fost atlet. Viaţa te cere mereu alături de tineri, te îndeamnă şi te obligă să te străduieşti să ţii pasul aproape de ea. Dar pentru aceasta trebuie — încă o dată, subliniez — să ştii să te joci, să fii în mijlocul celor care se joacă şi se-nveselesc.

„Joacă-te, ca şi copiii, zbenguieşte-te, aleargă, amestecă-te în jocurile lor“ afirma George Călinescu pe timpul cînd cocheta cu cronica sportivă.

Şi cînd aşternem pe hîrtie vorbele acestea pline de adevăr ale marelui nostru critic, ne reamintim de acea reflecţie a lui Hemingway a cărei valabilitate a fost, este şi va fi demonstrată în permanenţă : „Jocul, sportul, te învaţă să cîştigi cinstit. Sportul te învaţă să pierzi în mod demn. Prin urmare sportul te învaţă de toate — te învaţă ce este viaţa“.

De ani şi ani de zile pe timpul Serbărilor Mării, şi nu numai, toţi tinerii din Costineşti sînt fireşti, jucîndu-se şi alergînd, întrecîndu-se sau învăţînd să se întreacă într-un joc sau într-o cursă, concurînd cu sine, fiecare.

Iată, încă o dată, de ce iubim Costineştiul. Pentru că aici ne putem juca pe orice teren sau pe apa unduită a mării, pentru că, în focul unei cît de mici întreceri, legăm prietenii.

Octavian Vintilă

„DOBROGEA — ISTORIE ŞI CONTEMPORANEITATE“

Desigur, între tot felul de „serbări“ şi „gale“ ce jalonează calendarul cultural al celei mai tinere staţiuni de pe litoralul Mării Negre, sobrietatea genericului (de mai sus) al primei ediţii a manifestărilor dedicate Dobrogei a provocat unele perturbări în starea de deconectare a locuitorilor Costineştiului... Perspectiva unor conferinţe docte şi academice părea să pună în pericol climatul de exuberanţă şi dezinvoltură specific zonei ; gurile rele preziceau o decadă de plictis general, prezidată de conferenţiari protocolari, cu manşete şi gulere scrobite...

Dar iată că nu a fost aşa !

Genericul s-a dovedit a reflecta o mai veche dorinţă a organizatorilor de a asigura o cuprindere cît mai largă manifestărilor, nesubordonîndu-le vreunei specii artistice anume, vreunui domeniu sau altul al cunoaşterii. Cu sprijinul Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă Constanţa, al instituţiilor subordonate acestuia, al tuturor participanţilor la stagiunea estivală, Biroul de turism pentru tineret şi-a propus şi a reuşit să valorifice climatul special de spiritualitate existent la Costineşti, stimulînd interesul publicului pentru o mai completă cunoaştere a străvechiului pămînt dintre Dunăre şi Mare, pentru o mai corectă raportare simultană a valorilor la trecut şi la perspectiva viitorului.

Se năştea, astfel, o nouă tradiţie culturală a Costineştiului, reconfirmînd intoleranţa faţă de rutină, oferind tinerilor participanţi posibilităţi nelimitate de a-şi exersa fantezia şi spontaneitatea.

Istoria a fost adusă în contemporaneitate pe simezele expoziţiilor de artă plastică, periplul turistic s-a prelungit în discuţii cu arheologi, pictori, dramaturgi, poeţi, prozatori, cineaşti, regizori şi actori — conturînd portretul spiritual şi ethos-ul inconfundabil al Dobrogei. De un real interes s-au bucurat **Colocviile revistei „Tomis“**, întîlnirile desfăşurate în ciclul **„Creatori la Pontul Euxin“**, recitalurile dramatice sau de jazz, coregrafice, corale ori simfonice, care au precizat locul definitoriu al Constanţei în concertul valorilor cultural-artistice ale României socialiste.

Revedem, în memorie, sugestiva emblemă care a patronat întîia ediţie a decadei „Dobrogea — istorie şi contemporaneitate“ : faţă în faţă, într-un fel de colocviu al cugetelor, Gînditorii de la Cernavodă par doi tineri ale căror siluete se desenează pe fundalul albastru al mării, preocupaţi să întocmească un program cît mai atractiv şi mai interesant pentru ediţiile viitoare...

E. Vasiliu

CULORILE MĂRII

Natura, după cum foarte bine a sesizat naturalistul și filosoful francez Georges Louis Buffon, reprezintă o putere vie, imensă, care îmbrățișează totul și care însuflețește totul. Dacă lucrurile într-adevăr așa stau, însuflețirea la care se referă provine, indiscutabil, și din enorma varietate cromatică pe care o arborează natura, cel puțin în momentele ei de maximă explozie vegetală și florală. Natură care, după cum a sesizat de data aceasta poetul, tot francez, Alfred de Vigny, reprezintă însă în aceeași măsură și un decor ce durează insolent de mult. Dar, a privi natura ca decor, înseamnă în mod obligatoriu a fi pur și simplu uimit de imensele sale posibilități și disponibilități cromatice, care marchează atît de pregnant viața.

De altfel, este cît se poate de clar că **omul a simțit dintotdeauna că se află în cîmpul unor forțe cromatice.** Mai mult decît atît, omul a simțit tot dintotdeauna că aceste forțe îi influențează viața în general și stările de spirit în particular. **Omul, imitînd natura, colorează tot anturajul în care trăiește și, implicit, se colorează pe sine,** și asta încă din vremurile imemoriale ale apariției sale pe pămînt. Desigur, acest fapt se datorează situației că **viața se identifică cu culorile, iar culorile, la rîndul lor, se identifică cu viața.** Tot ce este viu aspiră către culoare, după cum foarte bine a observat Goethe.

Așadar, este o iluzie din a ne imagina că fardurile, de exemplu, folosite după cum știm de către femei pentru înfrumusețarea cromatică a fețelor lor, ar reprezenta o descoperire a timpurilor moderne. Obiceiul conturării pleoapelor cu culori, în scopul accentuării cromaticii ochilor, a frumuseții lor, a apărut, se pare, în umbra piramidelor, dacă nu cumva încă mult mai de mult. Celebra frumusețe antică, Nefertiti, mama și mai celebrului faraon Tutankhamon, care a trăit în secolul al XIV-lea de dinaintea erei noastre, ca și Cleopatra, regina Egiptului elenistic, care a trăit în secolul I de dinaintea erei noastre, foloseau fardurile cu și mai multă pricepere și ostentație ca în zilele noastre.

Culorile își fac însă simțită prezența nu numai în domeniul înfrumusețării chipului, ci în orice domeniu de activitate umană, ca și în orice sector din nesfîrșita natură. Încercați să faceți un efort de imaginație, spre a vedea cum ar arăta viața și natura în lipsa culorilor, și veți realiza de îndată importanța copleșitoare a acestora. Încercați să faceți același lucru imaginîndu-vă gîndurile și sentimentele care v-ar caracteriza, în ipostaza că obiectele care vă înconjoară și, implicit natura, ar fi monocrome și veți realiza de îndată ce reprezintă culorile în viața noastră.

De altfel, veți înțelege incomparabil mai bine această organică interpătrundere dintre lumea culorilor, lumea gîndurilor și a afectelor noastre, încercînd să răspundeți la următoarele zece întrebări. 1) De ce în compania unor anume culori (foarte variabile, de altfel, de la om la om) vă simțiți bine, în timp ce în a altora vă simțiți indiferenți, dacă nu chiar stînjeniți ? 2) De ce anume obiecte de îmbrăcăminte, un fular de exemplu, vă sînt mai apropiate și, implicit preferate, preferință condiționată de cele mai multe ori de culoarea respectivului obiect ? 3) De ce anume încăperi vă sînt mai familiare și mai preferate, și în acest caz respectiva preferință fiind condiționată în majoritatea cazurilor de culorile mobilierului, ale covoarelor etc. ? 4) Ați observat cum anume tablouri induc în gîndurile noastre anume stări de spirit, inducere care nu este străină printre altele și de cromatica dominantă a respectivelor tablouri ? 5) Ați observat că o mîncare — un spanac cu ouă, de exemplu — vi se pare mai gustoasă dacă spanacul, gălbenușul și albușul sînt reprezentate în culori mai vii ? 6) Ați observat că psihicul fiecăruia dintre noi selectează din marea claviatură a culorilor doar pe unele dintre ele cu atributul de culori preferate ? 7) Ați observat că pînă și temperamentul fiecăruia dintre noi transpare în cromatica preferențială, căci altele sînt de regulă culorile pe care va pedala ca să spunem așa un entuziast și un stenic, și altele acelea pe care se va fixa un timid sau un pesimist ? 8) Ați observat apoi că pînă și anume stări morbide, mascate de aparențele unui organism sănătos și echilibrat, transpar în aceeași cromatică preferențială ? Căci, oare întîmplător să fie faptul că poetul George Bacovia, cu native înclinări către depresie și închiderea în sine, prefera griul tristeților nemăsurate, violetul diverselor stări maladive, ca și galbenul descompunerii ? 9) Ați observat, de asemenea, că fiecare anotimp, dacă nu chiar fiecare lună a anului, induc în structurile noastre psihice anume nuanțe, anume accente ; nuanțe și accente care nu sînt străine de culorile dominante ale respectivului anotimp sau ale respectivei luni ? 10) Ați observat, în sfîrșit, că altele ne sînt stările de spirit atunci cînd scăldîndu-ne în valurile mării, acestea sînt gri și nu albastre, chiar dacă temperatura apei este cît se poate de propice ?

Și, pentru că în cele ce urmează dorim a ne concentra asupra culorilor dominante ale mării, să vedem în ce măsură aceste culori pot explica opțiunea atît de categorică a unora dintre noi pentru mare, față de munte sau față de alte locuri în care ne putem petrece vacanțele sau sfîrșiturile de săptămînă. Căci, va trebui să recunoașteți din capul locului că unii dintre noi preferă marea în locul muntelui sau în locul altor realități geografice sau recreative, **magnetismul marin acționînd asupra acestora cu alura unei veritabile forțe gravitaționale.** Desigur că factorii care condiționează această opțiune sînt numeroși, dar, în ceea ce mă privește, sînt ferm convins, și asta pînă în măduva oaselor, că dimensiunile psihologice, filosofice, simbolistice ca și medicale ce revin albastrului, culoarea întru totul dominantă pe litoral, nu sînt străine de această opțiune. În acest sens, trebuie să pornim de la premisa că **albastrul este, în afară de orice îndoială, cea mai profundă dintre culori.** Contemplînd cerul atunci cînd stăm tolăniți pe nisip, sau contemplînd marea care îl reflectă pe acesta, atunci cînd o privim de pe faleză sau de pe plajă, cu albastrul fără de sfîrșit ce caracterizează aceste nivele planetare, este ca și cînd ne-am înfunda cu privirile în infinit, fără a întîlni în cale nici un obstacol, ceea ce, incontestabil, se va solda cu inducerea în organism a unor anume stări de spirit, ce prefigurează libertăți tot fără de sfîrșit, după care, cel puțin unii dintre noi, tînjesc în mod ardent. Profunzimea albastrului de care am vorbit mai sus induce în spirit o anume gravitate solemnă, de origine mai degrabă celestă, filosofică și asta spre deosebire de aceea a verdelui, care induce în același spirit o gravitate de data aceasta terestră. De unde și presupunerea că aceia care se dovedesc foarte avizi de mare și asta în orice anotimp, prezintă anume înclinații către reverie, către evaziuni metafizice, către filosofie.

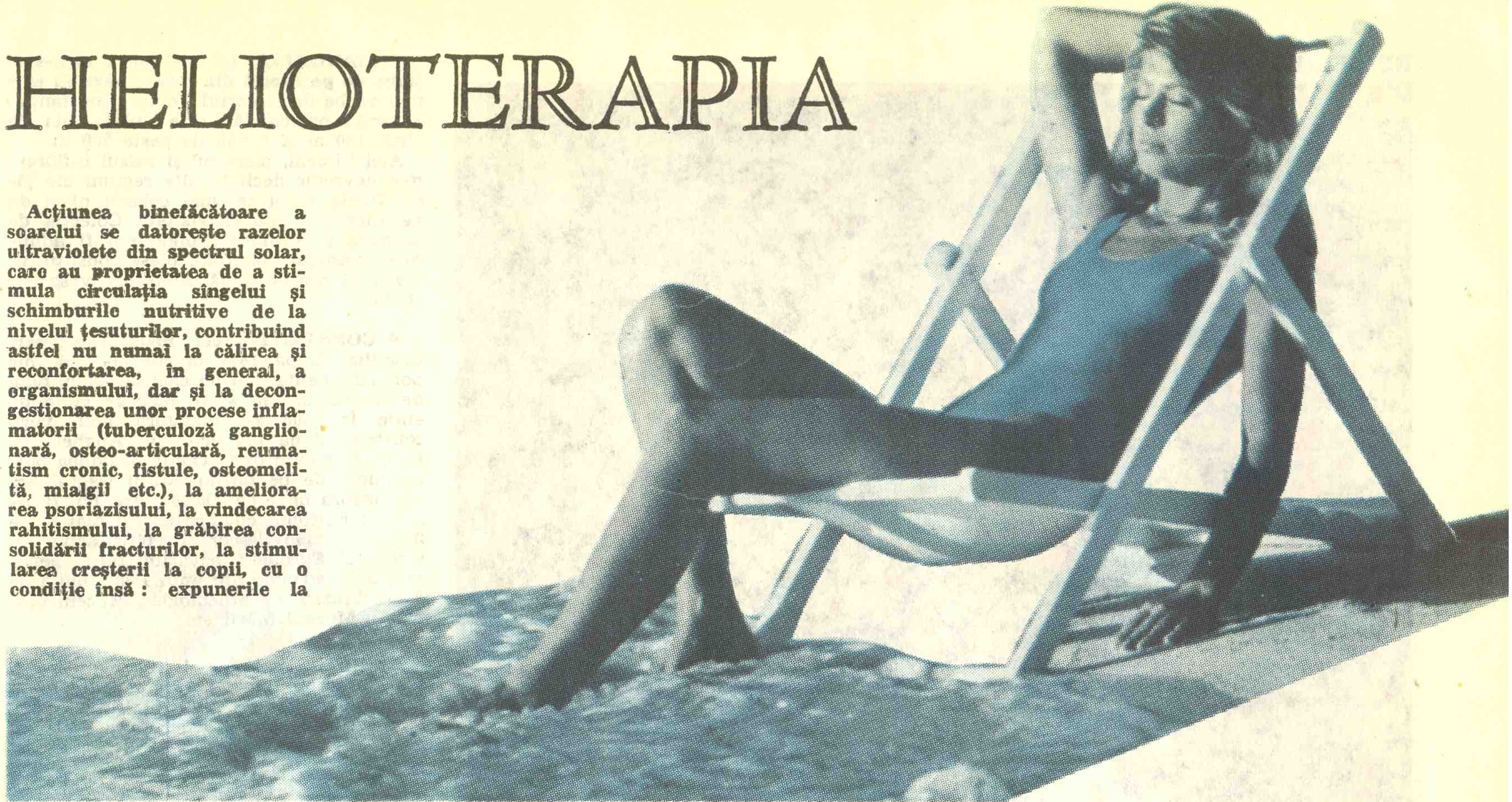
Avînd în vedere această caracteristică definitorie a albastrului, iată rațiunea pentru care o suprafață oarecare, vopsită în albastru, încetează pur și simplu de a mai fi o suprafață, după cum un zid vopsit tot cu această culoare, încetează de a mai fi zid, și suprafața ca și zidul în cauză „topindu-se" pur și simplu în infinit. Într-un asemenea context este incontestabil că **aceia care suportă mai cu dificultate claustrațiunea ca și încorsetarea rigidă la care ne obligă viața citadină vor fi atrași de mare cu forța cu care este atrasă pilitura de fier de către un magnet.** Și tot din cauza acestei trăsături de-

Reproduceri după tablourile lui Gh. Petrașcu „Plimbare la mare" (detaliu — sus) și „Barcă la mare" (dreapta)

HELIOTERAPIA

Acțiunea binefăcătoare a soarelui se datorește razelor ultraviolete din spectrul solar, care au proprietatea de a stimula circulația sîngelui și schimburile nutritive de la nivelul țesuturilor, contribuind astfel nu numai la călirea și reconfortarea, în general, a organismului, dar și la decongestionarea unor procese inflamatorii (tuberculoză ganglionară, osteo-articulară, reumatism cronic, fistule, osteomelită, mialgii etc.), la ameliorarea psoriazisului, la vindecarea rahitismului, la grăbirea consolidării fracturilor, la stimularea creșterii la copii, cu o condiție însă : expunerile la soare să fie făcute în mod rațional, fără exces.

Abuzurile de expuneri la soare sînt dăunătoare chiar și pentru suferinzii care au nete indicații helioterapice. De asemenea, pot fii periculoase și pentru unii care se consideră pe deplin sănătoși, cu toate că în realitate ar putea prezenta unele afecțiuni cronice, ce-i drept, încă destul de bine compensate, dar contraindicate acțiunii razelor solare. În acest sens, se impune o atenție deosebită mai ales pentru cei ce trec de prima tinerețe.

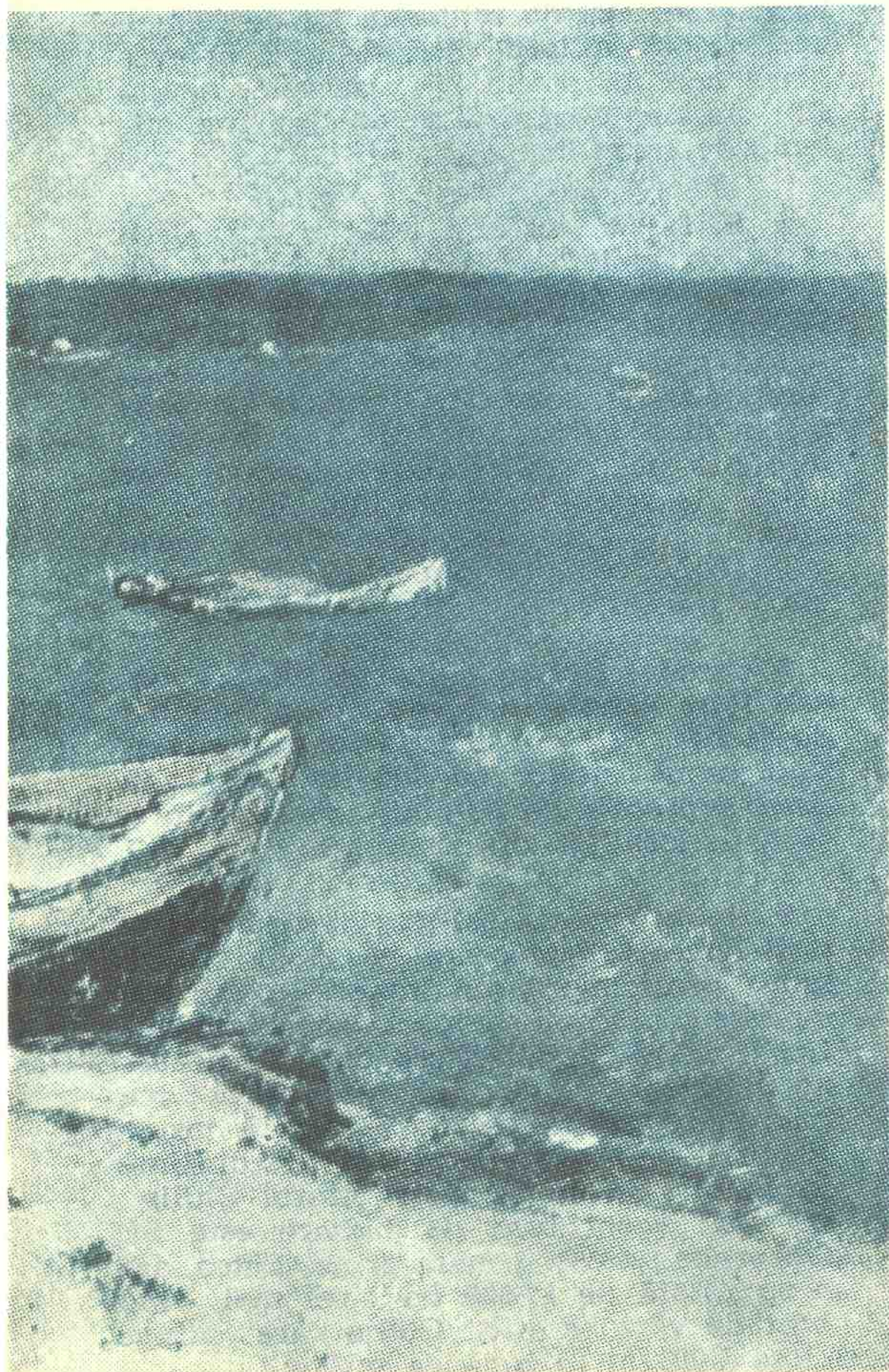
Helioterapia este contraindicată și suferinzilor de hipertiroidism sau de unele afecțiuni pulmonare în evoluție (T.B.C. pulmonar), cît și convalescenților după pleurezii sau viroze pulmonare. Suferinzii de unele afecțiuni nervoase, boli alergice, varice, unele boli de rinichi ori de ficat care necesită totuși helioterapie pentru alte afecțiuni supraadăugate trebuie să fie foarte prudenți în dozarea expunerilor la soare.

Să nu se neglijeze nici faptul că, în dorința de a obține o bronzare accentuată și rapidă, se riscă, prin expuneri abuzive, dereglarea unor funcții endocrine și să se deshidrateze excesiv țesuturile, favorizîndu-se, în acest mod, apariția ridurilor. Cremele sau alte produse cosmetice antisolare sînt deseori folositoare prin filtrul proteguitor realizat. Ele devin, totuși, ineficiente cînd se face prea multă plajă.

În afară de arsuri ale pielii, uneori destul de chinuitoare, expunerile abuzive la soare pot, în unele cazuri — deși rare — să provoace tulburări degenerative foarte grave ale tegumentelor prin stimularea evoluției spre malignitate a unor procese precanceroase.

Înainte de expunerea corpului la soare este recomandabil să nu se facă uz de apă de colonie, spre a evita apariția unor pete pe piele, și nici de machiaje ale feței, care, sub acțiunea soarelui, pot determina inflamația pleoapelor sau a buzelor. Durata totală a expunerilor zilnice este de cel mult 2—3 ore, durată la care se ajunge treptat, în decurs de 10—12 zile, crescînd zilnic expunerile cu 10—12 minute. □

H. L.

finitorii a albastrului, ținînd de faptul că acesta ne sugerează infinitul, formele, mișcările și chiar sunetele sînt pur și simplu „înecate" în albastru, dispărînd, întocmai ca și păsările pe care le contemplăm în zbor și care, la un moment dat parcă ar fi înghițite de cer, deși ele zboară cu aceeași viteză și la aceeași altitudine, ca și atunci cînd le putem urmări foarte bine.

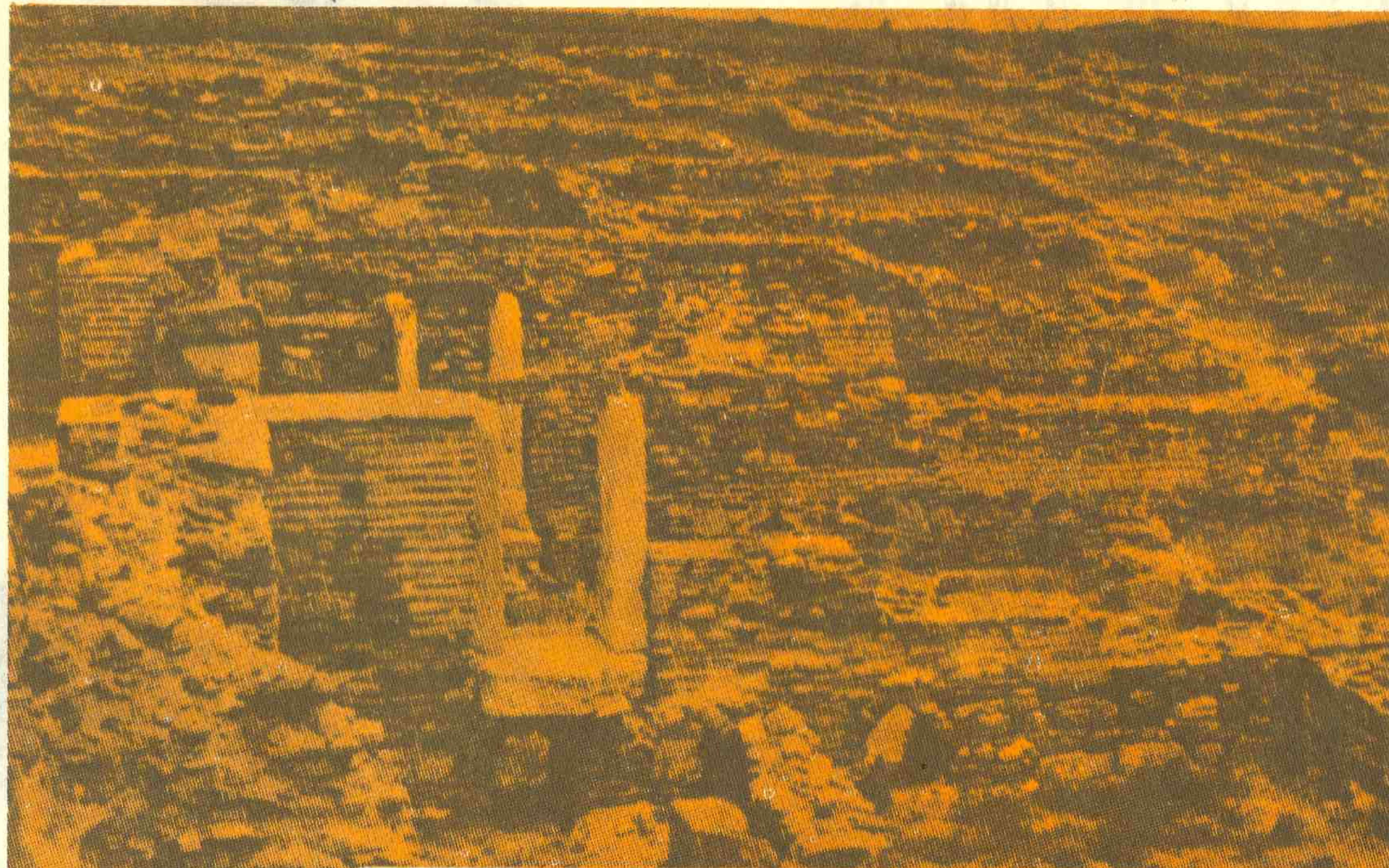
Sugerînd ideea de infinit, albastrul sugerează în mod automat și pe aceea de eternitate. Probabil din acest motiv, marea este vînată cu aviditate în primul rînd de către aceia care iubesc cu nesaț viața în desfășurarea ei nelimitată, desfășurare pe care o sugerează mișcarea tot nelimitată a valurilor. Și tot probabil din acest motiv, contemplînd marea, nu ne gîndim niciodată la realitatea morții. Imaterial prin definiție, albastrul pur și simplu dematerializează tot ce-i iese în cale sau tot ce-i intră în sfera sa de atracție. Prin faptul că aceeași culoare se constituie într-o autentică poartă de intrare în infinit, în mod automat această poartă va crea premise pentru metamorfozarea realului în imaginar. Probabil din aceste considerente, firile poetice se vor simți incomparabil mai bine la mare ca oriunde în altă parte.

Astfel stînd lucrurile, nu întîmplător în mitologiile ca și în tradițiile diverselor colectivități umane, pasărea albastră întruchipează fericirea, pasăre care ne apare ca fiind întru totul inaccesibilă, deși ea este atît de aproape de noi. Într-un asemenea context este de presupus că aceia dintre noi care trăiesc în mod acut sentimentul fericirii, al fericirii nerealizate din diverse motive, și totuși oricînd posibilă, se vor simți la mare întocmai ca embrionul în lichidul amniotic, respectiv la ei acasă. Și tot astfel stînd lucrurile, nu întîmplător fermecătorul personaj Alice, din celebrul basm al lui Lewis Caroll, „Alice în Țara minunilor", are senzația certă că privindu-se în oglinda cu reflexe albăstrii din fata ei, trece pur și simplu dincolo de ea, într-o altă țară, de data aceasta mai frumoasă și mai densă în promisiuni. Așadar, **intrînd în albastru intrăm prin forța împrejurărilor într-o altă realitate, prin forța împrejurărilor mai bună, și asta pentru că ea reprezintă fructul imaginației ca și al dorințelor noastre refulate sau nerealizate.**

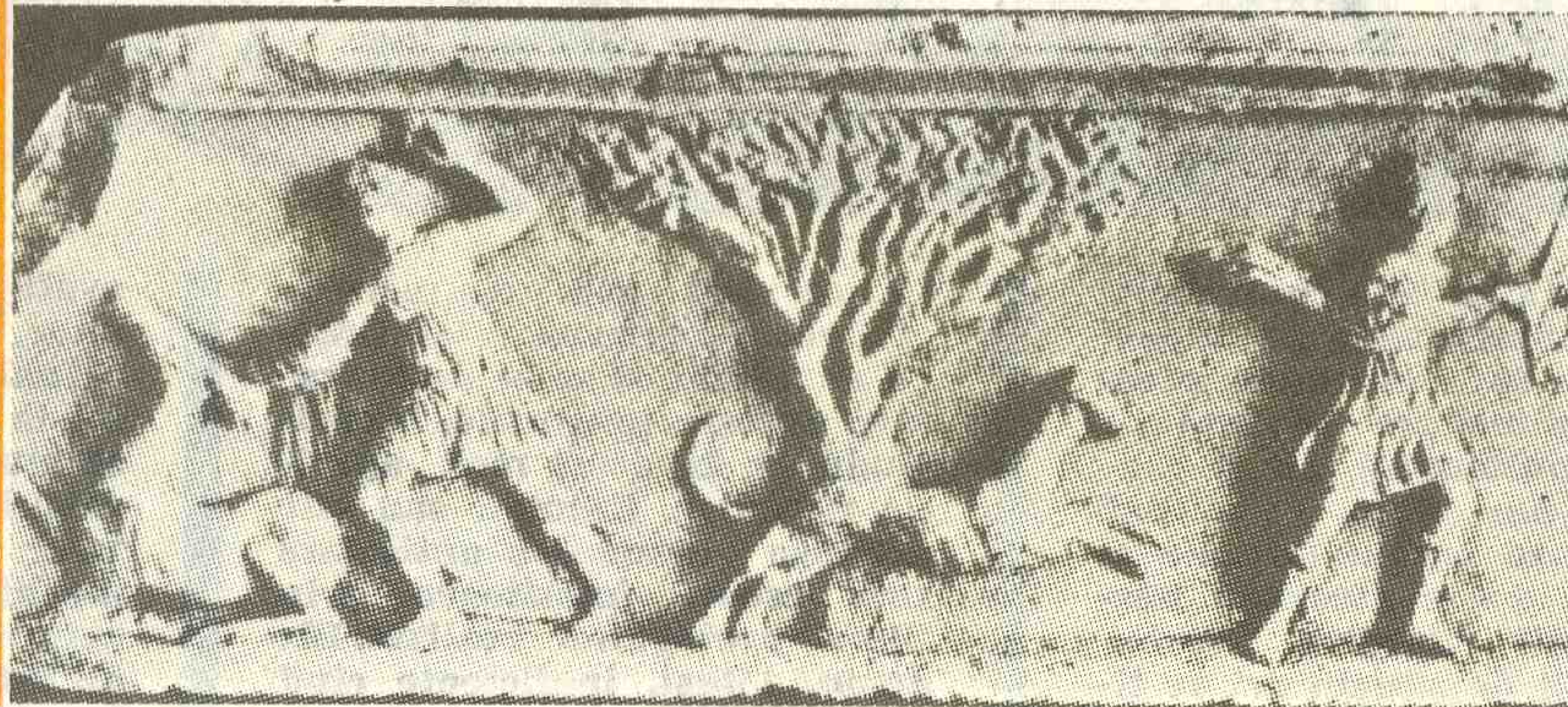
Prin faptul apoi că tot albastrul ne facilitează accederea spre imaginar, aceeași culoare se identifică cu drumul spre reverie, de unde este de presupus că acei care structural sînt visători se vor simți incomparabil mai bine la mare decît oriunde în altă parte. În aceeași măsură însă, albastrul este și tranchilizant, motiv pentru care aceia cu psihic continuu efervescent, neliniștit, se vor simți mai bine la mare decît oriunde în altă parte. Din acest punct de vedere este bine a ști că o ambianță cromatică albastră calmează și ușurează în același timp dar nu tonifică în mod semnificativ, spre deosebire de una verde care tonifică și exaltă. De unde o altă supoziție, că acei care mizează în totalitate și integral pentru mare sînt structural tonici și neliniștiți, aceștia tînjind după calm și echilibru. **Este, așadar, în afară de orice îndoială, că la baza magnetismului pe care il afișează unii dintre noi pentru mare stă nu numai voluptatea îmbăierilor solare sau marine, peisajul întru totul caracteristic al acestor meleaguri, ca și puritatea deosebită a aerului, ci și această bogată dialectică a albastrului, ca și a variatelor metabolizări ale acestuia, de către fiecare dintre noi în parte.**

Arcadie Percek

RUINE ALE CETĂŢII HISTRIA

DIN COLECŢIA DE ARHEOLOGIE — MANGALIA

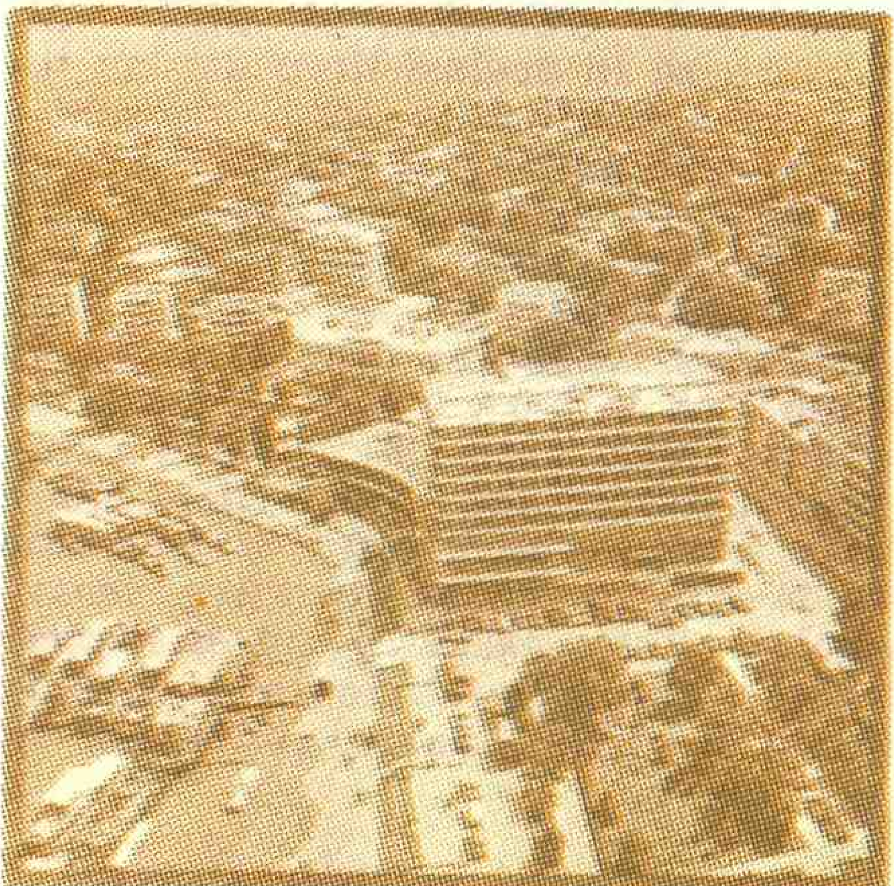

Obiective turistice ce pot fi vizitate de către tinerii din staţiunea Costineşti

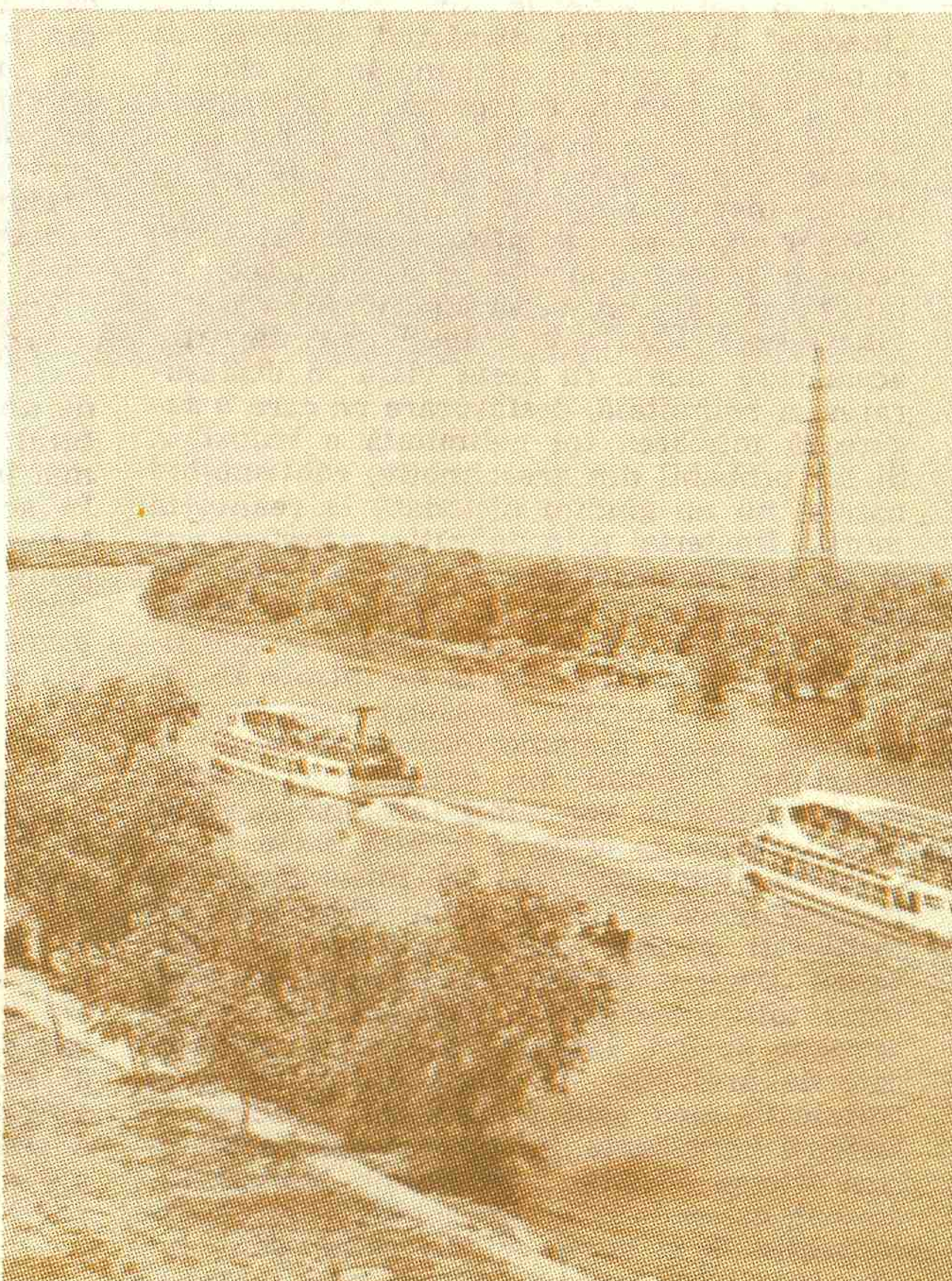
CRIŞAN — HOTEL LEBĂDA

TULCEA — HOTEL DELTA

DELTA DUNĂRII. ÎN EXCURSIE PE CANALE

● **MANGALIA, cel mai sudic oraş-staţiune de pe litoral din ţară.** Aşezarea este mai veche decît portul Tomis (Constanţa). Atracţia principală este plaja lată de circa 100 m şi lungă de peste 500 m.

Aici liliacul, piersicul şi caisul înfloresc mai devreme decît în alte regiuni ale ţării. Ploile ating cel mai coborît nivel de pe litoral. Poate fi vizitată Colecţia de arheologie „Callatis", unde pot fi admirate mozaicul policrom, piese constitutive ale unui car de luptă, sculpturi, vase de sticlă.

● **CONSTANŢA, cel mai mare port maritim.** După 1877 oraşul era un mic port rudimentar, cu un chei de lemn, lung de numai 200 m şi o magazie cu două etaje. În 1908 s-a inaugurat noul port, construit după planurile lui Anghel Saligny, devenind după Odesa al doilea port însemnat de pe ţărmul Mării Negre. Azi pot ancora nave de 200 000 tdw. Pot fi vizitate : Edificiul cu mozaic, cel mai mare mozaic roman descoperit pînă acum în sud-estul Europei ; acvariul, farul genovez, o construcţie din anul 1300, înaltă de 8 m ; Muzeul de arheologie ; Muzeul Marinei ; Muzeul Mării etc.

● **HISTRIA, cel mai vechi oraş din ţară.** A fost întemeiat de grecii din Milet pe la jumătatea secolului al VII-lea î.e.n. A fost locuit pînă în secolul al VII-lea e.n. ; după 12 secole de existenţă a fost părăsit.

● **RAZIM, cel mai întins lac şi cel mai mare complex lacustru.** Complexul lagunar are o suprafaţă de circa 86 770 ha, dintre lacuri mai importante amintim Goloviţa (11 870 ha), Sinoe (17 150 ha) ş.a. Cel mai întins este Razim care se întinde pe 41 500 ha şi o adîncime maximă de 3,5 m.

● **MĂCIN, cei mai vechi munţi.** Ei se întind pe o suprafaţă de 1 000 km² iar altitudinea maximă are 467 m în vîrful Ţuţuiatu. Culmea lor principală are o lungime de 60—65 km şi o lăţime de 24 km. Se apreciază că au o vechime de 400 milioane de ani şi că pe vremea aceea atingeau înălţimi de 3 000 m.

● **TECHIRGHIOL, cel mai bogat lac cu nămol terapeutic şi cea mai veche staţiune de pe litoral.** Lacul are o suprafaţă de 1 161 ha şi o adîncime maximă de 9 m. După unele calcule lacul conţine 1 miliard şase sute de milioane kg de nămol, aproape 40 miliarde litri de apă. O evaluare recentă atestă că rezervele lacului sînt suficiente pentru o jumătate de mileniu de acum înainte.

● **SULINA, cel mai estic oraş al ţării şi la cea mai joasă altitudine (de 3,5 m).** A fost menţionat ca o schelă bizantină pe la anul 950, iar în jurul anului 1318, ca schelă genoveză. În secolul al XIII-lea turcii au pus bazele unei schele de control pentru gurile Dunării. La începutul secolului nostru dezvoltarea aşezării este legată de amenajarea braţului Sulina. În ultimii ani oraşul s-a dezvoltat foarte mult, fiind cea mai importantă localitate din Delta Dunării.

● **Canalul Dunăre — Marea Neagră, cel mai lung canal din ţară** ; are o lungime de 64 km. Prin construcţia lui se scurtează drumul vaselor cu 300 km ; se irigă mari suprafeţe de pămînt, se dezvoltă o serie de localităţi din Dobrogea.

● **Delta Dunării, cel mai nou pămînt al ţării.** Această zonă are cea mai bogată faună ornitologică din lume — peste 250 de specii; cea mai compactă suprafaţă stuficolă de pe glob (240 000 ha) ; în fiecare an înaintează cu circa 30 m de uscat ; cea mai mare altitudine o reprezintă insula Popina — 47 m ; cea mai mare adîncime în Deltă este de 36 m pe braţul Chilia ; cel mai vechi braţ de vărsare este Sf. Gheorghe ; cel mai mare grind, Letea, are o suprafaţă de 17 000 ha ; cel mai lung braţ de vărsare este Chilia care atinge circa 1 000 m în zona de mijloc.

Gala tinerilor actori

— Aveţi deseori ocazia să întrebaţi, iată că acum vin eu şi vă întreb, în calitatea dumneavoastră de... membre ale juriului „Galei tinerilor actori" de la Costineşti, ediţia din anul trecut, ţinînd cont de faptul că — acesta fiind punctul de plecare — v-aţi aflat acolo în dublă postură ?...

NATALIA STANCU : — Partea interesantă este că în „dubla postură" ne-am întrebat şi noi în sinea noastră, ba chiar de foarte multe ori, cît de reprezentativă este, de exemplu, opţiunea noastră, ce efect va avea locul de frunte în palmaresul protagonistului, sau invers, dacă nu cumva eşecul va avea efect demoralizator asupra unui om a cărui prezenţă la gală înseamnă ea însăşi dorinţa şi încercarea de a demonstra că există ca actor...

ILEANA LUCACIU : — Gala vine în ajutorul tînărului actor, oferindu-i marea şansă a confruntării profesionale, într-o etapă, cînd, după absolvire, nu se mai studiază, se practică o profesie !

MIRUNA IONESCU : — Este o manifestare care, facilitîndu-i tînărului actor această posibilitate, îl solicită în acelaşi timp să dovedească talentul său, capacitatea de captare a interesului spectatorilor, capacitatea la care a ajuns ca urmare a pregătirii realizate în anii studenţiei.

— Are o caracteristică a sa această gală ?

MIRUNA IONESCU : — Festivalul de la Costineşti se individualizează în mod fericit — şi aceasta este ceea ce îmi place foarte mult — prin faptul că dă libertate oricărui actor sub 35 de ani de a evolua în concurs, de a-şi alege singur textul, modalităţile de exprimare. Din felul cum îşi gîndeşte şi îşi realizează rolul se vede cît talent, cită gîndire teatrală etalează, ce simte, ce crede el însuşi despre meseria lui...

NATALIA STANCU : — Actorul tînăr este cel mai adesea propriul său secretar literar, regizor, scenograf ; el le poate face foarte bine pe toate, dar se întîmplă uneori să vedem actori foarte buni interpretînd texte nu tocmai adecvate mijloacelor lor de expresie, personalităţii lor. Cred că trebuie să fie ajutaţi, ar trebui ca teatrele de unde provin tinerii actori să se implice mai mult, cu ajutor regizoral, scenografic, material, pentru că în fond succesele laureaţilor sînt şi ale lor...

ILEANA LUCACIU : — Firesc, ei reprezintă, cum spunea Natalia, în fond, instituţiile teatrale în care îşi desfăşoară activitatea profesională şi acestea ar trebui să fie la fel de interesate !

NATALIA STANCU : — Pe de altă parte putem vedea către ce opţiuni se îndreaptă tînărul actor, spre ce profil tinde el, dacă îl prinde sau nu o posibilitate de afirmare dar şi de verificare a lui, prin sondarea universului său de cultură şi a gradului de spiritualitate atins...

MIRUNA IONESCU : — Tocmai de aceea, eu cred că în afara ajutorului material, teatrele trebuie să-i lase să-şi aleagă singuri totul, de la text pînă la regie, pentru că şi din modul cum îşi aleg regizorul îţi poţi da seama. La Costineşti eu cred că tînărul actor se reprezintă pe el, nu mai reprezintă teatrul de unde vine !

— Dar publicul, care este relaţia protagonistului cu spectatorii ?

ILEANA LUCACIU : — Publicul este deosebit de receptiv şi de generos, format inclusiv din colegii lui şi numeroşi specialişti, regizori, critici, dramaturgi...

NATALIA STANCU : — Actorul tînăr se confruntă cu un public din generaţia lui, în condiţiile unui nou spaţiu de joc, particular, „Teatrul de vară", mai amplu şi mai original.

MIRUNA IONESCU : — Chiar dacă cei prezenţi se află în vacanţă, în incinta teatrului ei sînt spectatori de teatru, iar juriile, la rîndul lor, îşi iau rolurile în serios, ceea ce conferă o înaltă ţinută evenimentului.

— Tînărul actor, cum vine el la concurs, pentru că în fond e vorba de o competiţie, nu ?

ILEANA LUCACIU : — Gala propune o confruntare deosebită şi, e drept, unora le lipseşte curajul, încrederea de a se înscrie, de a păşi într-o astfel de competiţie profesională. Dificil privită este şi problema „şansei", „a norocului". Nu cred că trebuie să funcţioneze astfel de gînduri în conştiinţa artistică a tinerilor. Nu participă, în majoritatea cazurilor, tinerii care sînt integraţi colectivelor bucureştene. Dacă au talent dar şi „şansă" (să folosim limbajul lor !) şi au reuşit la un concurs în Capitală, asta însă nu înseamnă totul în profesie ! Este o mulţumire şi o împlinire personală importantă, dar ea nu le aduce pe tavă şi afirmarea profesională deplină şi complexă. În teatru nu poţi fi funcţionar ! Dacă sînt la Teatrul Mic sau la Teatrul de Comedie, ce rost mai are să vin la Gala tinerilor actori de la Costineşti ? Iată o mentalitate total greşită ! Ea denotă satisfacţii minore şi nu o preocupare majoră pentru profesie. Claudiu Bleonţ, vedetă a generaţiei sale, a venit la Costineşti şi nu a obţinut Marele trofeu, ci un binemeritat premiu de interpretare în contextul în care s-a prezentat. La fel şi Adrian Pintea. Alţii însă, printre care şi mulţi studenţi de la I.A.T.C. preferă participarea ca... spectatori, ceea ce este cam puţin ! Nu înţeleg de ce.

Cu Miruna Ionescu, Ileana Lucaciu şi Natalia Stancu, DESPRE CE ALTCEVA, DECÎT TEATRUL?

NATALIA STANCU : — Şi eu aş reproşa acelaşi lucru tinerilor actori bucureşteni. Mi-amintesc cu emoţie, cum a reuşit Miriam Cuibuş să ţină un amfiteatru arhiplin pînă tîrziu în noapte, ascultînd-o cu răsuflarea tăiată...

— Ce înseamnă această confruntare în viaţa tînărului actor, ce vrea el să arate prin gestul său ?

MIRUNA IONESCU : — Un teatru care se va face „mîine", nu experiment, nici precursor, ci o „luare în plus" a stării de creaţie şi de interes pentru arta sa.

ILEANA LUCACIU : — Eu ca membră a juriului m-am gîndit foarte serios că pe unii dintre ei i-am investit cu încrederea mea ca actori profesionişti.

NATALIA STANCU : — Gala de la Costineşti este un atelier de creaţie şi pentru actorul tînăr şi pentru cel consacrat, „monstru sacru", al scenei, invitatul de onoare, care fie că s-a numit Irina Răchiţeanu-Şirianu, Silvia Popovici, Mircea Albulescu, Ovidiu Iuliu Moldovan au avut de cîştigat. Confruntarea cu un public tînăr, nou, o altă generaţie, mai tînără, avînd gustul, sensibilitatea şi exigenţele ei estetice, are un efect întineritor şi asupra mijloacelor lor de expresie.

MIRUNA IONESCU : — Aceasta e una din condiţii... Apoi, raportîndu-ne la numărul imens de spectatori prezenţi, mult mai mulţi decît cei dintr-o sală obişnuită de teatru la ceea ce se cheamă în mod obişnuit un recital, s-ar putea vorbi, în aceeaşi ordine de idei, de o tentaţie a acestor invitaţi de onoare spre un dialog amplu, cu satisfacţiile şi riscurile lui. Cred, de asemeni, că această Gală este o punte de legătură între marii noştri actori actuali şi marii actori în devenire, ca să zic aşa, benefică ambelor categorii.

ILEANA LUCACIU : — Unii dintre actorii laureaţi la această manifestare au confirmat ulterior distincţiile obţinute şi au devenit în scurt timp nume de rezonanţă în teatrul nostru : Miriam Cuibuş la Cluj-Napoca, Mihai Cafriţa, la Teatrul Bulandra, Ana Ciontea la Teatrul Giuleşti, Tudorel Filimon la Teatrul Ţăndărică, Luminiţa Botta la Teatrul din Bacău.

— După cele patru ediţii anuale, se poate vorbi azi de o tradiţie ?

MIRUNA IONESCU : De la ediţie la ediţie a dispărut faptul total neartistic din recitalurile tinerilor actori, ca de exemplu recitarea unor versuri în acompaniament de chitară şi alte asemenea încercări lamentabile. Apoi mai sper că vom scăpa şi de acei candidaţi care se prezintă în fiecare an fără a fi învăţat ceva din insuccese, fără a-şi fi îmbunătăţit cu ceva pregătirea.

NATALIA STANCU : — În ultimul deceniu, aş zice, după o perioadă de dominaţie a regizorului asupra actorului, tinerii regizori de azi revin la atitudinea teatrală tradiţională românească şi, în consens cu marele public, îi acordă actorului rolul care i se cuvine, de corealizator al unui spectacol, nu un simplu executant, o marionetă...

ILEANA LUCACIU : — Prin modul de organizare, prin modul de realizare ca şi datorită participanţilor, de la membrii juriului — aleşi dintre critici, dramaturgi, regizori, actori — pînă la spectatorii săi tineri cu un orizont cultural bogat, în care se cuprind şi oameni de specialitate, aleşi, de profesie, „Gala tinerilor actori" de la Costineşti se înscrie cu competenţă în fenomenul nostru teatral românesc actual.

Corin Bianu

Desene de PIM

Puţini sînt ofiţerii români care s-au bucurat de o popularitate ca Ioan Tarnovschi. Participant la Războiul de independenţă cu gradul de sergent, a luptat cu vitejie la Plevna şi Belogragic fiind decorat cu „Virtutea militară" şi ordinul „Steaua României". Astfel a fost înaintat în gradul de ofiţer pentru faptele sale de arme, la 8 aprilie 1878. A parcurs treptele ierarhiei militare pînă la gradul de colonel, trecînd în rezervă în anul 1910, după ce servise sub drapelul tricolor timp de 36 de ani.

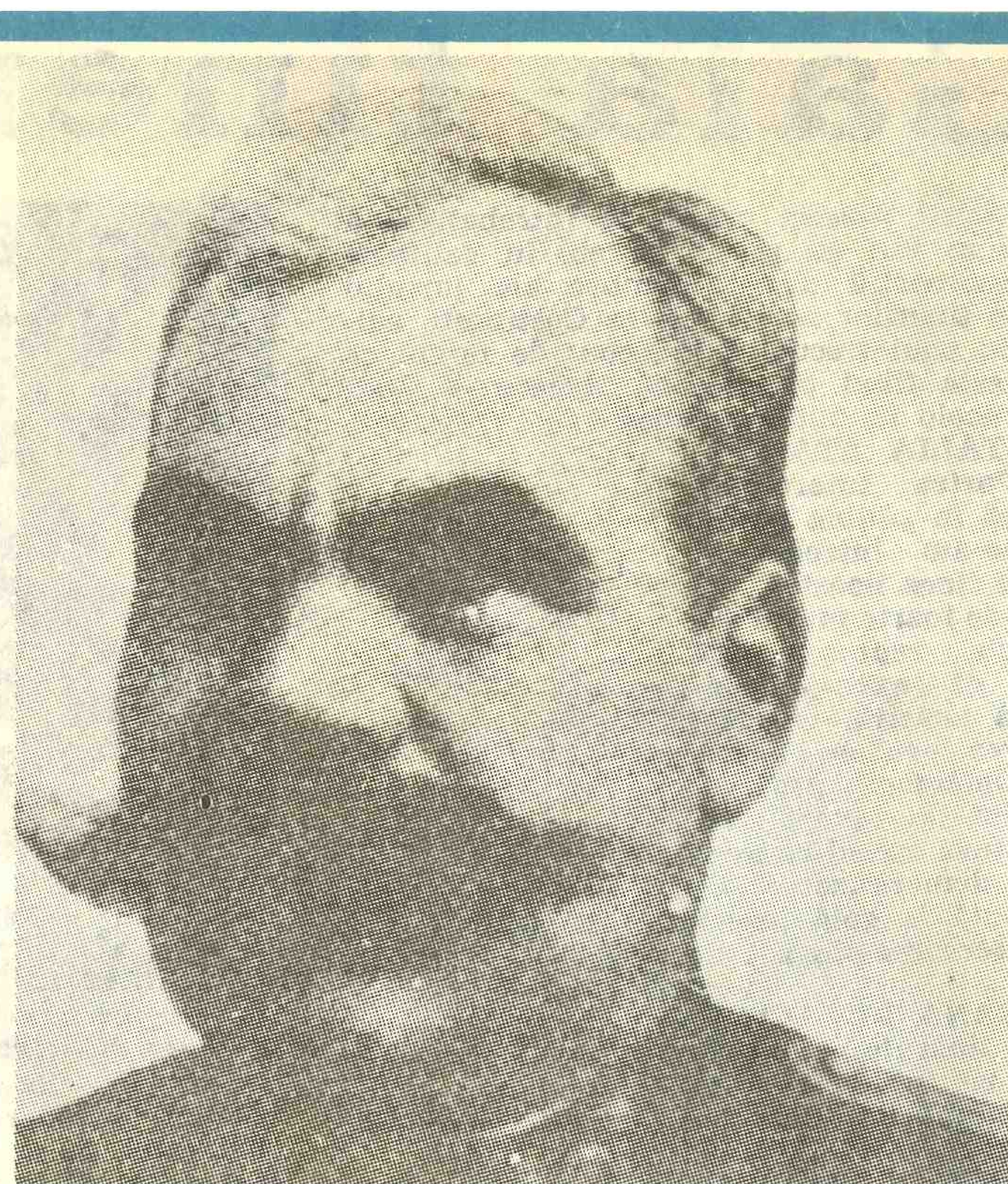
În august 1916, la chemarea patriei, colonelul Tarnovschi, deşi avea 64 de ani, a îmbrăcat din nou haina militară. A primit comanda Brigăzii 40 infanterie, din cadrul Diviziei a 9-a române, care era angajată în luptele din Dobrogea.

La începutul lunii octombrie 1916, la comanda trupelor inamice care atacau Dobrogea se afla mareşalul August von Mackensen, cel care în vara anului 1917 avea să sufere zdrobitoarea înfrîngere de la Mărăşti, Mărăşeşti, Oituz.

Brigada 40 infanterie, sub comanda colonelului Ioan Tarnovschi, a stat neclintită zile şi nopţi sub uraganul de foc al inamicului. Neputînd ataca frontal, duşmanul a trecut la acţiuni de învăluire pe flancuri. Cercul de foc se strînge din ce în ce mai mult, muniţia este pe sfîrşite. Ostaşii români n-au mîncat şi băut apă timp de patru zile, dar n-au cedat nici un pas. Pentru a-i determina să se predea, duşmanul foloseşte proiectile asfixiante.

Prin rezistenţa lor eroică, infanteriştii, conduşi de bravul lor comandant, au dat posibilitate celorlalte unităţi române să se retragă. S-au păstrat de la colonelul Ioan Tarnovschi cîteva însemnări din zilele acelor lupte desfăşurate în jurul satului Topraisar. Prezentăm cititorilor cîteva pagini inedite din caietul de note al colonelului I. Tarnovschi.

Valeriu Avram

Fotografia lui Tarnoschi din 1916

Din ordinul mareşalului Mackensen

6 OCTOMBRIE 1916. În această zi are loc bătălia din satul Pervelia. Brigada 40 rezistă pînă la ora 4,30 (16,30) după care se retrage, luptînd, pînă la marginea de sud a satului Muratanul Mare unde, dînd peste şanţurile de împrejmuire ale caselor sătenilor, se opreşte şi prin focuri puternice menţine pe inamic şi-l fixează pînă la căderea nopţii...

Luasem hotărîrea ca în zorii zilei să contraatac pe inamic, dar sosind ordinul comandantului Diviziei a 9-a prin care ni se cerea retragerea în fortificaţiile de la nord de Muratanul Mic, am rămas pe poziţii pînă la orele 3 noaptea cînd ne-am retras pe nesimţite.

7 OCTOMBRIE 1916. Brigada 40 luptă cu putere. Dau un atac prin surprindere împreună cu cîteva sute de oameni din Regimentul 23. Profitînd de adăpostul ce-mi oferea terenul (aeroplanele inamice nu se vedeau) am îmbărbătat oamenii...

Cînd inamicul s-a apropiat aşa încît puteam distinge pînă şi gesturile ce le făceau cu mîinile, am dat ordin să înceapă focul. Salvele noastre au căzut ca un trăznet, producînd un efect neaşteptat. Germanii sînt aşa de surprinşi de efectul focului şi de numărul morţilor şi al răniţilor încît n-au timpul să răspundă cu putere. Zăpăceala se transformă în fugă. Văzînd această stare, încalec şi ordon gornistului să sune atacul.

O privelişte înspăimîntătoare se desfăşoară înaintea ochilor. Văzînd pe inamic fugind, ai noştri uită oboseala, foamea, setea şi se reped înainte cu hotărîre, iar salvele lor se succed fără întrerupere mărind zăpăceala inamicului. Acest atac care a început la ora 3—4 după-amiază continuă fără încetare pînă seara aproape de căderea nopţii, cînd eram stăpîni pe tot terenul pe care-l pierdusem în timpul zilei. În timpul luptei calul mi-a fost ucis.

Întunericul nopţii nu m-ar fi oprit, întrucît oamenii înaintau într-un avînt fără seamăn, mai ales că aveam intenţia să reintru în satul Muratan unde se găsea apă destulă, dar lipsa de cartuşe m-a oprit.

8 OCTOMBRIE 1916. Probabil că din cauza pierderilor suferite ieri, inamicul n-a mai avut astăzi posibilitatea de a înainta şi de a ne urmări cu noaptea în cap aşa cum făcuse ieri, ci ne urmărea numai cu artileria de calibru mare, care pentru că trăgea de la o distanţă prea mare, loviturile erau rău îndreptate... Abia către ora 11, coloanele de infanterie inamice începură să se zărească către Muratan, iar altele şi mai mari se zăresc înaintînd pe stînga înspre Techirghiol... De data asta înaintarea era foarte precaută, pe lîngă liniile groase de trăgători şi aeroplane, 10 la număr, încrucişau văzduhul în toate direcţiile şi lansau bombe. Mă hotărăsc să mă opun mişcării inamicului. Încă de la orele 10, fiind vestit de un călăraş că a adus două chesoane cu muniţii în Musurat, şi cum astăzi era a treia zi de cînd oamenii nu mîncaseră şi nu băuseră nimic, am permis oamenilor să bea pe rînd apă şi să se aprovizioneze cu cartuşe. Făcîndu-se aglomerare la fîntîni, aeroplanele inamice au început a lansa bombe ce ne pricinuiesc pierderi destul de grele...

Către ora 12 mă găseam cu brigada şi cu alţi soldaţi străini cam la 12 km nord de Musurat unde sosise şi bucătăriile. Văzînd însă că, aeroplanele inamice îndreptase bine tirul artileriei lor şi că coloanele inamice dinspre Techirghiol înaintează, hotărăsc să contraatac. Sărindu-mi în ajutor şi o companie din Regimentul 9 vînători pusă sub comanda unui energic plutonier major, o unesc cu oamenii mei, cam vreo 200 în total şi îi conduc la atac. Infanteria inamică, deşi cu totul superioară, susţinută de o puternică artilerie şi ajutată de mai multe aeroplane, pe cînd noi n-aveam niciunul, nu primeşte lupta şi reintră în sat. Coloanele inamice de la dreapta lor, pe dată ce văd că trupele lor din stînga sînt atacate, imediat se opresc şi ele şi se retrag, dispărînd după creasta dealului. Inamicul fiind respins, mă ocup ca oamenii să poată mînca şi bea liniştiţi... Din nenorocire, aeroplanele inamice semnalează cazul artileriei, care deschide un foc îngrozitor asupra poziţiilor noastre şi ne fac pierderi dureroase.

Către ora 2,30 (14,30) coloanele inamice încep din nou să înainteze căutînd să ne învăluiască. Împreună cu 250—300 de oameni din Regimentul 78 care putuseră mînca şi cu alţi ostaşi îi pun sub comanda locotenent colonelului Ionescu Constantin şi cu drapelul desfăşurat trec la contraatac. Pe dată ce amîndouă coloanele inamice se văd atacate, se opresc şi se culcă la pămînt şi se ascund în porumbişte.

Ne-am întors şi noi.

9 OCTOMBRIE 1917. În faptul zilei am ajuns la poziţiile întărite da la Hasiduluc — şi abia am avut timpul să-mi împart oamenii în sectoare, şi cum începuse a se face ziuă am văzut coloanele de infanterie inamică că coboară de pe dealul Topraisar la vale spre Hasiduluc în urmărirea noastră. Pe la 5,30 dimineaţa deschid focul şi inamicul s-a oprit. S-au oprit numai acele coloane din faţa oamenilor mei, celelalte de la flancuri înaintau mereu. Oamenii erau striviţi de oboseală, efectivul îmi slăbise. Chiar în asemenea condiţii izbutesc să-l ţin pe inamic la distanţă pînă la orele 10,30, sperînd în ajutor. Dar din cauza ondulaţiunilor terenului, celelalte unităţi din zonă nu puteau vedea inamicul, care m-a înconjurat. Un obuz asfixiant m-a rănit şi mi-a luat cunoştinţa fiind prins şi făcut prizonier.

Erau orele 2 după amiază cînd am fost dus în faţa generalului de divizie von Liebesckind care era comandantul tuturor trupelor Puterilor centrale în Dobrogea şi care se găsea cu tot statul major la Musurat într-o casă. După ce mi s-a luat toate actele şi hîrtiile ce aveam asupră-mi făcîndu-se traducerea lor, mi-a fost tradus cuvînt cu cuvînt de către un căpitan german care vorbea perfect româneşte, tot ceea ce vorbea generalul. Îmi pune întrebarea că, după ce regulă de tactică am contraatacat ieri de două ori cu unii şi aceiaşi oameni care erau istoviţi. „Nu reguli de tactică m-au silit să procedez aşa, ci nevoia de a împiedica trupele Excelenţei voastre să ne taie retragerea. Atacul de la Musurat l-am dat ca să potolesc avîntul infanteriei germane şi să scăpăm de presiunea lor".

Tranşee inamice distruse de artileria română

Generalul îmi indică cu mîna să stau jos, iar el se duce mai departe lîngă un gard unde se afla instalat un telefon şi după cîteva minute de convorbire dă un ordin. Ofiţerii îşi pun săbiile şi se îndreaptă spre locul unde mă găseam eu. Generalul face cîţiva paşi înainte, un ofiţer, cel care mă escortase îmi întinde o sabie. Apoi generalul venind în faţa mea şi salutînd împreună cu toţi ceilalţi ofiţeri îmi zice: „Din ordinul Excelenţei sale feldmareşalul von Mackensen, comandantul nostru şef, am onoarea a vă remite sabia ca semn de înalta sa consideraţiune militară. V-aţi cîştigat-o, meritaţi a o păstra. Dacă ne-au scăpat trupele de la Topraisar, ele vă datorez întrutotul salvarea, fiindcă prin contralovituri m-aţi silit a pierde prea mult timp. N-avem dreptul de a vă decora, dar avem dreptul nostru de a vă felicita".

Cuvîntarea generalului Liebesckind a fost ţinută în prezenţa tuturor ofiţerilor din statul său major. Martor este şi maiorul de cavalerie baronul von Gebstahel.

★

În timpul captivităţii mele de un an şi şapte luni în oraşul Neisse din Germania, m-am bucurat de un tratament şi o atenţie specială. Toţi consulii puterilor neutre între care şi cel al Americii şi toţi reprezentanţii societăţii de Cruce Roşie ţineau să mă cunoască. Eram singurul ofiţer prizonier care aveam dreptul să ies în oraş la plimbare fără nici un fel de escortă.

Faptul că generalul feldmareşal Mackensen mi-a restituit sabia ca semn de înaltă consideraţiune militară n-a fost cunoscut numai de Ministerul de război al Germaniei, ci şi de cel al Instrucţiunii publice germane. Într-o zi, pe 31 martie 1917, fiind o zi cu soare, am ieşit la plimbare. Ajuns în grădina publică, am văzut de departe o şcoală de băieţi şi mulţi din şcolari adunaţi în jurul unui copac mare. Apropiindu-mă, am observat că la un moment dat toţi elevii întorc capul şi se uită spre mine. Cînd am ajuns în dreptul lor, un bătrîn profesor mă salută reverenţios, apoi adresîndu-se elevilor le zice cu voce tare: „Acesta e colonelul român despre care v-am vorbit".

Întors în ţară după captivitate, colonelul Ioan Tarnovschi a fost decorat cu ordinul „Mihai Viteazul" clasa a III-a şi înaintat la gradul de general.

Generalul Berthelot însoţit de generalul Văitoianu pe frontul corpului II Armată (1917)

Predealul eroic din toamna lui 1916

A intrat în obişnuinţa noastră să considerăm, cu justificat temei, Predealul ca o foarte apreciată şi îndrăgită staţiune. Venim aici în toate anotimpurile de la începutul anului, să ne întîlnim — cum scria poetul, cu iarna la Predeal înveşmîntată-n rochia-i de bal —, pînă toamna tîrziu, spre a admira degradeurile cromatice de pe înălţimile din împrejurimi. În schimb, uităm istoria zbuciumată a acestor locuri bogate în evenimente, menite parcă să-i justifice numele de „hotar". Predealul aşezat la izvoarele Prahovei, între Ţara Românească şi Transilvania, înainte de a deveni centrul turistic de astăzi, a avut de-a lungul vremurilor un important rol comercial şi strategic. Arheologii au scos la iveală un depozit de topoare cu gaura transversală din epoca bronzului, dovedind nu numai meşteşugul prelucrării metalelor în Transilvania, dar şi schimburile ancestrale practicate prin aceste locuri. Deşi iniţial, drumul nu era deschis carelor, decît pînă la cumpăna apelor şi prin el nu se putea trece decît cu cai încărcaţi, pasul Predealului a fost, totuşi, folosit iar în perspectiva timpului a devenit cel mai frecventat loc de trecere a Carpaţilor. Deja cu multe secole în urmă pe aici au trecut diferite oşti, probabil începînd cu tătarii lui Budjek pe la jumătatea veacului al XIII-lea şi continuînd cu oştenii lui Radu Şerban, deprinşi cu drumurile de munte şi porniţi la 1611 contra lui Gabriel Bathory, sau ai lui Nicolae Mavrogheni, care în vara anului 1788 aveau să alunge trupele austriece, ce-şi făcuseră tabără şi în aceste locuri. Pasul Predealului, devenit încîntătoare zonă de agrement, a constituit de multe ori un loc de bejenie, cum s-a întîmplat mai ales în timpul incursiunilor lui Pasvant Oglu din 1801, cînd peste 70 000 de fugari speriaţi de urgia dezlănţuită au pribegit, purtîndu-şi jalea pe aici.

În toamna anului 1916 nori negri de foc şi fier aveau să se abată asupra Predealului, prin luptele aprige evocate emoţionant de Constantin Chiriţescu, în monumentala sa operă „Istoria războiului pentru întregirea României".

La sfîrşitul lunii septembrie grupul de armată condus de general Staabs, concomitent cu atacul pe Valea Dîmboviţei şi Buzăului concepe acţiunea principală în direcţia Predeal. În faţa corpului 39 german avea să stea la datorie grupul Predeal, constituit din diviziile a 10-a şi a 21-a. Prima era alcătuită din dobrogeni şi vlăsceni, cealaltă sub comanda veteranului general Lambru, din rezerviştii Ilfovului, Dîmboviţei şi Capitalei, care depuseseră mari jertfe pe dealul Stejărişului, în apărarea Braşovului. Inamicul, la 13 octombrie, susţinut de o puternică artilerie a dezlănţuit atacul. Cota 1159 a fost ocupată, dar a doua zi ostaşii diviziei 21 forţînd Valea Poliştoaca şi a Limbăşelului au refăcut situaţia, dar pentru scurt timp, deoarece două companii au fost nimicite pe creasta Susaiului. Soldaţii români de la baza muntelui cu cei din Valea Limbăşelului şi din gară au reuşit în cele din urmă să stopeze accesul inamicului, ce intenţiona să întoarcă apărarea Azugii. La 23 octombrie efectivele germane şi austro-ungare au declanşat un atac general asupra Predealului. Forţele covîrşitoare şi tirul infernal al artileriei au obligat pe români să părăsească tranşeele de pe Cioplea. Focul a fost concentrat asupra gării, unde cîţiva ostaşi la o mitralieră amplasată la fereastra restaurantului opuneau o rezistenţă îndîrjită. Numai tirul prelungit a numeroase piese de artilerie special aduse şi asaltul dat spre seară au reuşit să-i anihileze pe cei cîţiva eroi, care anonimi cădeau la datorie după ultimul cartuş. Din gară nu mai rămăsese decît grămezi de moloz şi un teanc de bilete, pe distanţa Predeal-Braşov pe care nu se mai circula de mult, dar pe care nu peste mult timp se va călători ca în orice parte a aceleiaşi ţări. Rezistenţa eroică nu s-a rezumat doar la gară, inamicul fiind nevoit să lupte pentru fiecare casă, pentru orice palmă de pămînt. Jertfele soldaţilor români au impresionat profund chiar şi pe un corespondent de război al duşmanului, care scria: „Românii îşi fac o datorie ca să folosească pentru apărare toate avantajele regiunii muntoase, să-şi adune toată vitejia, toată îndărătnicia şi tot dispreţul de moarte, ca să păstreze porţile casei lor".

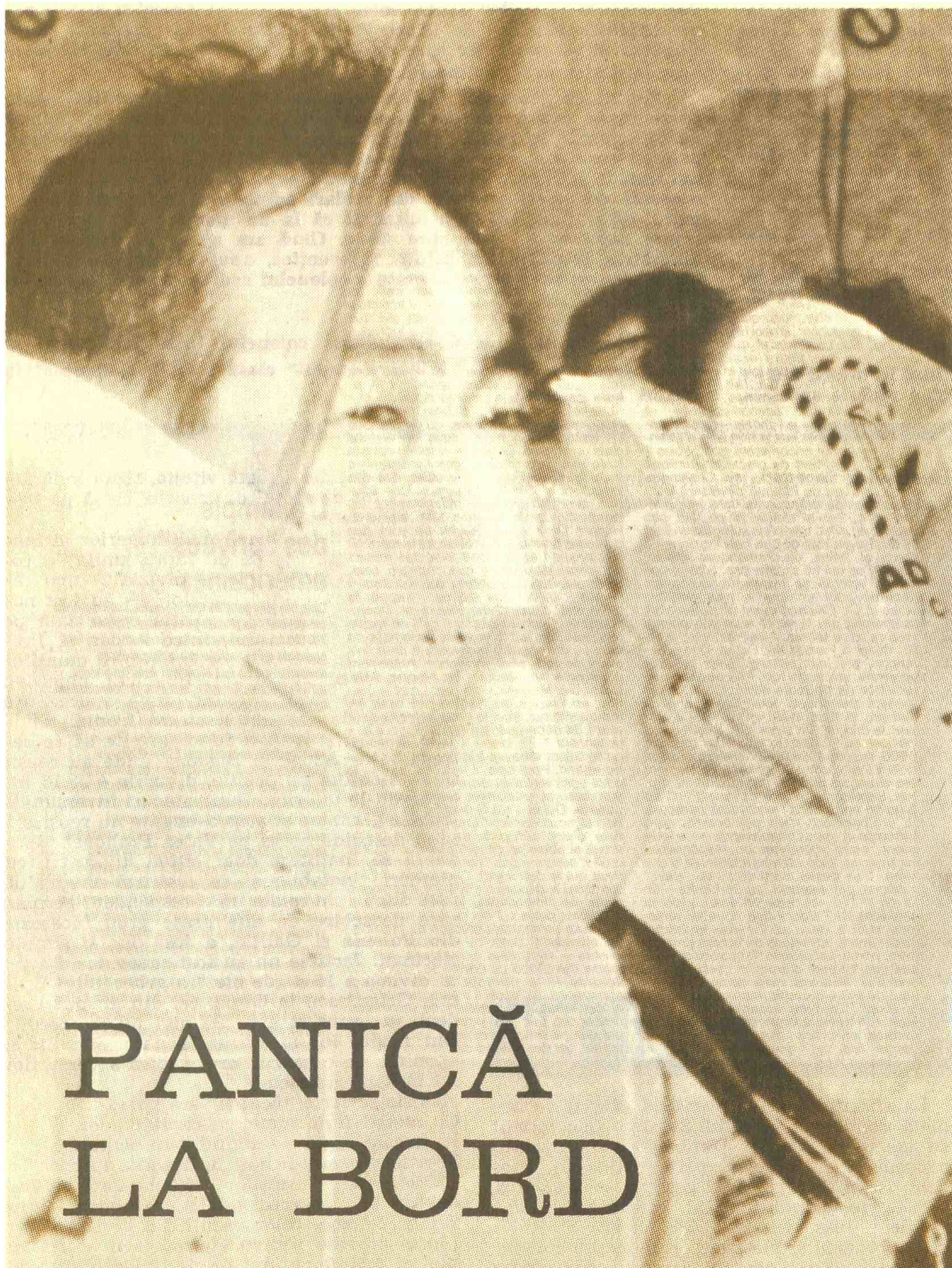
Copleşite de numărul mult superior al inamicului şi tehnica sa de luptă, unităţile romane cu pierderi grele — divizia 21 mai rămăsese doar cu 3 000 luptători — au fost nevoite să se retragă pe poziţia organizată pe înălţimile Clăbucetului, între Azuga şi Predeal, spre a beneficia de înălţimile munţilor în acoperirea flancurilor. Inamicul, neputînd manevra în jurul aripilor, după o pregătire puternică de artilerie a atacat frontal, diviziile a 10-a şi a 21-a fiind nevoite să se retragă între Azuga şi Buşteni, unde au reuşit să se menţină pe poziţie, diviziile 4 şi 16 înlocuindu-le ulterior. După atacuri înverşunate trupele germane şi austro-ungare nu reuşiseră să-şi deschidă acces pe Valea Prahovei. Reuşiseră să înainteze doar cîţiva kilometri, cu pierderi notabile şi să distrugă Predealul, care după cum relata un corespondent german spre deosebire de alte oraşe greu încercate din Polonia şi Galiţia, a fost pur şi simplu sfărîmat. Jertfele nu au fost zadarnice. La fel ca divizia a 15-a „de oţel" a generalului Eremia Grigorescu la Oituz, cei din grupul Predeal au spus şi ei: „Pe aici nu se trece!" Din rîndul lor au căzut la datorie mulţi şi anonimi, ca o confirmare tragică a versurilor lui Mihail Săulescu:

„Istoria se scrie, tăcut şi fără ştire,
Cu morţii fără nume, cu căpitanii lor,
În fiecare luptă e-un gînd spre nemurire
Şi-n tot prezentul nostru, durerea tuturor".

Osemintele ostaşilor necunoscuţi au fost depuse la marginea şoselei, ce coboară spre Timiş. Numele celor căzuţi din divizia 21 au rămas gravate pentru eternitate în duritatea pietrei monumentului de pe Valea Rîşnoavei. În anul 1933 în zona gării a fost ridicat din fondurile strînse de ceferişti, şcoli şi armată monumentul realizat de Constantin Baraschi, în amintirea mitralioriIor ce au apărat pînă la ultima suflare poziţia cheie a Predealului. În septembrie 1916 cînd pasărea urîtă a trecut, prin întuneric şi-a deschis enormul cioc de pradă, a lăsat să cadă otrava nebuniei şi asupra lui Mihail Săulescu, executat de duşman în urma acuzaţiei de spionaj. Poetului erou, cu moartea atît de tragică şi prematură, Societatea Scriitorilor Români i-a dezvelit la 4 septembrie 1930 monumentul, operă a sculptorului Oscar Han. Himera din marmoră neagră ne duce cu gîndul la versurile sale — „poeme de meditaţie, caracterizate... prin nostalgia de universuri inedite", de „presimţirea morţii", cum le considera George Călinescu. La baza monumentului se află efigia poetului ce se aseamănă tulburător cu cea a Luceafărului din anii studenţiei.

Turiştii ce frecventăm Predealul, trecînd, sau poposind pe lîngă gara sa, e bine să ne amintim de vechiul îndemn al lui Constantin Kiriţescu: „Călătorule, care de pe ferestrele vagonului priveşti zidurile înnoite ale gării Predeal şi te bucuri că ai scăpat de plictisitoarea de altă dată viză a paşaportului şi a bagajelor, gîndeşte-te că pentru a-ţi cumpăra această ieftină plăcere, vieţi de flăcăi tineri s-au jertfit în chinuri printre aceste ziduri, că sînge a stropit pereţii şi a curs şiroaie pe pietrele peronului, pe unde lumea calcă acum grăbită şi nepăsătoare. Reculege-te şi închină-te smerit. Gara Predeal nu mai este o gară de hotar; ea este pentru Români un templu al celor mai curate jertfe".

Nicolae Petrescu

PANICĂ LA BORD

La 10 mii m altitudine deasupra orașului Osaka un gangster în stare de beție aruncă o grenadă. Izbucnește explozia. Pasagerii intră în panică. Unul dintre ei lansează un ultim mesaj : aceste fotografii.

O explozie smulge călătorii din toropeală. Un vînt rece îngheață trupurile încremenite de spaimă. Lipsa de oxigen afectează inimile cuprinse de panică. În acel moment arhitectul Takahiro Watanabe a realizat această fotografie. Duminică, 24 octombrie 1986, orele 20, cursa 300 Thai International care venea de la Bangkok, se apropia de Osaka. În timp ce survola insula Shikoku la o altitudine de 10 000 m, cei 247 de pasageri au fost aruncați într-o cădere vertiginoasă. S-a produs o explozie în partea din spate a avionului. În timp ce pasagerii își fixau măștile de oxigen, aparatul bascula într-un halucinant plonjon. În cîteva minute a căzut 8 000 m. Pasagerii au fost smulși de pe scaune și aruncați în toate direcțiile. Au fost rănite 84 persoane. Dar comenzile hidraulice au rezistat. Incredibilele cauze ale acestui accident care putea fi fatal nu s-au cunoscut decît după cîteva zile.

ÎN PLINĂ CĂDERE LIBERĂ CEI 247 DE PASAGERI SE APUCĂ DE SCAUNE PENTRU A NU FI PROIECTAȚI

Pasagerii terorizați care își închipuiau că trăiesc ultimele clipe și-au amintit fără îndoială cu groază de accidentul unui Boeing al Liniilor Aeriene Japoneze soldat cu 520 morți în 1985, catastrofă care s-a produs în condiții asemănătoare. Dar acest Airbus a rezistat și, după aterizarea la Osaka, anchetatorii au observat niște mici orificii ciudate în peretele despărțitor posterior.

Abia atunci s-a descoperit adevărata cauză a accidentului. Un gangster făcînd parte din organizația Yamaguchi-Gumi, mafia japoneză, s-a închis în toaletă și a provocat, fără îndoială datorită manipulării greșite, explozia unei grenade pe care o avea asupra lui. În Japonia piața armelor este controlată riguros și traficanții își asumă riscuri enorme introducînd cel mai mic exploziv sau armă. Dar în acea dimineață, cei 247 de pasageri au fost puși în fața acelorași riscuri fără să vrea ca și acel mafiot în stare de ebrietate. Momentele de groază prin care au trecut nu pot fi descrise.

Cu cîteva secunde înainte de a începe aterizarea, comandantul Ampole a acționat semnalul luminos, cerînd pasagerilor să-și monteze centurile de siguranță. Duminică 26 octombrie orele 20, cursa A 300 a liniilor aeriene tailandeze care asigură legătura zilnic între Bangkok și Osaka zbura la peste 10 000 m altitudine. Cu trei ore în urmă cursa a făcut escală în Filipine, la Manilla cu 247 pasageri la bord. În circa 20 minute urma să aterizeze la Osaka. Pentru numeroșii pasageri japonezi acea călătorie de duminică avea aerul reintoarcerii vacanței. Au urmărit indiferenți interminabilul balet al stewardeselor care explicau cum se aplică măștile de oxigen. După decolare, toate capetele s-au îndreptat spre China pentru a admira apusul de soare. Osamu și Tamaki și-au spus cuvinte tandre. Erau căsătoriți de 15 zile și își petrecuseră o parte din luna de miere la Bangkok. Degustau o ultimă masă tailandeză : fructe de mare cu orez, servite de frumoase tailandeze înfășurate în tradiționalele mătăsuri roșii. Discutau cu alți tineri căsătoriți despre acea minunată călătorie de nuntă, despre plajele tailandeze, despre Pataya. Fumihira, un student în științe economice, în vîrstă de 20 de ani, se întorcea acasă. Cu casca la urechi, a ascultat muzică de Haendel, apoi a căutat un loc unde să-și întindă picioarele și a încercat să schimbe cu vecinul său din stînga impresii despre călătoria în India. În spatele lui un cuplu încerca să-și calmeze copilașul.

În față, domnul Watanabe, un arhitect obișnuit cu cursele lungi, răsfoia o revistă și domnișoara Fukoka, Miss Japonia 1980, care se întorcea de la o expoziție de Kimonouri de la Bangkok, își nota în agenda sa îmbrăcată în piele programul pentru săptămîna viitoare. Pasageri obișnuiți pentru un zbor obișnuit.

UN OM SCRIE FIICEI SALE PE O PUNGĂ: „TRĂIEŞTE FERICITĂ ŞI AI GRIJĂ DE MAMA TA"

În somnolenţa generală şi în zumzăitul monoton al motorului, semnalul luminos anunţînd zona de turbulenţă a trecut aproape neobservat. Pasagerii adormiţi au uitat să-şi monteze centurile. În partea din faţă a avionului, Seiki era la cel de-al patrulea coniac şi povestea despre nopţile de petreceri de la Manilla. Afiliat la cea mai mare organizaţie mafiotă niponă, gangsterul a urcat în avion la Manilla cît se poate de liniştit. Vorbea tare cu pasagerii din jurul lui şi tonul ridicat îi trăda starea de ebrietate. „Înainte de îmbarcare am semnat o asigurare pe viaţă de 200 milioane yeni !" strigase el înainte de a se ridica pentru a merge la toaletă. Cu toate că fusese avertizat, s-a încuiat în minuscula cabină. Brusc, a izbucnit explozia, deschizînd un crater cu diametrul de un metru în planşeu. Şocul i-a culcat la sol pe gangster şi pe Pisan, o stewardesă de 26 de ani, rănită la piept. Aparatul a fost literalmente dezechilibrat. Un fum alb s-a răspîndit pe culoare. Un curent de aer a deschis violent uşa cabinei piloţilor. Explozia i-a surprins pe piloţi în momentul în care pregăteau aterizarea în Osaka. Comandantul Ampola şi copilotul său au schimbat o privire îngheţată. Aparatul a început să salte. S-au simţit smulşi de pe scaune. În faţa lor, semnalele luminoase arătau că două din cele trei sisteme de comandă hidraulică nu mai erau în stare de funcţionare. Aparatul nu mai putea fi controlat. Scăderea presiunii determină diminuarea altitudinii. Comandantul aplică procedura de zbor privind coborîrea rapidă şi în cîteva minute coboară 8 000 m. La vîrsta de 48 de ani, fostul pilot de vînătoare este obişnuit cu manevre periculoase. După o lungă tăcere, reuşeşte în sfîrşit să trimită centrului de control din Tokyo următorul mesaj : „Urmare a unei defecţiuni avionul instabil. Cerem aterizare urgentă".

Ampole ignoră în acel moment amploarea panicii care i-a cuprins pe pasageri. Nimeni nu avea timp să înţeleagă ce se petrecuse. Avionul are un tangaj periculos, loveşte cu aripile aerul nopţii, plonjează spre Pacific. Cea mai mare parte a pasagerilor rămîn muţi, cu ochii ieşiţi din orbite de spaimă. Urmau să cunoască un coşmar care va dura 20 minute. Vestele de salvare erau umflate cu disperare. Fumihira, studentul, vede cum zboară trei pasageri din faţa lui. Surprinşi în somn, nu au avut timp să-şi mai cupleze centurile. Omul cu care discuta este azvîrlit de pe scaun pînă în mijlocul culoarului pierzîndu-şi cunoştinţa. Tînărul cuplu filipinez prinde copilul în vîrstă de 11 luni, care fusese aruncat în sus. Mama îl strînge în braţe şi încearcă în zadar să-i aplice masca de oxigen. Aşezat lîngă Miss Japonia, un bătrîn, cu mîinile împreunate recită un sutra funebru.

Orele 20 şi 15 minute. Avionul se balansa de 10 minute. În acel moment pasagerii îşi reaminteau o singură imagine, care fusese difuzată de televiziunea japoneză : aceea a colinei Gunma-Ken, unde, în urmă cu un an s-a prăbuşit un Boeing 747 al liniilor aeriene japoneze, avînd la bord 520 pasageri, în condiţii identice, răspîndind resturi şi morţi pe sute de metri, cu testamente înscrise cu rujul de buze pe hublouri. Simţind moartea inevitabilă, mulţi dintre pasageri au dorit să lase un ultim mesaj.

Un om scrie pe pungă „duty-free" luată din aeroportul Bangkok fiicei sale : „Trăieşte fericită şi ai grijă de mama ta".

Arhitectul Watanabe a scos un aparat de fotografiat, a făcut şase fotografii, după care a scos conştiincios clişeul, l-a introdus într-o pungă etanşă şi l-a pus în vesta de salvare. „Am vrut să las o ultimă mărturie", spunea el mai tîrziu.

O altă pasageră a spus : „M-am gîndit la celălalt accident. Am vrut să-mi scriu ultimele dorinţe, dar cînd mi-am deschis geanta mi-au zburat toate lucrurile din ea".

În cabina piloţilor comandantul Ampole, după ce comunicase la Tokyo necesitatea operării unei aterizări forţate, a primit autorizaţia de a se îndrepta spre Osaka. La o altitudine de 2 000 m nu mai era nevoie de mărirea presiunii. Cei doi piloţi au reluat, progresiv, controlul avionului. Au reuşit să recupereze unul din cele trei circuite de comandă hidraulică şi să-l pună în funcţiune. Timp de 20 minute, avionul dezechilibrat s-a îndreptat spre sud pe o distanţă de 100 km aventurîndu-se într-o zonă de antrenament a armatei aeriene japoneze. Apoi a intrat în zona radarului din Osaka iar comandantul, manevrînd cu precauţie, a reuşit în mod miraculos să repună avionul în stare normală. La două minute după explozie oscilaţiile infernale ale avionului s-au diminuat, dar aceasta nu a potolit panica. Unii pasageri urlau, alţii leşinaseră. În spatele avionului s-a pornit o mare agitaţie. Un steward alerga cu o bombă de oxigen în mînă, pentru a-l reanima pe bărbatul întins pe culoar. Răniţii erau întinşi pe podea. Avionul a coborît, în sfîrşit, pe sub perdeaua de nori.

O ATERIZARE NESPERATĂ CÎND DEJA SE RĂSPÎNDISE ZVONUL CATASTROFEI

Au început să se vadă luminile din Osaka. Zgomotele care se propagau în jur erau liniştitoare. „Sosim la Osaka" — cu o singură propoziţie cu vocea uşor tremurată, comandantul a rupt tăcerea, în dorinţa de a-i linişti pe pasageri. Fumihira, studentul, cufundat în fotoliu, asculta din nou muzică de Haendel. A început să se distingă pista. La sol aeroportul a fost închis. Au fost puse în stare de alertă 11 spitale. Avionul se apropie de capătul pistei B cu peste 300 km/h. Atinge solul, motoarele se opresc, comandantul îşi decuplează centura. Salvarea s-a datorat celui de-al treilea circuit hidraulic. Adevărate ovaţii răsună pînă în cabină. Răniţii sînt uitaţi. Pasagerii salvaţi se felicită, se fotografiază. Osamu dezumflă vesta tinerei sale soţii, Tamaki, şi o sărută. Avionul e înconjurat de lumini giratoare roşii. Sînt scoşi răniţii grav. Treisprezece în total, printre care stewardesa şi gangsterul care fuseseră blocaţi într-o deschizătură provocată de explozie. Comandantul cu un surîs pe buze, cu ochii strălucitori, mulţumeşte membrilor echipajului : „Acum totul este în regulă".

Cinci ore mai tîrziu va fi primit la Bangkok ca un erou. Din mulţimea de pasageri care se înghesuiseră grăbiţi să urce în avion pentru a ajunge în patria lor, au coborît la Osaka nişte siluete înspăimîntate şi lugubre. Urechile le mai şuieră. Pasagerii care au scăpat nevătămaţi s-au aşezat la rînd în faţa primelor patru telefoane. Tinerii căsătoriţi îşi aşteptau prietenii, cu priviri de naufragiaţi. Cuplul filipinez coboară din avion cu căruciorul. Copilul încă nu a încetat să plîngă.

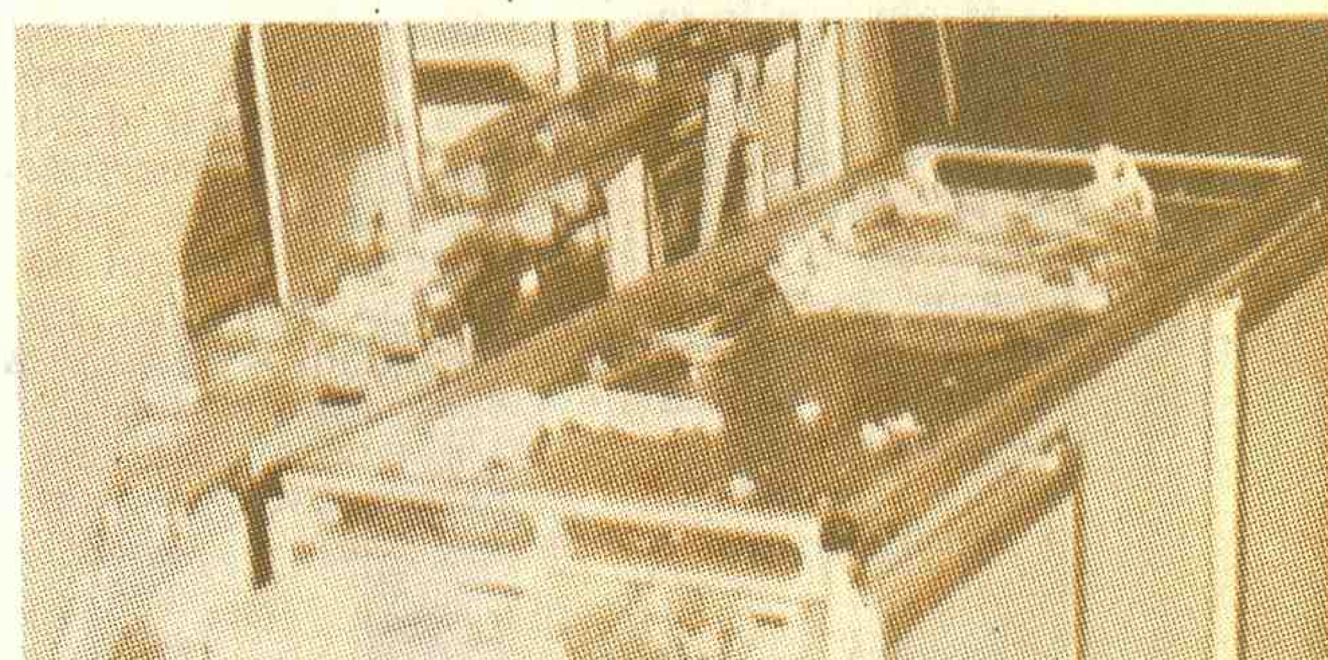
În acel moment nimeni nu înţelege ce s-a întîmplat. Se propagase totuşi zvonul unui nou accident de avion. Încă nu se ştia că acesta se datora exploziei unei grenade. În cursul nopţii sînt verificate toate avioanele liniilor aeriene tailandeze. Avionul accidentat, care fusese livrat în urmă cu numai trei săptămîni, este pus sub pază pînă la sosirea experţilor japonezi. Orice incident are implicaţii asupra pieţei avioanelor Boeing şi asupra consorţiului Airbus pentru controlul liniilor aeriene asiatice. O singură companie japoneză a achiziţionat Airbusuri. Zborul 620, singura cursă regulată care leagă Tailanda de Osaka are o reputaţie proastă. Sînt binecunoscuţi acei yakisas, gangsterii, care călătoresc frecvent pe această rută pentru a transporta arme şi droguri. Seiki, simţind că îi este teamă, a vrut să ascundă grenada în ultimul moment în coşul de hîrtii de la toaletă. Aceasta a explodat accidental.

Airbus — victimă a războiului gangsterilor din Osaka...

Gravul prejudiciu comercial pe care l-ar fi provocat un accident oarecare s-a transformat, datorită gestului iresponsabil al unui gangster, în adevărată reclamă în favoarea curselor Airbus.

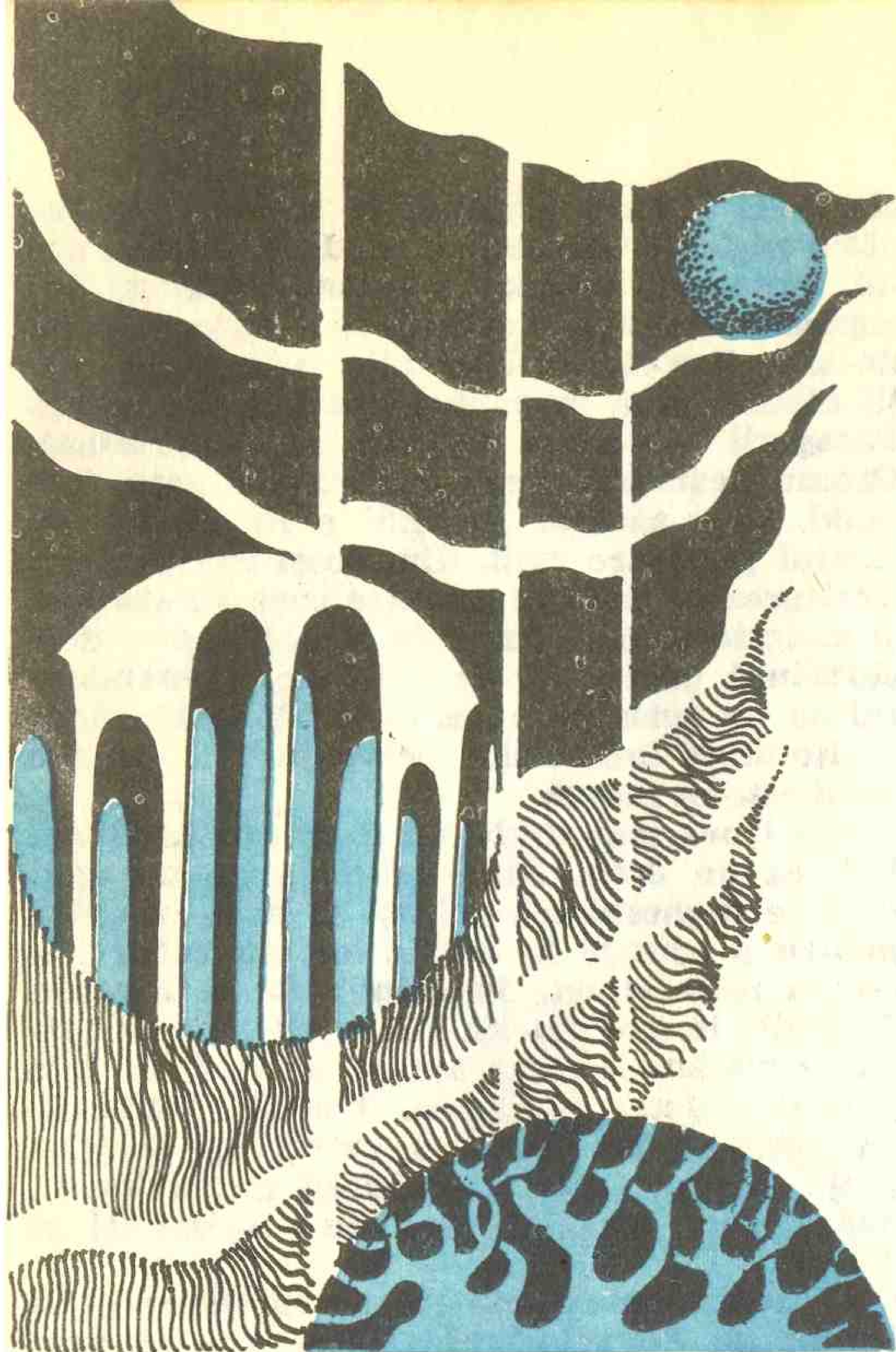
Pentru că avionul a rezistat pînă la capăt.

Olivier Royan
Traducere şi adaptare de
Liana Constant

● În interiorul Airbus-ului, compartimentele destinate platourilor cu mîncare sînt distruse ● Mafiotul japonez a provocat explozia unei grenade de acest tip, denumită „cadrilată".

FRAGMENT DE ITINERAR PE OCEANUL PLANETAR

De la primele popoare care s-au îndeletnicit cu navigaţia şi pînă la civilizaţiile lumii prezente, orice călătorie pe întinderea albastră, indiferent de scopul urmărit, a adus ştiri despre nesfîrşitul Ocean Planetar. Astfel, despre epoca marilor descoperiri nu se poate admite părerea că în mod exclusiv călătoria pe imensa întindere de apă avea ca scop doar dorinţa de a găsi noi „pămînturi". Timpul trecea în favoarea etalării aspectului dublu al preocupărilor în cazul unor peregrinări pe suprafaţa Oceanului Planetar. De pildă, Magellan (Fernando Magalháes), vestitul navigator portughez care a făcut ocolul Pămîntului şi a traversat Oceanul Pacific, a cercetat şi adîncurile vastei întinderi de ape, iar căpitanul Cook a întreprins, printre descoperiri geografice, şi numeroase observaţii şi studii ştiinţifice de o valoare deosebită.

Expediţia „Challenger" deschide porţi largi fizicii, chimiei şi biologiei mărilor şi oceanelor

În anul 1872, naturalistul englez Wyville Thompson se îmbarcă în calitate de şef ştiinţific al expediţiei oceanografice pe vasul „Challenger". Îl însoţesc în această acţiune alţi renumiţi specialişti, printre care naturaliştii Murray şi Mosely, precum şi chimistul Buchanan. Vasul era dotat cu laboratoare de chimie şi ştiinţele naturii, în care se găseau o serie de instrumente utile desfăşurării unor cercetări ştiinţifice : termometre, piezometre, densimetre, cabluri de sondaj, aparate şi sape de sondă, drage şi multe altele.

Pornită din portul Portmouth, în anul 1872, „Challenger" a parcurs timp de 3 ani o distanţă de 127 584 km (68 890 de mile marine), sondînd adîncimile în 362 de zone, de unde s-au prelevat probe de sedimente, supuse apoi examenelor fizico-chimice şi biologice. Modul de prelevare decurgea după tehnici bine stabilite, probele de apă recoltate făcîndu-se de la diverse adîncimi, iar analizarea lor era stabilită după metode fizicochimice şi biologice de mare precizie. Prin corelarea compoziţiei chimice cu materialul biologic s-a dovedit relaţia strînsă între natura substanţelor nutritive şi forma de viaţă, fie ea de suprafaţă sau abisală.

Constatarea cea mai valoroasă a acestei expediţii a reprezentat-o similitudinea dintre speciile de substanţe chimice şi materialul biologic din zonele abisale cu cele existente în zonele puţin adînci ale „Platformei continentale".

Sondările de adîncime efectuate în cadrul acestei expediţii oceanografice au reuşit cea mai mare performanţă realizată pînă la acea dată : descoperirea Dorsalei Atlanticului, cel mai mare lanţ muntos submarin de pe Globul Pămîntesc. Măsurătorile au înscris pentru aceşti munţi următoarele valori : 16 000 km lungime cu o lăţime de două ori mai mare decît aceea a lanţului muntos al Anzilor.

După această expediţie, studiile şi cercetările fizice, chimice şi biologice ale întinderilor acvatice imense — mările şi oceanele — au căpătat un avînt fără precedent. Datele şi informaţiile culese în numeroase căutări şi cercetări efectuate cu vasul „Challenger" între anii 1872—1876, constituie baza ştiinţei oceanografice, atît de valoroasă din punct de vedere teoretic şi practic.

Racoviţă nu-l uită pe Cobălcescu

O altă expediţie a fost organizată în anul 1897 pentru cercetarea extremităţii sud-vestice a Oceanului Atlantic. Vasul cu aburi „Belgica", condus de căpitanul Adrien de Gerlache, avea să fie nava de explorare a întinderii oceanice. Echipajul ştiinţific care pleca în „Expediţia Antarctică Belgiană" era alcătuit din 19 membri, printre care renumiţii dr. Frederik A. Cook şi Roald Amundsen. Ca biolog fusese preferat altora românul Emil Racoviţă, cunoscut pentru talentul, pasiunea şi puterea de muncă neobişnuite. Locul de lansare în largul Planetar a fost portul Anvers, de unde, la 18 august 1897, vasul „Belgica" porneşte în peregrinările lui.

Prima escală a fost la Ostende, apoi, traversînd Atlanticul, vasul sosea după două luni de la plecarea din Anvers, în Rio de Janeiro. Aici, Emil Racoviţă s-a despărţit de companionii săi de drum pentru a efectua o călătorie în Patagonia, cu scopul de a studia fauna şi flora acestei regiuni naturale din sudul Americii Latine, cuprinsă între Rio Colorado şi Rio Negro, la nord, şi Strîmtoarea Magellan, la sud. Emil Racoviţă a cercetat pampasurile argentiniene — masivul muntos Los Bagnales din Anzii Cordilieri, Puerto Consuelo, pe canalul Ultima Esperanza — şi apoi s-a reîntîlnit cu echipajul vasului „Belgica" la Punta Arenas (Chile). Înainte de plecare spre Ushuaia, cea mai sudică aşezare omenească permanentă, biologul expediţiei însoţit de alţi doi membri ai echipajului au făcut o excursie pînă în Insula Bawton (Chile) locuită de tribul indigenilor salesiani. În drum spre Ushuaia s-au întocmit mici colecţii din flora şi fauna insulelor ce le mărgineau calea de apă. Pe la 20 decembrie 1897, expediţionarii se opreau în golful Lapataria.

Expediţia antarctică propriu-zisă a început la 13 ianuarie 1898, după depăşirea Insulei Statelor (Isla de los Estados) şi a golfului San Juan. Timp de 15 luni, membrii echipajului de pe vasul „Belgica" vor fi eroii unei experienţe inedite.

În cercetările întreprinse, specialiştii au reuşit să determine temperatura şi să realizeze alte măsurători şi sondaje în strîmtoarea Drake, descoperită în 1578 de Sir Francis Drake, amiralul englez care a făcut, primul după Magellan, ocolul Pămîntului. Astfel, Strîmtoarea Drake are lăţimea de 900—950 km (cea mai lată strîmtoare de pe glob), ea se găseşte între insulele Ţara de Foc (Tierra del Fuego) şi insulele Shetland de Sud, legînd Oceanul Atlantic de Oceanul Pacific. Cum adîncimea măsurată atunci indica 3 000—4 000 m (valoarea maximă cunoscută azi — 5 248 m), specialiştii au formulat primele ipoteze conform cărora Antarctica ar fi unită cu America de Sud. Dintre cele mai îndrăzneţe ipoteze se pare a fi aceea în care, pe baza unor determinări ale componentelor chimice şi biologice din apa de la suprafaţă şi cea de la adîncime, s-ar fi admis existenţa unei legături între cele două „Pămînturi" prin intermediul unui prag submarin.

În 16 ianuarie 1898, „Belgica" întîlneşte primul aisberg, iar şase zile mai tîrziu vasul este pus în pericol de o furtună specifică mărilor antarctice şi numită de Emil Racoviţă „urgia neagră". A doua zi, vasul pătrundea în strîmtoarea numită în prezent după numele conducătorului expediţiei belgiene, Adrien de Gerlache.

Fără voinţa unui căutător de noi ţinuturi, dar cu experienţa unui căpitan care ştie să-şi salveze vasul şi echipajul în situaţii critice, Adrien de Gerlache hotărăşte atunci schimbarea direcţiei pentru ocolirea pericolului ce făcuse deja o victimă, pe marinarul Viencke, înghiţit de valuri în timpul furtunii dezlănţuite. Astfel, vasul se îndrepta spre Ţara Graham dinspre insulele Shetland de Sud pătrunzînd în strîmtoarea necunoscută încă atunci între Ţara Danco şi insulele Palmer şi pe care echipajul o botezase atunci cu denumirea vasului — „Belgica" (azi, Strîmtoarea Adrien de Gerlache). Descoperirile geografice nu încetează nici în vecinătatea acestei strîmtori, adică în extremitatea cea mai sud-vestică a Atlanticului, astfel încît numeroasele insule care se aflau acolo aveau să fie văzute de oameni poate pentru prima oară. Mişcat de evenimentele ştiinţifice pe care le-a trăit, renumitul biolog Racoviţă propune şi supune aprobării grupului de specialişti ca una dintre acesete insule să poarte numele de „Insula Cobălcescu". Iată un omagiu pe care avea să-l aducă membrul echipajului ştiinţific de pe „Belgica" profesorului său, marele geolog şi paleontolog român care a fost Grigore Cobălcescu.

Probele de sol din insulele respective aveau să fie supuse analizelor lui Amundsen şi

TERIBILISME

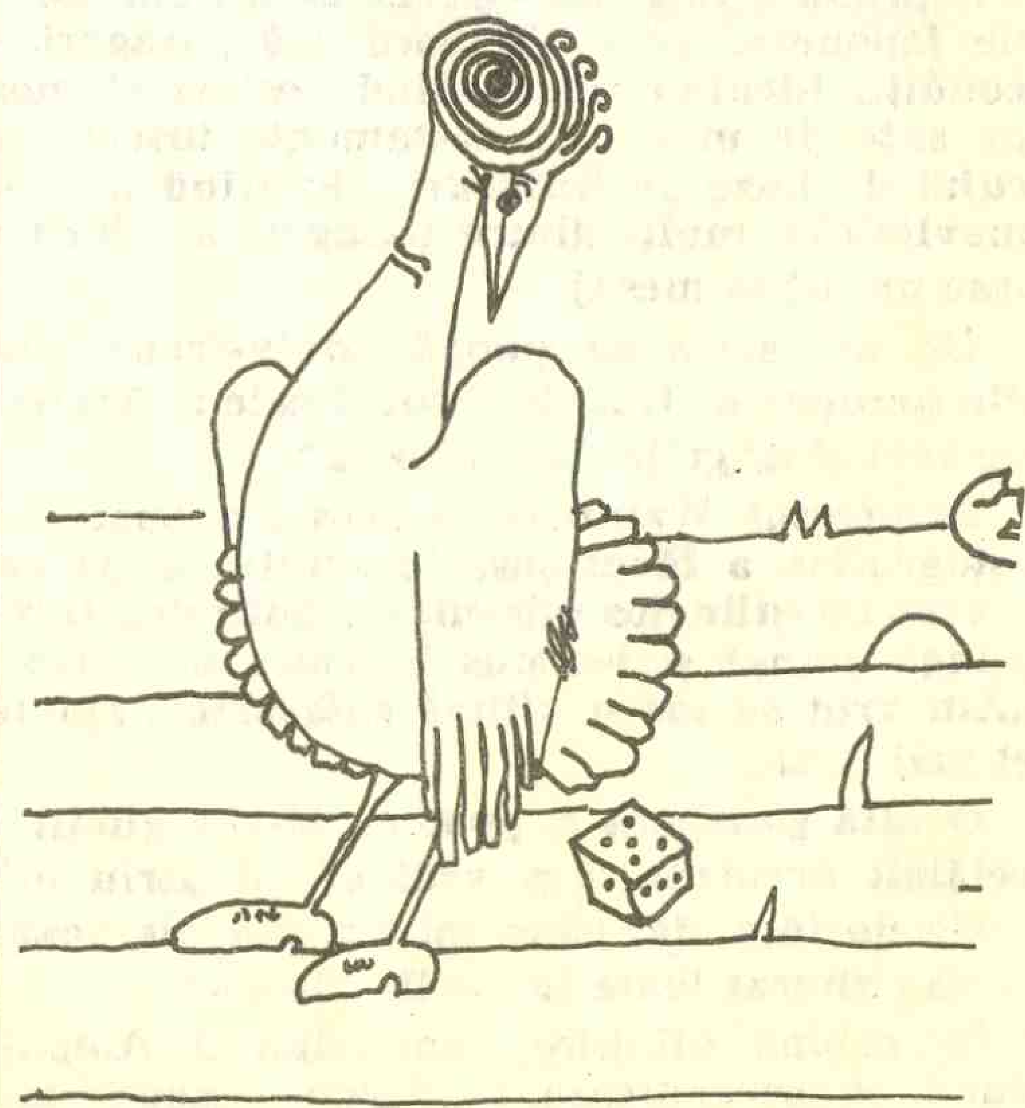
● Mă-ntrebi dacă am fost la mare cu expresul sau cu personalul? Habar n-am! — eram atent la ce spunea nevastă-mea !
● Fereşte-mă de băltoace, că de maşină mă feresc şi singur !
● Nu călcaţi iarba din faţa blocului. Este plină de cioburi !
● Halal discotecă ! Dansez de două ore şi încă n-am găsit o parteneră !

O EPIGRAMĂ

Manieră

Multe se pot spune
chiar de-i vocea bună,
Cîntatu-i pe strune
dar el... cîntă-n strună !

Viorel Covaci

Rocoviță, savantul român descoperind în ele forme vegetale și animale printre care licheni, mușchi, alge ș.a.

Vasul „Belgica" pătrundea în apele Oceanului Pacific prin februarie 1898, unde de altminteri a fost cuprins, prin dreptul Țării Charcot, de ghețurile unei ierni aspre, imobilizat fiind aproape 13 luni, deci cam pînă în martie 1899. Totuși, cercetările n-au încetat nici o clipă, efectuîndu-se sondaje, observații astronomice și magnetice și studiindu-se comportamentul păsărilor și al focilor. Riscurile asumate de echipaj, în condițiile izolării totale între ghețari, erau foarte mari. De altfel, au existat firește și numeroase pierderi materiale, dar, din nefericire, și umane. În timpul iernii polare, în perioada cea mai grea a staționării între ghețari a vasului „Belgica", odată cu dispariția totală a soarelui, expediția pierduse pe fizicianul ei, Emile Danco. Abia la 14 martie 1899, după alte peripeții, „Belgica" și echipajul ei au putut pluti spre nord.

Bilanțul expediției a fost destul de rodnic, biologul român Racoviță adunînd un vast material constituit din 1 200 specii zoologice, 400 botanice, peste 200 de fotografii și clișee.

După terminarea expediției a urmat o perioadă de conferințe despre rezultatele „aventurii" la Polul Sud. Emil Racoviță a vorbit în mai multe ocazii la Bruxelles, Paris, București și Iași despre „Viața animalelor și plantelor în Antarctica" sau despre „Rezultatele generale ale Expediției Antarctice Belgiene". Savantul român declară într-o conferință : „Fusesem trimiși aici ca mandatari ai științei și am căutat să ne împlinim mandatul pe cît ne-a stat în puteri, oricît au fost de grele momentele prin care am trecut. Timp de 13 luni am făcut observații meteorologice din oră în oră...".

„Meteor" — vasul de război german — navighează iar, dar cu gînduri pașnice

Vasul „Meteor", unul din vasele de război germane, care fusese dezechipat de tehnica și personalul de luptă, capătă o nouă destinație, mai precis spus un nou scop, acela de a efectua cercetări oceanografice.

Nava germană realizase în perioada anilor 1924—1929 o serie de descoperiri hidrografice și biologice, străbătînd 13 profile în jumătatea de sud a Oceanului Atlantic, distanțate între ele cu 600 km. Acest vas oceanografic a utilizat pentru prima oară sonda acustică ; el a executat aproximativ 70 000 măsurători de adîncime în Atlanticul ecuatorial și austral. Cu ajutorul valorilor găsite a fost realizată harta batimetrică a acestei regiuni. Analizînd 9 500 de puncte abisale, expediția cu vasul „Meteor" elucidează legătura care se stabilește între compoziția chimică a apei și popularea cu viețuitoare a mediului acvatic. Interesante sînt cercetările specialiștilor chimiști de pe vasul „Meteor", cărora li se amenajase un laborator bine utilat alături de o așa-numită „uzină de filtrare". Analizele chimice ale apei saline evidențiază o serie de săruri nutritive care nu numai că permiteau viața unui fitoplancton, dar erau în măsură să sporească ponderea acestuia. Dispunînd de un utilaj perfecționat pentru efectuarea cercetărilor hidrologice și biologice, Hentschel, Defant, Wüst, Watemberg, Schuhmacher, Carrens. Gessner și alți cercetători aflați pe „Meteor" au adus oceanografiei date de mare importanță.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ :

ANTONESCU, C. S., „Marea", Editura Științifică, Buc., 1968.

BORDA, V., „Călători și exploratori români", Editura Sport-Turism, Buc., 1985.

DUMITRESCU C., M., „Dialog despre apele minerale", Editura Albatros, Colecția Cristal, București, 1984.

LECCA, A., „Atlanticul", Editura Științifică, Buc., 1969.

„Albatross"... un nume de rezonanță pe mări și oceane

Albert de Monaco începe în anul 1885 cercetările oceanologice, care aveau să dureze timp de 30 de ani. De fapt, el se oprește cu studiile și cercetările sale asupra apelor Mediteranei și ale Atlanticului, pe care le supune unor examene fizico-chimice și biologice, aducînd dovezi care aveau să confirme corelarea dintre speciile de viețuitoare și masa substanței nutritive, dizolvată în apa sărată a Oceanului Planetar. Terenul de studiu avea să fie explorat, cercetat și studiat din punct de vedere biologic, topometric și geografic cu ajutorul a două vase oceanografice „Hirondelle" și „Princesse", care au reușit să acopere o mare suprafață din întinderea hidrominerală a Oceanului Atlantic.

La sfîrșitul primului război mondial, acțiunile întreprinse de prințul Albert de Monaco aveau să culmineze cu înființarea, din inițiativa renumitului specialist, a „Comisiei științifice pentru explorarea Mării Mediterane", la care, în anul 1924, a aderat și România. O comisie asemănătoare avea să ia naștere, în anul 1925, în S.U.A. care a fost denumită Comisia științifică „Albatross", al cărei obiectiv de studiu a fost Oceanul Atlantic.

„Albatross" avea să fie, în anii 1947 și 1948, nava oceanologică suedeză, dotată cu spații largi și laboratoare speciale, posedînd aer condiționat, precum și dispozitive frigorifice de conservare a probelor. Tuburi metalice, cabluri electrice, la care se adăugau sondele acustice cu înregistrare automată pînă la o adîncime de circa 7 km și multe instalații speciale aveau să reprezinte echipamentul tehnic de cercetare chimică și fizică a unor sedimente calcaroase desprinse din fenomenele de precipitare ale apei saline cu mineralizare mare.

Semnificativ pentru chimia întinderilor hidrominerale ale Oceanului Planetar avea să fie obiectivul principal al expediției „Albatross", care a constat în determinarea conținutului de uraniu și radiu din apele mării, la care s-a adăugat și preocuparea pentru stabilirea speciilor faunistice din adîncurile oceanice.

Personalități de seamă ale timpului aveau să formeze o brigadă științifică, dintre care amintim pe oceanologul Hans Pettersson de la „Institutul oceanografic din Göteborg", care era de altminteri șeful expediției, pe inginerul Kullenberg și pe profesorul Weibull, ultimii fiind inventatorii sondajului submarin și ai metodei pentru măsurarea sedimentelor.

Vasul oceanologic „Albatross" se avîntă într-o altă expediție întreprinsă în anul 1955, care avea să efectueze operația de carotaj la o adîncime de 5 000 m. Proba scoasă la suprafață a fost lungă de 15 m, ea constituind indiciul unei sedimentări într-o perioadă de timp de două milioane de ani, ceea ce corespunde cu sfîrșitul Terțiarului, pentru partea inferioară a carotei. Aceasta reprezintă fenomenele unor glaciațiuni de la începutul Cuaternarului și apariției omului pe Pămînt. Din speciile chimice de substanță determinată și din fosilele găsite, analiza respectivei carote indică un fapt interesant și anume că în urmă cu $9 \cdot 10^3$ ani a avut loc o modificare a climatului.

Monica Dumitrescu

Această lucrare — „Dicționarul de arheologie" — de Ernest Bosc, publicată în 1881, este o carte de referință, indispensabilă tuturor amatorilor de istorie, antichitate și arheologie. Ea clarifică mai toate misterele, enigmele și secretele diverselor popoare ale antichității : Grec, Roman, Egiptean, Etrusc, Celt, Galic, Hindus, Fenician, Persan, Peruvian, Babilonian etc.

ACEASTĂ CARTE-CHEIE ESTE ȘI UN DOSAR COMPLET ȘI PASIONANT

De la arhitectură la mitologie, trecînd prin numismatică și arta războiului, toate subiectele arheologice sînt în mod clar explicate. Toți termenii sînt clasați alfabetic pentru a face cercetarea mai ușoară. Cele 450 de planșe intercalate în text ilustrează comentariile și dezvăluie vederii o plăcută evocare grafică. Se pot afla, de pildă : că „Aegis" înseamnă „piele de capră" și ca urmare „egide" înseamnă „haină protectoare" ; că „l'Ane" era la creștini emblema lenei și a încăpățînării, dar și a răbdării și sobrietății ; că termenul „Codex" nu era numai o carte despre legi, dar mai însemna și piedicile care se atașau picioarelor sclavilor ; că „Galaxis" însemna sărbătoarea în cinstea lui Apollon (Galaxos) în timpul căreia ofranda se constituia într-o prăjitură din orz copt cu lapte (Gala) ; că „Junon", fiică mai mare a lui Saturn, sora și soția lui Jupiter, avea ca trăsătură caracteristică gelozia...

Și, în fine, aflăm că primii arheologi au fost Dante și Petrarca (secolul XIV) și că prima catedră arheologică a fost fondată la Florența de Laurentis de Medicis (1449—1492).

Cine este Dănuţ Pânzaru ?

Foarte pe scurt, unul dintre membrii echipajului navei „Voroneţ" care a făcut înconjurul lumii.

Altfel spus : fiu de şantierist, copilărind în Stupca, satul mamei, absolvent al Liceului Ştefan cel Mare din Suceava, care mărturiseşte că a vrut să se facă marinar din clasa a VII-a. Fiind unicul fiu, părinţii au răspuns cu „nu" hotărîrii sale de a se face marinar ca, apoi, la numai cîţiva ani, să-i ţină pumnii la intrarea în Institutul de marină. Primul voiaj internaţional l-a efectuat pe nava „Neptun", plecînd din Constanţa pe ruta Casablanca — Leixocs — Londra — Rochester — Hamburg — Anvers — Turcia — Constanţa ! La întoarcere a exclamat : Fantastic ! Stagiar pe nava „Rupea" cu al cărui echipaj navighează şi azi. La 1 martie 1983 e lansată la apă nava „Voroneţ". În 1985 face deci înconjurul lumii mărturisind că visul oricărui marinar a devenit, firesc, şi al lui. Întrebat la întoarcere care a fost cea mai grozavă impresie după un asemenea voiaj, va răspunde emoţionat : „Magelan avea dreptate ! Pămîntul e rotund !"

Talent literar manifestat încă de pe băncile şcolii. Publică două schiţe în revista şcolii „Licăriri". În anul 3 al Institutului începe romanul „Soare cu dinţi". Termină de scris în anul 4, îl reciteşte în următorul an, şi îl aşează la loc sigur într-un sertar.

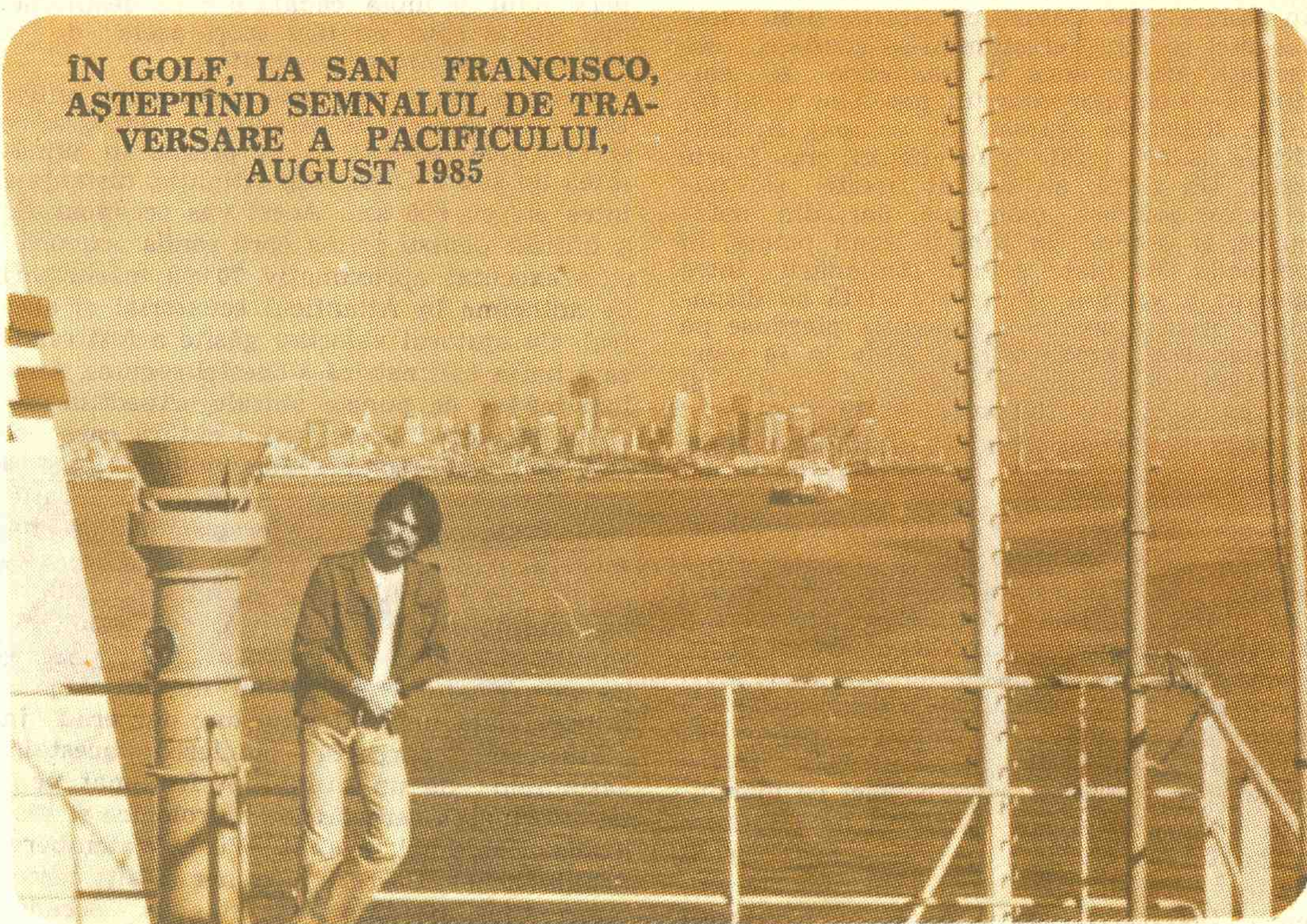
Paginile de faţă sînt extrase dintr-un jurnal de călătorie în jurul lumii, pe care autoarea acestor rînduri l-a împrumutat pe cînd era plecată într-un reportaj de documentare la Constanţa şi i-a căzut cu tronc nava „Voroneţ". Pe navă a urcat pe scara de pilot într-un timp record de 20 de minute, timp în care echipajul, atît cît mai rămăsese pe uscat, a spălat puntea, a făcut baie în piscină, a luat masa de prînz, ba a şi apucat să tragă un pui de somn. Fiecare treaptă a scării pisicii a fost consemnată ca un record în jurnalul de bord, escaladarea ei a fost urmărită de comandantul navei prin binoclu, fiind felicitată cînd acţiunea de escaladare a scării a luat sfîrşit cu bine, şi primind, ca recompensă a efortului ei, dreptul de a se spăla pe mîini cu un săpun parfumat FA, şi ospătată cu tocană de rechin pe care membrii echipajului s-au grăbit s-o asigure că e tocană de iepure.

La sfîrşitul acestui reportaj realizat atît la pupa cît şi la prova navei Voroneţ, autoarea a plecat însoţită de jurnalul de bord al navei cu promisiunea certă (şi vizibilă azi) de a face publicabile cîteva pagini ale lui. Întoarcerea în port a fost făcută tot pe scara pisicii, de data aceasta coborîrea avînd loc în 10 secunde, marinarii dînd scara cu săpun. Autoarea consideră că nu era vorba de acelaşi săpun FA din cabina comandantului, ci mai degrabă de un săpun de rufe. Ea este tentată să-i ierte pe autori pe motivul că nu au avut loc incidente şi că jurnalul a fost scos pe poartă fără probleme.

În rîndurile care urmează vă prezentăm, aşadar, pagini extrase din „FULL SPEED AHEAD".

Areta Şandru

CU NAVA „VORONEŢ" ÎN JURUL

ÎN GOLF, LA SAN FRANCISCO, AŞTEPTÎND SEMNALUL DE TRAVERSARE A PACIFICULUI, AUGUST 1985

„VORONEŢ" ÎN MAREA ARABIEI

O traversare fără evenimente a Mării Roşii şi nava noastră a pătruns prin Strîmtoarea Bab-El-Mandeb în Golful Aden. Facem cu această ocazie precizarea că prin strîmtoarea de mai sus am trecut pe întuneric şi nu am văzut nici un fel de cai. Totuşi, bănuim că la baza poeziei lui Coşbuc a existat un suport real, şi că renumitul poet a fost inspirat de relatările unui confrate d-al nostru de la Navrom care înainte de a intra în cart o fi văzut vreun patruped în zonă. Depinde de starea de oboseală a individului. Oricum, El-Zorab rămîne un moment de referinţă în creaţia bardului de la Hordou. Dacă, totuşi, în vreunul din carturile următoare veţi vedea cai, hipopotami, invadatori sau alte chestii din astea nu disperaţi ! Mergeţi la Leontin Chiriţă. Vă va face o frecţie şi gata. Dacă imaginile persistă, fluieraţi de trei ori Marseieza ! Imposibil să nu dea rezultate !

Un motiv în plus ca să citiţi cu inima uşoară noul număr din

FULL SPEED AHEAD

Azi dimineaţă, la ora 07. 11, „Voroneţ" a reintrat cu succes în emisfera nordică. Ecuatorul nu ne-a pus nici o problemă şi în momentul de faţă navigăm cu 14 noduri spre Port Sudan. De acolo, cum prea bine ştiţi cu toţii, vom merge la Constanţa. Deci, tot înainte !

COLABORARE INTERNAŢIONALĂ

Prestigiul publicaţiei noastre este în plină creştere. O dovedesc aprecierile invidioase ale adversarilor în ale scrisului. Aprecieri care ne măgulesc în mod indirect, desigur. În altă ordine de idei, sub titlul „Cea mai lungă pilotare a subsemnatului" primim un articol din partea pilotului sovietic care ne-a călăuzit nava în portul Pemba, articol care îl inserăm în cele ce urmează : „La nava d-voastră eu m-am simţit ca şi acasă. Aceeaşi ospitalitate, aceleaşi feţe binevoitoare, numai limba e de neînţeles. Dar aceasta nu a reprezentat vreo problemă. După al doilea pahar în compania dumneavoastră eu vă înţelegeam foarte bine şi invers. După al cincilea, eu vorbeam româneşte şi dumneavoastră ruseşte la perfecţie. De pe navă am învăţat şi am cunoscut lucruri noi. Acum ştiu ce este muscamorul şi cum trebuie sărbătorită o zi onomastică. Din cuvintele româneşti pe care le-am reţinut eu mă opresc în mod special la Noroc. Pentru a menţine legătura cu echipajul d-voastră de excepţie am lăsat adresa mea din Leningrad la Redacţie. Voiaj norocos ! Vă mulţumesc pentru toate. Pilotul Victor." Vedeţi fraţilor ? Şi voi vroiaţi să-i puneţi pocnitori în cabină...

CEA MAI MARE CAPTURĂ PISCICOLĂ A SECOLULUI !

Înainte de a vă da această ştire senzaţională mulţumim unui frecvent cititor al publicaţiei noastre care ne-a adus o binemeritată corecţie în materie de cultură generală. Domnule doctor, aţi avut perfectă dreptate ! Beethoven habar n-avea de Cavaleria Rusticană ! Ne-am interesat direct de la dumnealui şi ne-a confirmat că respectivul şlagăr a fost compus de un văr primar de-al dumisale pe nume Mascagni. Drept care l-am expediat pe respectivul redactor să-şi mai îmbogăţească bagajul muzical şi să nu mai chiobîlţăie tot felul de năzdrăvănii.

Acesta este şi motivul pentru care revista noastră a luat o pauză. Să se mai pregătească reporterii. Dacă nu sînt isteţi, să compună poezii. Să se-nveţe minte !...

Şi acum : ŞTIREA !

MONSTRUL DIN PEMBA

Decor : golful Pemba. Spectatori : 21,5 (cu Dona). Norocosul : BABAI. Invidioşi : restul lumii. Acestea sînt cîteva amănunte din decorul unde sus numitul pescar de talie internaţională (cîştigător garantat al „Voroneţiadei", secţia pescuit) a pus capăt carierei celui mai mare monstru piscicol din mările Sudului. Mai mare decît Dan Adoliu. L-au definitivat pe respectivul feroce un echipaj de excepţie al bărcii noastre cu motor. Iată componenţa : Comandant-cîrmist : Horia Pantelimon, motorand : Dorel Iancu, sadic : Gică Udrea-Ahile, Omu' cu stridentu' : Nistor Paul (Dona a avut gută şi nu a putut participa la expediţie). Au fost luate imagini color.

ŞI TOTUŞI EXISTĂ !

o afirmaţie senzaţională despre prezenţa extra-tereştrilor în sudul Madagascarului !

EVENIMENT IMPORTANT LA TRECEREA ECUATORULUI. BRIGADA LUI NEPTUN VA SUPUNE NOVICII BOTEZULUI DE RIGOARE.

ÎNTÎLNIRE DE GRADUL 3

Totul a început într-o noapte de ploaie, trăznete, vizibilitate redusă și bu-hu-hu! Undeva, în sud de Madagascar, ei l-au văzut!

The invaders există! Au aripi mari și albe, părul creț, ochi bulbucați și poartă numărul 42 la șlapi! Zboară în jurul catargului prova și țipă gîtuit ca după o repriză de fotbal pe stadionul „Portul".

Uneori se pitesc în lături și fac gargară din mare! Feriți-vă de ei! Cel care i-a văzut prima dată a fost Tucu, la prova, acum un an și jumătate. Nu l-a crezut nimeni. De data aceasta invadărșii au fost întîlniți — între șase ochi — de cartul 08.00—12.00!

Din partea LOR, la întîlnirea extrapămînteană au participat mahării Godzila, King-Kong și Lucustrucu! Ei există. Încuiați-vă deci în cabine, și evitați să stați în curent!

LA ORIZONT: PACIFICUL

Deși descurajați de distanța mare care ne-a stat în față, „Voroneț" a ajuns cu bine în vestul Pacificului. Și, cum stă bine unui colectiv care se respectă, pe ultima sută de metri ne-a întîmpinat și un ciclon. Bine finanțați de firma McCormick, și bombardați din plin cu informații la obiect promt furnizate de stația Radio, fapt pentru care le mulțumim, l-am dus de ochi pe Mister Nelson și ne pregătim cum se cuvine pentru o escală eficace la Singapore.

Nota bene: amatorii de scrumiere Mocca pot găsi la Clifford scobitori de plastic foarte puțin folosite și încălțătoare.

PE URMELE LUI MAGELAN ÎN JURUL LUMII CU NAVA VORONEȚ

Nava „Voroneț" pornește temerar să traverseze Oceanul Pacific pentru a-și continua voiajul în jurul lumii. Au mai făcut-o și alții. Noi sîntem a treia navă românească pornită într-o astfel de călătorie. E un eveniment, categoric. De altfel, de la Magelan încoace, toți susținem că pămîntul e rotund. O.K.! Nu știm dacă distinsul navigator portughez a pornit spre Asia tot cu orez de la Sacramento așa cum au încercat să ne dovedească locuitorii Californiei argumentînd cu vechimea paleților, cert este că „Voroneț" navigă și nu oricum, ci cu 70 la sută deschidere la pas și are de gînd să nu se oprească pînă la Singapore de unde să mai ia niște combustibil și alte obiecte neînsemnate.

Un mic detaliu merită însă o atenție deosebită. Azi am întrecut prima navă! Fiți siguri că vom repeta figura ori de cîte ori vom avea ocazia. La propunerea redacției l-am ruga pe Dan Adoliu să se plimbe pe magazia nr. 4 ori de cîte ori intrăm în cîmpul vizual al unui vapor.

Să creadă și ei că transportăm containere. Sic!

Sosește Triunghiul Bermudelor! Închideți ușa la baie! Nu umblați fără părinți pe culoare după miezul nopții! De trei ori: PERICOL!

A sosit și mult temuta clipă cînd nava noastră va pătrunde în spațiul plin de mistere al Triunghiului Bermudelor. Facem apel la calm și rațiune. Panica inutilă nu ne ajută de loc pentru a trece de acest moment crucial al voiajului. Nimic nu a fost dovedit concret. Totul poate fi un tertip publicitar al unei companii dornice de afirmare. Să nu ne luăm după zvonuri. Nu ne-am speriat noi în turele de noapte, și o să ne speriem de Triunghiul Bermudelor? Să avem raison..

Totuși, la cererea unui mare număr de cititori, dăm citire unei liste de simptome care pot preceda un eveniment deosebit în zonă. Astfel este posibil să avem senzația de căldură insuportabilă și de insomnie. Fără probleme! De asemeni, s-ar putea să avem senzația, după primul pahar, că șeful ne persecută. După al doilea pahar s-ar putea să fim îmboldiți să-i reajustăm atitudinea. E o cursă! Este posibil să avem senzația că nu ne-ar strica vreo două perechi de blugi în plus în cheson. Fata Morgana! Nu este exclus nici să descoperim clăbuci în santină. Acționați în acest caz pompa de santină fără scrupule. Să moară extratereștrii de necaz. Dacă însă ni se va părea că porția vecinului este mai mare decît cea personală să nu care cumva să vă dedați la acte nesportive. A fost o iluzie!

Ne folosim de ocazie pentru a-l liniști pe Aurică Panov cu privire la ultimul său simptom ieșit din comun. Dacă te culci pe o canapea și te trezești jos, nu înseamnă neapărat că te-au trîntit marțienii în Triunghiul Bermudelor. Nu e ceva grav. Trece cu zeamă de varză.

De la corespondentul nostru special la Santa Catalina: într-un delir general, echipajul navei „Voroneț" a pătruns în apele arhipelagului Canarelor cu intenția fățișă de a epuiza rezervele comerciale ale localnicilor. Cu tot avîntul bravilor noștri marinari, meciul s-a terminat, grație unui stoc impresionant deținut de prăvăliile din Las Palmas. Amintim totuși punctele acumulate de echipa noastră în achiziționarea de cepe muzicale (nu a găsit totuși nici unul dintre noi un astfel de obiect care să reproducă, de exemplu, „Te-am văzut printre morminte" sau „Copacul meu" în magistrala interpretare a lui Dan Spătaru), pantaloni cu marcă dubioasă (americană în orice caz: să încercați să scăpați de ei în gară, cu cinci minute înainte de plecarea trenului), combine (așa zic ei!), și alte bunuri de folosință îndelungată (dar nu de către oricine).

Localnicii au marcat puternic cu sticlele de bere tip Suvenir de care însetații noștri colegi s-au simțit atrași cu precădere. Deși marcate din flagrante poziții de ofsaid, punctele lui Cristi Dobre și Pantelimon Horia vor rămîne (cu siguranță) în memoria celor ce s-au prăjit...

STAȚIONARE PLINĂ DE PERIPEȚII

După o staționare plină de peripeții echipajul nostru, refuzînd în ultimul moment un

NAVA VORONEȚ ȘI TREI DIN MEMBRII ECHIPAJULUI CARE A ÎNCONJURAT LUMEA.

navlu exasperant pentru Nordul continentului, a plecat din nou la drum (LUNG), spre Corinto-Nicaragua. Chiar așa, ce să facem noi la Anvers?

În vederea acestei călătorii am achiziționat pe covertă un lot de automobile aparținînd firmei de cascadori care a evoluat cu succes în Frații Jderi și în Tarzan, omul junglei pentru a le furniza unui eventual turnător de western-uri, peste Ocean. Nota bene: lotul respectiv este însoțit de doi specialiști meniți a-i învăța pe novicii din America Centrală unde este ascuns volanul. Dumnealor s-au comportat excelent la bordul navei noastre, participînd cu elan la acțiunile întreprinse la bord, fapt pentru care le mulțumim cu această ocazie. De neînțeles de ce sînt supernumiți de unii dintre noi „cascadorii rîsului"...

ULTIMA LINIE DREAPTĂ

Ne despart de marșul de întoarcere doar cîteva ore. Asta zicem și noi performanță. Pentru a ne elibera de restul de saci din magazie, autoritățile au apelat la un comando special de alpiniști pregătit în con-

dițiile vitrege ale deșertului și obișnuit cu riscul de cea mai înaltă clasă. Rezultatele n-au fost însă pe măsură, sacii rebeli refuzînd pur și simplu să sară din vîrful grămezilor savant formate de dockerii înaintași. S-a recurs atunci la soluția extremă. A fost chemat contra unei remunerații pe măsură, amicul nostru Anghelută. Acesta s-a postat lîngă grămezi și a strigat după șalupă cum numai el știe s-o facă. Toți sacii s-au prăbușit la comandă, riscînd să-l surprindă pe temerar în iureșul avalanșei. Te joci cu Anghel ?

SĂRBĂTORI DE IARNĂ

Sărbătorile de iarnă din acest an ne-au prins pe noi, cei de pe Voroneț în cadrul pitoresc mult așteptat : temperaturi de cca. 30 grade, insolații, obiceiuri de iarnă etc. Remarcăm cu acest prilej un nou grup vocal lansat cu succes în seara zilei de 24 decembrie '83. Este vorba de cvintetul MOCCA DRINK. Inițiat de Nistor Paul și Cezar Petrescu, tînărul colectiv a cuprins ulterior nume celebre. Ne referim la soprana Emil Drăgan, prim solist, la grohote-tenorul Pantelimon Horia, directorul întreprinderii de pompe aspiratoare din Brașov, și la președintele de onoare al asociației „Vodca pentru toată Lumea" din Hîrșova, Nelu Pasmangiu. Amatorii de muzică pot striga pe culoare că vor să desfacă o sticlă și nu pot s-o facă singuri... Cvintetul va fi la post !

Noaptea de Revelion va aduce în topul popularității un alt colectiv artistic. Compania OLD VIC' TEATRE din Londra, aflată sub tutela noastră, a organizat un interesant și pitoresc grup de ur(l)ători. Peter O'Toole suferind de gută, s-a produs în acest număr special Dănuț Pânzaru alături de Dumitru Iordan, Gheorghe Busegeanu și Ștefan Arnăutu, acesta din urmă cu un interesant dispozitiv de concepție proprie achiziționat ulterior de NASA pentru comunicații interplanetare. De unde se vede că spiritul de inventivitate este pe Voroneț la noi acasă.

SUB ARCUL DE TRIUMF AMPLASAT ÎN CENTRUL CALIFORNIEI, LA SACRAMENTO.

BOTEZ TRADIȚIONAL

Într-un delir general s-a săvîrșit la bordul navei botezul tradițional al noilor candidați la înaltul titlu de marinar de cursă lungă. Remarcăm din suita de gală prezența unui Neptun avînd la activ peste 20 de ani de navigație, o Zeiță cum numai în cele mai teribile coșmaruri poți întîlni, un doctor taman bun pentru a te trece Styxul fără dureri, și un frizer la care dacă te duci îți cade părul fără să te mai atingă.

De neînțeles complotul în urma căruia, la semnalul dat de tovarășul căpitan prin aruncarea în apă a aparatului foto (putea foarte bine să arunce un pix, un borcan sau o alidadă), toți participanții și-au amintit de diferite conflicte de familie uitate, de vreme ce și-au cărat unii altora cu nemiluita căldări de apă, cu săpunadă, cu motorină și cîte și mai cîte.

AFRICA (SUTĂ LA SUTĂ) ÎNTR-UN SAT DIN MOZAMBIC, PE ȚĂRMUL INDIANULUI

MICA PUBLICITATE

● Tovarășe comandant, participăm la bucuria provocată de ultima radiogramă sosită din țară din partea familiei. Sincere felicitări !

● URA ! MERGEM ACASĂ, FRAȚILOR !

Dănuț Dumitru Pânzaru
ofițer III
Nava „Voroneț"

Din lirica iugoslavă

ZVONIMIR GOLOB

Poetul croat Zvonimir Golob, pe care l-am cunoscut la Zagreb, este născut în același an și în aceeași zi cu Nichita Stănescu, de care îl lega o strînsă prietenie. Autor de excepțională înzestrare lirică, poetul are mai multe volume de versuri pentru maturi și copii și numeroase discuri cu muzică ușoară. Prezentăm mai jos o scurtă selecție din lirica sa.

OPT VERSURI PIERDUTE

Primu-i despre tine-nemărturisit,
Scrumul ce rămîne dintr-un foc mocnit

Celălalt al tău e. Apele și merii
Tremură și-așteaptă clipa revederii.

Al treilea al tău e ; noaptea îl presimt
Prin perdeaua ploii — fulger de argint.

Al patrulea, al tău e, ochii nu ți-i văd .
Pași pierduți în noapte, urme de prăpăd.

Al cincilea al tău e, însă ești departe,
Ai plecat cu rîul, singură, spre moarte.

Al șaselea al tău e și cu el te strig, —
Mi te reînvie. E tîrziu și frig...

Al șaptelea al tău e, îl rostesc în gînd
pasărea-l repetă, în zadar ți-l cînt.

El e în adîncuri, tremură curat,
Iolele n-au aripi, clopotele bat...

ZĂPADA

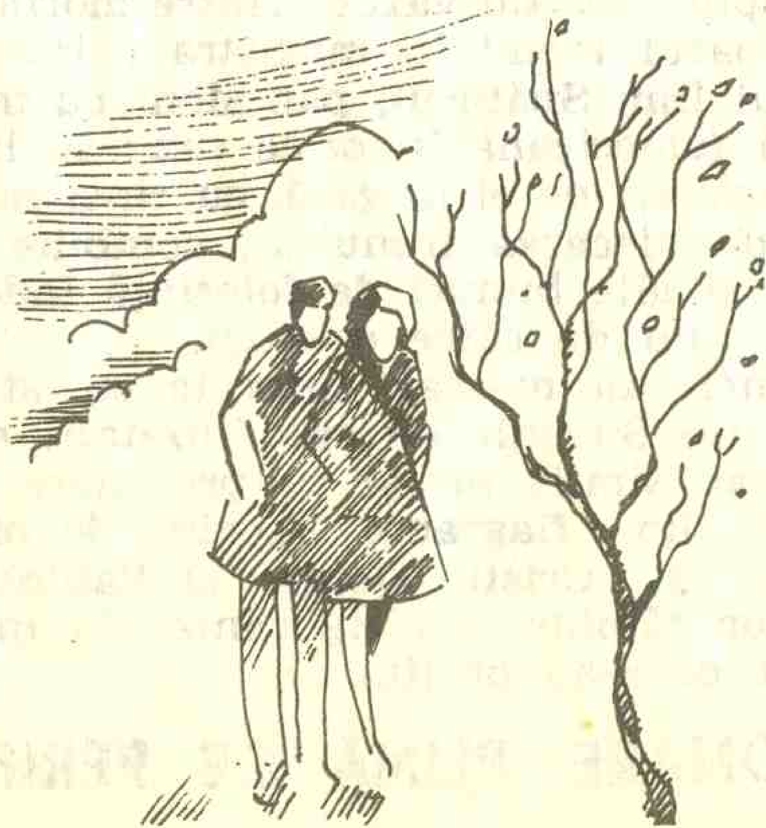
La tine nu mă voi gîndi,
nu-mi mai trezi tu frica.
De dragul tău puteam muri,
azi — nu mai ești nimica.

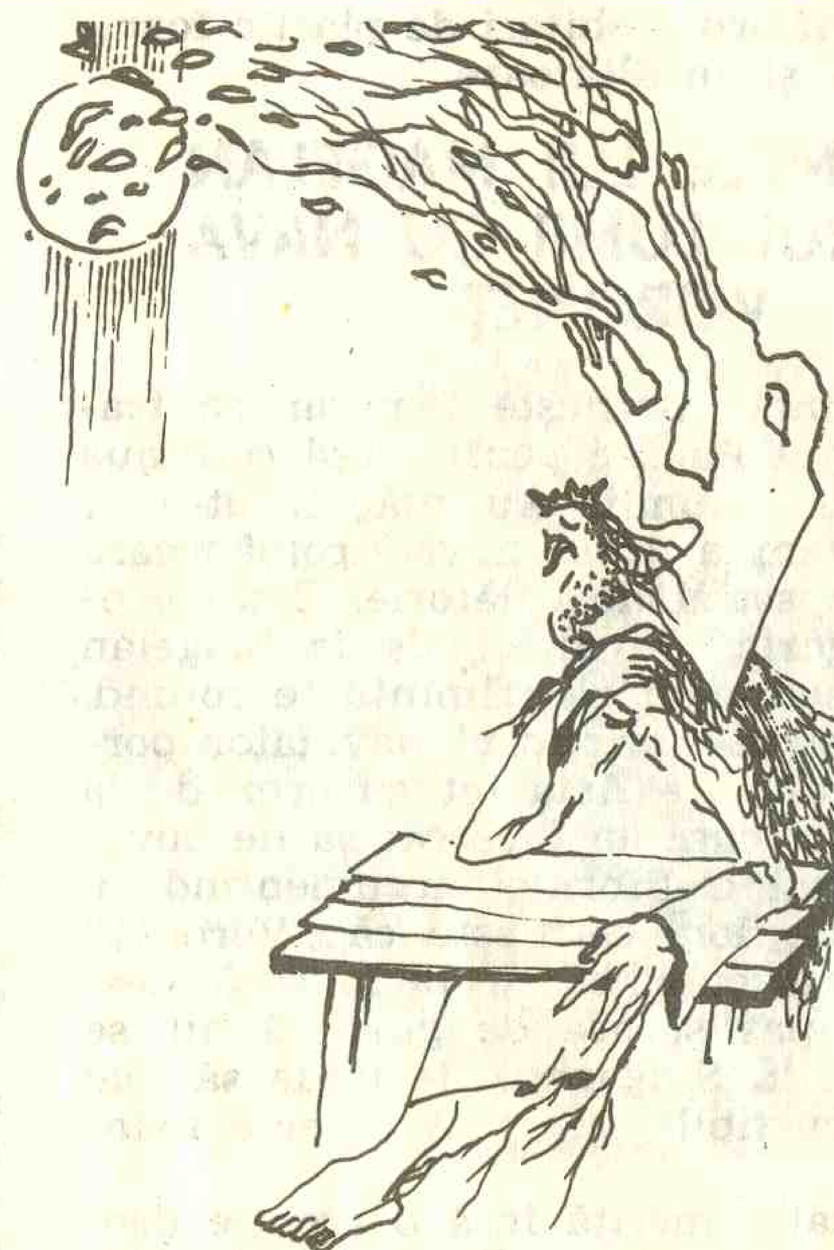
Mocnește-n sobă focul stins,
fereastră e de gheață.
Cartea deschisă dinadins
pe noi nu ne răsfață.

La tine nu mă voi gîndi,
furtuna umple zarea,
azi corbii doar vor croncăni,
mîine, privighetoarea !

Să taci, nu-mi spune chiar nimic
în iarna prea cuminte.
Cel ce oferă cîte-un pic,
nădăjduind, se minte.

Ascultă viscolul plîngînd,
speranța e în tine.
Mîine, în zori, rememorînd,
iubito-ți va fi bine.

Grafică de Florin Pucă

FRUNZIȘUL APARȚINE FURTUNII

Versul și poetul sînt de-același sînge.
Lacrima-aparține ochiului ce plînge.

Suferința buzei, rîul, mării-n parte
frunzișul furtunii. Ea este departe...

Visez că mă visează. Noaptea se petrece,
mîna-mi e străină, fără ea, și rece.

Pumnalul e-al rănii, frînghia mă doare,
mîinile-mi arată către minutare.

Pasărea pierdută cui să-i fie oare ?...

În românește de
Maria și Mircea Micu

1895 — 1896

„O ESPEDIŢIE ROMÂNĂ ÎN AFRICA"

TALENTELE UNUI VIITOR AVENTURIER AL CĂLĂTORIILOR

Nu sînt genealogist, n-am nici ştiinţa adevărată a istoricului, deci nu ştiu dacă între scriitorul Ion Ghica şi Dimitrie Ghika — Comăneşti va fi fost vreo rudenie. Ce ştiu însă este că dintîi cel care a scris la noi despre „cornul oriental al Africii", adică despre Somalia şi Abisinia de mai tîrziu a fost un Ghica, Ion, cel cu „Scrisorile către Vasile Alecsandri" şi că a făcut asta prin 1883. Legenda pe care-o povesteşte Ion Ghica-i prea frumoasă ca să fie adevărată — şi nici nu este, ne asigură priceputii care-au mai mers pe firul ei. Oricum, ea merită să fie prezentată aici, în scurt. Anume, se zice că după obiceiul veacului trecut din Valahia, s-au fost recunoscut ca fiu dintr-o întîmplare de dragoste, un băiat căruia tată-său îi spunea pe nume Tudor şi Tudorache, iar maică-sa, Theodoros, „fiindcă venise în lume în întîia sîmbătă a postului celui mare". Acest Theodoros, ajuns fecior la casa lui Ion Ghica, „vorbea greceşte, citea şi scria româneşte, slovă de tipar, slovă popească şi slovă ciocoiască... ; era deştept şi-i prindea mîna la toate", mai de-a dreptul, „Teodoraş era ceea ce francezii numesc **un gamin**, iar pe româneşte, **un ştrengar**". Chemarea necunoscutului şi înlesnirea ce-o avea de „vorbea bulgăreşte ca apa", ca şi Dunărea ce-i era landemînă l-au făcut pe Theodoros de „s-a pus într-o şeică să treacă la Nicopoli... şi nu s-a mai întors nici pînă în ziua de astăzi. S-a făcut nevăzut, **afantos**, cum zicea biata mă-sa", lăsînd în Bucureşti reputaţia unui îndemînatec de frunte, a unui campion în sporturile vremii aceleia : arşicele, căci, „reputaţia lui de giolar era mare de la Antim pînă în Lucaci", apoi nimeni nu ştia ca dînsul „să potrivească spetezele la zmeu ; făcea nişte pîrăitori de gîndeai că bate toba în cer, aşa urla de tare zmeul nostru" şi, în sfîrşit, „Theodoros creştea sub pat şi în podul casei porumbei de tot neamul şi de toată pana ; şi de cei moţaţi, şi de cei încălţaţi, dar mai cu deosebire de cei jucători şi de cei şoptitori şi hoţi...".

DE LA BUCUREŞTI LA MAGDALA, O CĂLĂTORIE FANTASTICĂ

Mă-sa, Sofiana, nevasta lui Grigore al unui işlicar bucureştean „şapte ani de-a rîndul îi făcea toate soroacele cu colivă şi colaci, ca la morţi", cînd iată că primeşte veste de la cel crezut pierdut. Răvaşul suna aşa : „Să nu spui la nimeni că sunt în viaţă. Voi să ştii numai tu că trăiesc, sunt sănătos, tare şi mare, şi de-o vrea Dumnezeu am să mă fac şi mai mare. O să trimit să te aducă şi pe tine aici, pentru că-mi eşti mamă şi bătrînă".

Scrisoarea ajunsese la Bucureşti din mînă de negustor în mînă de negustor, dar nu avea „nici dată, nici semn de loc !" Abia peste un an alt răvaş va fi „iscălit **Teodoros** şi dedesupt **Magdala**", ceea ce ar fi însemnat că se turcise, „după explicaţiunile unui manaf bătrîn... că nu era scris Magdala, ci Abdula, numele lui cel nou în Mahomed". Iar peste ani, cînd în saloanele bucureştene „**gazdele erau pline de peripeţiile espediţiunii englezilor în** Abisinia şi de marşul lor spre Magdala ; nu mai era pe-atunci altă vorbă decît de vitejia negusului". Şi, spune Ion Ghica, „numele de Magdala din scrisoarea Sofianei mi-a adus aminte de Teodorosul nostru" şi, mai zice el, „nu isprăvisem bine vorba, şi răposatul Slătineanu, bătîndu-se pe frunte, îmi răspunde :

— Ai dreptate, el trebuie să fie, să ştii că el e, numai el avea totdeauna vorba de împărat în gură". Încă alte argumente pe care le aduce Ion Ghica în sprijinul identităţii dintre Teodoros de la Dîmboviţa şi Teodoros negusul mort la Magdala „după ce s-a luptat vitejeşte ca un leu" sînt „descripţiunile lui Bell şi ai altor călători englezi" şi care „seamănă cu totul cu Teodorosul nostru" ca şi stilul epistolar al acestuia care-i scria reginei Victoria a Angliei „mai întîi cercetez de fericită sănătatea dumneavoastră, ca, aflîndu-se pe deplin, foarte să mă bucur, că şi noi cu mila proniei cereşti sîntem cu toţii sănătoşi", stil care „e după modelul românesc al logofătului Matache, de la care Teodorosul nostru a învăţat carte". Povestea este mai mult un haz, dar este...

UN ARSENAL PE CAMILE

Alt Ghika va scrie despre „Cornul oriental al Africii", nu o poveste, ci o povestire, **un memorial de călătorie şi un jurnal de vînătoare,** în care fantezia nu are a face cu nimic. Într-adevăr, Dimitrie N. Ghika-Comăneşti şi fiul său Niculaie au făcut o lungă expediţie în Africa, în „ţara Somalilor", mînaţi de, scrie el, „pasiunea noastră de vînători şi dorinţa de a ne întîlni... cu fiarele cele mari cari populează cornul oriental al Africii", ca şi de o „deosebită şi nemărginită admiraţie pentru natură şi nenumăratele sale formaţii", avînd „numai regretul de a vedea că lipsa unor cunoştinţe speciale pe domeniul ştiinţelor naturale m-a împiedicat a-i da tot interesul ce aş fi dorit." Ultima afirmaţie este cel puţin modestă dacă ne gîndim numai că, după mărturia chiar a lui D. Ghika-Comăneşti ei „au descoperit, descris şi clasificat 16 specii nouă de plante care nu erau încă descrise pînă astăzi." Ce interesează însă în momentul şi locul de faţă este vînătoarea, safariul românesc din Somalia, în anii 1895—1896. În româneşte o descriere a acestei călătorii pentru plăcerea vînătorii a apărut în 1897 şi se chema „O espediţiune română în Africa" ; din această carte, ca şi din altele (Aurel Lecca etc.) vom spicui cele ce urmează, alegînd, după ştiinţa şi gustul nostru, ce credem c-ar interesa vînătoarea dintotdeauna, arta ei, căci o artă este, şi sportul, în aceeaşi măsură. Expediţia în „ţara aromatelor", cum i se mai zicea Somaliei, comporta destule riscuri; un drum după vînat în Africa constituia pe atunci o mare şi rară aventură, adesea tragic isprăvită. D. Ghika face chiar un sumbru bilanţ, în care-i amestecat şi ceva sînge românesc, prin „prinţul Eugenio Ruspoli, care avea de mumă o romăncă, născută Konaki şi era nepot al lui Costaki Negri" şi care „fu ucis de un elefant rănit, în cursul cel mai glorios al exploraţiilor sale."

Deci expediţia se cerea pregătită cu deosebită grijă, iar în ce priveşte armele cei doi Ghika şi oamenii lor dispuneau de o cantitate şi calitate impresionante. „Vestitul armurier Holland ne-a procurat toată muniţia şi armele de vînătoare şi de apărare destinate nouă şi escortei noastre. Pentru escortă cumpărasem 40 carabine Snaider. Armamentul nostru personal se compunea pentru fiecare, pe lîngă un revolver pentru apărare, de un „poradox", calibrul 10... Această armă este destinată pentru vînătoarea pachidermelor celor mari, elefanţi şi rinoceri", fiindcă „deşi puşca e ghintuită numai la extremităţi, proiectilul ei are totuşi o penetraţie atît de mare că poate străbate cu uşurinţă prin umărul unui mare rinocer şi pătrunde pieziş pînă sub piele... Feicare din noi mai avea încă cîte o carabină expresă cu două ţevi", iar „cele mai multe cartuşe erau încărcate cu plumbi expansivi şi de mare efect, destinate a fi întrebuinţate cu bun succes, mai ales la vînarea leilor, panterelor şi antilopelor", şi, în sfîrşit, pentru păsări mari „două puşti milităreşti de calibru mic, una Mannlieher românească şi una Lee Metfort din Anglia, adaptată de Holland pentru vînătoare" şi din două puşti „driling", germane, „cu 3 ţevi imperecheate... o puşcă foarte utilă pentru Africa." Mai cărau şi două corturi cu „învălitoare duble fi pînză impermeabilă şi putînd fi deschise în toate direcţiile, un adăpost sigur atît în contra căldurii prea mari a soarelui, cît şi în contra ploilor foarte rare, dar grozave prin care am trecut." Corturile aveau şi „tot equipamentul necesar pentru masă, pentru pat şi pentru băi" ; adăugîndu-se „o mare quantitate de quinină în tabloide" şi alte medicamente, ca şi „instrumente hirurgicale de o întrebuinţare facilă" şi alimentele conservate. Expediţia D. Ghika transportată în Africa pe vaporul austriac „Imperatrix" era constituită.

VÎNĂTOARE ŞI POEZIE ÎNTRE BERBERA ŞI OGADEN

Însoţită de o escortă de somali — „pe lîngă demnitatea înfăţoşarei, calitatea principală a unui somal e bravura sa", va scrie despre aceştia Dimitrie Ghika, „**cafila**", cum este numită în limba arabă caravana, condusă de „**headman**, adică conducătorul caravanei" pătrunde pe drumul ce duce de la Berbera la Hargheisa şi vînătoarea va începe de îndată. În prima zi, „după mai multe puşcături zadarnice" şi sincer măturisite, nu cu obişnuita lăudăroşenie vînătorească, „am reuşit fiecare a împuşca cîte un frumos exemplar de gazelă" din care se vor ospăta seara, aşezaţi în jurul focurilor, în **ţeriba,** împrejmui-

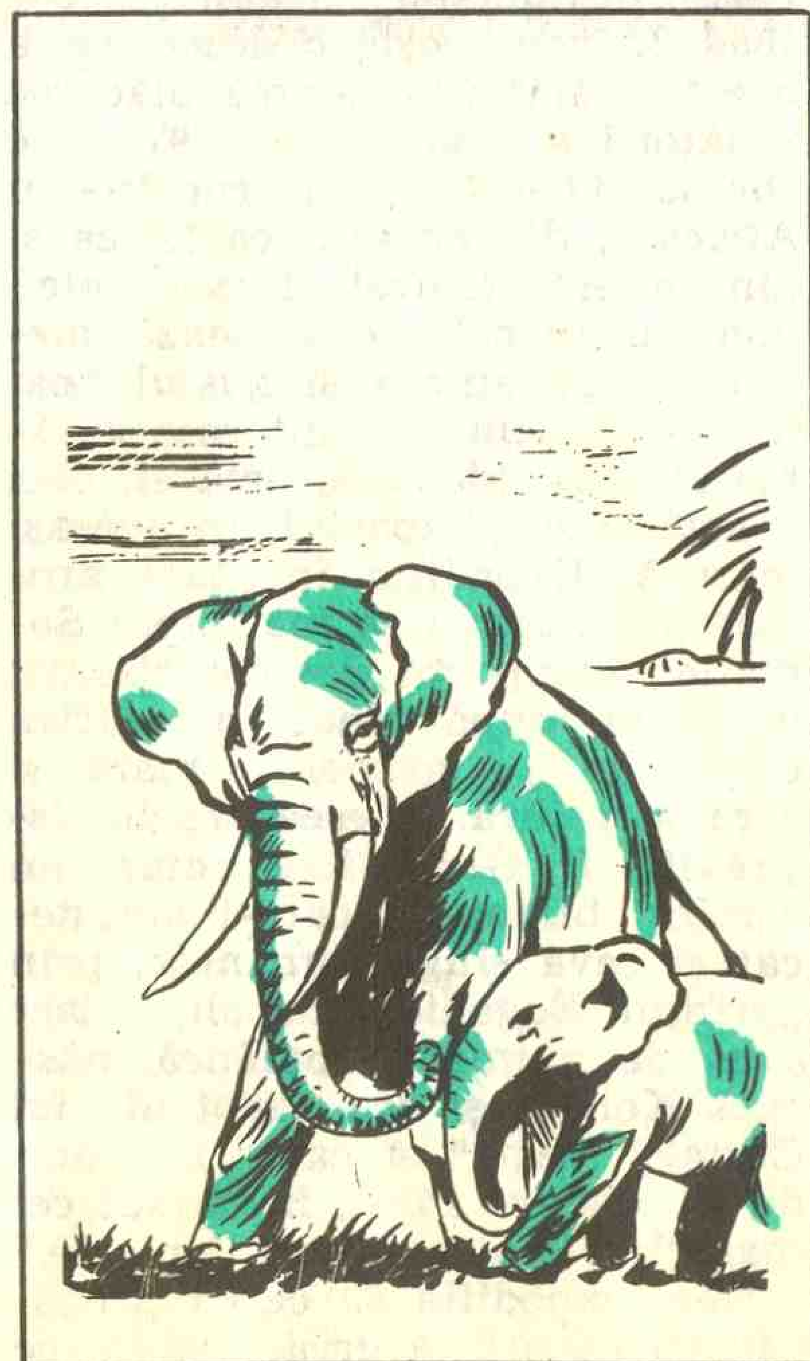
rea de mărăcini pe care-o ridicau la fiecare popas de noapte ca să se apere pe ei şi cămilele lor de fiare şi ascultînd cîntece somale atît de poetice. Dimitrie Ghika traduce unul, pe care-l dau şi eu spre cinstea lui: „Hade, eşti o fată frumoasă, te iubesc. Părintele tău nu ne lasă să ne căsătorim. Intrarea ţeribei este închisă, spune pe unde trebuie să intru. Calul nuu! tu eşti ca un struţ, coama ta e lungă, eşti tare frumos. Lumea care te vede vrea să te fure. Eşti iute ca vîntul. Într-o clipeală zbori de la Berbera pînă la Bulhar. Adu-mi pe Hade la casa mea şi vei dormi şi tu lîngă mine şi vei fi ca fiul meu."

Cei doi vor vîna dealtfel în cele patru luni ale expediţiei numeroase specii de gazele, fie pentru hrana oamenilor, fie, într-adevăr frumoase — pentru a le transporta în ţară, destinate muzeului de ştiinţe naturale, azi „G. Antipa", după numele bunului prieten al lui Dimitrie Ghika. Astfel, scrie acesta după ce împuşcă un mascul gherenuc, „am avut plăcerea a-l vedea căzînd imediat după detunătura carabinei" şi „era un nou exemplar cu coarne frumoase, negre, cu multe inele bine marcate", iar altădată, notează iarăşi, „mă întîlnesc cu o mare turmă de «auli» (gazela Soemmeringi), şi după ce împuşcasem unul şi dădusem greş în altul, fugind după ele, parvim a împuşca un al doilea exemplar... cu coarnele lungi şi negre, cu multe inele, răsucite în forma unei lire." Şi ca să isprăvim cu omorîrea de antilope care n-au altă armă decît fuga în lungi salturi, iată şi o vînătoare de antilope Oryx cu care Dimitrie Ghika se chinuieşte destul: „Alegînd Oryxul cel mai mare, îi trimet un plumb care îl loveşte deasupra spetii drepte, fără a-l face să cadă. Fugind după dînsul, mai împuşc de două ori fără a-l atinge. Urmărindu-l ca vro oră pe urma sîngelui, îl găsesc oprit sub o prăpastie, prin care coborîse într-o vale adîncă înconjurată de pereţi de stînci, unde căzu în fine după ce primi un plumb prin inimă". Asta da vînătoare, cu sudori şi alergătură, cu gloanţe în vînt şi cu altele care abia dacă zgîrîie animalul şi pe care, dacă tot l-ai rănit, etica vînătorească îţi cere să-l ucizi, fie pentru a-l uşura de chinuri, fie pentru a nu primejdui pe cei ce l-ar întîlni sîngerînd şi furios, turbat de durere. Sînt legi şi legi; unele sînt legile morţii şi, chiar Ghika spune că antilopa Oryx are coarnele „în lungime de aproape un metru, sunt foarte ascuţite şi răsucite îndărăt ca o sabie", iar „rănită, ea poate deveni foarte periculoasă şi se repede la vînători." Dar o antilopă rămîne totuşi o mîncătoare de iarbă şi de frunze şi nu-i agresivă din firea ei, să vedem cum se vînează alte animale, mai mari şi mai crude...

Desen de Florentina Marinescu

EL-TA-ADJE SAU CEL CARE POARTĂ COROANĂ, LEUL

Primul leu, vînatul regal, a fost împuşcat de Nicolae Ghika, tînărul, şi iată-i povestea spusă de el însuşi: „Urmărisem un oryx... cînd saisul meu începe a gesticula ca un nebun repetînd cuvîntul „libah, libah", adică leu pe somali. El susţinea că auzise un leu mormăind într-o desime" şi „păşind puţin înainte în direcţie în acea desime, auzim un sunet distinct, acea mormăială ce şi-ar aminti orice persoană care a vizitat vreodată o grădină zoologică şi a văzut un leu lingîndu-şi labele după mîncare. Pătrundem repede în desime fără a da de leu care fugise", dar urmărirea, deşi grea, se va dovedi fructuoasă. „Trecurăm printr-o mare desime zgîrieţi pînă la sînge, pînă în preajma leului, care şedea lungit la pămînt numai la 20 de paşi de noi, dar, în împrejurimea în care se găsea, îmi apărea ca o tufă de iarbă galbină. El se ridică deodată de la pămînt şi fugi. Dar eu îndreptînd carabina după dînsul şi îl văd precipitînd şi mai tare fuga sa. Urmărirea începu iarăşi pînă ce descoperirăm o picătură de sînge pe un fir de iarbă." De data aceasta leoaica, căci asta era, „nu fugea, nu era culcată ci venea repede spre noi retezînd pămîntul. Împuşc întrînsa la o distanţă de puţini metri, în momentul cînd se pregătea să facă săritura ei, şi o văd căzînd imediat rămînînd fără mişcare; mai împuşc încă o dată spre siguranţă." Performanţa lui Nicolae Ghika e remarcabilă, explică mîndru D. Ghika-tatăl, deoarece „acest mod de a vîna leul după urmă e periculos şi nu se termină totdeauna cu acelaşi noroc", căci, încolţit, „leul nu se repede la vînător cu multe salturi, după cum e reprezentat adesea în desenuri, ci vine repede ca o săgeată, furişîndu-se lîngă pămînt şi parcurgînd o suprafaţă cît se poate de mică", iar mai ales „această leoaică, împuşcată de fiul meu, era foarte mare şi grasă, ca toţi leii care se hrănesc numai cu carne de vite şi de oameni, pe cînd leii care se ţin departe de locuinţele omeneşti sînt totdeauna pricăjiţi şi necăjiţi, fiindcă vînătoarea antilopelor se face mai anevoie şi rămîne adesea fără rezultate."

Cea mai sigură, pentru vînător, metodă de a vîna leul, dar şi cea mai laşă, „e aceea de a construi o îngrăditură spinoasă, o ţeriba, după care se ascunde vînătorul, lîngă o vită ruptă de leu, sau lîngă un măgar viu, legat lîngă ţeriba, numai la o depărtare de unu şi jumătate metru", iar „vînătorul orientîndu-se atuncea, sub lumina stelelor, după acea a ochilor leului, îl împuşcă în această apropiere". spune D. Ghika, dar nici aceea întotdeauna. Oricum, leul rămîne în lumina lui şi pentru toată lumea, **el-ta-adje**, cel care poartă coroană...

Dacă leul, se-nţelege, e rege, elefantul e stăpîn; în savanele şi junglele Africii n-are de ce şi de cine să se teamă între animale, pe care aproape că nu le bagă în seamă şi nici n-are de ce s-o facă. Nu ştie ce-i teama, ştie însă ce-i furia şi vînătoarea de elefanţi pe care o fac doar oamenii, singurii care le tulbură şi le curmă, cînd pot, viaţa, nu-i deloc lesnicioasă, cum s-ar putea crede a fi hăituirea acestui colos care nici nu poate, nici nu încearcă să se ascundă. Vînătoarea povestită de Dimitrie Ghika a fost suficient de dramatică ca să se-nţeleagă asta. Celor doi români li se întîmplă astfel să-ntîlnească odată o mare turmă de 60 de elefanţi „în acel moment, pe o întindere de vreo 8 chilometri împrăştiată în grupuri prin toate înfundăturile şi desimele dintre munţii Caldeş şi Zanat", iar Dimitrie Ghika, depăşit de fiul său, primeşte „vestea plăcută că e bine şi că ucisese un mare elefant". Că nu i-a fost uşor se va vedea îndată: „Puţin timp după aceasta, îl găsesc lîngă elefantul căzut, galben la faţă, într-o stare mare de agitaţie, foarte explicabilă, căci scăpase ca prin minune de moarte", căci aflat „în mijlocul turmei, el fu atacat de un elefant rănit, pe cînd alţii înaintau spre dînsul din diferite direcţii. Din nenorocire întîlnise o scursură şi sărise întrînsa, în momentul cînd elefantul era să-l prindă cu trompa ridicată deasura lui. Pe cînd fugea în fundul acestei scursori, elefantul, care vede foarte rău, îl pierduse din vedere..."

Şi Dimitrie Ghika a trăit clipe de spaimă mai-nainte de a-şi vedea vînatul ucis: voind să tragă „în umărul drept al aceluia care" zice el, „mi se părea cel mai mare... cînd slobod carabina, înainte de a putea da al doilea foc, văd pe elefantul rănit repezindu-se prin desime drept spre mine, cu un mare vuiet de trompă şi sfîşiind desimea în calea sa, sub volumul său cel mare", după care „fug în zig-zaguri dosindu-mă pe cît se poate pe după tufe" pînă cînd „mă opresc în dosul unui copac, încărcînd repede ţeava descărcată a carabinei... Pricep atunci după suflarea sa că el e foarte greu rănit. După puţin timp văzînd că nu cade... slobod o încărcătură în direcţia inimii şi văzînd că se oprise, stînd fără mişcare, o a doua încărcătură pe după urechi, după care îl văd căzînd cu mare zvon la pămînt, rupînd în cădere crăcile unui copac care se găsea lîngă el..."

Dimitrie Ghika-Comăneşti care remarcase „starea mare de agitaţie" a fiului său, proaspăt scăpat cu viaţă, uită să ne-o spune şi pe-a lui dintr-o tot asemenea cumpănă izbăvit, ci doar aşa scrie cu sfînta vanitate a vînătorului, se „opreşte un moment lîngă elefantul căzut, un colos de sex masculin", un „big tusker" cum zic englezii, adică unul cu dinţii foarte lungi şi amîndoi fără defect, ceea ce se găseşte cam rar la elefanţii din această regiune; ce mai, o nimica toată, un fleac acolo, mai văzuse el, bătrînul din Comăneşti, din ăştia...

ÎN LOC DE EPILOG

Vînătoarea celor doi români în Africa secolului trecut s-a încheiat cu următorul „inventar" pe care-l dau în întregime ca să se arate că Ghikuleştii nu şi-au cărat degeaba armele pînă acolo: „Împreună cu fiul meu am dobîndit următoarele rezultate de vînătoare: 16 gazele Pelzelni şi Spekei; 3 măgare selhotiei; 24 gazele Walleri; 55 gazele Soemmeringi; 25 Oryx Beisa; 8 dofari, 1 leu şi 3 leoaice; 5 elefanţi; 2 pantere; 8 Hartebeest (Buholis Swainei); 4 crocodili; 7 rinoceroşi; 2 Kudu de specia mică; 2 Kudu de specia cea mare; 5 hiene pătate şi 2 hiene striate; 15 zebre; 4 antilope de apă şi 1 girafă."

Adormit şi eu de atîta vînătoreală şi visînd la ispràvi tot vînătoreşti pe care niciodată nu le-oi înfăptui, nu că-s moale, dar n-am cu ce, m-au fost deşteptat şi pe mine ca pe poetul Ion Pillat cea care-mi gătise pentru prînz agoniseala:

„— Trezeşte-te! Hai scoală! Vînatul e pe masă: / Pilaful tău de vrăbii şi-un iepure de casă..."

Octavian Stoica

Cea mai mare dramă în lupta pentru cucerirea spațiului

MORȚI ÎN SPAȚIU

Racheta a explodat ! Deodată, în fața unei mulțimi căreia nu-i venea să creadă, difuzorul din Cap Canaveral anunță cumplita realitate.

În acea secundă, visul lor, curajul, toată știința lor s-au împrăștiat în neant dintr-un enorm bulgăre de foc. Cinci bărbați și două femei propulsați în spațiu nu mai erau decît niște proiectile neputincioase. Rachetele de pe Challenger au explodat. Este a treia mare dramă în istoria cuceririi spațiului. La 27 ianuarie 1967, trei astronauți pe bordul lui Apollo au fost calcinați. Cîteva luni mai tîrziu un cosmonaut sovietic a fost zdrobit la aterizare. Trei compatrioți de-ai săi au fost găsiți asfixiați în capsulele lor la reîntoarcerea pe Pămînt. De atunci programele navetelor americane păreau să transforme călătoriile în spațiu în promenade de rutină. Era cea de-a 25-a lansare și se credea că trecuse perioada pionieratului. În fața a mii de spectatori îngroziți, șapte astronauți cu suflete de eroi au jalonat cu viețile lor generoase traiectoriile stelelor.

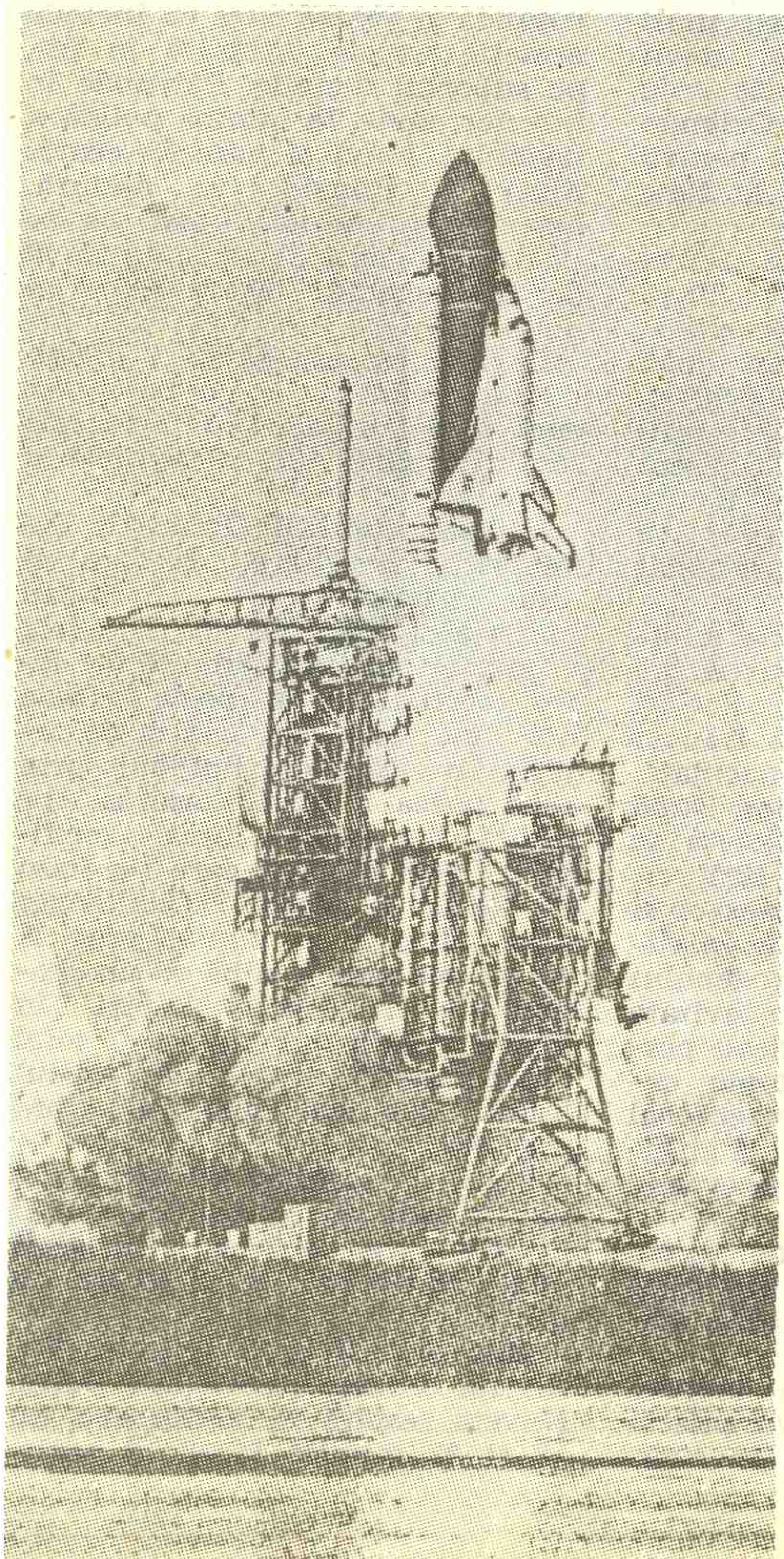
CHRISTA, INVITATA-MARTIRĂ

Imaginea pe care o vor păstra americanii despre prima pasageră civilă în spațiu, pierdută în neant împreună cu cei șase astronauți, în urma exploziei navetei, este aceea a unei mame de familie, fericită, dinamică și veselă, arătîndu-și cu mîndrie fiului său Scott de 9 ani, fiicei sale Caroline, de 6 ani și soțului său Steve, avocat, uniforma ei de la NASA.

Christa McAuliffe, în vîrstă de 36 ani, era profesoară de istorie la Concord, un orășel din New Hampshire. Fusese selecționată dintre 11 000 candidați. „Vreau să banalizez zborurile spațiale“ spunea ea surizătoare. La Cap Canaveral soțul, copiii și părinții ei au asistat la acea istorică decolare. Și sub ochii lor glorioasa aventură a Christei a devenit cea mai grozavă catastrofă din istoria cercetării spațiale.

TOȚI ELEVII SE PREGĂTEAU SĂ O ÎNSOȚEASCĂ PENTRU A PARTICIPA LA APOTEOZA SA

Pentru copiii din clasa ei devenise eroină. Optsprezece dintre elevii săi s-au deplasat la 3 000 km de orașul lor, pentru a urmări lansarea în spațiu. La Cap Canaveral purtau caschete roșii și agitau stegulețe de hîrtie pentru a aclama performanța profesoarei lor. Ea le promisese un curs în direct de pe Challenger. La Concord, în sălile liceului, cei 1200 de elevi urmăreau, în direct la televizor, primele secunde ale măreței aventuri. Și acolo răsunau exclamații de entuziasm. Aveau impresia că participă și ei puțin la acest zbor, alături de ea. Erau atît de agitați încît nu au înțeles imediat cînd cineva a spus : „Tăceți, s-a ivit o problemă“. Pe ecran dîrele de fum marcau sfîrșitul tragic al frumosului basm, care se transformase în coșmar.

ÎN CLASĂ SARE ÎN SUS DE BUCURIE ÎN FAȚA GLOBULUI PĂMÎNTESC PE CARE URMA SĂ-L ÎNCONJOARE

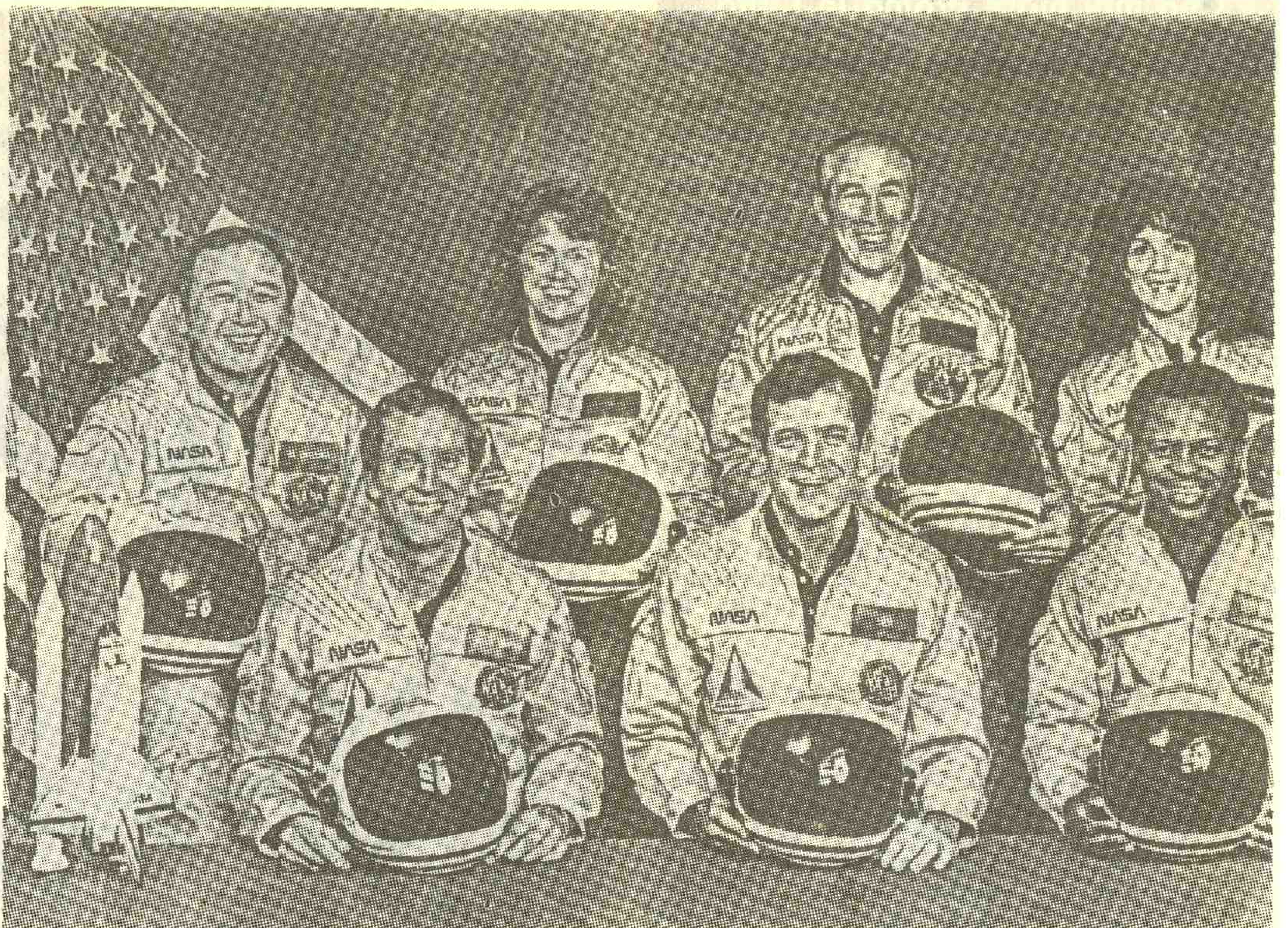
Pornea plină de exuberanță să cucerească această nouă frontieră, ca o imagine a pionierilor vestului american. Misiunea sa a fost definită de Christa însăși : „Deschid pur și simplu drumul în spațiu oamenilor de rînd. În timpul antrenamentelor am învățat să rezolv probleme cu care aș putea fi confruntată. Ceea ce fac eu poate face oricine“. Și-a anunțat intenția de a ține un jurnal de bord. Dorea să se inscrie în tradiția acelor americani despre care ea îi învăța pe copii la orele de istorie și ale căror fapte o fascinau. „Aș vrea astfel ca o experiență pe care lumea o vede ca pe un privilegiu al unui număr foarte restrîns de oameni să capete un caracter mai accesibil, mai uman“. Cît despre curaj, nici măcar nu avea impresia că ar putea intra în discuție. Nu se gîndea decît la marele noroc de a-și putea trăi aievea visul.

Aleasă dintre 11 000 de candidați, Christa arată cu mîndrie uniforma de astronaut familiei.

FACE ANTRENAMENTE ÎN STARE DE IMPONDERABILITATE

Cu un an şi jumătate în urmă preşedintele Reagan a recomandat ca prima pasageră civilă să fie o profesoară. În primul rînd pentru a „reînnobila" această profesiune şi, apoi, deoarece considera că un profesor poate transmite mai bine oamenilor experienţele prin care a trecut. Timp de patru luni, Christa, conştientă că va fi, printre stele, port-drapelul colegilor săi, urma un antrenament intensiv la baza NASA din Huston. Nu-şi putea permite să treacă drept o neofită la primul său curs în direct. Ca tuturor învăţăceilor care se pregătesc să zboare în spaţiu, imponderabilitatea i s-a părut ca o magie extraordinară. „Trebuie combătută teoria prejudecăţilor de locuitor terestru, spunea ea rîzînd. Jos nu înseamnă obligatoriu locul unde îţi pui picioarele". Şi după cîteva săptămîni de antrenament declara: „Sînt atît de fericită că plec... Mi se pare că plutesc de pe acum"

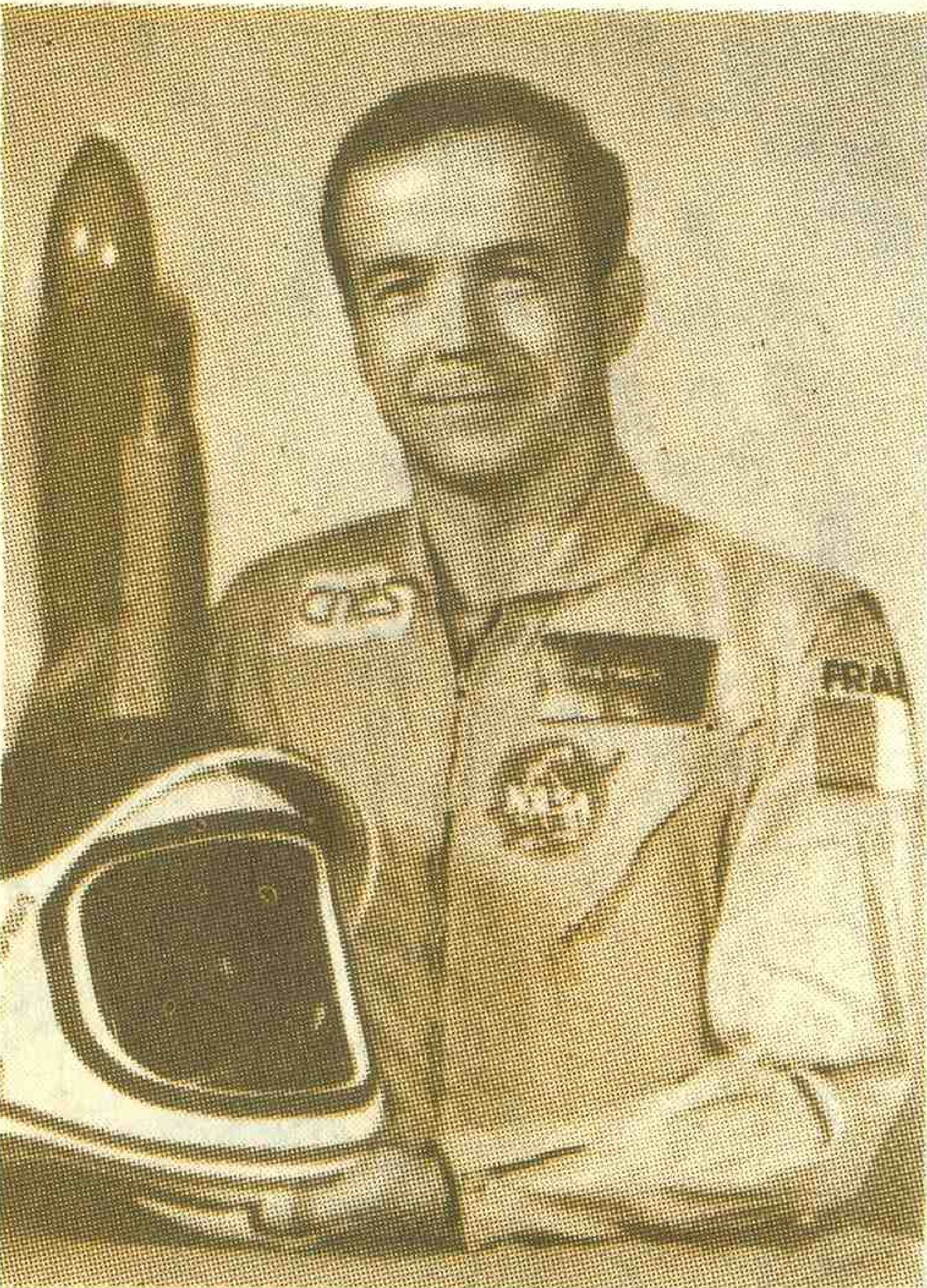

POZEAZĂ RADIOASĂ ALĂTURI DE VIITORII SĂI TOVARĂŞI DE GLORIE ŞI MOARTE

Pentru Christa faptul că îl avea pe Francis R. Robee (în prim plan centru) comandant de bord este o garanţie a reuşitei. La 46 ani, acesta avea 6 500 ore de zbor pe 45 tipuri de avioane diferite. A mai pilotat naveta Challenger la cea de-a 5-a misiune, în aprilie 1984. Echipajul efectuase atunci cu succes prima reparaţie în spaţiu: au repus în funcţiune satelitul Solar Max. Tovarăşii de drum ai Christei sînt: (sus) colonelul în armata aeriană Elison Onizuka, de 46 de ani, hawaian de origine japoneză, Gregory Jarvis, 42 ani, specialist în electronică şi în sateliţi de comunicaţie, şi Judith Resnik, 37 ani, inginer în electricitate. În primul rînd (stînga) copilotul Michael Smith, 39 ani şi (în dreapta) Ronald McNair, 36 ani, cercetător în domeniul laserului. Este un echipaj simbolic unit, pe care îl va lega aceeaşi moarte în spaţiu.

Înainte ca difuzoarele NASA să fi acoperit strigătele de bucurie care salutau majestuoasa lansare în spaţiu, mulţimea nu a observat nimic. Pentru că totul se petrecea normal şi minusculele volute de fum alburiu pe fondul albastru al cerului nu erau decît două „boosters" care se detaşau de Challenger. Apoi, deodată, dezastrul... Explozia s-a produs la una din cele două rachete laterale („boosters") care permiteau decolarea, în momentul în care naveta pivota pe axa ei, pentru a porni, cu puterea maximă, în spaţiu. Flăcările s-au întins, dîra de foc comunicînd cu rezervorul principal. 850 tone de oxigen şi hidrogen lichid au transformat naveta într-o bombă care a atins în mai puţin de o secundă o temperatură de cîteva sute de grade.

PATRICK BAUDRY

Singurul cosmonaut francez care a zburat la bordul navetei spaţiale: Patrick Baudry

ADIO, TOVARĂŞILOR MEI DE DRUM PRINTRE STELE!

27 ianuarie 1967. Trei astronauţi, White, Grissom şi Chaffe, fixaţi de scaunele lor, aşteaptă pe pista de la Cap Canaveral lansarea în spaţiu de pe Saturn V a capsulei Apollo care urma să decoleze în cîteva secunde în direcţia Lună. Deodată un scurt circuit provoacă un incendiu, pe cît de neaşteptat, pe atît de violent. Singuri, fără nici o posibilitate de scăpare, cei trei astronauţi sînt arşi de vii în cîteva secunde. Mi-am reamintit această primă tragedie a cercetării spaţiale americane cu puţin timp înainte de decolarea în misiunea Discovery la 17 iunie anul trecut. La bordul navetei toţi eram destinşi şi veseli, aşa cum trebuie să fi fost şi în acea după amiază de marţi la orele 17 şi 35 minute Christa McAuliffe, Michael Smith, Judith Resnik, Ronald McNair, Elison Onizuka, Gregory Jarvis şi Francis Scobee.

Luni după amiaza echipajul complet a ieşit la plimbare la vreo 2 km de pista de lansare. Erau îmbrăcaţi în bluzoane şi pulovere, pentru că la Cap Canaveral era o zi geroasă. S-a anunţat o nouă amînare: rezervoarele navetei trebuiau dezgheţate. Membrii echipajului, deveniţi filozofi, ştiau că, deşi nu are precizia unui metronom, motorul spaţial este ceva fabulos şi la NASA nu se întîrzie mai mult de o zi sau două. Numai micii elevi ai Christei McAuliffe erau nerăbdători. Au vizitat Orlando şi Disneyworld, dar nu pentru asta veniseră tocmai de la New Hampshire.

La orele 11 minibus-ul a trecut fără să fie controlat pe lîngă toate posturile de securitate. Pista fusese evacuată cu două zile în urmă şi membrii echipajului au ajuns la navetă însoţiţi de John Joung. Acesta, născut sub semnul Gemenilor şi al lui Apollo, pionier al zborurilor în spaţiu, era la fel de impresionat ca la prima sa călătorie.

La orele 11 şi 15 minute minibus-ul se opreşte la intrarea pe pistă. Soarele încă nu reuşise să încălzească solul Floridei. Naveta era acolo, splendidă şi imaculată. Smith a pătruns în interior. După el a intrat Christa. Naveta se înălţa ca o pasăre albă, strălucitoare, cu enormul său rezervor şi cu acele „boosters". Trăia în ritmul oxigenului şi hidrogenului care pătrundeau cu suavitate prin tuburi şi se răspîndeau peste tot. Toate tuburile, toate cablurile care alimentau rezervorul şi naveta erau acoperite de gheaţă. Pasărea respira cu adevărat, era însufleţită.

Greg, comandantul de bord, pătrunde în incinta camerei albe. Aici se pregătesc astronauţii înainte de lansare.

Naveta transpira şi palpita. Greg auzea în spatele lui şuierăturile vaporilor de apă în enormul rezervor care urma să amortizeze unda de şoc sonor la aprinderea „boosterelor". Judith Resnik intră la rîndul său. Uşa rotundă şi groasă care va închide ermetic naveta e lăsată în jos, pe suportul metalic. Pătrunde în interior, unde, la lumina palidă a neonului, tenul ei pare de ceară. Elison şi Ronald i se alătură. Este pentru a patra oară că se instalează pentru zbor şi speră ca de data aceasta să fie de bun augur...

Christa trebuie să-şi fi imaginat, aşa cum am făcut-o şi eu, cum aşteptau nerăbdători acolo jos în tribuna oficială părinţii şi elevii ei.

Privea lucrurile care îi deveniseră familiare. În faţa ei erau sertarele care conţineau materialul pentru experienţele ce urmau să fie efectuate de către coechipierii săi peste cîteva ore, cînd trebuiau să intre pe orbită. La stînga era hubloul prin care putea urmări lansarea pe orbită. S-a făcut ultima verificare. Dave Walker, care i-a fixat de fotolii, a părăsit Challenger salutîndu-i cu un zîmbet grav. A închis uşa grea şi albă cu un zgomot surd. Au rămas singuri. În cîteva minute naveta va fi total independentă, ruptă de restul lumii. Spre mai bine sau spre mai rău...

Pentru o secundă echipajul şi-i reaminteşte pe White, Grissom şi Chafee care au fost instalaţi exact în acelaşi loc cu 18 ani în urmă...

Este ora 16 şi 28 minute. Vehicolul oscilează ceva mai puţin. Naveta respiră în continuare. La 16 şi 37 minute încep să savu-

reze fiecare secundă care îi apropie de zbor. Mai sînt 7 minute. Ultimul braţ de fier se repliază. Iată-i izolaţi, complet singuri, oscilînd, balansîndu-se uşor în vîrful acelei păsări uriaşe de fier.

Mai sînt 5 minute. Roland conectează aparatele care urmau să le furnizeze puterea hidraulică necesară dirijării navetei. Au rămas 4 minute. O ultimă verificare a căştilor şi vizierelor. Pornirea este însoţită de un asemenea zgomot încît trebuie să fii bine izolat pentru a nu-ţi vătăma timpanele. Ventilatoarele sînt reglate la viteza maximă pentru a menţine o temperatură suportabilă în cabină. Prin hublou se vede foarte bine Cap Canaveral şi se pot ghici miile de furnici cu ochii îndreptaţi spre ei. 3 minute. Centrul de control le confirmă că s-a acceptat comanda de pornire, că totul funcţionează bine şi starea vremii s-a ameliorat.

35 de secunde. Challenger preia controlul tuturor operaţiunilor. Vibraţiile de înaltă frecvenţă se amplifică 10 secunde. Totul este concentrat în aşteptarea momentului „go". 6 secunde. Este momentul cel mai delicat. Se aprind motoarele principale la Challenger. 2 secunde. Acestea ating puterea maximă. Naveta oscilează puternic.

Zero! Cele dou „boostere" laterale se aprind cu o explozie surdă şi smulg instantaneu naveta de pe pistă. Naveta este întoarsă şi porneşte cu spatele. Astronauţii zboară cu capul în jos, fixaţi de fotolii. De-odată o explozie extraordinară, pornită din centrul rezervorului principal, brăzdează într-o fracţiune de secundă atmosfera. Jos, în tribune, elevii profesoarei de istorie Christa nu înţeleg încă nimic. Unul din „boostere" izbucneşte nebuneşte, asemeni unei imense torpile albe. Rămăşiţe infime cad în apa îngheţată care scaldă Cap Canaveral.

Apa, ultimul giulgiu pentru cei şapte prieteni ai mei dispăruţi pentru totdeauna. ■

Traducere şi adaptare de
L. Constant

America are inima zdrobită

Tragedia lui Challenger provoacă în Statele Unite un şoc la fel de violent ca asasinarea lui Kennedy

Timp de 8 zile după catastrofa Challenger, America în doliu a plîns visul ei zdrobit şi a împărtăşit un acelaşi suspin de durere şi stupoare. În memoria colectivă a ţării, moartea celor şapte eroi ai navei apare ca un ecou, cu douăzeci şi trei de ani mai tîrziu, al unei alte tragedii naţionale, la fel de brutală, asasinarea la Dallas a lui John Kennedy, preşedintele care tocmai lansase programul explorărilor spaţiale.

La Huston, ca şi în alte centre de la N.A.S.A., redusa comunitate a astronauţilor şi piloţilor a vrut ca prin nişte discrete ceremonii să dea un funebru omagiu echipajului dispărut. Ronald şi Nancy Reagan, veniţi să susţină familiile îndoliate, cuprinşi de aceeaşi durere, au urmărit pe cerul Hustonului patru avioane de antrenament ale U.S. Air Force — zburînd în formaţie de „om în lipsă", adică fără aparatul din frunte, pilotat de şeful escadrilei: un ultim salut, conform tradiţiei aviaţiei, acelora care au pierit în misiune.

Orfanii spaţiului îşi regăsesc clasa în care Christa nu-i va mai face să viseze la stele.

Sînt încă în ţinuta de călătorie: elevii Christei McAuliffe, întorşi din Florida şi înmărmuriţi după tragedie. Ei nu vor auzi niciodată cursul în direct făgăduit de profesoara lor. Dar curajul ei îi întăreşte şi stimulează: şi toţi, în pofida accidentului, doresc să meargă în spaţiu.

Expediţia veselă a micilor elevi la Cap Canaveral se încheie dureros. Iată-i din nou în clasele de la Kimball School din Concorde, New Hampshire, unde unul din profesorii lor, coleg cu Christa McAuliffe, încearcă să le risipească coşmarul.

La televiziune, pe toate posturile se recomandă întrunirea copiilor în şcoli pentru a le lămuri că lumea adulţilor prezintă încă siguranţă, călătoriile cu avionul sînt sigure şi tehnologia fără greş.

La Concord, Steve, soţul Christei, „eroina oraşului", rămîne închis în casa lui, cu fiul Scott şi fiica lui Caroline. Au fost agăţate de pomi panglicile galbene ale amintirii şi s-au lansat pe cer şapte baloane negre. Ronald Reagan a propus să-i consoleze, dar i s-a dat de înţeles că vizita lui nu era de dorit. Oraşul Concord vrea să celebreze un doliu familial, în intimitate.

„Christa avea un vis. Ea vroia să atingă stelele, dar a eşuat. Visul însă trebuie să-şi urmeze cursul", a zis preşedintele. Elevii ei, orfanii profesoarei-astronaut, au declarat că şi ei sînt gata să plece în spaţiu. Fără frică, aidoma ei.

O furtună în Atlantic întîrziase plecarea navetei, a urmat apoi o masă de aer rece generatoare de ploi violente care s-au revărsat peste Florida. În dimineaţa plecării cerul era de un albastru limpede, dar aerul glacial obligase echipajul navetei să poarte mănuşi pînă la rampă. Una dintre aceste mănuşi, ruptă şi în parte carbonizată a fost găsită pe o plajă aproape de Cap Canaveral de o femeie care-şi făcea o plimbare matinală.

Au fost adunate şi rămăşiţe omeneşti neidentificabile, fragmente de ţesătură albastră din care erau făcute costumele astronauţilor. Recuperarea sinistră, efectuată de o duzină de vapoare şi treisprezece avioane, trebuia ca prin rămăşiţele aflate în fundul oceanului să ducă la determinarea cauzei catastrofei — o fisură într-una din cele două rachete cu pulbere care impulsionau naveta şi care rapid trebuiau să fie desprinse. Cea din dreapta a lăsat să-i scape flăcările care au făcut să explodeze marele rezervor, pulverizînd literalmente ansamblul navetei.

SHARON MC AULIFFE — 18 IANUARIE 1986

Această „profă" cu faţa ascuţită, cu privirea voluntară, despre care îţi dădeai seama că va da de furcă bătrînilor greoi din „Mercury" este Sharon Christa Mc Auliffe.

Sharon, 36 de ani, preda economia şi istoria socială în micul oraş american Concord (New Hampshire).

În ziua de 28 ianuarie ea va fi primul „simplu cetăţean" care va zbura pe Challenger. Altfel spus, primul cetăţean în spaţiu.

Miza? Mare. E vorba, nici mai mult nici mai puţin de a pregăti, psihologic, ţara pentru comercializarea showurilor spaţiale. Viitoarele croaziere turistice orbitale sînt prevăzute, în principiu, pentru 1992. Foarte exact: cu cinci secole după debarcarea pe Noul Continent a unui aşa numit Cristofor Columb.

De pe acum, agenţia de voiaj „Society Expeditons" are lista completă, cu toate că preţurile anunţate par astronomice: de la cincizeci de mii de dolari la un milion de dolari pentru „un tur" de o săptămînă printre stele. „Madame Figaro, neprecupeţind nimic, m-am înscris, dar planurile autobuzului meu spaţial (treizeci de pasageri) somnolează încă într-o mapă..." Visăm... visăm, dar rămîne întotdeauna ceva: acestea mi le-am repetat întîlnind-o pe energica Sharon Mc Auliffe, la Washington între două „speeches" şi două parade. Fusese deja aleasă.

Sharon (care prefera să fie numită Christa) a fost — nu ne îndoim, sever selecţionată. La 27 august 1984, Ronald Reagan anunţă că un profesor va fi primul care va împărţi viaţa astronauţilor. Preşedintele doreşte să redea puţină strălucire profesiunii de învăţător. El apreciază că un educator — a priori —„comunica mai bine decît alţii".

Supraîncărcaţi de lucru, eroii de la N.A.S.A. sînt foarte obosiţi: dovada, opt dintre ei au demisionat într-un răstimp de şaisprezece luni. Acei „guys" din Huston n-au nici timpul (nici dorinţa) să povestească şi să se povestească. Perceperea de către marele public a trecerii, pe nesimţite, de la ora tehnologiei pure la aceea a aventurii deschisă tuturor, iată misiunea precisă a lui Sharon — Christa.

„La pornire, a spus ea, eram unsprezece mii de candidaţi veniţi din cincizeci de state. O sută patruzeci şi unu dintre noi au fost reţinuţi, apoi zece. Şi m-am trezit singură, cu dublura mea Barbara Morgan, de treizeci şi trei de ani care predă în Idaho."

Laolaltă cu ceilalţi nouă finalişti, şase femei şi patru bărbaţi, Sharon a trebuit să înfrunte vara anterioară o cură de întreţinere foarte riguroasă şi numeroase teste medicale. Nici un dubiu cu privire la ea, este o atletă: fugea, skia şi juca tenis într-un mod remarcabil. Dar în afară de perfecta ei formă fizică, atît limbajul direct cît şi intenţia de a ţine un jurnal de bord au sedus N.A.S.A. Cum a reacţionat ea? „Eu sînt atît de ocupată, încît n-am de loc timp pentru introspecţie. În schimb, mi se pare că plutesc de pe acum." La Concord (oraşul seamănă într-un mod înduioşător cu un poster din anii 1950 de Norman Rockwell) era mare bucurie. Două mii cinci sute de persoane, masate de-a lungul arterei principale, au aclamat-o pe „profa" lor, veselă, într-o maşină decapotabilă, între fiul ei Scott, nouă ani şi fiica ei Carolyn, şase ani. Cocoţat pe un camion, Steve Mc Auliffe, soţul, avocat, filma scena. La Huston Sharon a învins furtunul de nylon care înnebuneşte pe acei care suferă de claustrofobie, a învins „cometa — să vomiţi" (fără comentarii), sacul de dormit, în care dormi închis, fixat de peretele navetei, în afara gravitaţiei. Ea a asimilat aproape în întregime cele nouă manuale de instrucţiuni obligatorii pentru turistul stagiar (piloţii trebuie să stăpînească două sute de manuale) şi a repetat pînă la saturaţie o sumedenie de gesturi. De la cele mai elementare (cum să manipulezi deschiderea unei uşi sau unui robinet) pînă la cele mai complexe (cum să manipulezi o cameră intersiderală).

„Am mult noroc: al zecelea zbor al lui Challenger, la care particip, va transporta doi sateliţi şi va avea printre altele misiunea de a studia faimoasa cometă Halley! Unul din cursurile pe care le predau, adăugă ea, tratează despre istoria americanilor de la Mayflower. Numărul de povestiri, de scrisori redactate de cetăţene obişnuite, este fascinant. Ce lumină asupra epocilor trăite de ele. După cum pionierele care se lansau în „vagoanele lor" în cucerirea Vestului îşi întocmeau jurnalul şi eu, călătoarea spaţiului, îl voi redacta pe al meu. Mă simt foarte aproape de aceste femei. Şi eu plec spre cucerirea unei noi frontiere. Voi vorbi, voi povesti în modul cel mai simplu din lume, ceea ce voi fi văzut şi trăit. Nu mă voi mulţumi să iau numai note. Voi utiliza o cameră video şi voi preda, în direct, din Challenger. Relaţiile de la bord, într-un spaţiu restrîns, întrebările puse astronauţilor (Ce fac? Dar şi ce resimt ei?), toate acestea ar trebui să facă mai accesibilă, mai umană, o experienţă pe care mulţi o mai văd doar ca un privilegiu rezervat unui număr foarte mic de oameni. Am fost totdeauna geloasă pe posibilitatea lor de a excela. Pînă ce Sally Ride şi colegele ei să fie admise la N.A.S.A. mi se părea că femeile erau frustrate de nişte cariere de invidiat.".

Apoi, deja, mulţi se gîndeau la o lungă serie de conferinţe şi, desigur, la o carte care o vor preocupa pe Sharon, în concediu de „high scool", la întoarcere.

Şi, în sfîrşit:

Dorinţa ei? Ca după dînsa, să plece pictori, muzicieni, poeţi, filozofi. Pentru a exprima altfel ce va fi resimţit ea, o americană aidoma tuturor celorlalte, Sharon Mc Auliffe, dintr-un oraş ca atîtea altele, Concord, din New Hampshire.

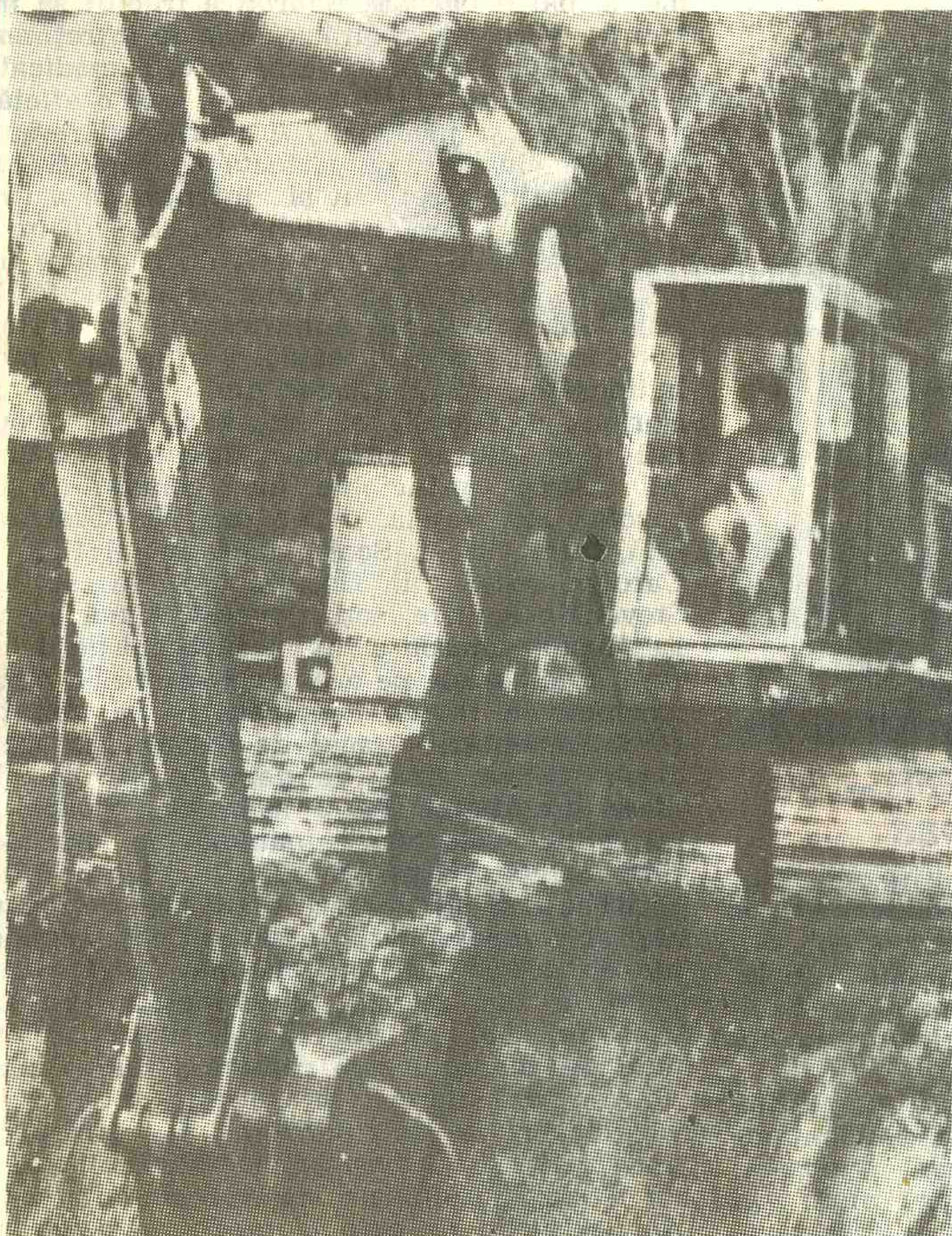
Traducere şi adaptare de
Marita Brătianu

Trans-Amazonianul

Extracţie de minereu la suprafaţă în regiunea Rondônia

Jacques-Yves Cousteau a efectuat cercetări minuţioase pe cursul Amazonului şi pe unul din afluenţii săi

Eldorado amazonian

Elicopterul înainta liniştit peste veritabilul ocean de vegetaţie din sud-estul bazinului fluviului Amazon. La bordul său se afla un geolog brazilian, care făcea un zbor de rutină deasupra lumii pline de neprevăzut a Amazonului. La un moment dat motorul elicopterului a început să tuşească. Pericolul prăbuşirii aparatului era iminent. Aceasta ar fi însemnat zdrobirea sa de trunchiurile arborilor uriaşi. Dar cînd totul părea pierdut, în întinderea verde a junglei fără sfîrşit a apărut o zonă neacoperită de pădure. O suprafaţă care în mod curios era pustie. Aici elicopterul a putut ateriza în siguranţă. La o cercetare mai atentă a împrejurimilor, geologul aflat la bord a constatat că regiunea este acoperită cu o crustă bogată în fier.

Acest veritabil ţărm al salvării pentru echipajul elicopterului ce s-a găsit în dificultate s-a dovedit a fi pentru brazilieni Eldoradoul („Împărăţia de aur") căutat, încă de la jumătatea secolului al XVI-lea, în bazinul Amazonului.

În 1547, exploratorul spaniol Francesco de Orellana, plecat în căutarea lui Eldorado, a străbătut cursul Amazonului de la Cordillera andină pînă la Oceanul Atlantic. De-a lungul fluviului, conchistadorii conduşi de de Orellana în loc să-i intîlnească pe locuitorii fabuloasei ţări pe care o vedeau aievea în faţa ochilor, al cărei rege se spăla în fiecare seară, conform legendei, de aurul ce i se presăra pe corp dimineaţa, au fost întîmpinaţi şi chiar atacaţi de numeroase triburi de femei cu pielea de culoare deschisă şi cu părul împletit în cozi lungi, înalte, puternice şi războinice, umblînd înarmate cu arcuri şi săgeţi. Înfăţişarea lor a fost asociată de spaniolii uimiţi cu cea a bătăioaselor amazoane din mitologia clasică. Călătoria lui de Orellana a stîrnit o puternică impresie în Spania, iar fluviul căruia acesta dorise să-i dea numele său, l-a căpătat pe cel de Rio Amazonas (Rîul Amazoanelor) păstrat şi astăzi. Plecînd într-o nouă călătorie pe Amazon, atras de mirajul aceluiaşi Eldorado, de Orellana a dispărut împreună cu toţi membrii expediţiei în războinica junglă. Decenii de-a rîndul, vechile legende încase au aprins imaginaţia celor dornici de înavuţire, numeroşi conchistadori avîntîndu-se din nou în căutarea lui Eldorado. La peste patru secole, mirajul unui Eldorado tăinuit de rîuri mocirloase, de jungla deasă mai dăinuie încă. Dar iată că aceste căutări atît de îndelungate au fost în modul cel mai neaşteptat încununate de succes. Astfel, în zona sud-estică a bazinului Amazonului, în Serra dos Carajas, a fost găsită din întîmplare, în urma aterizării forţate în 1967 a unui elicopter, o adevărată comoară minerală, care constă din circa 18 miliarde tone de minereu de fier, ce pot fi extrase la suprafaţă, de 14,5 milioane tone de bauxită, 1,2 miliarde tone de cupru, 6 milioane tone de mangan, la care se adaugă aurul. Acest loc, situat la aproximativ 540 km sud de oraşul Belem, a devenit principalul centru de atracţie pentru locuitorii Braziliei. De altfel, ecologul canadian Roberto Goodland, de la Banca Mondială, expert în problemele bazinului Amazonului, arăta, în mod semnificativ, într-o declaraţie relatată de revista americană „Time": „Dacă există un Eldorado, aici trebuie să fie."

Companhia Vale do Rio Doce (C.V.R.D.), corporaţie controlată de statul brazilian, a primit autorizaţia să înceapă exploatarea marilor zăcăminte de fier de la Carajas. Extragerea acestei uriaşe bogăţii este favorizată de realizarea în apropiere a complexului hidroenergetic Tucurui de pe rîul Tocantins. Hidrocentrala amintită va genera în final

7 900 MW de electricitate, ceea ce este suficient pentru necesităţile unui oraş de 4 milioane locuitori. După opinia unui alt expert de la Banca Mondială, Dénnis Mahar, „această regiune constituie deja un pol industrial". Pe baza imenselor bogăţii menţionate, în această parte a Amazoniei se va putea dezvolta un centru industrial deosebit de puternic al Braziliei.

Deocamdată a început exploatarea minieră. Excavatoare uriaşe muşcă cu sete din pămîntul roşu pe care-l depun în autocamioane de mare tonaj. Acestea străbat, la rîndul lor, drumurile nou construite pentru a-şi duce valoroasa încărcătură la unitatea de prelucrare a minereului. Deoarece minereul are un înalt conţinut de fier natural (în medie 66 la sută), tratamentul la care trebuie să fie supus înainte de încărcarea pe nave este mai simplu. În regiune se desfăşoară o intensă activitate pentru amenajarea de căi ferate şi a portului la Amazon în care vor ancora în viitor un număr tot mai mare de mineraliere. În 1987 la Carajas se vor extrage, conform prevederilor, 35 milioane tone de minereu de fier pe an. Ulterior, producţia minelor va creşte la 50 milioane tone anual. Se are în vedere şi exploatarea bogatelor resurse de metale neferoase din această zonă. Astfel, se vor putea elimina importurile costisitoare de cupru, nichel, bauxită şi mangan ale Braziliei. Realizarea proiectului de la Carajas va însemna şi înfiinţarea a peste un milion de locuri de muncă. Industrializarea zonei amintite va antrena şi dezvoltarea agriculturii. Se va trece la cultivarea pămîntului din regiunea înconjurătoare, vor fi create ferme zootehnice, se vor pune bazele exploatării lemnului. Se prevede ca această zonă să aducă anual ţării venituri de peste 15 miliarde de dolari. Iar Amazonul va asigura transportarea preţioaselor mărfuri spre ocean.

Pentru mulţi ecologi comoara cea mai de seamă a Amazonului o reprezintă interferenţa complexă dintre apă, plante şi animale. Bazinul acestui fluviu este un incontestabil miracol al naturii asigurînd 23 la sută din apa dulce a globului şi generînd cantităţi imense de oxigen. De remarcat că aici trăiesc peste 40 000 de specii de plante, dintre care 12 000 caracteristice numai pentru această parte a lumii. Exploatarea fără grijă a Amazonului, avertizează experţii în domeniul mediului ambiant, ar putea cauza stricăciuni incalculabile pentru echilibrul ecologic al Terrei. De altfel, în ultimul timp, renumitul oceanograf francez Jacques-Yves Cousteau a efectuat cercetări minuţioase pe cursul Amazonului şi a unora din afluenţii săi. El a studiat calitatea apei fluviului amintit, acordind o mare atenţie salinităţii, cantităţii de oxigen, temperaturii, transparenţei apei, precum şi oricărui detaliu legat de viaţa acvatică. O „echipă terestră", condusă de fiul lui Cousteau, Jean-Michel, a studiat relaţiile care s-au creat între locuitorii de pe malurile fluviului şi din junglă şi acest vast sistem de ape. Întunecimea din adîncurile fluviului a făcut ca luarea de fotografii să fie dificilă pentru scafandrii lui Cousteau, dar sonarul a asigurat înregistrarea unor fascinante aspecte privind bogăţia vieţii subacvatice a Amazonului. „Una din surprize a constat în faptul că peştii vorbesc toată ziua", declara Cousteau trimisului revistei „Time". „Sunetele care vin prin hidrofoane îţi dau o senzaţie asemănătoare cu cea pe care o ai în pădure la ivirea zorilor". Cousteau s-a pronunţat, totodată, pentru îmbinarea utilizării giganticelor bogăţii ale zonei Amazonului cu măsurile pentru apărarea de distrugere a mediului înconjurător, şi, deci, pentru păstrarea nealterată ai acestor adevăraţi plămîni verzi ai planetei.

Autorităţile braziliene sînt hotărîte să folosească bogăţiile uriaşe ale Amazoniei, adică a imenselor zăcăminte de fier, cositor, bauxită, magneziu, aur etc., cărora li se adaugă „aurul verde" — lemnul fiind deosebit de abundent —, fără să strice însă ecologia delicată a junglei. În acest scop a fost alcătuit un grup operativ de oameni de ştiinţă care să dea sfaturile necesare atît în cazul exploatărilor de la Carajas, cît şi din alte părţi ale bazinului Amazonului în ce priveşte măsurile de conservare ce trebuie luate.

Tudor Prelipceanu

Elogiul mişcătoarelor cărări

„Nu-mi scrijelaţi pe lespzi epitaf,
căci bronz, grilajuri, marmură sînt praf.
Noianul verde-albastru-violet
ce-l oglindii cîndva în vrun sonet
e lespedea-mi de marmură lichidă
şi buzele-mi cu scoici o să le-nchidă.
Albastrul mării-n vremi s-aducă-aminte
de-amarele-mi şi asprele-mi cuvinte,
pe cînd printre meduze, dus cu duşii,
m-or plînge chirăind doar pescăruşii".

Aceste versuri, timpuriu prevestitoare, aparţin poetului care ne-a părăsit neaşteptat, în 1974, văduvind poezia noastră de una din lirele sale care se inspira cu statornicie şi adîncă sinceritate dintr-o zonă abordată cu pasiune încă în poemele homerice: viaţa pe mare, călătoriile spre orizonturi necuprinse, corăbiile şi oamenii deosebiţi ai deşerturilor albastre. Să ne amintim numai cîteva din titlurile volumelor şi ciclurilor lirice realizate de George Dan şi vom reconstitui odiseea lui pe valurile unei poezii adesea agitată de furtuni: Rapsodia marinarilor, Fructe de mare, Catarge, Balada din ochii ciclonului, Hamalii, Dunăre-Dunăre...

Dacă în ziua cînd inima l-a trădat fulgerător, poetul avea 56 de ani şi trăia în amintirea mării, la începutul deceniului al cincilea scriitorul Ion Vinea îl cunoştea în plină tinereţe la timona unui vas în rada portului Constanţa gîndindu-şi primele poezii în lungile nopţi de cart, puternic urmărit de culorile violente ale lumilor întîlnite pe meridianele meseriei sale:

„Navigăm sub Crucea Sudului pe mare şi vedem doar norii,
norii lui Tagore, şi vedem doar peştii pe-aripi, zburătorii.
Şi vedem doar Calea Laptelui şi-n valuri lunecînd, năuce,
roiuri de luceferi, licurici cît palma: lucii noctiluce.
Sete mi-i de ţărmuri şi-am lăsat Sumatra verde să danseze,
şi-acum trag o duşcă-amară din absintul junglei malayeze.
Bat cu pumnii-n poartă dublă de cetate dintre două-oceane
Indian — Pacific — poartă cu doi paznici: două uragane.
Bat cu pumnii! Tună gongul de aramă! Geme Babilonul!
Cine-o fi în tură din străjeri? Taifunul? Ori o fi Ciclonul?".

Matelotul-poet, cu ochi mari şi albaştri de copil, aduna cu nestăvilită curiozitate în memorie imaginile insolite din ţinuturile pe care le cutreiera, revărsîndu-le apoi în efluvii de poezie. Popasurile lui în Japonia, de pildă, s-au reînsufleţit mai tîrziu în asemenea stihuri:

„Japonie, eu ţi-am văzut comoara
pagodelor străvechi din milenara
şi-ntiia-ţi capitală de la Nara.
În templul Todaiji, Buddha antic,
din bronz şi aur şi-argint-viu, gigantic
(de zece ori mai nalt decît statura!)
în visu-i şi-adînceşte, calm, făptura,
şi-n „Lumea Celor Şapte Lotuşi" suie
şezînd într-o extatică statuie
(cu dreapta lui ne-arată-atotputinţa
cunoaşterii, cu stînga lui: dorinţa)
pe-un soclu larg, un lotus verde-moale
din bronz: cincizeci şi şase de petale".

Nu de puţine ori însă, ochii conştiinţei sale reţineau cu tristeţe din acele exotice locuri şi imaginea dură a unei existenţe minată de milenara inegalitate socială:

„La Bombay şi Colombo, la Madras
şi Calcutta, hamalii sub baloturi, aduşi de spate, cară:
bumbacul, cauciucul, cafeaua, ceaiul, iuta,
şi ploaia tropicală şi-a Soarelui povară,
şi pe deasupra munţii de fonţi minereu
de fier ce sîngerează şi-i gloduros şi greu...
Din orice colţ de piaţă-i înfruntă o statuie
de rege, vicerege purtînd, semeţi, coroane,
în mantii, globu-n stînga şi-n dreapta sceptru-şi suie,
strivind sub tălpi: colibe, copii orfani, văduane...
În Indii, rupţi de foame şi frînţi din şale, goi,
hamalii greu răsuflă sub bronzuri de strigoi!..."

Poetul, care în ultimii ani de viaţă a avut bucuria să revadă oceanele tinereţii de pe puntea unor nave comerciale româneşti, se dovedea însă robit pentru totdeauna de farmecul expediţiilor marine:

„Sînt albatrosul ce-şi strînge aripile
doar pentru-o clipă
oprit în vîrf de catarg
şi-apoi cu ochii muşcînd în larg,
lasă catargul şi-n zbateri de-aripă
visleşte larg, din larg în larg...
Talaz şi nautil şi albatros,
pînă la miezul inimii arzînd,
pînă la inima oricărui gînd,
pînă la măduva din os —
de dorul mărilor sînt ros!..."

Dar, întotdeauna, marinarul ca şi poetul se întorceau cu aceeaşi ardoare la ţărmurile natale care-i aşteptau cîntecele de pe mare:

„Larg e Pămîntul, strîmtă-i doar marea!
Proră, despică-n piept depărtarea,
du-mă mai iute să-i cînt romanţa
celei ce-aşteaptă-n portul Constanţa!"

La întoarcerea din ultima sa călătorie pe mare, George Dan a poposit, cu neuitata-i simplitate, şi în redacţia Radiodifuziunii unde mă îngrijeam de o emisiune consacrată dragostei de geografie şi călătorii. Şi-mi aduc bine aminte că, după ce a încredinţat cu vocea-i încă vioaie şi limpede benzii de magnetofon impresii despre furnicarul fascinant văzut pe îndepărtata insulă Singapore, mi-a rostit la plecare, ca un fel de rămas bun, cîteva versuri pe care abia le scrisese şi care desigur încă îl urmăreau:

„Iar eu prin mări şi prin azururi
voi fi cînd strop, cînd fulg de nea,
cînd spumă, val de peruzea —
de-a pururi."

Versuri care s-au constituit, atît de curînd, în propriu-i epitaf!

Noe Smirnov

Jurnalismul acum o sută de ani

Iată ce scria cu aproape un secol în urmă Iacob Negruzzi despre jurnalismul diletant, „după ureche", care totuşi nu pierdea din vedere interesele celor care îl practicau.

„În ajunul plecării sale, Tachi se afla în cabinetul său de lucru, avînd mai multe trebi de regulat pentru timpul absenţei. Mai rămăseseră în casă doi juni, unul îmbrăcat cît se poate de elegant, bine pieptănat, pomăduit şi curăţel ca scos din cutie, altul cu părul zburlit, toaleta puţin îngrijită şi figură întreprinzătoare. Aceştia erau amîndoi colaboratori la jurnalul lui Tachi care, apărînd de trei ori pe săptămînă, se numea „Mîndria naţională", organ politic, literar, ştiinţific, comercial şi industrial.

— Să nu ne laşi în îndoială, domnule director, zise cel elegant. Trebuie, înainte de a te porni, să ne spui pozitiv, care este poziţiunea noastră faţă cu ministerul: să-l lăudăm, să-l mustrăm cîte ceva pentru oarecare acte, ori...

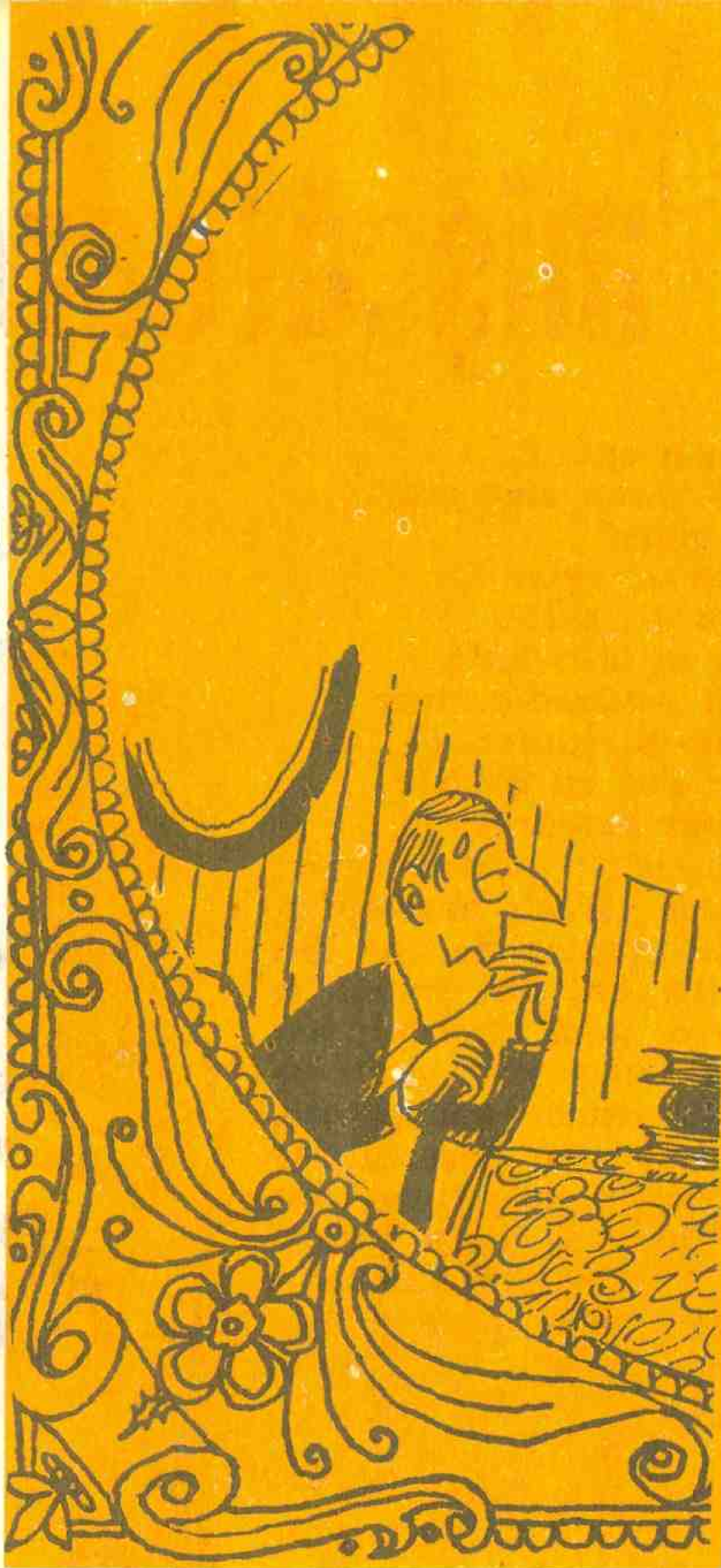
— Ori, întrerupse cel zburlit lovind cu pumnul în masă, să stigmatizăm cu desăvîrşire toate actele acestui guvern venit pe uşa cea mică şi fără concursul naţiunii ?

— Hm... şopti Tachi dezmierdîndu-şi favoritul... Deocamdată socot că e mai nimerit să-i cam lăudăm... pînă la alegeri, pînă ce voi fi deputat... însă cu prudenţă. Vasilică, urmă el, adresîndu-se către cel elegant, dumneata ştii să lauzi şi să nu lauzi totodată. Întrebuinţează cuvinte combinate astfel încît mai tîrziu să le putem interpreta în sens contrar.

— De exemplu, cam aşa, îl întrerupse Vasilică: **Ministeriul, pe cît auzimu, voieşte să se abţie de la orice amestec în alegeri. Nu putem decît a aproba aceste acte,** sau mai bine în mod general, **acte de această natură. Aceia cari se îndoiesc că actualul ministeriu va îndeplini acest angajament uită cu totul patriotismul şi mîndria naţională ce caracterizează pe români care de la glorioşii lor străbuni au moştenit şi virtutea şi sfinţenia cuvîntului.** Mai tîrziu am putè zice referindu-ne la acest articol: **Cu drept cuvînt ne-am cam îndoit de la început (vezi foaia noastră no... din...) că actualul ministeriu va avè virtutea ce caracterizează pe români, sfinţenia cuvîntului moştenită de la glorioşii străbuni ; acum se vede clar că ei nu sînt decît...**

— **Decît,** întrerupse aici cel zburlit, plimbîndu-şi mîna prin păr şi privind furios în jurul lui, **nişte tirani care calcă în picioare drepturile cele mai sacre ale naţiunii, drepturile neprescriptibile, nemodificabile, asigurate prin pactul nostru fundamental, răscumpărat cu sîngele poporului asuprit.**

— În privinţa corespondenţelor străine tot Petrachi, de care îmi pare rău că n-a venit astăzi, să urmeze cu cele din Constantinopoli, Paris şi Viena, însă nu prea des, pentru ca publicul să nu aibă prepus că ele sunt fabricate pe loc. Şi rubrica „Voci din provinţii" vă voi trimite eu cîteva scrisori, puind data din diferite oraşe, după cum voi afla ceva interesant pe drum. Lupuşor, să urmezi cu ştirile locale şi cu foiletonul.

— S-a sfîrşit romanul ce ziceam tradus din ingleżeşte.

— Se poate lua, întîmpină Vasilică, unul francez mai vechi. Vom arăta că-i tradus din spanioleşte, fiindcă face mai mult efect.

— Minunat, Vasilică, răspunse Zîmbilă. Cît despre rubrica exterioară, afară de corespondenţele noastre, ia totul ca mai nainte din Journal des Debats ; însă extractele ce face jurnalul francez din alte foi, arată-le ca făcute de noi, de exemplu „Cetim în Times sau Allgemeine Zeitung sau Perseveranza..."

— Deşi nu le-am văzut niciodată, întîmpină Lupuşor trecînd mîna prin păr şi privind triumfător în jurul său.

— Nu face nimic, Lupuşor, răspunse Tachi. Nu uitaţi cîteodată şi articule serioase, de fond. De exemplu: **Inamovibilitatea magistraţilor,** aceasta ca advocat trebuie s-o susţin totdeauna, ca să fiu bine privit de judecători, ori **Studii economice,** ori **Disciplina în armată,** ori **Studii asupra instrucţiei publice, puterea cea mai mare a unei naţiuni** ori **Discentralizarea** ori **Studii financiare,** etc. Iată cheia bibliotecei mele, alege un capitol din vreun autor francez şi fă-i o parafrază, adică spune tot aceea cu alte cuvinte. Adaugă cîteodată note ca acestea: „De părerea noastră e şi cutare scriitor însemnat pe autoritatea cărui ne-am putè baza, dacă argumentarea noastră atît de logică ar mai putè da loc la vreo îndoială, etc." De va mai rămîne pe ici pe colé loc liber, umpleţi-l cu ştiri diverse: spuneţi că este holeră în Turchestan, care omoară atîţia pe zi şi fixaţi chiar cifra ; vorbiţi de cei doi fraţi de Siam uniţi la umăr împreună, spuneţi că au fost despărţiţi făcîndu-li-se operaţia şi apoi în numărul următor dezminţiţi ştirea, arătînd că a fost eroare răspîndită de un jurnal din New York ; vorbiţi despre oasele unui animal uriaş, descoperit undeva, apoi ceva interesant din Madagascar, Patagonia, Kamciatca, Niagara, Himalaia şi alte nume care sună ciudat.

— Lasă, că pentru aceste am insipiraţii destule, răspunse Lupuşor tot cu figura triumfătoare, în vreme ce Vasilică asculta cu luare aminte şi modestie, ţinînd ochii plecaţi în jos."

Mark Twain şi fumatul

Este arhicunoscută butada lui Mark Twain „Cel mai uşor lucru este să te laşi de fumat ; eu însumi m-am lăsat pînă acum de cel puţin 200 de ori". Mai puţin cunoscute sînt avantajele pe care le pierde în mod cert un fumător, care abandonează... iarba dracului, expuse de Mark Twain în conferinţele de combatere a fumatului.

În primul rînd un fumător nu este muşcat de cîini şi de ţînţari pentru că aceste fiinţe au un dezvoltat simţ al mirosului care le ţine departe de mirosul de tutun. Apoi, fumătorul nu este niciodată călcat de hoţi pentru că tuşind toată noaptea, îl face pe hoţ să creadă că este un om treaz în spatele uşii. Şi — lucrul cel mai important — fumătorul nu îmbătrîneşte niciodată pentru că tutunul nu-l lasă să atingă o vîrstă prea înaintată.

Pretenţii întemeiate

Avocatul chilian Jenaro Gajardo Vera susţine nici mai mult nici mai puţin că el ar fi proprietarul de drept al Lunei. În sprijinul afirmaţiei sale el produce un document emis de autorităţile chiliene, care i-au recunoscut drepturile de proprietate asupra astrului nopţii. Şi această situaţie paradoxală se datorează unei glume nevinovate pusă la cale de avocatul chilian, care a vrut să verifice aplicabilitatea legii cu privire la posesiunile funciare în Chile. În conformitate cu legile în vigoare, oricine poate emite pretenţii de proprietate asupra terenurilor pe care nu le revendică nimeni. Ştiind acest lucru, Gajardo Vera a completat o cerere, a dat publicităţii un anunţ şi a aşteptat termenul legal de 30 de zile. La capătul acestui interval, cum nimeni nu a ridicat nici o pretenţie legală asupra Lunii, avocatul s-a prezentat la Notariatul din oraşu Talca şi şi-a formulat pretenţia însoţită de dovada că nimeni nu pretinde terenul respectiv. Notariatul i-a emis un act prin care recunoaşte calitatea de proprietar a lui Gajardo asupra Lunii, în schimbul taxei de timbru legale. Este adevărat, în Chile, Gajardo este primul şi (singurul) deţinător al unui act care confirmă proprietatea sa ! Dar ce se întîmplă cu concurenţii din alte ţări. Va ajunge tribunalul de la Haga să judece cauze legate de această nouă speţă ?

Coincidenţe inexplicabile

În anul 1898 a apărut în Anglia romanul „Zădărnicie" de Morgan Robertson, în care autorul descria foarte detaliat construcţia şi lansarea la apă a celui mai mare vas transatlantic, numit „Titan". „Titanul", care în prima sa cursă a luat la bord numai personalităţi marcante din cele două continente, a pornit în cursă într-o noapte de aprilie ; dar chiar de la început se loveşte de un iceberg şi se scufundă, ducînd la fund majoritatea pasagerilor de la bord. Cartea a avut un succes moderat în epocă şi a fost repede uitată, acoperită de valul altor noutăţi. Şi iată că în 1912 se petrece catastrofa reală a scufundării „Titanicului". Analogiile între faptele prezentate în carte (cu 14 ani înainte) şi cele reale sînt izbitoare. Dimensiunile celor două nave sînt aproape identice ; ambele aveau patru coşuri şi trei elice; lungimea „Titan"-ului era de 260 m iar a „Titanicului" de 268 m. ; deplasamentul primei nave era de 70 000 de tone iar a celei de a doua de 66 000 tone ; puterea şi viteza de deplasare a ambelor nave — 55 000 c.p. şi respectiv 25 noduri. Chiar circumstanţele petrecerii accidentului sînt identice : o noapte rece de aprilie ; cauza accidentului este identică : atît în roman, cît şi în realitate — izbirea vasului de un iceberg. Numărul victimelor este aproximativ acelaşi în ambele cazuri.

Coincidenţele nemaiîntîlnite şi inexplicabile între faptele povestite în roman şi cele petrecute în realitate după atîta timp au dat naştere la cele mai fantastice ipoteze ; autorul cărţii a fost chiar acuzat de practicarea vrăjitoriei. Oricum cartea „Zădărnicie" a avut pentru a doua oară un destin ciudat : prima oară a ieşit din anonimat într-un mod cu totul original ; cunoscută fiind datorită catastrofei „Titanicului", ea n-a mai fost niciodată re-editată, fiind tacit considerată o carte blestemată, cu soarta pecetluită.

S-a isprăvit

Întîmplarea de mai jos era povestită de Niculescu-Buzău cînd evoca amintirile din turnee:

„Trupa de teatru întreprinsese un lung turneu în ţară cu celebra piesă „Hoţii" de Schiller. După cum se ştie, piesa are vreo şapte tablouri şi o numeroasă figuraţie care impresionează publicul.

Ajunşi la Huşi, artiştii nimeriră o zi geroasă şi cu ninsoare, aşa încît seara la spectacol, sala — şi aşa mică — era pe jumătate goală. Dar cum banii se încasaseră şi erau necesari, reprezentaţia începu.

Se joacă un tablou, două, trei. La sfîrşitul celui de-al patrulea, lumea învăţată cu piesele de trei-patru acte, se scoală să plece. În faţa acestui fapt, o voce din culise strigă :

— Mai staţi, că mai este !

Publicul docil îşi reocupă locurile şi ascultă şi tabloul cinci, după care se pregăti iarăşi de plecare. Aceeaşi voce strigă iar din culise :

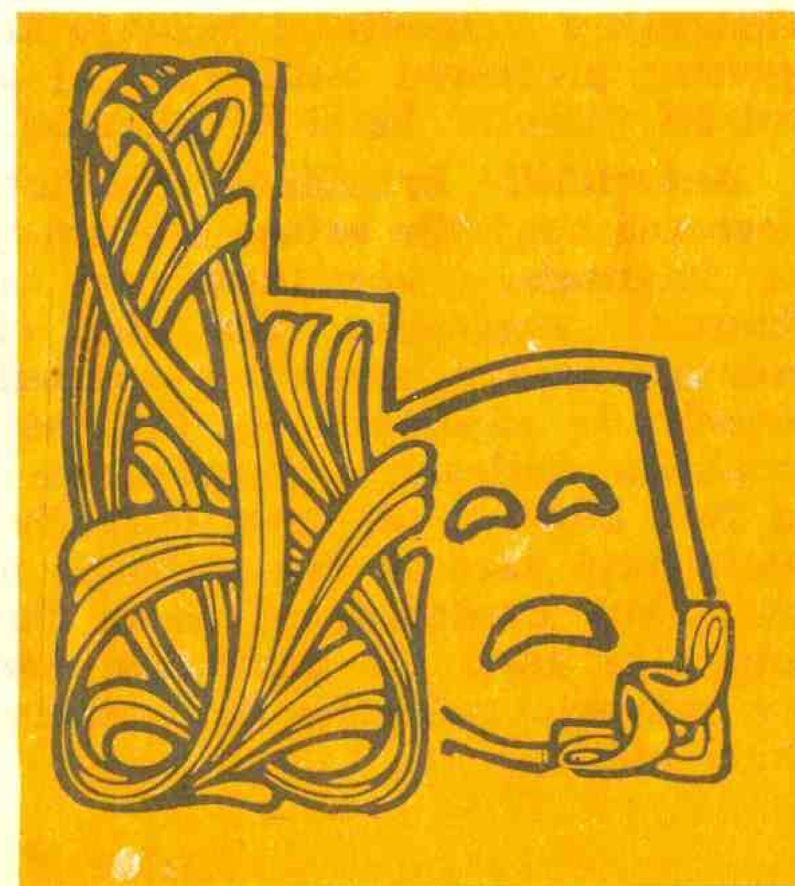
— Mai staţi, că mai este !

Publicul se aşează, iar după al şaselea tablou, se repetă scena. Vocea se auzi din nou :

— Mai este, mai este !

După tabloul al şaptelea care e finalul piesei, publicul însă nu se mişcă, că doar ştia ce păţise. De astă dată, vocea din culise se auzi din nou :

— Nu mai este, s-a isprăvit !

Adelina Patti și Vasile Alecsandri

În 1886 Bucureștiul era în mare fierbere.

Toată lumea lăsase la o parte orice ocupație ; chiar evenimentele politice erau părăsite pentru moment, întrucît în saloanele boerești nu se discutau decît reprezentațiile pe care le anunțase Adelina Patti. Animatorul acestor spectacole era Gheorghe Ștefănescu, profesor de canto la Conservatorul din București, care reușise, cu sacrificii bănești personale, să întemeieze un ansamblu perfect de operă românească

Adelina Patti anunțase din timp trei reprezentații.

Marea cîntăreață trebuia să interpreteze pe Violetta din „Traviata" de Verdi, pe Margareta din „Faust" de Gounod și pe Rosina din „Bărbierul din Sevilla" de Rossini.

În seara de reprezentație Teatrul Național era inundat de lumină. La ora opt precis sala era ocupată de o lume selectă și plină de eleganță.

La pupitrul orchestrei, compusă din profesorii conservatorului și din mulți virtuozi amatori, care își dădeau concursul, apăru Gheorghe Ștefănescu, animatorul acestor reprezentații și fondatorul Operei Române.

Adelina Patti în rolul Violettei a fost extraordinară. Finalul actului întîi a produs o atît de mare impresie încît publicul a rechemat-o la rampă aproape un sfert de oră. Scena era plină de flori.

Emoția produsă de glasul ei neîntrecut fixase pentru totdeauna o puternică amintire în spectatori.

Marele poet Vasile Alecsandri, adresîndu-se soției lui la Mircești, îi scria din capitală : „Scumpa mea Paulina, dacă ai ști ce rău îmi pare că aseară n-ai fost și tu să asculți pe Adelina Patti, o minunată și fermecătoare actriță. Vocea ei în Violetta părea că este a unei privighetori. Mă gîndeam că și la noi la Mircești aveam privighetori, dar nu așa de dumnezeești ca dînsa".

În altă scrisoare Alecsandri descrie mai amănunțit impresiile de la reprezentația la care a luat parte. „Scumpa mea Paulina, doresc să-ți amintesc că aseară am fost la al doilea spectacol dat de Adelina Patti ; ce pot să-ți înșir e că a fost pentru mine o clipă de mare fericire. Arta adevărată de unde se ivește e întotdeauna un stimulent și o lumină vie de optimism pentru încercata făptură. Am fost pe scenă și m-am prezentat. I-am întins un buchet de flori și am vorbit cu dânsa de Scala și de Opera din Paris. Mi-a răspuns la toate întrebările mele într-o franțuzească perfectă. În primăvară are angajamente în America. Studenții i-au făcut o serenadă la sfîrșitul spectacolului. Cu facle aprinse au dus-o până la hotel. Acolo mulțimea asediase strada. Înnebuniseră de-a binelea. Cereau ca să le cânte ceva. După o jumătate de ceas de ciorovoială au reușit (tot tinerețea, săraca !) să o silească să apară la fereastră. În momentul acela au răsunat în noapte notele finale din actul întîi din Traviata. Cînta privighetoarea lumii celor care nu putuseră să o asculte în colivia de la Teatrul Național ! Noaptea aceea nu pot s-o uit ! După ce a cântat, fereastra s-a închis și perdeaua, ca o cortină, a căzut dealungul geamului. Luminile s-au stins. Lumea satisfăcută a pornit spre casă, observând că fiecare întorcea capul spre acel colț de unde răsunase glasul ceresc".

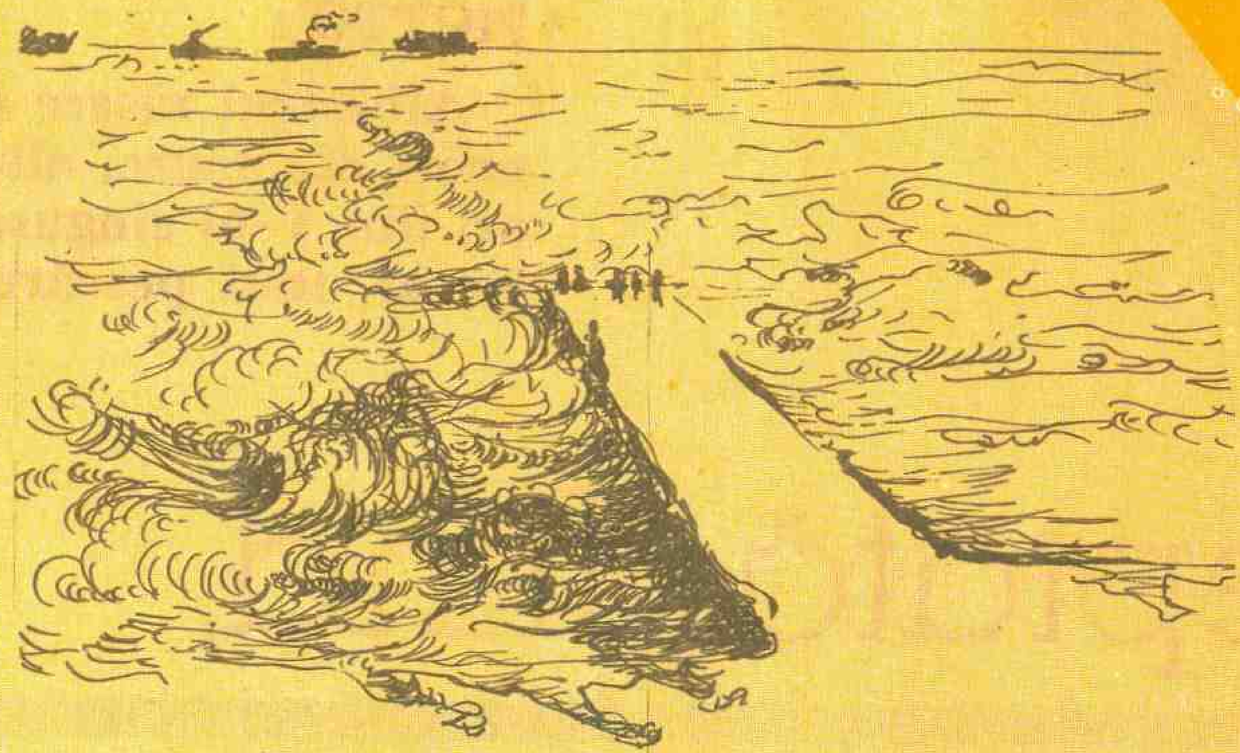
(După „Universul" 17.II.1937)

Dosarul „Junimii"

„Convorbirile literare" rămîneau o revistă serioasă și critică în mișcările literare și științifice mai însemnate din țară ; pentru extravaganțele politice, însă, chiar literare, de un gen inferior s-a întocmit „Dosarul Junimii". În ce consta acest Dosar ? Era un album mare și voluminos, de culoare roșie, pe ale cărui pagini albe se lipeau tăieturi din gazete cotidiane sau chiar din reviste, cînd scrierea se preta ridicolului, fie prin prostia ideii, fie prin exagerarea formei sau lipsa de cunoștință a limbii. Cu această ocazie se făcea politică deghizată și Junimea își arăta chiar părerile ei în politică. Este adevărat că liberalii și în special fracționiștii din Iași se dedau la o adevărată orgie de cuvinte bombastice, de fraze fără înțeles, într-o limbă înflăcărată. Junimiștii găseau materiale de ridicol în toată această manifestare exuberantă. În fiecare an Dosarul se îngroșa cu extracte din ziarele liberale. Dosarul Junimii era oarecum o gazetă săptămînală a societății, gazetă care era citită numai de membrii Junimii. Fiecare membru aducea ceva de lipit, chiar dacă nu de aceeași calitate. Nu se puneau în Dosarul Junimii prostiile fără haz, simplele prostii sau insanități ordinare. De aceea cei care se ocupau de găsirea bucăților pentru Dosar trebuiau să aibă și ei miros și gust literar. Cînd delicatesa era de soi D. Pogor, mustind de plăcere, o lipea cu mare pompă, făcînd haz de fiecare dată cînd era recitită. Cînd însă fragmentul propus era lipsit de poantă, cînd era o prostie plată și lipsită de haz, el era întîmpinat cu „Faul, faul", ceea ce voia să spună că lucrul propus este greoi sau slăbuț și că nu merită cinstea de a figura în Dosar.

Elisa Madolciu

Lecturi de vacanță

Ion Brad

LA MARGINEA MĂRII

În fața mării, toți devenim copii :
Călărim caii valurilor, imaginari,
Herghelii în galopuri pe loc, nărăvașe,
Stăm de vorbă cu firele de nisip sidefii,
Imitînd filosofii elini
Descoperiți prin ruinele cetăților pontice
În chip statuar,
Jucăm mingea soarelui încă din zori
De la ora șase.

În fața mării, toți devenim copii —
Noi, care-i biruim furtunile-n larguri,
Cu flote întregi de cetăți plutitoare,
Care-i coborîm și urcăm adîncile praguri
Nesărutate de soare,
Și-i scriem poeme pe albe faleze
Cu strofele-blocuri în linii sublime
Ce știu să vibreze
Crescute în cer de la marea-adîncime,
Noi, în fața mării, copii...

A. E. Baconsky

GOLF

Gînduri, gînduri rotindu-se-n aer albastru,
gînduri, cărora cadre de aur le sînt depărtările vii —
și călărețul pe-un cal argintiu înspumat
galopînd lîngă valuri.

Iar marea se duce în larg și se-ntoarce mereu
ca să-și doarmă păreîncul somn pe nisipuri
Fericiți cei cufundați în gînduri, fericiți călătorii
care știu tîlcul viselor ei.

Octavian Goga

TIBI MARE

Atîția ani își strecurară convoiul lor pierdut de clipe,
Din ziua cînd ne despărțim de șoapta-ți ademenitoare,
Și azi același demon bate deasupra noastră din aripe.
Pagina patimă flămîndă tot mai sălbatică ne doare...

Curînd iar vom veni la tine striviți de vechea-mbrățișare,
Să oglindim același vifor în larga-ntindere albastră,
Și să-ntrebăm un val să spuie : ce e mai sfîntă și mai mare
E veșnicia ta de unde, ori e eternitatea noastră ?

V. Voiculescu

PEISAJ MARIN

Era o vreme-nchisă, tîrziu după furtună,
Și apele trezite păreau că stau pe gînduri :
Din toată frămîntarea și casna lor nebună
Nimic nu s-alesese decît un vraf de scînduri.

Corăbii zdrumicate băteau domol în maluri
Și lemn cu lemn, pe-ncetul, le lua-napoi uscatul.
Catarge fără funii, săltate peste valuri,
Cu trupul numai așchii veneau plutind de-a latul.

Semeții brazi din norduri, molifții tari din munte,
Porniți să cucerească cu dor o altă lume,
Șoseau acum la țărmuri cu trăznetul pe frunte
Purtați pe năsălia nămetului de spume.

Cuprinse de nisipuri pe dosnicele dune,
Zăceau ici-colo hîrburi de nâvi cutezătoare...
Nu s-arătau pescarii măcar să le adune,
Ci le-mbăla doar marea cu limbi de flux amare.

Lecturi de vacanță

MOTTO :

Albastrul răsare uneori din mare, alteori din V-ul singuratic al unui pescăruș.

Așteptată fiind, cu dragoste...

Călătoria a început. Imaginile aleargă înnebunite pe lîngă fereastră, se scurg cu repeziciune copaci, streșini înroșite de umbre, chipuri imateriale. Din cînd în cînd cîte un strop de ploaie simulează lacrimile. De undeva se simte un suflu sărat și un miros de alge putrede. Totul pare ucis de secetă ; nu se aude decît zgomotul monoton al roților peste șine.

Nu pare să fie nici noapte, dar nu pare să fie nici zi.

Nu știu decît atît : aici nu sînt decît EU.

Singura întrebare pe care nu mi-am pus-o pînă acum este : de ce nu a apărut controlorul ?

Culoarul pare să ducă spre locomotivă și spre încă ceva...

M-a mirat de la început trenul acesta cu un singur vagon mirosind a dezinfectant. Asemenea și chipul care apăruse la geam, înainte de plecarea trenului și semnele ciudate care îmi erau destinate. Între timp au început să defileze imagini cunoscute, amintiri smulse din cine știe ce colț uitat prin mecanismul timpului. Poate cel mai tare m-a îndurerat o după-amiază de duminică, un ceasornic care se auzea ca într-un clopot secret și strania făptură care-mi șoptea că voi muri. Mi-aminteam cu precizie țiganca ce dezlega misterul vieții desenat în cele cîteva linii din palmă. Sau se prefăcea, doar. Mi-am dorit ca totul să nu fie decît rodul unui vis rătăcit. Dar arătătoarele ceasornicului nu simulau scurgerea timpului ci chiar îl măsurau. Și apoi frigul care se strecura prin ușa întredeschisă spre grădină era atît de adevărat încît a trebuit să mă ridic și să o închid.

Am încercat să-ți dau telefon. De fiecare dată îmi răspundea o voce străină. Am deschis agenda la litera M și de-abia atunci mi-am dat seama că formasem un număr greșit. E posibil să formezi de zeci de ori un număr și să-l uiți într-o singură zi ? Dar e posibil să iubești pînă dincolo de orice prejudecată și să-ți ucizi iubirea într-o singură zi și încă de bunăvoie ?

Am renunțat la telefon, am renunțat să aprind lumina, și m-am întins puțin, încercînd o vagă senzație de oboseală. Și de frică. Frică ? De ce ?

În copilărie am vrut să-mi dau seama de motivele care mi-ar provoca spaima, întrebîndu-mă :

— Ți-e frică de întuneric ?

— Ți-e frică de cineva necunoscut care ar putea intra ?

— Ți-e frică, oare, că ești urmărită pe fereastră ?

Nu, nu mi-era frică de nimic și de nimeni. Frica venea din mine, paralizîndu-mi orice mișcare, tăindu-mi respirația, ucigîndu-mi voința. În cele din urmă cred că aș fi înnebunit dacă n-ar fi sunat telefonul. Am făcut efortul de a ridica receptorul și am apucat să aud un geamăt ca de căprioară sfîșiată urmat de o liniște stranie. Spre marea mea surprindere nu m-am speriat. Am aprins lumina și m-am dus în bucătărie să iau un pahar cu apă. Pe hol m-am împiedicat de un geamantan (care nu știu nici acum ce căuta acolo) și mi-a venit ideea să plec. Acum cred că de fapt n-a fost decît un pretext de fugă — animalele amenințate se retrag nu din lașitate ci din instinct. Nu mai eram în siguranță decît dacă plecam.

Mi-am luat două cărți, cîteva obiecte care-mi erau necesare, umbrela și o casetă care-mi plăcea (deși nu știam unde aș fi putut s-o ascult). Am încuiat ușa și m-am îndreptat spre ieșirea din oraș. De ce m-am îndreptat spre gară, n-aș putea să spun.

Mergeam cam de trei sferturi de oră cînd, lîngă mine, s-a oprit un camion cam prăfuit și o voce puțin răgușită m-a întrebat : „Nu vreți să urcați d-ră ?" Chipul îi era ascuns în întuneric, doar albul ochilor strălucea în lumina săracă a serii. Mi-am pus geamantanul pe banchetă și eu m-am așezat alături. Un timp nici unul din noi nu a scos nici o vorbă. În cele din urmă m-a întrebat în ce localitate merg și dacă pierdusem cumva trenul sau mi se părea mai convenabil să merg cu o ocazie ?

De-abia atunci mi-am dat seama că nu știam unde merg, deci nu știam unde o să mă opresc. Încercînd să facă o glumă m-a întrebat : „Cred că nu mergeți la Mare ?

Un crîmpei de gînd mi-a luminat creierul și ATUNCI AM ȘTIUT CĂ MERG LA MARE. „Da, cum să nu, merg la mare, domnule !"

Am mai mers circa 60 km și într-un oraș necunoscut mie a trebuit să cobor. Nu era prea tîrziu, dar străzile păreau pustii iar vîntul se pornise brusc. La un moment dat am simțit în spate o umbră greoaie. Era o locomotivă. Cam la 500 metri se vedea un felinar care lumina sec. Gara era foarte mică, nu avea decît un singur peron, nici o bancă și un ghișeu pe care scria : închis. Pe pervazul ghișeului era un stegulet galben : aparținea C.F.R.-istului.

Trebuia să fie ora 10 sau chiar 11 cînd am văzut apărînd pe linie un tren. De fapt, un singur vagon. Am așteptat să apară cineva și, în cele din urmă, am urcat în vagonul pe care scria cu creta : 325 bis. Din primul compartiment lipseau banchetele, al doilea avea ușa blocată ; n-am putut intra decît în cel de-al treilea compartiment. M-am așezat lîngă fereastră. După foarte mult timp trenul s-a pus în mișcare.

...Cred că adormisem cînd m-a trezit o frînă bruscă. Oprirea mi-a aruncat geamantanul pe jos. L-am ridicat și am încercat să deschid fereastra. Acolo unde ar fi trebuit să fie orizontul se întrezărea o geană de lumină roșiatică. În aer plutea ceva care amintea de diminețile mohorîte de toamnă, cînd te trezești cu sufletul bolnav de atîtea ploi. Era, totuși, dimineață.

În cele din urmă trenul a pornit și am constatat cu stupoare că mergeam cam la 10 metri de țărm. Marea era de un verde veninos. De undeva venea un miros acru de frunze arse.

În cele din urmă a apărut în compartiment un chip cu un basc soios și o eșarfă care fusese probabil galbenă iar acum era de un gri murdar. M-a privit și, ca un mecanism stricat, mi-a repetat de cîteva ori : „Aici trebuie să coborîți !"

„Aici trebuie să coborîți !"

„Acum trebuie să coborîți !"

Mi-a luat geamantanul, m-a luat de braț și m-a împins pe culoar. Nu pot spune că m-a bruscat, mai mult m-a ghidat împingîndu-mă discret.

Am coborît pe un fel de platformă de lemn. Marea era foarte aproape. De data aceasta avea o nuanță de albastru mohorît. Am început să merg pe țărm. Am trecut pe lîngă niște mărăcini și pe lîngă o colibă de stuf. Am auzit chiar și un lătrat. Cred că era ora 12 cînd m-am oprit. M-am așezat pe nisip; nu mai era umed și, de altfel, aerul se încălzise. Dar peste zgomotul valurilor se mai auzea ceva, parcă. Distingeam un scîrțîit ritmic. Întorcîndu-mă am văzut un om cu un cărucior plin cu pietre. S-a oprit și s-a așezat fără nici un cuvînt alături de mine, a scos o batistă cu chenar roșu, și și-a șters mîinile. Avea niște mîini foarte ciudate ; erau pătate de niște umbre maronii deși avea unghiile frumos tăiate.

Mi-a aruncat o privire, apoi, mi-a spus : „Nici eu n-o s-o mai duc mult... Îmi pare bine că nu mai sînt singur. Tot car roaba aceasta de ani de zile și AȘTEPT. Acum o să mă ajuți și TU. Știam că o să vii. Credeam că vei veni mîine și voiam să te aștept în gară. Dar e bine și așa. Hai, ridică-te și pune-ți geamantanul în roabă".

Mi-am luat geamantanul și l-am pus peste pietre.

„Astăzi nu trebuie să duci pietre, te scutesc eu, dar de mîine trebuie să cari și TU. Așa este regula aici".

L-am lăsat s-o ia înainte urmîndu-l la cîțiva pași Am mers toată ziua, iar spre seară am ajuns la o construcție bizară unde ne-am oprit. Tot atunci mi-a șoptit pe un ton aproape confidențial :

„Aici e Labirintul. Să știi că e mai bine de noi să cărăm pietre cu roaba decît să adunăm scoici prin Labirint. Uite, omul acela adună scoici începînd de alaltăieri și l-am auzit azi-noapte plîngînd de sete. Dar eu nu pot să-i duc apă".

„Bine, dar noi o să avem apă ?"

„Păi, noi avem marea".

„Dar eu te întreb de apă ?"

S-a uitat ironic și mi-a șuierat cu scîrbă :

„Dar ce, marea nu e apă ? Hai culcă-te, e ora stingerii !"

Mi-am luat geamantanul de pe pietrele din roabă și m-am întins cam la 10 pași de EL. După un sfert de oră am auzit un plîns și un murmur rugător.

„Nu mi-ați dat nici astăzi apă !"

M-am gîndit că s-ar putea să fie cel cu scoicile și am adormit curînd. Dimineața m-a trezit EL, mi-a scuturat nisipul din pantofi, mi-a luat geamantanul punîndu-l la intrarea în Labirint și mi-a spus : „Tu n-ai nevoie de nimic acum ; ești doar cu mine. Hai, iubirea mea, să ducem pietrele !"

„Bine dar cel din Labirint ?"

„Păi el are Labirintul."

„Poate are nevoie de mine ?"

„Nu. De tine numai eu am nevoie. Dacă s-ar fi gîndit la tine, te-ar fi așteptat la gară sau măcar pe țărm. Vino, dragostea mea !"

Luminița Lojinschi

Epigrame

Epigramistului
Giuseppe Navarra :

Ce admir eu la Navarra
E dîrzenia-i făr' de samă :
El cînd scrie toată vara
A compus o epigramă.

Poetului
Ion Bănuță și mie :

El, autor de „Panorame",
Eu, autor de epigrame ;
Și el și eu păr abundent
Și tot la fel de mult talent !

Nicolin Răduică

PLOAIA DE LACRIMI

LOUASE TOATĂ DIMINEAȚA. O vreme cețoasă, întunecată de nori plumburii, îți întețea neliniștea nelămurită din suflet. Era pe timpul cînd nu învățasem încă să-mi fiu îndeajuns tovarășă mie și nici nu înțelesesem că indiferent de prietenia și iubirea ce ni le îngăduie soarta, fiecare dintre noi rămîne totuși un pribeag singuratic pe drumul plin de hățișuri al vieții. Pentru a înțelege asta trebuie să sîngerezi însă zgîriat de umilințe.

Picături egale brăzdau pe geamuri dîre de lacrimi. Le priveam cu ochi înțepeniți, cu sufletul gol, nerăzvrătit, uitat în tristețe. Mircea mă părăsise. Îmi comunicase totul calm, liniștit, cu siguranța omului care hotărîse de mult ce are de făcut. Renunța la mine și la Dănuț, simplu, fără probleme, ca și cum ai arunca undeva o haină care te strînge, ori s-a învechit prea tare. Părea atît de împăcat cu sine, atît de categoric, încît era neîndoielnic că nu mai exista nici-o punte de întoarcere. Eram năucită, înfrîntă, nu numai pentru că voia să ne despărțim, cît poate mai cu seamă de faptul că părea de mult și definitiv desprins de mine. Nici-o emoție, nici-o amintire, nimic din ce a fost odată, nu-i tulburau nestrămutata hotărîre. Eu însămi nu-l mai recunoșteam. Aveam în fața mea un străin pentru care orice tînguire a mea ar fi fost zadarnică. De aceea m-am abținut să-l rog, să-l înduplec să rămînă. Doar lacrimile îmi trădau vrerea; nezăgăzuite ca șuvoiul vremii. Motivația ce-mi oferea pentru gestul lui era doar un străveziu pretext: interminabilele discuții dintre el și părinții mei cu care locuiam împreună. Mircea nu mai suporta. Dar nu pe ei, ci pe mine, în adevăr, nu mai suporta el, căci am fi putut să ne mutăm și să locuim singuri. Dacă aceasta i-ar fi fost dorința, eu nu m-aș fi împotrivit cîtuși de puțin. Firavul pretext era ultima lașitate a bărbatului meu.

Ne-am despărțit înainte de prînz, el îngrijorat să nu piardă trenul spre București, eu înfrîntă, disperată, năucită de tristețe și neputință, singură în camera de hotel cu geamuri plînse.

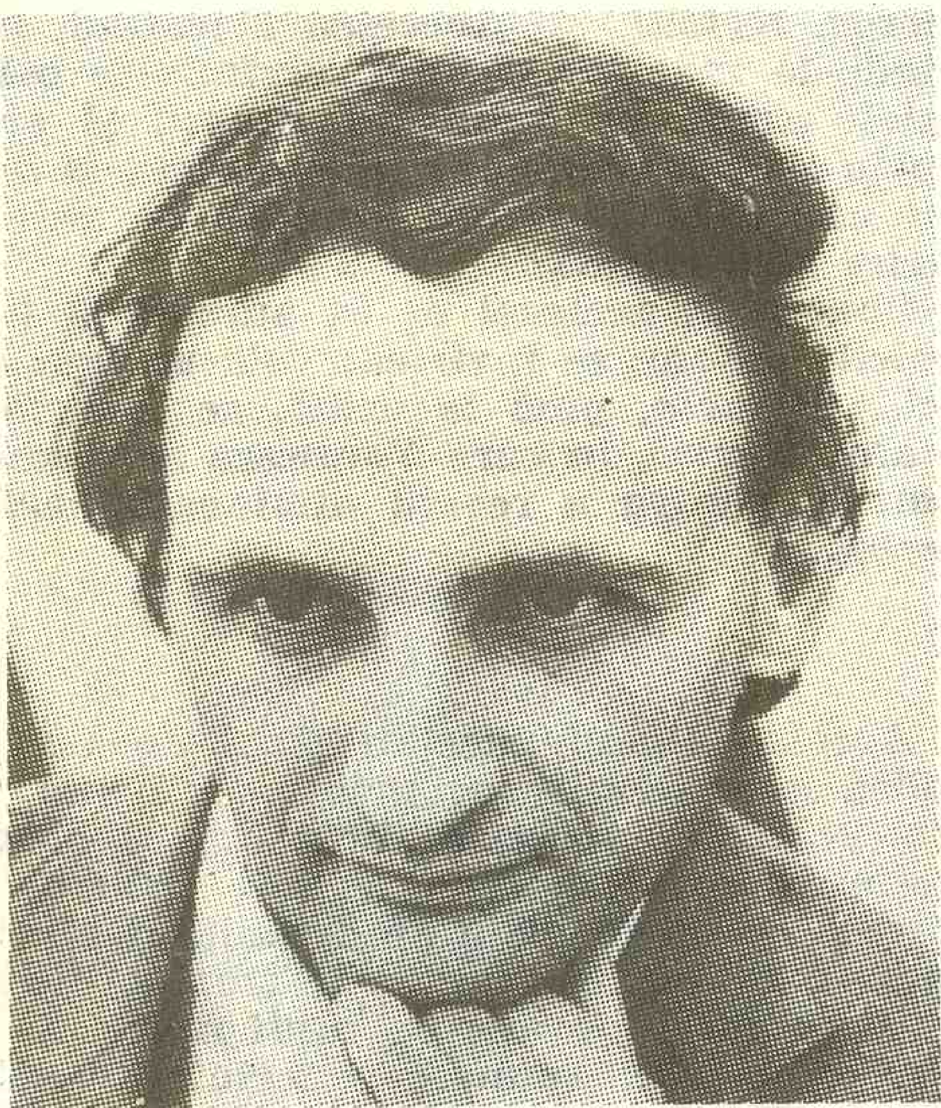
După-amiază vremea se schimbă cu totul, grabnic cum numai la mare se întîmplă. Ploaia încetase fără să prind de veste. Un soare portocaliu arzător își trimitea razele pînă înlăuntrul încăperii. Afară, după o zi de stat în hotel, lumea începuse să forfotească. Glasuri vesele de oameni aflați în vacanță, bucuroși de schimbarea nesperată a vremii, răzbăteau mereu din toate părțile. M-am ridicat din patul pe care zăcusem tot timpul de la plecarea lui Mircea. O durere crîncenă mi se statornicise în piept sufocîndu-mă. Mi-am spălat îndelung ochii cu apă rece. Nu după mult timp am pornit-o spre malul mării. Simțeam nevoia să trag aer proaspăt în piept și să văd marea pe care altădată o iubeam atît de mult. M-am așezat într-un loc ferit, pe un colț de stîncă pe jumătate afundată în apă. Nu auzeam și nici nu voiam să aud altceva decît vuietul apelor tălăzuite. Valuri mari își spărgeau capetele de stîncile înșirate din loc în loc, zvîrlind cu furie pe nisip o spumă albă. Din totdeauna marea m-a copleșit prin forță și măreție. O priveam cu admirație și nesaț. Voiam parcă să sorb prin toate fibrele trupului meu ceva din puterea ei. Îmi făcea bine zgomotul egal al valurilor. Și parcă în mine însămi ceva se egaliza, se domolea. Un farmec neînțeles, tainic, nelămurit îmi gonea neliniștea din suflet. Eram ca un bolnav cu dureri mari, căruia i s-a administrat un sedativ.

Spre apus soarele coborîse în mare pe jumătate răsfirînd raze viorii de-a lungul apei. Era un spectacol măreț să privești sărutul de adio al astrului cu marea necuprinsă. Culorile se schimbau mereu. Roșul-flacără își potolea vîlvătaia, stingîndu-se domol în apele îndepărtate de la miază-noapte. Cînd și cînd, țipetele pescărușilor sfîrtecau văzduhul. Aripile lor argintate izbeau neîncetat aerul.

La un moment dat s-a apropiat cineva. Nu i-am simțit prezența decît foarte tîrziu. A intrat în vorbă cu mine mărturisindu-mi că mă privește de foarte mult timp, dar că păream atît de pătrunsă de simțămîntul mării, încît n-a cutezat să mă tulbure. Era un student arab, care hotărîse pesemne să-și petreacă și vacanța la noi. M-a rugat să mergem la o cafea într-unul din localurile de pe faleză. Am refuzat. Poate că mi-ar fi făcut bine să stau de vorbă cu cineva, să simt lume în jur, să aud muzică, să uit pentru o clipă de Mircea. Pur și simplu nu puteam ieși niciunde cu un bărbat pentru că încă aparțineam lui Mircea. Nu rațional, știam foarte bine că totul între noi este sfîrșit, dar inconștient Mircea dăinuia încă în mine. Se spune că celui ce i se amputează un deget, o mînă ori un picior, își simte multă vreme bucata din sine pierdută ca și cînd ar avea-o încă, tot așa eu și Mircea alcătuiam pînă nu demult un întreg, iar faptul că el s-a rupt brutal de mine nu mă împiedica să mă port ca și mai înainte.

Am stat pînă tîrziu singură pe plajă, pînă cînd nicăieri nu mai era nici-o culoare. Întunericul se coborîse peste tot, întretăiat ici, colo de luminile becurilor de pe faleză. Încet îmi tîrăsc picioarele prin nisipul greoi, umed. Spuma albă lăsată în urmă de talazuri pare o ninsoare acum căzută. Răcoarea sărată a serii îmi face bine. Nu-mi vine să plec, marea mă atrage cu o neînvinsă ademenire. Luna apare și ea, palidă, răsfrîngînd în mare o fîșie tremurată de argint și lumină.

Elena Purcărea

Fotografie de Vasile Blendea

Grigore Vieru și cîntecul...

Poetul Grigore Vieru — din R.S.S.M., cunoscut cititorilor noștri din cele două volume de poezii apărute la Editura „Albatros" și, respectiv, la „Junimea", este și un militant, prin versurile sale și chiar prin textele melodiilor pe care le compune, al Teatrului de Estradă. Așa precum singur se mărturisește într-un interviu publicat în revista „Literatura și Arta" din 20/II 1986:

— Rep.: Îl cunoșteam pe Grigore Vieru ca autor de versuri pentru copii, ca autor și coautor de manuale preșcolare și pentru școală, ca poet liric. Ce vă îndeamnă să faceți și cîntece?

— Grigore Vieru: Cîntecul este sufletul urgent al vieții omenești. Cîntecul este posibilitatea și privilegiul artistului de a gîndi auzit, cu voce tare, în mijlocul oamenilor. El este o forță miraculoasă: îndulcește clipa omului trudit și potolește pe omul rău. Cîntecul seamănă copiilor: el nu poate stăvili răul, dar îl poate amîna. Îmi plac foarte mult definițiile cîntecului sau ale stării de cîntec, formulate de poetul anonim. Iată cîteva exemple: „M-a lăsat mama dormind — M-a găsit doină zicînd" / „— Cu cît cînt / Atîta sînt" / „—La noi omul cît îi viu / Cîntă și pentru pustiu / Numai cînd e mort nu cîntă / Dar și atuncea stă și ascultă" / „— Nu credeam eu că voi ajunge / Cînd oi cînta să pot plînge"... Ce caldă și rodnică apropiere între ultimele versuri și celebrul rînd eminescian — „Nu credeam să-nvăț a muri vr-o dată!"... De la această mărturisire, pînă la — „poemele din bătrîni" cum își intitulează reflecțiile Grigore Vieru, publicate în aceeași revistă la 23 octombrie 1986, nu-i decît un pas ...Spicuim pentru cititorii noștri cîteva:

- **Arta este ecoul cel mai apropiat al vieții. Deși nu poate fi atins cu mîna, nici cîntărit în palmă, ecoul ne tulbură. Ne tulbură tocmai prin asta: prin misterul său.**
- **Arta să fie simplă, dar nu mai simplă ca pîinea.**
- **Prin Mozart sau Bach, Ceaikovski sau Verdi, Beethoven sau Enescu întreaga lume devine un singur neam integrat în ordinea și cadența cosmică.**
- **Folclorul muzical nu poate fi șlefuit (cum și de ce să șlefuiești soarele sau izvorul?), el trebuie, pur și simplu, ocrotit.**
- **Există două căi de-a înnoi cîntecul: ori să tragi tu însuți o brazdă nouă de iarbă, ori să întorci brazda întoarsă de alții.**
- **Nu arta desăvîrșește natura, ci natura desăvîrșește arta.**
- **Niciodată privighetoarea nu va înlocui cîntecul unui greier, după cum superbul răsărit nu poate umbri splendoarea amurgului.**
- **Muzica este una din formele de viață ale naturii înseși, ea ține de cele firești.**
- **Există cer fără pămînt, dar nu există pămînt fără cer. Bună înțelegere între cer și pămînt — aceasta ar fi muzica.**
- **Muzica este răzbunarea frumuseții rănită de urîțenie.**
- **Vedem numai cum strălucește roua pe frunze dar nu și cum scoboară din cer — tot astfel este și truda poetică.**
- **Umorul, dacă nu are caracter, supără la fel ca smiorcăitul poetic.**
- **Poezia și muzica! Știu care-i mai tulburătoare, dar nu știu care-i mai mare.**
- **Adevăratele tristeți sînt trei: de maică, de omul cel drag și de muzică, restul — păreri de rău.**
- **Plec zilnic după cîștig la minele de aur ale graiului meu.**
- **Doina este forma sublimată a suferinții omenești.**
- **Coliba păstorului și gloria nu au intrări secrete.**
- **Ne putem comanda flori, pe scenă, dar nu și pe mormînt.**
- **Fără cîntec cerul ar fi o cîrpă de șters țeava tunului.**
- **Cîntecele sînt ca niște copii, ele nu pot opri războaiele, dar le pot amîna...**

Arcadie Donos

Lecturi de vacanţă

Debut S. F.

Tristul amurg al dimineţii

Era ajuns la capătul drumului.

După o lungă viaţă în care se luptase rece şi necruţător, se afla, în sfîrşit, într-o binemeritată odihnă, în cabana privată, ridicată după planurile sale în munţii Trauks, lîngă lacul Ticton.

Pescuia, meşterea la vechea sa colecţie de arme, folosea videocasetofonul, sau, pur şi simplu, fuma meditind. Dialoga cu lungul său trecut. Astfel, fără să-şi dea prea bine seama retrăia secretul său inextirpabil, Vannessa, povestea unicei sale iubiri...

Îi revenea cu obstinaţie visul acela, din preziua dispariţiei fetei :

Se făcea că era aşezat pe malul unei ape... Era o noapte ca de sticlă albastră, pură şi încremenită... Vannessa îl îmbia zîmbind să se scalde împreună. El refuza prosteşte, privindu-i trupul perfect şi gol, intrat pînă la genunchi în apă... iar pe Vannessa încep să clipească solzi aurii... Ochii-i albaştri devin imenşi şi adînci ca nişte tunele... Ţărmul cu prundişul din diamante se învîrteşte lent, tăcerea este fizică, Vannessa iradiază o lumină stranie, apoi apa o acoperă ocrotitoare, cerul cade în apă iar el îngrozit începe să se caţere îndepărtîndu-se pe o dună de prundiş sclipitor, către un liman la care nu poate ajunge... Aleargă şi se caţără zadarnic, către un nicăieri de neatins. Şi atunci urlă disperat trezindu-se singur în patul cu aşternutul umed şi mototolit.

Visul adînc înregistrat în subconştientul său se derula neschimbat, de zeci şi zeci de ani, ca o iritare voluptuoasă a minţii.

Poate şi de aceea alesese pînă la urmă acest loc uitat de civilizaţie, cu o cabană solidă înfiptă lîngă Stînca Indianului, avînd la poale un lac alpin cu ape limpezi şi senine, adeseori străvezii, întotdeauna prietenoase...

Atunci cînd naviga solitar, rupînd cu trupul bărcii aburii amurgului, imaginea clară a Vannessei i se apropia puţin contorsionată, ca un film T.V. de arhivă, fără sonor, tăcerea alunecînd prin el, blocîndu-i timpul...

Zilele curgeau la fel, pregătind, într-un fel, cele care au urmat.

De aceea nu s-a alarmat şi nu a considerat că este necesar să anunţe oraşul.

Totul a început cam aşa : era în barcă, se îndrepta spre Cotul Ursului unde avea o capcană pentru păstrăvi. În timp ce ocolea insuliţa, fără nici o cauză evidentă, motoraşul s-a oprit. Barca a încremenit. Instantaneu a simţit o senzaţie stranie, un fel de contemperaţie. Planurile se învîrtiră lent şi deformară spaţiul, alungindu-l. Apa din lac, de regulă transparentă, căpătă o strălucire nefirească, metalică, aurie... În jur totul : barca, malul îndepărtat, pădurea, el însuşi aveau aceeaşi strălucire şi aceeaşi culoare !

Îşi potrivi mai bine ochelarii. La mai puţin de douăzeci de picioare apa se roti accelerat, lăsînd să apară un corp cu conturul în permanentă schimbare, ceva între sferă şi octoedru. Şi această materie, absolut din altă lume, oscilind într-o pulsaţie tăcută şi ritmică, era puternic iluminată din interior. O văzu apoi eliberînd în spaţiul devorat de lumina materială ceva ca nişte unde solide, care se deplasau supuse unei încetineli dirijate şi implacabile, orientate către barcă. Apoi a simţit contactul direct, numai o secundă, ca un şoc teribil, după care atingerea îi păru blîndă, persuasivă, obiectul din apă devenind, astfel, tot mai apropiat, mai uman, dacă se poate închipui aşa ceva...

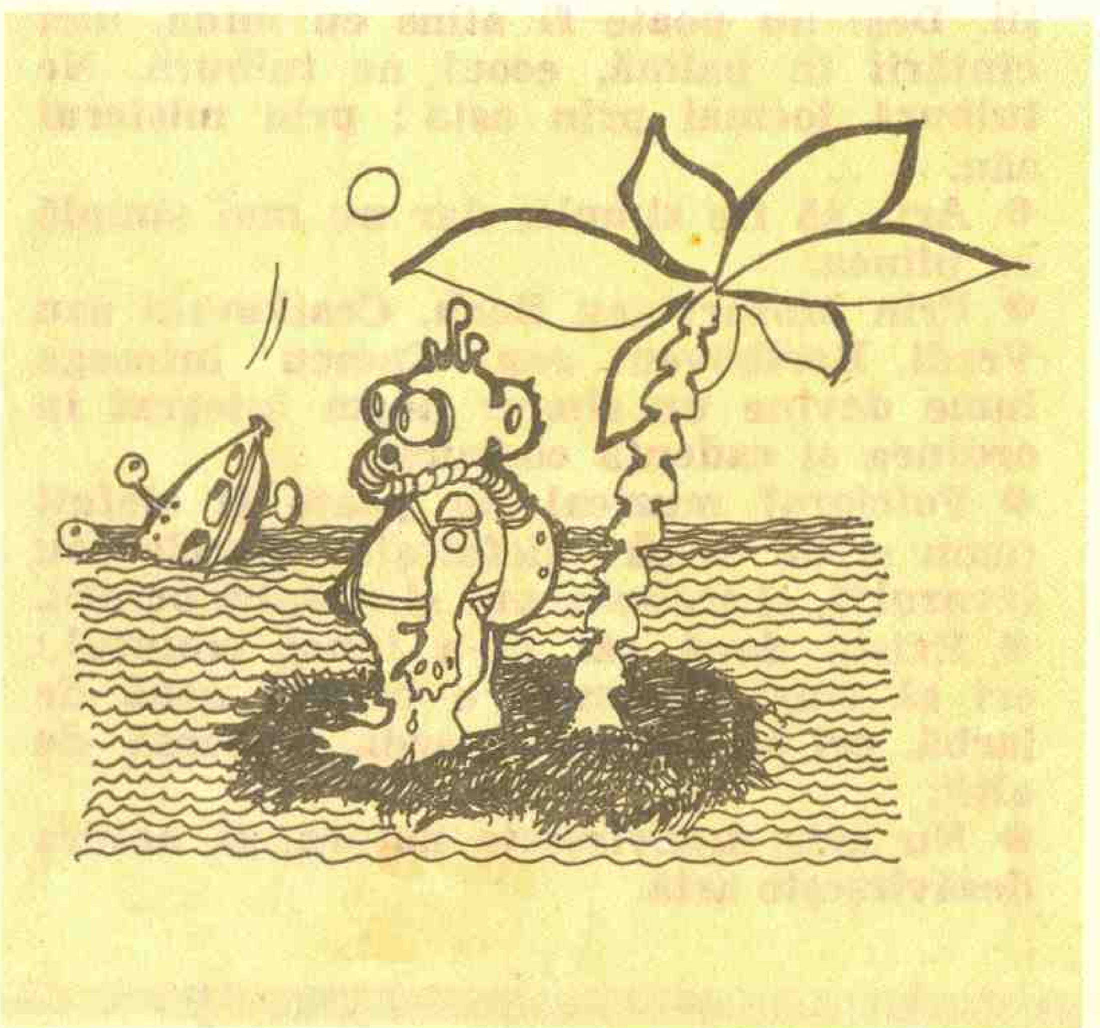
Oricum, avea clara senzaţie că poate comunica cu acest „ceva“ inteligent şi binevoitor...

III

Următoarea zi, înarmat cu binoclul de vînătoare, băgă în buzunar o sticlă plată de Henacosy şi un Colt, pentru orice eventualitate.

Sprijinit în baston, merse cu greutate prin spatele cabanei, către debarcader.

Pe măsură ce se apropia de lac, observă că vegetaţia binecunoscută dispăruse. Era înlocuită cu o alta, monofilă, extrem de asemănătoare cu vegetaţia din neozoic, dar cu o ciudată strălucire aurie... Frunzele aveau parcă o înfăţişare mai mult de lînă, de păr omenesc şi păreau animate de un curent de aer tăcut şi cald.

Apropiindu-se de lac, simţi iar cum îl cuprinde aceeaşi stare de beatitudine, încercată la primul contact cu „oaspetele“ intergalactic.

Ajuns la mal, fixă binoclul : apa scinteia hialin, iar lîngă insuliţă veghea imaginea aceea, pulsînd ritmic, chemîndu-l irezistibil. Reuşi să reziste tentaţiei şi fotografie cu grijă totul, chiar şi obiectul iluminiscent din apa aurie.

Abia după aceea, satisfăcut de munca sa, urcă în barcă şi porni, ca printr-un tub silenţios, către braţele Vannessei, aurii şi rotunde ce-l chemau voluptuoase...

IV

După încă o zi, venele sale păreau infiltrate cu seruri care-l transmutau în anii cei mai frumoşi ai tinereţii sale. În decorul ciudat, lîngă făptura probabil din altă galaxie, se simţea puternic, liber, ager şi optimist, gata pentru orice acţiune cutezătoare. Nici tăcerea care devora spaţiul nu-l mai intriga. Strălucirea aurie, care patina în juru-i totul, era la fel de firească...

Deodată simţi o telecomandă căreia i se supuse cu un puternic presentiment de împlinire. O luă la fugă spre cabană ! Da, putea să alerge, el, un octogenar, cu coxartroză, cord ischemic şi astm ! Ei bine, da !

Din două salturi a fost lîngă clădire. Din cerdacul acesteia, îl privea sosind, tînăr, suplu şi puternic, Vannessa ! Cu un gest inimitabil îl chemă aproape. Avea părul blond strîns cu o panglică de culoarea ochilor. Rochia albă era cea purtată la serata doamnei Settler, unde i-a fost prima oară prezentat. În braţe avea un buchet uriaş şi multicolor de flori de cîmp, ca acela cules împreună, în zilele petrecute la ranchul lui Harry Lacoste. La gît, purta medalionul dăruit de el la Detroit.

Vannessa era proaspătă, veselă, ridea fără glas, arătîndu-şi dinţii albi şi perfecţi. Se luară de mîini şi porniră, aşa, hai-hui, el arătîndu-i cabana, dealurile, pădurea, lacul, crestele munţilor din depărtare. Fata cutreiera firesc locurile neştiute, lăsîndu-se fotografiată pe Stînca Indianului, apoi în barcă sau lîngă cei trei ulmi... Şi o porniră din nou să alerge, fericiţi, cu tinereţea clocotind, incordîndu-le muşchii elastici, arzîndu-le măruntaiele suple. În jurul lor timpul şi spaţiul auriu oscilau prietenos, părtaş tăcut la dansul lor ancestral de cuplu inundat de unica fericire pămînteană.

Imaginile, aceleaşi ca în autenticul trecut, poleite cu aur, se învîrteau într-un lent carusel... Şi toate, pînă la urmă, se încheiau pe malul lacului, în care Vannessa se arunca în amurg, pentru a reveni dimineaţa, iarăşi şi iarăşi...

V

Această abandonare în lacul de aur, care vibra autoritar, sfîrşi prin a-i revolta toate simţurile. De aceea se hotărî să o oprească definitiv pe Vannessa, numai pentru sine. Refuza, ca şi în visul de demult, să-i urmeze îndemnul, iar apa aurie îi trezi o furie pe cît de inutilă pe atît de nestăpînită. Şi, deşi simţea teribila opunere a „celuilalt“, cu atît mai mult se hotărî să acţioneze.

Din cîteva salturi pătrunse în cabană. Nu căută mult şi vechiul Colt-45 era în mîna sa. Îl examină cu mişcări experte. Din cîteva salturi era din nou pe prundişul lacului.

Un vînt fără sunet porni să-i biciuie faţa. Copacii cu păr omenesc se zbăteau dorind să-l reţină. Vannessa era în apă, pînă la genunchii care erau deja acoperiţi cu un fel de solzi metalici şi aurii. Fata îi făcu un semn, arătînd spre armă, implorîndu-l, cu toată fiinţa, să renunţe.

Dar înverşunarea lui spori. Ridică pistolul cu greu, braţul parcă i se împotrivea. Îndreptă Coltul spre lac şi apăsă trăgaciul...

O imensă lumină aurie inundă faţa sa încruntată. Căzu încet, într-o lentă piruetă, zărind, din ce în ce mai stins, trupul fetei pierzîndu-şi conturul, căpătînd o stranie oscilaţie, devenind un octoedru puternic iluminat din interior, care irupse într-un bubuit insuportabil, către cerul nemărginit şi primitor al amurgului...

Dan Marinescu
Piteşti

Revine (dacă a fost vreodată plecat) HEMINGWAY

Lecturi de vacanţă

SCRISORI ■ ADNOTĂRI ■ PAGINI DE JURNAL ■ AMINTIRI DIN TINEREŢE ■ TOTUL INEDIT ■ UN CERCETĂTOR AMERICAN, PETER GRIFFIN, DEŢINE MATERIALE CARE NI-L DEZVĂLUIE PE HEMINGWAY CA OM ŞI SCRIITOR.

● Ernest Hemingway sub balconul spitalului in care a fost internat la Milano, într-o fotografie descoperită recent. ● Scenă din primul război mondial (Ezio Colombo) (jos)

Valiza de piele galbenă a lui Hadley Richardson dispăruse la gara de Lyon din Paris în timp ce ea era plecată la Lausanne, unde se afla în cursul anului 1922 soţul ei, prea puţin cunoscut în acea vreme, Ernest Hemingway. Hadley era disperată, deoarece valiza conţinea scrierile din tinereţe ale lui Hemingway: cinci scurte povestiri pe care el intenţiona să le revadă şi poate chiar să le publice. Dar Ernest, angajat în acea perioadă ca reporter la „Toronto Star“, a ţinut să o liniştească asigurind-o : „Nu-ţi mai face atîtea probleme. Le vom găsi noi pînă la urmă în vreun fel...“

Optimismul autorului „Fiestei“ nu s-a dovedit a fi fost fondat şi mulţi dintre biografii săi erau siguri că lucrările din tinereţe ale autorului erau pierdute pentru totdeauna. Cel ce a povestit întîmplarea cu valiza dispărută a fost scriitorul însuşi, în memoriile ce i-au apărut în 1964, la trei ani după sinucidere. Povestirea autobiografică era extrasă din cîteva notesuri albastre şi galbene, jurnalele sale, înghesuite în două cufere vechi, laolaltă cu sandale şi cămăşi murdare, pe care Hemingway le uitase la hotelul Ritz din Paris şi pe care direcţiunea hotelului le-a trimis după 40 de ani în America.

De altfel, nu toată lumea era convinsă că povestirile din tinereţe se pierduseră. Printre cei care mai credeau că ele există se număra şi un licenţiat în literatura engleză, al prestigioasei universităţi Brown Colege di Providence, Peter Griffin, în vîrstă de 43 de ani, care, fiind hotărît să le regăsească, a început să interogheze prietenii şi părinţii scriitorului. Mary Hemingway i-a permis să consulte corespondenţa păstrată în nişte cutii aflate la mansardă şi astfel au fost scoase la iveală cele cinci povestiri, considerate pierdute, dintre care „The Mercenaries“, „The Ash Heel's Tende Crossroads“, cele mai importante din punct de vedere literar. Copii ale povestirilor fuseseră trimise de acelaşi Hemingway părinţilor săi ce locuiau acum în Oak Park Illinois, înainte de a se muta la Paris în anul 1921.

Dar povestirile acestea inedite au fost numai începutul marii descoperiri a lui Peter Griffin, ce a fost considerată „bomba literară“ a anilor '80.

În cutiile lui Mary erau de fapt mii de scrisori ale scriitorului, ale prietenilor săi şi ale celor patru soţii ale sale, pagini disparate din jurnale, adnotări.

Altă corespondenţă şi foarte mult material biografic i-au fost puse apoi la dispoziţie de biograful lui Bill Horne, vechiul amic al lui Ernest. Printre scrisorile lui Hemingway sînt multe scrise între 1919 şi 1921 din Italia. În cele din urmă, Peter Griffin a reuşit să pună mîna pe nişte materiale inedite, destinate să îmbogăţească povestea fabuloasă a lui Hemingway. A mai intrat de asemenea în posesia unei înregistrări de 14 ore prin care mama acestuia, Grace, revela raporturile deosebit de complexe dintre Ernest şi prietenii săi din Paris, James Joyce şi Ezra Pound, Francis Scott Fitzgerald şi Gertrude Stein, cea care a intuit prima „genul misterios de talent“ al tînărului scriitor venit de peste ocean. Firul călăuzitor i l-a furnizat însă Jack Hemingway, fiul lui Ernest.

„Nu este de ajuns să revăd în amănunt toate biografiile lui Hemingway publicate pînă în prezent ; dînd curs unei dorinţe exprimate de Mary Hemingway, cînd am întîlnit-o în 1977, mi-a mărturisit că îi venea foarte greu să-şi recunoască soţul într-o serie de biografii „oficiale“, cum ar fi aceea a lui Carlos Baker“.

Griffin şi-a început imediat munca, destinată a scoate la lumină un personaj cu totul diferit decît fusese cunoscut pînă atunci. Primul volum din noua biografie, rodul a 13 ani de muncă şi cercetări, care cuprinde şi lucrarea „Crossroads“, a început să suscite polemici aprinse încă de la publicarea sa. Acuzaţia ce i se aduce lui Peter Griffin, apărută în coloanele lui „Washington Post“ este aceea de a fi relevat publicului o serie de fapte de multe ori deconcertante din viaţa lui Hemingway, pe care scriitorul nu voia să le facă cunoscute. „Este oare o operaţiune legală ?“ se întreabă criticul de la rubrica de specialitate a cunoscutului cotidian. Două capitole din carte, referitoare la tinereţea lui Hemingway, au suscitat curiozitatea în mod deosebit ; acela în care se vorbeşte despre şederea lui Hemingway în Italia, în timpul primului război mondial, punctul de plecare al lucrării „Adio arme“, şi acela care se referă la povestea sa de dragoste cu Agnes Von Kurowsky, infirmiera care l-a îngrijit în timpul convalescenţei sale din Italia, aceasta fiind cea mai mare pasiune a vieţii sale de etern îndrăgostit.

„Panorama“ a reuşit să obţină de la editorii Oxford University Press din New York şi Oxford, cu acordul părinţilor lui Hemingway, cele două capitole pe care le va oferi cititorilor săi în următoarele două numere.

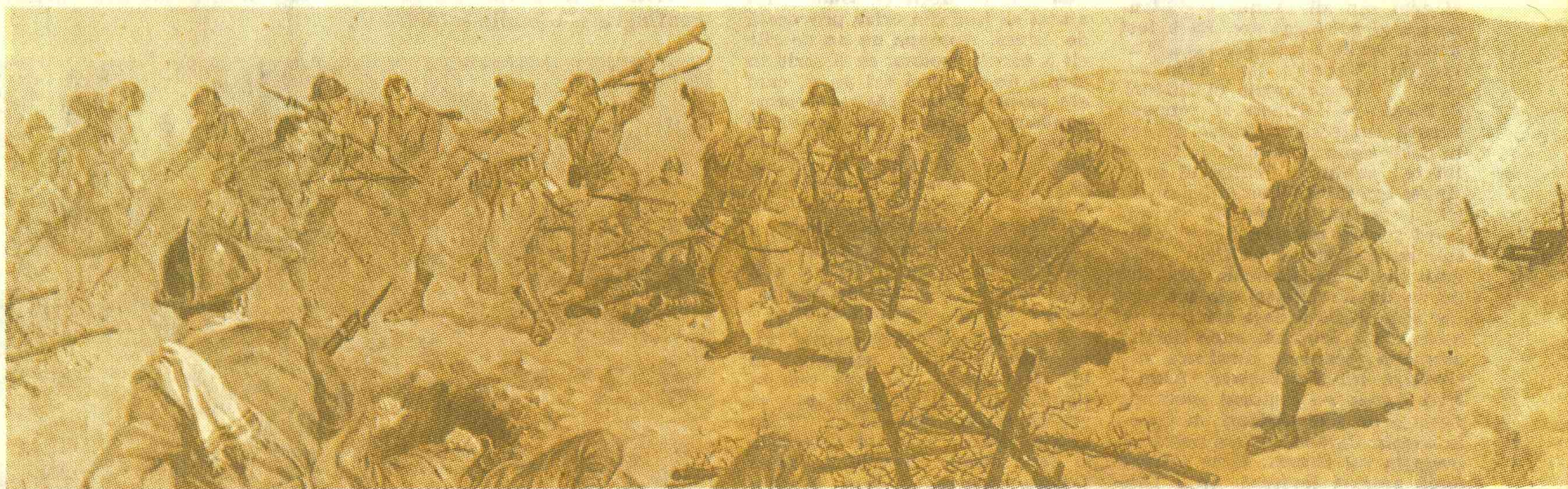
Redăm în continuare lungul interviu oferit revistei „Panorama“ de Peter Griffin, împreună cu o serie de adnotări şi consideraţii privitoare la viaţa lui Hemingway, ce vor apărea în viitoarele volume ale biografiei lui Hemingway.

Întrebare: „Hemingway al dvs., profesore Griffin, mi se pare mult mai diferit decît personajul pe care îl cunoaştem cu toţii, aventurier şi beţiv, vînător şi războinic, fanfaron şi un pic cinic. Cum era de fapt ?“

Răspuns : „Hemingway-ul descris de critica anilor '60 şi '70 era într-adevăr un soi de bufon oribil şi brutal. Biografii timpului, ca spre exemplu Carlos Baker, au făcut totul pentru a urma interpretarea dată în mod curent personajului. Putem înţelege mai bine de ce se dădea această interpretare comportamentului personajului, cunoscînd mentalitatea acelor ani, în care deviza era : „faceţi ce vă place, fiţi indulgenţi cu voi înşivă, nu vă opuneţi răului. Fiţi sensibili, plini de compasiune, vulnerabili“. Exista şi în acei ani o puternică mişcare antimilitaristă. În atmosfera aceea, era firesc ca Hemingway să apară ca un dinozaur ; chiar şi stilul său literar părea depăşit. Se spunea că ar fi fost bun să exprime numai un anumit număr foarte limitat de lucruri, nu o gamă vastă de emoţii umane. Era preferat Faulkner, căruia îi plăceau mai presus de orice experimentele în natură. Cînd, în cele din urmă, în America lumea s-a plictisit de soiul acesta de literatură şi a început să caute valori noi, modele mai austere de viaţă, riguroase, l-au redescoperit pe Hemingway, în care părea că se întrupaseră toate virtuţile : curajul, integritatea, forţa morală, idealismul.“

Întrebare : „Dar era Hemingway într-adevăr acel model de virtute ?“

Răspuns : „Era indiscutabil un personaj mult mai complex decît crezi. Lupta, vînătoarea, războiul erau pentru el o necesitate, un mod de a verifica o serie de lu-

● Coperta cărții despre tinerețea lui Ernest Hemingway, scrisă de Peter Griffin (jos).

● Ernest Hemingway internat în spitalul de pe via Manzoni, la Milano.

cruri în mișcare (în acțiune). În realitate, acțiunea, mișcarea îl purificau. Aventurile sale în Africa ? Au fost și acelea o metodă de a-și învinge temerile. Dar Ernest, după cum reiese din corespondența sa inedită, ura toate astea. Și cînd își deschidea sufletul în fața mamei sale și a prietenilor săi ca Bill Horne și Scott Fitzgerald, era foarte diferit : sensibil, atent, delicat, aproape fragil. Cel puțin de trei ori s-a aflat în pragul sinuciderii, numai în cursul anilor 1920—21. Tatăl său s-a sinucis, așa cum de altfel a făcut și el însuși la 2 iulie 1961."

Întrebare : „Este adevărat că Hemingway cel idealizat cultiva în mod deosebit amorurile platonice, cum a fost acela cu Agnes Von Kurowsky, nobila poloneză întîlnită la spitalul din Italia, în timpul primului război mondial ?"

Răspuns : „Amorul platonic cu Agnes este o invenție a biografilor, cum de altfel și reiese foarte clar din corespondența pe care am studiat-o. Nu este deloc adevărat, așa cum arată Carlos Baker că Ernest și Alice erau doar buni prieteni și în momentele de mare tandrețe mergeau ținîndu-se de mînă. Erau amanți, așa cum mărturisește de altfel și Bill Horne, tovarășul lui Ernest de pe ambulanța Crucii Roșii americane pe frontul italian. Și erau niște amanți foarte geloși unul pe celălalt. Cu păr castaniu și ochi cenușii, Agnes era frumoasă și provocatoare. Ea a fost pentru scriitor modelul sorei Catherine Barkley din „Adio arme !". Nenumăratele ei flirturi îl făceau pe Ernest să înnebunească. Iubirea lui Ernest nu era în mod sigur platonică. A fost o iubire sublimă. Pentru el însă Agnes era întruchiparea frumuseții și a foarte multor virtuți, printre care curajul, devotamentul, puterea de sacrificiu, dar erau toate pure fantezii. Cele 300 de pagini de scrisori ale lui Agnes către Ernest ne-o arată ca pe o femeie comună, superficială, arogantă, care se considera superioară lui Hemingway. Atunci cînd Agnes i-a fluturat speranța deșartă de a se căsători cu ducele Nicola Caracciola, s-a petrecut tragedia lui Ernest. Luni întregi după această lovitură, nu a fost în stare să scrie 2 rînduri, iar cînd a reînceput să scrie, stilul său devenise dur, tăios, sarcastic, deși Ernest nu era nici pe departe acel Don Juan sarcastic care ne apare din multe biografii."

Întrebare : „Dar reușea totuși întotdeauna să uite repede în compania altor femei dezamăgirile amoroase. Cu cîte femei a fost prieten ?"

Răspuns : „Cu foarte multe ! Cu atît de multe, încît este imposibil să faci un calcul. Și asta poate tocmai pentru faptul că fiind un gentilom adevărat, el nega întotdeauna relațiile sale amoroase. Jack, fiul său, mi-a confirmat că poseda o putere de atracție fizică, cu totul deosebită, era viril, puternic și în același timp delicat. Femeile nu rezistau farmecului său."

Întrebare : „Să încercăm totuși ca, folosindu-ne de corespondența sa, să facem o listă a femeilor de care a fost legat Hemingway."

Răspuns : „S-ar putea începe chiar cu Kate Smith, sora prietenului său Bill, cea care l-a prezentat apoi lui Hadley Richardson, una din cele patru soții ale sale. Kate a fost domnișoară de onoare la nunta lui Ernest cu Hadley."

Întrebare : „A fost o mare iubire cea dintre Ernest și Hadley ?"

Răspuns : „Părea și aceea o iubire ideală. Pe cît de frumoasă, atît de inteligentă și sofisticată, mai tînără decît el, Hadley l-a ajutat să iasă din criza provocată de Agnes. Aproape un an de zile cît a durat logodna, ea îi scria în medie de cîte trei ori pe zi, cum am putut constata răsfoind corespondența dintre ei, care cuprinde peste 2 000 de pagini. Pe urmă însă, Ernest a început să o înșele cu o altă femeie, Pauline, care a devenit apoi soția sa. Căsătoria cu Hadley a durat șase ani."

Întrebare : „Corespondența primită de la Grace oferă o altă cheie pentru a-l înțelege mai bine pe Ernest Hemingway ?"

Răspuns : „Temperamentul binevoitor, liniștit și politicos al lui Hemingway ne este pus în lumină de însăși preferința sa pentru Italia. Spunea că Italia este o țară de o înaltă civilizație și de o mare îngăduință, unde fiecare poate să-și ducă propria existență în mijlocul celorlalte, fără să fie necesar să se rușineze de ea. În timp ce în Statele Unite, Ernest nu mai reușea să se acomodeze după șederea în Italia. După cum mărturisea el însuși : „Aici oamenii te obligă să te integrezi masei, să devii un conformist". Ernest iubea foarte mult Italia, unde se gîndea chiar să se stabilească."

Întrebare : „Unde ?"

Răspuns : „În Abruzzi, față de care simțea o atracție atavică. Iubea munții, vegetația și i-ar fi plăcut să locuiască de exemplu în pădurile din țara sa, în Michigan, numai că pădurile acelea atît de tăcute, teatrul unor groaznice legende indiene, îl făceau să se cutremure de oroare. În vreme ce în Abruzzi era cu totul altceva."

Întrebare : „În timp ce Abruzzi este un loc puternic și autentic, unde femeile sînt încă femei, iar bărbații se luptă cu ursul", după cum a scris el însuși...

Răspuns : „Desigur. Dragostea lui pentru această regiune reiese din multe dintre scrierile sale, chiar și din „Adio arme !". În roman, acea regiune a Italiei este o țară mititică, locuită de țărani ospitalieri, care îți spun „domnule" și vă roagă să le faceți onoarea de a rămîne la ei la masă. Obiceiurile și costumele sînt cu totul deosebite de cele din restul Italiei, după cum susținea Ernest. La Capracotta, de exemplu, este interzis să se cînte din flaut noaptea, deoarece „nu era bine pentru fete să asculte cîntînd flautul noaptea".

Întrebare : „Dar de ce Hemingway s-a stabilit apoi la Paris, în loc să se stabilească în Italia ?"

Răspuns : „Din cauza soției sale Hadley, care aștepta un copil. Era terorizată de ideea de a naște într-un spital italian, unde nu se foloseau încă anestezicele, utilizate în Franța. Însă Ernest a continuat să suspine după Italia, țara tinereții sale, a primelor sale aventuri și iubiri. Voia să se întoarcă acolo cu orice preț."

Întrebare : „În materialul descoperit de dvs. sînt incluse și 5 nuvele sau povestiri scurte, inedite. De ce Hemingway nu le-a prezentat publicului și ce ne dezvăluie aceste povestiri ?"

Răspuns : „Este imposibil de știut ce l-a determinat pe Ernest să nu publice niciodată aceste povestiri. Dar există niște împrejurări care ne ajută să înțelegem care sînt motivele ce l-au determinat să procedeze astfel. Primul este acela că pentru Ernest, adevărata viață artistică a început abia după întîlnirea cu Hadley, cu un soi de inocență splendidă și productivă, care nu mai lăsa loc trecutului. În al doilea rînd, Ernest prin anii '30 îi considera pe critici un fel de inamici ireductibili. Erau cu toții pregătiți să-l arunce afară, spunea el, iar acele scrieri în care se exprimase cum voise fără a se gîndi la moda timpului puteau constitui o bună ocazie pentru a-l distruge. Pentru noi însă, aceste cinci povestiri sînt mult mai importante pentru că ne dezvăluie cum apare Ernest, într-unul dintre momentele cruciale ale carierei sale de scriitor. Sînt scrieri încărcate de intenții psihologice subtile. În „Mercenarii" (una dintre povestiri) leit-motivul îl constituie curajul, care după Hemingway este de-a dreptul zadarnic dacă nu este însoțit de imaginație. Nu erau fără fantezie, nu este un erou, numai dacă ne gîndim la aceea că el nu își dă seama la ce riscuri se expune."

● Altă scenă surprinsă de Ezio Colombo în vremea primei conflagrații mondiale (detaliu).

Întrebare : „Totuşi nu se poate crede că Hemingway admirase curajul de dragul curajului şi eroismul gratuit (cu orice preţ). Şi faimosul stil Hemingway imitat de scriitorii din lumea întreagă, concis, bazat mai presus de orice pe dialog, se regăseşte şi acesta în cele cinci povestiri ?"

Răspuns: „Da! Dar ce impresionează mai mult în aceste scrieri este faptul că ne fac să ne gîndim la aceea că stilul lui Hemingway este mult mai complex şi mai sofisticat decît pare a fi. Dialogul nu este numai real, dar şi cît se poate de stilizat. Pare natural, dar nu este totuşi, şi îţi dai seama de acest lucru numai citindu-l cu voce tare."

Întrebare : „De cine a fost influenţat stilul Hemingway — de Ezra Pound, Fitzgerald sau de Gertrude Stein ?"

Răspuns : „Adevăratul său mentor a fost Richard Davis, un ziarist care scria povestiri pentru copii. Ernest l-a citit totdeauna cu pasiune. Stilul său este foarte apropiat de acela al ziaristului-scriitor."

Întrebare : „Hemingway citea mult ?"

Răspuns: „Era un cititor neobosit, capabil să devoreze două cărţi pe noapte. Le citea şi le recitea, pentru a înţelege toate semnificaţiile posibile, iar apoi le mai citea încă odată cu voce tare soţiei sale Hadley. Îşi petreceau nopţi întregi, discutînd despre literatură. Deşi foarte rapid la citit, Hemingway era foarte încet ca scriitor. Scria cîteva rînduri pe zi, în picioare, în faţa unui birou, şi cel mai mare chin îl constituia pentru el descrierea ambianţelor şi atmosferei acestora, a locurilor şi peisajelor. Dialogurile însă le scria cu mare rapiditate, aproape fără nici o corectură, ajutat de „urechea sa internă". Era dotat cu un stil de dramaturg. Cu un pic de strădanie ar fi putut deveni dramaturg."

Întrebare : „Cum se face că stilul său are atîţia admiratori pretutindeni ?"

Răspuns : „Din mai multe motive. Una dintre calităţile admirate de toţi este eleganţa stilului său împreună cu marea sa simplitate. Pare un stil uşor de încercat, şi mulţi îl încearcă, pentru a descoperi apoi că nu este deloc atît de simplu."

Întrebare : „Pentru a conchide, după scăderea de popularitate din anii trecuţi, Hemingway a devenit din nou un scriitor la modă. Se reeditează cărţile sale, iar printre tineri, modelul şi stilul de viaţă al lui Hemingway îşi găsesc mulţi admiratori. Un reviriment sau numai o modă trecătoare ?"

Răspuns : „Cred că reapariţia lui Ernest face parte din evenimentele culturale ale Americii anilor '80, care a redescoperit virtuţile perseverenţei, curajului, disciplinei şi sacrificiului, ca imperative sigure ale existenţei ; spre exemplu, atunci cînd urmăreşti să-ţi realizezi un scop. Sînt aceleaşi calităţi ca ale anilor '60, care, într-un moment dificil al existenţei mele, mi-au dat vigoare şi tărie morală şi după aceea, am început încă de atunci să-l apăr pe „bunul Ernest" de detractorii săi deosebit de mulţi şi porniţi."

Întrebare : „Există acum printre scriitorii americani din noua generaţie vreunul care să se ridice la înălţimea lui Hemingway ?"

Răspuns : „Nu încă. Îl mai aşteptăm". ■

Massimo Coreti

Lecturi de vacanţă

Vorbe de spirit pe care le-a păstrat istoria

Pictură după natură

Într-o evocare „Tonitza", memorialistul ieşean Aurel Leon relatează episodul pitoresc al unei excursii de lucru spre Ceahlău, cînd, din cauza ploilor continue, cei doi îşi întrerup călătoria şi se aşează într-o căsuţă de pe Hangu. Tonitza e mîhnit că nu poate lucra şi se consolează cu sticlele de cabernet aduse de la Iaşi în timp ce, impasibil, pictorul Cosmovici, care-l însoţea, se apucă vîrtos de lucru. Contrariat, Tonitza îl întreabă cum poate lucra pe asemenea ploaie peisaje cu Ceahlăul, cînd muntele nu se zăreşte din cauza norilor şi întunecimii. Drept răspuns, Cosmovici scoate cîteva ilustrate ale locului, cumpărate de la Piatra Neamţ şi-şi continuă netulburat munca, în timp ce Tonitza rămîne fără replică.

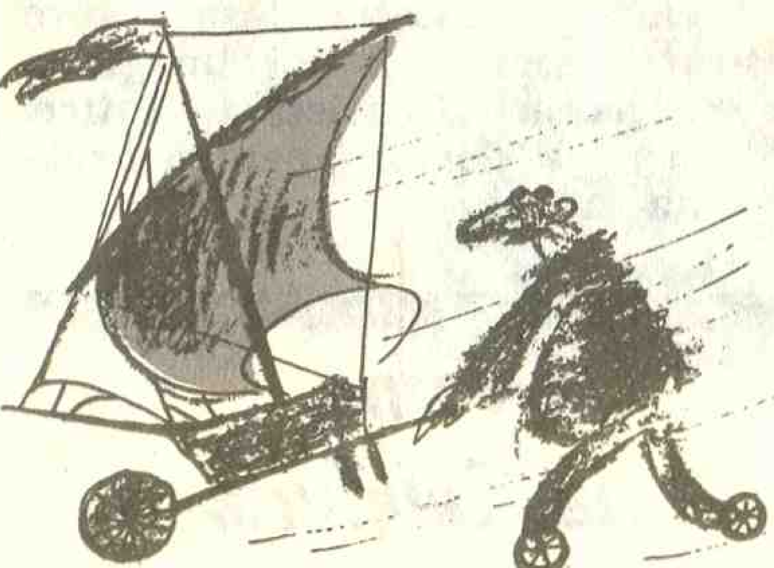
Învăţăm de la oricine

Un prieten i-a trimis scriitorului Swift printr-un servitor un peşte frumos. Servitorul i l-a înmînat scriitorului fără prea multă ceremonie.

— Dragul meu, spuse Swift, cred că ar trebui să te învăţ cum să te porţi. Iată cum ar fi trebuit să mi-l oferi : „Domnul meu, stăpînul meu vă trimite salutări şi urări de bine şi vă roagă să primiţi acest peşte în semn de omagiu". La care servitorul răspunse : „Mulţumeşte-i stăpînului pentru atenţie şi iată o monedă pentru osteneala ta."

Exemple istorice

Omul de cultură şi istoricul de renume mondial Nicolae Iorga obişnuia să spună : „Nu pentru orice lucru inteligent puteţi găsi exemple în istorie. În schimb găsiţi precis pentru orice prostie."

Uzanţa cere

Compozitorul Christofor Gluck repeta cu o frumoasă demimondenă cînd în casă apăru prietenul ei, prinţul. Gluck îşi continuă repetiţia nedînd nici o atenţie augustei persoane. Jignit, prinţul făcu observaţia :

— Uzanţa franceză pretinde să te ridici şi să saluţi persoanele de rang.

— Dar uzanţa germană pretinde, sire, să te ridici şi să saluţi numai personalităţile, răspunse imperturbabil compozitorul.

Cu atît mai bine

Simţindu-se foarte rău, Balzac cheamă medicul, care-l găsi întins în pat, zăcînd. Doctorul îl consultă sumar, îl palpă, îi luă temperatura, apoi îi spuse :

— Dragul meu, constat că pulsul şi tensiunea sînt bune, respiri cum trebuie, temperatura este normală, limba nu este încărcată...

— Cu atît mai bine, doctore, asta înseamnă că s-ar putea să mor perfect sănătos, ceea ce trebuie să recunoşti că nu se întîmplă oricui.

Negreşit, doamnă !

Toulouse-Lautrec devenise la un moment dat foarte „en vogue" şi doamnele din lumea bună se-nghesuiau să-şi vadă portretul pictat de marele artist. Într-o zi, doamna Lavoisny, vestită nu pentru frumuseţea ei, îl întrebă :

— Va ieşi un portret drăguţ ?

— Negreşit, doamnă, negreşit ! Nici n-o să vă recunoaşteţi !

Un interlocutor inteligent

Tristan Bernard este surprins de un coleg mormăind de unul singur.

— Ce faci, vorbeşti singur ? De ce ?

— Fiindcă prefer să am un interlocutor inteligent.

Ce e de preferat ?

Celebrul medic Albert Schweitzer a fost într-o zi întrebat :

— Ce este de preferat să fii, medic uman sau veterinar ?

— Dragul meu — veni răspunsul — după o experienţă de-o viaţă te asigur că e mult mai bine să fii veterinar, fiindcă niciodată pacienţii nu te vor chema cînd nu au nimic.

Caricatura fidelă

„Mi s-au făcut numeroase caricaturi de-a lungul timpului, dar cu mîna pe inimă spun, nu m-au satisfăcut niciodată. Nu-mi semănau, şi pace ! Nu-mi surprindeau caracterul, spiritul ! Odată totuşi am intrat într-un loc, cred că era un teatru, şi pe peretele din faţă, în penumbră îmi văd cu mirare caricatura. Da, dar o caricatură care-mi semăna! Autorul ei avea talent, în ciuda unor trăsături cam îngroşate. Am admirat-o un pic şi tocmai cînd mă pregăteam să întreb cine este desenatorul, am observat cu stupoare că... desenul se mişcă. Caricatura nu era altceva decît o oglindă..." îşi termină marele umorist George Bernard Shaw confesiunea.

Nu-ţi bate capul !

Constantino Dall' Argine era cunoscut ca un compozitor talentat la vremea sa, fiind un contemporan al lui Rossini. În seara de 11 noiembrie 1867 are loc la Teatrul Comunal din Bologna o nouă premieră a „Bărbierului din Sevilla" (cu muzica compusă de astă dată de Dall'Argine) care, însă, suferă o cădere. Se povesteşte că Dall'Argine, anunţînd pe maestrul Rossini că este pe punctul de a termina şi dînsul un „Bărbier", dar că nu-i deajuns de inspirat pentru a pune pe muzică faimoasa „arie a calomniei" pe care o cînta Don Basilio în actul al doilea, ar fi primit următorul răspuns de la Rossini :

— Oh, dragul meu, nu-ţi bate capul pentru un lucru de nimic. Ia-o şi pune-o pe a mea. E scrisă gata şi cel puţin vei fi sigur de succes !

C. Petraşchievici

Dacă-i maşină...

Un grande de Spania, atras de faima crescîndă a lui Picasso din anii '20—'30, veni la Paris, pentru a-i comanda marelui pictor portretul. Fie că oferta bănească a fost prea brutală, fie că inspiraţia pictorului a fost supertehnicistă, dar rezultatul hilar a fost că atunci cînd posesorul portretului a vrut să-l treacă graniţa, vameşii s-au opus, considerîndu-l nu portret ci schiţa unei maşini secrete. Fiind consultat un inginer, specialist în materie, acesta a dat un verdict rămas celebru :

— Dacă-i maşină, ei bine, eu v-o garantez, nu va funcţiona niciodată !

Muza lui d'Annunzio

Un indiscret contemporan a consemnat acest succint dialog între Gabriele d'Annunzio şi divina Eleonora Duse :

— Băutura te face mai frumoasă !

— Dar, n-am băut nimic...

— Nu tu, eu am băut !

Primejdie relativă

Scriitoarea Martha Bibescu era agasată de manifestările de simpatie ale unui ins plicticos. Plîngîndu-se unui prieten comun, acesta o consolă : „Dar vă este atît de devotat, este în stare să se arunce în apă şi în foc pentru dvs..." „Da, dar nu sînt în primejdie de înec sau pîrjol în fiecare zi, pe cînd el..."

Riviera degli Etruschi

Vă mai amintiți filmul „DEPĂȘIREA" cu Vittorio Gassman și J. L. Trintignant?

În aprilie 1952, Vittorio Gassman debarcă la Los Angeles pentru a cuceri Hollywood-ul, dar sfîrșește prin a fi sedus de către frumoasa Shelley Winters.

O dimineață liniștită de vară tîrzie ne găsea pe o stîncă a Capului Piombino privind imensitatea albastră a Mării Tireniene. Valurile mării se năpusteau în stîncile ce înaintau în mare vrînd parcă să le răstoarne. La linia orizontului, ca un imens balon roșu, soarele încerca să iasă din apă și să urce pe cer. Roberto, șoferul, arunca cu pietre în mare, făcînd un fel de gimnastică înainte de a se urca la volan. Într-un tîrziu se apropie de mine cu o hartă.

— Privește, aici e Piombino !

Cu degetul arătător porni în sus pe o linie roșie ce reprezenta șoseaua și continuă :

— De aici și pînă la Livorno vom parcurge „Riviera degli Etruschi". Va fi un drum plăcut din care poate ai avut prilejul să vezi anumite porțiuni în filmul „Depășirea" cu Vittorio Gassman și Jean Louis Trintignant.

— Da, știu filmul, i-am răspuns și gîndurile mă duc la anii cînd eram puști și mă fascina claxonul cu melodii al mașinii cu care cei doi parcurgeau serpentinele.

Îl bat amical pe umăr și îi povestesc amintirile legate de film și nerăbdarea de a revedea „pe viu" traseul făcut de tinerii de atunci, Gassman și Trintignant.

Porto Baratti și arhipelagul toscan

Părăsim Piombino cu destinația Livorno. Fiind dimineață, șoseaua este puțin animată. Merge paralel cu marea care începe să scadă în furie. Într-adevăr, ea se calmează la Porto Baratti unde formează un mic și liniștit golf, străjuit de o pădure de pini mediteraneeni.

O fîșie de nisip se întinde la poalele pădurii dînd naștere la o atrăgătoare plajă pe care au și apărut primii amatori de raze ultraviolete. Printre ei ne vom număra și noi. Parcăm mașina la cîțiva metri de plajă, lîngă un pin bătrîn. De pe lîngă trunchiul lui, Roberto adună cîteva conuri și scoate din ele semințe pe care ni le oferă. Nu sînt rele, au gust de migdale. Luăm cîteva cutii de bere și le punem la marginea plajei în apă pentru a se răci. După o baie bună va fi nevoie și de așa ceva.

Marea este foarte liniștită, fără valuri, astfel încît ai impresia că faci baie într-un lac. Cu toate că este dimineață, apa este caldă.

Am petrecut două ore în liniștea pădurii de pin, a plajei și a mării, la Baratti. Nu simțeam oboseala unei băi în mare, aveam doar impresia unui duș făcut într-o și căldurosă care revigorează corpul.

În rada portului o sumedenie de mici ambarcațiuni așteptau să plece în călătorie de agrement spre una din insulele din apropiere : Elba, Capraia, Pianosa, sau ceva mai îndepărtate, Gorgona și Monte Cristo și care, împreună, formează Arhipelagul Toscan. Sînt insule pline de frumusețe, cu păduri și plaje liniștite în a căror apropiere se poate practica pescuitul subacvatic.

Între Porto Baratti și aceste insule se desfășoară de mai multe ori pe an regate yachting care cuprind toate clasele de ambarcațiuni.

În jurul cheiului sînt nenumărate tratorii unde localnicii și turiștii mai alungă căldura zilei cu un pahar de bere sau răcoritoare.

În sus, spre Livorno

Părăsim Porto Baratti avînd tot timpul în stînga noastră marea. Prima stațiune, San Vincenzo. Plaja este largă și destul de populată, bine protejată de păduri. De fapt, peste tot în drumul nostru, ca și marea, pădurile de pin ne-au ținut companie. Răcoarea lor se transmite și pe plaje și, adăugată brizei, dă acestora un climat aparte, fiind realmente o plăcere să faci plajă și baie în aceste locuri.

De la San Vincenzo și pînă la Cecina Mare, țărmul ia forma unui arc de cerc. Parcurgem în drumul nostru în această zonă alte două frumoase stațiuni, Marina di Castagneto și Forte di Bibbona. Frumoase recifuri se zăresc în apa limpede, care le preia culoarea. Înșirate lîngă plajă, de-a lungul șoselei sau în umbra pădurilor, hoteluri de toate categoriile și campinguri oferă turiștilor locuri de odihnă și popas.

Vestigiile civilizației etrusce sînt și ele numeroase. Ele au dat de fapt și numele de „Riviera degli Etruschi". Vestigii ca o carte de istorie vie.

Serpentinele „Depășirii"

De la Cecina Mare șoseaua începe să urce. Serpentinele și curbele în ac de păr se înmulțesc. Cînd i se oferă prilejul, Roberto taie curbele, cînd nu, le ia strîns făcînd roțile să scrîșnească. Depășirile sînt și ele spumoase și filmul turnat pe aici cu ani în urmă pare a avea o nouă versiune, cu alți eroi (mai cumpătați) și altă mașină, în care sfîrșitul va fi cu totul altfel : happy ! Într-adevăr ajungem fericiți la Castiglioncello, o stațiune a cărei așezare printre mici golfuri, promontorii, păduri de pini și grădini, o face să fie poate cea mai frumoasă de pe Rivieră. Clima blîndă cu mici variații de temperatură de-a lungul anului favorizează stațiunea și în timpul iernii. Datorită probabil așezării, a frumuseții peisajului, a împrejurimilor, a temperaturii, Marcelo Mastroianni și-a construit aici locuința, pe unul din promontoriile ce intră, ca un pinten, în mare.

Ieșim din Castiglioncello încîntați de frumusețea locului. Drumul este la fel de întortocheat și după stațiunea Querciatnella, iar vegetația începe să se rărească pe partea dinspre mare. Faleza este în unele porțiuni abruptă, dură și stîncoasă. În anumite porțiuni, ca o curiozitate pentru noi, apar cuiburi de mitralieră în cazemate din beton care mai păstrează cicatricile lăsate de mușcătura gloanțelor și a schijelor de obuze. Ni se spune că sînt făcute de trupele germane în al doilea război mondial pentru a supraveghea marea și a „mătura" faleza la o eventuală încercare de debarcare a aliaților. Debarcarea a avut loc, dar nu în această zonă. Prin operațiunea „Anvil" („Nicovala"), trupele aliate au debarcat în Sicilia. Ceea ce vedem noi acum sînt numai cîteva din multele care au existat, lăsate spre a arăta celor de azi imaginea unor vremuri de tristă amintire, pe care le dorim pentru totdeauna apuse.

Livorno, via Calafuria

Soarele arde nemilos. Avem impresia că aerul condiționat din interiorul autocarului s-a încălzit și el. Părem obosiți și este bine venită propunerea de a mai face o baie. Cel mai bun loc este între stîncile peste care trece viaductul de la Calafuria. Locul este foarte propice, valurile nu sînt mari. În plus, este și avantajul de a plonja de pe stîncă (de fapt de la 2—4 m) în apă. Plaja se face pe stînci, și cu noi mai sînt cîteva persoane care preferă sălbăticia acestor locuri decît aglomerația unei plaje.

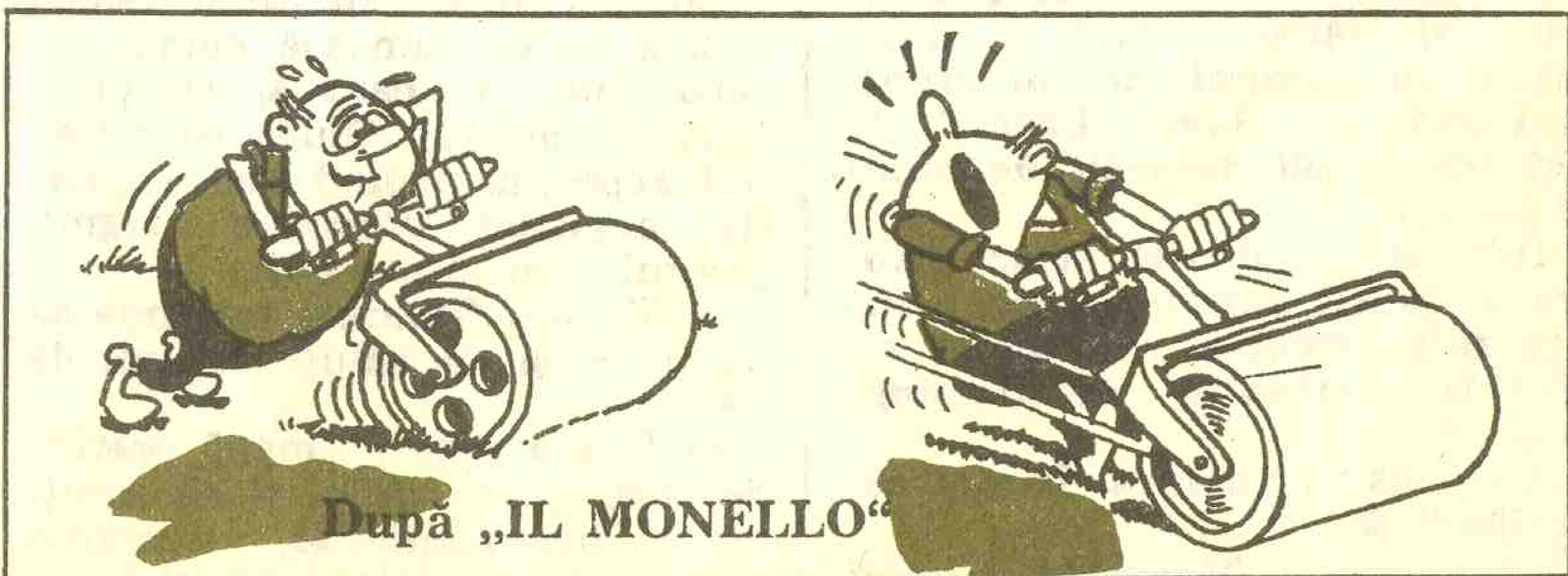
Înviorați urcăm în mașină. Temperatura pare acum schimbată. Rămînem în costume de baie în eventualitatea unui alt mic popas.

Drumul devine și el mai calm. Scade numărul serpentinelor și al curbelor și o autostradă se deschide pe malul mării trecînd prin clasicile centre balneare Ardenza și Antignano. Este autostrada care ne va duce la Livorno. Conspectez : originile sale sînt vechi și nesigure. S-a dezvoltat puternic în timpul Renașterii, familia Medici punînd la bază geniul marelui arhitect și constructor Buontalenti. Livorno păstrează cu grijă monumentele trecutului. De o mare frumusețe este centrul istoric din secolul XVI, numit și „Orașul Pentagonal". În apropierea portului, care este un mare terminal de transcontainere, se află celebra statuie „Cei patru mauri".

Orașul este caracterizat ca avînd un proverbial spirit sportiv și este încărcat de gloria tradițiilor marine și balneare. De altfel, primul stabiliment balnear din Italia aici a luat ființă.

La Livorno mai este ceva de o frumusețe aparte : imaginea veneratului Sanctuar Montenero văzut în mod special în lumina dimineții. Cu asemenea priveliște de neuitat, am părăsit locul de naștere al pictorilor Amedeo Modigliani și Giovanni Fattori, al părintelui Cavaleriei Rusticane, compozitorul Pietro Mascagni, îndreptîndu-ne spre alt oraș toscan : Pisa celebrului Torre Pendente și Prato dei Miracoli.

Ion Nica

După „IL MONELLO"

SARAH SPANKIE
JOHN DIAMOND (Anglia)

Scuze, scuze, scuze...

Dragi elevi, iată, în sfîrșit, un ghid clar și concis asupra modului în care vă puteți scuza neefectuarea temei pentru acasă ; succesul acestui ghid este garantat întrucît la elaborarea lui a colaborat o numeroasă echipă de tineri experți, în marea lor majoritate elevi cu vechi state de serviciu în... școală !

1. Evită scuzele de genul „Mi-am uitat caietul în autobuz“ sau „Mi-a mîncat-o frățiorul“. Chiar dacă se bazează pe fapte reale, profesorii le-au auzit de nenumărate ori și de data aceasta nu le vor mai lua în serios.
2. Profesorii pot fi convinși că tema pentru acasă trebuie scrisă de abia pentru săptămîna următoare — cu condiția ca toată clasa să susțină acest lucru.
3. Te poți preface că ești bolnav dar prefă-te înainte ca profesorul să-ți ceară caietul. Cu puțin noroc, profesorul nu va sesiza legătura.
4. Dar și mai bine e să bravezi. Încearcă ceva în genul : „Am venit la școală împotriva voinței părinților și a sfatului medicului. Sînt aici doar pentru că știu cît este de important să înțelegi Teorema lui Pitagora“. Experții sînt de acord că puțină pudră de talc pe obraji e de mare ajutor aici.
5. Prefă-te că ai caietul la tine. Caută cu disperare, minute în șir, prin ghiozdan, prin bancă și prin buzunare, deși știi foarte bine că nu e la tine.
6. Dacă nu te duce capul decît la „Mi-am uitat caietul în autobuz“, dezlipește-ți ochii de pe televizor cu o seară înainte și pregătește o foaie de hîrtie cu ultimele două propoziții din tema pentru acasă — asta, oricum, arată că ai avut bunăvoință.
7. Cu cît povestea este mai complicată, cu atît șansele de a te salva sînt mai mari. Este foarte probabil ca profesorii să se plictisească pînă ajungi la jumătate cu povestea ta despre cearta din autobuzul 37 și să-ți acorde circumstanțe atenuante.
8. Folosește-te de cele de mai sus cu economie — nu mai mult de o dată pe trimestru. Dacă, totuși, ești prins cu musca pe căciulă, nu cumva să amintești de... unde le știi.

N.B. Dacă în ciuda eforturilor voastre de a nu vă abate de la cele opt puncte sacre ale ghidului la sfîrșitul anului școlar vă numărați printre cei corigenți sau, vai, repetenți, nu disperați, citiți rîndurile ce urmează și vă veți consola.

EXEMPLE STRĂLUCITE ?

Pentru cei mai mulți dintre noi succesul în viață este direct proporțional cu numărul anilor petrecuți în școală. Dar cînd ți se cere să citești romane și piese de Charles Dickens sau Mark Twain sau Maxim Gorki adu-ți aminte că aceste auguste figuri literare nu au trecut niciodată prin liceu. Dacă ți se pare că ora de fizică nu se mai sfîrșește, nu-i uita pe acei mari oameni de știință care s-au lăsat de școală cît de repede au putut : George Stephenson, inventatorul drumului de fier, extrem de inventivul Thomas Alvah Edison și pionierii aerului, frații Wright. Sigur, nu e nevoie să ai numai note de zece ca să fii un mare actor, dar asta nu e deloc o scuză pentru Charles Chaplin sau Frank Sinatra care au evitat liceul cu totul sau pentru David Niven care a fost exmatriculat cînd avea doar zece ani și jumătate. Și dacă-ți închipui că marii conducători au nevoie de calificative maxime, gîndește-te la președinții americani Washington, Lincoln și Truman care nu s-au apropiat niciodată de un colegiu.

Dacă examenele nu sînt punctul tău cel mai tare, prinde curaj de la dureroasa amintire a unui celebru restanțier : „La examenul de latină m-am trezit că nu sînt în stare să răspund nici măcar la o întrebare. Mi-am scris numele în partea de sus a paginii. Pe urmă am scris numărul întrebării „1“. După vreo jumătate de oră de gîndire intensă, am pus numărul între paranteze („1“). Dar după asta n-am putut să mă gîndesc la nimic care să semene cît de cît a răspuns la afurisita aia de întrebare.“ Este o experiență destul de familiară, dar te-ai fi așteptat oare ca ea să-i aparțină lui Winston Churchill, fost prim-ministru al Marii Britanii ? Aceasta nu face decît să demonstreze...

N.B. Bis. Dar oare profesorii n-au avut nici o vină ? Ia să vedem. V-aduceți aminte cum vorbeau ?

Primul profesor : „Salutare ! Numele meu este Alex Smith, recunosc, e puțin cam complicat, așa că ce-ar fi să-mi spuneți doar Al. Am de gînd să rămîn aici o vreme, deci e mai bine să stabilim cîteva lucruri acum. Vreau să știți că, atît timp cît vă predau eu științele naturii, tot ce veți spune la ascultare va fi O.K. M-am obișnuit cu tot felul de elevi și mă descurc în orice situație...“

Al doilea profesor : „O, excelent, Billy ! Așa trebuie !... O, bine driblat ! Acum atacă ! Billy, atacă !... Bine, dacă nu vrea să se dea la o parte, dă-i la picioare ! A, nu-i nimic, Billy — un strop de sînge acolo... nu mai face atîta caz, o să avem grijă de tine la pauză. Hai, Johnny !...“

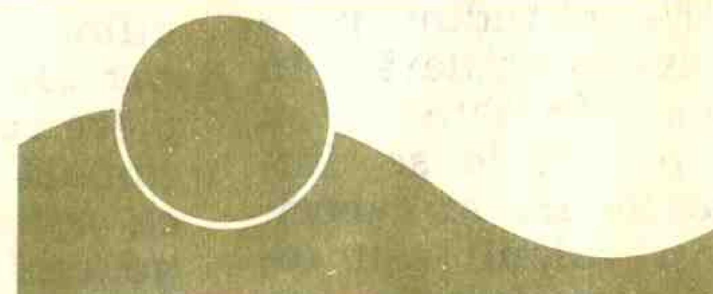
Al treilea profesor : „Ați înțeles, urîților ?!... pagina 87 — Tudorii și Stuarții. Tu, de colo ! — Baxter — spune-mi un Stuart ! Rod Stewart, ai ? Te crezi deștept, ai ? Crezi că stau treaz toată noaptea și pregătesc lecția pentru niște imbecili ca voi, ca să-mi veniți cu tot felul de glume proaste ? Ei bine, nu uita un lucru, Baxter, nu faci bine deloc, dar absolut deloc...“

Al patrulea profesor : „Păi, m-am gîndit ca astăzi să încercăm diagramele lui Venn, ăăă, bineînțeles, dacă sînteți și voi de acord, ei, ce spuneți ? Nu ? Nu vrei să intrăm puțin în noile matematici, Sebastian ? Pardon, Spike... Bine, dacă spui tu... Nu, nu, sînt sigur că o să avem timp de asta altă dată, cînd o să fim toți mai bine dispuși... Ce ziceți ?“

Ei, v-ați liniștit ? Sperăm că da. Dacă nu... Scuzele noastre (ha ! ha !) dar s-a făcut tîrziu și mai avem de scris la fizică și matematică pentru mîine ! ■

Traducere și adaptare de
Petru Iamandi

Din lirica mării

Ioan Alexandru

SENTIMENTUL MĂRII
(fragmente)

Mare neagră, mare-albastră,
Ce frămînți gîndirea noastră,
Noaptea, de cînd te-am văzut,
Sînt mai grav și mai tăcut,
Fața mi-e mai tulbure,
Buzele în murmure,
Și de-ncerc să te-nțeleg
Mai neînțeles m-aleg.
Mare, vis de Prometeu,
Ce mă-nhumi în somn mereu !

Al. Andrițoiu

MARINĂ

Cînd ziua se încheie
și soarele ne face reverențe,
cînd marea se îmbracă-n curcubeie
și e văzduhul cu luminiscențe,

cînd mai duios, mai leneș, mai agale
scoici reci se tînguie pe sub sandale,
nu știu de ce, nu știu de ce privirea
îmi caută, pe mări, nemărginirea.

Și spuma, înflorind, o recunoaște,
Și valul, tresărind, cu ea palpită.
. . . .
E vreun catarg departe ? Sau se naște
un trunchi frumos și alb de Afrodită ?

Pledoarie pentru Muzeul de literatură

Dacă acceptăm ideea că muzeul exprimă esențializat identitatea istorico-umană a unui „loc“ (în sensul de spațiu locuit, gr. oikoumené, sau accepțiunea heideggeriană), sîntem nevoiți să acceptăm implicit ideea că între el (muzeu) și turismul evoluat există o legătură necesară. Turismul însemnînd vizitarea de „locuri“ (spații cu amprentă umană), iar „locurile“ fiind rezumate spațial și temporal în muzee, rezultă implicit că actul turistic orientat către cunoaștere revine necesarmente la vizitarea de muzee. Odată acceptată ideea, se pune problema ce anume selectăm din repertoriul de muzee și monumente al zonei străbătute. Nu dorim să facem o repertoriere a principalelor zone turistice ale țării și nici ale zestrei lor culturale vizitabile, ci numai să clarificăm cîteva probleme legate de felul în care se distribuie actualmente muzeele în programele turistice și de felul în care ar trebui făcut acest lucru în raport cu specificul personalității fiecăreia dintre ele. Ce anume deci din zestrea de muzee existentă este expresiv pentru această dezvoltare multiplă, ne deosebește de popoarele îndepărtate sau învecinate, constituind specificul mioritic într-un sens chiar mai larg decît cel statuat de Blaga (orice identificare teoretică fiind mai mult sau mai puțin aproximativă în raport cu realitatea).

La „Rotonda 13"

În primul rînd se cuvine arătat că poporul nostru se caracterizează printr-o atitudine politico-istorică cvasisingulară în context european. În Europa, cu rare excepții, popoarele se împărțeau în **cuceritoare** și **cucerite, metropole** și **colonii** sau **teritorii dependente**. Istoria poporului nostru, izvorîtă dintr-o blîndă cumințenie și filosofie, este lunga epopee a sustragerii ambelor acestor două condiții, a realizării unui paradox istoric. (Pentru a-și asigura independența, orice etnie europeană și-ar fi mărit, instinctiv sau voluntar, granițele, căutînd a-și amplifica astfel potențialul uman, economic, militar... Altminteri risca să alunece oricînd în condiția de popor cucerit). Istoria românească, de la invaziile migratorilor și pînă la ultimul război mondial, este o perpetuă contestație a acestei alternative care a adus mari suferințe Europei, întrupînd în acțiunile lui ideea de nonagresiune, bază a păcii eterne așa cum o vedea Kant. Poporul român a avut întotdeauna tendința spre o anume autarhie politică. Aceasta în pofida faptului că Țările Române n-au fost lipsite de potențial tehnico-uman și genii militare și politice. Ștefan cel Mare sau Mihai Viteazul ar fi putut constitui dacă nu imperii, în orice caz regate puternice chiar dincolo de fruntariile etnospațiului românesc. N-au făcut-o totuși și acest lucru se înscrie în acel paradox românesc al istoriei de care vorbeam. Simțul măsurii și umanismul, mai presus de orgoliile personale și naționale, le-au dictat atitudini care depășesc mentalitatea epocii lor. Ei s-au mărginit a fi mari în țară mică, a substitui strălucirii deșarte a unei structuri politico-sociale megalomanice dar trecătoare, valențele durabile ale statului național. Există prin urmare o originalitate politică a poporului nostru întrupat în istoria lui milenară, expresia unui ideal filosofic și moral în virtutea căruia **muzeele de istorie trebuie să facă parte din orice sau aproape din orice program turistic al tineretului.**

Ce anume trebuie să punem însă alături de ele? Prin ce anume se singularizează poporul român în concertul creator al etniilor lumii, acceptînd în acest caz ideea de excursie ca o apropiere comprehensivă de ființa națională. Fără îndoială că tehnica populară (roata cu făcaie, vagonetul de la Brad din sec. XIV, gardurile cu leasă în domeniul pescuitului, șinele și macazul etc.), prezintă elemente protocronice, prioritare în plan european, dar pe ansamblu nu depășim media europeană. Țările europene au practicat, de asemenea, un comerț înfloritor cu Levantul (China, Persia, Arabia, Imperiul Otoman), apoi cu Polonia, Veneția, mai tîrziu cu Franța, Austria, Germania. Dar el n-a atins totuși diversitatea, proporțiile și amplitudinea spațială pe care a avut-o comerțul iberic, bunăoară, sau cel francez. America și Africa au lipsit din relațiile comerciale românești, iar legăturile cu țările asiatice și europene mai depărtate le asigurau negustorii străini. Lucruri asemănătoare se pot spune despre dezvoltarea gîndirii științifice (medicină, biologie, matematică) pînă spre secolul nostru, a filosofiei și artelor (menționăm totuși strălucita școală de canto de la Putna, arta bisericească a zugravilor de subțire, arhitectura și artele minore brîncovenești, pictura secolelor XIX și XX). Păstoritul, albinăritul, mineritul sînt și ele domenii în care românii au acumulat o experiență milenară cu valoare emblematică pentru civilizația carpatică. Scăderea importanței lor economice și sociale le-a exilat însă definitiv între îndeletnicirile minore și oarecum desuete (cu excepția mineritului). Dimensiunea care a avut însă o mare „carieră“ istorică și strălucește încă pe firmamentul actualității este **folclorul literar.** După patrimoniul popular finlandez, folclorul românesc este cea mai diversificată tipologic, mai bogată cantitativ, mai profundă ca fond ideatic și mai strălucitoare artistic creație populară europeană. Literatura noastră cultă, deși debutează în forme majore abia după 1840, are cel puțin două perioade grandioase: clasicismul secolului XIX și perioada interbelică în care adaugă valori palierului celui mai înalt al literaturilor europene. Eminescu este ultimul „homo universalis“ al lumii, într-o perioadă în care acest lucru nu mai părea posibil. Alături de Leonardo, Kant, Goethe el com-

Elisabeta Chira

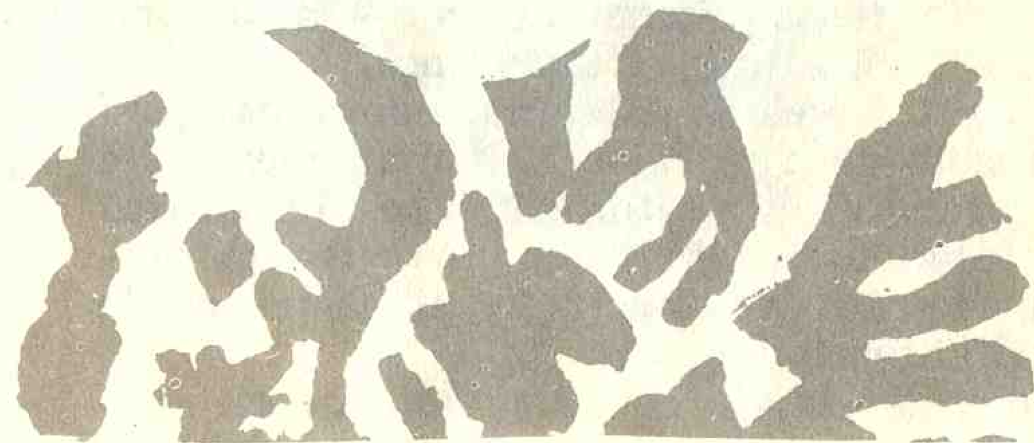
ÎNSEMNĂRI

Îmi aduc aminte
Cum urcam scările
Ținînd lumea-n
Mîna dreaptă.
Atenți să nu strivim
Vreo stea,
Ne sprijineam
Cu stînga
Reciproc
Umbrelele.

DIMINEȚI DE ARGINT

Lăsați-mă
Să-mi cînt simplu
Poemele.

Așa
Cum țăranul
Își duce coasa pe umeri
Cum podul trece-o apă
Cum floarea-și caută soarele
Lăsați-mi
Înțelegerea
Fără mască.

Mirela Cioabă

CLAVICULA DE AUR

mucegăit izvorul Cuvîntării
în zicere ne năruim precum o casă
cu căpriori de sare
cînd iederi mătăsoase-o ferecară
visăm
la uragane cumpănite-n cerul gurii
un arc-pîndar al cărnii
proliferînd arșița
ori plumbuirea unui abur
structuri viclene pulsează-n clarul vorbei
nu strigătul se chinuia-n vechime
clavicula de aur au mursicat-o lupii
trist adevăr, sub noi pămîntul tace
doar iarba murmură cînd
ne săgeată umbra.

pletează cea mai de sus bolgie a cunoaşterii şi reflecţiei despre univers. Urmează campionul ironiei şi sarcasmului care a fost Caragiale, gustat astăzi din S.U.A. pînă în Japonia, Creangă, expresie indelebilă a specificului ţărănesc, Blaga, creator al unui unic discurs poetico-filosofic, N. Iorga, metaforă vie a arborelui cunoaşterii cu mii de ramificaţii, cel mai prolific autor al lumii din toate timpurile, Sadoveanu, cea mai fină peliculă a specificului naţional, Ion Barbu, îmblînzitorul antagonismului poetico-matematic, Călinescu, Nichita Stănescu. Am făcut o enumerare a unor „cazuri" aparţinînd la modul convenţional literaturii dar care aruncă în fapt lumini asupra cunoaşterii în sensul ei cel mai larg. (Ioan Alexandru definea poezia drept intuiţia unor adevăruri fundamentale ale lumii, cunoaştere în profunzime, iar Saul Bellow observa undeva că literatura este, într-un anume sens, salvatoarea cunoaşterii. Ea oferă răspunsuri unor întrebări la care ştiinţa, filosofia, religia n-au fost în stare să răspundă).

S-au conturat, prin urmare, cel puţin două argumente în virtutea cărora literatura, **muzeele de documente literare şi casele memoriale ale scriitorilor ar trebui să stea, la noi cel puţin, pe locul doi după muzeele de istorie** în strategiile culturale ale organizatorilor de turism. Literatura este pentru român un mod de viaţă care îl defineşte ca structură şi dinamică interioară. Mioriţa şi Drăgaica sau Caloianul sînt prelungiri ale realităţii şi invers, realitatea depinde şi descinde din aceste închipuiri. Nu putem pătrunde fiinţa spirituală românească prin urmare, fără a-i cunoaşte literatura. Românul este obişnuit să trăiască literatura, să confunde realul cu fictivul în drumul său spre spiritualizare. Tărîmurile neverosimile, animalele şi fenomenele fabuloase există cu adevărat pentru el unindu-se cu realitatea consemnată de simţuri. Cel de al doilea argument, urmare a premizei relevate, constă în faptul că spaţiul românesc a rodit valori literare excepţionale. Am citat cîteva „cazuri" care nu-şi găsesc simili pe plan mondial. Cercetarea laboratorului lor de lucru aflător în muzee limpezeşte ceva din miracolul inepuizabil al creaţiei (condiţiile ei fiziologice, structurile asociative de probleme ale fiecăreia, crochiurile de idei, variantele de texte, instrumentarele de lucru etc.). Scriitorul poate fi definit, în esenţă, drept spiritul emblematic al unui „loc", iar literatura, domeniul emblematic al ţării. Nu este poate nesemnificativ faptul că muzeele de literatură (cele de sinteză de tipul Muzeului Literaturii Române din Bucureşti sau Muzeul Literaturii din Moldova aflător la Iaşi şi cele individuale de tipul caselor sau muzeelor memoriale) sînt, se pare, cea mai numeroasă categorie de muzee în ţara noastră. În sfîrşit, prestigiul scriitorilor, adevărate matrici formatoare ale sufletului tînăr prin manualele de şcoală şi cărţile copilăriei, conferă fiecărui aşezămînt memorial aureolă mitică. Străbătînd sălile lor, vizitatorul se ridică deasupra sa însăşi proiectîndu-şi fiinţa spre înălţimile pe care le ocupă aceşti creatori, suflete din sufletul neamului lor.

Radu Bagdasar

Petre Anghel

AMINTIRI

Nu ştiu alţii cum sînt,
Dar nici gîndurile lor nu pot fi
Prea departe
Ştiu că leagănul copilăriei mele
E încărcat de soare,
Că lumina de la fereastră
Luceşte ca o chemare blîndă.

Un drum şerpuieşte
Ca o adiere
Fîntîna cu ciutura în adînc,
Stă într-o odihnitoare echivalenţă,
Stelele zîmbesc ca-ntr-o şoaptă
De dragoste.

Îmi amintesc de un ogor
Semănat.
Deasupra lui vedeam păduri de spice
Deasupra lui erau cetăţi de vise.
Mai ştiu,
Că nimic nu-i mai alb
Decît satul copilăriei

PEISAJ

Pînă la Dunăre un gînd
Un altul pînă la munte,
O speranţă pînă la Marea cea Mare,
Un ideal pîn-la albastrul de sus.

Numai aici sufletul se înalţă
ca o ardere pură,
Gîndul rămîne fără hotar,
Inima bate în ritmul tăcut
Al muzicii coborîte-n caval.

Pînă la tine, ţară a primăverii,
Pînă în adîncul tău,
Nu se mai află nici o piedică.
Sufletul tău a vegheat
Deasupra bunilor mei,
Ca aurora pluteşte peste capul lor
Nimbul-speranţă e deasupra noastră,
Fiii mei îl cunosc şi-l aşteaptă.

Luceşte soarele a primăvară,
Pămîntul negru geme,
Sub el seminţele grîului
Tac şi rodesc.

Gheorghe Daragiu

RUGĂ

pisica e blîndă la gene
marea mai crede în mal
dă-mi flacăra
aceasta ce geme
de vrei să-mblînzeşti
un migdal

CREŞTE IARBA

A murit soldatul cu adevărat
inima-i purta o scrisoare
sînt bine mamă
fericit şi în bună stare

DOI

Umărul tău
lîngă umărul meu
a prins rădăcini
a explodat
va rodi
spaima noastră
e acum
un cîntec de pasăre
un cîntec

ARLECHIN

Lama albastră pe care dansez
mă va despica în preajmă
jumătate al tău
jumătate al alteia
niciodată al nimănui
întotdeauna pierdut
în acest joc

Ion Nicolescu

ACUM UN GÎND MAI ESTE

Acum un gînd mai este
acum un gînd a fost
cînd nu se mai termină
nici noaptea fără rost

şi spulberă în ceruri
nisipul din nisip
ce-ţi mai rămîne ţie
e noapte fără chip

şi numai zorii înşişi
urcînd în minarete
învaţă timpul altfel
nimic să nu regrete

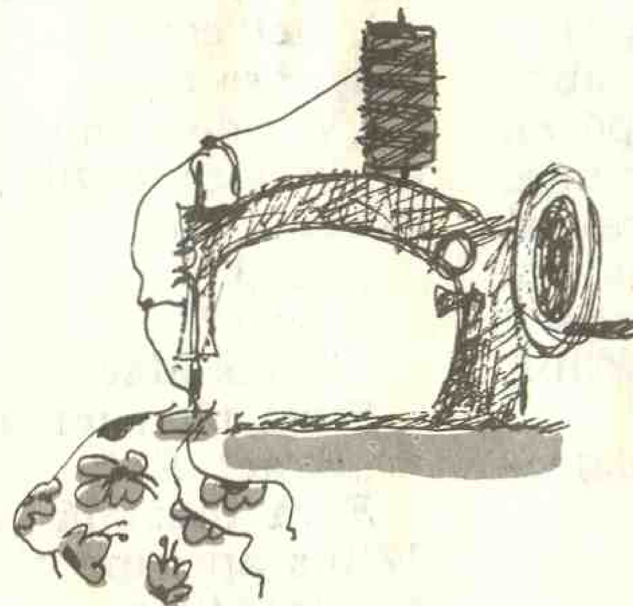
acum un gînd ce este
acum un gînd ce vai
de dincolo de lume
a mai adus un pai

ACUM UN GÎND

Acum un gînd albastru
s-a albăstrit ca inul
un lan de in albastru
cît un sfîrşit de noapte

vor trece se vor duce
pierind din înălţime
din înălţimea lor
albastru dezvelită

rămîne numai marea
dorinţă împlinită
un gînd ce te întoarce
pe dos ca pe-o mănuşă

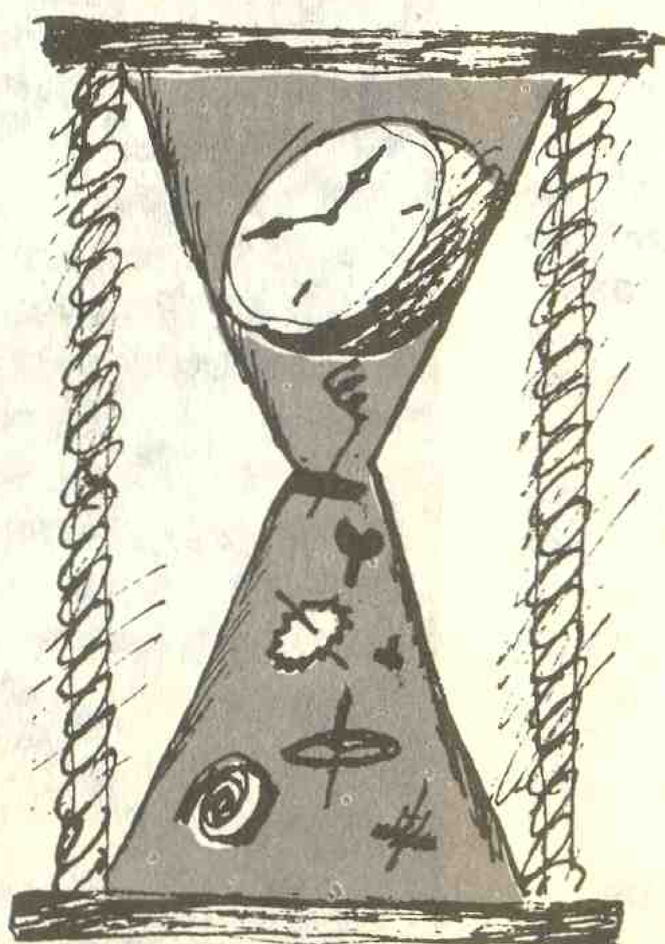

CÎND CERE TIMPUL

Cînd cere timpul drumul
în parte să se rupă
din cîntec vine trupul
şi sufletul să-şi ceară

atîta cît soare şi iarbă
mai există în timp
şi în lumina cu greieri
limpezită
cît mai răsare iarba

cu braţele spre cer
şi strigă noaptea-ncetul
încetul cu încetul
o pasăre de pradă
plîngînd un giuvaer

Vasile Smărăndescu

FIR CU FIR

Rînd pe rînd
coasele intrau în cadenţă
pe diagonala funebră.
Cîte una
ieşea din ritm
şi mai lovea odată
fir cu fir
un smoc de fîn
ce se zbătea în agonie.
O, diagonala funebră !

CÎNDVA UN RÎU

Şi-a desenat viaţa.
Totul avea o formă ciudată
o apă ce-a fost cîndva un rîu
acum nişte pete de culoare
ce vor seca pentru totdeauna

RĂSPUNS LA SCRISOAREA PĂRINŢILOR

Voi veni negreşit —
atîta secetă în zodia mea...

Nu vă obosiţi
cu pregătiri în casă —
mă odihnesc foarte bine
în veacul din sufletele voastre.

Să n-aveţi grijă
cîinele n-o să mă muşte —
cînd nu cunoaşte un om
întîi se uită în ochii voştri.

Voi veni negreşit !

GÎNDURI

Traversam strada cînd un copac
s-a-nclinat la urechea mea.

Am făcut un zmeu,
am desenat pe el chipul mamei.

Regretă-nvoiala făcută
cîndva în copilărie.

Să scape de umbră
a rugat iarba să acopere soarele.

De departe se-aude
o voce ca un tunet.

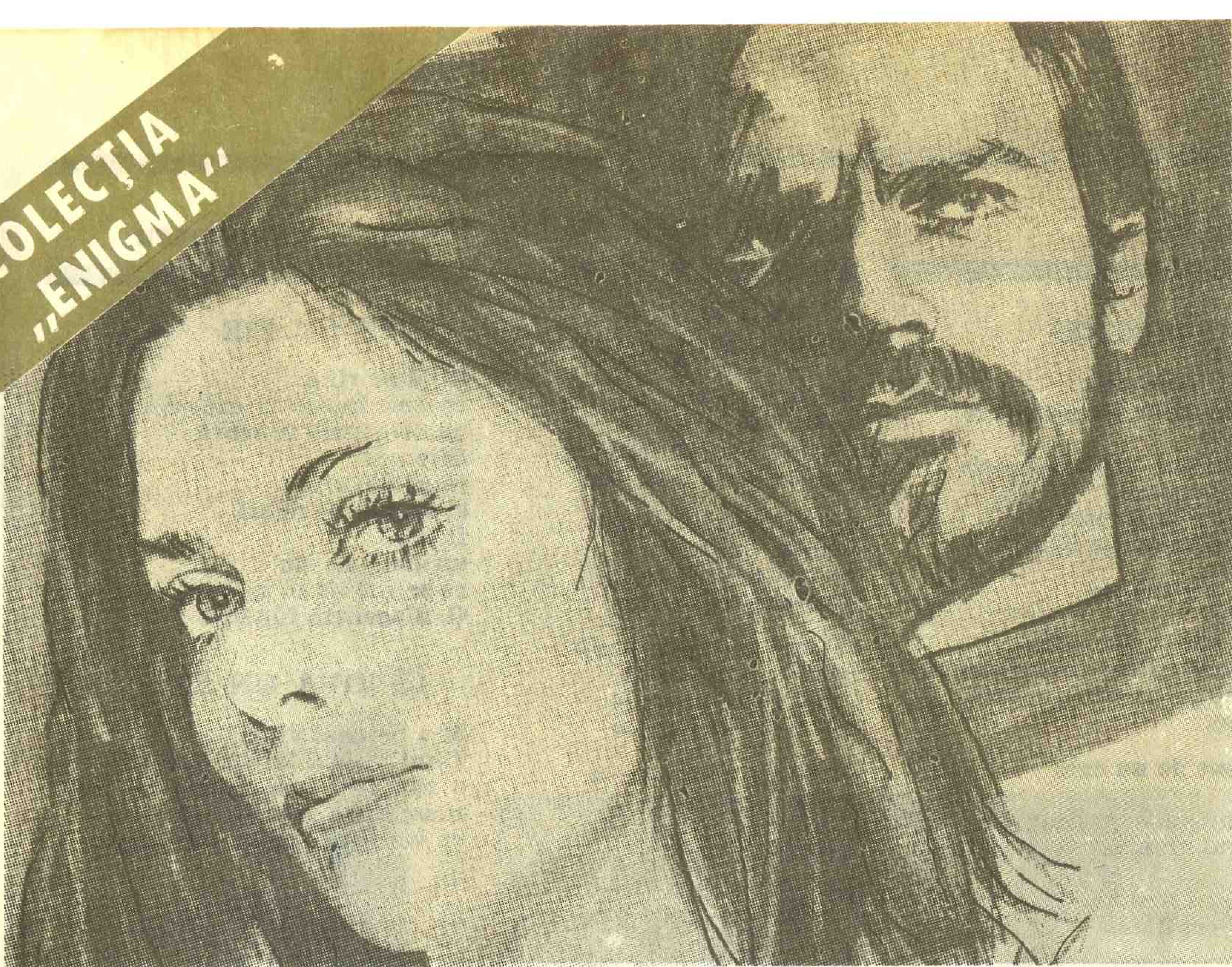
La coşul pietrelor un om
strînge în pumni făina caldă.

INSTANTANEU

Fulgerul
se zbătea între doi nori
ploaia
încremenise
curcubeul
rătăcit
nu-mi mai găsea faţa.

În pragul casei
clipa
s-a contractat.

Un copil
făcea semne lumii
că s-a născut.

C. B. GILFORD

Mult prea multe femei

Se numea Willis Mack și stătea încovoiat pe scaunul cu spătar privind în gol. Vedea doar jumătate din fața bovină a detectivului care ședea alături. Cătușele nu-i mai legau, așa că acum, după ce fuseseră atît de apropiați în timpul călătoriei, redeveniseră indivizi separați, singuri, ignorîndu-se reciproc.

Un gardian cărunt, bătrîn și parcă prăbușit în uniformă intră și închise ușa după el. „Paznicul vă primește imediat", anunță. Vorbea cu detectivul, nu cu Willis. Părea să fie un fel de secretar-recepționer. Avea un birou în fața ușii dar nu părea prea ocupat. Nu se întoarse la birou ci o porni spre Willis, îl privi curios :

„Ucigaș, nu-i așa ?" întrebă. Tot pe detectiv.

„Da" răspunse acesta.

„Pare inofensiv."

„Nu mi-a dat bătaie de cap."

„Ucigașii sînt destul de șmecheri. De cele mai multe ori arată ca ăsta de aici. De parcă n-ar putea omorî nici o muscă."

Gardianul era volubil. Probabil că nu avea prea multe prilejuri să vorbească cu cineva. „Dar eu nu mă iau după aparențe. Pentru că datele de la dosar spun contrariul. Și dacă au făcut-o odată o mai pot face oricînd."

„Bineînțeles", mormăi detectivul. „Nu-ți poți permite să riști cu ei."

Gardianul se aplecă puțin punîndu-și palmele pe genunchi, astfel încît să-l poată privi pe Willis mai îndeaproape. „Apropos," vru să știe, „ăsta cîți a omorît ?"

Willis îl privi și de data asta răspunse el. „Numai una", spuse, „o femeie". Și, spre surprinderea gardianului, zîmbi.

...Dar fuseseră multe femei în viața lui, reflectă Willis. La început fuseseră fetițele care chicoteau și țipau strident. El fusese singurul băiat într-o clasă de dans plină de fete. Și apoi au urmat femeile una după alta într-o procesiune ce părea fără sfîrșit. Atît de multe încît îi era greu să și-le amintească pe toate. Acest fapt era ciudat în sine, nu-i așa ? Începuseră deja să se estompeze, să capete o aură ireală. Acum nu mai erau decît niște simple nume.

De exemplu Stella. Stella Vecker. Ea fusese una dintre primele, nu ? Una dintre primele care i-au înfățișat lui Willis un soi de avertisment pentru ceea ce-i pregătea viața. Avusese deja suficiente experiențe, chiar înaintea Stellei, care-i permiteau să identifice acest tip de femeie. În cazul ei auzul său ascuțit a sesizat pericolul.

„Acum să-mi spui," Stella o rugase pe o colegă chiar în prima zi de serviciu, „care dintre bărbați sînt căsătoriți și care sînt burlaci. Știi, eu am principii. Nu aș interveni într-o căsnicie nici pentru cel mai bun bărbat din lume."

Conversau în șoaptă, dar se aflau la două birouri în spatele lui, așa că Willis auzea fiecare cuvînt. Încerca să nu asculte așa cum un struț își ascunde capul în nisip.

„Aici cam toți bărbații sînt căsătoriți," îi răspunse fata.

„Vai de mine," tonul Stellei era trist. Apoi se învioră puțin : „Dar sînt totuși și cîțiva burlaci, nu ?"

„Unul."

„Care ?"

„Willis Mack."

Stela tăcu un timp : „Vrei să spui... ?"

„Exact. El."

Fără îndoială că gesticulau în direcția lui. Willis aproape că le simțea vîrfurile ascuțite ale unghiilor.

„El nici nu intră la socoteală," spuse Stella.

„Da, nu prea e mare lucru," veni răspunsul.

Willis începu să spere. Dacă fata va fi destul de hotărîtă s-ar putea s-o convingă pe Stella.

„E atît de scund," spuse Stella.

„Ca naiba."

„N-am suportat niciodată un tip mai scund decît mine. Pariez că am cu zece kilograme mai mult decît el." Și adăugă în grabă : „Și nu sînt nicidecum grasă."

„E și urît," remarcă fata. „Nu bătrîn dar uită-te la părul lui. E genul care chelește de tînăr. Și ochelarii ăia îngrozitori nu-l ajută deloc."

Fii binecuvîntată, îi spuse Willis în tăcere. Dacă reușește s-o descurajeze pe Stella îi va trimite o cutie de ciocolată. Dar cutia de ciocolată nu avea să fie nici cumpărată, nici trimisă.

„Știi ceva ?" spuse Stella „nu știu ce... poate silueta... îi dă un aer băiețesc..."

„Băiețesc ? Willis Mack ? Cu începutul ăla de chelie ?" O încercare curajoasă dar cauza era pierdută.

„Oh, nu poți judeca o carte după coperte," răspunse Stella cu înțelepciune.

Ei bine, așa a început, și Willis a știut din acel moment că soarta îl așteaptă la cotitură. Nu știa momentul, locul și metoda, dar știa sigur că va fi atacat. Cînd momentul a venit fusese atît de bine plănuit și de rapid executat ca asaltul unei divizii de tancuri.

Stella Vecker începuse să lucreze acolo într-o luni. În cursul săptămînii făcu cunoștință cu Willis și începu să-l salute în fiecare dimineață. În afară de asta nu întreprinse nici o acțiune deschisă. Dar el știa că nu face decît să-și adune forțele pentru că o surprindea măsurîndu-l atent de cel puțin treizeci de ori pe zi. În ochii ei se întrezărea licărirea plină de blîndețe și răbdare a vulturului. De cîte ori o surprindea ea se grăbea să-și abată privirea cu o grabă timidă. Pe joi începu să adauge și o roșeață feciorelnică. Atacul începu vineri.

Vineri plouă toată ziua. Stella urmărea vremea prin fereastră și părea chiar mai interesată de ploaie decît de Willis. Un fapt care îl încurcă fără să-l liniștească.

Cînd veni ora cinci și Stella plecă cu o umbrelă, Willis scoase un suspin de ușurare. Ploaia i-a încurcat desigur planurile și cel puțin pentru weekend-ul ăsta am scăpat, gîndi el. Totuși își mai pierdu puțin vremea prin birou pentru siguranță. Plecă la cinci și jumătate inconștient și plin de încredere. Ea îl aștepta în fața clădirii.

„Hei, bună Willis," spuse Stella cu voioșie de parcă ar fi fost foarte surprinsă de întîlnire.

„Ce cauți aici ?" o întrebă Willis prostește.

„Am sperat că se oprește ploaia."

„De ce ? Doar ai umbrelă."

„Dar văd că tu nu ai !" Ochii ei străluceau de caritate creștinească. Îl înșfăcă irevocabil. „Putem s-o împărțim pe a mea !"

Plecară. Unde, n-ar fi putut spune, dar în orice caz nu în direcția pe care ar fi urmat-o el. Era prizonierul ei. Erau cam de aceeași înălțime dar ea era vizibil mai grea și mai robustă. Nu ar fi fost politicos să înceapă o luptă în stradă. Pe măsură ce se depărtau Willis simți că-l lasă puterile. Închis cu ea în cortul al cărui acoperiș era umbrela și ai cărui pereți era ploaia, trebuia să respire și să trăiască într-o atmosferă care era doar și numai Stella. Parfumul ei îl îneca. Căldura apropierii ei îl făcea să transpire. Simți că i se face rău. Îi fu de-a dreptul recunoscător cînd văzu că ea se îndreaptă spre un restaurant.

Iată cum o actriță și cîntăreață de talent a reușit să-și transforme „defectul fizic" într-o emblemă și un motiv al succesului : Barbra Streisand. Ea n-a urmat sfatul managerului de a-și corecta nasul prin operație estetică.

„E un locșor foarte intim," îi explică ea. „Vin aici în fiecare seară, după lucru. Dar detest să mănînc singură, tu nu ? Și-mi închipui că mănînci singur pentru că am auzit că esti burlac. Nu-i un loc drăguț ? Vom plăti separat, bineînțeles."

Îi era prea rău ca să discute în contradictoriu și prea nerăbdător să stea jos și îi fu iarăși recunoscător pentru că alese locul din fața lui. Dacă ar fi avut de ales prefera s-o privească decît să-i simtă prezența fizică.

Ea îl privea. Fața ei mare, albă și rotundă strălucea ca o lună în separeul slab luminat. Acum, că îl capturase, era calmă și îl sorbea din priviri de parcă ar fi fost primul fel din meniu.

Pălăvrăgi veselă tot timpul mesei, fapt care n-o împiedică să mănînce cu poftă. El o privea neajutorat ca un șoarece speriat de apetitul pisicii

„Deci, ești burlac," în sfîrșit ajunsese la subiect.

„Da," răspunse el înecîndu-se.

„Stii, asta n-o prea înțeleg. De fapt cîți ani ai ?"

„Douăzeci și nouă."

Simți că ezită pentru o fracțiune de secundă, ceea ce-l convinse că era mai bătrînă decît el. „O, asta e o vîrstă frumoasă," spuse. „Închipuiește-ți, ai aproape treizeci de ani și nici o femeie n-a avut norocul să te înșface. E uluitor."

Vru să-i explice că nu vroia să fie „înșfăcat" dar ea își înghițise deja îmbucătura și i-o luă înainte. „Ești foarte atrăgător," spuse, „ți-ai dat seama de asta ?"

„Nu, cum aș putea..."

„Da, da, scumpule. Numai că tu nu înțelegi femeile. Sigur, sînt femei pe care le impresionează umerii lați și mușchii, nasurile romane și părul inelat dar acelea sînt tipul inferior. Fetele de tipul meu apreciază altceva la un bărbat. Știi ce, Willis ?"

În ciuda situației, el era fascinat de felul în care punea problema. Clătină capul si murmură. „Nu".

Din entuziasm își aplecase pieptul generos peste masă și acum fața ei ca o lună plină plana înaintea lui. „Îmi plac bărbații inteligenți... și harnici... și liniștiți... și gentili... și mai este un lucru extrem de important...". Nu se putu abține s-o întrebe. „Ce anume ?".

„Îmi plac bărbații care au nevoie de o femeie".

Willis simți iarăși că-i vine să leșine. Luna imensă îi acoperea întregul cîmp vizual. Se transformă în imaginea mamei dominante, devoratoare.

„Nu am nevoie de nimeni !". Fraza izbucnise dinăuntru ca un urlet, dar fu filtrată într-o șoaptă disperată.

„O, ba da, ai nevoie, scumpule. Cineva care să-ți gătească și să pună un pic de carne pe oasele ălea".

„Mîncarea nu înseamnă nimic pentru mine", suspină. „Sandviciuri...".

„Și să se îngrijească de haine. Pariez că ai găuri în ambii ciorapi".

„Bineînțeles că am. Dar ce contează... ?".

„Cineva care să te aștepte cînd vii seara, cu care să te uiți la televizor."

„Urăsc televizorul. Prefer să citesc. Chiar acum citesc «Ultimul mohican»..."

„Cineva cu care să vorbești."

„Nu vreau să vorbesc. Îmi place să reflectez..."

Ea îi zîmbi, cu o jovialitate cruntă, total neimpresionată.

„Asta mai vedem, «spuse» ai prea multe obiceiuri proaste."

Prînzul grotesc era oricum doar la început. Timid dar cu hotărîre Stella își țesea necontenit plasa. Următoarea oprire fu la un cinema. Willis se trezi așezat la o coadă de bilete cochetînd cu ideea de a se face nevăzut în mulțime dar fără a avea curajul s-o facă. Apoi fu împins în interiorul fetid al cinematografului, înghesuit într-un scaun prea strîmt și astfel fiind nevoit să simtă atingerea Stellei și a încă unei doamne grase. Se cutremură și-l cuprinse groaza claustrofobiei. Avea senzația unui om aruncat în groapa cu lei. Un leu se apropia și nu mai era nici o scăpare. Mîna Stellei îi escalada mîneca în căutarea mîinii lui.

„Băiat rău ce ești", veni o șoaptă din întuneric urmată de un chicotit.

Cum suportase acele trei ore îngrozitoare ? Cum rezistase acelei agonii prelungite ?

Teroarea urma terorii și o tortură alteia. În taxi cu Stella. Mîna ei grasă ținînd-o pe a lui, umărul ei lîngă al lui, respirația ei pe obrazul lui. Ieșind din taxi. Urcînd treptele. Oprindu-se la ușa Stellei.

„Pariez că vrei să mă săruți", spune Stella. Nu, urlă, mai bine mor, dar urletul îi reverberă în craniu. Stella nu-l auzi. N-o sărută și totuși. Trebuia. Buzele li se împreunară. Ale ei erau îngrozitor de roșii, de umede și de moi.

...Încă se cutremura la amintirea ei. Imaginea îi era foarte clară. Și mai fuseseră și altele.

Scăpă de Stella în singurul mod posibil. În aceeași noapte își făcu două valize, abandonă cufărul în care i-ar fi încăput majoritatea posesiunilor pentru că nu avu curajul să-și lase adresa la proprietar. Își abandonă deci serviciul și salariul, luă valizele, cumpără un bilet de tren și dispăru.

Acesta fu începutul lungilor peregrinări ce aveau să urmeze. Făcu diverse slujbe de cele mai multe ori în birouri. Odată spălă chiar și vase în restaurantul unui hotel pentru că nu putuse să prezinte nici o referință. Întotdeauna sfîrșitul era inevitabil același. Apariția în scenă a unei femei materne, atașamentul ei treptat, însoțit de constanta lui ignorare, întotdeauna zadarnică, și apoi fuga. Evadarea nedemnă urmată de un nou început.

Lucrurile continuară așa pentru cea mai bună parte din tinerețea lui Willis. Unele femei erau mai bune ca Stella, altele mai rele. Cu timpul învăță să se descurce. Cîteodată nu reușeau să se apropie atît încît să pună mîna pe el așa cum făcuse Stella. Ca un animal bănuitor reușea să fugă înainte ca vînătoarea să fi început cu adevărat.

Și ar fi ajuns la o bătrînețe liniștită, pierzîndu-și, probabil, cu timpul farmecul devastator, dacă n-ar fi întîlnit-o pe Fern Crenshaw.

Fern fusese doar mai deșteaptă decît celelalte și cu asta basta. Reuși pur și simplu să-l înșele pe Willis. Era văduvă. Deci avusese deja un bărbat pe care să-l copleșească cu atențiile-i materne și în consecință își dorea altul cu disperare... Willis nu realiză asta. Reușise să-l convingă că amintirea soțului ei nu putea fi alterată de nimic. Willis lăsă garda jos. Cu consecințe fatale. Realmente fatale.

Fern Crenshaw era bogată. De fapt era patroana companiei imobiliare la care Willis era angajat. Venea des în birouri, spunea ea, din cauza singurătății. Deoarece Willis atribui acest fapt devoțiunii pentru soțul decedat, vizitele nu-l alarmară de fel. Pe de altă parte Fern era înaltă și slabă, nici pe departe tipul robust pe care el se obișnuise să-l asocieze cu imaginea maternității frustrate.

Acest tip era oricum bine reprezentat în scenă pe numele de Celestine Carter. Celestine era o nouă Stellă ca înfățișare, dar nu și ca strategie. Celestine era devotată și răbdătoare. Dar Willis care cunoștea deznodămîntul hotărî să nu plece decît cînd va fi nevoit. Dincolo de asta, agenția era un loc de lucru foarte plăcut.

Fern Crenshaw trebuie că era conștientă de avansurile Celestinei, pentru că atunci cînd aceasta făcu prima mișcare, Fern o sesiză la fel de rapid ca și Willis.

Celestine, în ciuda răbdării, nu fu prea înțeleaptă. Reușise să manevreze astfel petrecerea de Anul Nou încît se ajunse la un joc cu săruturi, și-l puse pe Willis în situația s-o sărute. Mai precis încercă. Pentru că în timp ce ea era legată la ochi, Willis se strecură afară, luă un taxi, se duse acasă, își împachetă lucrurile, în timp ce taxiul îl aștepta, și plecă la gară.

Fern Crenshaw îl aștepta acolo.

Cînd o văzu fu surprins și rușinat. La urma urmelor era un angajat nerecunoscător care o ștergea fără preaviz. Așa că fu prea șocat și înspăimîntat ca să fugă. Cînd ea îi făcu semn, Willis se apropie tîrîndu-și valiza.

„Ce înseamnă asta, Willis ?" vru să știe.

„Plec", izbucni el.

„Din cauza Celestinei Carter ?"

Fu prea surprins ca să răspundă.

„Trebuie să recunosc, «spuse ea» că știu despre tine mult mai mult decît îți închipui. De fapt am făcut niște cercetări. Deci știu că ai părăsit mai multe slujbe. Și întîmplător știu și motivul. Așa că vreau să-ți fac o propunere. Ia loc."

Lecturi de vacanță

Traian Coșovei

MAREA, IARNA...

Cine o vede —
în veci n-o mai uită.
Marea, iarna —
pare de piatră, neagră și învrăjbită —
noian de neființă
și de nemîngîiere.

Pînă la depărtare,
pe cine îl ajunge —
chiar numai cu privirea —
în piatră îl preface —
și numai cine-știe
ce unică iubire
îl mai poate învia...

Cine-ar putea să spună, vreodată,
ce mari iubiri
și focuri uriașe
sînt în aceste harnice mulțimi
de oameni în pufoaice groase,

intruna împroșcați de valurile fioroase
și care, într-un zbucium cît al mării —
ne-nduplecați zidesc aici orașe,
necontenit aprind aici lumini...

Mircea Ciobanu

URME PE PLAJĂ

Alergi pe nisipuri și marea
Cu talpa cind semne desfoi
Rămîne vremelnic în urme
Și pleacă cu urme-napoi.

Dar fuga învie pe maluri
Prelungile semne. Oval,
Alt val din lichide cristaluri
Le varsă-n nisipul egal.

Fiece gînd e-o-ncercare
Să surpe conturul rotund
Al vechii aduceri aminte
Dar urma-ți căzu din străfund.

Cum să te-ngrop ? Sub ce apă ?
Întoarceri cu aspru nechez
Moi umbre-ngropate dezgroapă
Și vrînd să te pierd te păstrez.

Supus, ca în transă, se apropie automat de prima bancă, își lăsă bagajul și se așeză. Fern Crenshaw îl urmă, se așeză lîngă el destul de aproape pentru a fi auzită dar fără să-l atingă.

„Căsătorește-te cu mine, Willis."

Rămase înghețat, privind uluit dar mintea sub impulsul terorii începu să-i funcționeze din nou. Unde să fugă... să abandoneze valizele... să sară într-un marfar... să facă autostopul... să dispară undeva...

Dar vocea ei continua neabătută și o parte din el asculta. „Nu sînt îndrăgostită de tine Willis Mack. Din acest punct de vedere nu trebuie să-ți faci probleme. Îi sînt încă devotată scumpului meu Horace. Dar căsătoria cu tine îmi este foarte convenabilă. Am nevoie la companie și de cineva care să mă însoțească în ieșirile publice. De asemenea, cred că m-ai putea ajuta în afaceri. Deci este pur și simplu vorba de un aranjament. De asta nu trebuie să te îndoiești."

Teroarea cedă puțin. Ea părea total sinceră și dezinteresată. În ciuda voinței sale Willis începu să exploreze posibilitățile propunerii. Apoi urmă argumentul definitiv.

„Căsătoria cu mine ar prezenta încă un avantaj important. Femeile de genul Celestinei și al celor dinaintea ei vor înceta să te vîneze..."

Căsătoria cu Fern Crenshaw fu, bineînțeles, o greșeală. Vina era în întregime a lui. Ar fi trebuit să se gîndească. Ar fi trebuit să știe că nu te poți încrede în femei. Ar fi trebuit să știe că sub pielea fragedă sau ridată sînt toate la fel. Diavoli.

Această căsătorie însemnase angajarea în sclavie pe viață. O sclavie total degradantă și fără ieșire.

Nu că n-ar fi încercat să scape. Își amintea foarte bine episodul. De data aceea fusese puțin mai inteligent decît în mod obișnuit. Autostopul spre primul oraș. Apoi un autobuz în direcția opusă. Alt autostop. Apoi un avion spre Mexic. Și pe aeroport cei doi detectivi angajați de Fern. Aceasta fu prima și ultima încercare.

Fern nu dorea să fie ajutată în afaceri. Se descurca foarte bine şi singură. Vroia pe cineva care s-o asculte şi care să vadă ce bine se descurca ea în lumea masculină a afacerilor. Află că ura bărbaţii. Şi mai ales pe decedatul Horace Crenshaw. Se părea că îşi doreşte un bărbat pe care se putea răzbuna pentru crimele minore ale sărmanului Horace.

Nu dorea ca Willis să-i ţină compania şi nici s-o însoţească în ieşiri. Dorea pe cineva pe care să-l poată insulta pe faţă, acasă, şi puţin mai subtil, în public. Cea mai fericită era cînd îl putea umili în prezenţa altor persoane. Cu cît mai mulţi, cu atît mai bine. Muniţii avea cu nemiluita. Silueta lui. Ochelarii îngrozitori. Felul lui de a fi. Chelia.

Mai degrabă din resentiment decît din dorinţa de libertate, Willis începu să accepte, cînd avea ocazia, atenţiile Sarei Treadwell. Sara era vecina lor, dacă persoana care ocupă cei zece acri imediat de după cei zece acri ai tăi se poate numi vecină. Şi ea era o văduvă bogată. Dar nu semăna cu Fern nici fizic şi nici în comportare. Era ca Stella, ca şi Celestina şi ca toate celelalte. Plinuţă la corp şi la faţă şi debordînd de dragoste maternă pentru Willis în ciuda legăturilor lui matrimoniale.

„Willis", obişnuia să-i spună peste gardul ce le separa proprietăţile, „de ce continui să trăieşti cu paianjănul ăla bătrîn ? Este că o urăşti ?".

„Da, o urăsc", îi răspundea el cu destulă sinceritate.

„Atunci de ce nu vrei să fugim împreună ?".

Şi care ar fi diferenţa, se întreba el. „Păi, nu ştiu...".

„Sărută-mă, Willis. Te rog, sărută-mă."

Ar fi făcut-o dacă ar fi ştiut că soţia lui îl vede. Dar nu se putea apropia de buzele pline şi generos rujate ale Sarei. Trebuia să se mulţumească să fie surprins de soţie doar vorbind cu „cealaltă femeie."

Şi „cealaltă femeie" era răspunzătoare pentru ceea ce avea să se întîmple ziua următoare. Ziua în care, soţia lui, Fern, îl surprinse pălăvrăgind cu Sara Treadwell.

„Willis, intră în casă !" ţipătul ca de uliu tulbură liniştea pădurilor.

Ţintuit de oroare, realiză că mersese prea departe. Frica îl cuprinse atît de tare încît începură să-i clănţăne dinţii. „Ne-a văzut", îi spuse Sarei.

„Mă bucur", răspunse ea. „Înseamnă că te poţi duce să-i spui că o părăseşti. Mă duc să împachetez. Nu am nevoie decît de o valiză...".

„Nu... nu fă asta... nu pot...".

„Am să te apăr de harpia aia. Nu preferi să fii mai degrabă cu mine decît cu ea ?".

„Oh, Doamne... cum ar fi putut răspunde la asta ?... avea de ales ? Asta era singura scăpare ? Din ghearele osoase ale lui Fern în braţele grăsane ale Sarei ? Se afla pe un pisc înconjurat de hăuri. Încotro să sară ? Spre ghearele tigrului sau spre îmbrăţişarea şarpelui boua ?

„Willis !". Comanda era prea terorizantă pentru a mai putea fi ignorată. Îi întoarse spatele Sarei şi fugi. Nu se opri nici cînd ajunse în casă. Fern nu era în bucătărie. Continuă să fugă pînă în camera de zi. O găsi acolo.

Mai înaltă decît el. Îmbrăcată în negru, cu braţele încrucişate pe piept, aruncînd fulgere din priviri, era o apariţie care ar fi speriat un om mult mai curajos decît Willis. Willis se opri brusc. În cameră nu se auzea decît respiraţia lui precipitată.

„Ei, bine ?" întrebă ea într-un tîrziu.

El nu avea răspuns pentru o asemenea întrebare.

„Ştiu ce simţi pentru femei, Willis. Ai vorbit cu persoana aceea doar ca să mă necăjeşti, nu-i aşa ?".

„Nu", minţi el cu disperare.

Mintea lui încerca să anticipeze răzbunarea pe care ea i-o pregătise.

Fern începu să măsoare camera cu paşii. Sprîncenele i se adunară, semn că era foarte concentrată. Gîndind probabil ceea ce îşi imagina el. O urmărea cu privirea, aşteptînd înfricoşat următoarea mişcare.

„Javră nerecunoscătoare !" împroşcă de cîteva ori în pauzele cînd se întorcea în direcţia opusă.

Într-unul dintre acele momente observă că păşea pe covorul din faţa căminului, că acel covor aşezat pe parchetul foarte lustruit

aluneca puţin cu fiecare trecere a ei. Nu mult, foarte puţin. Atît de puţin încît, concentrată cum era, nu avea cum să sesizeze acest amănunt.

Ce s-ar întîmpla dacă covorul ar aluneca de-a binelea ? Chiar în momentul în care ea se afla doar cu un picior pe el ? Ar cădea ? În ce direcţie ? Unde s-ar lovi ? Şi cît de tare ? S-ar putea să se lovească la cap ? Eventual chiar de grătarul de fier ?

Vise. Vise frumoase. Capul lui Fern zăcînd într-o baltă de sînge. Şi dincolo de asta... libertatea. Dacă ar fi în stare să se aplece puţin şi să tragă puţin covorul la momentul potrivit...

„Willis !"

„Da..." înghiţi cu greu.

„Ce, da ?"

„Da, draga mea". Cuvintele îl înecară.

„Willis, vino aici."

Stătea nemişcată, într-o parte a căminului, cu ambele picioare pe parchetul strălucitor şi îi făcea semn să traverseze covorul.

„Willis, vino încoace."

Privindu-i mîinile văzu cum i se transformă în pumni. Frica de ea avusese întotdeauna o cauză fizică, dar acum ea primea o nouă dimensiune. Pumnii ei erau pregătiţi să-l lovească.

„Willis !".

Ei bine, nu va permite să fie lovit. Suferise destule umilinţe, dar pînă aici. Nu admitea să fie bătut. Şi mai ales de o femeie.

Începu să se retragă cînd ea făcu prima mişcare. Sări ca un tigru spre el cu pumnii ridicaţi. Şi acela fu momentul. Piciorul ei atinse covorul care alunecă precum o bucată de săpun pe faianţa udă. Picioarele o luară în sus şi capul i se izbi cu o repeziciune ameţitoare de grătarul de fier.

Iat-o. O privelişte încîntătoare. Cu capul într-o baltă de sînge. Şi ce era mai drăguţ, fusese un accident şi el nu trebuise să facă o crimă.

Atunci auzi loviturile în uşă şi vocea Sarei. „Willis, dă-mi drumul înăuntru. Am venit să te salvez."

Imaginea se schimbă. Acum Sara. Cu braţele ei grase, cu obrajii ei umflaţi şi cu buzele ei groase. Ca Stella. Ca toate acele femei ale căror nume nu şi le mai amintea.

Nu ezită nici o clipă. Hotărîrea fu rapidă şi execuţia planului sigură şi practică. Trebuia să mute corpul lui Fern pentru a-l îndepărta de grătar. Avu puterea necesară. După ce trase corpul scoase batista şi curăţi grătarul de sînge. Se murdări puţin dar asta nu deranja. Apoi luă vătraiul şi-i înmuie capătul în sîngele lui Fern.

„Willis, dă-mi drumul !", se auzi vocea Sarei.

Se duse la uşă cu vătraiul în mînă. Îl avea în mînă cînd deschise uşa şi dădu de faţa uluită a Sarei.

Săraca. Arăta de-a dreptul comic. Mai ales felul în care se uită la vătrai şi apoi peste umărul lui în cameră, spre cămin şi la ceea ce se afla în faţa acestuia.

„Crimă !". Începu să urle şi o luă la goană. „Crimă ! Ajutor, poliţia !".

O lăsă să plece. Rămase în uşă aşteptînd...

Uşa se deschise şi gardianul cărunt spuse : „Paznicul doreşte să vă vadă."

Willis Mack se ridică ţeapăn de pe scaun şi intră în birou. Se opri aşteptînd să fie invitat să ia loc.

Nu fu invitat. Paznicul îşi ridică faţa de buldog ca să-i arunce o privire neprietenoasă. „Eşti Willis Mack ?" începu.

„Da, domnule."

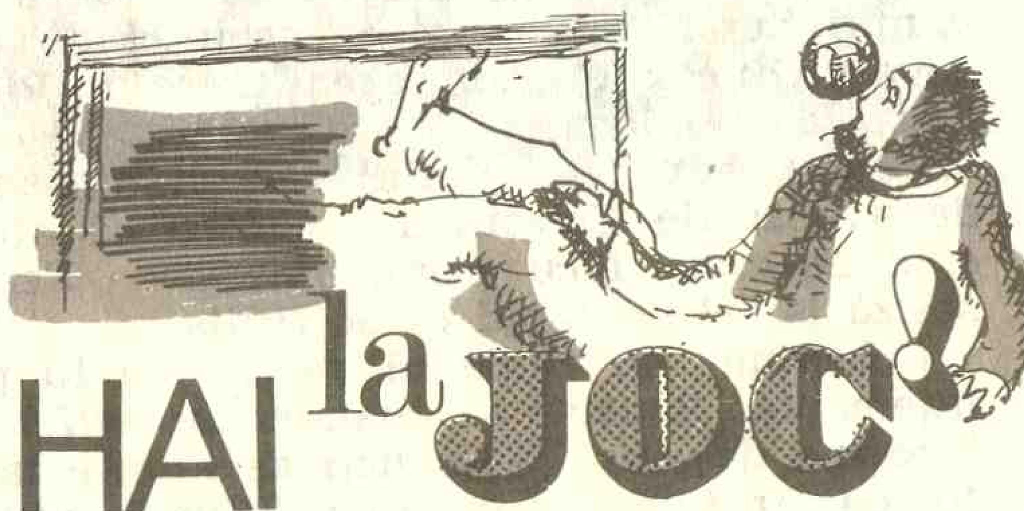
„Ţi-ai omorît soţia, ha ?".

„Exact, domnule."

„Sentinţa este de nouăzeci şi nouă de ani, e clar ?".

„Foarte clar, domnule", răspunse Willis şi zîmbi. „Acum am patruzeci şi unu de ani. Presupun că pot să mă bazez pe faptul că-mi voi petrece restul vieţii în închisoare, nu-i aşa ?".

Traducere şi adaptare de
Adriana Cârcu

ORIZONTAL : 1) Afară din joc — Limite de joc. **2)** Cei mai buni într-o echipă — Cavaler al fluierului. **3)** A şuta — Unu şi una ! **4)** Postav gros — A pune un stop — Un coechipier la cap ! **5)** Ei sînt ispăşitorii — Expediată pe dreapta ! — Bun pe tuşă. **6)** Aer de sportiv autentic — Oprirea mingii cu o oarecare tehnică. **7)** Ene ! — Mai aproape decît tricoul (pl.) **8)** A intra la luptă corp la corp — În porţi ! **9)** Jurist francez — Trimiterea balonului către poartă. **10)** Prima parte a campionatului — Cel mai bun din unsprezece. **11)** Apărută brusc — A sta (vorba vine !) în poartă.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	O	F	S	A	I	A	■	T	U	S	E
2	L	O	T	■	A	R	B	I	T	R	U
3	■	T	R	A	G	E	■	U	A	■	T
4	A	B	A	■	O	P	R	I	■	C	O
5	T	A	P	I	■	T	A	■	V	A	R
6	A	L	U	R	A	■	S	T	O	P	■
7	C	■	N	E	■	P	I	E	I	■	A
8	A	N	G	A	J	A	■	R	■	O	R
9	M	O	E	L	■	S	U	T	A	R	E
10	I	U	R	■	C	A	P	I	T	A	N
11	I	V	I	T	A	■	A	P	A	R	A

VERTICAL : 1) De la colţ ! — Oameni cu simţul porţii. **2)** Jocul... jocului de faţă — Ca scos din cutie. **3)** Treceri prin zid. **4)** Nu e adevărat. **5)** Un mare intrigant — Cap la cap ! **6)** Un picior folosit cam cu prioritate — Trimiterea mingii cu adresă. **7)** Plini — Hopa. **8)** A fluiera — Fentă (fig.). **9)** Echipa arădanilor — A vrea — La un balon oarecare. **10)** Ser ! — Necesar în toate execuţiile (la propriu şi la figurat) — Program cu ceasul în mînă. **11)** Cel cu golul — Terenul propriu-zis.

hiar dacă nu poartă căciulă, iţari şi opinci, orice turist român ce vine pentru prima oară la Roma cred că încearcă în faţa Columnei lui Traian aceleaşi sentimente pe care trebuie să le fi avut cîndva, aici, şi badea Cârţan, ţăranul pedestru coborît din Dacia. Emoţie şi mîndrie, deoarece nu poţi scăpa de senzaţia că te afli în faţa certificatului de naştere al poporului tău, făcut sul şi ridicat în piatră într-un loc căruia nu degeaba i se spune Cetatea Eternă. ● Nici un alt oraş din lume nu avea şi nu are în memoria mea afectivă mai multe reprezentări, mai multe „straturi" imagistice : e, mai întîi, Roma romană, cu Columna, cu Collosseum-ul, cu Via Appia etc. etc., apoi Roma Şcolii Ardelene, cu colegiul De Propaganda Fide din Piazza di Spagna unde Şincai a început să-şi umple legendara sa desagă, apoi Roma Vaticanului şi în sfîrşit Roma filmului : cea neorealistă a lui Rossellini **(Roma, oraş deschis, Paisà)**, De Sica **(Hoţii de biciclete, Umberto D)**, cea psihologică a lui Antonioni **(Eclipsa)** sau poematic-ironică a lui Fellini **(Roma)**. Aveam să mă conving repede că mai există o Romă, una mult mai „contemporană", cînd parcîndu-mi într-o dimineaţă maşina lîngă Poarta Sfînta Ana, mi-am descoperit după o jumătate de oră portbagajul gol-goluţ. Dispăruse pînă şi roata de rezervă. Probabil că văzînd marca „Dacia", **gli ladri** (lotrii) romani s-au gîndit că pînă la retragerea aureliană nu se luase destul de la nord de Dunăre... ● Lîngă Fontana di Trevi am văzut un cerşetor ce ţinea în faţa lui un carton mare pe care scria : „Vă rog, daţi-mi 10 lire" în nu mai puţin de douăzeci şi şase de limbi. Turiştii se opreau şi, curioşi, îşi căutau pe carton idiomul naţional. Nu era unul să nu lase în pălărie infima sumă, flatat că omul i se adresa pe limba lui. M-am uitat şi eu şi-am găsit formula şi în română ; ba încă inventivul cerşetor respectase şi ortografia, scriind corect, cu liniuţă, „daţi-mi". I-am dat. ● Am refuzat în prima mea zi romană să iau în mînă vreun ghid. Voiam pur şi simplu să mă plimb la întîmplare, să simt pulsul străzii, să vegetez într-o **pizzeria** obscură uitîndu-mă la oameni cu un pahar de Chianti ieftin în faţă. N-am reuşit ; apucînd-o pe o străduţă oarecare ce dă în Via Cavour, m-am uitat în treacăt prin uşa deschisă a unei biserici pustii şi-am zărit înăuntru o statuie de marmură. Voiam să trec mai departe, cînd poziţia personajului înfăţişat pe care-l vedeam de la depărtare a trezit în mine amintirea unei imagini ştiute. M-am apropiat şi deodată mi-am dat seama că mă aflu în faţa lui Moise, teribilul Moise al lui Michelangelo. La Roma, capodoperele sau, mă rog, lucrurile istorice ori numai „celebre" te trag de mînecă din doi în doi paşi. ● Şi fiindcă veni vorba de Michelangelo, după ce vezi **Pietà** (care a îndurat în mai 1972 atacul vandal, cu un ciocan, al unui fanatic religios şi şi-a recăpătat înfăţişarea numai după o operaţie de chirurgie estetică în piatră,

ROMA *oraş de-scris*

durînd opt luni) şi mai ales frescele din Capela Sixtină, ai mai mult decît un sentiment de admiraţie ; ai o senzaţie de copleşire. Aproape că începi să înţelegi iritarea lui Brâncuşi care cînd auzea de sculptura lui Michelangelo, exclama : „C'est du bifteck !" O astfel de măreţie nu putea naşte decît o asemenea negare. ● Cred că foarte puţini din cei ce păşesc astăzi hotarul minusculului stat papal mai au cu adevărat ceea ce se cheamă sentiment religios. Pentru majoritatea, Vaticanul e un muzeu — extraordinar, e drept, dar numai atît. În timpul fastuoaselor slujbe, se fotografiază, ca să zic aşa, ca-n codru, iar americance bătrîne, strident oxigenate, întreabă mereu „Which is the Pope ?" (Care-i Papa ?) Din perspectiva lor suveranul pontif e un soi de animal exotic, alb, ce iese rar din bîrlogul său sfînt, pentru a se lăsa atins de mîinile curioase, uşor amuzate ale mulţimii laice. ● Locuitorii „capitalei lumii", cum le place lor să-şi numească oraşul, au un foarte puternic sentiment de înrudire cu noi românii, considerîndu-ne nişte fraţi, mezinii marii familii romane. Signor Francesco Casaroli, proprietarul unui mic bar pe Via Wagner, unde obişnuiam să-mi iau dejunul, nu mă lăsa niciodată să plătesc decît două din cele trei beri pe care mi le aducea, una fiind „cinstea" sa. E drept că de fiecare dată, la insistenţele sale, trebuia să consum nu una, nici două, ci exact trei sticle. ● Ilie Năstase, Nadia Comăneci, Steaua Bucureşti, Gerovitalul şi, în unele cazuri, „il litorale romeno", iată subiectele cu care poţi începe, purta şi sfîrşi o conversaţie interesantă cu cetăţeanul roman simplu. ● Cei mai exuberanţi şomeri din lume sînt, fără îndoială, la Roma. Am cunoscut mai mulţi, dintre care unul, Mario, de douăzeci şi patru de ani, concediat de la o sucursală a firmei „Iveco", mi s-a părut a exprima perfect esenţa psihologiei romane în problemă. L-am întrebat dacă nu-l îngrijorează viitorul. Mi-a răspuns : „Ba da, dar una e să fii şomer la Roma, alta e să fii şomer la Londra". Şi-a adăugat imediat : „Nu vreţi să vă arăt Capitoliul ? Vă costă numai 200 de lire". ● Luptelor de gladiatori de altădată le-au luat locul meciurile de fotbal. Derbiurile Roma—Juventus, Roma—Internazionale, Roma—Napoli, Roma — etc. etc. consumă pasiuni inimaginabile. „Il calcio" este cea mai mare piaţă de desfacere pentru „gladiatorii" străini veniţi de pretutindeni, atraşi de sarabanda milioanelor de lire puse în joc. Nu Ungaretti, nu Montale, nu Umberto Eco, nu Buzzatti sînt numele pe care le ştie şcolarul italian, ci Platini, Briegel, Wilkins, Cerezo, Elkjaer Larsen, Laudrup, Falcao, Zico, Rummenige, Boniek... Celebrul regizor de film Michelangelo Antonioni se plînge că în ultimul timp e întrebat tot mai des dacă nu cumva e rudă cu tizul său de la Fiorentina... ● Noaptea, Roma exercită o fascinaţie aparte, alta decît cea pe care am resimţit-o în mondenul şi feericul Paris. Nici aici nu lipsesc luminile (fiecare vestigiu antic are garda sa de reflectoare), însă plimbarea nocturnă, de unul singur, după ce agitaţia străzii, forfota americano-suedezo-japoneză s-a potolit, capătă ceva misterios, tulburător, de parcă, dînd ocol Collosseum-ului, ai putea zări la cîţiva paşi înaintea ta, strecurîndu-se într-o firidă, fantoma unui împărat. Singurul lucru ce-ţi mai întrerupe visarea este formula „Signore, le posso accompagnare ?" rostită din umbra venerabilelor ziduri de foste, superbe vestale. „Resta per un'altra volta", spui tu politicos, zîmbind, ştiind prea bine că s-ar putea să nu mai ai niciodată prilejul cu pricina.

Ioan Groşan

O vedetă care a dedicat un şlagăr faimos italienilor este Toto Cutugno. Născut la 7 iulie 1947 el absolvă Conservatorul Lucca şi se dedică în exclusivitate muzicii. Cîntăreţ şi compozitor deopotrivă de inspirat, Cutugno se pare că a atins deja faima lui Adriano Celentano.

DUMITRU FĂRCAŞ:

„Nu eu am ales taragotul, el m-a ales pe mine"...

Vom povesti, în cele de mai jos, cum a ajuns un ţăran român din Transilvania un super-star, cum îl numesc ziarele, revistele şi posturile de radio-televiziune din numeroase ţări unde a fost invitat să cînte de-a lungul anilor. Noi îl vom numi simplu, artist sau, dacă vreţi, Domnul Taragot, date fiind virtuţile acestui personaj, unic în felul său şi în breasla lui. Adjectivele au fost demult epuizate (ori demonetizate) prin întrebuinţare neîntreruptă, dusă uneori pînă la saţietate : mare maestru al instrumentului la care cîntă, magician al sonurilor, monstru sacru al muzicii populare, ambasador al folclorului etc. Vom prefera, de aceea, să ignorăm adjectivele şi atributele din dicţionare, spre a putea, în schimb, revela cititorului — fără „flori de stil" — faptele acestui artist autentic, scenariul vieţii şi muncii lui exemplare, isprăvile lui de cîntec şi păţaniile pline de tîlc care le-a traversat. Un „film", deci, fără artificii, butaforie, trucaje, suspans şi cascadori ; un film „scris" cu colţul inimii. Un film despre un om şi instrumentul miraculos de cîntat al acestuia. Cum personajul nostru este vesel, spontan, imprevizibil, pus pe şotii, povestea noastră nu-i va urmări viaţa în succesiune cronologică ; vom scoate „secvenţele" noastre la întîmplare, ca dintr-o pălărie de prestidigitator cum, în bună măsură, este şi eroul nostru.

● Ce-i taragotul ? Cuvîntul TARAGOT a trebuit să fie adoptat de mai multe limbi din lumea de azi, nu prin determinare şi descriere definiţională, prin preluarea **tale quale** a termenului românesc. Dicţionarele nu dau o definiţie, oricare ar fi aceasta e incompletă, riscată. N-avem încotro, trebuie să-l întrebăm pe „vinovat" :

„Şi totuşi, ce-i **taragotul ?"**

„Taragotul nu-i nici clarinet, nici saxofon, nici corn englez, nici oboi ; taragotul este din toate acestea cîte puţin şi încă **ceva** pe deasupra".

„Este o definiţie ?"

„Eu nu dau definiţii, eu cînt. Ceea ce ştiu este că dacă acest instrument ar fi fost cunoscut în urmă cu circa 200 de ani, ar fi fost utilizat negreşit în celebrul solo corn din Pastorala beethoveniană".

„Ce te face să crezi ? De unde această siguranţă ?" întreb.

„Sonurile acestui instrument bizar şi romantic (**şi obraznic**), susţin beethovenologii, ating în chip ideal cota emoţională şi incantaţia divină sugerate de Marele Mag"

● Despre succese, public, săli de spectacole şi Benny Goutman. Succesul este, ştie-se, elixir sau otravă, depinde de cel căruia i se administrează. Sînt, aşadar, îndreptăţit să întreb :

„Ce ai dăruit publicului ?".

„N-am dăruit nimic publicului dacă nu m-am dăruit pe mine"

„O bună parte din viaţă ţi-o petreci pe scenă. Sala de spectacol a devenit, îmi închipui, o formă a existenţei tale. Ce-i sala de spectacol ? Ce simţi cînd urci acolo ?"

„Sala de spectacol este o scoică de rezonanţă, este auzul meu îndreptat spre lume, modul cotidian de a mă pune de acord, în consonanţă cu **vocea** planetei, cu sentimentele oamenilor — opinează interlocutorul meu. — Artistul care nu se contopeşte cu sala de spectacol pînă la depersonalizare, ratează tonalitatea optimă, cîntă fals. Multe, foarte multe săli de spectacol îmi confirmă această credinţă, fiind înscrise ca pe un răboj în existenţa mea de om şi artist, sînt tezaurele mele de energie şi creaţie, rampe de lansare către noi frontiere de cunoaştere prin cîntec".

Şi îmi evocă cîteva. În China a cîntat într-o sală cu 10 000 de oameni. În teatre din Lausanne sau Hamburg s-au racordat ritmurilor emise de el bătăile de inimă a 6 000 de spectatori. În Canada a fost invitatul coloniei române unde trăiesc 150 000 de bucovineni stabiliţi acolo înainte de primul război mondial ; doar în trei zile, în sala clubului **Bucovina** l-au audiat 25 000 de români. În ţară cîntă frecvent pe stadioane şi în amfiteatrele naturale ale munţilor Carpaţi, în faţa a zeci de mii de concetăţeni, împătimaţi şi îndătinaţi întru dor.

„Vezi vreo legătură între conceptul (intraductibil) **dor** şi taragot ?" întreb.

„Fără îndoială. Taragotul exprimă foarte exact o stare nostalgică, de inperceptibilă trecere din melancolie la voie bună. Toate sentimentele omeneşti au fost zidite în taragot, care este îngemănarea surîsului şi lacrimei neamului nostru, taină venind din străvechime şi curgînd în veşnicie. Trebuie doar să ştii să le eliberezi din sacra închisoare, cu mintea, cu inima, cu respiraţia, cu degetele".

„Ţi se spune ades Benny Goutman al României".

„Mai exact, Dumitru Fărcaş".

Să-l acuz de orgoliu ? Nicidecum. E cota valorii, mîndria de a fi inconfundabil, unic, nepereche.

● Izvoarele.

„De unde vii dumneata, Dumitru Fărcaş ?"

„Eu vin din pămînt, din muzică. Inima e pămîntul muzicii şi muzica se naşte negreşit din inimă, ca apoi s-o caute pe aceasta, unicul ei liman unde trăieşte, exultă şi se stinge cîntecul", îmi răspunde abrupt, furat de metaforă, după care îmi oferă cîteva informaţii despre baştină, arborele genealogic şi izvoarele îndeletnicirii sale, rezumabile astfel.

Dumitru Fărcaş descinde din leagănul mitologic al României, Maramureş, din satul Groşi, nume ce derivă de la „fagii groşi" ai pădurilor seculare cu care se învecinează. Personajul nostru este pe măsura baştinii sale : gros-vînjos (precum stejarul), lat în spete, pieptos, ochi rîzăreţi-albaştri, faţa mereu surîzătoare, sfielnic dar mărinimos şi spontan, de o copleşitoare comunicativitate, cînd afectuos, cînd intempestiv, ins în care coexistă izbucnirile abrupte şi tăcerile pline de tîlc ale maramureşeanului, însă totdeauna năvalnic la suflet, o adevărată forţă a naturii, ca să rezum aceste linii de portret. Acasă, în vatra lui, i se spune Mitru Mării lui Gheorghe a lui Ionu Chichişenii, nume imposibil de pronunţat ori de reţinut, dar în care răzbat parfumul şi tonalităţile secrete, ancestrale. Tatăl său, Gheorghe, a cîntat la taragot pe la începutul secolului. Fraţii săi, Simion şi Vasile, au fost de asemeni rapsozi. O familie dăruită cîntecului. Nu-i de mirare, deci, că taragotul a devenit pentru Dumitru Fărcaş moştenire şi linie de destin. Da, este o scumpă moştenire acel instrument, vechi de peste 120 de ani, veritabilă relicvă a genului, pe care îl păstrează cu sfinţenie : este totemul, **portbonheur**-ul marelui artist. Rămînînd orfan de tată la vîrsta de şapte ani, taragotul va împrumuta strigătul inimii lui de a învinge însingurarea, asprimile vieţii, de a deveni un om bine înfipt în solul ţării lui. Frecventează şcoala de muzică din Cluj-Napoca, apoi studiază oboiul la conservatorul „Gheorghe Dima" din acelaşi oraş (nu există catedră de taragot în nici un conservator din lume !) şi, în sfîrşit, tot acolo, credincioş baştinii sale transilvane, devine solist şi şef de orchestră al ansamblului „Mărţişorul" al Casei de cultură a studenţilor, formaţie pe care o conduce de peste douăzeci de ani. O existenţă simplă, clară, tăiată pe verticală, leală universului care l-a produs, propulsîndu-l în auzul lumii. Fiind

şef de promoţie, putea opta lesne pentru capitala ţării, unde avea de ales între patru posturi „tentante". A preferat craşul său şi formaţia de muzică a centrului universitar unde a studiat: în acest răstimp au trecut proba de... muzică din „Mărţişorul" cam 1 500 de studenţi (circa 80 anual), sub şefia de orchestră a lui Dumitru Fărcaş. Lesne de înţeles că, măcar o parte dintre aceştia, au împrumutat ceva din conştiinţa şi „focul" acestuia, purtînd la scara întregii Românii solia sacră a artei populare a profesorului lor. Transcriu o profesiune de credinţă a acestuia:

„Un cîntec vechi şi autentic găseşti direct la sursă, în satele îndepărtate, răsfirate în relieful montan, unde se ajunge mai greu. Mie îmi place să merg mereu în satele cele mai ascunse în subsiuoara Carpaţilor, unde există cîntecul în starea lui pură, în tradiţii care nu se mai ştiu şi care merită a fi aduse la lumină în forma lor crudă şi tulburătoare".

„Cît de mult preţuieşti, cît de mult iubeşti muzica populară?"

„Atît de mult încît mă şi întreb şi mă minunez de ce pui o asemenea întrebare".

● Pe drumurile lumii, recoltînd lauri, premii şi... dorul de Acasă.

De prisos să vă spun că Dumitru Fărcaş este (de voie, de nevoie) veşnic peregrinul, un hoinar mapamondic cum rar se întîmplă, un răsfăţat şi un „blestemat" al călătoriilor. O geantă de spate cu două despărţituri este mereu gata de drum: în prima despărţitură este aşezat taragotul, în cea de a doua pijamaua. Artistul călătoreşte îndeobşte cu acest bagaj (material) sumar; adevărata lui „încărcătură" este de ordin melodic şi spiritual: da, inima lui mare şi memoria sa fabuloasă cară în lume o veritabilă enciclopedie a cîntecului românesc. De acest „bagaj" are el grijă să fie complet, semnificativ, fără cusur. Temele repertoriului său, probate şi decantate pe scenele lumii, sînt preponderent izvorîte din zonele etnicului, configurează tabloul moral-psihologic al românilor. **Hora Unirii, Deşteaptă-te române!, Cîntecele Iancului, Balada lui Pinte-Haiduc.** Laimotivul baştinei lui maramureşene guvernează, lesne de înţeles, cîntecele vechi-străvechi ale acestui rapsod popular: **Horea lungă de pe Mara, De sărit, Bărbătescul din Nănaşti, Tropotita din Botiza, La împletit cununa, Cusutul steagului de nuntă, Sîrbe, Bărbuncuri** ş.a.m.d. Care-i răsplata acestui efort? La nici un festival internaţional la care a luat parte nu a dobîndit vreodată premiul II; nici el, nici orchestra! Recolta lui Dumitru Fărcaş o formează, desigur, aplauzele, laurii, premiile, ecoul de presă şi încă ceva: redeşteptarea gustului public pentru valorile melodice primordiale ale românilor (pe care multe naţii le-au pierdut, le-au uitat, sub galopul civilizatoriu pe care l-au parcurs). Argumente semnificative ale acestui demers sînt: „Discul de aur" decernat de Academia franceză, la Dijon (1972), căruia i s-au asociat „Ciorchinele de aur" al celei de a 27-a ediţie a sărbătorilor internaţionale ale viţei de vie şi Medalionul aurarilor din acest oraş „Prix du meilleur chef d'orchestre". Este o recoltă „excelsior" obţinută în confruntarea dură cu formaţii din 36 de ţări şi un juriu format din 84 de personalităţi muzicale. Un turneu european, în opt ţări, a încununat acest triumf: Austria, Elveţia, Franţa, Italia, Ungaria, Olanda, Iugoslavia.

Turneele, oricît de lungi, de magnifice, de fastuoase se termină (cum e firesc) ACASĂ. Asemeni lui Anteu, artistul revine pe pămîntul din care a descins, din care îşi soarbe puterile, în ţara care l-a hrănit la sîn, înavuţindu-l pentru marea călătorie. În cazul lui Dumitru Fărcaş, revenirea în Ithaca, acest „acasă", îmbracă un sens aparte, de o familiaritate şi o tulburătoare concreteţe: chipul mamei lui Maria, ţărancă română de 82 de ani, văduvă de peste patru decenii. O venerează ca pe o sfîntă. Ei îi închină toate succesele. Ori de cîte ori are putinţă, îi oferă loja de onoare a teatrelor unde concertează, să se simtă prinţesă, cum o consideră fiul ei. Un recent film difuzat de televiziunea română se sprijină pe acest stîlp de lumină, bine instalat în forul lăuntric al românilor, în gena lor ancestrală: iubirea de mamă, iubirea de părinţi.

● Testament artistic.

Întreb, ca orice intrus:

„E greu să cînţi la taragot?"

„E ca o respiraţie normală, atunci cînd ţi-e dragă viaţa şi cînd cerul e curat şi parfumat, ca în vîrf de munte — îmi cade în auz răspunsul lui Dumitru Fărcaş, care adaugă numaidecît: — Cu condiţia să fi străbătut urcuşul, pe brînci, pînă în acel vîrf de munte".

Preţurile acelui urcuş: salahorie, rigoare, persuasiune, sacrificiu, moralitate. Etica profesiei în cinci puncte. Sînt învăţăminte care nu se dobîndesc în conservator. Se dobîndesc în „cei şapte ani de acasă", de la părinţi şi, desigur, de la părinţii spirituali. Dumitru Fărcaş a avut un părinte spiritual pe măsură: Maria Tănase. Transcriu din ultima scrisoare a Mariei Tănase adresată lui Dumitru Fărcaş, pe atunci student anul I la conservator (7 august 1962). Iată cum sună acest veritabil testament artistic comunicat (din Bucureşti, str. Popa Nan 32) de către marea Doamnă a cîntecului românesc, către ucenicul ei, Dumitru Fărcaş, din Maramureş (str. Plugarilor 42, Baia Mare):

...„Vei pleca în turnee şi vei cîştiga foarte mulţi bani. Dar banii, arză-i focu', nu contează, aşa cum nu contează cît cînţi şi ce cînţi. Căci dacă eşti artist şi nu presupus, tot sărac vei muri. Mi-ai povestit că munceşti mult şi eşti ambiţios. Eşti ambiţios să parvii sau eşti ambiţios ca să rămîi artist? Nu-mi dau seama dacă, Doamne fereşte, nu eşti dintre aceia care, înainte de a începe să umble, îşi iau boii lui Dumnezeu în cap. Vreau să te feresc să dai piept cu zidul gros al nechemaţilor care au ajuns mari cîştigători de poziţii în artă numai şi numai fiindcă artiştii mari nu se ajută între ei..."

Ea, Maria Tănase, l-a ajutat la timp pe Dumitru Fărcaş, povăţuindu-l să fie om moral, integru şi artist autentic. Acesta, la rîndu-i, ajută pe alţi tineri care vin din urmă, mînaţi de forţa misterioasă a talentului înnăscut (şi nu făcut), de taina care însoţeşte viaţa şi munca artistului. Iată cum sugerează poetul Nichita Stănescu această taină într-o poezie-dialog, ţîşnită spontan, la o reuniune publică, poezie pe care o transcriu:

„Domnule de tot Fărcaşu / şi Ploieştii, chiar şi Iaşu' / au venit să se-mbăieze / cu caprele tale breze / ale muzicii ce-o spui / chiar de-aicea din Gutîi / şi cu dînsa ne-nlemneşti / brazi în Munţii-Apuseneşti. / Nu ai minte, ci ai şa / căci te călăreşte ea, / taina aia doar a ta. / Căci Moldova am sfîrşit, / Muntenii am pustiit, / Dobrogele le-am pierit, / de nu ai descălecare / din Carpaţi spre altă zare / doar pe inima ce doare".

● Hoţii „taragotului fermecat" şi amiaza vieţii artistului. Da, destinul — de atîtea ori sinuos al personajului nostru — a vrut să aibă în panoplia sa şi un furt, semnalat cu surpriză şi emoţie de presa timpului (joi, 15 aprilie 1982): derbedeii Mircea Andronic şi Didel Rîpă au furat taragotul lui Dumitru Fărcaş, sperînd, neisprăviţii, că îşi însuşesc astfel şi geniul acestuia. Totală deziluzie! În mîna noilor stăpîni, „taragotul fermecat" devenise o trompetă banală, cu răget măgăresc. Dumnezeul muzicii s-a răzbunat pe răufăcători, pedepsindu-le fărădelegea cum se cuvine. Demersurile miliţiei, la scară naţională, pentru a recupera acel „stradivarius" din lumea instrumentelor de suflat au fost urmărite cu sufletul la gură de opinia publică. Singurul ins detaşat, despovărat de griji, de un calm olimpian şi aproape amuzat de bizarerie, a fost păgubitul.

Îl întreb intrigat:

„De unde acest calm de-a dreptul sfidător?"

„Simplu: nu eu am ales taragotul, el m-a ales pe mine şi l-am servit cu credinţă. Chiar în absenţa lui, eu nu încetam să cînt, din interior, fără instrumentul material. În consecinţă, el, taragotul, trebuia să se întoarcă la mine. N-aveam îndoieli. Unui artist nu-i poţi fura nimic. Aşteptam, deci, jucăria cu calm şi voluptate nouă".

„Eşti în amiaza vieţii, matur, deplin rodit, în pridvorul de aur al celor 50 de ani pe care îi împlineşti curînd. Ce îţi doreşti ca artist şi ca om la această vîrstă de plenitudine?" vreau să aflu.

„Să am respiraţia întreagă, cugetul nepătat, mintea limpede şi prospeţime în degete", îmi răspunde Dumitru Fărcaş dintr-o respiraţie.

La ora cînd aştern aceste rînduri Domnul Taragot se află în Statele Unite ale Americii, vizită despre care telex-urile transmit comunicate fierbinţi: **„Taifunul Taragot** bîntuie, la ora de faţă, coastele Floridei, la Miami Beach, în Carnegie Hall, răvăşind spiritele şi sentimentele americanilor etc. etc"...

Un cîntec viguros străbate lumea.

(1 iunie 1987) **Pop Simion**

Longevitate

Odată un medic i-a spus lui Marc Chagall:

— În calitate de cunoscător al anatomiei omului, vă asigur că din punct de vedere medical oamenii pe care-i desenaţi dumneavoastră trezesc nedumeriri.

— Posibil — i-a răspuns celebrul pictor — dar vă asigur că oamenii mei vor trăi mai mult decît pacienţii dvs.

Cultură ereditară

Privitor la biblioteca impresionantă a tatălui său, Ion Iancovescu avea obiceiul să remarce: „Am văzut lumina zilei între patru mii de volume. Citite şi asimilate toate de tatăl meu, încît uneori am impresia că sînt cult prin naştere; mi se întîmplă destul de des să ştiu lucruri pe care nu le-am învăţat! Ei bine! Sînt convins că aşa cum se transmite oftica, aşa se transmite şi cultura".

Bal de binefacere

La un bal de binefacere la care fusese invitat şi Tony Bulandra, s-a observat la un moment dat că toată seara frumosul actor nu dansase decît cu doamne mai urîţele şi mai ...în vîrstişoară. Întrebat discret în legătură cu motivul preferinţelor sale constante în această direcţie, Tony, se pare că a răspuns amuzat:

— Păi, nu e bal de binefacere?!?!

Că veni vorba

La o repetiţie la Maison de l'Oeuvre, teatrul lui Lugné-Poe Elvira Popescu a vărsat o sticlă de cerneală, pătînd un covor. Lugné-Poe (proverbial pentru zgîrcenia lui) nu ştia cum să le pună la socoteală covorul. La despărţire a găsit prilejul: „Dragii mei, sînt fericit că v-am acordat ospitalitate; reprezentaţiile dumneavoastră au fost fără pată, afară de pata de pe covorul acesta, care mă costă o mie de franci".

Cum se scrie mai bine

Tennessee Williams era asaltat într-o perioadă de reporteri şi jurnalişti, cu tot felul de întrebări, unele chiar indiscrete. Un începător îi puse odată şi clasica întrebare, căreia cu greu i se poate găsi un răspuns rezonabil:

— Maestre, spuneţi-mi, cum se scrie mai bine?

La care dramaturgul a oftat adînc şi a zis:

— Cel mai bine este desigur de la stînga la dreapta, şi dacă condiţiile permit, stînd pe scaun.

EU NU ȘTIU SĂ JOC ȘAH

Marele prozator M. Sadoveanu, un mare iubitor al șahului și, se pare, că jucător de mare forță, a sintetizat într-un decalog savuros poruncile ce le are de săvîrșit chibițul :

1. Să tacă ;
2. Gesturi să nu facă ;
3. Orice sfat să lase ;
4. Să n-atingă piese ;
5. Să nu fredoneze ;
6. Să n-aprecieze ;
7. Să nu facă glume ;
8. Să nu ne afume ;
9. Să nu facă semn ;
10. Să fie de lemn !

Doi dintre bunii mei prieteni, împătimiți de jocul cu 64 de pătrate și 32 de „lemne", disputau aproape zilnic cîteva partide. Echilibrul se păstra aproape perfect, căci amatorii fiind, nici unul dintre ei nu avea curiozitatea și curajul de a face un pas spre mai bine, adică să consulte cîteva reviste de specialitate sau măcar să se consulte cu vreun prieten mai bun cunoscător al acestui sport al minții.

Totul mergea bine, azi cîștiga Nelu, mîine Tică. Aveau și disponibilitatea sufletească să comenteze la sfîrșit partidele pe care le jucaseră, se și amuzau cînd unul dintre ei constata ce mutare catastrofală reușise să facă. La un moment dat partida era pierdută clar de cel ce greșise, dar imediat virtualul cîștigător gafa lamentabil și partida se relansa. Zile și chiar nopți cei 2 prieteni ai mei „mutau lemne" într-o atmosferă de perfectă sportivitate și-și scuzau unul altuia greșelile comise. Totul pînă într-o zi cînd a apărut în chioșcuri „Almanahul de șah pe anul 1985" editat de Uniunea Scriitorilor.

L-au cumpărat amîndoi și în taină fiecare l-a citit și recitit de cîteva ori.

Era într-adevăr primul număr. Un număr foarte reușit de almanah șahist. Cuprindea tot felul de lucruri interesante. Interviuri, istoric și, mai ales, multe partide jucate și comentate de jucători celebri.

Întîmplarea fericită pentru mine a fost să asist la prima lor rundă după așa-zisa punere la punct a „factorului teoretic" cum zicea Nelu. Din clipa în care s-au făcut primele mutări rolul așa de ingrat al chibițului mi-a revenit mie.

Am încercat să-mi fac datoria ca și altă dată, dar privirile pline de reproș ale celor 2 competitori m-au pus pe gînduri. La următoarea mea intervenție, bineînțeles neavenită, Tică m-a privit cu o superioritate distrugătoare și m-a întrebat :

— Ai citit „Almanahul șahist 1985" ?

— Nu, am răspuns oarecum rușinat.

— Păi te rog din clipa asta să faci ce-a zis Sadoveanu și mi-a dat spre citire „Almanahul șahist 1985" la pagina 11 — citește, reține, meditează și vorbim după ce terminăm prima partidă. Te rog !

Zis și făcut, am citit și ei au jucat prima partidă. Totul decurgea normal pînă cînd Nelu așezînd ultimele piese i-a zis printre dinți lui Tică :

— Ți-am oferit varianta pionului otrăvit și ai mușcat din ea mai dihai ca un șalău la undiță.

— Nu-i adevărat ! a ripostat energic Tică, m-am apărat așa cum a indicat Fischer, dar după aia ai jucat nu știu ce prostie și m-ai scos din partidă.

— Stimabile, matale faci confuzie ! eu nu am jucat „nu știu ce prostie" eu am dat răspunsul lui Korcinoi din partida cu Liuboievici din 1960 de la Porto Alegre.

— Păi da, tu ai dreptate în felul tău dar nu ai citit erata.

— Ce erată ?

— Erata almanahului.

— Păi almanahul nu avea nici o erată.

— Păi nu avea că ea a apărut în revista „Ramuri" de la Craiova, în numărul din august, că erau redactorii plecați în concediu și nu aveau materiale de publicat, dar numărul trebuia să apară.

— Și au publicat și erata ?

— Da, redactată de portarul de la „Ramuri", că el rămăsese singur la redacție fiindcă a avut concediu în decembrie cînd a tăiat porcul.

— Bine dar și tu ai gafat teribil cu nebunul la d 3. Cu erată sau fără erată, tot prostie a fost.

— Da, ai dreptate aia a fost o greșală gravă dar m-am luat după Capablanca în partida de la Buenos Aires cu Northon.

— Cu Northon, Capablanca n-a jucat niciodată !

— Ba au jucat pe vapor, cînd se întorceau în Europa.

— Partidele jucate pe vapor nu se consideră !

— De ce ?

— Pentru că nu sînt legate de turnee oficiale, se consideră numai partidele oficiale.

— Mă rog, dar mutarea tot greșită rămîne. Chibițule, ne faci 2 cafele că sîntem în miezul problemelor.

În felul acesta m-au expediat la bucătărie. După ce am pus apa la fiert și așteptam să clocotească, privirile mi-au alunecat aproape fără voie pe un raft unde, printre 2 crătiți și un făcăleț, agățat țanțoș ca o emblemă am dat de o carte de șah.

Mi-am aruncat privirile pe ea. Era un manual de șah pentru uzul începătorilor apărut în urmă cu 100 de ani. După aspectul prăfuit părea neumblat. Probabil Tică îl găsise dar nu apucase să-l consulte din motive chiar sanitare căci arăta trecut prin multe, inclusiv 2—3 epidemii de tifos exantematic.

În pagina 5-a era o partidă, probabil celebră pe vremea aceea, cu mat în 5 mutări. Nefiind chiar în afară de jocul de șah mi-am dat imediat seama că era o partidă reușită și am memorat-o.

Abia apuc să salvez cafeaua cu caimacul intact că mă aud strigat de cei 2 combatanți.

— Chibițule, cafeaua aia durează mai mult ca o piftie, ce-i faci o pritocești ?

M-am prezentat imediat cu cele 3 cești aburinde.

— Stimați maeștri, în pauză, dacă mi-ați permite aș provoca pe unul din dv. la o scurtă partidă.

— Ce vorbești, te-a mușcat șahul ? a rînjit ironicul Tică.

— E, așa poate mai învăț și eu cîte ceva ! Prima mutare pe care am făcut-o nu i-a surprins prea tare pe cei doi.

—Alehin cu Capablanca la 15 ianuarie la Paris, a zis Nelu.

— Da, și 12 ani mai tîrziu Stîrcea cu Prelipceanu la Ghimpați, am zis eu ca să pun capac.

A doua mutare le-a dat de gîndit cam 2 ore. Nu erau de acord. Sau Vasilevski cu Botvinic în turneul de la Moscova sau Portsch cu Parma la Karlovy-Vary. Și ca să împace și capra și varza au jucat răspunsul ca în partida Polugorski — Tal din turneul de la Ialta.

Bineînțeles că au pierdut ! Nu le venea să creadă. Își frămîntau amîndoi mințile. Unde greșiseră ?

— De unde ai scos mutările astea ? a reușit să articuleze Nelu ?

— De aici din cartea asta, le-am arătat-o.

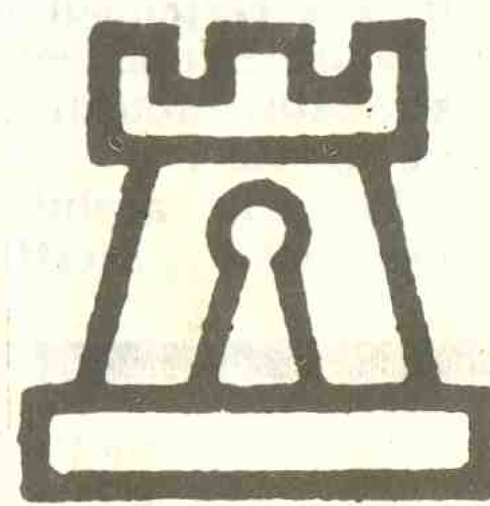
— Cum, acum 100 de ani se juca așa ?

— Da, eruditilor.

După tăcerea ce nu se mai rupea, Tică s-a uitat la Nelu și i-a zis :

— Măi Nelule, hai să jucăm ca mai înainte, măcar să greșim pe mutările noastre !

Bazil Nicolescu

MAT ÎN DOUĂ MUTĂRI!

1 B	2 A	3 L	4 A	5 M	6 U	7 C	8 ■	9	10	11 C	12 I
2 U	C	I	G	A	S	■				U	S
3 F	A	R	A	■	I	M	■	C	A	L	■
4 O	R	E	■	N	E	U	R	O	L	O	G
5 N	E	■			R	T			■	R	E
6 ■	T	R	A	P	■	I	A	■	B	I	S
7 D	■	F				■	T	S	A	■	T
8 I	Z	■				M					■
9 V	A	R	A	R	I	A	■				
10 O	V	A	T	■		R	U				
11 R	O	S	I	N	A	N	T	E	■	I	R
12 T	R	A	S	U	R	A	■				

ORIZONTAL : 1) Final de nebuni ● Intrare în final ! 2) Autorul unui atac mortal ● Regele negru. 3) Prezintă lipsuri ● Primele impresii ! ● Sare în „L". 4) Au ceasuri de control ● Lucrează cu nebunii. 5) Atacă nebunul ! ● Prezență nelipsită la angajarea partidelor ● Deschiderea regelui ! ● 6) Înaintarea calului ● Face o captură ● Repetare de mutări. 7) Albul ține piept negrului ● Literă arabă. 8) În final se profilează o remiză declarată la mutarea 45 ! ● Demonstrează cît de mult „s-a intrat la apă" pe cîmpurile negre. 9) Gropile albului. 10) E la mijloc o inovație ! ● Săritura calului (pl.). 11) Calul în acțiune în varianta spaniolă (pl.). Vîrf de iridiu ! 12) Înaintează cu caii ● Schimb de ture !

VERTICAL : 1) Nebunul regelui ● Sfîrșit de partidă. 2) Remiză ● Apărare clasică. 3) Piese puse la schimb în varianta italiană ● Vîrf bont ! ● Schimbul damelor negre. 4) Comisar de ordine ● Schimbă piesele mici. 5) Dama în final ! ● A ataca cu toate forțele ● Primele numere ! 6) Specialist în deschideri ● Întinde curse. 7) Rămași fără replică ● Îți permite să pregătești o apărare beton. 8) Ture ● Final pierdut ! 9) Aranjarea pieselor ● Parează atacul pe centru. 10) Remiză ● A făcut loc damelor pentru înaintare. 11) Alb și negru ● În valuri 12) Deschidere istorică ! ● O mișcare... ● ...cu alură de mare maestru.

Dicționar : TSA, OVAT, MARNA

Nicolae Ciocâlteu

Reportaj la o conferință de presă

De vorbă cu FLORENCIO CAMPOMANES, președinte al Federației internaționale de șah

La un an și două luni după prima întîlnire cu Florencio Campomanes, președintele Federației internaționale de șah, iată-ne din nou față în față, la București. Îi arăt dinamicului președinte filipinez al șahului mondial „produsul" precedentei noastre întîlniri, interviul apărut în Almanahul BTT „Turism și sport". Încîntat, îmi mulțumește (și nu doar de circumstanță, pentru că nu uită să amintească faptul că ziariștii români au fost printre cei mai obiectivi în prezentarea acțiunilor F.I.D.E. și ale conducerii sale, într-un cor, nu mic, de felurite contestații) și promite că vom sta de vorbă pe îndelete, odată-și-odată. Cum însă, din nou, îl așteaptă mașina pentru aeroport, de unde va decola spre Moscova (discuții, presupun, cu Kasparov și Karpov în legătură cu orașul gazdă al meciului pentru titlul mondial), îmi sugerează să consemnez întrebările și răspunsurile de la scurta conferință de presă ce va urma, la Ambasada Uniunii Sovietice.

„Dacă scapă ceva colegilor, poate facem un supliment în exclusivitate". Au scăpat destule, dar îmi amintesc de anecdota pe care, cu reală plăcere, abia mi-a povestit-o. În tren, de la Timișoara la București, doi pasageri, vecini de compartiment, care trebuiau să coboare la Craiova, încep să joace șah, și joacă, și joacă, adînciți în analize, pînă cînd observă că trenul se apropie de stația terminus. Fără să intre în panică, unul dintre pasionații eșichierului spune celuilalt : „Te duci tu să iei bilete la primul tren înapoi, tocmai bine avem timp pentru o nouă partidă". Rîde zgomotos : „Întîmplarea e reală" și simt că esete vorba, în fapt, de bucuria de a putea constata la tot pasul răspîndirea „sportului minții". Și cum un alt avion spre Moscova nu pleacă la o oră-două distanță, ne vom rezuma la cele notate pînă la sfîrșitul conferinței de presă...

O MINUNATĂ OSPITALITATE

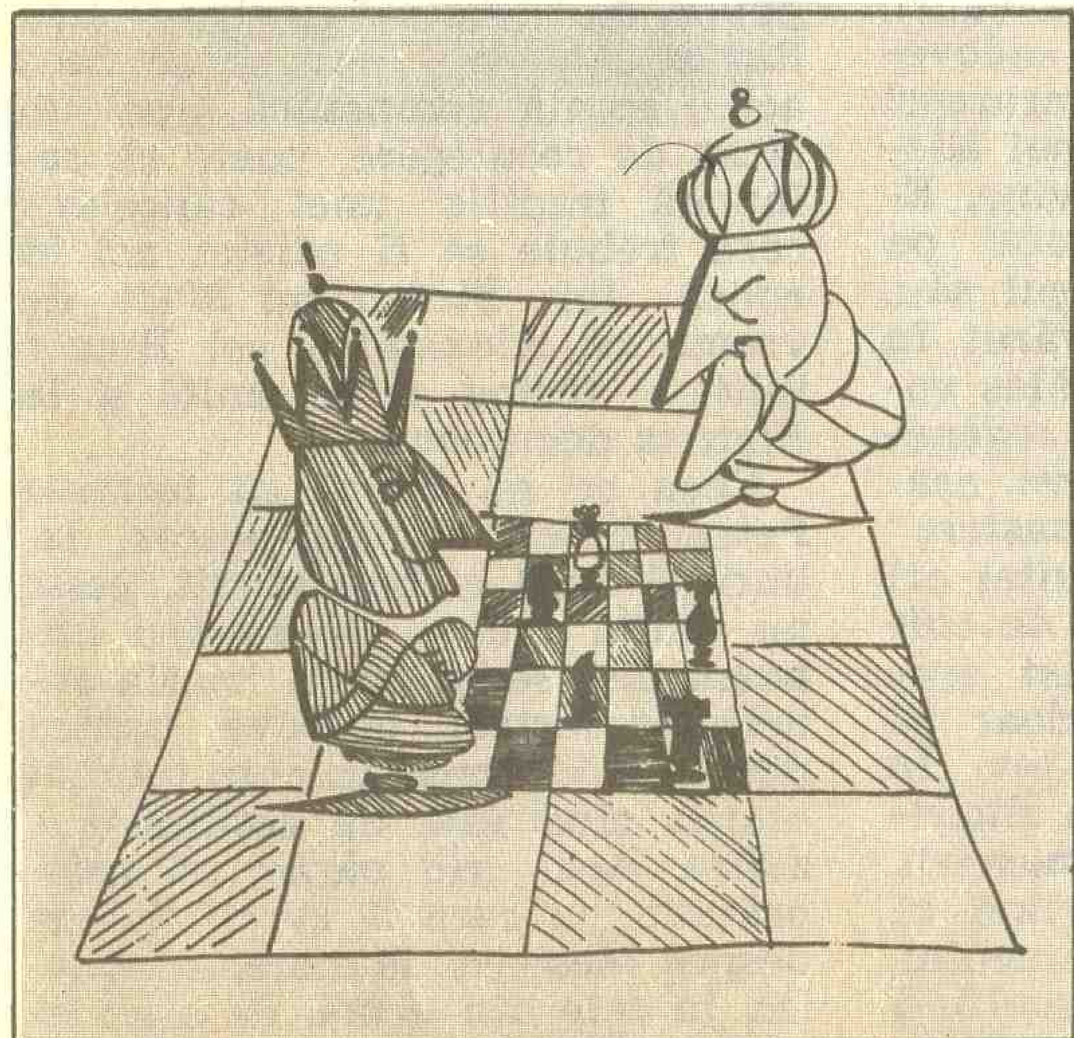
Mai întîi, cum se întîmplă deobicei la astfel de acțiuni, pînă la primele întrebări ascultăm scurta declarație „de deschidere" :

— Vreau, în primul rînd, să exprim cele mai calde mulțumiri gazdelor noastre, României, Federației române de șah. Minunata ospitalitate a românilor nu s-a dezmințit nici cu acest prilej, ședința Consiliului Executiv al F.I.D.E. desfășurîndu-se în superbul oraș Timișoara în cele mai bune condiții. Membru foarte activ al F.I.D.E., federația română, reprezentată aici de vicepreședintele ei, Aurel Stoian, rămîne un partener excelent.

— Ce anume ați discutat în recenta ședință a Consiliului Executiv ?

— În primul rînd, am luat în considerație propunerea federației române, care s-a oferit să găzduiască anul viitor, în luna iulie, campionatele mondiale de șah pentru copii — 10, 12 și 14 ani —, apoi probleme privind activizarea jocului, cu reducerea timpului de disputare a partidelor și evitarea într-o mai mare măsură a întreruptelor. În acest context, am hotărît organizarea unor turnee „blitz", cu partide de cîte 45 de minute, care, după părerea mea, vor aduce o popularitate deosebită sportului nostru. De fapt, a fost o reuniune de lucru, care își va înainta propunerile Congresului F.I.D.E., programat în luna decembrie 1987 la Madrid.

O întrebare sugerată, parcă, de cele de mai sus (organizarea campionatelor mondiale pentru copii) avea să aducă destăinuiri interesante.

CAMPION LA 40 DE ANI ?

— Vîrsta performerilor scade și în șah. Ne putem gîndi la un campion mondial de 40 de ani, acum, în aceste condiții ?

— Cu totul altele sînt condițiile actuale. Dezvoltarea schimbului de informații privind teoria jocului, apelul generalizat la computere au dus atît la progresul șahului în lume, cît și la posibilitatea apariției unor mari maeștri excelent pregătiți de 18—19 ani. Eu, care am fost prezent, ca jucător, la cinci olimpiade, am început să joc șah la 14 ani. Astăzi, învățarea șahului începe la 4, 5, 6 ani, mutarea pieselor precedînd chiar... alfabetul. Șahul, pentru acești copii, a devenit a doua natură, iar la 10—12 ani ei ajung jucători formați. Priviți-mă pe mine (o licărire malițioasă îi apare în privire) **; după cinci olimpiade, cînd mi-am dat seama, în fața valului de tinere valori, că nu mai pot deveni campion mondial, m-am gîndit că n-ar strica să țintesc la postul de președinte al federației internaționale !** (Apoi către cel care pusese întrebarea) **Dumneavoastră cîți ani aveți ?**

— 42.

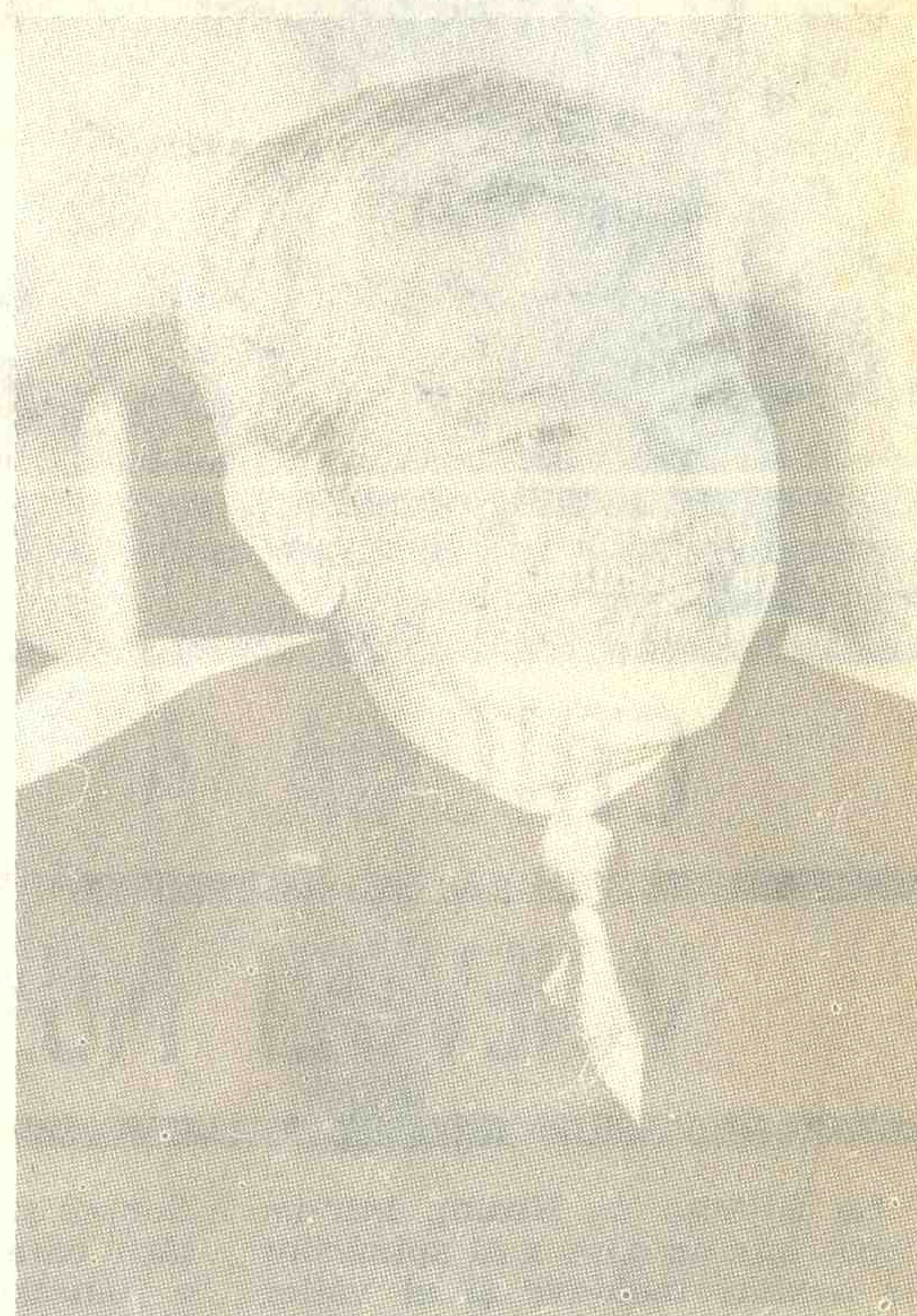
— Va fi greu să mai ajungeți campion mondial...

O NOAPTE „PARLAMENTÎND" CU FISCHER

— Federația pe care o conduceți are vreun semn că Bobby Fischer va reveni în activitatea competițională ?

— Permiteți-mi să mă ridic în picioare (este vădit emoționat, poate puțin teatral), Reia :

— Aproape nu există conferință de presă la care să nu mi se pună o întrebare legată de Fischer. Cum știți, ca filipinez, trebuia să-l găzduiesc pe Fischer în 1975, cînd s-a organizat la Baguio meciul pentru titlul mondial (decizia, ne amintim, privind atribuirea găzduirii meciului a fost anterioară renunțării lui Fischer la titlu). **N-a fost să fie** (Fischer a pierdut titlul la masa verde, neprezentîndu-se la meciul cu Karpov, din motive financiare, s-a spus). **Apoi, am făcut toate eforturile pentru a-l avea pe Bobby din nou printre noi. Țin minte, în decembrie 1981 eu perfectasem un meci al lui cu campionul Hong Kong-ului (ELO 2320), la semnarea contractului fostul campion mondial urmînd să încaseze 500 000 dolari, plus „tantieme" din încasări. Totul era aranjat. Numai că... În octombrie aflu că Fischer nu mai vrea să joace. Zbor la San Francisco, unde Bobby mă așteaptă la aeroport. Era 11 noaptea. Plecăm în oraș, Fischer mă plimbă din restaurant în restaurant — cred că în noaptea aceea am mîncat cele mai multe salate de fructe din viața mea —, dar la 5 dimineața, în fața încăpățînării sale, trebuie să mă recunosc învins. Ce se înțelege din această poveste ? Faptul că Fischer, cred eu, nu vrea să revină, considerînd că F.I.D.E. i-a furat** (face cunoscutul gest...) **titlul. Dar poți ști ceva sigur cînd este vorba de el ? Iată, în februarie anul acesta chiar a venit ca turist în Filipine. Eram la Vancouver și, cînd am auzit, am plecat imediat la Manila. Dar nimeni n-a reușit, timp de trei săptămîni, să-i dea de urmă. Cu umor, președintele federației filipineze de șah, care este și președintele Uniunii ziariștilor din această țară și își pusese toți colegii în gardă, mi-a spus : „Este sigur la noi, altfel l-am fi găsit". Deci, revenirea lui Fischer depinde numai de el, adică de un om total imprevizibil.**

Marcat de amintirea acestui eșec, de lipsa formidabilului jucător din circuitul valorilor clasificate „la zi" — ce publicitate pentru șah ar fi această revenire ! — Florencio Campomanes nu uită să precizeze : **Bineînțeles, noi îl așteptăm oricînd cu brațele deschise.**

A COMPARA INCOMPARABILUL

— Îmi permiteți o întrebare cu caracter întrucîtva privat ?

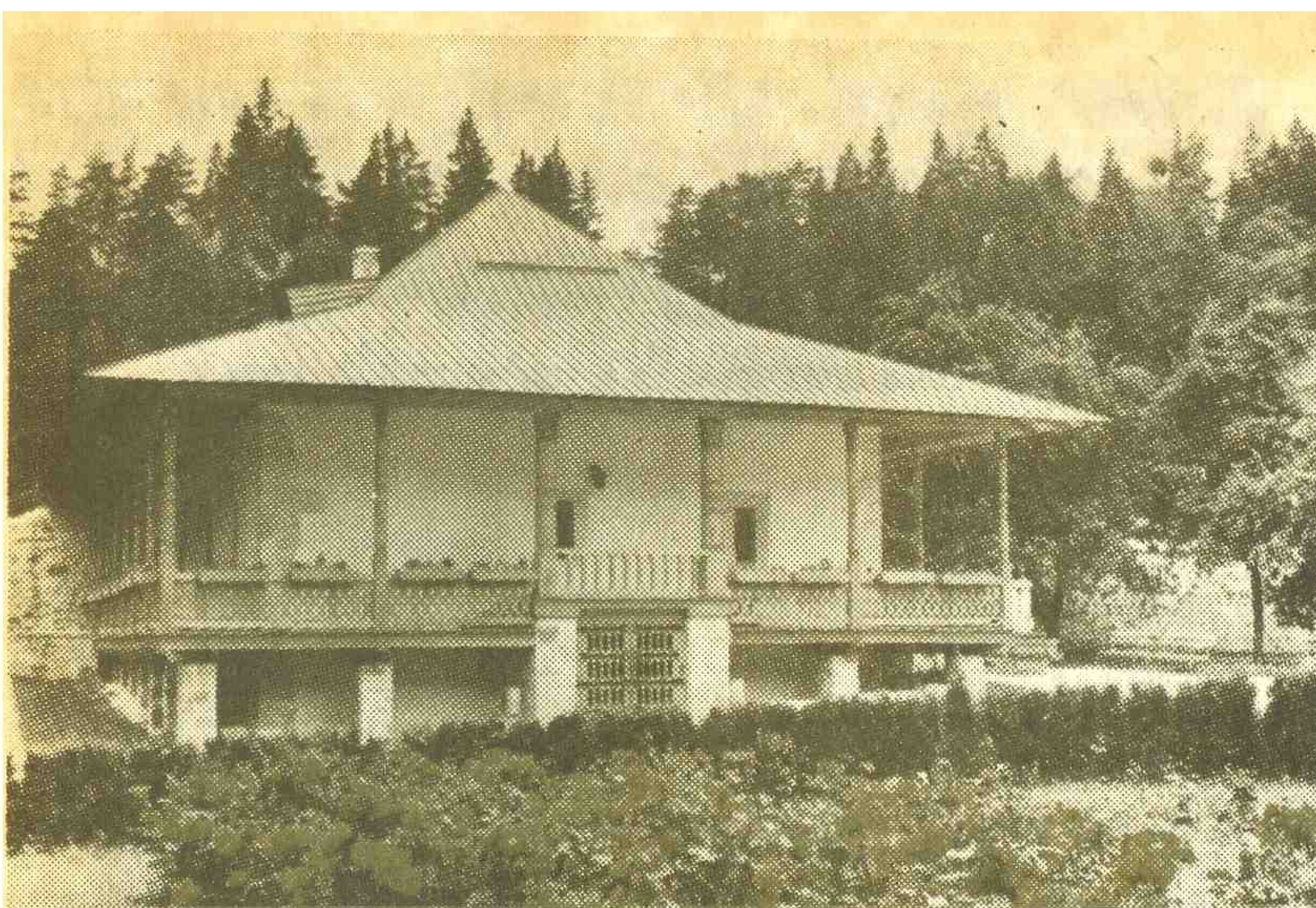
— Cum să nu !

— Cine a fost un președinte al F.I.D.E. mai bun : dr. Max Euwe sau Florencio Campomanes ?

— A fost mai bun Capablanca decît Lasker, Fischer decît Karpov, Alehin decît Kasparov ? Iată întrebări care nu pot avea un răspuns. Toate aceste comparații nu fac decît să ne spună : orice campion este cel mai bun jucător din timpul său. Deci, trecînd la sensul întrebării dumneavoastră, este dificil să fac o camparație între mine și dr. Euwe. De la el ne-au rămas multe, foarte multe lucruri bune, moștenirea sa după 8 ani la conducerea federației noastre este excepțională. Dar lucrurile s-au schimbat. Criteriile nu pot fi aceleași... Activitatea șahistă s-a dezvoltat de 3—4 ori ca volum. Să vedeți doar corespondența zilnică de la sediul federației !

Priviri spre ceas, din ce în ce mai dese, ne taie elanul. Apoi, pentru cititorii Almanahului BTT va fi prea tîrziu să afle din aceste pagini unele răspunsuri de strictă actualitate, precum locul de desfășurare a meciului Kasparov-Karpov. La acea dată (16 mai 1987) mai erau doar 10 zile pînă la alegerea între Seattle (S.U.A.), Sevilla, Madrid și un oraș din U.R.S.S., probabil Soci. Lîngă mine, marea maestră Elisabeta Polihroniade, redactor la radio, se consolează : „Îl mai pot prinde la unul dintre turneele viitoare". În ce mă privește, mă grăbesc să prind draconica programare a tipografiei pentru „Vacanța '87". Vă mulțumesc.

Lucian Oprea

Școala domnească întemeiată de Petru Rareș și reconstituită acum cu fidelitate după proiectul arhitecților Ștefan Balș și G. Antonescu

CTITORIA A PATRU VOIEVOZI MUȘATINI

La Bistrița de Neamț, într-un decor mirific care e al spinărilor de dealuri moldave și al văilor unde curg tainice pîrîuri coborînd din munți, se înalță niște vechi ziduri, lăsînd, la privirea repede aruncată de la depărtare, impresia unei cetăți din vremurile Evului Mediu. Această fortăreață a timpurilor dintîi ale Moldovei medievale e, în realitate, o fortăreață a spiritului, una dintre acelea care au dat, în cuprinderea unei istorii adeseori neprielnice, puterea de a rezista a unui popor altfel pașnic și care nu a năzuit decît să fie lăsat în pace și într-ale lui, spre a înainta după o formulă de evoluție care îi aparține. Această lume carpatică, viețuind într-o istorie fundamental învîlvorată, nu avea decît să răspundă cu împotrivirea și cînd rumorile bătăliilor încetau, pentru nu multe clipe, ea se întărea deopotrivă în celula sufletească și în gîndul etic, spre a ține piept năvălitorilor cu puterea unei civilizații, de nu mai era cu putință să-i împiedice prin tăria brațului. Așadar, vechi ziduri, înălțate sub munte și rezistînd, astăzi încă, în fața timpului ruinător; zic „înălțate" și mă gîndesc la vremurile cînd aproape năruite de invazii și pîrjolite de incendii, astfel de edificii erau reconstruite și reconstituite, dînd, mai apoi, seamă că poporul care le ridicase e treaz și își păzește actele lui de identitate eroică și românească. E un șir de renașteri acolo, tipic pentru o existență istorică obligată să reconstruiască monumentele care dau sensul spațiului și exprimă cuprinderea lui.

Proiectul mușatin

La 1407, cînd Alexandru cel Bun venise la cîrmuirea Moldovei de numai cîțiva ani, un hrisov emis de cancelaria lui Iosif Mușat I, ocrotitorul și sfătuitorul lui cel mai de preț, arăta că aci, pe lîngă antica Petrodava, către Moldova de Jos, e potrivită o întemeiere de obște, însoțită de danii în cărți și în pămînturi, spre a ține sub ascultare părțile dinspre Roman și mai jos către Siret, ale țării care se făurisе cu aproape o jumătate de secol înainte. „Se făurise" e termenul cel mai nimerit, căci, la români, „țările" sînt vechi și de structură continuă, coagulările Evului Mediu însemnînd mai degrabă un efect al unui proces de unificare treptată, necesar în vremi din ce în ce mai grele. Aici, la Bistrița, își stabili Iosif Mușat I o ctitorie de cultură și domnitorul, Alexandru cel Bun, puse să i se ridice un palat domnesc. Zidurile lui, de piatră, indică o năzuință către statornicie și bucățile de cornișă descoperite în vremurile noastre, arătînd elegante tăieturi în rîuri și simetrii lapidare, indică o înclinație către o artă care va fi, în alte epoci, și a principilor Renașterii apusene. Voievodul (ori poate sfătuitorul lui) puse să se alcătuiască aci un soi de cronică fără epică, alcătuită numai din nume și din categorii de îndeletniciri, semănînd, într-un anumit fel, cu enigma crestăturilor pe răboj. Acest „Pomelnic de la Bistrița", ținut vreme de un secol de anonimi știutori de carte și care sînt, totodată, martorii unei istorii altfel oarbe, și mute fără ei, e întîia cronică a Moldovei și dacă, mai apoi, peste încă o sută și mai bine de ani, Grigore Ureche își va scrie aici și nu altundeva „Letopisețul", e dovadă că izvorul cronicii lui, indicativul fundamental, e această înșiruire de voievozi, caligrafi și cîntăreți, boieri și egumeni, curteni, sfătuitori, acest pomelnic ținut de anonimi între care cronicarul Ureche ar fi voit poate și el să se prenumere. Și spre a păzi odoarele și cărțile, rare la acele vremi, valorînd unele dintre ele cît prețul unui munte, voievodul Alexandru, neam de mușatin, a pus să se înconjoare zidirile noi cu un zid ca de cetate și a ridicat, la porți, un turn de piatră, apărat de străjeri. Puterea imaginației ne permite să reconstituim, cu gîndul, viața acestei utopii moldave unde începuseră să se copieze manuscrisele vechi pe care voința lui Vodă și a lui Iosif Mușat le adusese aci; cînd unii dintre cei care se școliseră la Bistrița ajunseră la Neamț, favorizați de așezări mai stabile, se născu acel miracol de caligrafie și de ilustrație miniată pe care îl legăm, de obicei, de persoana lui Gavril Uric. E, așadar, o lume de copiști, de citeți și de ctitori, străduindu-se a deprinde, prin știința bucoavnei, ceva din misterele de dincolo de cele văzute; e, de asemenea, o lume de cîntăreți, intonînd pripeale și imnuri, irmoase, căci acești munteni cu învățătură nu uitau că aparțin unui popor muzical. Cînd, după anii lui Ștefan cel Mare, se ivi, ca un fenomen inexplicabil, școala de cîntări și de compozitori de la Putna, începută a se strînge — în vremea ștefaniană — prin mutări de cîntăreți de la Neamț, ceva din întîiele sonuri încercate la Bistrița va fi rămas și acolo și poate că Domentian Vlahu, cunoscut de putneni în chip de compozitor, în anii de după 1500, e întîiul stătător bistrițean, de pe la 1407, numit Domentian.

Fapt este că, în istoria românilor, ceea ce pare a fi miracol, izbucnind deodată ca fenomen de cultură matur, e rezultatul unor lungi și adeseori anonime acumulări, consumînd în sensul interior o creativitate care e fertilă în termen colectiv, ajungînd să rodească atunci cînd circumstanțele sînt îngăduitoare. Pe deasupra aparentelor rupturi e de văzut această evoluție lentă și, cu toate acestea, coerentă, indicînd programul intuitiv. Pe la începuturile veacului al XIV-lea, așadar, în epoca lui Alexandru cel Bun și a lui Iosif Mușat, o presimțire a sintezei mușatine se vădea în cultura aceasta, al cărei început e în Bistrița de Neamț.

O Renaștere moldavă

Adevărata sinteză, exprimînd putere deplină a creației, acumulație îndelungată de energii și care lasă, pe pămînt, monumente, e însă aceea a epocii lui Ștefan cel Mare, cînd Bistrița de Neamț nu mai era ceea ce fusese cu o jumătate de secol înainte. Ștefan găsi fortificațiile scăzute și inundate de ierburi, ca în ruinurile părăsite, ca și palatul domnesc al lui Alexandru, prăbușit ori poate ars de cine știe ce rele năvăliri, pe care cu greu le putem stabili în chip cert. Sigur este că el voi să se lege cu numele de acest simbol al începuturilor grandioase și al proiectelor esențiale, înălțînd aici, pentru el și pentru doamnă și coconi, un alt palat, mai impunător decît acela de dinainte, și, alături de acesta, un turn cu lăcaș de reculegere, legat de locuința voievodală printr-o punte; voievodul pășea, atunci cînd se ducea să se consfătuiască cu sine, pe lîngă hăuri, el devenise acel semizeu sadovenian care pogoară doar arareori printre muritori și, cel mai adesea, calcă pe cărările divine. Esențială rămîne aci legătura pe care vodă o face cu moșul său, cu Alexandru, și e de văzut în această reconstituire de sălaș voievodal sentimentul unei regenerări voluntare. O **Renaștere**, așadar, însă nu doar o „renaștere" a unui spirit care părea uitat ori poate adormit ci **o epocă de cultură renascentistă**, în gust propriu-zis european atîta doar că înțeleasă în termen moldav. În totul, Ștefan, se poartă la Bistrița ca un principe al Renașterii, proiectînd grandios și ținînd să impună ideea de monumental, așezînd pisanii pe turn, ascultînd de tradiția locului și făcînd din noțiunea de cultură o cheie de preț pentru stabilitatea unei lumi altfel în chip esențial primejduită. Acest bărbat scund la statură, cum îl descrie cronicarul, și bălan la culoarea părului, ca și dacii, face politica marilor voievozi și diriguitori, înconjurîndu-se de monumente și crezînd în durabilitatea creațiilor spirituale poate la fel ca și în acelea pe care, altfel, le apăra cu sabia. Poate că, în retragerile lui neștiute de sub dealul Cetățuii, de la Bistrița, vodă va fi gîndit la toate acestea și spre a da prestanță unei lumi pe care o închipuia ca o Europă a Răsăritului, continuînd Bizanțul, a umplut Moldova de sunet grav și impunător de clopote. Un clopot greu de cîteva sute de kilograme a pus să se aducă de la Liov și l-a voit atîrnat în turnul Bistriței, acolo unde singurătatea lui avea martoră doar veșnicia Cuvîntului; alt clopot îl turnară însă, într-o vară, la porunca voievodului, niște meșteri care fuseseră aduși tocmai acolo, aproape de munți, spre a face dovada că, așa cum va zice cronicarul, „nasc și la Moldova oameni".

Înainte de clasicism

Neliniștea lui Ștefan cel Mare, care făcuse să se populeze Moldova de turle și de ctitorii, năzuind să păzească, în veac, țara cu puterea spiritului, se dovedi, după scurtă vreme de instabilitate, a fi fost adevărată și pe la 1536, cînd Petru Rareș abia că izbutise să oprească războaiele civile pentru tron, se auzi că vin, încă o dată, turcii. Domnitorul pierdu bătălia, trădat de boieri, și se ascunse prin codri pînă ajunse, după o rătăcire aventuroasă, într-o duminică seara la Bistrița. Oamenii locului îl omeniră și îl scăpară — pe cărărui necunoscute de nimeni — către Ardeal și vodă se jură că, de se va întoarce, va rezidi totul așa cum fusese la început. Cînd Petru Rareș revenise pe tron, găsise o Bistriță incendiată de osmanlîi și hotărîse a o restaura: puse să se înalțe iarăși zidurile înconjurătoare și turnul străjerilor, aduse zidari și zugravi ca să zidească din nou palatul domnesc al tatălui său, Ștefan, și poruncise să se picteze un tablou votiv, pe un perete exterior al turnului, reprezentîndu-l pe voievodul de acum și pe tată-său, împreună cu soțiile, spre a rămîne — dincolo de vremi — dovadă de pietate și simbol al unei restaurații. Căci, oricît s-ar arăta acestea că sînt inițiative noi, ele indică spiritul continuității peste negura vremurilor instabile, ele sînt semnul restaurației; însă o restaurație integrală, subliniind puterea culturii de a îngriji de soarta unui popor, adică de a-l cultiva. Petru Rareș dădu poruncă să se facă aci o școală domnească, apoi un lăcaș de reculegere, poate că reînnodă tradiția unei cancelarii care trebuie să fi existat aci în epoca lui Ștefan cel Mare, de vreme ce Alexandru cel Bun o inițiase, făcînd să se emită și la Bistrița documente.

Ceea ce nu apucă să termine Petru Rareș, domnul-pescar, izbuti să ducă la bun sfîrșit, peste nu multă vreme, Alexandru Lăpușneanu, semn că în istoria românilor forțele pozitive pentru popor se întîlnesc în chip inerent atunci cînd este de continuat o zidire. Acel „zid părăsit și neisprăvit", pe care îl evocă balada despre Meșterul Manole, e încheiat, în cele din urmă, de altcine-

Clădirea unde funcționa cancelaria voievodală, la Bistrița de Neamț, înființată în vremea lui Alexandru cel Bun, și reconstituită recent, în spiritul și litera vremii.

va, dacă e, bineînțeles, un „zid de pace", un „turn de frăție", cum va zice, în veacul al XVII-lea, poetul întîilor psalmi moldavi, Dosoftei.

Cu Alexandru Lăpușneanu, aventura exterioară a Bistriței se încheie, rămînînd să lucreze forța spiritului, iradiația unei tradiții de esență mușatină, stratificată nu doar în zidiri restaurate ori inaugurate, ci și în continuitatea unei lucrări de zidire sufletească, profund autohtonă, grăind sentimentelor totodată cu impunătoarele edificii care încă se mai păstrează o vreme ; apoi, vin alte convulsii, bat alte vînturi rele și ceea ce este înălțat pe dinafară se surpă, rămînînd vie opera gîndului, care aceea nu dispare. Adică, o legendă, cheia care te învață cum să citești.

Monumente și documente

A citi în istorie presupune adeseori, cînd nu rămîn de pe urma altor vremi decît semne puține și nesigure, o îndeletnicire extrem de anevoioasă și care presupune un efort de tot extraordinar. Sînt documente inteligibile și cu sensul sigur, păstrate bine și ajutînd descifrările cele mai elementare ; sînt, însă, și relicve care aduc lumini fundamentale însă a căror reconstituire e laborioasă și costisitoare. A resuscita această **carte de istorie în piatră**, deschisă la pagina pe care a scris-o Bistrița de Neamț, **unică ctitorie a patru domnitori mușatini**, părea să fie, după toate probabilitățile, o sforțare aflată deasupra puterilor unei singure generații ; și, cu toate acestea, reconstituirea ei s-a înfăptuit. În numai douăzeci de ani, din 1967 și pînă azi, tot ceea ce era — la Bistrița — document de civilizație și de cultură românească a renăscut și astăzi avem acolo poate cel mai impunător complex cultural pe care vremurile noi l-au restituit circuitului public. Imaginea rezultată de aci este cu totul extraordinară și a vedea, puse laolaltă, palatul domnesc al lui Alexandru cel Bun (cu înfățișarea lui austeră și impozantă, croită în simetrii), școala domnească a lui Petru Rareș (cu acoperișul de șindrilă, sprijinit de stîlpi de lemn sculptat după savante tehnici populare), clădirile cancelariilor voievodale care au funcționat succesiv aici, apoi turnul lui Ștefan cel Mare (cu frescele interioare de o extraordinară însemnătate pentru istoria picturii moldave din jurul anului 1500), zidurile de pază și turnul străjerilor, așa cum îl găsiseră contemporanii lui Alexandru cel Bun și cum îl reconstituiseră meșterii lui Rareș și Lăpușneanu este a convoca un întreg capitol de istorie românească, afirmînd, înainte de toate, puterea de creație a unui popor, precum și năzuința de a rămîne el însuși. Artizan al celor mai numeroase din aceste restaurări, istoricul Ciprian Zaharia (care se ocupă, în cîteva studii valoroase, de epoca lui Alexandru cel Bun) e un martor fidel al istoriei noi a Bistriței, ajunsă acum un muzeu în aer liber, un muzeu de istorie a culturii românești, din epoci eroice, mușatine. Sînt monumente ale unui popor stabil în locurile lui de origină și, totodată, documente ale unei continuități culturale, înfăptuite în chip firesc și cu sentimentul că e durabil ceea ce adaugă la configurația unei spiritualități — un fapt de creație originală, urmînd sensul ei interior.

Ce ar putea să explice mai convingător extraordinara evoluție organică a unei culturi decît această ctitorie colectivă, pe care ar trebui să o vadă toți aceia care simt că istoria e o învățătoare a inimii și o diriguitoare a rațiunii ? Am fost și eu, într-o zi de vară, la Bistrița de Neamț, și în răcoarea unei după-amieze de climă alpestră, am înțeles, privind de pe o terasă de unde se vede, pînă departe, lacul Bicaz, că istoria trăiește în noi, ca o emoție fără nume, însă a cărei comunicare sufletul o pricepe ca pe o muzică auzită, demult, poate de la întîia celulă.

Artur Silvestri

Via roșie din Arles (1888)

CAFENEAUA VAN GOGH

O scară de lemn în spirală duce la etajul 2, într-o mansardă minusculă, în care și-a petrecut ultimele două luni din viață Vincent Van Gogh.

În această cămăruță, cu o suprafață de 5—6 m², cu o fereastră mică implantată în acoperișul aplecat, totul a rămas așa cum a fost în timpul vieții sale. Privind pereții de un albastru murdar, patul de fier neacoperit, lampa de gaz și cana așezate pe masă, scaunul de lemn cu spătarul înalt și partea de jos împletită, șevaletul, care ocupă jumătate din mansardă, te pătrunzi de o stare de spirit apăsătoare : tristețea și singurătatea de care era cuprins pictorul. Aici, în iulie 1890, el și-a pus capăt zilelor.

Astăzi această casă se numește „Cafeneaua Van Gogh". Ea se află în piața centrală, vis-a-vis de primăria orășelului Anvers, situat la 35 km nord-vest de Paris. Alături de cafeneaua Van Gogh este un mic parc care adăpostește monumentul pictorului, executat în manieră expresionistă de sculptorul Osip Tzatchin născut la Smolensk, plecat din Rusia în 1906 și stabilit în Franța.

Trecînd pe lingă mănăstirea veche, imortalizată pe una din celebrele pînze ale lui Van Gogh, ne-am urcat spre cimitir care, la orizont, se unește cu cîmpul proaspăt arat. În stînga, la intrare, chiar lîngă peretele cimitirului sînt două morminte — cel al lui Van Gogh și cel al fratelui său, Theo — decedat după jumătate de an de la moartea pictorului.

Van Gogh a venit la Anvers în vara anului 1890, la îndemnul prietenilor săi, după o lungă ședere în sanatoriul Saint-Rémy din Provence. Cele două luni petrecute aici au fost neobișnuit de rodnice sub raportul creației. El a pictat peste 75 de pînze : case țărănești, apa care curge de-a lungul orășelului, cîmpuri infinite, portrete, precum și unicul acvaforte „Omul cu pipa" în care este reprezentat medicul său curant.

Astăzi cafeneaua Van Gogh este pusă în vînzare. În anii '50 ea a aparținut familiei Roger Talianne, care a făcut foarte mult pentru a o transforma într-un centru artistic al orașului și a menține neschimbată camera pictorului. În încăperile cafenelei au expus numeroși pictori, care ulterior au cunoscut popularitatea. Tot aici s-a turnat filmul „Viața lui Van Gogh", rolul acestuia fiind interpretat de cunoscutul actor american Kirk Douglas. Dar după moartea capului familiei, soției și fiicei sale, Regine, de asemenea pictoriță, urmașilor le-a fost greu să mai întrețină cafeneaua, să organizeze expoziții și să primească vizitatori.

„Nu se știe cine va achiziționa această casă — spune Regine Talianne — dar în ea trebuie să se păstreze totul așa cum a fost. Scara și camera lui Van Gogh figurează în registrele monumentelor istorice". Cu aceste locuri te poate însă familiariza Daniel Rasquen, unul dintre activiștii voluntari ai biroului local de turism, strănepotul cunoscutului pictor peisagist Charles Daubigny, precursorul impresioniștilor, pe care Van Gogh îl aprecia foarte mult. El locuiește în casa străbunicului său, pe strada care-i poartă numele.

D. Rasquen declară că intenționează să restaureze casa străbunicului. El este încrezător în planurile municipalității de a crea o expoziție permanentă dedicată vieții lui Van Gogh la Anvers. În 1990 se împlinesc 100 de ani de la moartea pictorului și orașul a început să se pregătească pentru a celebra festiv această dată.

Și astăzi, ca și în urmă cu 100 de ani, în lunile fierbinți de vară vîntul unduiește cîmpurile de grîu auriu de la marginea orașului pe care „le-a zugrăvit" la propriu Van Gogh.

C. Tutoveanu

După cum se știe, Dunărea, avînd o lungime totală de 2 857 de kilometri, este al 11-lea fluviu de pe glob și al doilea din Europa, după Volga. De la izvorul său situat în versantul estic al Pădurii Negre și pînă la Marea Neagră, unde se varsă prin cele trei brațe, străvechiul Danubiu sau Istros drenează apele a 12 țări, traversează opt țări, primind 192 de afluenți, dintre care 29 au peste 200 km. lungime. Numai de-a lungul hotarelor patriei noastre mărețul fluviu străbate peste 1 000 de kilometri...

Dar cu cîte trepte înalte de piatră și metal a jalonat istoria acest traseu urias de ape, constituind tot atîtea punți de trecere, de comunicare și legături între poporul nostru și numeroasele populații din această parte a Europei ?

Fără îndoială, cel mai vechi pod de pe parcursul românesc al Dunării a fost cel despre care istoricul Dio Cassius spunea : „Nu știu cum să-l admir îndeajuns ! Minunate sînt și celelalte construcții ale lui Traian dar aceasta este mai presus de toate. Stîlpii de piatră, în patru muchii, sînt în număr de 20, înălțimea este de 150 picioare, iar lățimea de 170 de picioare și sînt uniți printr-o boltă cu deschidere de 99 picioare !".

În port la Brăila

Ați dedus desigur că este vorba despre celebrul pod construit de arhitectul Apolodor din Damasc la porunca împăratului Traian în anii 103—105 era noastră. Lungimea podului era de 1134,90 metri și tehnica realizării lui a suscitat de-a lungul vremii multe ipoteze. Se pare însă că secretul tehnic al acestei construcții e acum pe deplin elucidat : s-a dovedit că Dunărea forma pe atunci în fața Drobetei trei brațe, urmele înnisipate a două dintre ele fiind determinate pe teren. Datorită acestei configurații hidrografice, Apolodor a avut posibilitatea să abată succesiv apele fluviului și să împlanteze picioarele podului într-o albie secată. Mai mult, de la poetul bizantin din secolul al 12-lea Tzetzes deținem și informația după care Apolodor a construit in albia Dunării niște cutii uriașe, lungi de 40 de metri și late de 26,7, cutii care au servit la ridicarea picioarelor podului. Ele aveau pereții dubli, alcătuiți din două rînduri de plăci de stejar, între care se turna ciment hidraulic natural adus de la Pozzuoli din Italia.

Și totuși, cel mai lung pod, deși mai puțin rezistent, redescoperit tot pe Dunăre, a fost cel construit între Sucidava (Celei de azi) și Oescus — Ghighenul bulgar. Acest arc de piatră peste fluviu a fost ridicat de împăratul Constantin cel Mare prin anul 328 al erei noastre cu intenția ca, în acest mod, să recucerească Dacia pierdută de către Aurelian. Într-adevăr, atunci cînd scafandrii au cercetat adîncurile Dunării în dreptul străvechii cetăți Sucidava au dat peste trei picioare ale podului care s-au conservat în brațul navigabil al fluviului. Investigații ulterioare au dus la identificarea și apoi la dezvelirea și restaurarea portalului podului lui Constantin cel Mare situat pe malul românesc. Se apreciază că respectivul pod avea o lungime de 2 400 metri fiind astfel cel mai lung din antichitate !

Dar, nemaipunînd la socoteală numeroasele poduri formate din corăbii legate între ele — menționate de-a lungul veacurilor — trebuie să remarcăm că, în ce privește drumul Dunării la hotarul sau în interiorul țării noastre, au trebuit să treacă încă aproximativ 1 565 de ani pînă cînd să apară un nou și mare pod. Cel de la Cernavoda, construit între anii 1890 și 1895, după planurile și sub conducerea unui tînăr inginer român : Anghel Saligny ! Linia ferată străbate aici o lungime de 4 088 de metri de poduri fragmentate peste brațele fluviului și insula din mijloc. Podul peste brațul propriu-zis al Dunării a fost proiectat cu patru deschideri de 140 de metri și una de 190 de metri, avînd la capătul lui un viaduct cu 15 deschideri de 60 de metri. Brațul Borcea a fost străbătut de un pod cu trei deschideri de 140 de metri, avînd la malul stîng un viaduct cu trei deschideri și la malul drept opt, toate de cîte 50 de metri. În sfîrșit, între cele două brațe, peste balta Borcea, s-a realizat un viaduct cu 34 de deschideri de 42 metri. Și să avem în vedere cele două îndrăznețe și originale soluții pe care Anghel Saligny le-a folosit la ridicarea operei sale : sistemul de grinzi cu console preconizat pentru suprastructura podului și folosirea oțelului moale ca materiale de construcții în locul tablierelor de fier ! Oricum, la 19 septembrie 1895, data cînd a fost inaugurat, podul de la Cernavoda a fost cel mai mare pod din Europa continentală și al treilea din lume !

Rămas multă vreme, aproape șase decenii, singurul pod viabil peste traseul românesc al Dunării, podului de la Cernavoda i s-au alăturat alte construcții asemănătoare abia în anii construcției socialiste. Primul, podul dintre Giurgiu și Ruse, rod al colaborării frățești româno-bulgare, numit de altfel Podul Prieteniei, a fost construit în anii 1953—1954. El are o lungime totală de 2 200 metri, o deschidere maximă de 160 metri, fiind realizat din grinzi metalice cu zăbrele și cu inima plină. Punct de tranzit rutier și feroviar, podul de la Giurgiu a impulsionat legătura dintre centrul și vestul Europei cu R.P. Bulgaria, Turcia și Grecia.

Următoarea punte magistrală peste Dunăre s-a conturat pe coronamentul barajului hidroenergetic și de navigație de la Porțile de Fier, inaugurat în anul 1972, strălucită construcție care îmbină rîvna și ingeniozitatea muncitorilor și specialiștilor români și iugoslavi. Calea rutieră născută aici completează fericit modernul complex de baraje, hidrocentrale, ecluze și lac de acumulare care a schimbat destinul multor așezări din jur.

În 1970, o replică modernă, din beton și oțel, a podului lui Apolodor, s-a arcuit peste fluviu la Giurgeni—Vadul Oii. Un pod rutier întrupat din 750 de metri de viaducte la extremități și 750 de metri de suprastructură metalică în partea sa centrală. 1 500 de metri de arc cutezător peste Dunăre, cu o deschidere de 160 de metri, zvicnind cu eleganță peste piloni înalți de 60 de metri și adînc împlîntați în albia fluviului unde solul nu e alcătuit din stîn-

În port la Orşova

că ci mai mult din nisip şi pietriş. Şi aici şi-au spus cuvîntul atît priceperea constructorilor români cît şi utilajele moderne cu care aceştia au fost dotaţi pentru a înfrînge cerbicia apelor şi a terenului.

Şi, iată, istoria Dunării a consemnat din nou la Cernavoda naşterea unui alt pod chiar lîngă silueta construcţiei lui Anghel Saligny intrată de mult în literatura de specialitate universală ! Noul sistem de poduri Borcea — Cernavoda a permis juxtapunerea unei căi ferate duble cu o şosea avînd patru fire de circulaţie şi spaţii pietonale, egal distribuite de-o parte şi de alta a drumului feroviar pe o lungime totală de 2 554 metri !

E de la sine înţeles că la construirea acestui uriaş sistem rutier şi feroviar, care a dublat capacitatea de trafic de mărfuri şi persoane spre şi dinspre Dobrogea şi Mare, au conlucrat multe institute şi întreprinderi industriale din ţară, întreaga concepţie, materialele şi tehnica de execuţie fiind în exclusivitate româneşti !

Capacitate şi spirit creator de înaltă competitivitate care s-au afirmat din plin în ultimii ani la trasarea superbelor curcubee de oţel şi beton peste noua cale pe care făurarii timpului socialist au dăruit-o apelor Dunării pentru a ajunge mai repede la ţărmul mării ! Sînt peste Canalul Dunăre — Marea Neagră poduri de o mare cutezanţă şi o robustă frumuseţe — cel de la Basarabi, cel care traversează ecluza de la Cernavoda, cele de la Agigea sau de la Medgidia — care constituie treptele de lumină şi împlinire pe care urcă străvechiul Danubiu în epoca marilor prefaceri contemporane ale României.

Noe Smirnov

ACTIVITĂŢI BTT • ACTIVITĂŢI BTT • ACTIVITĂŢI BTT •

Complexul turistic Izvoru Mureşului

CERCUL DE TURISM MONTAN „CĂLIMANI"

CERCUL DE TURISM montan „Călimani", afiliat agenţiei B.T.T. Mureş, este un cerc specializat (drumeţie montană, turism nautic, speologic, salvanatur) tînăr, dar bine închegat avînd în prezent 38 membri activi.

Călimanii — masiv muntos a cărui existenţă este oarecum ignorată în programul turistic al cercurilor montane din ţară, constituie pentru cercul montan zona preferată de acţiune şi drumeţie montană. Pornind de la această idee cercul a avut şi are pe ordinea de zi reamenajarea tuturor marcajelor şi traseelor montane, popularizarea lor, scoaterea din anonimat şi oferirea acestor munţi tuturor iubitorilor de excursii... la înălţime !

● Astfel că în 1986, în munţii Călimani, s-a participat, de nenumărate ori (aproape în fiecare lună) la recunoaşterea şi întreţinerea marcajelor, cartografierea florei şi faunei specifice zonei.

● Cu modestie, dar îndemnaţi de statistică, membrii cercului se mîndresc cu numărul mare al acţiunilor de drumeţii montane în : Munţii Apuseni — vizitarea celor mai importante peşteri, Munţii Retezat, Munţii Bucegi, Piatra Craiului, Munţii Hăşmaşi, Munţii Vrancei, Munţii Rodnei. Munţii Bârgăului, Munţii Gurghiu.

TURISMUL NAUTIC a cunoscut de asemenea un an rodnic, cercul participînd la coborîrile cu barca pe Dîmboviţa, Someş, Bistriţa.

☆

ÎN CADRUL SPEOLOGIEI — cîţiva membri au fost prezenţi la acţiuni de cartare în Cheile Vîrghişului, Peştera Sugău.

☆

A ÎNFIINŢA UN CERC, a cunoaşte muntele înseamnă doar un început. Un deziderat a fost acela de a cuprinde în rîndurile cercului tineri a căror dragoste pentru natură să fie cultivată. În acest sens membrii cercului, prin programe culturale, mese rotunde finalizate în expoziţii de fotografii, diasonuri, au popularizat în rîndurile maselor largi de tineri frumuseţile naturii, programul cercului, modalităţile de participare la diferite acţiuni specifice.

Perioadele de iarnă au fost marcate de participarea membrilor cercului la nenumărate festivaluri şi „Lire carpatine", organizate de multe cercuri şi cluburi montane.

Numeroasele premii, diplome şi cupe obţinute de-a lungul anului 1986 demonstrează neobosita activitate a unor oameni iubitori de frumos, de natură, dornici ca în numele prieteniei să lege puternice legături cu toţi cei care simt o infinită dragoste pentru om şi munte.

☆

ANUL 1987 a debutat fructuos, cu atît mai mult cu cît intenţiile sînt pe măsura posibilităţilor :

● Definitivarea acţiunii de re-marcare şi marcare a traseelor montane din Munţii Călimani ;

● Amenajarea şi darea în folosinţă a două refugii în Munţii Călimani ;

● Repararea şi redarea în folosinţă a refugiilor din Munţii Călimani ;

● O vastă acţiune de plantare (experiment) a unor răsaduri de floare de colţ ;

● Lansarea unei acţiuni „Prietenii pădurii", împreună cu Ocolul Silvic de reîmpădurire a unor zone cu puieţi de stejar, brad etc.

În perioada iunie, iulie, august, septembrie, se urmăreşte desfăşurarea unor acţiuni de drumeţie montană în Făgăraş, Piatra Craiului, Ceahlău, Rodna, Hăşmaş, Harghita.

Totodată cercul şi-a propus îmbunătăţirea nivelului de pregătire fizică — prin intensificarea antrenamentelor (nataţie şi alergare pe teren), cît şi a nivelului cunoştinţelor despre geografia ţării, a cunoştinţelor generale de geografie, orientare turistică, acordare de prim ajutor, alpinism şi speologie.

În dorinţa de a cultiva în rîndul tinerilor mureşeni dragostea faţă de turismul montan, a reliefului pitoresc din ţara noastră, a prieteniei ce există şi persistă între toţi tinerii iubitori de munte din ţară, Tîrgu-Mureş în perioada 13—15 martie 1987 s-a organizat Festivalul drumeţiilor montane mureşene care a cuprins prima ediţie a „Lirei Carpatine" de aici, reunind toate cercurile şi cluburile montane din ţară şi avînd ca program :

● expoziţia de fotografii şi caricaturi cu teme montane ;

● diason şi diaporamă cu tematică montană ;

● program cultural (umor şi cîntece cu tematică montană).

Totodată în perioada 3—5 iulie 1987 s-a desfăşurat „Cupa Călimani", prima ediţie, avînd ca temă principală popularizarea munţilor Călimani, parcurgerea crestei principale ca traseu de regularitate.

Reporter

ACTIVITĂŢI BTT • ACTIVITĂŢI BTT • ACTIVITĂŢI BTT •

1237 1987

750 JAHRE BERLIN

Clădirea cea mai veche, cea mai plină de istorie de pe „Unter den Linden"

În imediata apropiere a podului Marx-Engels, ce leagă printr-o splendidă boltă de statui, peste canalul Spree, modernul bulevard Karl Liebknecht de vechea alee **Unter den Linden** (Pe sub tei), străjuiește cea mai veche clădire și, în același timp, cea mai încărcată de istorie, de pe faimoasa alee berlineză, la capătul căreia se află nu mai puțin vestita **Brandenburger Tor** (Poarta Brandenburg). Este clădirea Muzeului Național de Istorie a R.D. Germane, menționat în ghidurile turistice sub denumirea de **Museum für Deutsche Geschichte**.

Clădirea muzeului este ea însăși parte a istoriei germane. Piatra de fundație a fost pusă în 1695. De la început construcția a fost concepută (după planurile arhitectului francez François Blondel) ca arsenal. Andreas Schlüter (1660—1714) a realizat, în 1696, magnificile sculpturi ornamentale, între care cele 22 de figuri de războinici răpuși denunță ororile războiului. (Foto 2). Din depozit militar, în 1848, clădirea devine centru al mișcării revoluționare, în urma luării ei cu asalt de către masele populare. După războiul franco-prusac (1870—1871) somptuoasa construcție de pe **Unter den Linden** este transformată în **Ruhmeshalle**, templu de glorificare a faptelor de arme. Către sfîrșitul secolului trecut în muzeu al militarismului germano-prusac. În anii ciumei verzi, clădirea a servit ca loc preferat pentru ceremoniile fasciste. Războiul al doilea mondial și-a înfipt adînc, neiertător, cleștele devastator, aripa de nord a edificiului fiind în întregime distrusă. Ani și ani, ploaia și zăpada nu au putut șterge de pe zidurile prăbușite urmele înnegurate ale războiului: destinată belicosului zeu Marte, clădirea a fost adusă în stare de jalnică ruină prin iresponsabila, dementa faptă a acestuia.

Reconstrucția clădirii a început chiar în anul proclamării Republicii (1949), muzeul — într-o concepție nouă, avînd o sală de proiecție pentru filme și o vastă bibliotecă de specialitate — fiind redeschis în anul 1953. De la inaugurare pînă în prezent, a fost vizitat de peste 15 milioane de oameni din Germania și din lumea întreagă, arătînd tuturora, în primul rînd, tradițiile revoluționare, democratice și umaniste ale poporului german, adevăratul creator al istoriei R.D.G.

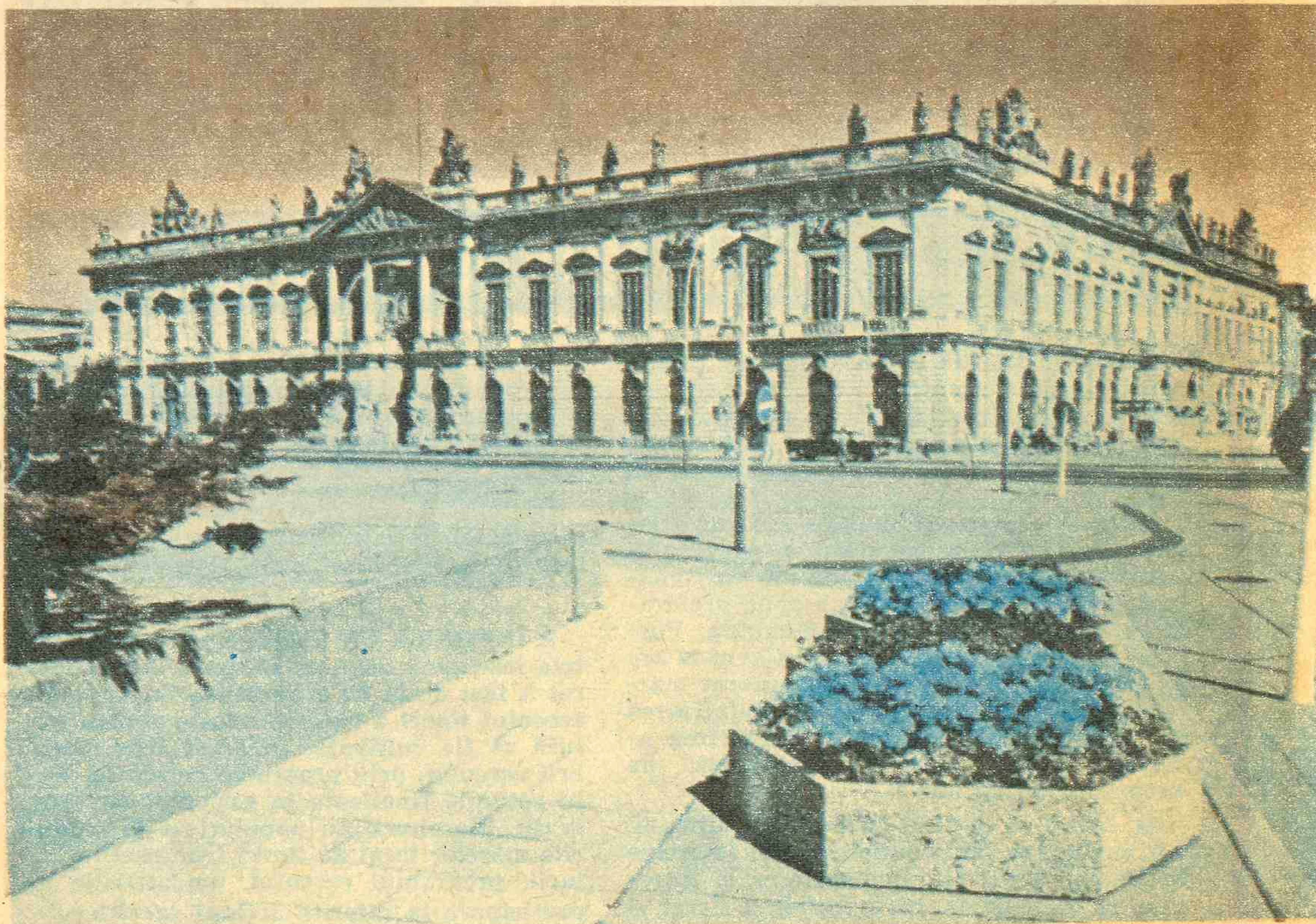
Ajuns la Berlin, **Museum für Deutsche Geschichte** îți iese în cale, te oprește pur și simplu să-ți continui drumul spre Universitatea Humboldt, spre Biblioteca de stat sau, de partea cealaltă a aleii, spre piața Bebel, înconjurată de Biblioteca Universității, Opera de stat și biserica Sf. Hedwig. Ușa masivă, din lemn sculptat, mereu deschisă, a muzeului te îndeamnă să-i treci pragul. Intri direct în istorie: în holul spațios al muzeului, doi cavaleri din vremea prințului August von Sachsen (sec. al XVI-lea) își încrucișează lăncile într-un turnir. Armurile fac din călăreți și cai un singur bloc de oțel. Auzi trecutul zornăind...

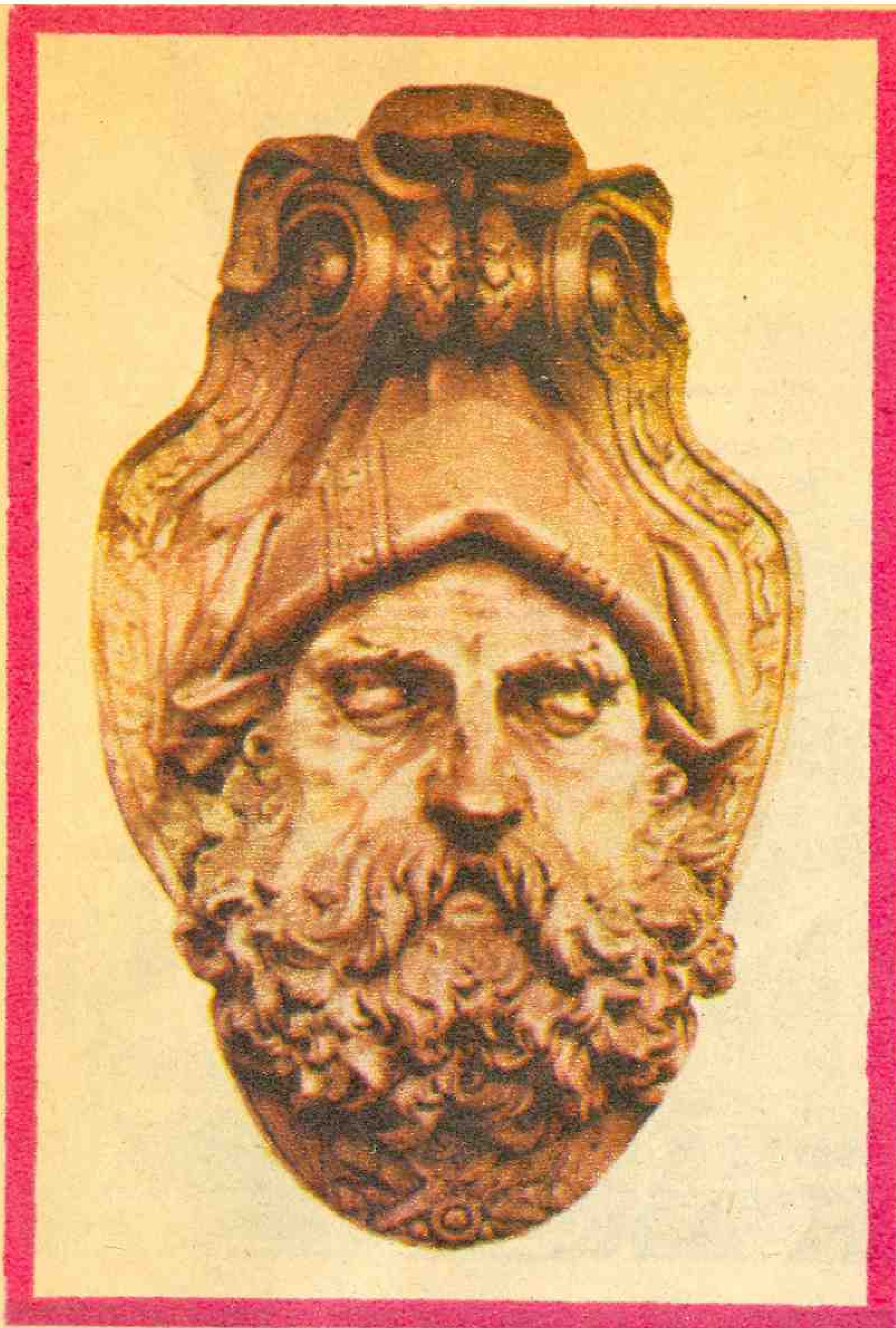
La nivelul superior al clădirii, cea mai reprezentativă construcție, în stil baroc din nordul Germaniei, sînt expuse unelte și instrumente de piatră, din os și de bronz. Așa se înfățișează preistoria și protoistoria. Tezaurul de aur de la Ossmanstedt, a cărui copie poate fi cercetată în muzeu, te surprinde prin nivelul nebănuit al artei și artizanatului din societatea primitivă. Sub ochii tăi, trecînd dintr-o sală în alta, se derulează istoria: dezagregarea societății primitive, căderea Romei sclavagiste, apariția feudalismului. O statuie ecvestră îl înfățișează pe Otto cel Mare (936—973) care a pus bazele Sfîntului imperiu roman de națiune germană. Uneltele de muncă și obiectele uzuale, machetele unor case țărănești, palate, fortificații, biserici și mînăstiri sugerează lumea evului german. Armele — ce multe arme ne-au lăsat epocile trecute! —, obiectele de podoabă, documentele scrise, reproducerile etc. redau atmosfera feudalismului german. Un spațiu expozițional larg se acordă luptelor de clasă, războiului țărănesc din 1524—1525. O gravură veche de circa 450 de ani îi prezintă pe țăranii răsculați depunînd jurămîntul pe drapelul Ligii. Mai multe tablouri îl înfățișează pe Thomas Müntzer (1490—1525), conducătorul maselor țărănești răsculate, decapitat după înfrîngerea de la Frankenhausen.

În aceeași perioadă, călugărul și învățatul Martin Luther (1483—1546), marele umanist, se ridică împotriva abuzurilor catolicismului, a „comerțului sfînt cu indulgențe" pentru reducerea pedepsei în purgatoriu. Cele 95 de teze afișate de el pe poarta catedralei din Wittenberg (31 octombrie 1517) stau la baza religiilor protestante și neoprotestante. Privesc chipul reformatorului. Bustul în lemn, datat 1530, după o pictură din 1522 a lui Lucas Cranach, îl reprezintă ca tînăr monah. Dar, cît de puternic, cît de sigur pe adevărul răzvrătirii sale!

La muzeul de pe **Unter den Linden** sînt expuse scrierile, originalele operei lui (opera scrisă însumează 67 de volume în —8°). Traducerea Bibliei din latină în germană nu a însemnat o simplă tălmăcire liniară, ci un monumental act de cultură, cu semnificații social-politice majore pentru trezirea națională a popoarelor din Europa. Prin acest act „s-a sfințit" limba germană, a îmbrăcat haina literară, în care cuvintele servesc sensul gîndirii și nu gîndirea sensul cuvintelor — cum afirma Martin Luther. La sărbătorirea unei jumătăți de mileniu de la nașterea celui care a compus „manifestul sec. al XVI-lea" la **Museum für Deutsche Geschichte** s-a organizat expoziția „Martin Luther și epoca sa". Vizitatorii au putut vedea originalul „Testamentului din 1541", expresie a ridicării familiei la rangul de valoare socială. O pictură de G. Spangenberg îl prezintă pe învățatul teolog alături de soția sa, Katharina von Bora, și de cei cinci copii ai lor. Scena de familie sugerează că viața merită să fie trăită, că mai presus de individ este colectivitatea. De altfel, tălmăcirea psalmului 46, „Ein feste Burg ist unser Gott" (O cetate puternică este Dumnezeul nostru), la care se referea Fr. Engels cînd spunea că Luther a scris „Marseillaisa" secolului al XVI-lea, elogiază valorile noii societăți, omul, distanțîndu-se de spiritul feudalismului religios.

Dezvoltarea manufacturilor anunță zorii capitalismului. Muzeul, într-o interesantă perspectivă de istorie socială, pune în lumină evoluția forțelor de producție. Pe măsură ce ne apropiem de prezent armele devin tot mai rare, fiind înlocuite cu inteligența tehnică materializată în invenții de aparate și dispozitive ce amplifică forța de muncă a omului. Dar sîntem încă departe de această realitate: lumea regelui Friedrich al II-lea (1712—1786), prin mila lui Dumnezeu — cum citim pe o medalie din 1755 „Dei Gratia Fridericus Borussorum Rex (Foto 3) — rege al Prusiei (1740—1786) nu este o lume fără războaie, fără grija zilei de mîine. Fără griji erau doar aristocrații din palatul Sanssouci (în limba franceză, „fără grijă"), ridicat de

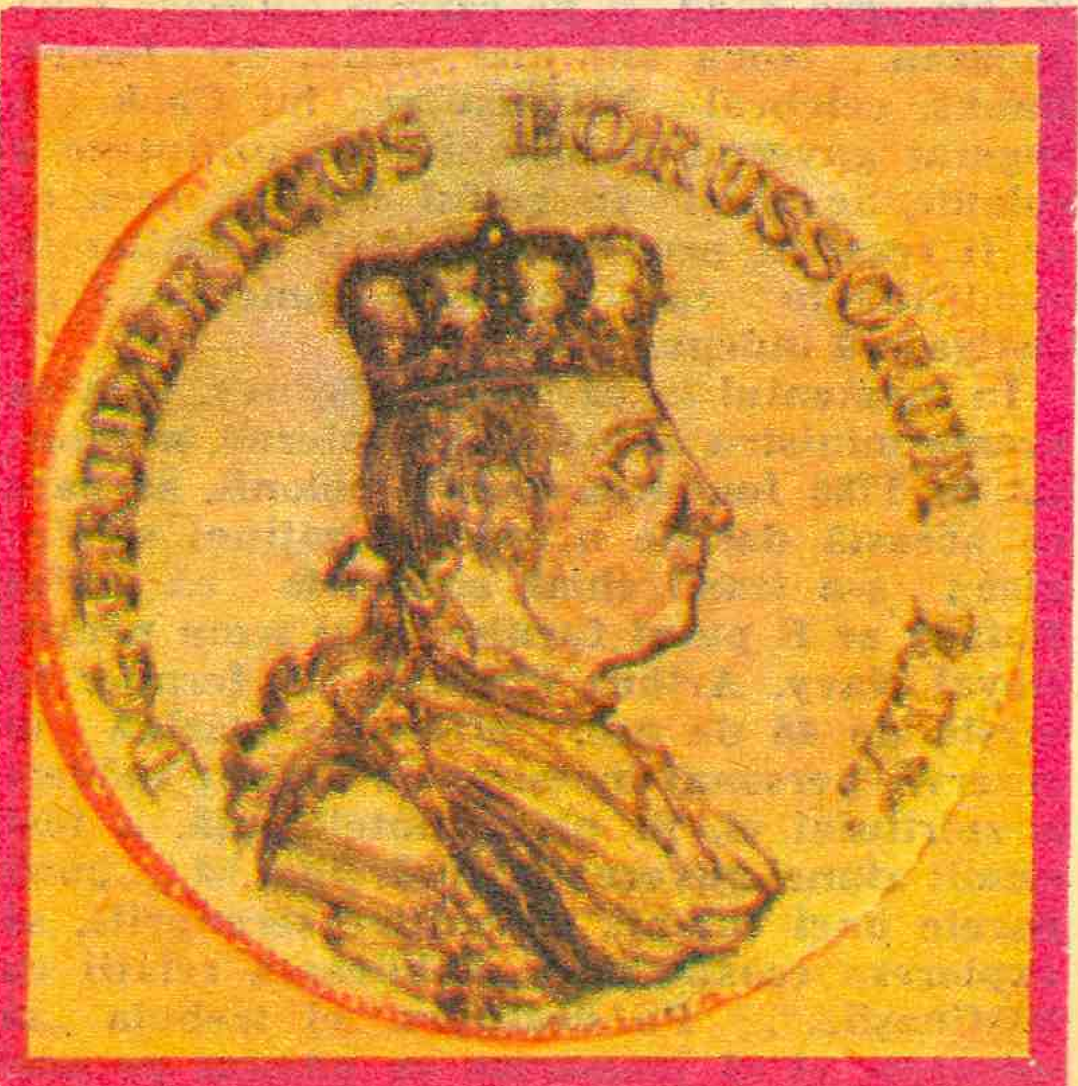

2. Sculptură ornamentală realizată de Andreas Schlüter (1696) destinată a împodobi faţada clădirii arsenalului

Friedrich al II-lea în 1745, după planurile lui Georg Wenzelslaus von Knobelsdorff (1699—1753). În muzeu s-a păstrat uniforma de gală a regelui prusac, susţinător al artelor şi filosofiei. În palatul Sanssouci, legenda vorbeşte despre „camera lui Voltaire" ; adevărul este mai prozaic : invitatul regelui Friedrich al II-lea nu a fost găzduit în palat. Regele preţuia filosofia, dar l-a ţinut pe „prinţul filosofiei luministe" la distanţa socială impusă de mentalitatea epocii... (Foto 4).

Perioada de la 1789 (marea revoluţie franceză) pînă la 1917 (marea revoluţie socialistă) relevă lupta maselor populare : mai întîi, contra ocupaţiei napoleoniene, pentru libertate naţională. O pînză a pictorului Ludwig Herterich redă o scenă din bătălia victorioasă împotriva lui Napoleon. Sînt expuse, de asemenea, arme, uniforme militare, medalii, drapele. Se prezintă apoi lupta maselor pentru emanciparea socială. Revoluţia de la 1848—1849, oglindită în documentele vremii, reprezintă un act istoric în evoluţia mişcării muncitoreşti germane. La Berlin, în **Alexanderplatz** masele răsculate au ridicat baricade, le apără împotriva atacului armatei prusace. Citim primul număr al „Noii Reviste Renane". Privim cu emoţie obiectele personale şi originalele operelor creatorilor socialismului ştiinţific. Un portret al lui Karl Marx lasă să se vadă seninătatea

3. Monedă de argint din 1755 (28,93 g, 41 mm diametru) reprezentîndu-l pe Friedrich al II-lea cu armură, mantie şi decoraţie militară

filosofului revoluţionar. Ediţia princeps a „Manifestului Partidului Comunist", apărută în februarie 1848 la Londra, lansează chemarea **Proletarier aller Länder, vereinigt euch !**" (Proletari din toate ţările, uniţi-vă !). Sculptura în bronz „K. Marx şi Fr. Engels" de Gerhard Thieme (1972) însufleţeşte spaţiul expoziţional dedicat luptelor revoluţionare din Germania (Foto 5). Mişcarea muncitorească este ilustrată şi prin cărţile, broşurile şi manifestele semnate de Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Clara Zetkin şi Franz Mehring.

Istoria Germaniei între 1917 şi 1945 — de ce oare a trebuit ca două războaie mondiale să închidă o epocă ?! — se reflectă în muzeu, în mod deosebit, prin revoluţia germană din noiembrie 1918 şi crearea, la Congresul din 28—30 decembrie, a Partidului Comunist German. La congres au participat 100 de delegaţi. Referatul principal, prezentat de Karl Liebknecht, demonstra necesitatea fondării unui partid muncitoresc revoluţionar. Rosa Luxemburg a dat citire programului politic. La 30 decembrie, ora 10, s-a supus la vot separarea de social-democraţi şi folosirea unui partid de tip nou. Wilhelm Pieck, viitorul preşedinte al R.D.G., care conducea lucrările congresului a pus în discuţie denumirea partidului. Se avansaseră trei denumiri. Cu 98 de voturi pentru şi 2 împotrivă, delegaţii au votat pentru un nou curs al istoriei germane. Drapele, materiale de propagandă, fotografii, afişe politice, documente personale, cărţi de identitate, piese vestimentare aparţinînd conducătorilor clasei muncitoare germane, Ernst Thälmann, Wilhelm Florin, Fritz Heckert, Wilhem Pieck, sînt cu veneraţie păstrate în muzeu.

De asemenea, sînt expuse la loc de cinste creaţiile tehnice ale lui Carl Zeiss, Ernst Abbe, Otto Schatt, Manfred von Ardene, Werner Simens. Numeroase documente denunţă instaurarea fascismului în Germania şi pregătirea naziştilor pentru declanşarea conflagraţiei mondiale. O serie de obiecte originale, fotografii, ziare şi periodice clandestine exprimă, în acelaşi timp, rezistenţa şi lupta eroică antifascistă a clasei muncitoare germane.

Un variat material muzeistic este consacrat celui de al doilea război mondial, invaziei germane în Europa şi zdrobirii nazismului de către coaliţia antihitleristă. Prăbuşirea **Wehrmacht**-ului hitlerist, lupta eroică a armatei roşii şi aliaţilor, bătălia Berlinului constituie tema expoziţiei permanente „Memorialul Berlin-Karlshorst" organizată în afara muzeului, chiar în clădirea unde la 8 mai 1945 s-a semnat actul de capitulare fără condiţii a Germaniei fasciste. „Memorialul" se integrează tematic Muzeului Naţional de Istorie a R.D.G. Într-o dioramă de proporţii se prezintă ultima mare operaţie militară sovietică în Berlin : cucerirea **Reichstag**-ului. Imaginea înălţării dra-

4. Statuia ecvestră a lui Friedrich al II-lea de pe Unter den Linden

pelului sovietic pe clădirea **Reichstag**-ului ne este familiară. Hărţi militare, planuri de luptă, drapele, arme, fotografii, documente personale ale conducătorilor militari sovietici, mareşalii Jukov şi Koniev, ale primului comandant sovietic al oraşului Berlin, generalul Berzarin, îmbogăţesc colecţia „Memorialului Berlin-Karlshorst", care deschide perspectiva istoriei socialiste a Germaniei.

Expoziţia permanentă „R.D.G., patria socialistă" din cadrul muzeului de pe **Unter**

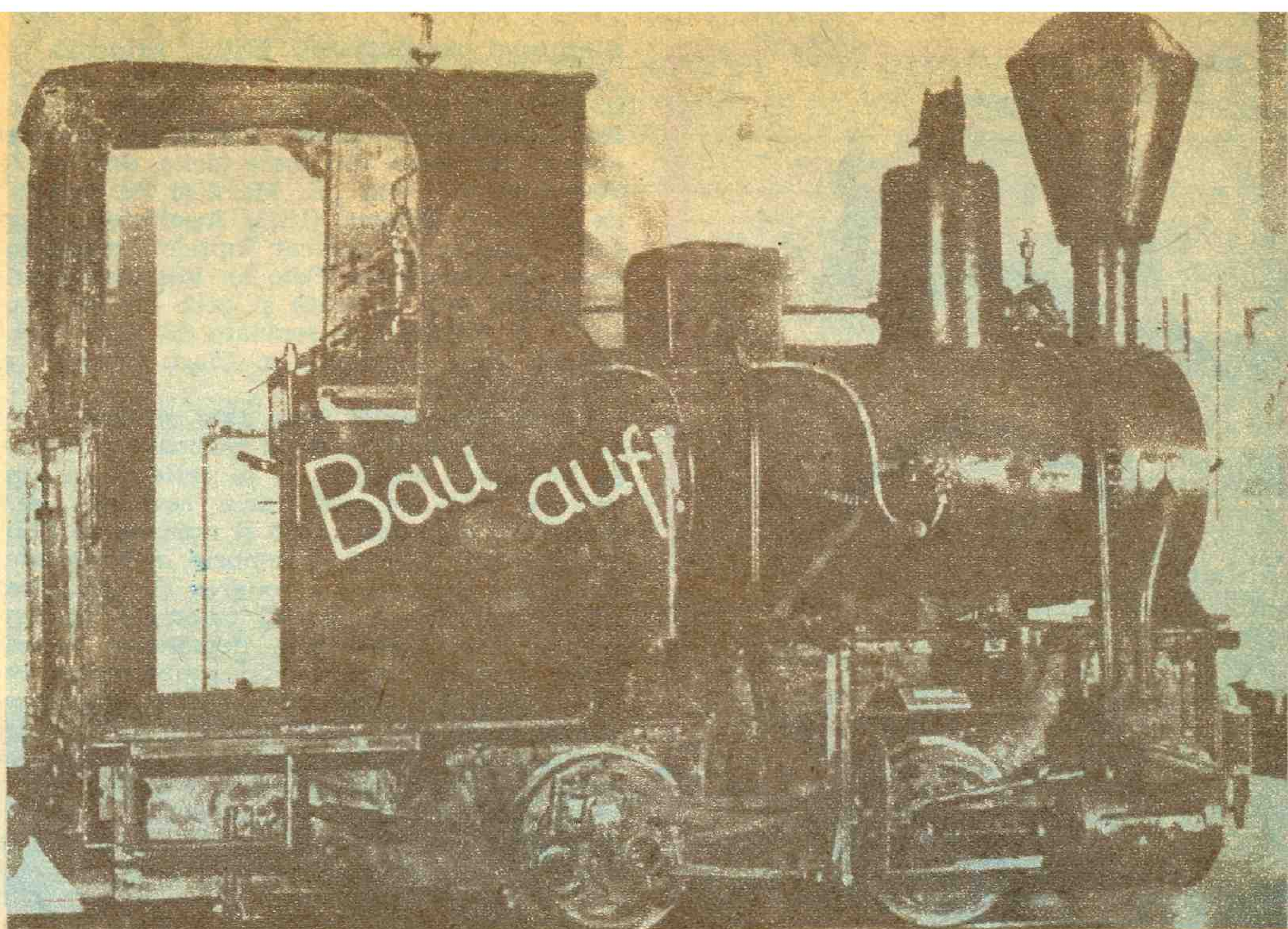
MISS PIGGY LA CIRC

O copie la dimensiuni ceva mai corpolente a lui Miss Piggy şi-a făcut apariţia la Circul de Stat din R.D.G. unde a prezentat un program de dresură extrem de interesant. Dansul său „graţios" a fost foarte aplaudat şi la Festivalul circului de la München.

5. K. Marx și F. Engels — sculptură (în bronz) de Gerhard Thieme (1972)

6. Locomotivă utilizată după 1945 pentru înlăturarea ruinelor și pentru reconstruirea Berlinului

den Linden cuprinde perioada de la 1945 pînă la 1984. Istorica „strîngere de mînă" dintre Wilhelm Pieck și Otto Grotewohl — devenită simbol al Partidului Socialist Unit din Germania — marchează printr-un uriaș panou-fotografie unirea, la Congresul din 21—22 aprilie 1946, a Partidului Comunist German cu Partidul Social-Democrat din Germania. La 7 octombrie 1949 s-a constituit Camera Populară Provizorie a R.D.G. și a intrat în vigoare Constituția. Puterea militară sovietică a transmis organelor de stat nou create funcțiile administrative de conducere. A luat ființă Republica Democrată Germană. România a recunoscut printre primele țări din lume crearea R.D. Germane.

Victoria relațiilor de producție socialiste (1949—1961), construirea societății socialiste dezvoltate (1961—1970), etapa inaugurată de Congresul al VIII-lea al P.S.U.G. (1971), care l-a ales în fruntea partidului pe tovarășul Erich Honecker, sînt tot atîtea faze ale procesului revoluționar din Germania democrată. Sălile de la parterul muzeului oglindesc cu ajutorul documentelor istorice, a diagramelor, machetelor, aparatelor și instalațiilor tehnice vocația creatoare a poporului german. Privim produsele industriei ridicată din ruine: o motocicletă, o locomotivă, unelte. (Foto 6). Par arhaice în comparație cu actualele mașini și instalații ale industriei electrotehnice și electronice germane. De fapt, cea mai veche clădire de pe **Unter den Linden** adăpostește nu unul ci mai multe muzee: de istorie, militar, tehnic, de artă, social. Originalitatea lui constă în înfățișarea evoluției societății sub toate laturile sale.

Jubileul Berlinului, în cel de al 42-lea an de pace în Europa, aproape coincide cu împlinirea a trei decenii și jumătate de la inaugurarea Muzeului Național de Istorie a R.D. Germane. Directorul general al muzeului, prof. dr. Wolfgang Herbst, ne asigură că ar fi trebuit să parcurgem prin muzeu 6 km dacă ne-ar fi fost prezentate toate cele 500 000 de exponate din fondul muzeal. Teoretic, **Museum für Deutsche Geschichte** achiziționează toate prototipurile industriale, conservă istoria de mîine. Astfel, se exprimă încrederea într-o lume a păcii, sub semnul căreia oamenii muncii din R.D.G. sărbătoresc a 750-a aniversare a Berlinului.

Septimiu Chelcea

SYDNEY — PARISUL PACIFICULUI

În spatele promontoriilor și golfurilor țărmului sudic, orașul este străjuit de un șir de coline nu prea înalte, iar clădirile care se proiectează pe cer ajung în crescendo pînă la înălțimea turnurilor ultramoderne ale cartierului central al instituțiilor de afaceri, aflat la aproape 300 metri mai sus de cheiurile de la Sydney Cove.

În partea dreaptă, spre vest, se înalță uriașul arc cenușiu al podului portului, nu prea elegant, dar în schimb funcțional; este „vechiul portmantou" îndrăgit de întregul Sydney, care trece peste intrarea în port, legînd Dawes Point, dincolo de golful Cove, de grupul de zgîrie-nori ce anunță cartierul oamenilor de afaceri din nordul Sydney-ului și cartierele luxoase de pe țărmul nordic. Dacă vom putea, vom lua feribotul pentru a face o călătorie de un sfert de oră pe un traseu minunat, prin port, drum de o mie de ori preferabil unei traversări pe pod și pe a lui autostradă cu opt benzi supraaglomerate, mersului cu trenurile de periferie sau folosirii drumului care se întinde pe aproximativ 800 de metri...

Cu toate că ne aflăm pe la mijlocul săptămînii, velierele cu pînzele lor colorate sînt răspîndite deja prin tot portul, iar un petrolier uriaș, cu punțile acoperite de sare, plutește, poate venind din Japonia, și se îndreaptă acum spre docurile industriale de dincolo de pod. Înconjurăm apoi, cît să le atingem aproape cu mîna, întinsele aripi albe ale Operei, la capătul de la Bennelong Point și pătrundem în micul golf Sydney Cove. Iată-ne apropiindu-ne de Circular Quay, alături de alte feriboturi și hidroptere; pasagerii coboară pe chei, dînd buzna la porțile turnante care-i lasă să se răspîndească apoi pe străduțele înguste dintre zgîrie-nori.

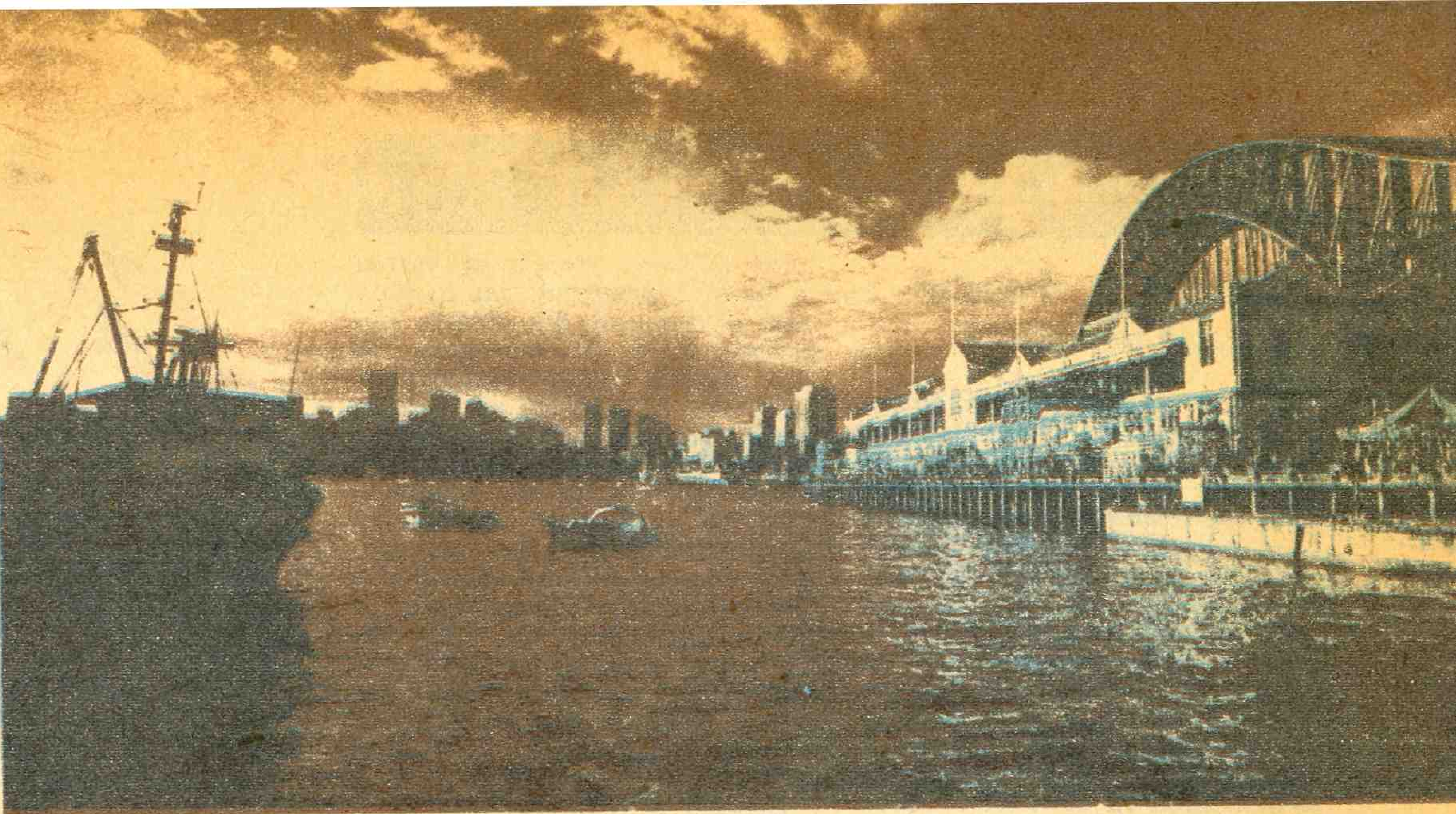
Cu două sute de ani în urmă, la 26 ianuarie 1788, primii imigranți europeni debarcaseră chiar în acest punct. Erau 529 de ocnași — dintre care 164 femei și copii — la care se adăugau, ca forță de menținere a ordinei, circa 200 de soldați de marină însoțiți de cîteva rude și de mai multe oficialități: în total, aproape o mie de suflete. În sunetul de „Warra Warra" al aborigenilor care căutau astfel ca prin glasul lor să-i izgonească pe intruși, a fost înălțat drapelul britanic; și așa prima colonie, formată din corturi, bordeie, la care se adăuga o colibă folosind drept spital, s-a instalat pe plajele stîncoase de la Cove, acolo unde se întinde în prezent podul din port — cartier purtîndu-și numele meritat de „The Rocks".

În 1770, căpitanul James Cook descoperise golful Botany, unde se află acum aeroportul din Sydney; Cook nu făcuse însă decît să găsească șenalul actualului port, cam la 25 km spre nord, și pe care îl botezase Port Jackson. Nouă ani mai tîrziu, Sir Joseph Banks, celebrul botanist al lui Cook, a sugerat guvernului britanic să înființeze o colonie de „hoți" în golful Botany, ceea ce ar fi rezolvat problema plasării ocnașilor în condițiile în care coloniile americane își cîștigaseră independența.

În momentul în care Lord Sydney, în acea vreme ministru al afacerilor interne, a anunțat în 1786 fondarea acestei colonii, se pare că această decizie a avut și rațiuni strategice; s-a tras chiar concluzia că golful Botany ar fi putut furniza in și lemn pentru Royal Navy. Arthur Phillip, un fermier în vîrstă de 48 de ani, ofițer de marină în rezervă, personaj înzestrat cu o mare noblețe a spiritului și, în plus, inteligență, a fost numit atunci guvernator însărcinat să „...pună bazele unei colonii, să cultive terenurile, să exploreze coasta și să stabilească relații cu băștinașii...". Pe deasupra, el trebuia „să elibereze și să înzestreze cu pămînt pe acei ocnași care, prin buna lor purtare, dovedeau că merită astfel de favoruri...". Unui bărbat singur îi reveneau 30 de acri, adică puțin mai mult de 3 hectare, unui bărbat căsătorit — 50 de acri (5,5 ha) la care se adăugau cîte 10 acri (1 ha) de fiecare copil, dotarea inclu-

zînd de asemenea unelte, hrană şi aprovizionare asigurată pentru 12 luni. La preţurile pe care le au terenurile în ziua de azi, o asemenea proprietate ar fi o adevărată avere !

„Prima Flotă" (First Fleet), convoi de 11 nave aflate sub comanda lui Philip, a pornit în largul mării de la Portsmouth pe 13 mai 1787 şi-a ancorat în golful Botany la 18 ianuarie 1788. Phillip a căutat în zadar „...păşunile bogate care nu aşteptau decît atingerea geniului omenesc..." în împrejurimile aspre ale golfului ; totuşi, după trei zile, continuîndu-şi explorările spre nord, cu ajutorul unei bărci, el a descoperit cu entuziasm „...cel mai frumos port din lume, unde o mie de corăbii pot pluti una lingă alta în cea mai deplină siguranţă...". Sydney îşi începea existenţa !

Oraşul a prins rădăcini la Rocks, iar căsuţele mizere, şantanurile şi bordelurile de la malul mării au fost înlocuite de-a lungul anilor, odată cu creşterea vertiginoasă a numărului de clădiri, cu antrepozite şi birouri comerciale, apoi cu Centrul de Turism (Visitor Centre), cu muzeele, cu magazinele, cu restaurantele şi prăvăliile de artizanat din zilele noastre. Frumoasele construcţii vechi au fost restaurate şi cartierul a fost renovat cu gust ; Rocks este de-acum un cartier încîntător, devenit — prin atmosfera lui — adevărata vitrină a oraşului Sydney.

Dincolo de „Circular Quai", intrăm în cartierul afacerilor, în inima canioanelor străjuite de înaltele turnuri din sticlă şi oţel. Aici efectul arhitecturii moderne este uimitor de stimulant ; ea intră în contrast cu frumoasele exemple oferite de stilurile din trecut, cel colonial, victorian sau chiar cu arta decorativă, formînd împreună cu acestea interesante perspective. Pieţele mici, scuarurile şi piaţetele se constituie în pete de verdeaţă, ca în cazul lui Farrer Place, cu palmierii lui înalţi, sau al lui Macquarie Place, unde se pot vedea, la umbra unor smochini uriaşi, ancora şi tunul de pe „Sirius", nava amiral a „Primei Flote", precum şi obeliscul ridicat în 1818, de la care se măsurau toate distanţele în prima colonie.

Mai încolo se întind străzile cu magazine de lux : străzile paralele York, George, Pitt şi Castlereagh sînt intersectate de King Street, Market Street şi Park Street. Se remarcă aici marele număr de pasaje cu magazine elegante, mai vechi sau mai noi, scurtături care permit să ajungi într-o stradă sau alta. Există numeroase librării bine aprovizionate, în care unii din bijutieri oferă la vînzare opaluri, marea specialitate australiană. Se găsesc aici şi mii de magazine de îmbrăcăminte şi mai multe magazine universale. Primăria, a cărei construire a avut loc în 1874, sinteză a stilului urban al epocii victoriene, se găseşte în George Street, marcînd limita cartierului central...

De cealaltă parte a lui Pitt Street se găseşte Martin Place — larg bulevard pietonal, foarte frecventat, plin de florărese, lăutari şi îndrăgostiţi ; de aici, prin cîteva trepte, se ajunge la Macquarie Street. Aceasta este principala arteră a Sydney-ului, întinzîndu-se pe 1,5 km între clădirea Operei şi Queens Square, dominată încă de o statuie în bronz a reginei Victoria şi mărginită de numeroase clădiri mari şi frumoase. Multe din acestea au fost construite din timpul colonizării de către Francis Greenway, celebru arhitect (şi ocnaş), devenind de acum clădiri clasice : de exemplu, celebrele verande ale cazărmilor din Hyde Park, biserica St. James — care seamănă puţin cu biserica St. Martin-in-the-Fields din Londra şi Conservatorul de muzică. Se găsesc încă aici Casa Parlamentului şi Hotelul Monezilor, transformat acum în muzeu şi faţada fostei clădiri a Tezaurului, recent devenită un hotel superb, noul Hotel Intercontinental din Sydney.

La mijlocul lui Pitt Street se află cel mai de seamă edificiu modern al Australiei — Turnul Sydney — care se ridică la 325 m deasupra galeriilor cu magazine sofisticate ale complexului Centrepoint. Strălucind sub lumina aurie a soarelui, turnul său cilindric aflat într-un echilibru precar se prezintă sub forma unei coloane de o înşelătoare subţirime, în ciuda delicatei reţele de cabluri arcuite cu graţie în jurul ei.

Sînt de ajuns 37 de secunde pentru ca ascensorul să urce vizitatorul cam la 250 m înălţime, pînă la luxosul restaurant rotativ unde poţi lua masa privind cum oraşul se învîrteşte încet la picioarele tale. Mai sus se află un restaurant mai puţin sofisticat iar dacă altitudinea tot n-a stimulat pofta de mîncare a vizitatorilor, aceştia au la dispoziţie — şi mai sus — o terasă de observaţie, accesibilă publicului contra o sumă modestă.

De aici, poate cea mai interesantă privelişte este cea dinspre est, unde o largă brazdă verde traversează oraşul dincolo de Macquarie Street. Catedrala St. Mary separă Hyde Park — cu pădurile şi fîntînile sale riguros îngrijite — de întinsele peluze din Domain unde se face jogging la ora mesei şi unde oratori pasionaţi, căţăraţi pe lăzi, îşi prezintă opiniile în fiecare duminică. Domain se întinde pe o lungime de 1,5 km pînă la promontoriul Doamna Macquarie, de unde începe portul ; în acest punct se găseşte încă, cioplit chiar din stîncă, vestigiu din secolul al XIX-lea, scaunul de unde această doamnă cumsecade, soţie a Guvernatorului, supraveghea oraşul. Grădinile Botanice Regale se află chiar alături ; create în 1816, acestea sînt împînzite cu lacuri ornamentale, copaci, tufe şi flori exotice. Grădinile se întind pe ţărm pînă la Operă unde o frumoasă „cafétéria" cu terasă — loc de preferinţă pentru întîlnirile galante — se află chiar deasupra portului.

Kings Cross, adevărat Soho al Sydney-ului, începe dincolo de Domain. Kings Cross a fost chiar descris de o enciclopedie australiană ca fiind „...un cartier al restaurantelor cosmopolite şi al aventurilor urbane, unde pluteşte mireasma mirodeniilor şi a viciilor...". Aici se desfăşoară ceea ce este definitoriu vieţii nocturne a oraşului Sydney : reclame sclipitoare cu neon, cluburi de striptease, cafenele de noapte şi discoteci cu ritmuri trepidante. Totuşi cartierul nu duce lipsă de restaurante interesante şi de hoteluri ieftine, şi ele foarte frecventate.

Deasupra „Cross"-ului se află Paddington, cartierul la modă, remarcabil prin plăcutele sale şiruri de case în stil victorian, restaurante, unde locuiesc artizani şi străzile sale înclinate, cu balcoane şi verande din fier forjat, adevărate opere de artă. Duminicile se deschide aici talciocul de la „Paddo Fair".

Orice descriere a Sydney-ului este incompletă dacă nu se pomenesc şi plajele sale : la urma urmei, surfingul este un sport naţional important. Periferia se întinde pe cîţiva kilometri de la Paddington pînă la ţărmurile Pacificului, unde e mărginită de plajele de la Bondi, Tamarama, Bronte şi Coogee. Aceste plaje se bucură de mare popularitate printre cei a căror inimă şi spirit rămîn pururi tinere, din cauza excelentelor condiţii de înot pe care le oferă, şi a amplitudinii moderate a valurilor.

Australia îşi va serba în curînd bicentenarul iar Sydney este îndreptăţit să se considere unul din marile oraşe ale lumii. Este o imensă cetate avînd aproape forma unui triunghi a cărui bază e formată — pe o lungime de 60 de kilometri — de plaje şi promontorii scăldate de valurile puternice ale Pacificului şi al cărui vîrf se găseşte la aproximativ 65 km spre vest, la poalele spectaculoşilor Munţi Albaştri. Acest triunghi este traversat de rîul Paramatta care se pierde în valea joasă formată de portul Sydney.

Cu toate că nu e efectiv capitala Australiei, oraşul Canberra a fost construit din cauza tradiţionalei rivalităţi dintre Sydney şi Melbourne ; aici trăiesc 3,5 milioane de locuitori, ceea ce înseamnă aproape un sfert din populaţia australiană. După scurgerea a două secole, oraşul Canberra a devenit într-adevăr cosmopolit : 25 la sută din locuitorii săi sînt născuţi în străinătate, nu numai în vestul Europei ci şi în sudul şi estul acesteia, iar mai recent parte din locuitori au venit din sud-estul Asiei sau din Pacific.

Sydney înseamnă energie, stil şi cultură : impetuos, dinamic, creativ şi pasionat, el reprezintă pulsul Australiei, fiind chiar supranumit „Parisul Pacificului". În pofida dimensiunilor sale, a uriţeniei specifice a periferiilor sale şi a caracterului său tentacular. Sydney rămîne totuşi un oraş de o frumuseţe de excepţie — şi numai portul lui ar fi de ajuns pentru a susţine această afirmaţie. □

John Cleare

Traducere şi adaptare de
Nicoleta Petrescu
Gheorghe Daragiu

Dinastia Bruegel

1. Bruegel, Breughel sau Brueghel ?

În anul 1604, adică la 35 de ani de la moartea lui Pieter Bruegel, Carl van Mander, un meșter dintr-un atelier din cartierul Haarlem din Amsterdam, a publicat o carte intitulată „Schilder Boeck" — Carte despre pictură. El scrie în paginile acestei cărți că marele pictor a văzut lumina zilei în satul Breughel, nu departe de Breda. În realitate, nu se cunoaște exact locul nașterii lui Bruegel, nici anul în care el a văzut lumina soarelui, cercetătorii urmînd să clarifice — dacă vor putea s-o facă — aceste date, precum și altele legate de această dinastie de pictori care a dat picturii universale nu mai puțin de 12 artiști.

Pînă și grafia numelui lor este contradictorie. Van Mander scrie — incorect — Breughel. Fondatorul dinastiei, Pieter, se numea la început Brueghel, dar în anul 1559 a renunțat din motive necunoscute, la „h", consoană pe care urmașii lui au reintrodus-o. În secolul al XVI-lea acest nume era foarte răspîndit în Olanda, dar nu toți cei care purtau acest nume erau născuți la... Breughel.

La fel de nesigur este și anul nașterii pictorului. Știm cu precizie doar că în anul 1551 Pieter Bruegel a devenit membru al breslei pictorilor din Antwerp. Cum însă acolo putea intra numai cel care avea 25 de ani împliniți, rezultă că pictorul s-a născut — din calcul ! — în anul 1526.

Bruegel a fost om instruit. Îl citea pe Homer, pe Ovidiu, pe Rabelaise, făcuse cunoștință cu opera lui Erasmus din Rotterdam. Cunoștea desigur nu numai culegerea de proverbe a lui Erasmus, dar și celebrul său „Elogiu al nebuniei" în care, într-o formă satirică, da glas nemulțumirilor sale față de aspectele religioase ale vremii. Nu încape nici o îndoială că Brueghel era un om de vastă cultură și că s-a preocupat să se orienteze în toate vîltorile vieții.

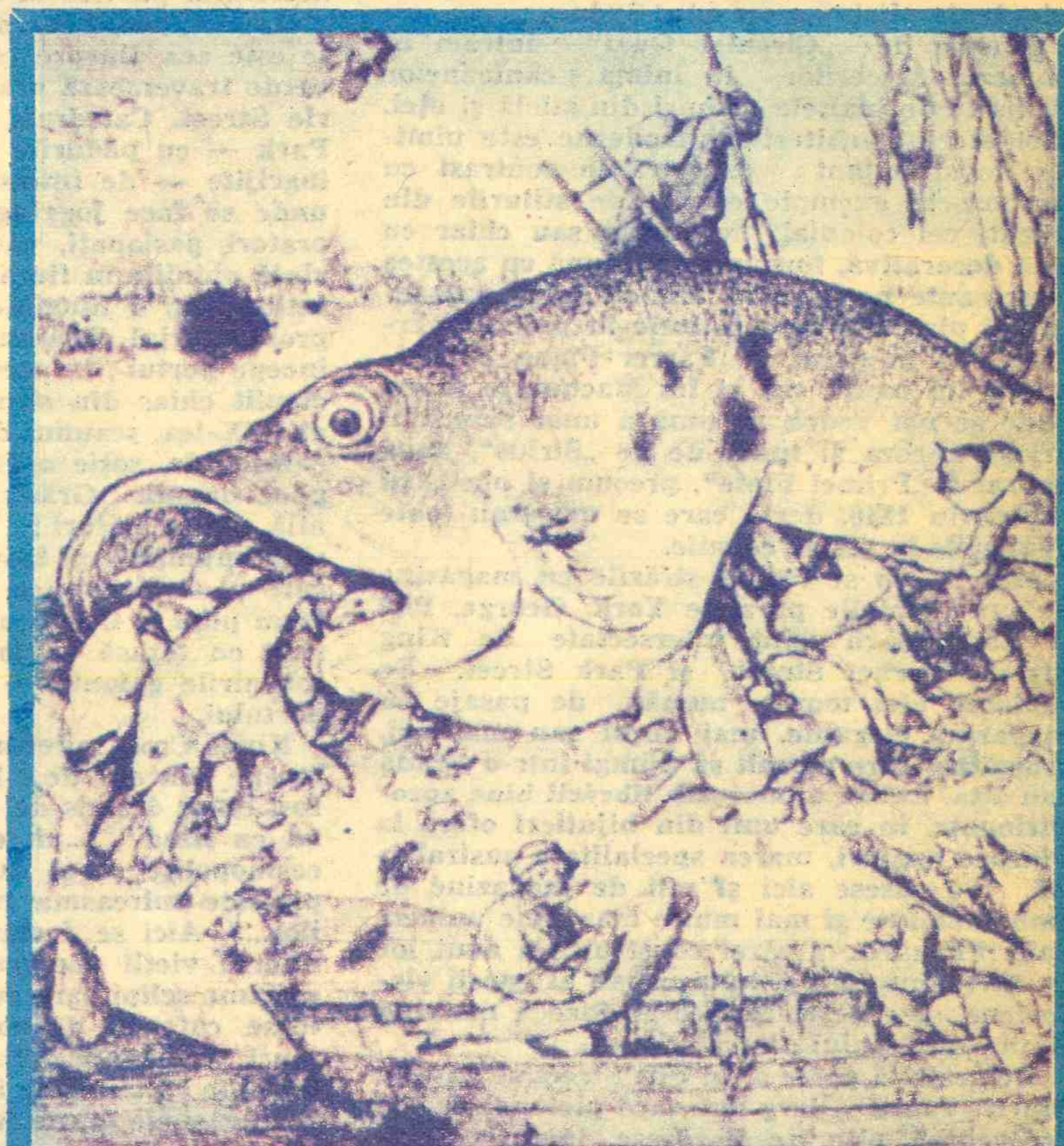
Ar fi însă greșit să se susțină că Breughel a fost un pictor academic. Era însă de părere că răutatea și nebunia oamenilor nasc noi și noi nenorociri, de aceea a fost moralistul care a încercat să-i îndrepte pe oameni, să-i ajute.

Pieter Bruegel : autoportret (1572)

Jan Bruegel, portret de Paul Rubens (1613)

Pieter Bruegel : „Peștele cel mare îl înghite pe cel mic"

2. Breughel a vrut să-i facă pe oameni mai buni

Contemporanul lui Breughel, Hieronymus Bosch (1450—1516) deschide larg porțile infernului, pe care îl aduce pe pămînt : fantome fantastice se zbat în el, păcătoși morți se zvircolesc în chinuri de nedescris. Bosch a avut o mare influență asupra lui Breughel, acest lucru fiind vizibil încă din desenul în creion „Peștele cel mare-l înghite pe cel mic" din anul 1556. De altfel, Breughel a copiat multe dintre lucrările lui Bosch.

Imperiul morții, al infernului este la fel de plin de spaime și la Breughel, dar oamenii lui sînt responsabili. Prin lucrările sale el voia să le arate oamenilor ce îi așteaptă „dincolo" și să-i facă, prin aceasta, mai buni. El reușește să fie convingător și crezut mai ales atunci cînd apelează la proverbe. Peste 120 astfel de proverbe găsim în tabloul „Proverbe olandeze" din anul 1559, care, la o primă vedere, pare a fi aglomerat de oameni, lucruri și animale fără nici o noimă. Un observator atent, înarmat cu răbdare, va găsi cu satisfacție multe dintre înțeleptele zicale nu numai ale poporului olandez.

POLICROMĂ

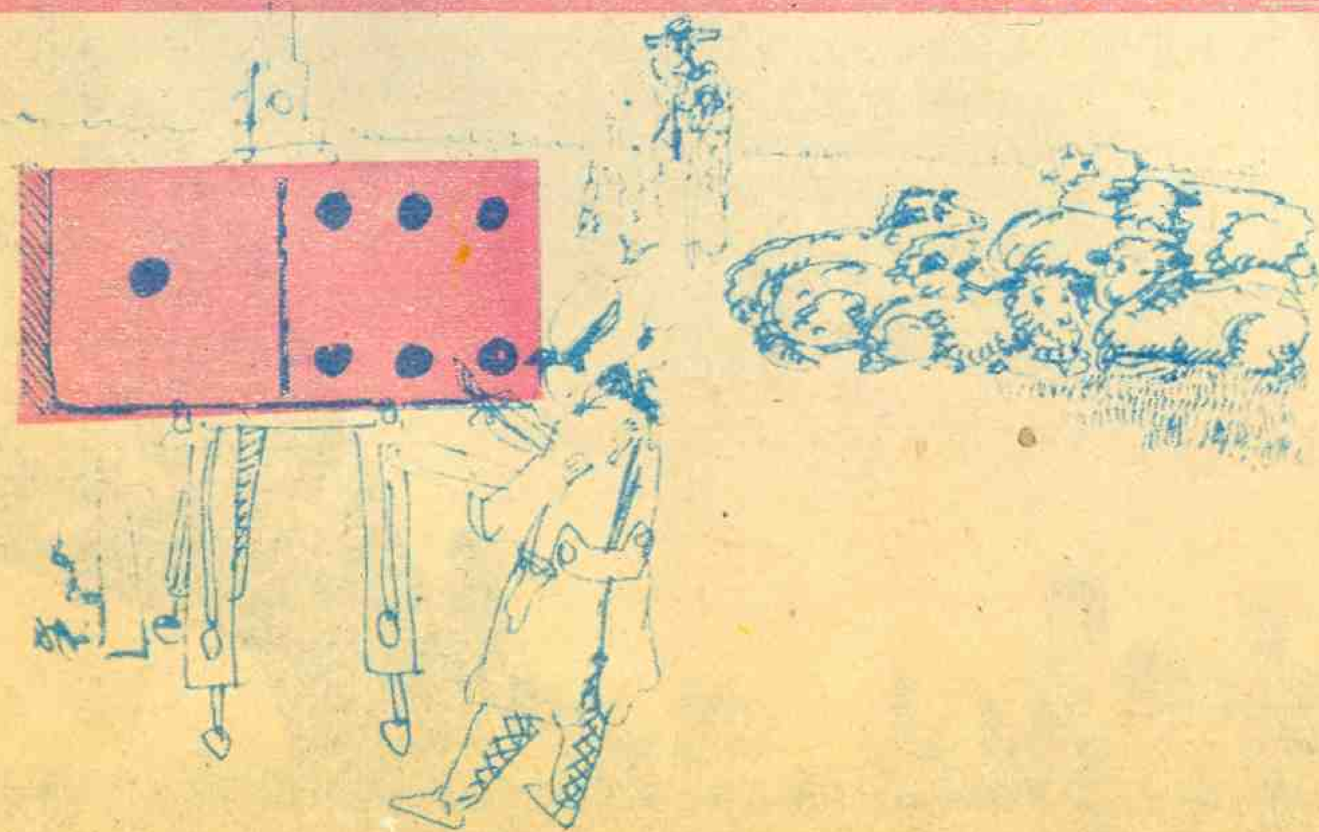
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	N	E	A	■	O	C	■	U	T	E	H
2	A	R	L	E	C	H	I	N	■	C	R
3	L	A	B	I	R	I	N	T	U	R	I
4	B	■	A	D	U	N	A	■	T	A	B
5	A	R	S	E	■	A	■	I	■	N	I
6	■	S	T	R	A	V	E	Z	I	E	■
7	Z	■	R	■	S	A	F	I	R	■	C
8	A	V	E	A	■	R	■	N	A	V	A
9	H	A	L	B	A	■	S	I	D	E	F
10	A	T	E	U	■	P	A	T	I	N	E
11	R	A	■	R	O	I	B	■	A	A	A

ORIZONTAL : 1) Albă ca... zăpada ● Într-o rocă ! ● Trib de piei roșii. 2) Personaj comic din farse, îmbrăcat în costum multicolor ● Ocru pe mijloc ! 3) Combinație de culoare ! (pl.). 4) A pune la un loc ● Vaccin antitifoparatific (abr. med.). 5) Roșii ca jăratecul ● Nichel. 6) Cu obrajii diafani (fem.). 7) Piatră prețioasă de culoare albastră. 8) A intra în posesie ● Vas pe întinderile albastre. 9) Se poartă cu guler alb ● Materie dură de culoare albă ce formează stratul superior al cochiliei unor scoici. 10) Nu crede în nimic ● Zboară cu tine pe luciul alb-albăstrui al gheții. 11) Neagră la sfîrșit ! ● Cal cu păr roșcat ● Amalgamați în vechea chimie.

VERTICAL : 1) Erbacee cu flori roșii, purpurii sau albe, cu frunzele, florile și uneori rădăcinile folosite în medicină ● Praf alb și... dulce. 2) Perioadă geologică ● Curse ! ● Albă ca zăpada... 3) Plantă erbacee cu flori sinilii (pl.). 4) Fluviu în Germania ● Fum umed și alb. 5) Argilă galbenă, roșie, brună etc. ● Campion. 6) Sulfură roșie de mercur, folosită drept colorant sau medicament ● 3,14. 7) Vînat la inimă ! ● Elena Florescu ● Numele indigen al vechilor negri boșimani. 8) Grăsime galbenă ● Negru murdar (reg.). 9) Două dintr-o sută ! ● A emite radiații. 10) Pînze albe ● „Tub" cu lichid roșu. 11) Mănătărci de culoare brună ● Băutură... neagră.

Dicționar : UTEH, TAB, AAA, EIDER, SAB, IZINIT.

Mircea Iordache

Am depistat pentru cititorii almanahului nostru a zecea parte dintre ele pe care le-am încadrat în dreptunghiuri pe un tablou schițat în așa fel încît cititorii să le poată identifica mai lesne.

Spre sfîrșitul vieții, Breughel s-a reîntors la proverbe. Pentru a cunoaște aceste comori ale înțelepciunii populare, el a călătorit mult la țară, după cum ne asigură van Mander în cartea sa, unde cînta, bea și se distra cu țăranii. Aceasta i-a adus lui Pieter Bruegel cel Bătrîn porecla de Săteanul. Mulți critici au încercat să-și răspundă la întrebarea : de ce Bruegel nu a pictat în genul concetățeanului său umanist Frans Floria (1516—1577) ?

Răspunsul nu este chiar atît de greu de dat. Trăind într-o țară frămîntată de războaie, el nu a văzut nimic majestuos, nu a întîlnit personalități memorabile, nici n-a cunoscut cer senin deasupra capului. Țara în care a trăit el era mai aspră, mai puțin ospitalieră. Bruegel a fost și a rămas toată viața un om al Nordului, lucru valabil mai ales pentru peisagistica sa. În general, Pieter Bruegel a pictat, după cum scrie contemporanul său Abraham Ortelius, lucruri care nu se pretează la pictat.

3. În schimb Jan Bruegel,

cel de al doilea fiu al lui Bruegel, care a trăit între anii 1568—1625, a pictat aproape în exclusivitate lucruri care nu numai că se pretau la pictură, dar se și vindeau foarte bine. Din această cauză de-a lungul secolelor a fost pictorul ale cărui tablouri s-au copiat și falsificat cel mai mult. Criticul de artă Klaus Ernst estimează că din cele 4.000 lucrări atribuite lui, numai vreo 500 îi aparțin cu adevărat. Se înțelege că această concluzie i-a întristat mult pe cei — să zicem — 4.000 proprietari... cu acte în regulă ai celor... 500 tablouri executate de mîna lui Jan Bruegel ! În timp ce Bruegel-tatăl a fost catalogat drept „Sătean", lui Jan i s-a spus „catifelatul", „înfloritul".

În secolele 16 și 17 pictura era o formă de comerț foarte răspîndită și foarte căutată. Bresla pictorilor din Antwerp cuprindea 300 membri, fiind mult mai numeroasă decît cea a măcelarilor, de pildă. Era foarte la modă ca cineva să-și împodobească locuința cu picturi corespunzătoare stării lui sociale. Cea mai mare trecere o aveau peisajele, tablourile cu animale și florile.

Între o puzderie de pictori mediocri, lipsiți de har, Jan Bruegel a strălucit fără îndoială, chiar dacă desena ca pe bandă rulantă. Tablourile lui au devenit o modă. Jan a fost un pictor care stătea ferm pe picioarele lui în timp ce fratele său, Pieter Bruegel cel Tînăr (1564—1638), a trăit mai mult din copierea tablourilor tatălui său.

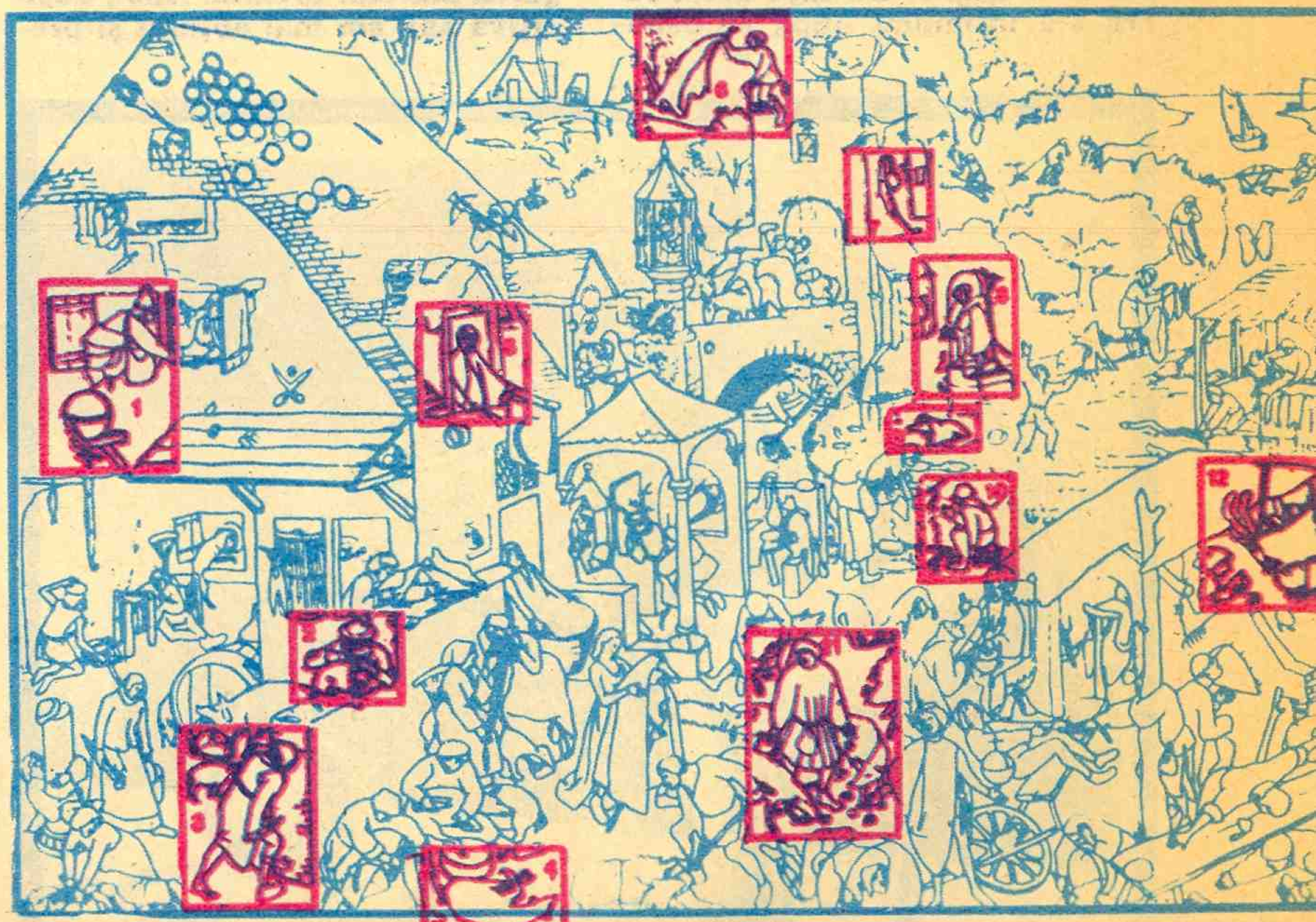
Jan Bruegel nu a pictat infernul ci... raiul. Același Klaus Ernst apreciază că între sutele de imagini din... rai atribuite lui Jan Bruegel numai cîteva îi aparțin cu adevărat. Dar marele număr de copii realizate după tablourile lui demonstrează faptul că el a intuit gustul epocii. În tablourile lui, în florile, plantele și animalele lui, oamenii secolului al 17-lea vedeau ceva exotic, de departe, după care tînjeau.

Această curiozitate a fost „hrănită" de Jan Bruegel și cu ajutorul alegoriilor sale.

Delicatețea picturii sale l-a făcut pe Jan Bruegel slăvit și bogat. În anul 1619 era proprietarul a șase case. Cardinalul italian Federigo Berrome, a cărui ediție de opere ale lui Jan Bruegel se găsește astăzi la Milano, a fost prietenul lui de-o viață. Rubens i-a fost nu numai prieten dar și partener de pictură. Rubens a colaborat la multe dintre tablourile lui Jan Bruegel, pe care le-a completat cu oameni.

Jan Bruegel s-a stins din viață în anul 1625 fiind secerat de holeră împreună cu trei dintre cei zece copii ai săi (din două căsnicii). Operele lui au rămas însă să dăinuie peste vreme... ■

Nicolae Nicoară

CHEIA „PROVERBELOR OLANDEZE"

1. A nu-ți păsa de lume (A face ceva pe toată lumea), 2. A fi înarmat pînă în dinți ; 3. A te da cu capul de pereți ; 4. A fi cuminte ca un mielușel ; 5. A trage cu urechea ; 6. Unde-i vînt, toate zboară ; 7. A prinde două muște dintr-o lovitură ; 8. A arunca banii pe fereastră ; 9. Peștele cel mare-l înghite pe cel mic ; 10. A sta pe jeratec ; 11) A da perle la porci ; 12. A te afla nici în cer nici pe pămînt (A nu ști unde te afli).

Mă gîndesc ca titlul materialului să fie chiar aşa:

ÎNTRE COSTINEŞTI ŞI TOLENTINO

— Anton Dragoş ştiu că nu-ţi plac divagaţiile. De aceea propun să intrăm direct în subiect...

— Prima întrebare. Exact ca la tenis. Sîntem la fileu. Cine serveşte primul ?

— Ei, asta-i bună. Chiar nu-mi laşi nici o şansă. Cred că profiţi de faptul că ne cunoaştem de aproape douăzeci de ani...

— Aşa bătrîn eşti ?!

— Mi se pare că «te lăudai» că sîntem, cum se spune, de-un leat...

— Da ! Dar tu ai îmbătrînit mai repede...

— Asta s-o crezi tu ! Şi, te rog, să nu mă tratezi ca un personaj al caricaturilor tale. Să te porţi frumos cu musafirii, doar sîntem pe terenul tău...

— Asta nu-i un motiv. Hai, nu te supăra. Aştept prima întrebare. Cum spuneam, chiar sînt dispus să-ţi răspund, în ciuda faptului că tu cunoşti mai totul despre mine...

— Poate faţă de acum cîţiva ani, cînd ţi-am luat ultimul interviu, ai alte păreri şi idei...

— Mă mir că poţi să crezi aşa ceva despre mine. Ideile şi părerile nu se pot schimba aşa de uşor. Nu ştiu cine spunea că ideile sînt ca banii : odată schimbate se cheltuie uşor ! De altfel, numărul anilor, în cazul acesta, nu este o unitate de măsură...

— M-am gîndit să te întreb despre Costineşti. Ce-a însemnat pentru tine ?

— Nu mă aşteptam să-mi pui chiar o întrebare serioasă. Astfel mă obligi să-ţi răspund serios. Stai puţin să-mi aduc aminte şi să introduc datele în calculator. În 1968 am „călcat" pentru întiia oară la Costineşti. Nu-mi puteam închipui atunci că, peste ani, voi expune şi voi lua premiul întii şi alte cîteva premii la diferitele Saloane de umor care au avut loc în staţiune. De fapt acest lucru s-a întîmplat după ce debutasem în revista „Urzica" cu un desen pe care, acum, îl privesc cu foarte mare îngăduinţă. Îmi amintesc că atunci, în staţiune, cînta şi o formaţie de muzică uşoară cu un tînăr, chiar foarte tînăr solist care se numea Cornel Constantiniu...

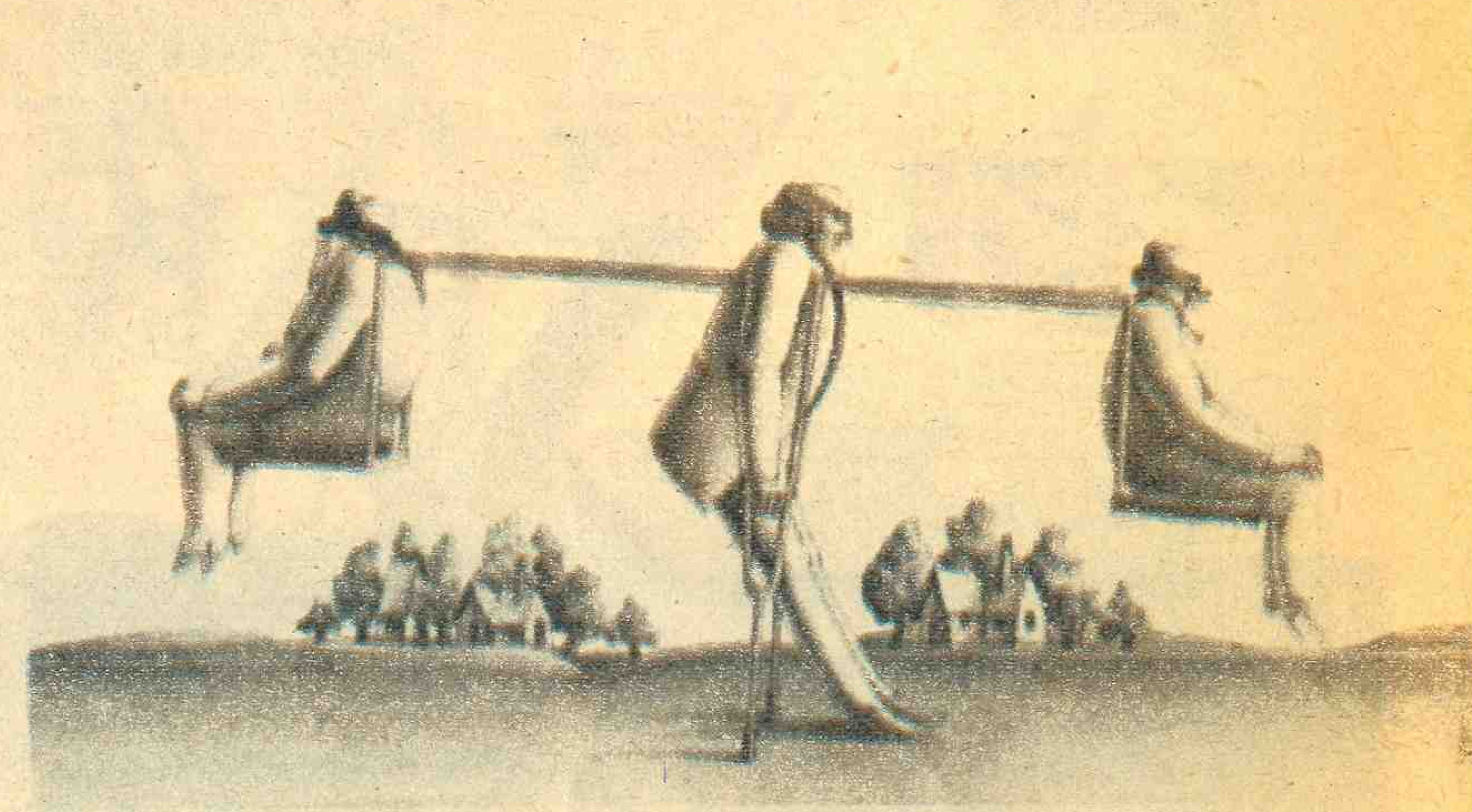
— Şi spui că numai alţii au îmbătrînit...

— Lasă asta acum. Mi-ai trezit amintiri şi, cum este şi normal, foarte multă melancolie...

— Desigur. Cred că toţi care au trecut pe la Costineşti, după ani, păţesc aşa. Frumos spus : amintiri şi foartă multă melancolie...

— Te avertizez — dacă mă mai întrerupi am să-ţi fac o caricatură de-o să mă ţii minte. Am zis să jucăm scurt, la fileu, dar gata ! Hai, dacă tot stăm de vorbă, să facem un set întreg.

— De acord.

ANTON DRAGOŞ: „Costineştiul m-a consacrat dar expoziţiile de la Tolentino m-au afirmat pe plan internaţional"

— În 1981 am auzit de salonul de la Costineşti şi am îndrăznit să trimit cîteva desene. Am luat în serios expoziţia, aşa cum de altfel făceam cu toate manifestările de acest gen din ţară. A urmat surpriza cea mare : cîştigarea marelui premiu. Apoi, după cîţiva ani, am mai obţinut şi premiul revistei „Flacăra". Desigur, am mai „vînat" cîteva şi prin ţară, dar Costineştiul, mă refer la distincţie, a fost şi va rămîne, pentru mine, un punct de referinţă.

— Oare de ce crezi că Salonul are atîta pondere în viaţa tinerilor ?

— Cred, în primul rînd, că acest fapt se datorează organizatorilor. Totul este hai să zic profesionist — vorba ta — şi făcut cu un înalt grad de măiestrie. Punctualitate, un spaţiu fantastic pentru expoziţie, catalog şi afiş. Apoi este vorba de juriu. La fiecare ediţie a fost competent. Fără nici un fel de influenţe. Alcătuit din oameni oneşti care au apreciat, de fiecare dată, în mod obiectiv umorul. Iar în materie de acordare a premiilor nu s-au făcut compromisuri şi nici un fel de „aranjamente". Aveam să mă conving de acest lucru, mai tîrziu, cînd am făcut şi eu parte din juriu. Nimeni nu ştie că juriul format din 10—12 oameni, de diferite profesii, de fiecare dată, după ceasuri de discuţii, totdeauna, s-a ajuns la un numitor comun. Polemici au existat, dar a existat şi corectitudine evitîndu-se greşelile. De fapt aşa trebuie să se lucreze, după părerea mea, într-un juriu şi mai ales cînd este vorba de caricatură.

— Şi fiindcă tot sîntem la acest capitol, te-aş mai ruga să rămînem încă puţin „tineri". Nu putem neglija, în această discuţie, presa de tineret. Cu atît mai mult cu cît salonul de la Costineşti a fost sprijinit de presa tinerilor.

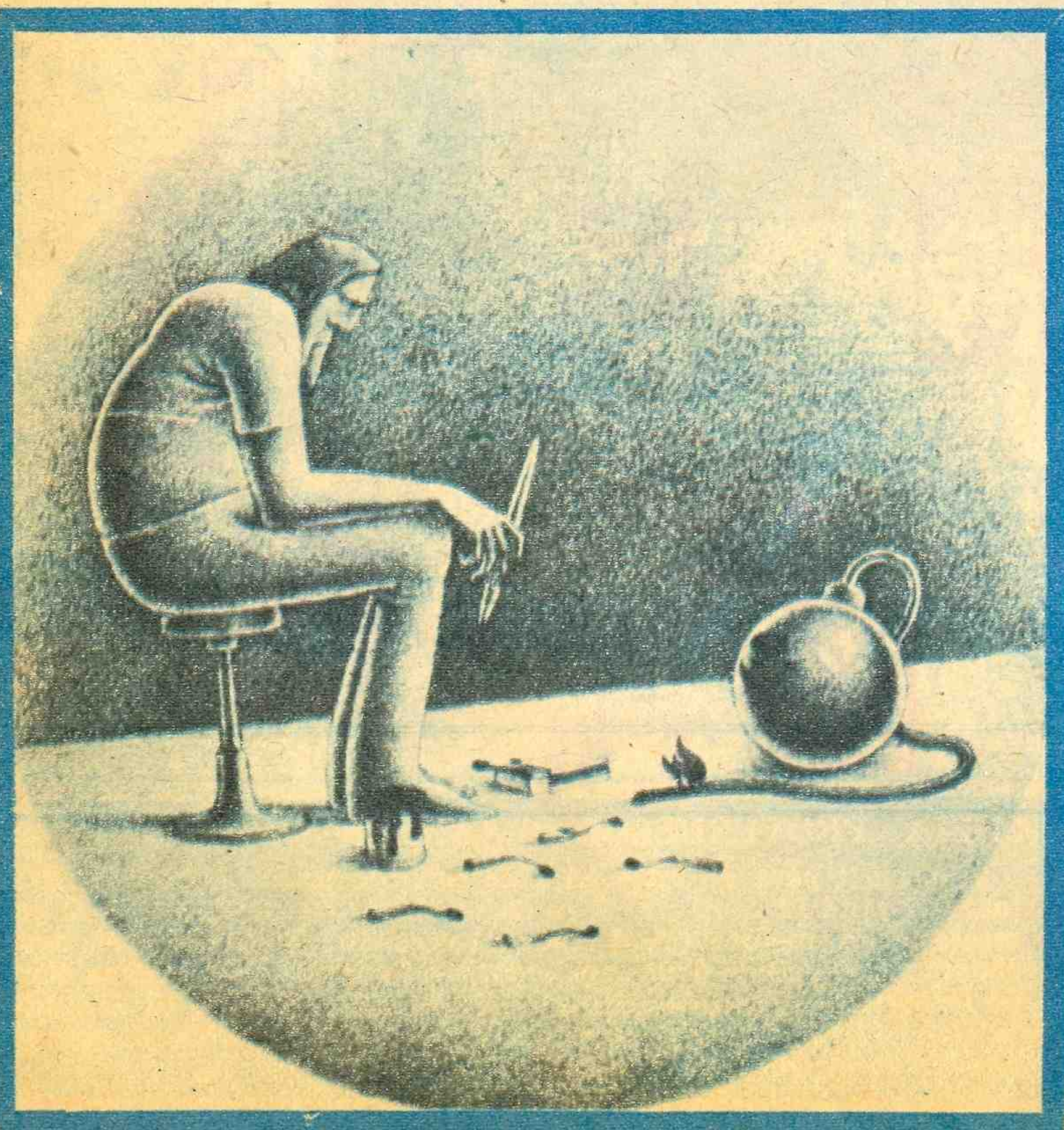
— Chiar de toată presa. Dar, în mod special de presa de tineret. Nu pot uita că, în '68, prima prezentare mi s-a făcut în „Scînteia Tineretului". Am publicat frecvent şi în „Viaţa Studenţească" şi în „Amfiteatru". Singurul meu regret este acela că n-am avut curaj să trimit desene şi la „Arici Pogonici". Oricum această revistă nu prea spune multe celor născuţi prin '60...

— Ai început să-ţi revii. Glumeşti din nou. Asta-i un semn bun...

— Să nu-mi spui că revin din pumni. Nu-mi place expresia. Ce, parcă nu ştii că şi noi caricaturiştii, care sîntem consideraţi nişte „duri", avem şi puncte sensibile. Şi, dacă stau să le număr, avem prea multe. Altfel n-am putea face caricatură. Mă bucur că am posibilitatea să mă exprim. Cînd vor apare rîndurile de faţă voi schimba, cum se spune, prefixul. Împlinesc, în această vară, 40 de ani...

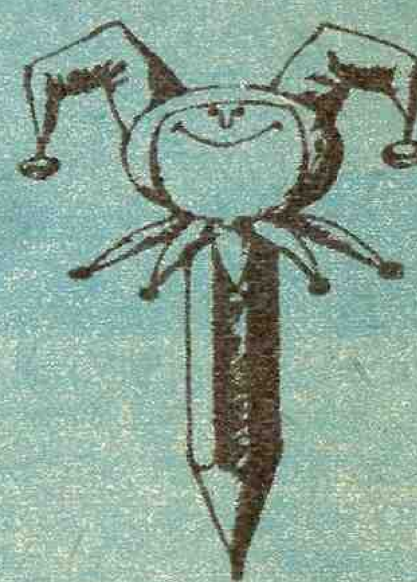
— „La mulţi ani !". Cum se simte caricaturistul Anton Dragoş la această vîrstă ?

— Ai să rîzi ; nu mi-au dispărut elanul, optimismul de acum 20 de ani. Poate nici inocenţa. Eşti bătrîn, după părerea mea, atunci cînd începi să foloseşti sprayul insecticid împotriva moliilor. Văd destui tineri deja bătrîni cu care nu pot comunica. Să le zic conformişti. La 40 de ani nu eşti nici tînăr, dar nici bătrîn încă. Dar asta, în cazul meu, nu schimbă cu nimic chestiunea. Aşa am fost de cînd mă ştiu, tînăr. Am avut mereu prieteni mai în vîrstă, cu suflete tinere şi prieteni tineri cu suflete tinere. Şi am rămas — şi voi rămîne, în continuare, dator celor care m-au ajutat. Regretatul Nicolae Claudiu, dispărut prea crud

COMUNE DI TOLENTINO
ARCI - TOLENTINO

10-21 GENNAIO 1987

MOSTRA DI DISEGNO SATIRICO
Personale di
ANTON DRAGOS

PALAZZO SANGALLO SALA NERPITI
TOLENTINO

și brutal dintre noi, îmi spunea ce minunat este cînd poți să împărtășești celor mai tineri din ceea ce ai acumulat. Parcă, o zicea marele caricaturist, te simți mare și puternic. Și avea perfectă dreptate. Ușa mea, a atelierului, este deschisă în permanență pentru toți tinerii. Și, privește! Dovadă la tot ceea ce spun este acest raft cu cataloage de expoziții pe la care am participat. Îți amintești?, erau vreo 60. Acum, dacă stau să le număr, să mai fie vreo 40. Unii uită să mi le înapoieze. Nu-i nimic. Măcar de le-ar folosi la ceva...

— Bănuiesc că nu faci nici un fel aluzie la mine...

— Să lăsăm asta. Rămîne de văzut. Aștept un alt set al meciului sau ne oprim aici?

— La inceputul anului ai avut o expoziție în Italia, la Tolentino. Mă gîndesc ca titlul materialului să fie chiar așa; între Costinești și Tolentino. Despre Costinești ai vorbit. Mai rămîne să spui cîte ceva și despre Tolentino.

— Ca și Costineștiul, Tolentino este o stațiune turistică. E drept, nu numai pentru tineret. Stațiunea noastră este scăldată de apele Mării Negre iar Tolentino se află la vreo 40 de kilometri de țărmul Adriaticii. Un oraș vechi, dar foarte frumos. Are clădiri care numără și peste 800 de ani. În schimb, noul oraș a crescut spectaculos în ultimii ani și numără în jur de 60.000 de locuitori. Exact ca și la Gabrovo, în Bulgaria, aici există un muzeu al umorului. Acum am fost invitat pentru a doua oară. Ce m-a impresionat cel mai mult a fost faptul că, pe tot timpul expoziției, nu m-am simțit străin. În sală era un colț românesc cu tot felul de exponate, iar în surdină să făcea auzită muzică de-a noastră. Apoi, atît la posturile de radio, cît și la cele de televiziune, periodic, apăreau aspecte din expoziție. Revenind, concret, la caricatură am constatat că grafica satirică românească este foarte căutată și apreciată...

— Deci nu greșesc dacă spun: între Costinești și Tolentino...

— Da! Dar mai trebuie să existe ceva. Costineștiul, fără nici un fel de exagerare, m-a consacrat, iar expozițiile de la Tolentino m-au afirmat pe plan internațional.

— Altceva?

— O întrebare, poate retorică: Salonul umorului din București a dispărut? Explicația?! Cred că-i un semn de oboseală din partea organizatorilor bucureșteni. S-o supăra cineva dacă aș aminti de bătrînețe? Poate da, poate nu! Oare ce să-ți mai spun?

— Cînd vei avea o personală în București?

— Lucrez la ea. Sper că la toamnă.

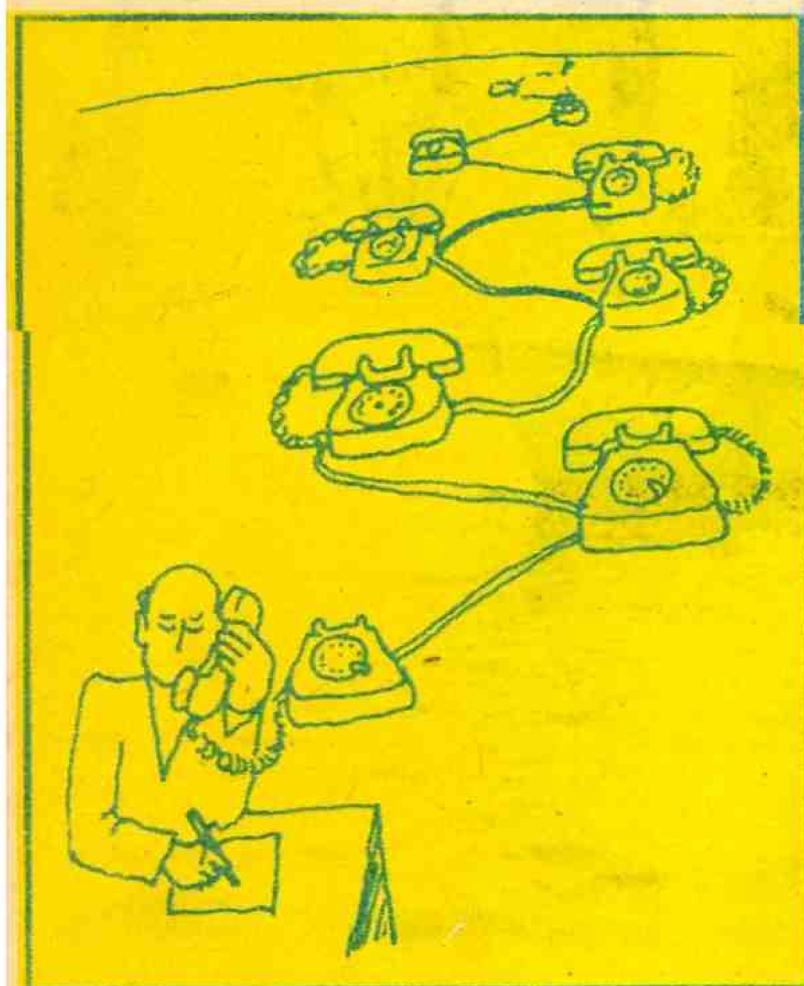
— Atunci cînd se numără bobocii?

— Să vedem...

— Cred că-i suficient. Îți mulțumesc „bătrîne".

— Salut „tinere".

Sorin Postolache

VLADIMIR BARSOV

Adjunctul

— Vă rog să-l dați la telefon pe Demidov.

— Nu-i aici. Acum o clipă a plecat pe șantier.

— Și cine-l înlocuiește?

— Carpov.

— Atunci chemați-l pe Carpov.

— S-a îmbolnăvit.

— Păi mi-ați spus că pe Demidov îl înlocuiește Carpov! Cum poate acesta să înlocuiască pe cineva dacă el însuși este bolnav?

— Cînd este bolnav, nu poate, însă cînd este sănătos poate. Și de fapt nu el este bolnav, ci verișoara lui, iar Carpov a fost atît de emoționat încît s-a îmbolnăvit și el... Asta înseamnă că de facto el este bolnav, iar de iure, sănătos...

— În cazul acesta cine este de fapt șeful?

— Inginerul șef Zveriev.

— Atunci dați-mi-l pe Zveriev la telefon.

— Pot să vi-l dau, însă el nu ia nici un fel de decizii.

— Nu ia decizii? Eu trebuie să obțin imediat parafa pentru materialele tehnice necesare proiectului „Tuman". Dacă Demidov lipsește iar Carpov este bolnav, să-mi pună parafa Zveriev.

— Exclus! Dacă Demidov se află pe raza orașului, Zveriev nu are voie să facă acest lucru.

— Vă rog să mă ascultați. Eu n-am de loc timp să mă gîndesc unde se află Demidov acum! Trebuie să obțin semnătura reprezentantului secției voastre! Deci cine poate să-mi semneze?

— Cred că nimeni...

— La naiba! Dar cu cine vorbesc?

— La telefon Zveriev.

— Cum? Asta întrece orice limită! O să vă reclam la trust, la minister! O să vă dau la gazetă!

— Dar eu cu cine vorbesc?

— Aici Demidov.

— Dumneavoastră?

— Da colega Zveriev, eu sînt. Îmi cer scuze, dar am vrut să vă verific. Trebuie să știu cu cine lucrez și care din subordonații mei poate să mă înlocuiască în timpul concediului. Vă rog să vă pregătiți: de luni veți prelua conducerea în locul meu.

VASIL CONEV

O temă nouă

Un autor tînăr, începător, a scris o povestire și a dus-o la o redacție.

— V-am adus noua mea povestire, îi spuse el redactorului. Mi se pare că nimeni n-a mai scris pe tema asta. Redactorul zîmbi, însă după citirea lucrării trebui să recunoască în gînd că autorul avea dreptate. Într-adevăr, nu mai citise pînă atunci nimic pe tema aceea. Dar pentru orice eventualitate a dat-o și secretarului de redacție. Secretarul a citit-o și a rămas încîntat.

— Minunat! Și cînd te gîndești că nimeni n-a mai scris pe tema asta!

— Ești sigur? întrebă redactorul.

— Cît se poate de sigur.

Redactorul duse povestirea redactorului șef.

Acesta o citi și se entuziasmă.

— E o bombă! Fantastic! Și ce este mai important e faptul că nimeni n-a mai scris pe tema asta.

— Sînteți sigur, șefu'?

— Absolut, replică redactorul șef.

Și atunci redactorul îi dădu înapoi povestirea tînărului autor, spunîndu-i:

— Ne-a plăcut foarte mult, dar din nefericire încă nimeni n-a scris pe tema asta.

PIERRE DAHNEL

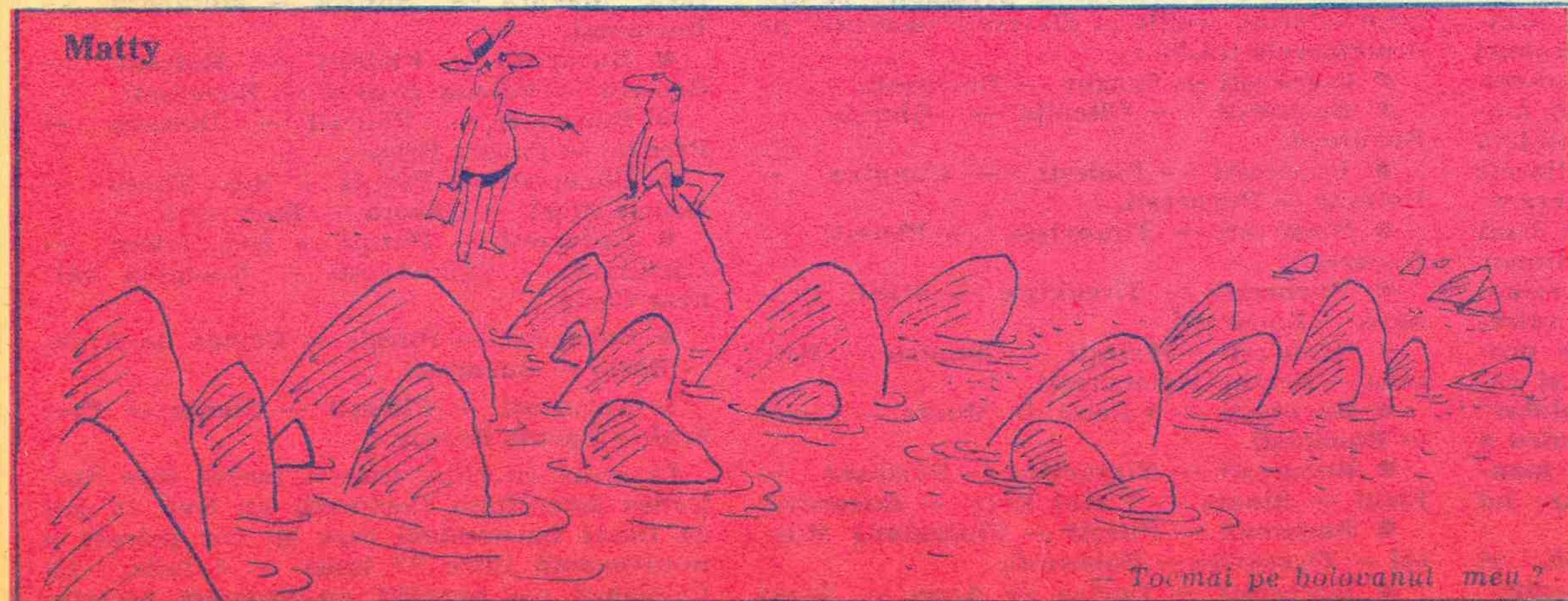
Cum se ajunge om mare

Se spune că pentru a ajunge un om mare trebuie să te scoli devreme. După cum se știe, pe Napoleon îl ajuta la aceasta subconștientul. Cînd se culca, nu avea nevoie de ceas. Își potrivea pur și simplu subconștientul la ora la care voia să se trezească. El își spunea: o să mă scol la șase fără un sfert. Și, datorită subconștientului, se trezea cu punctualitate la cinci și patruzeci. La cinci fără un sfert era deja pe picioare, iar citeodată chiar pe cal.

Cu mine lucrurile stau altfel. Treptat am ajuns la convingerea că mă deosebesc de marele conducător. Ajunge să mă culc spunîndu-mi că trebuie să mă scol la cinci dimineața pentru ca să nu mai pot adormi pentru nimic în lume. În schimb cînd adorm, conștiința mea doarme și ea dulce odată cu mine. La opt îmi șoptește: este deja ora opt, iar tu trebuia să te scoli la cinci. Mai merită oare să te mai dai jos acum din pat?

Și adormim din nou. Conștiința mea și cu mine.

Traducere și adaptare de
Vasile Matei

Tocmai pe bolovanul meu?

Pe scurt despre
AGENŢIA B.T.T. BUCUREŞTI

Inceputurile Bucureştilor sînt strîns legate de cursul de ape care străbăteau aceste locuri. Existenţa Dîmboviţei l-a determinat pe legendarul Bucur să se aşeze aici întemeind localitatea şi tot la relaţia strînsă dintre Bucureşti şi Dîmboviţa se referă cîntece străvechi precum „Dîmboviţă apă dulce, / cine-o bea nu se mai duce" sau gravurile de epocă ale unui Carol Popp de Szathmary înfăţişînd un Bucureşti aşezat de o parte şi de alta a rîului şi cu activităţi multiple polarizînd spre cursul apei. La sfîrşitul secolului trecut însă această relaţie originară şi-a pierdut semnificaţia, Dîmboviţa devenind un trist canal colector al Bucureştilor, locuitorii oraşului aducîndu-şi aminte de existenţa rîului cam odată pe an, de Bobotează cînd, anunţat cu surle şi trîmbiţe, se desfăşura aici un spectacol nu tocmai atrăgător. Cît priveşte lacurile din jurul Bucureştiului acestea se înfăţişau ca nişte întinderi mlăştinoase şi acoperite de vegetaţie acvatică, singurul recuperat pentru agrement fiind Herăstrăul, dar şi acesta anexat de cîteva „cluburi selecte", astfel că cetăţeanului obişnuit, tînărului îndeosebi, nu-i rămînea la dispoziţie decît Cişmigiul.

Refacerea legăturii organice între Bucureşti şi Dîmboviţa este în prezent una din acţiunile grandioase a căror finalizare o întrevedem cît mai apropiată, rod al iniţiativei vizionare a marelui om politic care şi-a incrustat numele pe frontispiciul acestei epoci fără asemuire, tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Noile poduri se arcuiesc cu graţie peste albia betonată a acestui rîu prin care va curge în curînd apa limpede a Dîmboviţei. Podurile, prin ingeniozitatea construcţiei, se integrează armonios în noua arhitectură a oraşului. Lacul Morii va deveni o vastă zonă de agrement asigurînd primenirea apelor Dîmboviţei în trecerea lor prin Capitala ţării. Pe salba de lacuri din jurul Capitalei, au fost create adevărate microstaţiuni balneare şi de agrement ale „litoralului Capitalei" şase la număr (printr-o fericită coincidenţă, tot atîtea cît principalele staţiuni de pe litoralul Mării Negre).

Sate de vacanţă ...în expansiune

La Străuleşti a luat fiinţă, în cadrul unui spaţiu de agrement întins pe mai multe hectare, un veritabil sat de vacanţă, cu zeci de căsuţe, multe aspirînd la condiţia de cochete vile. Evident, în limitele acestui generos spaţiu se întind şi terenurile de practicare a sportului ca şi cheiul de acostare a ambarcaţiunilor sportive şi de agrement.

În imediata apropiere se situează baza de la Buftea, privind cu ochi largi deschişi (are aproximativ 10 hectare de livadă, spaţii verzi şi terenuri sportive) spre Studioul cinematografic, şi cuprinzînd în incintă, la rîndu-i, un sat de vacanţă, cum spuneam, în plină expansiune. Apoi vin bazele de la Pantelimon şi Băneasa ale căror amenajări suplimentare s-au definitivat la începutul acestei veri. Este vorba, la Băneasa, de terenuri de tenis de cîmp, terenuri de antrenament, pentru începători în practicarea acestui mobil şi atractiv sport; platforma amenajată pentru tenisul de masă, duşurile şi vestiarele pentru sportivi şi pentru public întregesc minunatele condiţii oferite de această bază de agrement; de asemeni, la Pantelimon, alături de Străuleşti şi Buftea, au preluat ştafeta sporturilor nautice, aici făcînd antrenamente loturile naţionale şi olimpice precum şi cele de juniori ale caiaciştilor şi canoiştilor. Iată cum vizitatorii „litoralului" bucureştean pot vedea, în plin efort pentru a cuceri un loc la viitoarele campionate mondiale şi europene, pe demnii urmaşi ai lui Patzaichin şi Vasile Dîba.

Un semn destinctiv, deloc neglijabil al Complexurilor tineretului de pe „litoralul" bucureştean îl constituie înalta ţinută de urbanitate, spiritul gospodăresc în care sînt întreţinute bazele, gama de servicii deosebite pe care le oferă — de la închirierea unui set variat de material sportiv pînă la produse culinare care au dobîndit faimă.

În programul cultural artistic al acestor baze sînt înscrise, săptămînă de săptămînă, cele mai valoroase formaţii artistice muncitoreşti, studenţeşti şi şcolare, laureate ale Festivalului Naţional „Cîntarea României", trupe de artişti profesionişti şi colective ale Teatrelor Bulandra, Mic, Giuleşti, Comedia, ansamblul „Doina", valorosul ansamblu al U.T.C., formaţii de muzică tînără. Printre acţiuni mai figurează concursuri de creaţie tehnică, întîlniri cu scriitorii şi oamenii de ştiinţă, lansări de cărţi, vernisaje de expoziţii etc.

Trasee, trasee...

Şi tot pentru o zi sau chiar pentru o jumătate de zi de aici se organizează excursii cu autocarele, prin convenţii prealabile cu întreprinderile, şcolile şi diversele instituţii, pe următoarele trasee:

- Bucureşti — Snagov — Bucureşti,
- Bucureşti — Olteniţa — Giurgiu — Bucureşti,
- Bucureşti — Ploieşti — Cîmpina — Doftana — Bucureşti,
- Bucureşti — Tîrgovişte — Ploieşti — Bucureşti,
- Bucureşti — Tîrgovişte — Slănic Prahova — Bucureşti,
- Bucureşti —Ploieşti — Cîmpina — Doftana — Sinaia — Bucureşti,
- Bucureşti — Vălenii de Munte — Cheia — Bucureşti,
- Bucureşti — Tîrgovişte — Pucioasa — Fieni — Sinaia — Pîrîul Rece — Bucureşti,
- Bucureşti — Piteşti — Cîmpulung Muscel — Tîrgovişte — Bucureşti,
- Bucureşti — Curtea de Argeş — Baraj Vidraru — Bucureşti.
- Bucureşti, — Ploieşti — Cîmpina — Sinaia — Predeal — Braşov — Poiana Braşov — Bucureşti,
- Bucureşti — Buzău — Focşani — Mărăşeşti — Bucureşti,
- Bucureşti — Piteşti — Rm. Vîlcea — Complexul balneoclimateric Cozia — Bucureşti.

Bineînţeles, la acestea se adaugă pentru cei mai tineri dintre tineri Turul Bucureştiului cu autocarul, ceea ce oferă, de fiecare dată, surpriza schimbărilor spectaculoase ale unui oraş la care tinereţea arhitecturală este o deviză fundamentală. Tot cu autocarul dar pentru două zile, în aceleaşi condiţii de contractare în întreprinderi, şcoli şi instituţii se organizează excursii pe zece trasee diferite, respectiv:

- Bucureşti — Ploieşti — Doftana — Sinaia — Buşteni — Bucureşti,
- Bucureşti — Ploieşti — Doftana — Sinaia — Buşteni — Predeal — Bucureşti,
- Bucureşti — Ploieşti — Slănic — Văleni de Munte — Cheia — Bucureşti,
- Bucureşti — Buzău — Tabăra de sculptură Măgura — Sovata — Monteoru — Bucureşti,
- Bucureşti — Ploieşti — Doftana — Buşteni — Poiana Braşov — Bucureşti,
- Bucureşti — Ploieşti — Doftana — Predeal — Poiana Braşov,
- Bucureşti — Piteşti — Rm. Vîlcea — Ocnele Mari — Govora — Bucureşti,
- Bucureşti — Piteşti — Rm. Vîlcea — Căciulata — Călimăneşti — Complex balnear Cozia,
- Bucureşti — Piteşti — Curtea de Argeş — Baraj — Bucureşti,
- Bucureşti — Ploieşti — Sinaia — Predeal — Poiana Braşov.

În urmă cu cîtva timp a pornit spre Staţiunea tineretului Costineşti un tren cu mii de tineri bucureşteni care îşi vor petrece o minivacanţă între 27 iunie — 2 iulie. La Costineşti s-a pregătit un program atractiv care cuprinde o serie de activităţi cultural-

artistice, între ele fiind de menționat : discoteca în aer liber, excursiile de o zi pe Canalul Dunăre-Marea Neagră, turul litoralului, vizionarea de spectacole, filme etc., practicarea sportului preferat, emisiunile speciale ale Radio-Vacanței și, bineînțeles, minunata îndrăgită plajă.

Gara de Nord rămîne pe mai departe punctul de plecare, prin B.T.T., în excursii de două, trei zile la cabanele din Carpați, îndeosebi din Bucegi, cum sînt Diham, Belvedere, Poiana Izvoarele, Babele, Piatra Arsă, Peștera, Padina, Zănoaga, Bolboci, Scropoasa, Curmătura, Plaiul Foii.

Tot prin B.T.T. (cu trenul) se pot realiza circuite de 7 pînă la 12 zile în zonele Ceahlău, Retezat, Carpații Apuseni și Munții Făgărașului, zone de neasemuită frumusețe și a căror cunoaștere, prin efort propriu de drumeție, va lăsa amintiri de neuitat. De asemenea, Agenția B.T.T. București vă sprijină în „strategia și tactica" unor veritabile tururi ale României.

Întrebări... și răspunsuri

— Așadar, stimate tovarășe Constantin Petrescu, cum stăm cu litoralul ?

— Tinerilor le stă, evident, la dispoziție Stațiunea Costinești, care nu este numai un orășel al tineretului, ci a devenit o veritabilă Capitală estivală a culturii tinere. În rest organizăm cum am arătat mai sus în datele de 27 VI — 2 VII și 15 IX — 20 IX trenuri speciale spre Costinești, în programul acestor serii intrînd turul litoralului, călătorie pe Canalul Dunăre — Marea Neagră, plimbări nautice, vizionări de spectacole, program de discotecă, excursii de o zi în R.P. Bulgară. De asemenea, Agenția B.T.T. București organizează excursii combinate MARE — MUNTE, MUNTE — DELTĂ, și MARE — DELTĂ.

— Cred că nu numai litoralul preocupă tinerii pe perioada estivală ?

— Să nu uităm că B.T.T. dispune de condiții excelente de cazare, pentru tinerii aflați în excursii sau stabiliți pentru sejur în numeroase alte locuri din țară. Captează atenția tinerilor seriile de odihnă de la Izvoru Mureșului, Cîmpulung Moldovenesc, Bușteni, Pîrîul Rece, Geoagiu, Roșu și alte locuri din țară unde, dealtfel, se organizează și tabere de odihnă pentru studenți și elevi, cantonamente pentru sportivi.

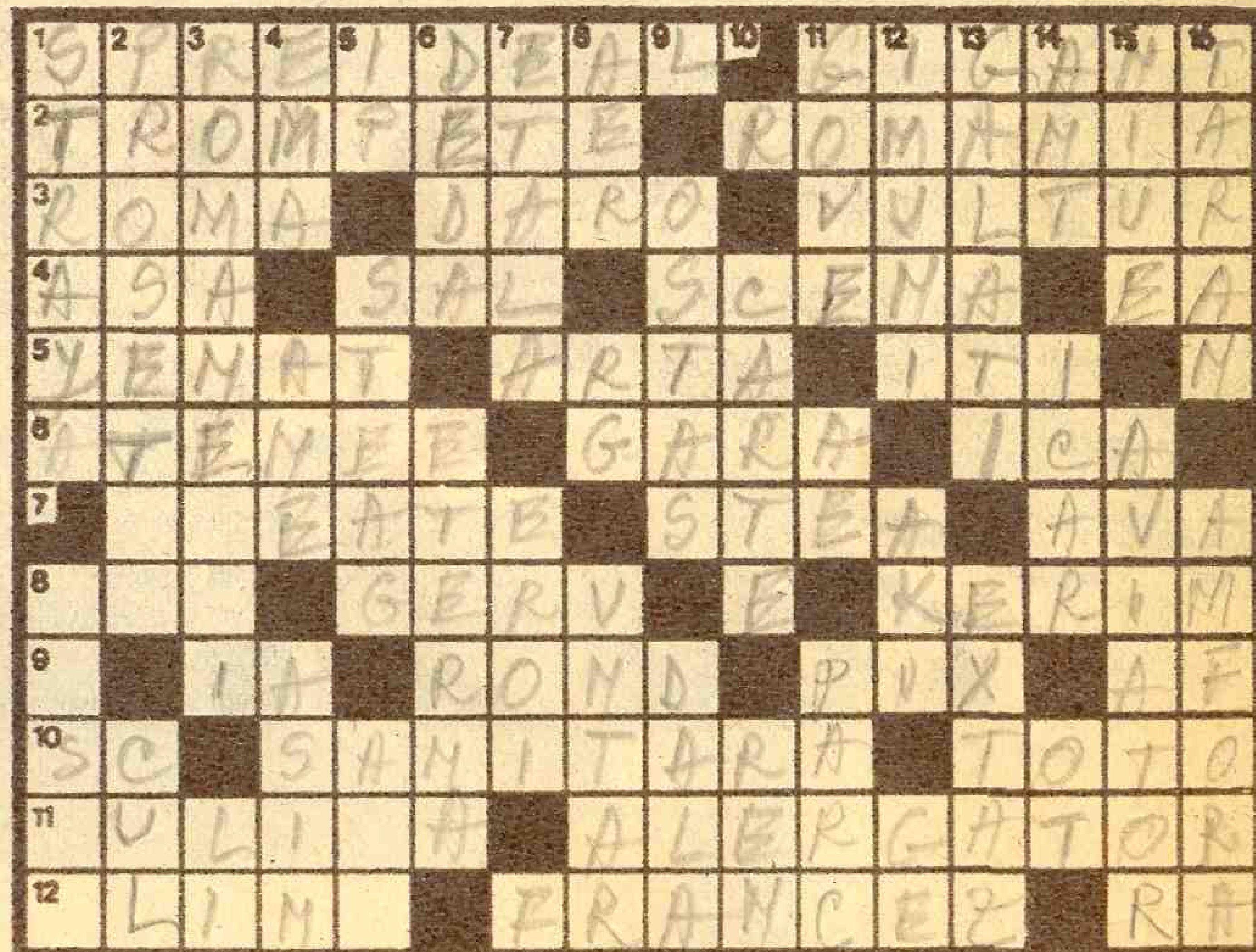
În colaborare cu Ministerul Turismului aceste tabere studențești și de elevi se mai organizează și la Vîrful cu Dor, Padina și Scropoasa, Voineasa — Vîlcea, Curmătura, Mălăiești — Brașov, Padiș — Bihor, Pietrele — Hunedoara, Gura Văii — Mehedinți. Specificăm că dincolo de capacitățile B.T.T., în colaborare cu O.J.T., se organizează serii de odihnă de cîte 12 zile la Mamaia, Neptun, Saturn, Eforie Nord, Sinaia, Bușteni, Predeal.

În încheiere, o cifră edificatoare cît un întreg reportaj : din cei aproximativ 500 000 de utecişti care trăiesc în Capitala țării peste 300 000 participă anual la acțiunile turistice și de agrement organizate de Agenția B.T.T. București și cercurile de turism de la nivelul organizațiilor U.T.C. ale Capitalei.

Haralambie Lerea

Monumente ale Bucureștiului

ORIZONTAL : 1) Altă denumire a monumentului alergătorilor, situat în Grădina Ateneului (2 cuv.) — Monument aflat în parcul Libertății, operă a sculptorului D. Paciurea (neart.). 2) Instrument cu ajutorul căruia „victoria înaripată" a monumentului eroilor pompieri din 1848 anunță izbînda (pl.) — Reprezentare simbolică cuprinsă în compoziția monumentului eroilor din 1916—1918. 3) Oraș în Italia care a dăruit Bucureștiului în anul 1906 o copie realizată în bronz a celebrei opere sculpturale etrusce „Lupoaica" — Monumentul eroilor din primul război mondial, ridicat pentru a comemora jertfa ostașilor români, este una din operele sculpturale ale acestui artist (V. Ionescu) — Reprezentat pe antablamentul situat în partea superioară a monumentului aerului. 4) Dar, însă — Fular — Reprezentație în basorelief — Alături de el ! 5) Deranjat — Sculptura — A se ivi. 6) Vestigiu impunător (41 m înălțime) al vechii arhitecturi bucureștene, sediu al Filarmonicii „George Enescu", construit între anii 1885—1888 (pl.) — „Poartă" de Nord a Bucureștiului — Diminutiv feminin. 7) Argumente filozofice (sec. VI—V î.e.n.) — Pe firmament — Plasă. 8) Aprig, iute (reg.) — Oraș în Brazilia — Comandant al diviziei turcești care a întîlnit rezistența eroică a pompierilor bucureșteni la 13 septembrie 1848. În cinstea eroilor români căzuți a fost ridicat în 1901 un monument, operă a sculptorului W. Hegel. 9) Poftim — Piațetă rotundă din grădina Cișmigiu, decorată cu busturi ale unor reprezentanți de seamă ai culturii românești — Un creion cu arc — Din afară ! 10) Primele la sculptură ! — Compania a II-a..., în cinstea căreia a fost ridicat un monument aflat astăzi în curtea Spitalului Militar Central — Oraș în India. 11) Arhitect care a colaborat cu sculptorul D. Mătăoanu la realizarea, în 1923, a bustului în bronz al doctorului H. Botescu — Sportivi reprezentați de statuia lui Alfred de Boucher, așezată pe un soclu de piatră de Dobrogea și realizată în anul 1913 (sing.). 12) „...Țării", monument executat de arhitectul A. Culina și E. Becker (neart.) — Monumentul ostașului... operă a maestrului Ion Jalea, realizată în anul 1920 — Soare.

VERTICAL : 1) Activitatea de apărare a Capitalei în fața trupelor cotropitoare în anii primului război mondial căruia arhitectul E. Denneaud i-a dedicat un monument... — ...și unul din elementele bogatei ornamentații ale postamentului și piedestalului. 2) Monument din bronz înalt de 1,15 m, operă a sculptorului Y.F. Lambeaux — Într-un cuvînt. 3) Autorul monumentului eroilor sanitari ridicat în anul 1932 — Lei ! 4) Nume feminin — Poem de V. Hugo — Urechiatul. 5) Ionescu Pavel — Drapel — Sat în județul Bihor. 6) Travertinul din apropierea acestui oraș este utilizat și pentru socluri de statui — Nepieritoare. 7) A expune — Au un măreț monument instalat în anul 1957 în fața Academiei Militare. 8) Mediul zburătoarelor — În amurg ! — Vas de lemn în care se bate untul. 9) Imortalizați în monumentul eroilor patriei (sing.) — Placă de piatră sau de marmură. 10) Ținută în mînă de femeia aflată pe același soclu alături de o fată ce întinde spre bustul inginerului Gheorghe Duca o ramură de măslin — Rumegător nordic. 11) Făuritorul „Monumentului Aerului", compoziție decorativă arhitecturală simbolizînd zborul, realizată în 1937 — În aer ! — Grădină publică. 12) Rezistenți — Localitate în Japonia — G. 13) Centru al metalurgiei românești — Admirație. 14) Din neamul anților — Zburător legendar înfățișat pe obeliscul unui cunoscut monument bucureștean — Oprescu Tudor. 15) Oraș în Noua Zeelandă — Viteji ai aerului în cinstea cărora Lidia Kotzebue și Iosif Fekete au făurit, între anii 1930—1935, un falnic monument (sing.). 16) Înfățișat în lucrarea intitulată „1907", operă a sculptorului Naum Corcescu înălțată în 1972 — Vasele... antichității (sing.).

Dicționar : AVA, CUL, GERU, ANE, TOTO, ANT, AKI, NIUE.

Prof. Teodor Axioti

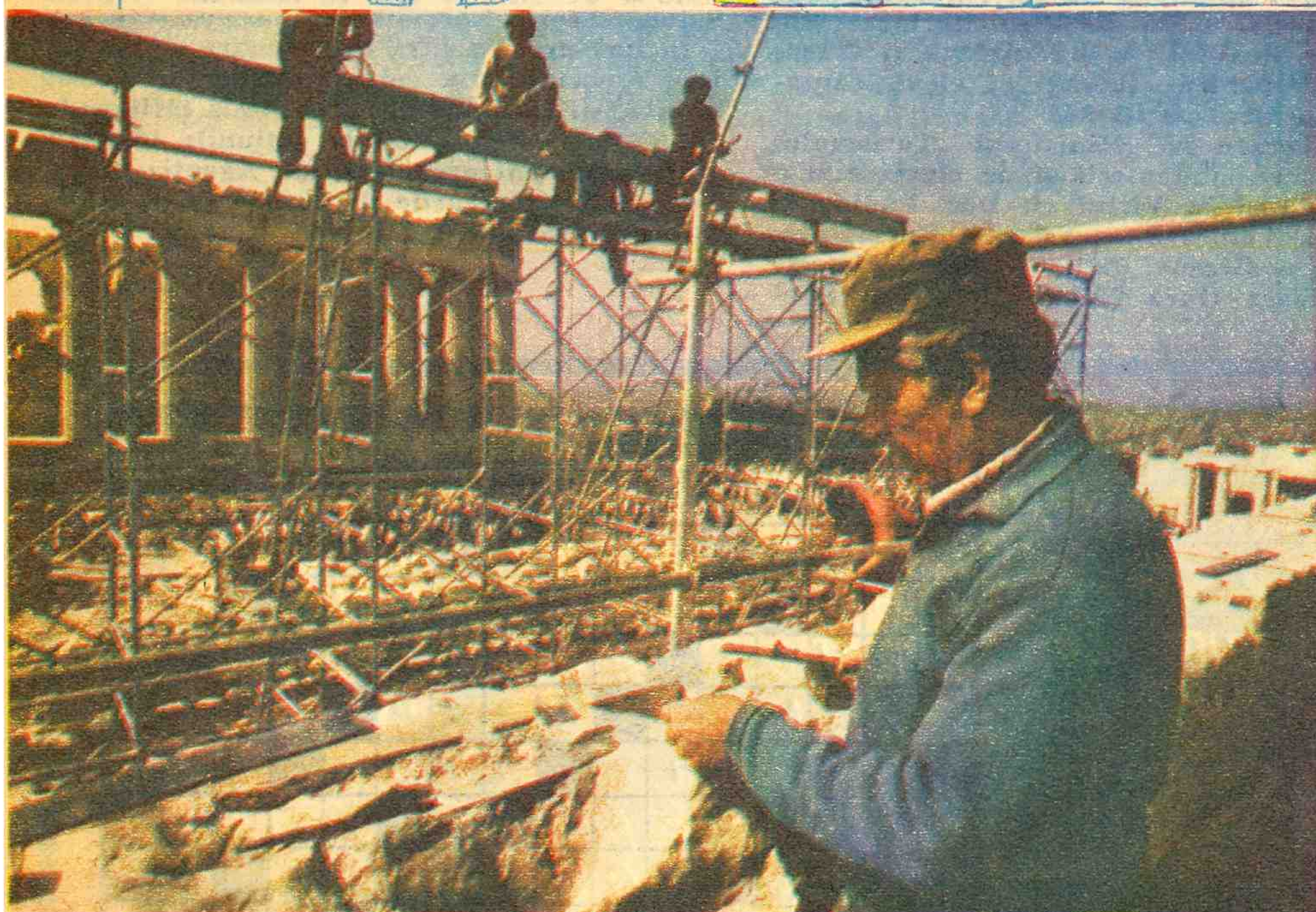
TURISM ŞI ARHEOLOGIE

MARILE SĂPĂTURI. IUBITORI AI ARTELOR ŞI ISTORIEI VECHI, AI ANTICHITĂŢII, LUPTĂ SĂ TRANSFORME CEI 2000 DE ANI DE RUINĂ AI GRECIEI ÎN CEL MAI MARE MAGNET TURISTIC, ACROPOLE DIN ATENA.

EFORTUL HERCULEAN DE RESTAURARE INCLUDE AŞEZAREA PIETRELOR ÎN POZIŢIA LOR ORIGINALĂ ÎN PARTHENON ; ÎN IMAGINI FLANCUL DE SUD ŞI ERECHTEIONUL.

Albastrul deschis : marmură originală zăcînd pe jos:
Ocrul : marmură originală rămasă în poziţia ei ;
Castaniul : marmură originală rămînînd în poziţiile originale în 1844 (pereţii) şi 1933 (columnele) ;
Roşul : marmură nouă din 1960 ;
Rozul : identic.
Albastrul deschis (pereţii) : restauraţiile propuse.

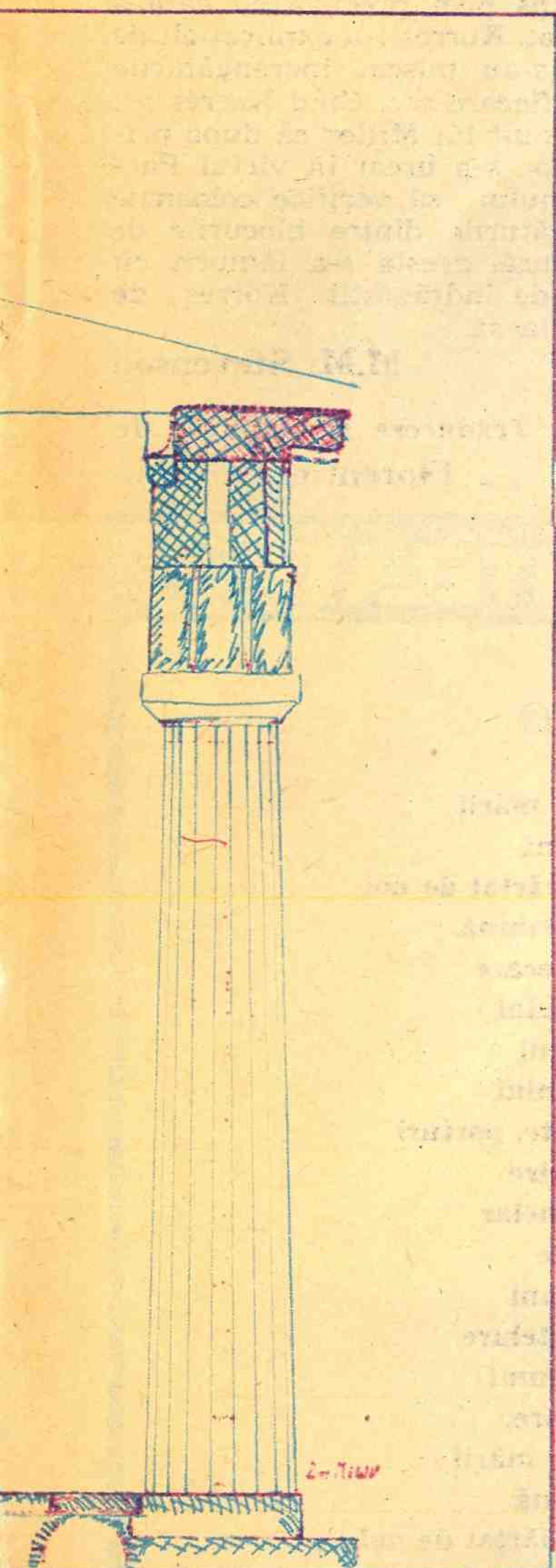
Deşi lipsit în mare parte de friza sa, Parthenonul, în dreapta, rămîne o construcţie despre care nu se poate vorbi decît în superlative. Porţiunea de la baza construcţiei, mai ridicată, indică deja restaurarea templului conform planului stabilit.

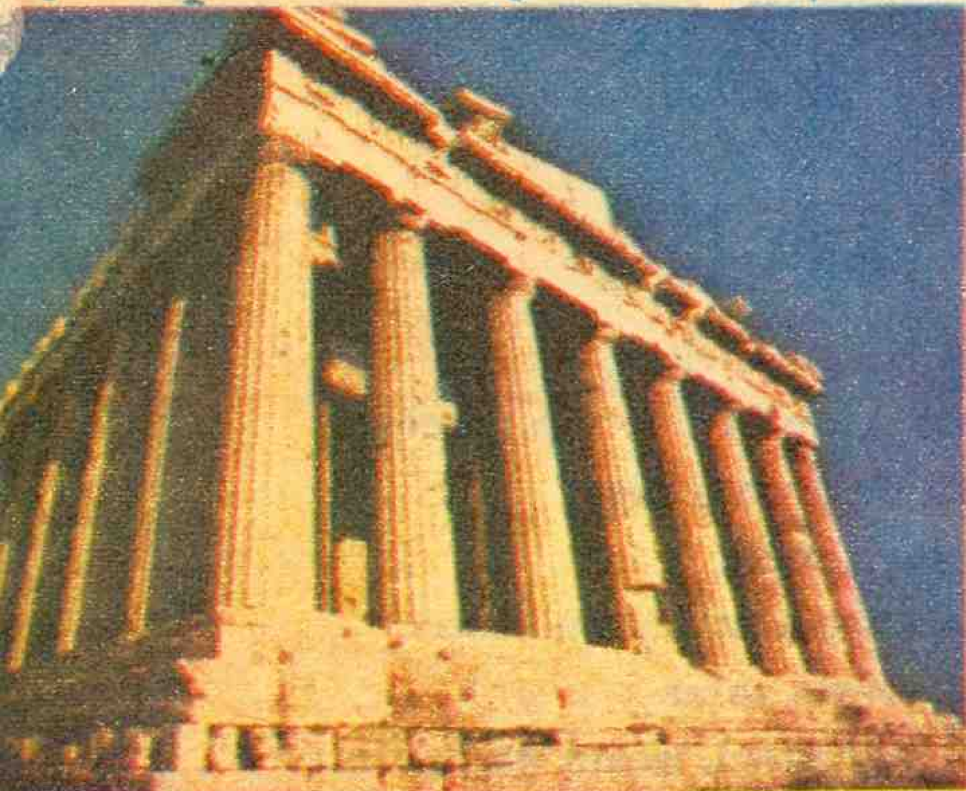
Printre milioanele de vizitatori care au trecut dificilul pas de marmură spre Acropolis, platoul fortăreţei care domină priveliştea oraşului Atena, a fost şi marele romancier Mark Twain. El a făcut acest lucru în împrejurări dintre cele mai ieşite din comun. În 1867 s-a înscris să facă o croazieră cu vaporul „Quaker City" care plimba un grup de călători făcînd Marele Tur al Europei. Totuşi, cînd vaporul ajunse în Pireu şi călătorii au vrut să coboare pentru a face o călătorie la Atena şi templele din Acropolis, oficialităţile greceşti au ordonat ca oamenii să rămînă la bord, în carantină, timp de 11 zile. Decît să aştepte, căpitanul a hotărît să arunce ancora în dimineaţa următoare la Constantinopole, lăsînd grupului doar o impresie foarte vagă, pe care aceştia şi-au făcut-o privind Acropole de pe vapor.

Era aşa după cum a reţinut Twain : „un pătrăţel de deal ţuguiat, cu ceva pe el". Twain şi alţi trei tovarăşi de excursie n-au fost însă satisfăcuţi cu o vedere aşa de fugară. La căderea nopţii, riscînd închisoarea pentru faptul că au violat legile aspre ale carantinei, au vîslit spre mal aventurîndu-se, la lumina lunii, să ajungă prin vii la Acropole.

Într-o trecere în revistă a călătoriilor sale „Naivii în străinătate", 1869, Twain scria : „Am făcut larmă la poartă şi ne-au primit". Twain şi grupul său au in-

trat prin Propyleea, o poartă cu intrare monumentală. „În fața noastră, în lumina lunii ce se revărsa", completează Twain „erau cele mai nobile ruine pe care le-am văzut vreodată. Chiar înaintea noastră, în sus, pe o înclinare blîndă, trona Parthenonul cu liniile columnelor sale dorice, în stînga sa era Erechteionul, un templu încîntător cu al său portic de este susținut de un rînd de cariatide, columne tăiate în figuri de femei drapate. Dar nimic din acest oraș plutitor nu a mai supraviețuit, afară de micul templu al Athenei, așa încît a părut o plimbare inutilă pe un pămînt sterp. Ce lume minunată cu sculpturi în ruină am fi dorit să vedem !" spune Twain.

„Așezate în rînduri pe stîlpi, erau împrăștiate pe vastele arii ale Acropolisului sute de statui schiloade, de toate mărimile, lucrate de o mînă de artizan neasemuită ; și mari bucăți de marmură care odată aparținuseră întregului, acoperite cu basoreliefuri, reprezentînd bătălii și asedii, vapoare de război cu trei sau patru legături de rame, procesiuni, tot ce nimeni nu și-ar putea imagina".

Dacă Twain ar fi intrat în Atena în timpul zilei, ar fi putut să privească cu adevărat panorama civilizației grecești. Înspre sud se întinde azurul apelor Golfului Salonic și spre est afluenții lui Salamis, unde flotele ateniene au înfrînt pe persani, începînd astfel era de aur simbolizată pe Acropolis.

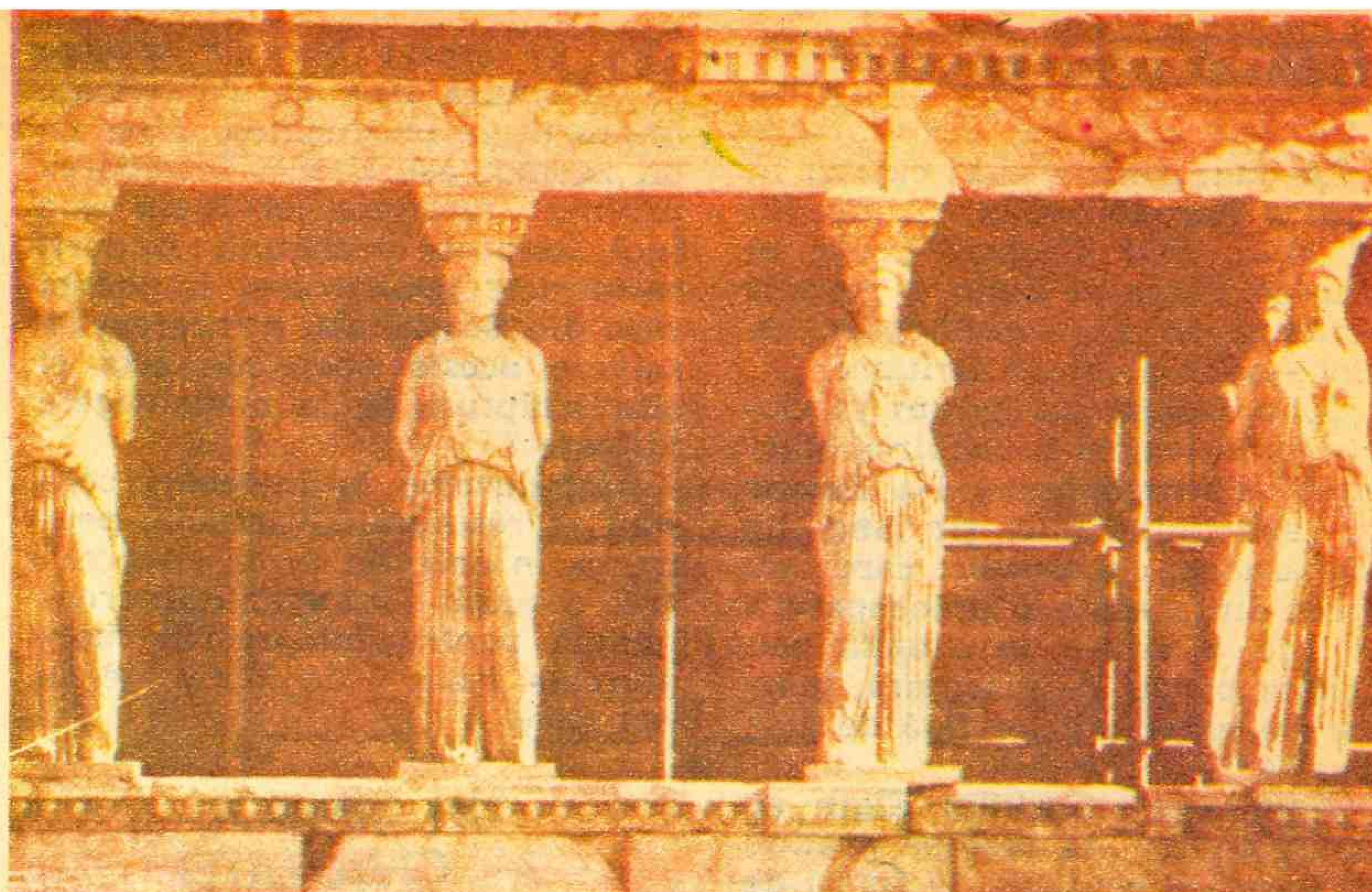
Pe panta de vest este Agora, sau piața, locul unde în antichitate se întîlneau atenienii ca să facă comerț sau să discute politică. Actualmente modernul oraș Atena se întinde spre nord cu o puzderie de clădiri și un trafic supraaglomerat. Sub peretele estic se află Teatrul lui Dionysos, unde Eschil, Sofocle și Euripide și-au văzut în premieră pe scenă operele. Dar centrul, atît al trecutului cît și al prezentului, este Parthenonul cu ale sale columne strălucitoare și vizibile din toate punctele orașului, o metaforă pentru tot ce e nobil și frumos de-a lungul și dincolo de istoria omului. Din nefericire, ca și pe timpul lui Twain, Parthenonul se găsește tot în stare de ruină. Au trecut peste 2000 ani de cutremure, foc, bătălii armate și de trimiși hrăpăreți, ce au adus celebrul monument în starea fragmentară în care se găsește.

ISTORIE ȘI RESTAURARE

Din cînd în cînd, sub imperiul unor legi de moment, a mai servit drept serai, biserică creștină, moschee, adăpost de muniții, iar altădată templul a fost complet abandonat, bogățiile sale luate, iar fragmente din clădirea propriu-zisă a templului folosite în case particulare. Abia în ultimii 200 de ani oamenii și-au dat seama că este o valoare și merită să fie salvat de la ruină. Una din primele restaurări se desfășoară între 1834 și 1844, cînd, după cucerirea independenței Greciei de sub dominația otomană, s-au clarificat multe privind ocupația turcilor și despre felul cum și-au impus ei regulile de stăpînire în Grecia. Inginerul grec Balanos a lucrat, în parte, la fațada de vest (după cutremurul din 1894). 28 de ani mai tîrziu a obținut permisiunea să reconstruiască flancurile pe care un obuz venețian din secolul 17 le-a cutremurat. El a reconstruit și cîteva columne folosind materialul existent, marmură nouă, iar unde a fost necesar betonul.

Cîteva din aceste eforturi timpurii de restaurare au produs mai mult rău decît bine. Unele din barele de fier folosite să întărească partea de sus a capitelului coloanelor s-au încovoiat, crăpînd marmura înconjurătoare. Pentru ca să prevină aceasta, constructorii au îmbrăcat fierul care astfel s-a strîns protejînd piatra. Iar acum cei însărcinați cu ocrotirea pe mai departe trebuie să lupte cu poluarea ; deja un sfert de inch (2,54 cm) din marmură a fost înlăturat, eroziunea măcinînd piatra.

Restaurarea actuală a început oficial în 1977. Mai mult de 3 milioane de dolari s-au cheltuit deja și mai sînt încă 10 ani, presupuși, pînă cînd lucrarea ar putea fi gata. Planul concepe transportarea pe locurile originale a aproximativ 500 blocuri de marmură. O parte din sculptura rămasă va fi pusă la loc cu matrița, așa după cum s-a procedat de curînd

Cariatidele Erechteionului sînt copii în ciment. Originalele au fost mutate în Muzeul din Acropole

cu cariatidele, aceasta salvîndu-le de la ravagiile poluării.

Aliajele de titaniu vor înlocu barele de fier care acum fac să crape marmura. Dar nici Parthenonul, nici Erechteionul nu vor mai fi reconstruite la dimensiunile originale : în schimb se va încerca să se oprească deteriorarea, care a continuat de mai mult de două mii de ani. Directorul însărcinat cu restaurarea Parthenonului, Manolis Korres, operează dintr-un mic adăpost construit în fața flancului de sud. Este asistat de vreo 15 arhitecți, 60 de tăietori de piatră și 400 de muncitori angajați în acest proiect. Conversația noastră se referă la munca sa, construcția originală, destrucția și predecesorii ei precum și la restaurarea care în mod constant se întrerupe (din cauza necesității de a se face cu foarte multă atenție și în mod total). Dar tocmai cînd vorbeam mai aprins despre Parthenon au venit doi muncitori care erau gata să scape un bloc de marmură dintr-un camion. Oprindu-se în mijlocul propoziției, directorul a fugit din adăpost, salvînd marmura pentru ca apoi, întorcîndu-se, să reia discuția cu referiri la măreția și decăderea Parthenonului.

CE ÎNSEAMNĂ O „MINUNE A LUMII"

Plutarh a scris : „cel mai minunat lucru în legătură cu construcția Acropolisului a fost viteza cu care s-a făcut acest lucru. Întregul proiect a fost executat în epoca de glorie a unui singur bărbat". Marele sculptor Phidias, prietenul bun al lui Pericle, a supravegheat construcția care a durat din 447 pînă în 432 î.e.n. Deși doi arhitecți, Calliarates și Ictinus, au executat mare parte a lucrării Parthenonului, sculptorul însuși a desenat statuia Atenei care stă în centrul Parthenonului.

Acest amestec fără pereche de arhitectură și sculptură s-a înălțat cu „avuția statului". Cofretele s-au umplut repede cu tributul plătit Greciei, în conformitate cu puterea exercitată prin liga Delian, de mai mult de 200 de orașe din jurul Mării Egee. Această „grămadă" de orașe-stat au finanțat construcția pe care Will Durant a estimat-o, în 1939, a fi costat în jur de 42 milioane de dolari.

Korres a descris remarcabilele finețuri de optică ale Parthenonului, cum variază distanțele dintre coloane, îngroșînd colțurile lor și gradînd spațierea dintre blocurile de marmură în așa fel încît linia lor să pară lungă și dreaptă, dînd așa numita claritate spațioasă.

Dar, cea care exemplifică cel mai bine umanismul care a caracterizat civilizația greacă a acelui timp este friza, adică acea porțiune sculptată de deasupra coloanelor. „În succesele lor obținute asupra perșilor" scria clasicistul Peter Levi „atenienii muribunzi par să fie atinși de un suflu divin și aceste sculpturi glorifică atît zeitățile grecilor cît și caracterul lor eroic".

VREME VINE, VREME TRECE...

În 305 î.e.n. Demetrios Poliorketes, pretendent la tronul Macedoniei, a „locuit" monumentul destul de casnic. Romanii s-au purtat „blînd" cu acesta, dar în secolul 3, triburi sălbatice din Europa, pe care Korres le numește vandali, i-au gonit pe atenieni și au dat foc Acropolis-ului. Parthenonul a ars trei zile. Sub împăratul bizantin Justinian I (483—565), Parthenonul a devenit lăcaș de cult, pereții fiind acoperiți cu fresce și construindu-se încă două bolți. Devenise „mormînt sfînt creștin" și a rămas astfel pînă în secolul 15, cînd otomanii l-au schimbat într-o moschee. Turcii au făcut și ei din Acropole un sanctuar în stilul lor, adică o fortăreață. Cînd în 1687, venețienii au atacat Acropole, ei și-au îndreptat focurile de pe dealurile adiacente către Parthenon, care în acel timp era folosit ca adăpost pentru praful de pușcă. În seara de 26 septembrie un obuz s-a prăbușit dinspre Dealul Mouseionului cutremurînd interiorul colonadei. Marmura din coloanele căzute s-a risipit prin Acropole.

Și pentru ca situația să se înrăutățească și mai tare, cînd venețienii au luat Acropole, au încercat să mute porțiuni din grupul sculptural de vest, de la baza construcției. Grupul s-a prăbușit în timpul transportului și s-a făcut praf.

După cum a scris Plutarh „niciodată Parthenonul nu va mai avea acel spirit de tinerețe nepăsătoare, acea vitalitate fără vîrstă."

PRADA SAU SALVARE ?

Cel mai controversat capitol în istoria Acropolis-ului a început în 1799, cînd Thomas Bruce al VII-lea, conte de Elgin, a devenit rezident în Constantinopole, ca ambasador al Marii Britanii.

John Gould, un garant al Comitetului pentru Restituirea Marmurei Parthenonului, l-a descris ca „aparținînd unui șir lung de ambasadori-cunoscători care au făcut din aceasta o preocupare a lor de a aduce în Anglia sau Franța bucăți de marmură, mostre ale aprecierii lor față de arta clasică".

Admiratorii lordului Elgin au putut vedea 14 metope arătînd pe Lapiți și centauri, 17 figuri de la bază, aproape jumătate din friză, o cariatidă și o coloană din Erechteion, lucrări de artă inestimabile care în acest fel au fost salvate de la distrugere sigură. De altfel Elgin, mai tîrziu, în Parlament, face următoarea aserțiune : „orice călător în trecere a contribuit la defațarea generală a statuilor. Turcii au luat capetele în mod continuu ; și în anumite momente recunosc și acum acest fapt. Au trecut la un moment dat la «deplasarea unei mase cît mai mari posibile de sculpturi din Parthenon»".

Defăimătorii lordului Elgin printre care Korres, s-au plins că acesta a prădat tot atît cît a și salvat, deși ei au admis cu ciudă că în luxul britanic sculptura a primit o îngrijire specială. Povestea, pe care cu lux de amănunte, atît Korres, cît și John Gould o descriu cu îndemînarea unor scriitori de romane polițiste, este următoarea : „Pe timpul cînd Elgin a sosit la Constantinopole, turcii otomani se temeau de expansiunea influenței franceze în Mediterană. Cu puterea ei navală, Britania era una din cele cîteva puteri care se puteau opune Franței. Așa încît cînd al său «ambasador-cunoscător» a făcut o petiție, sau a cerut Sultanului permisiunea «să ia cîteva piese de piatră cu inscripții vechi, ori sculpturi care să nu aibă legătură cu lucrarea pereților Citadelei», miniștrii turci au văzut în asta o ocazie să facă favoruri Britaniei. În afară de asta, cui îi păsa în Constantinopole de cîteva bucăți de ruină din Athena ? Planul lui Elgin a fost să mute cariatida intrării Erechteionului în Londra. Apoi el s-a fixat doar asupra unora din zeități. Dar, între 1802 și 1811, agentul său din Acropole, Giovanni Battista Lusieri a despachetat în Londra 170 de lăzi cu sculpturi". Paguba adusă Parthenonului, conform cu spusele lui Korres, a fost considerabilă. Cînd Parthenonul a fost construit, metopele au fost puse la locul lor printr-o metodă de alunecare de sus în jos, folosindu-se o macara. Lusieri, însă, n-a avut la dispoziție un asemenea sistem și a trebuit să se bazeze doar pe macarale și scripeți și, adesea, doar pe mușchii lucrătorilor săi.

Fără o macara de mărimea celei care se folosise la construcția originală, Lusieri a fost forțat să sacrifice o parte din cornișă, ca să poată ridica marmura. Într-un articol din „Istoria astăzi", Gould citează dintr-o scrisoare trimisă de Lusieri lui Elgin privind mutarea celei de a VIII-a metope : «Această piesă a provocat mari greutăți în toate aspectele și am fost obligat să fiu un pic barbar». În ceea ce privește distrugerea cornișei, un martor ocular a scris : «Jos au așezat bucățile masive de marmură fină de Pentelican, împrăștiind fragmentele albe cu un zgomot asurzitor». Întrebarea privind motivele lui Elgin este încă fierbinte dezbătută. A dorit cariatidele pentru a-și împodobi casa din Scoția, sau a încercat să salveze aceste opere de artă și alte sculpturi de la o distrugere viitoare ?

Răspunsurile la întrebări constau în restaurarea actuală, pentru că în anii din urmă guvernul grec a lansat o campanie internațională pentru întoarcerea marmurelor luate de Elgin de la Acropole.

UN SIMBOL AL CIVILIZAȚIEI

«Nu cerem să avem statui și picturi, ci tot ce e grecesc din toate muzeele lumii», spune actrița, ministru al culturii elene, Melina Mercouri, într-un recent interviu. «Dar cu marmurele este o altă problemă, aceea a restaurării integrității unei clădiri mutilate. Parthenonul a rezistat 2000 de ani și este un simbol al civilizației noastre, chiar al umanității. De aceea vrem cea mai frumoasă parte a lui înapoi în Grecia».

Chiar dacă marmurele ar fi date înapoi mîine, ceea ce este improbabil, n-ar putea fi puse la loc în friză sau la bază. Într-adevăr, unul din proiectele restaurării este să refacă sculptura originală cu matricea și să o protejeze de poluare etalînd-o în Muzeul Acropolis. Cînd a fost întrebat, ce se va face cu efectul mortal al aerului athenian, Korres a spus : „Nu e resortul nostru să rezolvăm această problemă. Este o problemă regională. Ideea acoperirii Acropolisului cu o cupolă cu geam a fost respinsă la fel ca și aplicarea unui furnir chimic protector".

Ironic, cea mai importantă realizare a lui Korres și a colegilor săi e doar catalogarea ruinelor. „Pentru prima oară de cînd Parthenonul a fost ținta obuzului venețian arheologii cunosc în proporție de 99% locul unde se potrivesc pietrele originale". Studiind mărimea, culoarea, picturile și schițele timpurii, deoarece constructorii prevăzînd o asemenea situație au lăsat schițe, lucrătorii lui Korres le-au compilat într-o carte care indică fiecare piatră în Acropolis. Cum va arăta Parthenonul cînd lucrul va fi gata ? Nu va mai fi niciodată ceea ce a fost pentru că principiul actual care călăuzește lucrările este conservarea unei reconstrucții. Dar cu participarea unei macarale uriașe multe din pietrele desprinse, catalogate actual, își vor relua locul. Unde va fi cazul, marmura nouă va fi folosită drept punte de legătură cu cea veche.

Dacă Manolis Korres va sfîrși vreodată această lucrare rămîne totuși o întrebare. În grija față de Parthenon el parcă și-a stîrnit propria ambiție considerînd acest fapt idealul vieții sale.

Steven Miller, directorul Școlii Americane Pentru Studii Clasice din Atena, și Korres discutau odată despre rezistența Parthenonului la un cutremur. Ocazia s-a ivit cu seismul care a zguduit Atena în 1981. Primul șoc s-a petrecut la miezul nopții, iar al doilea, mult mai slab, la 4 dimineața. Miller l-a întrebat pe Korres care a fost efectul asupra Parthenonului și răspunsul l-a surprins prin precizia cu care a fost dat. Korres i-a explicat cît de mult s-au mișcat încrengăturile după fiecare șoc. Cînd Korres i-a destăinuit lui Miller că după primul șoc s-a urcat în vîrful Parthenonului să verifice coloanele și legăturile dintre blocurile de marmură, acesta s-a lămurit cît este de îndrăgostit Korres de meseria sa.

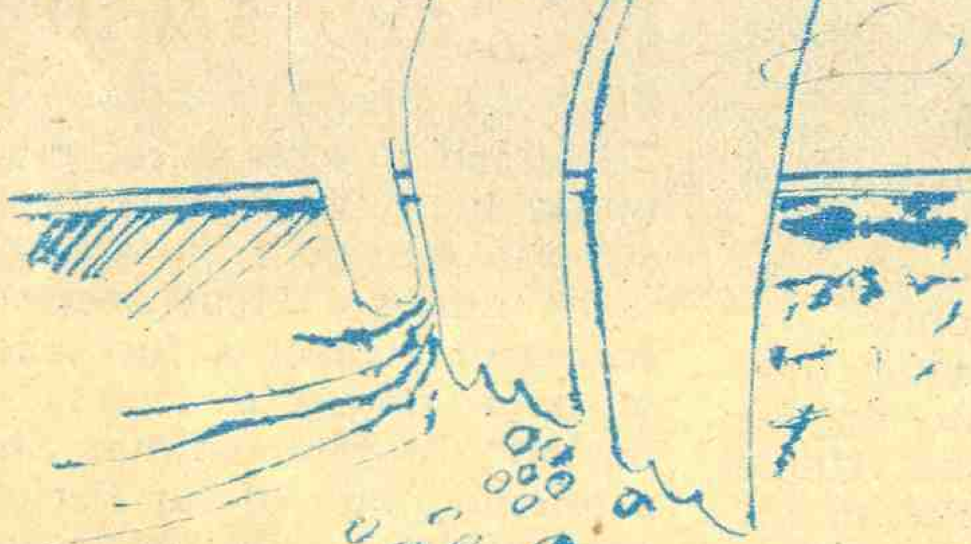
M.M. Stevenson

Traducere și adaptare de **Florentin Palaghia**

Versuri de NICOLAE DAN FRUNTELATĂ

Mare singură

**Marea aceasta nici nu există
e doar un mic vapor luminat
plutind între porturile galaxiei
cu escale din ce în ce mai rare
cu lumini din ce în ce mai puține
iată, puntea ei crăpată de timp
iată-i ferestrele, ochii unor pești uriași
încremeniți în plutire
să-i aflu numele ar fi zadarnic
să mă cufund în ea ar fi peste fire
o contemplu doar, printre cuvintele mele
diamantul sensului ei, adevărat
singurătate veșnic în mișcare
marea aceasta nici nu există
e doar un mic vapor luminat**

Farul din Alexandria

**Faleză albă. Noapte. Hoteluri de lux
respirînd sacadat lîngă țărmuri.
Cuvinte în o mie de limbi, ciocnindu-se
ca niște săbii lucitoare de Damasc.
Bazar. Aur stins, arome grele de fructe
Undeva, aproape, șarpele Nilului se cufundă în mare
Amintiri, legende, mistere, religii ce pîlpîie
sub meningea tulbure-a somnului
Nu se mai termină, nu se va termina niciodată
acest carnaval al iluziei
Pus să-l vegheze, pus să-l ascundă
far Orientului care dispare
turn luminat în răscrucile lumii
Alexandria. Noapte. Destin și uitare.**

Elegie

**Peștii, frunzele mării
foșnesc a toamnă
că ne-am îndepărtat de noi
că e tîrziu, înseamnă.
S-a făcut de plecare
spre apele Sudului
corăbii la țărmul
timpului, crudului
vor mai fi, poate, porturi
va mai fi o oprire
într-un vis princiar
risipind risipire
apoi, apă, furtuni
apoi drumuri stelare
eu și tu, două lumi
călător, călătoare.
Peștii, frunzele mării
foșnesc a toamnă
că ne-am îndepărtat de noi
că e tîrziu, înseamnă**

Tomitană

**La Tomis, visele mele
înoată într-o amforă de vin grecesc
constelații de arome răsar
pe cerul gurii mele
amintirea ancorează ca un cîntec
la țărmul acesta solar
corăbieri, negustori, neam de cuvinte
călătorind pe mările lumii
schimbînd iluzii pe lînă de aur
drumul lor, drumul lumii
care se îneacă în înserare
însoțind acest vuiet nepămîntesc
într-o prelungă, eternă-adorare
la Tomis, visele mele
înoată într-o amforă de vin grecesc.**

O constelație descoperită la 20 m adîncime. Vîrful aparatului nu s-a rupt. Anumite ferestre sînt intacte. Imposibil să se deschidă ușa pilotului comandant din cauza ruginei.

Misterioasa epavă din Triunghiul Bermudelor

În fundul Atlanticului, scafandrii evoluează pe parcursul a cinci secole de mister. O ancoră veche, tunuri de bronz și o pușcă sînt vestigii enigmatice ale Triunghiului Bermudelor.

Cel puțin acesta nu s-a „evaporat". Cvadrimotorul zace la 10 m adîncime, la 30 de mile în larg de Porto-Rico. O echipă de scufundători îndrumată de un ziarist italian, Pippo Cappellano, specializat în reportaje submarine, a descoperit această „Super-Constelație" a aviației americane, volatilizată în 1954 în renumitul Triunghi blestemat, ale cărui vîrfuri sînt Miami, Bermudele și Porto-Rico; aici au dispărut sute de vapoare și numeroase avioane, în mod misterios. Descoperirea lui Cappellano, îmbarcat la bordul lui „Alyan", un vapor de 15 m, permite eliminarea teoriei motoarelor „aspirate" de extratereștri. Dar misterul rămîne: de ce a fost „înghițit" în ape avionul?

Trenul și extremitățile aripilor avionului erau ieșite

Grație informațiilor date de un pilot particular s-a regăsit epava. El afirma că a regăsit epava și susține că a remarcat de mai multe ori, survolînd o zonă ale cărei coordonate le notase, o pată strălucitoare pe fundul mării. Cappellano va regăsi aici marele avion, tăiat în două bucăți. Cele patru motoare par a fi în stare bună. Trenul de aterizare era ieșit, obloanele deschise ca și cum pilotul ar fi vrut să se pozeze. Răzuind partea laterală a „Super-Constelației" scafandrii au făcut să apară numărul de identificare și emblema forțelor aeriene americane. E vorba despre un avion cargo care plecase din Miami către Insulele Fecioare. În momentul dispariției sale nu semnalase nici o avarie. Pilotul a fost victima unui miraj? A „văzut" el vreo pistă? Poate fi vorba de o furtună magnetică în stare să deregleze instrumentele de la bord? Totuși, din cele experimentate de „Alyan" în timpul cercetărilor sale, Cappellano găsind două epave de vapoare, nu se poate justifica o asemenea eroare. Italianul nu poate da nici o explicație.

Au fost atîtea dispariții ciudate în acest Triunghi!

De cînd oamenii traversează Atlanticul, Triunghiul Bermudelor îi face pe navigatori să plătească misteriosul tribut. Două caravele din prima expediție transatlantică a istoriei, cea a lui Cristofor Columb, nu s-au mai întors niciodată: Pinta și Santa Maria. După galioane și vapoare cu aburi, avioanele, la rîndul lor, au fost victime ale unor fenomene ciudate. Disparițiile au lăsat frîu liber celor mai delirante supoziții. S-a vorbit despre monstruoasa masă neagră, atrăgînd în prăpăstii tot ceea ce navighează pe apă sau în aer, în acel teritoriu. S-a dat vina pe cicloane, pe erupțiile submarine, pe furtunile magnetice, pe supraviețuitorii Atlantidei și chiar pe O.Z.N.-uri sau pe o deformare a „spațiului-timp", provocînd o prăpastie enormă deschisă spre o altă lume. Avionul „Super-Constellation", regăsit de Cappellano, nu s-a scufundat într-un univers necunoscut. Epava sa deține, poate, secretele de-a fir a păr care vor pune capăt unei enigme fabuloase.

Traducere și adaptare de
Florentin Palaghia

TINEREȚE, ELEGANȚĂ, FRUMUSEȚE

În concordanță deplină cu dinamismul și elanul tinerei generații, creatorii au lansat o modă ușoară, neconvențională, în cadrul căreia se detașează stilul elegant-sportiv, care se adaptează ușor la toate siluetele. Bunul gust și armonia culorilor însoțesc modelele create și lansate în acest an.

● Pentru sezonul cald, creația vestimentară feminină aduce cu sine o multitudine de modele și idei. Încadrîndu-se în contextul general al anului 1987 și păstrînd liniile specifice de croială, moda lansează cu prioritate pantalonul. Folosit pentru diverse ocazii — sport, natură, oraș — el apare într-o gamă largă de modele și combinații. Se pare că nici o altă piesă de îmbrăcăminte feminină nu este mai reprezentativă, atît în viața cotidiană, cît și în clipele de destindere.

● Existența trepidantă, dorința de confort vestimentar, alături de eleganță și bun gust, i-au determinat pe creatori să lanseze modele funcționale, cu piese suprapuse care, prin diverse combinații, să poată fi purtate în diferite ocazii. În moda pentru tinere, preocuparea principală o constituie eleganța ușor abordabilă, cu un aer deconectant și nonconformist. Folosind cu discernămînt accesoriile, același model poate avea mai multe interpretări. Moda oferă astfel posibilitatea tinerelor fete să-și creeze un gen anume, care să le pună în evidență farmecul propriu și personalitatea.

● Îndrăgita salopetă este omniprezentă în îmbrăcămintea de vară. Iată o combinație reușită de contextură, desen și culoare **(foto 1)**. Confecționată din material ușor (în sau bumbac în amestec), salopeta prezintă aici o țesătură cu desen în carouri mari, în tonuri de gri, roz și alb. Datorită supleței materialului, linia generală a croielii este amplă. Talia și gleznele sînt marcate prin culisaje. Partea superioară a salopetei este de fapt o bustieră prinsă într-un cordon.

Dintr-un material vaporos, uni, respectînd una din nuanțele predominante ale salopetei, se poate confecționa un pardesiu lejer recomandabil pentru serile ceva mai răcoroase ale sezonului estival.

● În zilele minunate ale vacanței o vestimentație cît mai neconvențională este foarte mult dorită **(foto 2)**.

Întrunind eleganța și confortul, această combinație de croială tip hanorac cu un bluzon amplu se poate adapta ușor și pentru ținuta sport-oraș, cînd soarele se ascunde în nori, precum și în cazul unor excursii ușoare.

Culisat în talie și la terminații, bluzonul este confecționat din tercot în culori calde (gri sau bej), avînd aplicate buzunare mari, comode. Se poartă peste un pantalon, cu o croială amplă în partea superioară.

● La sfîrșit de săptămînă, în excursii, sau în vacanță, putem fi elegante și totuși corespunzător îmbrăcate, purtînd o combinație de elemente vestimentare, după cum ne recomandă **fotografia nr. 3**

Ansamblul este alcătuit dintr-o vestă lungă, a cărei funcționalitate este redată de croiala lejeră, tip sport. Poate fi din tercot căptușit cu o țesătură imprimată, în carouri sau uni, cu o bluză din același material, înlocuită la nevoie cu un pulover. Pantalonii au mai multe buzunare, tighele și fermoare. Sînt recomandate culori pastel care conferă un aer exuberant acestui original ansamblu.

● A venit vremea excursiilor, cu pajiști luminoase, sau a clipelor petrecute pe malul mării. Pentru această perioadă recomandăm o salopetă scurtă **(foto 4)** executată dintr-o țesătură ușoară de bumbac, pînză șifonată sau poplin.

Croiala salopetei urmează linia anului 1987 și anume mîneci largi, montate mai jos de umăr, culisaj în talie, buzunare adînci prevăzute cu fermoare.

Sînt recomandate tonurile de roz, culoare specifică pentru moda acestui an, care se armonizează perfect cu atributele tinereții.

● Indiferent de maniera de realizare a modelelor lansate în acest sezon, toate întrunesc aceleași caracteristici : ușoare, comode, practice și de bun gust.

Salopeta din imagine **(foto 5)** este întruchiparea acestor calități. Avînd o linie de croială modernă, cu umeri căzuți și mîneci ample, ea permite o mare mobilitate a mișcărilor, fiind indicată pentru zilele toride ale verii.

Pantalonul stil golf completează inspirat acest complet executat dintr-o țesătură răcoroasă, tip tercot.

● Modelele destinate sezonului rece cuprind pantaloni de diverse tipuri, fuste drepte, cloș sau în pliuri, cu multiple șlițuri și fente.

Umerii își mențin croiala reliefată, fiind întotdeauna susținuți. Gulere enorme și mîneci coborîte, largi, întregesc imaginea modei acestui an.

Ca țesături sînt folosite postavuri, materiale gen impermeabil din nylon sau viscoză, sau bumbacuri flaușate pe partea interioară.

Paleta coloristică pentru moda de tineret toamnă-iarnă abordează în primul rînd gama

TINEREȚE, ELEGANȚĂ, FRUMUSEȚE

7

8

9

culorilor tari, alături de tonuri reci și transparente de bleu-gri.

● Stilul sport-tineresc este reprezentat cu dărnicie. Pentru după amiezele reci de toamnă este foarte potrivit un pardesiu din stofă, în culori uni **(foto 6)**. Linia ușor evazată, pornește dintr-o mică platcă și este accentuată prin fixarea taliei cu un cordon înnodat lejer.

Caracteristica modei actuale este redată prin conturarea umerilor, a căror formă ingenioasă este conferită de faldul ce pornește direct din platcă. Mînecile ample se termină cu manșete delimitate de tighele late.

Întreaga linie de croială a acestui pardesiu amintește de îmbrăcămintea cazonă : gulerul ofițeresc, epoleți prinși în nasturi și buzunarele adînci tăiate oblic.

● O jachetă elegantă foarte „la modă" se poate confecționa din stofe ușoare, cu contexturi moi **(foto 7)**. Noutatea ei constă în drapajul rafinat care permite închiderea asimetrică a jachetei pe umăr. Eșarfa căzută „neglijent" pe spate este de fapt terminația bogată a drapajului.

Modelul cîștigă în frumusețe și prin alcătuirea minuțioasă a detaliilor.

● Îmbrăcămintea din piese separate cîștigă tot mai mult teren, dînd posibilitatea fanteziei creatoare feminine să-și spună cuvîntul. Pentru aceasta este necesar ca fiecare din noi să poarte piese vestimentare care, combinate și asortate, să ne ofere posibilitatea de a fi mereu în pas cu moda.

Un ansamblu vestimentar ca acesta din imagine **(foto 8)** întrunește avantajele enumerate. Taiorul este confecționat din stofă în desen „pied de poule", gri cu negru, avînd o croială lejeră în partea de sus, cu umeri bine scoși în evidență. Gulerul șal și marginile taiorului sînt conturate prin încrustații din piele neagră.

Se poartă peste o fustă dreaptă lucrată dintr-o stofă gen postav, de culoare gri închis. Bluza albă, cu guler înalt, dă un aer de distincție complet-ului.

Aceeași bluză se mai poate purta și în combinație cu o fustă lejeră, executată dintr-o țesătură cu aspect rustic. Lărgimea fustei este dată de pliuri, care sînt reținute în talie de un cordon lat din stofă și piele.

Purtat cu multă dezinvoltură, poncho-ul care însoțește modelul întărește caracterul rustic al întregului ansamblu.

● Foarte moderne sînt costumele taior fantezi lucrate din țesături combinate **(foto 9)**. Astfel, din catifea și stofă se obține un ansamblu elegant ce poate fi purtat în diverse ocazii. Linia taiorului și a fustei se încadrează în stilul elegant-sportiv. Bluza confecționată dintr-un material uni este asortată acestui complet.

O variantă a acestui costum se poate obține purtînd (la aceeași bluză) o jachetă din stofă neagră, asortată la o fustă amplă din stofă în desen „pied de poule". Nelipsitul cordon din piele neagră scoate în evidență talia.

Ansamblurile din imaginele 8 și 9 pot fi purtate în forma prezentată, dar există și posibilități multiple de combinare între ele. Cu o astfel de vestimentație, oricare dintre noi își poate aranja cu plăcere și efect spectaculos o nouă ținută, înlăturînd nota de monotonie ce mai persistă uneori.

● Pentru garderoba de toată ziua, moda '87 oferă o mare diversitate de veste purtate peste bluze sau pantaloni **(foto 10)**. În croieli și linii variate, vestele trebuie să fie nelipsite din ținuta feminină, datorită marii lor funcționalități. Închise cu fermoare sau capse, drepte sau culisate în talie, cu clape, buzunare, sau alte garnituri, ele aduc în modă o notă de confort și eleganță, îmbrăcînd bine orice gen de siluetă. Împreună cu bluze sau pulovere, asortate cu eșarfe sau fulare, se pot purta cu același efect peste pantaloni sau fuste.

● Des întîlnite încep să fie materialele cu desene rustice folosite cu larghețe în diverse stiluri vestimentare.

Un ansamblu bine proporționat, format din bluzon și fustă poate fi confecționat din acest gen de țesătură **(foto 11)**.

Atracția principală a modelului o constituie dungile, iar nelipsitul cordon lat din piele, ca și cravata în desen geometric, completează în mod inspirat acest complet.

● O eleganță abordată cu dezinvoltură se desprinde din studierea rafinatului model din **imaginea 12**. El este alcătuit dintr-un cardigan din satin negru, purtat peste o fustă din mătase.

Bluza stil poet, cu guler adînc și manșete drepte, din mătase albă, se armonizează perfect cu funda din același material cu al fustei.

Este o ținută elegantă de după amiază, scoasă mult în evidență de accesorii alese cu discernămînt.

Magda C.

10

11

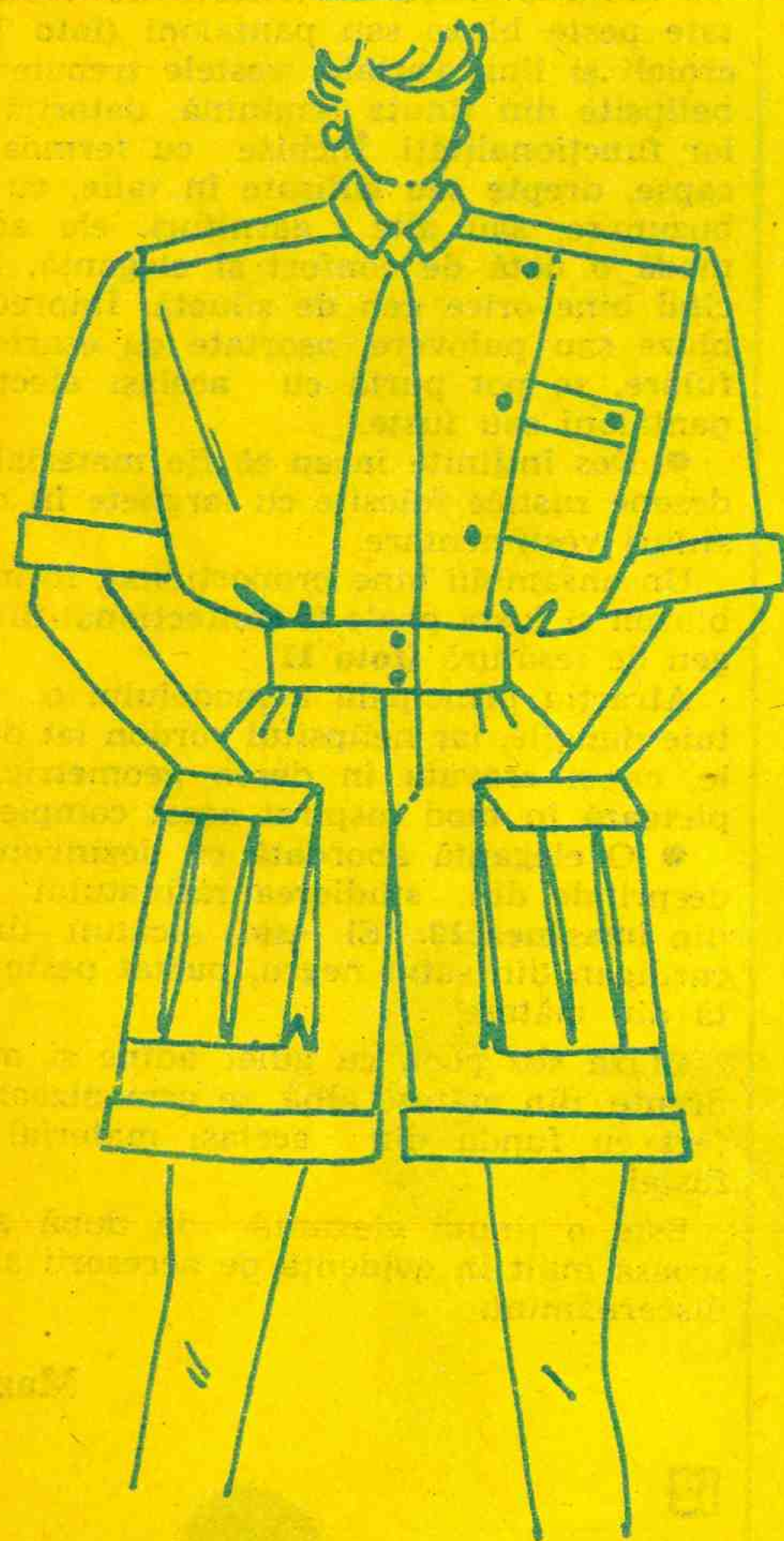

12

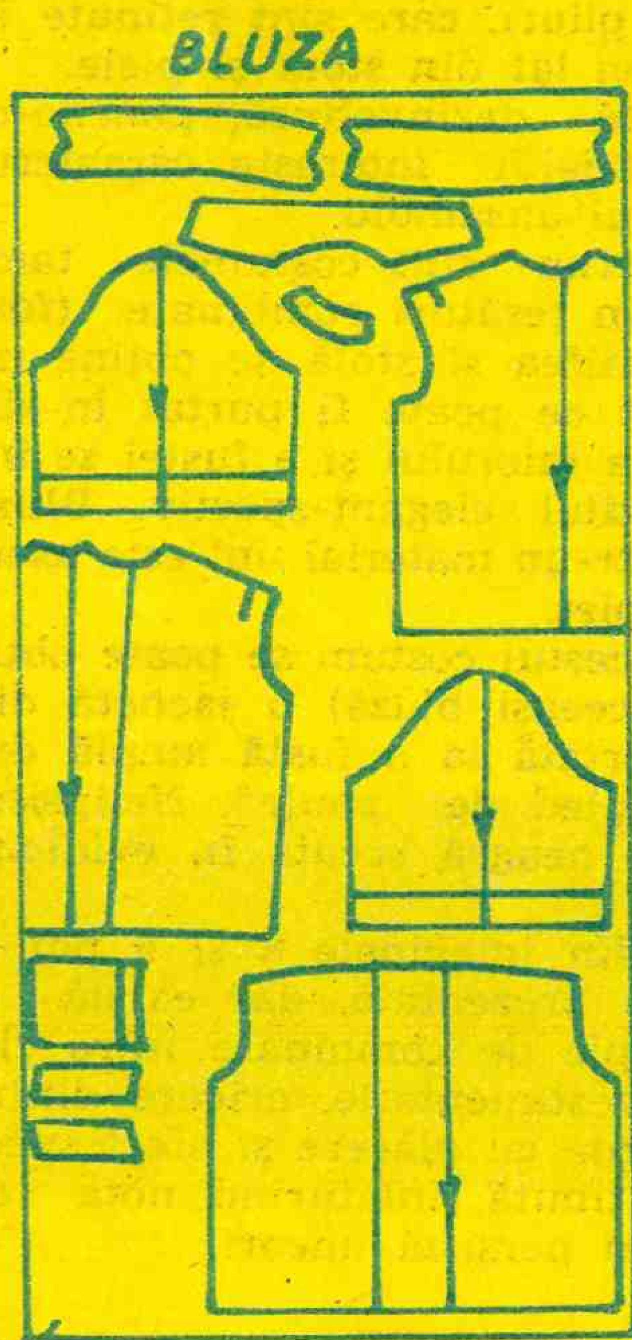
MODA VINE, MODA TRECE...

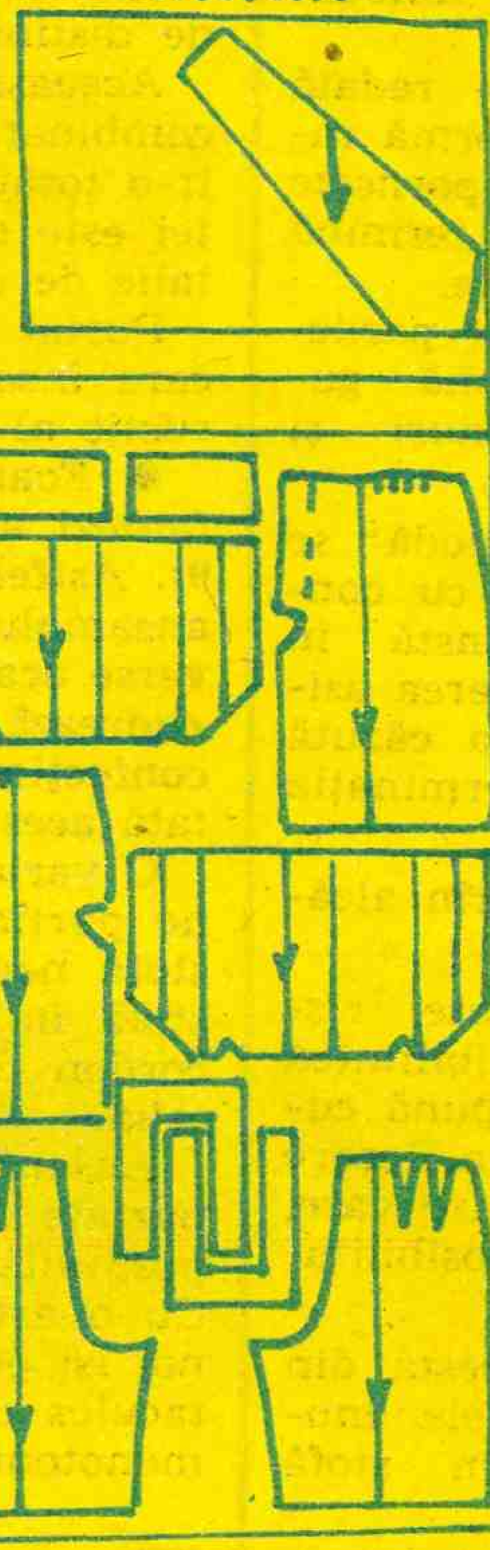
...e schimbătoare, pentru că așa e moda ! „Abia nimicește o modă o altă modă, că și ea este spulberată de alta mai nouă, care la rîndul ei cedează locul celei care urmează și... nici aceasta nu va fi cea din urmă !" ... Ne-am convins de mult, cu toții, că așa este. Anul se imparte în anotimpuri, iar moda aparține fiecărui sezon. Nici nu am aflat bine ce se poartă ?... cum se poartă ?... că o nouă modă își și face apariția... mai frumoasă, mai modernă, retro, acceptabilă sau de avangardă... Cuvinte cu care mulți specialiști și mai ales nespecialiști încearcă să definească moda actuală... Datele informative despre modă sînt multe și felurite, colecțiile și modelele ilustrative sînt, de asemenea, nenumărate, dar să știi să alegi din modă numai ceea ce te avantajează nu este ușor. Moda propune, dar nu impune !... Orientările, recomandările și linia modei pentru acest an răspund dublului imperativ al funcționalității și frumuseții. Abordînd teme variate, provenite din surse diferite, s-a ajuns la un nou stil, ce împletește vechiul cu noul, clasicul cu sportul, tradiționalul cu modernul ș.a. Granițele între elegant, sport, feminin și tineresc s-au mai estompat, stabilirea unei anume destinații fiind mai dificilă. Sînt modele care tind spre simplificare și care pot fi folosite de dimineața pînă seara... Moda actuală redescoperă frumosul, promovînd tot ceea ce este practic, funcțional și feminin. Coloritul, imprimeul, contextura și linia coexistă, în noua tendință, într-o concepție unitară.

Pentru sezonul rece al anului, țesăturile se caracterizează prin rafinament, rusticitate, contrast, subtilitate și netezime — asigurîndu-ne confortul dorit, iar pentru vară materialele etalează multă lejeritate, transparență și multe aspecte sidefate, perlate, irizate. Imprimeurile sînt abstracte, grafice, florale, figurative ș.a. fiind realizate pe suporturi netede și transparente. Ca noutate marcantă sînt imprimeurile mari, viu colorate, dungile late, tip șezlong sau desenele umbrelelor de soare — preferate în special de cele mai tinere și mai... suple. Paleta coloristică cuprinde două mari teme : 1. tema culorilor acuarelate, transparente, inspirată de culorile cochiliilor și perlelor (galben, ocru, roz, vernil, gri) adecvată unei ținute sobre, îngrijite, dar lejere și 2. tema culorilor vii (roșu, albastru etc.), recomandată mai ales pentru ținuta estivală. Este cunoscut faptul că orice modă începe cu detaliile care sînt specifice fiecărei siluete. Specialiștii propun silueta „Y", cu umerii accentuați, oblici și rotunjiți, fiind conicizată spre tiv ; silueta „H", cu amanșuri comode, adînci și mîneci largi ; silueta „I", voluminoasă, dreaptă și silueta „X", cu talia accentuată, subliniind discret linia corpului. În centrul atenției se află din nou ansamblurile și compleurile care se poartă oricînd și oriunde. Au linii confortabile, dar fără exagerarea proporțiilor, evidențiind multă fantezie și idei noi. Bluzele, ca parte componentă a ansamblurilor sau ca piesă de sine stătătoare, cunosc mai multe tipuri : bluze elegante cu drapaje, efecte de suprapuneri, chimonouri, broderii ș.a. ; bluze gen cămașă, cu cravată din saten sau cu eșarfe fine, umeri accentuați și bluzele, preferate de multe dintre dumneavoastră, dragi tinere cititoare, care se poartă peste fuste sau peste pantaloni, care au mîneci largi, umeri căzuți, talia marcată cu unul sau mai multe cordoane, colorate diferit. Fustele devin dominante în colecții, iar ca tipologie înregistrează tendințe variate, fiind fie dreaptă cu șliț la spate sau lateral, fie amplă — cu talia la locul ei, buzunare mari aplicate sau în cusătură, sau fustă-pantalon cu talia înălțată pînă aproape sub bust. Fustele pot fi petrecute, cu butonaj la spate sau lateral. Rochiile, nelipsite din colecțiile verii, se caracterizează prin fluiditatea și moliciunea materialelor din care sînt executate ; lungimea la jumătatea gambei sau aproape de gleznă, talia marcată sau liberă, cute, godeuri. Jupele sînt circulare sau semicirculare, cu jocuri de bieuri, ampioare trapezoidală, buzunare mari, nasturi decorativi, iar ca noutate apare rochia cu tunică (executate din același material). Lungi sau scurte, rochiile ocaziilor speciale se vor remarca prin culoare și țesătură. Detaliile sortimentelor de bază se regăsesc la îmbrăcămintea destinată timpului liber, petrecut acasă, la munte sau la mare. Oricum, moda vacanțelor, a orelor de destindere, în general oferă o îmbrăcăminte veselă, colorată și frumoasă... permițînd numeroase diversificări menite să satisfacă toate gusturile și exigențele. Chiar și pentru litoral moda este simplă, ca toată moda anului, dar este o simplitate „studiată", cu mult farmec și bun gust. Dar să nu uitați accesoriile care întregesc și completează ansamblul vestimentar. Bijuteriile au forme geometrice sau asimetrice ; sînt mai voluminoase decît în anii trecuți și mai colorate ; multe lanțuri cu pietre colorate, cercei mari, flori, pene, mărgele multe, dar... toate dozate cu grijă și rafinament. Este adevărat că alegerea lor este dificilă și delicată, deoarece depinde de foarte mulți factori (vîrstă, destinație, culoarea părului, ochilor, coafură) și de... întreg ansamblul vestimentar. Gențile pentru toată ziua au forme mari, voluminoase, dar funcționale, fără prea multe ornamente, iar cele destinate ocaziilor mai diferite își păstrează formele clasice, avînd dimensiuni medii, cu sau fără banduleră. Și încălțămintea adoptă linii suple, dar tot funcționale. Predomină vîrful rotunjit, talpa rămîne subțire, iar tocul are diferite forme și dimensiuni. Există o strînsă interdependență între model, culoare și materialul din care se execută, dar toate... în pas cu moda, bineînțeles. Complexă și imprevizibilă, uneori, cu un viitor plin de surprize, moda este într-o veșnică înnoire, dar deocamdată rămîne încîntătoare, veselă, tinerească, feminină și... funcțională.

Mariana Turbăceanu
Valeria Chiș

A. Pentru timpul liber, un compleu (șort și bluză), ce se poate realiza din terocel, tercot, melacel (țesătură tip jeans) sau chiar in. Cînd croiți, respectați firul drept al țesăturii indicat în tipar.

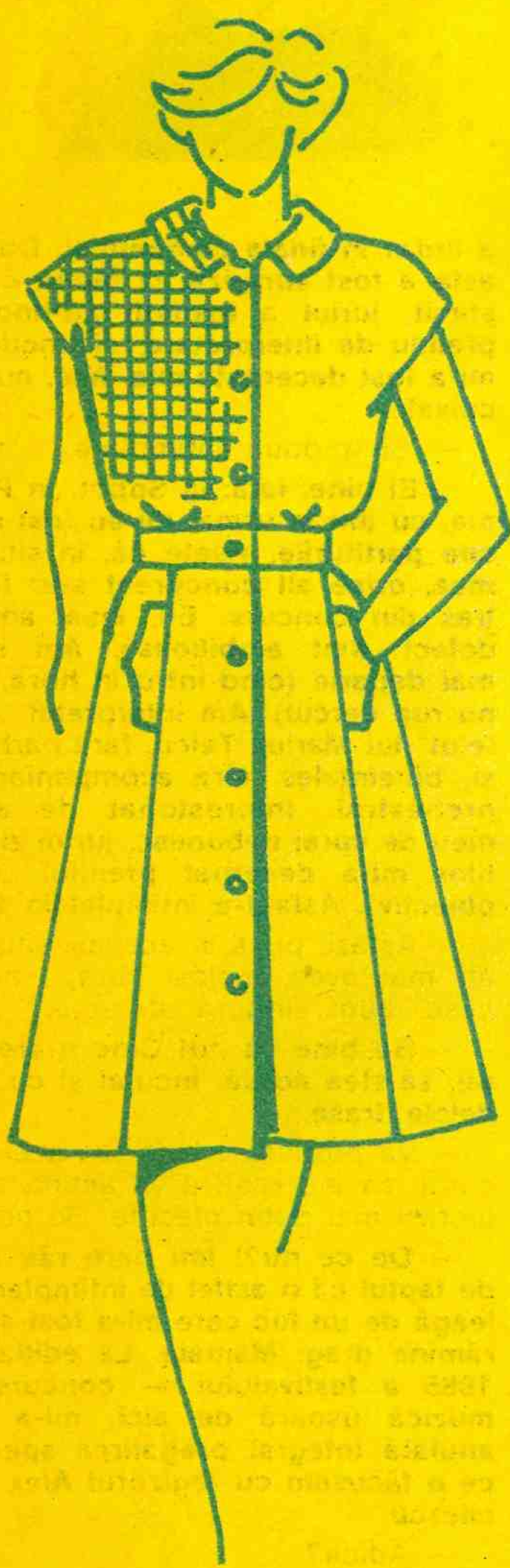
B. O bluză pentru adolescente ce poate fi asociată cu fuste sau cu pantaloni ; buzunarele sînt aplicate ; închiderea poate să fie ascunsă (șublaist) sau vizibilă ; nu are pense. Pentru măsura 43, sînt necesari 2,60 m×0,90 m.

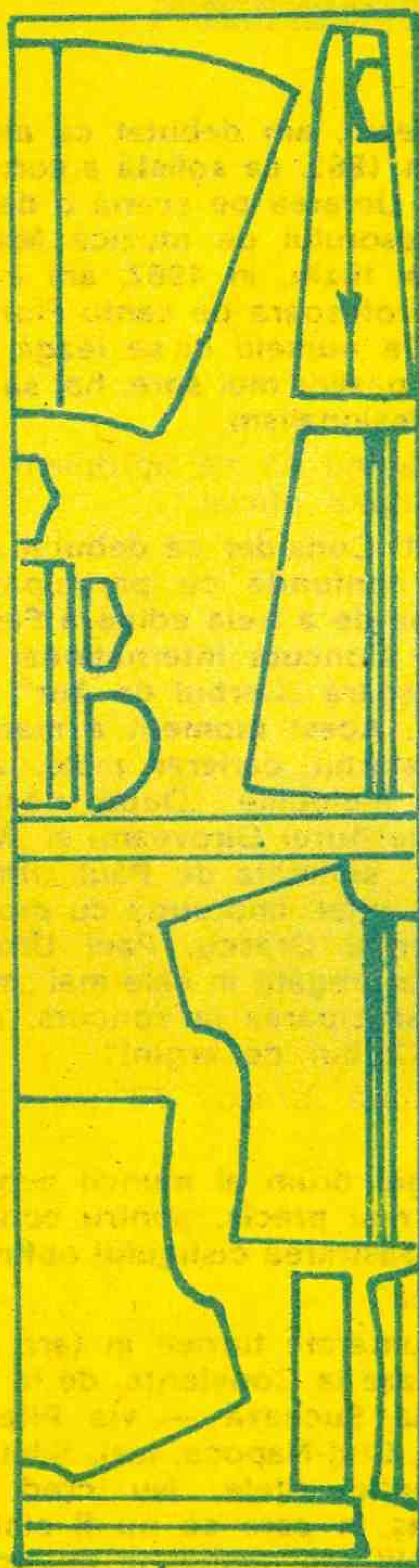
Moda „a la garçon"

De cîtva timp, aproape pe nesimțite, moda feminină a început să cocheteze cu linia și accesoriile modei pentru cei așa-ziși „puternici". S-au făcut și se mai fac încă destule speculații pe această temă. Să fie vorba de vreo glumă a creatorilor, care-și îmbracă manechinele în costume bărbătești, le încalță adecvat, le anină de gît cîte o cravată asortată și pe deasupra le mai și tund cît mai scurt și mai băiețesc ? Poate e vorba de vreo opțiune a fetelor, ca o ripostă la evidenta lor emancipare, la tot mai frecventa lor angajare cot la cot cu semenii lor ! Glumă ? De ce nu ! În tot cazul, moda coborîtă în stradă nu arată deloc rău. Mai ales că fetele au știut să adopte, mai întotdeauna, ceea ce le avantajează. În consecință, linia masculină a fost îndulcită cu accesorii care nu lasă nici un dubiu asupra sexului purtătoarei. Deci, cercei bogați în lănțișoare și pietricele, broșe mari de forme geometrice, fulare spumoase și colorate, bluze fine și dantelate, într-un cuvînt tot ceea ce poate da o tușă feminină și grațioasă. Se poate spune că ceea ce părea o glumă a prins teren. Pantalonul a intrat demult în garderoba feminină obișnuită. Se impune sacoul, haina cu tăietură clasică, uneori la două rînduri de nasturi, cu nelipsita butonieră la rever, pentru luxul unei flori, de preferat naturale.

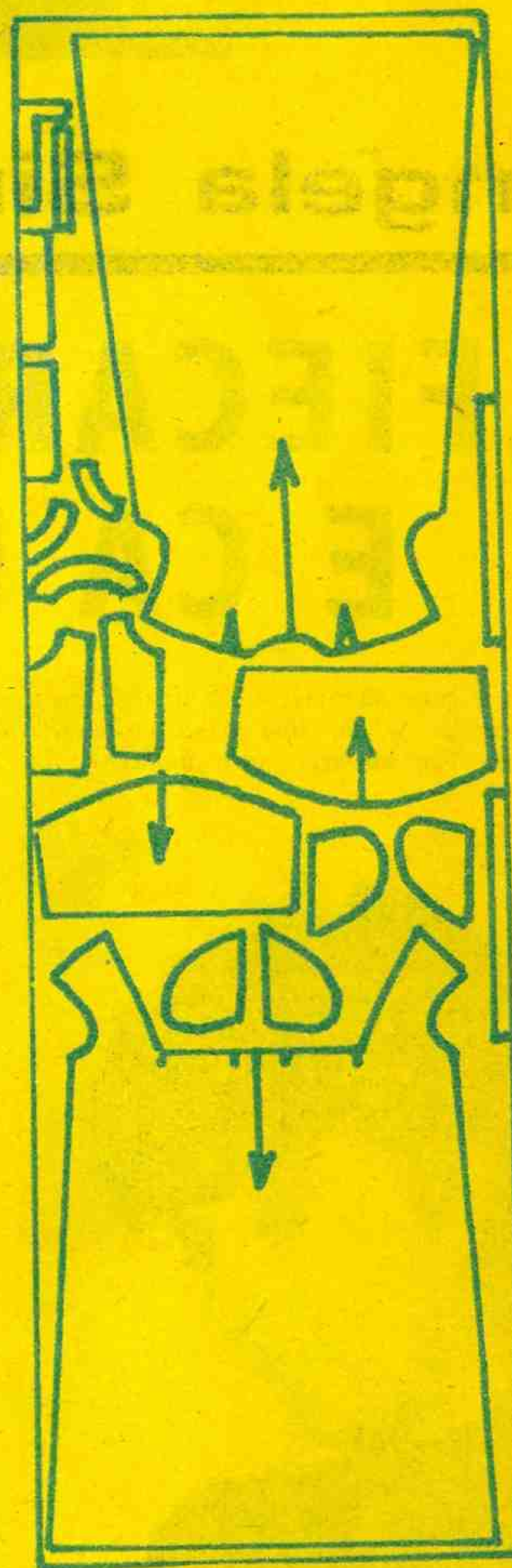

Despre cravate ce să mai vorbim ! Din piele, din mătase foarte înguste sau obișnuite, uni, în dungi sau buline, cu ac sau fără, cravata nu poate lipsi sub nici un pretext din ținuta anului. Cum e și normal, pentru zi, cravata se asortează costumației folosind culori vii și fanteziste. Pentru seară pretențiile cresc. Se propun adevărate smokinguri, după toate canoanele piesei, cămăși albe din mătăsuri fine și cravata asortată, la care obligatoriu se adaugă o bijuterie cu aspect cît mai prețios. Pentru anumite ocazii este acceptat și „papillonul", cum e și firesc, amplasat pe bluze pline de dantele și volane. Coafurile sînt simple și lejere, naturale, fără artificii și adaosuri. Machiajul în schimb nu renunță la detaliile care pun în valoare privirea și surîsul, parcă pentru a sublinia că totul e un joc. Fetele par a spune că iată și-au cucerit și dreptul de a purta cravată, și de ce să nu recunoaștem fac această ispravă cu suficient farmec. Băieții, la rîndul lor, nu se simt frustrați de acest nou capriciu al sexului frumos și în schimbul cravatelor sînt dispuși să poarte cîte un lănțișor, evident, tot în glumă. Să fie vorba de un capriciu de sezon ? Totul e posibil, atîta timp cît granița esteticului nu este depășită, cît aspectul practic este încurajator, iar purtătoarele nu uită să zîmbească ștrengărește.

C. O fustă și o bluză pentru toată ziua, ce pot avantaja mai multe vîrste și siluete ; se realizează din aceeași țesătură, sugerînd o rochie butonată, sau se execută din țesături coordonate. Spatele fustei are o singură cusătură, la mijloc ; buzunarele sînt în cusăturile laterale ale feței, fiind prevăzute cu clape.

D. Pentru viitoarele mame o rochie ce poate fi purtată pînă la... 9 luni ! Se execută dintr-un material uni, iar platca și mînecile vor fi ornamentate cu tigheluri colorate, cu aplicații sau cu broderii. Pentru măsura 44, sînt necesari 2,90 m×0,90 m.

Valeria Chiș

Angela Similea:

„FIECARE CÎNTEC E CA UN COPIL AL MEU"

„Nu, nu e bine să privești în urmă", pare să spună Angela. Și, în clipa următoare, privirile se vor întoarce spre înainte.

— Stimată Angela Similea, ce vîrstă are astăzi cariera dumneavoastră interpretativă?

— Douăzeci de ani.

— Aceasta e și vîrsta „Savoy"-ului. Să fie vorba de o simplă coincidență?

— Absolut. Cu Marian Nistor și formația sa colaborez „numai" de șaptesprezece ani; dar despre asta propun să vorbim mai tîrziu și mai pe larg.

— De acord. Spuneți-ne cîte ceva despre perioada debutului.

— În viața oricărui artist există două debuturi: unul neoficial și altul oficial. Așa este. Sau măcar, așa ar trebui să fie. În ce mă privește, înaintea celor douăzeci de ani de care vorbeam, am debutat ca amatoare, prin 1962, ca solistă a corului din liceu. Urcarea pe scenă o datorez profesorului de muzică Marin Teofil. Mai tîrziu, în 1967, am întîlnit-o pe profesoara de canto Florica Orăscu. De numele ei se leagă îndreptarea pașilor mei spre, hai să zicem, profesionalism.

— Înseamnă că ne apropiem de anul debutului oficial.

— Exact. Consider că debutul absolut se confundă cu participarea mea la cea de a treia ediție a Festivalului — Concurs Internațional de Muzică Ușoară „Cerbul de Aur", de la Brașov. Acest moment a marcat definitiv startul carierei mele. Am prezentat melodiile „După noapte vine zi", de Aurel Giroveanu și „Marea cîntă", semnată de Paul Urmuzescu; de altfel, împreună cu profesoara Florica Orăscu, Paul Urmuzescu mi-a pregătit în cele mai „mici detalii" participarea la concurs. Am obținut „Cerbul de argint".

— Și, după „Brașov '70", ce a urmat?

— Lungul drum al muncii pentru afirmare; mai precis, pentru confirmarea și păstrarea cîștigului obținut.

— Adică?

— Nenumărate turnee în țară, de la Baia Mare la Constanța, de la Timișoara la Suceava — via Pitești, Dej, Arad, Cluj-Napoca, Iași, Sibiu și multe, multe altele. Nu cred să existe oraș în care să nu fi cîntat. N-am ocolit nici căminele culturale din comune, nici școlile din cătune, nici marile ori micile întreprinderi, nici măcar orfelinatele sau casele pentru bătrîni. Nici astăzi nu le ocolesc. Mă duc oriunde sînt chemată.

— Și apoi?

— Să vă povestesc două întîmplări ciudate și plăcute în același timp. La un festival al Interviziunii, de la Moscova, unul de creație, melodia prezentată de mine — „Pentru tine, draga mea", de Marcel Dragomir — a intrat în finala competiției. Dar nu asta a fost surpriza, ci faptul că, la sfîrșit, juriul a instituit ad-hoc un premiu de interpretare, distincție ce mi-a fost decernată mie. Mie, nu altcuiva!...

— Și a doua întîmplare...

— Ei bine, iată: la Sopot, în Polonia, cu ani în urmă, mi-au fost rătăcite partiturile. Poate că, în situația mea, orice alt concurent s-ar fi retras din concurs. Eu, însă, am un defect: sînt ambițioasă. Am mers mai departe (cînd intru în horă, joc, nu rup cercul). Am interpretat „Pastelul" lui Marius Țeicu, fără partitură și, bineînțeles, fără acompaniament orchestral. Impresionat de actul meu de curaj nebunesc, juriul ziariștilor mi-a decernat premiul „Miss obiectiv". Asta s-a întîmplat în 1979.

— Astăzi, pusă în aceeași situație, ați mai avea același curaj... nebunesc, cum singură ați spus?

— Ba bine că nu! Cine n-are curaj, să stea acasă. Încuiat și cu perdelele trase...

— Vă propun, în virtutea aceluiași curaj, să încercați a vă aminti și de lucruri mai puțin plăcute. Se poate?

— De ce nu?! Îmi pare rău doar de faptul că o astfel de întîmplare se leagă de un loc care mi-a fost și îmi rămîne drag: Mamaia. La ediția din 1985 a festivalului — concurs de muzică ușoară de aici, mi-a fost anulată integral pregătirea specială ce o făcusem cu regizorul Alex. Tocilescu.

— Adică?

— S-a spus așa: „Angela Similea trebuie să vină la microfon și să cînte. Atît, și nimic mai mult..."

— Așa, ca o santinelă în post?

— Comparația mi se pare absolut corectă.

— Și ce ați făcut?

— Ce era normal să fac: Am cîntat. Pentru ultima oară în acest concurs.

— Şi de atunci...

— De atunci n-am mai participat. Şi nici nu voi mai participa...

— Ciudat...

— Ciudat, ce?

— De pe una din mapele discurilor editate de „Electrecord" cu ocazia concursului de anul trecut reiese că dumneavoastră aţi participat, totuşi, la această ultimă ediţie...

— Eroare. Dar asta e treaba casei de discuri. Această dezinformare să fie păcatul ei!

— Mi se pare că aţi fost tare supărată...

— Orice rău spre bine. Şi apoi, n-a fost ăsta singurul motiv al hotăririi mele. Cu această ocazie mi-am dat seama că, poate, a venit vremea să fac loc, prin absenţă, noilor valuri de tinere talente, care nu se pot afirma plenar în vecinătatea unor nume vechi, consacrate. Aşa mi se pare drept. Cinstit vorbind, cindva, cu cincisprezece ani în urmă, la Braşovul „Cerbului de aur", nu m-am bucurat de aceleaşi condiţii? Ce s-ar fi intimplat atunci dacă in dreapta ori in stinga mea ar fi cintat cine ştie ce nume sonor al muzicii uşoare româneşti din acea vreme?!

— Aţi avut vreun moment în care, urmare cine ştie cărei împrejurări, v-aţi gindit să abandonaţi totul?

— Da, de ce n-aş recunoaşte? La un moment dat mi s-a părut, am avut chiar certitudinea că am ajuns la o limită, că nu mai am nimic de spus, că de aici încolo nu fac decit să mă repet. Preconizasem un turneu lung prin toată ţara, turneu în care — la braţ cu cele mai dragi dintre cintecele mele — să-mi iau rămas bun de la spectacole şi de la spectatori, de la toată cariera mea, căreia să-i pun astfel un punct onorabil. Pentru că trebuie să ştii şi cind şi cum să te retragi, nu-i aşa?

— Dar n-a fost să fie aşa...

— Da, spre fericirea mea, n-a fost aşa. Şansa mi-a surís (a cita oară în viaţă?, fără asta nu se poate). Şi ea poartă numele a doi oameni de teatru şi de inimă: Matei Alexandru şi Florin Piersic. Să fiu mai explicită: cu ocazia punerii în scenă a „Corinei", un musical scris de Edmond Deda după piesa „Jocul de-a vacanţa" a lui Mihail Sebastian, Celia Tănăsescu — una din apreciatele soliste ale operetei bucureştene — mă propune pentru un rol. Susţin testele de rigoare şi sint acceptată. Astfel ajung să colaborez cu cei doi actori ai „Naţionalului" bucureştean, oameni care, pe rind, îmi descifrează tainele cuvintului rostit, mă călăuzesc prin hăţişurile tehnicii schimbului de replici şi al mişcării scenice.

— Deci...

— Deci, intilnirea cu teatrul a salvat o carieră. Şi pe mine, în primul rind, ca om. A fost acea „gură" bună de oxigen care mi-a deschis noi orizonturi, frumoase şi necunoscute de mine pină atunci.

— Şi aţi mers mai departe.

— Da, alături de toţi cei dragi, care mă ajutaseră să ajung pină aici.

— Cred că acesta e momentul în care trebuie să ne întoarcem la Marian Nistor şi „băieţii" săi, adică la „Savoy".

— Da, şi eu cred că da. Colaborarea cu formaţia vocal-instrumentală „Savoy" a început cu şaptesprezece ani în urmă şi se dovedeşte prin tot şi prin toate a fi fost şi a rămîne una de durabilitate prin profesionalismul său autentic. Nu vreau să jignesc pe nimeni, nu am sfidat nici o altă formaţie, dar dacă tot s-a întimplat ca „Savoy"-ul să fie un grup atit de serios în tot ceea ce face, dacă a dovedit acest caracter de monolit (douăzeci de ani neintrerupţi, de la infiinţare, în aceeaşi formulă — lucru nemaiintîlnit, în orice caz, la noi), nu avea rost să mă plimb de colo-colo. Fireşte, funcţie de împrejurări absolut fortuite, am cintat acompaniată şi de alte formaţii (şi, în primul rind, de orchestra Radioteleviziunii), dar — repet — conlucrarea cu „Savoy" se confundă, de fapt, cu întreaga mea carieră artistică...

— Se pare că e vorba şi de altceva...

— Ştiu ce vreţi să spuneţi. Pe lingă colaborarea in sine cu această trupă, s-a desfăşurat în paralel conlucrarea mea cu compozitorul Marian Nistor. De-a lungul anilor am cintat cu plăcere şi cu dragoste partituri ce mi-au fost încredinţate de Marius Ţeicu, Marcel Dragomir, Ion Cristinoiu, Cornel Fugaru, Ionel Tudor, mai nou am cintat frumoase partituri scrise de Jolt Chereszteiy. Dar...

— Dar?

— În viaţa noastră artistică, mai mult decit în cea particulară, poate exista un veşnic şi implacabil „Dar". Ei bine, fără supărare, nimeni n-a reuşit să-mi răscolească pur şi simplu sufletul cu melodiile sale aşa cum a făcut-o Marian Nistor. Compoziţiile lui au un „ce" anume, care mă ajută să-mi dăruiesc tot sufletul pe aripile cintecelor transmise publicului.

— Vă rog să-mi spuneţi dacă iubiţi mai mult şi mai mult o melodie peste toate celelalte...

— Da. Şi cred că, asemeni mie, toţi interpreţii „păţesc" aşa. Să fiu clară: ţin la toate cintecele mele, fiecare în parte e ca un copil al meu. Şi, aşa cum se întimplă, mama are o slăbiciune anume pentru unul din copii. În cazul meu, e vorba de „Nostalgia" lui Marian Nistor, scrisă pe versurile poetului Demostene Botez. „De vină" poate să fie, gindesc, şi intilnirea mea cu teatrul in împrejurările amintite...

— Nu odată am auzit spunîndu-se că, împotriva cursului constant ascendent al calităţii prestaţiilor dumneavoastră, se întîmplă să daţi viaţă unor melodii frumoase compuse pe texte anodine, fără valoare. Şi, recunosc, subscriu la această părere a publicului... Ce ziceţi, aşa este?

— Nu sint de acord. Pentru că, absolut fără nici o excepţie, nu cint decit ceea ce îmi place şi, mai presus de toate, ce consider valoros.

— Cu talentul dumneavoastră, dublat de experienţa atitor ani, astăzi vă este la îndemînă să prezentaţi o melodie intr-o manieră care salvează un text slab, acolo unde e cazul...

— Mă rog, asta vă e părerea...

— Ce ne pregăteşte Angela Similea pentru vara şi toamna care urmează?

— Multe noutăţi; multe şi, sper, toate plăcute. Prima s-a şi materializat. Lansarea unui disc realizat la „Electrecord" pe muzică de Marius Ţeicu. Încep pregătirile — cu Marian Nistor şi „Savoy", desigur — pentru un spectacol care, din mers, va deveni total nou. Concomitent, aştept „spaţiu" pentru înregistrarea unui nou disc cu melodii în primă audiţie, semnate de mai mulţi compozitori. Şi pentru că ne aflăm în „lumea" discului, să mai spun că — împreună cu acelaşi Marian Nistor — intenţionez să realizez un disc surpriză...

— Adică?

— Nimic mai mult. Dacă e surpriză...

— Vă rog să continuaţi.

— Spre toamnă se va materializa colaborarea mea cu un teatru din Capitală la montarea unui nou spectacol. Şi aceasta e o surpriză. Şi subiectul, şi locul de desfăşurare.

— Ce părere aveţi de Referendumul '86 întocmit de revista „Săptămîna".

— Ce să spun?! Să nu ciştigi locul I în clasament, dar să obţii titlul de lider al popularităţii în acelaşi timp, iată un paradox.

— Apropo de popularitate, de ce se interzice sistematic urcarea pe scenă a celor care vor să vă ofere flori? Cine e de vină?

— Să nu se creadă că nu-mi plac florile. Dimpotrivă, îmi plac florile, le iubesc şi le consider o răsplată a melodiilor ce le dăruisc tuturor cu toată puterea sufletului meu. Necazul este că momentul oferirii florilor nu este ales în mod fericit. Ce ar fi dacă două-trei duzini de admiratori năvălesc (acesta e cuvintul!) pe scenă între două melodii, fiecare exponent al acestei exuberanţe juvenile oferindu-mi flori şi aşteptind mulţumiri şi sărutări? S-ar rupe rotunjimea spectacolului, cursivitatea recitalului, unitatea reprezentaţiei.

— E vorba de o deconcertare a dumneavoastră?

— N-aş spune chiar aşa. Nu. Condiţia mea de artistă-interpretă, cu experienţă verificată, mă ajută să rămîn în tensiune peste tot şi peste toate. Dar publicul, publicul sigur se deconectează. Simt că-l „scap din mină". Şi tocmai asta nu-mi doresc.

— Şi acum, vă rog să-mi răspundeţi la o întrebare pe care nu v-o pun...

— Aşteptam de multă vreme acest moment de „respiro". Sint, în sfîrşit, cu adevărat eu însămi. Iată crezul meu artistic: în tot ceea ce facem noi, interpreţii de muzică uşoară, trebuie să fim „echipaţi" cu harul puterii de transmitere precisă şi totală a sentimentelor. Sentimentele de dragoste de oameni şi de ţară, de ură împotriva războiului şi a violenţelor de orice fel, de uimire sinceră în faţa a tot ceea ce e frumos, gingaş şi nobil în natura Terrei şi dincolo de ea, de dor nestins pentru dragii noştri dispăruţi. Din păcate, harul acesta nu ţi-l dă nimeni, te naşti cu el.

Sandu Ştefănescu

Foto: CORNEL LAZĂR

O scenă pe care spectatorul o uită adesea... Ei, bine, artiştii au şi ei dreptul la citeva clipe de viaţă în familie (multe, puţine — cite le sint îngăduite...).

Secvenţă din filmul „Rămăşagul" (în stinga). „Inima mi-e restituită de public prin aceste flori. Şi nu odată..."

PRISCILLA PRESLEY:

ÎL CUNOAŞTEŢI PE ELVIS?

Faţa ascunsă a regelui rockului intr-o carte care bate toate recordurile in Statele Unite scrisă de Priscilla Presley

Pentru miile de tineri, a fost şi rămîne „the King".

Pentru văduva sa, a fost „un zeu, un tată, un soţ". Priscilla Presley dezvăluie în cartea „Elvis şi eu", monumentul postum dedicat celui mai mare star-rock al tuturor timpurilor, că regele era în acelaşi timp o fiinţă bizară, violentă uneori, care din cînd în cînd se droga. I-a oferit aceleia pe care şi-a ales-o de la vîrsta de 14 ani un pistol din sidef, încrustat cu perle, pe care să-l poarte permanent. El, de asemenea, nu se despărţea de revolverul său. A învăţat-o să se îmbrace, să se coafeze, a obligat-o să-şi termine studiile şi timp de 7 ani, cît a durat viaţa lor în comun înainte de căsătorie, Priscilla a rămas castă. A devenit femeie în noaptea nunţii, cel mai mare eveniment al vieţii ei, pînă la naşterea fiicei lor Lisa...

El avea unele obiceiuri neobişnuite: îi plăcea să doarmă într-o cameră foarte rece şi mergea adeseori, seara, să contemple cadavrele din morga din Memphis. Din cauza acestei cărţi, care bate toate recordurile la vînzări în Statele Unite, Lisa a rupt definitiv legăturile cu mama sa.

După moartea sa, o armată de neconsolaţi, de pelerini şi de admiratori care îl idolatrizau s-au străduit să-i păstreze şi să-i întreţină mitul. Dar mai lipsea ceva monumentului postum al regelui rockului: cartea adevărată despre viaţa sa fabuloasă. Iată că s-a născut această carte, care bate toate recordurile de vînzare în Statele Unite.

● Cu Priscilla Presley, „the King" a jucat rolul lui Pygmalion. Ulterior, văduva, a cărei carte dedicată memoriei lui Elvis a provocat scandal, a jucat în serialul „Dallas".

Titlul? „Elvis şi eu". Cine este de data aceasta autorul? Vreun grădinar de-al defunctului Elvis? Vreun membru din garda personală? Un camarad din timpul serviciului militar? Nici unul din ei. De data aceasta este o anume Priscilla Beaulieu. Care a fost prietena şi apoi soţia regelui rock-ului şi mama unicei sale fiice Lisa, înainte de a deveni văduva sa!

Este într-adevăr incredibil. Cartea conţine tot ceea ce ar fi vrut lumea să ştie despre Elvis. Sînt amintiri la înălţimea mitului. Să nu uităm că Elvis Prisley a fost cel mai bun. Nu a fost numai un simplu rege al rock-ului ci fondatorul unei dinastii rock. Inventator a tot ceea ce urma să devină triumfătoarea galaxie muzicală pe care o cunoaştem astăzi.

Pentru că acolo, la Hollywood, starurile, chiar dacă se numeau Marlyn sau James Dean, aveau şansa de a evolua pe un teren cunoscut. Vă puteţi imagina ce a simţit un tînăr ţăran din Mississippi văzînd cum se abate asupra lui gloria, cu fanii săi şi cu milioanele de dolari?

Elvis avea 18 ani şi viitoarea sa soţie 12 ani: Acesta este punctul de debut al cărţii. Elevă model, şefa clasei, micuţa Priscilla trăieşte cu fervoare începuturile legendei Presley. Aderentă la clubul fanilor, ea nu îndrăzneşte să recunoască admiraţia faţă de Presley acasă deoarece tatăl adoptiv, ofiţer de carieră, nu vedea cu ochi buni lansarea tînărului cîntăreţ, cu alură de pisică sălbatică, pornit să-i detroneze pe Frank Sinatra şi pe Dean Martin!

Capriciu al destinului: familia Beaulieu se mută în Germania în 1956. „Ai noroc, i-au spus prietenele Priscillei. Acolo este şi Elvis".

Intr-adevăr, „the King" era la Wiesbaden, ca un adevărat ostatic al armatei americane, care îşi rezolva problemele privind relaţiile publice pe spinarea lui. Tînărul idol se plictisea de moarte. Îşi omora timpul organizînd serate. Gradaţii îi făceau cunoştinţă cu tinere americane. Regele rockului bea bere, glumea şi cînta blues acompaniindu-se la un pian vechi. Într-o seară i-a fost prezentată micuţa Priscilla, pe atunci în vîrstă de 14 ani.

Iat-o pe Priscilla împreună cu partenerul ei din serialul „Dallas" — Mike Ewards

Presley s-a îndrăgostit fulgerător de ea. Idila s-a prelungit, dar serviciul militar era pe terminate. Întors în Statele Unite, „the King" nu a uitat-o pe mica sa prietenă. A adus-o la Los Angeles şi a închis-o în gigantica sa vilă din Graceland, în Memphis. Şi a sfîrşit prin a se căsători cu ea, la Las Vegas în 1967, după şapte ani de la prima lor întîlnire. Şapte ani lungi, în care Elvis o mîngîia, o săruta, dar nu a făcut niciodată dragoste cu ea!

Putem înţelege de ce această carte este o senzaţie pentru cititorul american, nevrozat, însetat de bîrfe.

Pentru cititorii amatori de senzaţii, sînt descrise două legende şocante: cea a regelui rockului care deschidea morga din oraşul său, noaptea, pentru a contempla îndelung cadavrele şi pasiunea lui pentru realizarea de filme, acasă la el, cu frumoasa Priscilla, căreia îi dădea pe rînd roluri de elevă, de femeie fatală sau de secretară.

Şi istoricii vor descoperi noutăţi. În primul rînd, se face o descriere amănunţită a vieţii din interiorul vilei Graceland, închisă în spatele grilelor de fier, unde continuă să sosească milioane de turişti, contemplînd-o cu lacrimi în ochi.

Cînd era acolo, respectiv cînd nu era la Hollywood să filmeze, Elvis ducea o viaţă cît se poate de normală.

Mînca dimineaţa o omletă cu cartofi şi o friptură mare, urmate de vreo şase clătite cu dulceaţă. Îşi petrecea zilele călărind sau urmărind programul la televizor.

Dar nu trăia monoton! Uneori, cînd apărea pe micul ecran vreun cîntăreţ pe care îl considera fără talent, îşi descărca pistolul său colt magnum 357 ochindu-l pe imprudent!

Un alt domeniu misterios, tratat de carte este acela al finanțelor regelui rockului. Bazîndu-se orbește pe managerul său, teribilul colonel Parker, în ce privește cariera sa, și pe tatăl său, Vernon, pentru administrarea drepturilor sale de autor, Elvis a reușit să scape în două rînduri de faliment. Nu își refuza nimic. Într-o bună zi, trecînd prin fața unui ranch s-a hotărît să-l cumpere. 500 000 dolari! Priscilla este fericită. Se vede singură (în sfîrșit) cu idolul său. Dar regele nu poate trăi fără curte, fără gardă personală și fără prieteni. Oferă fiecăruia cîte o caravană purpurie, echipată cu tot confortul modern.

Banca trage semnale de alarmă... Colonelul Parker îl trimite pe Elvis la Hollywood pentru a turna unul din acele filme slabe, care au entuziasmat copiii anilor '50 și '60. Și pentru că regele se plictisește la Hollywood, are aventuri cu partenerele sale, de la Nancy Sinatra la Ann Margaret... În plus, pentru a suporta ritmul epuizant al filmărilor, face abuz de somnifere.

În curînd, mîndria rock-ului nu va mai fi decît umbra legendei sale. O amintire, detronată de Beatles și de Bob Dylan!

Și totuși reușește să-și salveze în două rînduri cariera.

În 1968, are loc marea reîntoarcere la televiziunea americană. Îmbrăcat în piele neagră, ca în epoca sa „sălbatică", după ce și-a recăpătat silueta, în plină formă, susține cu brio un show, la care a prelucrat toate detaliile. Noul său disc „In the Ghetto" îl urcă din nou în culmea hitparadelor.

Dar din nou steaua sa este în declin.

Colonelul Parker are o ultimă sclipire genială. Aranjează angajarea lui Elvis la Las Vegas pentru o serie de 30 de concerte la hotelul Internațional.

Acolo, în acea Mecca a jocurilor de noroc și a Mafiei, Elvis cunoaște un succes fără precedent. Pentru prima dată după atîția ani, este lăsat să organizeze totul, formațiile, coriștii, alegerea repertoriului. Las Vegas a însemnat o mare cotitură și foarte curînd s-au reîntors milioanele de dolari.

Citind cartea-monument a Priscillei, înțelegem mai mult ca oricînd tragedia celui mai mare gigant al rock-ului. El, care a fost un novator, el, care a fost primul alb care a îndrăznit să cînte ca un negru, el, care a inventat pași de dans, coregrafii și un stil care se imită și astăzi, dovedind un talent fără margini atunci cînd i se cerea să creeze, s-a închis pentru a treia oară în cariera sa într-o inexplicabilă rutină.

Sechestrată în vila sa, Priscilla citea fragmente din jurnalele de scandal: „Elvis a fost văzut cu Miss X..." Mai rău: vede o serie de procese pentru recunoașterea paternității, abătîndu-se, unul după altul, asupra regelui rockului...

În 1973 cere divorțul și nu îl va mai revedea pe Pygmalionul său, pe cel care literalmente a răpit-o de la familia ei, pînă în acea zi fatală a anului 1977 cînd Presley a fost găsit mort, la vîrsta de 42 de ani.

Un om intra în legendă. Îi lipsea cronicarul. Priscilla nu avea nevoie de acest lucru pentru a trăi. Moștenirea a fost substanțială, frumusețea ei a ajutat-o să devină una din eroinele serialului „Dallas".

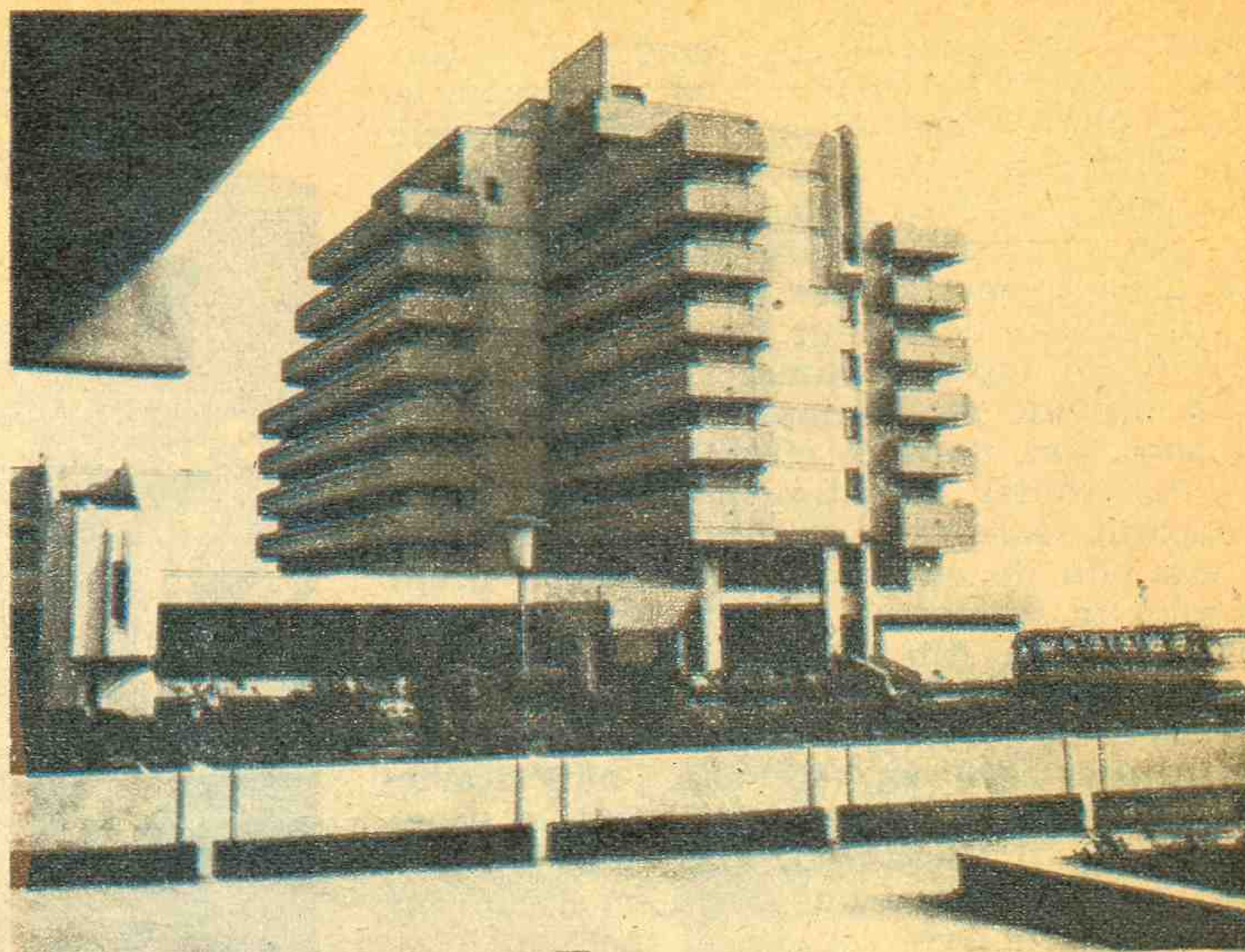
A scris această carte din inimă, fără nici o urmă de resentiment împotriva lui Elvis, care i-a fost idol, soț și care apoi a terorizat-o. Este ca și cum micuța Priscilla Beaulieu n-ar fi fost educată și formată cu atîta răbdare decît cu un singur scop: ca într-o zi să scrie saga, legenda despre regele rock-ului, la mult timp după ce acesta va fi murit...

Elin Iara

În 1968 se naște fiica lor Lisa. Astăzi, după apariția cărții, Lisa refuză să-și vadă mama

Alo, aici Costinești – 1987!

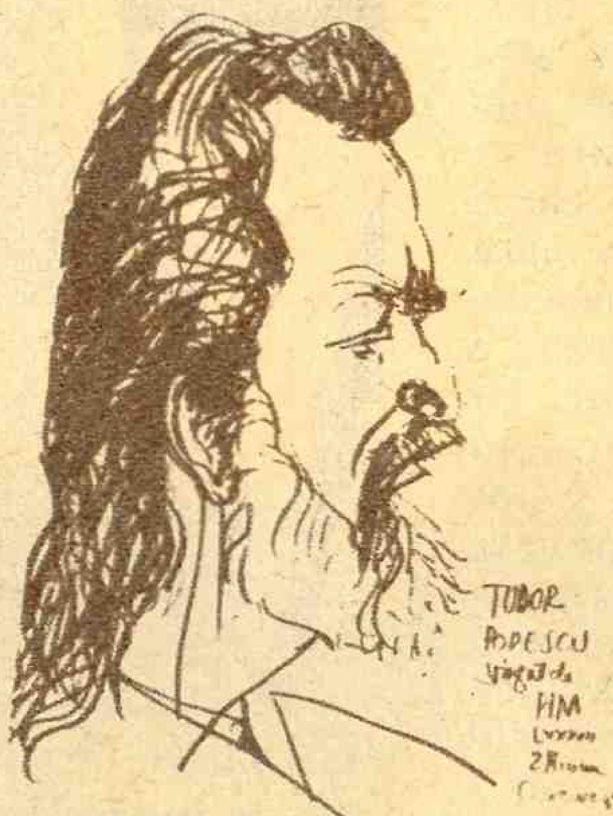
Stațiunea tineretului Costinești a fost și în acest an gazda generoasă a unei importante manifestări pe teme de tineret și turism, de educație patriotică și revoluționară prin intermediul turismului. Este vorba de Simpozionul „Semnificații actuale ale turismului pentru tineret" — Costinești 28—30 iunie 1987 care a reunit factori de răspundere din turismul pentru tineret, reprezentanți ai unor instituții adiacente acestui resort important în organizarea prin turism a timpului liber a tinerilor din țara noastră — B.T.T., tineri iubitori de turism.

În cadrul simpozionului au fost prezentate referate și lucrări de către lucrători din aparatele centrale și județene ale B.T.T., Consiliului culturii și educației socialiste, Ministerului turismului, Centrului de cercetări pentru problemele tineretului, I.E.C.I.T., oameni de cultură și artă, scriitori și ziariști de turism.

Tot în cadrul manifestării de la Costinești a avut loc vernisajul Salonului de grafică satirică pentru tineret — devenit de acum tradițional — în care au expus tineri de talent, atribuindu-se premii celor mai valoroase lucrări. Totodată a avut loc lansarea Almanahului umoristic Perpetuum Comic, 1987 precum și o interesantă întîlnire a tinerilor aflați în stațiune cu scriitorul și ziaristul de sport Ioan Chirilă.

Întreaga manifestare s-a bucurat de un deosebit succes. Din lucrările simpozionului s-au desprins o serie de idei și importante teme privind modul în care se desfășoară și condițiile în care se vor desfășura în continuare diversele forme de turism pentru tineret în țara noastră.

Gheorghe Daragiu

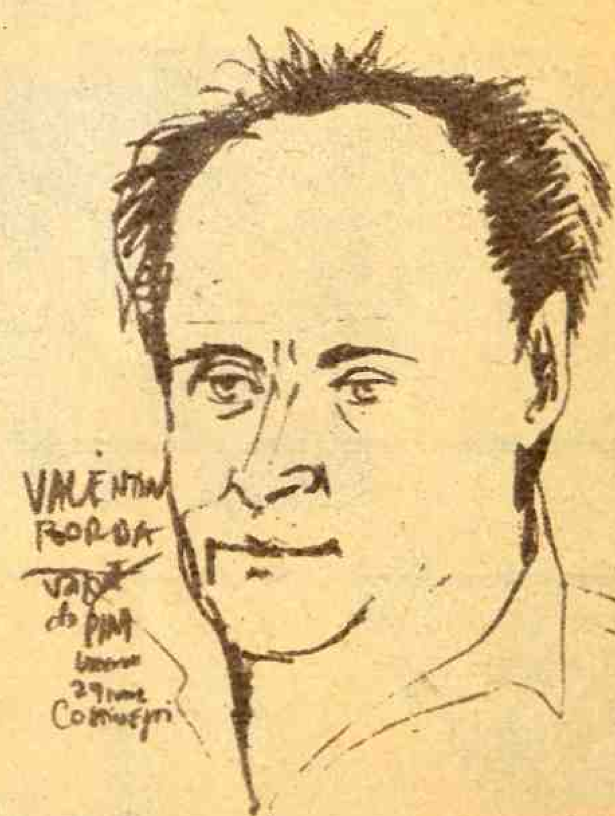
TUDOR POPESCU

RADU BAGDASAR

VALENTIN SILVESTRU

VALENTIN BORDA

Desene de PIM

Jurnalul de bord al campionului mărilor

Bineînțeles, prima oară cînd am intrat într-o ambarcație cu pînze, mă plictiseam la cîrmă, pînă cînd mi-am prins picioarele într-o frînghie a cărei denumire nu o cunosc nici astăzi. Dar ce importanță au detaliile, „trucurile" proprii oricărei îndeletniciri, mie îmi place aventura care în largul mării, ca și în adîncul deșertului sau în munți, este aceeași: o luptă continuă cu tine însuți. L-am întîlnit pe Philippe Jeantôt în urmă cu patru ani, după ce efectuase primul tur al lumii solitar. Investise în barca sa toate economiile sale de scafandru, purta mustață și era plin de entuziasm. I-am servit drept matelot în întrecerea pentru „Grand prix" din Martinica. Am devenit corecordmeni ai lumii. „Comandantul Jeantôt" a fost întotdeauna bine dispus în prezența mea: nici taciturn, gen vechi lup de mare, nici tiranic, gen Royal Navy. Întotdeauna atent la vocabular și puțin dezamăgit de incapacitatea mea de a folosi termenii exacți, ca și cum aș fi uitat prenumele logodnicei mele...

Scrutînd infinitul singur, Philippe a devenit filozof, chiar un fel de căpitan-poet. Și m-am minunat că pleca într-o călătorie în jurul lumii timp de 9 luni; ca și cum acest drum ar fi determinat o adevărată renaștere. Un tur al lumii pe mare valorează cît o viață. Întîi plecarea, cînd marea este încă dulce și inofensivă, și coasta pare să nu mai dispară niciodată la orizont. Este suficient să sufle un vînt ușor și totul pare că merge de la sine. Omul și barca sa sînt în așteptare, ca un foetus, a cărui inimă abia începe să bată. Apoi pînzele se înalță, ca niște aripi care se desfășoară, ca un copil care crește. Totuși, nu este decît un copil mic. Vîntul se întețește, pămîntul dispare...

Abia atunci desfășori parîmele. Dacă vîntul este favorabil, ai încredere, te simți mai puternic. Izbucnește uraganul, prima mare încercare și cea mai importantă: unii rezistă, alții nu rezistă. Și în viață sînt asemenea lovituri grele care pun la încercare oamenii. Philippe are orgoliul suprem de a-și măsura singur puterile cu furtuna, nu are nevoie de nimeni cu care să împartă atît binele, cît și răul. Philippe este un om liber; mi-au plăcut întotdeauna oamenii liberi. Trebuie admirați acești ultimi aventurieri de pe planetă. Sînt o rasă pe cale de dispariție; astăzi, cînd lupii au dispărut din stepele cvasi-legendare, „cei viteji" nu se mai plimbă decît cu un contract de asigurare în mînă. Singura formulă de politețe în cazul vreunui incident este: „cu impozitele pe care le plătesc..." Societatea noastră, care revendică libertatea cu un asemenea aplomb, a presărat pe marginea drumurilor panouri cu interdicții, obligații, amenințări, fabricînd generații de abrutizați, incapabili să ia o hotărîre ei singuri. Oameni ca Philippe fac ceea ce vor chiar dacă le este frig, somn și teamă, se confruntă cu furtunile, strîng din dinți în fața aisbergurilor. Eu am o singură ambiție: să fac parte din această categorie de oameni. O singură rațiune: de a fi mîndru să mă simt mic și neînsemnat în fața deșertului așa cum este prietenul meu Jeantôt în largul mării.

Claude Brasseur

● **Înainte de a porni singur în cursă în jurul lumii Philippe Jeantôt a încredințat barca „Credit agricole III" părintelui acestui gen de ambarcațiuni, Claude Brasseur.**

● **Philippe, Claude, soția sa Michèle și fiul lor Alexandre.**

● **Discuții de specialitate în fața sextantului**

Cele 159 de zile de meditație ale lui Philippe Jeantôt

Cînd a plecat din Newport, Philippe Jeantôt era un necunoscut. A revenit în plină glorie, ca învingător în cursa solitară în jurul lumii, bătînd recordul lui Alain Colas din 1973 cu 10 zile. Fost scufundător la Comex, deținător al recordului de adîncime cu 501 metri, Philippe Jeantôt și-a asumat cele mai mari riscuri și a reușit să bată toate recordurile de viteză care au fost vreodată atinse pe o ambarcație cu pînze avînd la bord un singur om.

Să urmărim jurnalul acestei fantastice călătorii.

25 august: Lucrez în continuare și iată că nu mai rămîn decît 10 minute pînă la plecare. Mă remorchează un vapor pînă la linia de plecare. Nu mai am timp să citesc instrucțiunile privind cursa, nu am ascultat nici previziunile meteorologice, nici măcar nu mi-am pregătit tactica. Nici nu-mi vine să cred că plec într-o cursă de 7 000 mile spre Capetown. Sînt epuizat, n-am dormit de 48 ore.

26 august: Deși am plecat printre ultimii, am ajuns al treilea la ieșirea din canal. După trei ore sînt primul. În fața mea nu se vede decît linia orizontului. Sînt fericit. Acum încep să-mi trăiesc visul. În seara aceasta vreau să simt lăsarea nopții, să-mi simt ambarcațiunea.

Simt miros de ars și mă învăluie fumul. Foc! Arde ceva la tabloul electric. Întrerup curentul, deconectez bateriile; nu mai am pilot automat și mă aflu într-o zonă de pescuit. Trebuie să stau de veghe, să pilotez cu multă atenție. Simt cum mă apasă pe umeri toată oboseala acumulată în ultimele luni. Sînt descurajat.

1 septembrie: Am reușit să dorm 6 ore, urcînd pe punte din oră în oră. Este prima noapte în care m-am odihnit, de la plecare. În această dimineață mă simt în formă. Încep cu un mic dejun substanțial, îmi fac toaleta, mă rad, mă șamponez cu apă de mare. Am demontat și reparat pompa de balast. („Credit Agricole" este dotat cu două balaste, care pot forma lest pompîndu-se apă de mare. Ele sînt utilizate cînd vîntul are direcții potrivnice și se golesc atunci cînd vîntul bate în direcția în care merge vasul, pentru a-l ușura și a mări viteza).

7 septembrie. Vasul merge bine, vîntul este favorabil. Este o fericire să navighezi astfel. Dacă n-aș fi avut de lucru mi-aș fi petrecut ziua stînd la plajă. Aflu, intrînd în legătură cu prietenii radio-amatori, că sînt în frunte.

15—17 septembrie. „Crédit Agricole" are de furcă cu vînturile slabe și schimbătoare din Pot-au-Noir în vecinătatea ecuatorului, apoi reia cursa pe ruta directă stabilită de Jeantôt „contrar recomandărilor din cărți".

19 septembrie. Reușesc să prind în condiții bune Radio-France internationale și după ce nu am mai auzit atîta timp nici o știre din Franța acest lucru îmi face plăcere. Dar știrile sînt aceleași și mă plictisesc. Pînă acum eram singur în mica mea lume: cerul, marea, vaporul meu.

De fapt, de aceea am plecat, să scap de demagogie, de violență, de minciună, de blufuri. Aici nu există așa ceva, sînt solitar. În realitate nu am o fire solitară: îmi plac compania, prietenii, fetele. Se spune că sînt sociabil, chiar prea vorbăreț. Totuși, pe moment, solitudinea nu mă apasă.

SINGURĂTATE ȘI SETE

Singurătatea este o constrîngere impusă de regulament, pe care am acceptat-o din momentul în care m-am hotărît să particip la o asemenea cursă. De altfel nu sînt atît de singur ca Moitessier, de exemplu, care nu avea nici o legătură cu concurenții, foarte disper-

● Ambarcaţiunea mea a fost construită pentru a face turul lumii cu ea, de unul singur. Dacă ar trebui să o reconstruiesc nu aş face aproape nici o modificare.

saţi, şi care, în realitate, era în căutarea lui însuşi.

Seara mă gîndesc la Bernard : exemplul lui m-a determinat să ajung aici. Nu regret. „Crédit Agricole" pare stăpînul mărilor şi eu trăiesc aievea un vis vechi. Realizez că, fie că este vorba de meseria mea de scufundător, fie de înscrierea la cursa în jurul lumii, îmi place să înfrunt primejdiile. Nu urmăresc nici banii, nici gloria. Ceea ce mă pasionează este să caut dificultăţile, să încerc să descopăr pînă unde pot merge şi atunci viaţa devine palpitantă.

22 septembrie. Rezervorul de apă potabilă de la babord s-a scurs. La fel ca primul rezervor.

23 septembrie. Nu mi-au mai rămas decît 20 litri de apă potabilă. 20 litri pentru 23 zile cît am prevăzut că va mai dura cursa pe mare. Este puţin. Ce să fac ? Să opresc în Brazilia ? Vîntul este favorabil, bate dinspre sud-est şi „Credit Agricole" înaintează cu 150, 160 mile pe zi. Marea începe să devină agitată şi puntea se balansează.

30 septembrie. 205 mile în ultimele 24 ore. Au mai rămas 14 litri. Este rezerva suplimentară pe care am pus-o deoparte alături de barca pneumatică. La plecare mi s-a recomandat să beau 1,5/2 litri pe zi pentru a evita deshidratarea. Va trebui să mă mulţumesc cu jumătate de litru. Pe aici nu plouă prea des.

Aflu prin radio că am un avans considerabil Pentru prima oară, de la plecarea din Newport, aflu poziţia concurenţilor mei. Demonul spiritului de competiţie se trezeşte în mine şi mă face să îmi asum riscul de a continua fără oprire. Îmi voi raţiona apa la un pahar şi jumătate dimineaţa şi cîte trei sferturi de pahar la celelalte mese.

PHILIPPE JEANTOT

2 octombrie. Vîntul suflă din ce în ce mai puternic. Puntea este în permanenţă acoperită de valuri. Culmea ghinionului, pompa se sparge pentru a treia oară (blestemaţi fabricanţi, care concep şi vînd asemenea sisteme fragile).

6 octombrie. 214 mile parcurse în 24 ore, dar am plătit scump milele parcurse : cîteva defecţiuni, un pilot spart şi 24 ore fără să dorm !

7 octombrie. Vîntul este slab, profit de vreme pentru a face unele reparaţii. Cu ajutorul unui scaun gen alpinist reuşesc să escaladez catargul pe partea nordică.

Nu sufăr prea tare de sete. Temperatura exterioară este destul de redusă şi deshidratarea este mai lentă. Nu-mi mai rămîn decît 7 litri de apă. În caz de extremă necesitate mai am 5 litri în barca de salvare, dar n-aş vrea s-o consum şi să rămîn fără nici o picătură. Mi-am confecţionat un alambic, dintr-un vas şi două sticle de lapte condensat pe care le-am golit. Funcţionează, dar pierd foarte mult timp pentru un pahar de apă.

18 octombrie. Vizibilitatea slabă nu-mi permite să observ pămîntul, dar ştiu că astăzi trebuie să sosesc. Aparatul de bord îmi arată că mai am 6 mile, totuşi încă nu văd nimic. Deodată, disting farul din Green Point, la 2 mile depărtare, după 47 de zile de mers pe mare.

Toată admiraţia pentru sistemul de navigare prin satelit ! Ora 20 : o salvă de tun. Am trecut linia. Consulul Franţei este pe chei cu o sticlă de şampanie. După trei înghiţituri oboseala dispare complet.

13 noiembrie. Plecăm la ora 15, pe o briză slabă şi schimbătoare. La lăsarea nopţii ambarcaţiunile noastre sînt aproximativ la aceeaşi linie. Vîntul se înteşte brusc pe la orele 20 şi rămîne la fel de puternic toată noaptea. Pierd din vedere concurenţii şi veghez toată noaptea datorită numeroaselor cargouri din zona Africii.

15 noiembrie. Vîntul îmi este potrivnic şi îmi împiedică înaintarea. Sper să-şi schimbe cît mai curînd direcţia, să sufle dinspre vest.

17 noiembrie. Noaptea este rece. Barometrul cade vertiginos. Vîntul nord-estic determină vasul să nu depăşească 8 noduri. Se lasă ceaţa. Mă aflu în punctul cel mai sudic faţă de toţi ceilalţi şi la aceeaşi longitudine cu Bertie Reed. De la plecare, eu sînt cel care am parcurs distanţa cea mai mare. Este un semn bun.

19 noiembrie. Din ce în ce mai frig. Trebuie să-mi recapăt ritmul pentru a-mi păstra forma. Căderea barometrului îmi provoacă teamă. Vorbesc cu el şi îi cer să se oprească ! Analizez situaţia în care mă aflu, pentru a vedea dacă mai pot continua să merg spre sud sau dacă trebuie să trec pe la nord de Crozet.

20 noiembrie. Depresiunea creşte. Măresc viteza. În cursul nopţii ating 22 noduri în timp de mai puţin de 10 secunde. Aparatura Ariés nu a apreciat corect. Pala elicei se rupe. Conectez pilotul electric şi mă culc. E 4 dimineaţa. N-am mîncat, dar nici nu pot. Nu vreau decît să fie cald şi să dorm. Dimineaţa schimb pala. După o oră este complet ruptă.

26 noiembrie. Am încercat toată ziua să navighez împotriva vîntului care bătea din direcţia est-nord-est. „Gipsy Moth" şi „Voortrekker" m-au ajuns din urmă ; „Gipsy Moth" chiar m-a întrecut, mergînd pe o rută mai sudică. Trebuie să alimentez motorul cu combustibil.

27 noiembrie. Vîntul este puternic, marea necruţătoare. Vasul balansează şi apa se revarsă pe punte. Barometrul este în scădere. La prînz reuşesc să recuperez întîrzierea şi ajung din urmă pe „Gipsy Moth". La ora 14 vîntul îşi schimbă direcţia (nord-nord-est) şi slăbeşte din intensitate. Întind pînzele şi înaintez cu 8 noduri.

Este greu, chiar dacă este fascinant, chiar dacă este o adevărată bucurie să simt cum gapolează „Credit Agricole". Este frig. Totul este umed. Visez să pot dormi o noapte întreagă fără să fiu nevoit să urc pe punte din oră în oră, uneori chiar mai des. Mă gîndesc la croazierele pe care le-am făcut la tropice, la ritmul leneş al acelor latitudini calde şi însorite, la serile lungi, în care alizeul suflă printre cocotieri şi valuri mărunte se spărgeau în nisipul cald al vreunei plaje.

Nu, nu este momentul să mă pierd în asemenea reverii. Alarma mă smulge din nostalgie şi mă cheamă să reglez pînza.

28 noiembrie. Sînt din nou în frunte cu un avans de 40 mile. Aflu că „Lady Popperel" are probleme mari.

29 noiembrie. Vîntul îşi schimbă din nou direcţia. Rămîn la cîrmă pentru a-l putea înfrunta, cea mai mare parte din noapte. Cînd se crapă de ziuă, începe o briză binevenită. Mă aflu în apropierea insulelor Kerguelen. Fundul mării este mai înalt. Trei ore mai tîrziu vîntul continuă să sufle intens, un val ne izbeşte în coastă şi ne culcă literalmente, cu catargul. Din fericire eram în cabină. Ies şi încerc să redresez vasul dar nu reuşesc, rămîne în poziţie culcată şi totuşi înaintez. Deodată aud zgomotul puternic al unor rupturi, vaporul se redresează şi văd în urmă cum plutesc pe apă bucăţi de pînză sfîşiată. Este smuls un cuib de păsări care se instalaseră pe punte. Vîntul suflă în rafale cu 40—45 noduri. Restabilesc echilibrul şi încerc să fac bilanţul pierderilor.

30 noiembrie. În perspectivă o a doua noapte albă. Vîntul suflă cu 40 noduri. Mă instalez la cîrmă pe un fotoliu împrumutat de la un Renault Fuego. La ora 4 dimineaţa vîntul încetează şi mă duc să mă culc. A doua zi constat că nu mai am ţigări. Sînt nefericit. Este una din puţinele mele plăceri din momentele de repaos.

1 decembrie. Pe un vînt favorabil fac cîteva reparaţii la „booster". Trebuie să am în vedere că mai avem încă zile, chiar săptămîni de rezistat : „boosterul" este motorul vasului în apele sudice. Cerul se luminează, se face vreme frumoasă. Reuşesc să mai fac cîteva reparaţii importante. Sînt atît de fericit încît îmi ofer o bere. Nu-mi mai lipseşte decît o ţigară pentru ca fericirea să fie completă.

Singurătatea nu mă apasă. Nu regret nici o dată lipsa unei companii decît poate în momentul morţii, cînd aş dori să am pe cineva care să vegheze la căpătîiul meu. De fapt sînt singur. Sînt în mijlocul unei lumi, fac parte dintr-un univers. Vorbesc cu vocea ridicată

cu aparatura de bord, îi spun să fie ascultătoare, să mă lase să pot dormi puţin liniştit, vorbesc cu vasul, îl încurajez, vorbesc cu vîntul, îl rog să-şi păstreze direcţia, sau să şi-o schimbe, după caz, să se potolească, dacă e furtună. Vorbesc cu norii, cu păsările, cu mine însumi. Mă felicit dacă am executat o manevră bună sau dacă am mai avut puterea să spăl vasele. Mă supăr dacă mă trezesc tîrziu, dacă am fost neîndeminatic, îmi spun că nu sînt bun de nimic. Acest lucru mă stimulează, mă ajută.

Nu mă plictisesc niciodată. Dimpotrivă, nu-mi ajunge timpul pentru tot ceea ce îmi propun să realizez.

4 decembrie. Vîntul este din ce în ce mai puternic. Îmi pregătesc un mic stoc de biscuiţi, lapte condensat, fructe deshidratate şi mă instalez după ce am decuplat pilotul automat : va trebui să veghez toată noaptea. Este plăcut, în ciuda oboselii.

7 decembrie. Mă îndrept spre Sydney. Bertie Reed îmi spune prin radio că va sosi cu o zi şi jumătate după mine.

8 decembrie. În zori înaintam cu 8 noduri, cu pînzele întinse pe jumătate. Nu mai am nimic de făcut pe punte şi merg să mă culc din nou. Îmi petrec ziua în pat, pînă spre seară. Afară este frig, vizibilitatea slabă şi plouă. Stau şi lenevesc. Pe la orele 16 mă scol totuşi pentru a-mi pregăti ceva de mîncare şi, cu un acces subit de curaj spăl vasele, fac curăţenie generală. Mă simt mult mai bine.

16 decembrie. Sosim pe insula King. Vîntul refuză să sufle ; întind pînzele. Cînd se luminează de ziuă vîntul începe să bată tot mai puternic şi rupe pînza. Nu reuşesc să o dau jos. Trebuie să mă urc pe catarg şi să tai pînza cu cuţitul. Îmi petrec cinci ore cu această operaţiune. Sînt epuizat. Merg să mă culc.

Duminică 20 decembrie. La orele 22,14 minute şi 16 secunde „Credit Agricole" trece linia de sosire în cea de-a doua etapă ; a parcurs distanţa de 6 600 mile în 37 zile, media zilnică fiind de 178,4 mile, respectiv a străbătut această distanţă cu o viteză medie de 7,43 noduri. Sînt primul care trece linia şi soseşte în golful Sydney, Capul sud-estic.

17 ianuarie. Nu am curaj, nu am nici chef să fac mare lucru. Deocamdată nu e rău. Ca după fiecare pornire, trebuie să intru în ritm, să mă obişnuiesc cu orele de somn, să am un anumit program, să uit de prieteni. Nu este uşor.

APROAPE DE RUTINĂ

Toţi francezii întîlniţi în Australia au contribuit pentru a mă face să păstrez o amintire frumoasă despre Sydney. În momentul de faţă mă cam plictisesc. Mă aşteaptă Brazilia cu miile de brazilience. Dar înainte de asta va fi Noua Zeelandă, care trebuie ocolită, apoi Capul Horn. Brazilia o voi întîlni după 8 000 de mile.

18 ianuarie. Vîntul se înteţeşte rapid. Marea devine agitată. Vasul se clatină. Pilotul electric se defectează. Îl instalez pe cel de rezervă. Va trebui să încerc să-l repar, altfel, cu unul singur risc să mă aflu la voia întîmplării la cea mai mică defecţiune.

19 ianuarie. Vîntul a fost puternic toată noaptea şi valurile se izbesc fără încetare de punte. Aceasta se clatină şi scîrţîie din toate încheieturile. M-am săturat. Sînt foarte obosit. Apa a pătruns în bucătărie.

21 ianuarie. Ora 1 dimineaţa : vîntul slăbeşte şi îşi schimbă direcţia. Este frig şi plouă. Iau o gustare, reglez pînzele şi mă culc.

22 ianuarie. Ora 3. Mă trezeşte un zgomot : s-a defectat „boosterul". Încerc să rulez, fără rezultat. Păcat, totul mergea atît de bine ! După amiaza viteza vîntului creşte la 40—50 noduri. Valurile puternice izbesc vasul şi inundează puntea. În timp ce vorbeam prin radio, un val enorm s-a prăvălit peste vas, care s-a oprit complet şi, după zgomot, am crezut că a căzut catargul.

23 ianuarie. După poziţiile comunicate, Jaques de Roux merge bine ; l-a ajuns pe Reed şi l-a lăsat în urmă pe „Perseverence of Medina".

25 ianuarie. „Boosterul" este slăbit din cauza cusăturilor. Îl dau jos şi reîncep reparaţiile. Ţesătura este atît de deasă încît rup acele. La fiecare împunsătură trebuie să înţep mai întîi cu vîrful foarfecii. Reparaţia îmi ia o mare parte din zi.

UN ACCIDENT „CASNIC"

26 ianuarie. Vînt schimbător, rafale cu viteze de 40 de noduri. Mare agitată. Parcurg 238 mile în 24 ore, cu o viteză medie de 9,95 noduri.

27 ianuarie. Noaptea vîntul rămîne în continuare puternic şi defectează Aries-ul. Nu am curaj să îl repar şi conectez Autoheliu 3 000. Peste două ore sună alarma. Probabil că s-a rupt cureaua de transmisie a pilotului electric. Ar fi o adevărată nenorocire. În realitate este pană la motor. Repar Aries-ul şi îl repun în funcţiune.

28 ianuarie. Ora 1. Îmi prepar o ciocolată în bucătărie cînd vasul este izbit de un val. Nu pot să-mi ţin echilibrul, cad şi mă lovesc la cap : mi se umflă un ochi. Rămîn „groggy" pentru cîteva momente. S-au împrăştiat o mulţime de obiecte, au căzut castroane, conserve, pîinea, laptele. Am o tăietură frumoasă în arcadă şi o vînătaie care se umflă rapid. Nu s-a spart nimic important. Antena VHF este răsucită, aparatul electronic atîrnă de un fir în vîrful catargului ; simt că nu mai pot. Las totul aşa cum este şi mă duc să mă culc. Dar nu reuşesc să adorm. Mă gîndesc la ceilalţi care avansează. Am un sentiment de culpabilitate. În sfîrşit, ies din cabină, urc pe punte, repar pilotul şi „Credit Agricole" demarează din nou. Am moralul foarte scăzut. Mă duc din nou la culcare şi îmi petrec ziua în cabină. Numai ideea de a merge în bucătărie să-mi pregătesc ceva de mîncare mă scoate din sărite. Vîntul se stabilizează şi petrec o noapte liniştită.

29 ianuarie. Mă simt ceva mai bine. Mă mai doare puţin ochiul. Petrec la pompă două ore şi jumătate. Spre prînz bucătăria este cît de cît pusă la punct şi pot să-mi prepar o masă caldă dar mai am încă mult de lucru pentru a-mi pune vasul în stare de navigare. Fiecare val constituie un adevărat şoc pentru navă. Sufăr cînd văd acest lucru, dar deocamdată nu pot schimba nimic. Seara mă înviorez după ce realizez contactul radio. Explic prietenilor că am un „accident de lucru" şi că mă odihnesc.

30 ianuarie. Îmi petrec ziua făcînd ordine şi curăţenie. Seara vasul este din nou curat, fiecare lucru la locul său. Va trebui să mă scufund în apă, cu prima ocazie, pentru a repara cîrma.

31 ianuarie. Vîntul continuă să fie moderat, marea se linişteşte. Îmi pregătesc combinezonul, masca, ustensilele. Opresc vaporul, mă leg cu un cablu de 4 m şi plonjez în mare. Apa îmi pătrunde în mască, printr-o crăpătură apărută pe locul unei suduri. După ce termin treaba urc şi ridic din nou pînzele. Beau o cană cu ceai fierbinte cu rom şi mă simt mai bine.

1 februarie. Continui reparaţia cîrmei, petrecîndu-mi o bună parte din dimineaţă cu instalarea unui dispozitiv de reglare.

2 februarie. Hotărîrea mea este luată : o iau spre sud ! Voi dormi în timpul zilei, în tranşe de cîte o oră, sau în funcţie de vizibilitate şi voi veghea noaptea, făcînd cîte un tur pe punte la fiecare 20 minute. Va fi astfel o veghe eficace.

Practic nu mai ies decît pentru a arunca o privire rapidă în jur, după care mă întorc imediat în cabină. Vîntul este rece, apa urcă în permanenţă pe punte. Pentru prima oară de la plecarea din Newport aş prefera să fiu în altă parte. Oare ce caut eu aici ?

3 februarie. Rămîn treaz toată noaptea, dar nu serveşte la mare lucru. S-a lăsat ceaţa şi nu văd la mai mult de 400 m.

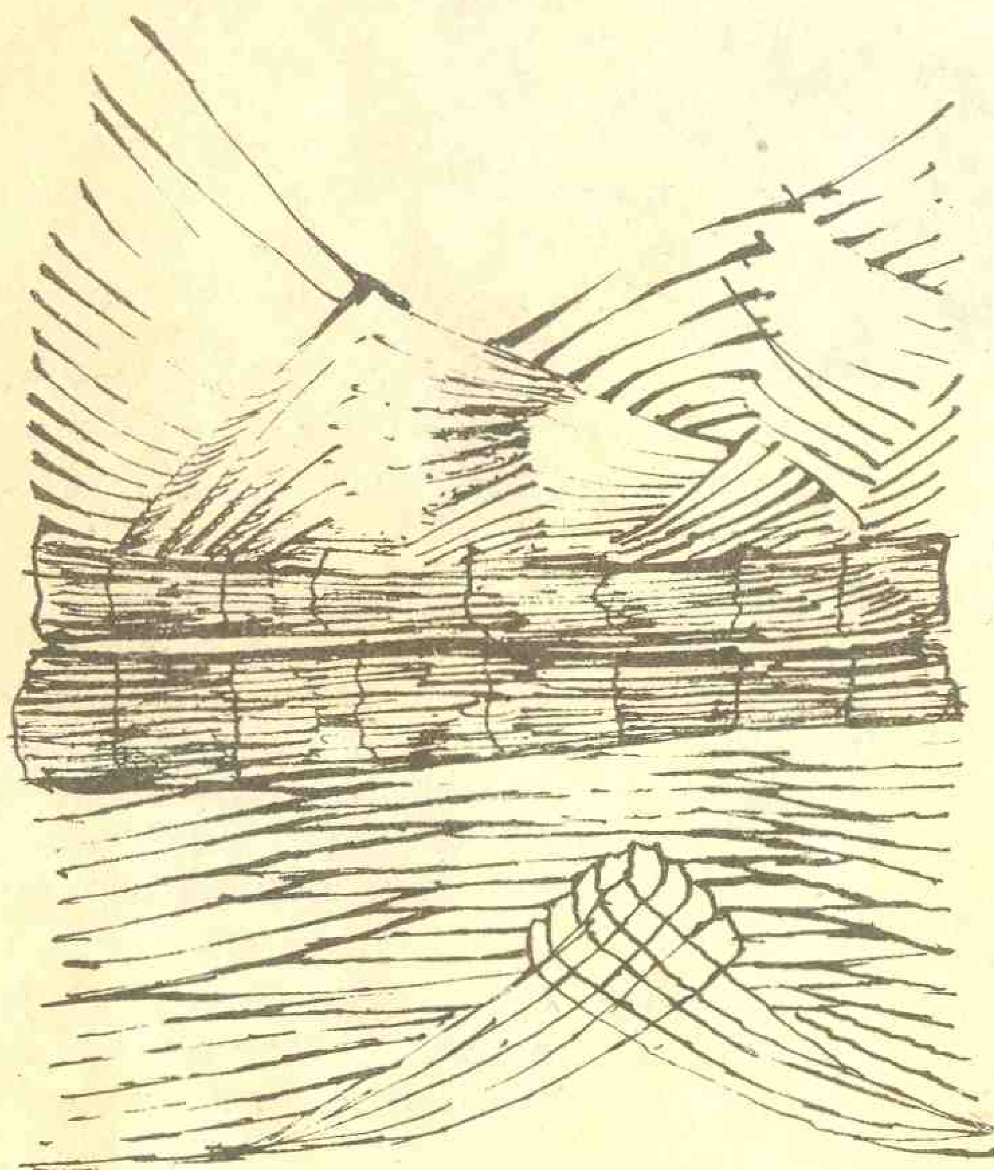
4 februarie. Este din ce în ce mai rece. Încep să regret opţiunea aleasă, mai ales că vîntul nu mi-a dat ajutorul scontat. Şi apoi permanent pericol de a mă ciocni cu un aisberg...

5 februarie. Se menţine ceaţa. Sînt la 61°43 latitudine sudică. Situaţia începe să mă îngrijoreze. Îmi petrec timpul în faţa hărţilor supraveghind posibilitatea de a mă îndrepta spre nord. Am impresia că am intrat într-un tunel al cărui capăt nu-l pot vedea.

6 februarie. Vizibilitatea este în continuare de 200—300 m. Sînt nevoit să stau timp îndelung pe punte. Mi-e frig, vîntul este potrivnic, simt că nu mai pot. Mă îndrept din nou spre sud. Sînt descurajat. Mi-e frică de aisberguri. Adorm în fotoliu sau în faţa hărţilor. Ies la fiecare jumătate de oră. Pentru a merge bine este necesar să stau de veghe în permanenţă.

7 februarie. S-a lăsat noaptea de trei ore. Nici nu mai ştiu de cînd nu am dormit şi acum trebuie să supraveghez aisbergurile. Am viteză mare şi şocul ar fi violent. Am impresia că sînt în permanenţă pe jumătate

POESIS

Grafică de Nicolae Florea

ALFA

Iscă-n răsumbre
lureşuri însuşi...
Nouă, rodu-şi irumpe...

LEVITAŢII

Soroc sub vamă,
frunzele-in vînt,
levitînd, se destramă...

NEUNDE

Stele-s neunde
stingerii încă :
Să le stringă nu-i punte...

MIRARE

Albastrul, spui : Ce-i,
de-în lujeri l-aprind,
zori sub alint, stinjenei ?...

ÎN

Sub limpede ori
nemargini tîrzii,
pasăre, fii, zbor în zbor !...

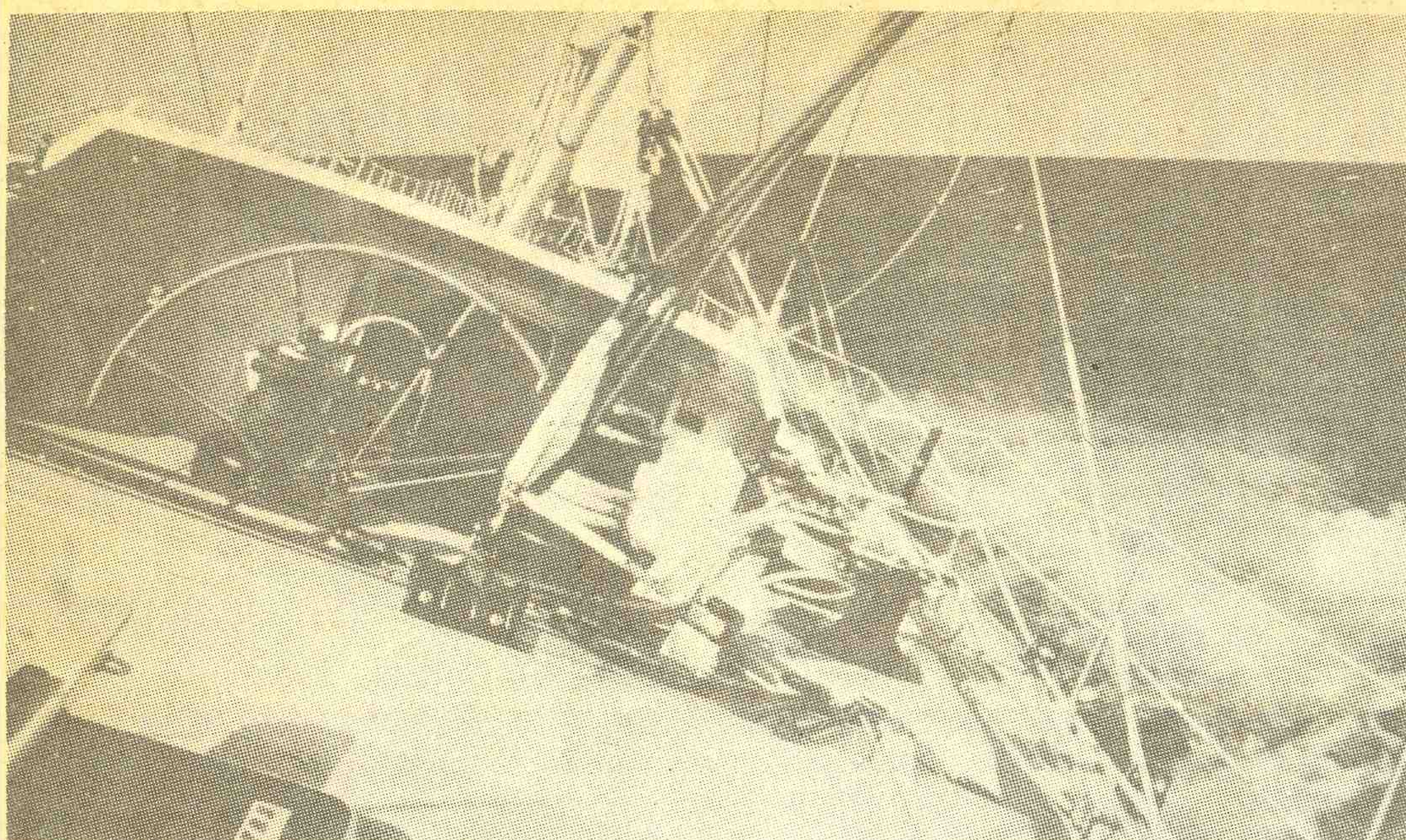
VARĂ

Ochii-ţi sub verde
minunii m-ascund :
lesne prund, mă vor pierde...

TOTUŞI PETALE

Plutind petale
tăcerile ni-s...
Cărui abis cad oare ?

Petru Solonaru

● Cu un pilot automat foarte sofisticat, legat de un microordinator, „Credit Agricole“ se îndreaptă spre victorie.

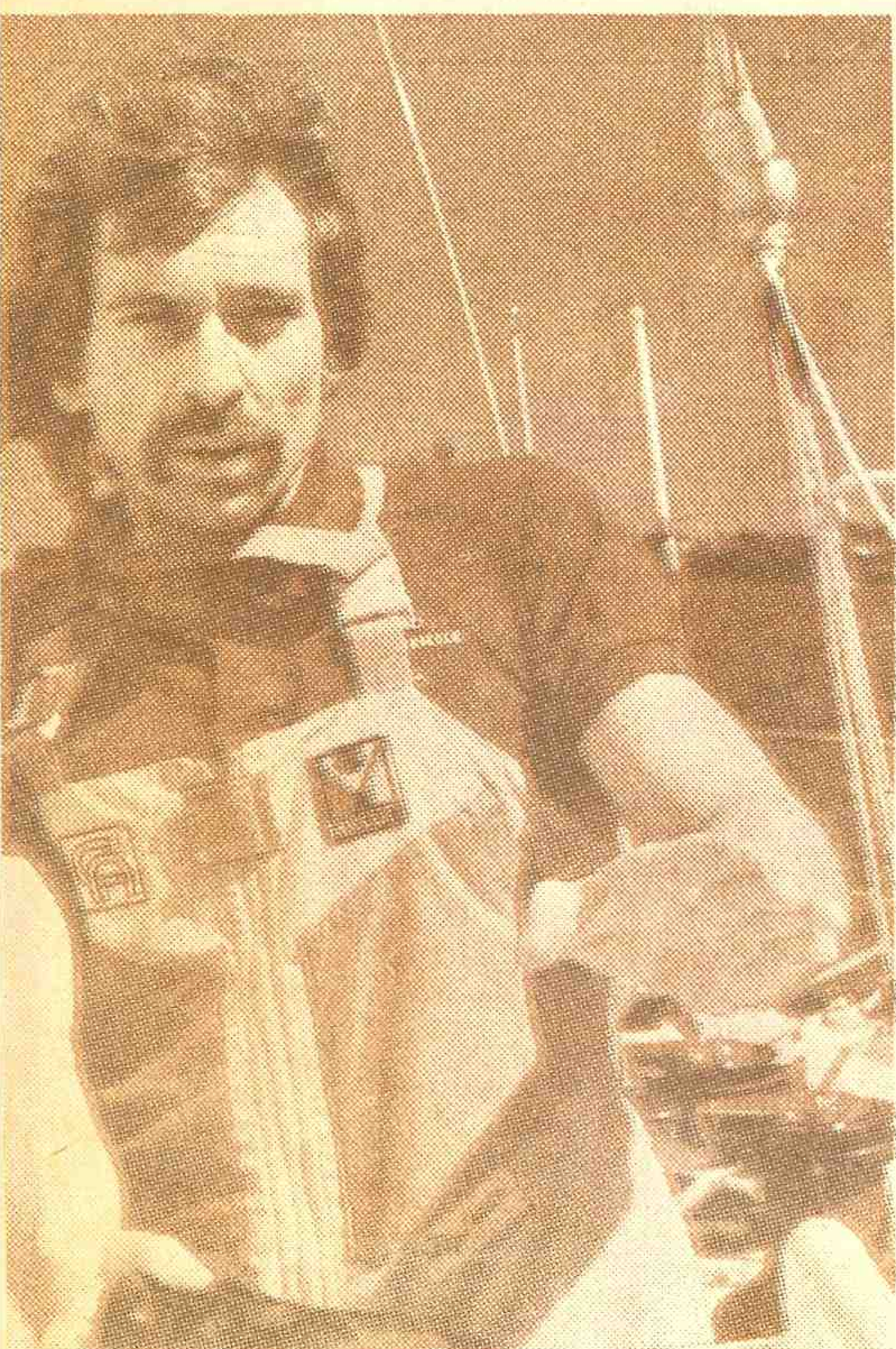
18 aprilie. Am stat la cîrmă 10 ore, timp în care „Credit Agricole“ a avansat foarte rapid. Îmi petrec timpul pe punte. Apusul de soare este magnific. Mă gîndesc cu puțină melancolie la prietenii din Rio. În seara aceasta mă simt cam plictisit. Mi-ar place să fie și prietenii mei la bord, să glumim, să ne umplem paharele, să admirăm apusul de soare, să reconstruim lumea, sau să contemplăm pur și simplu natura.

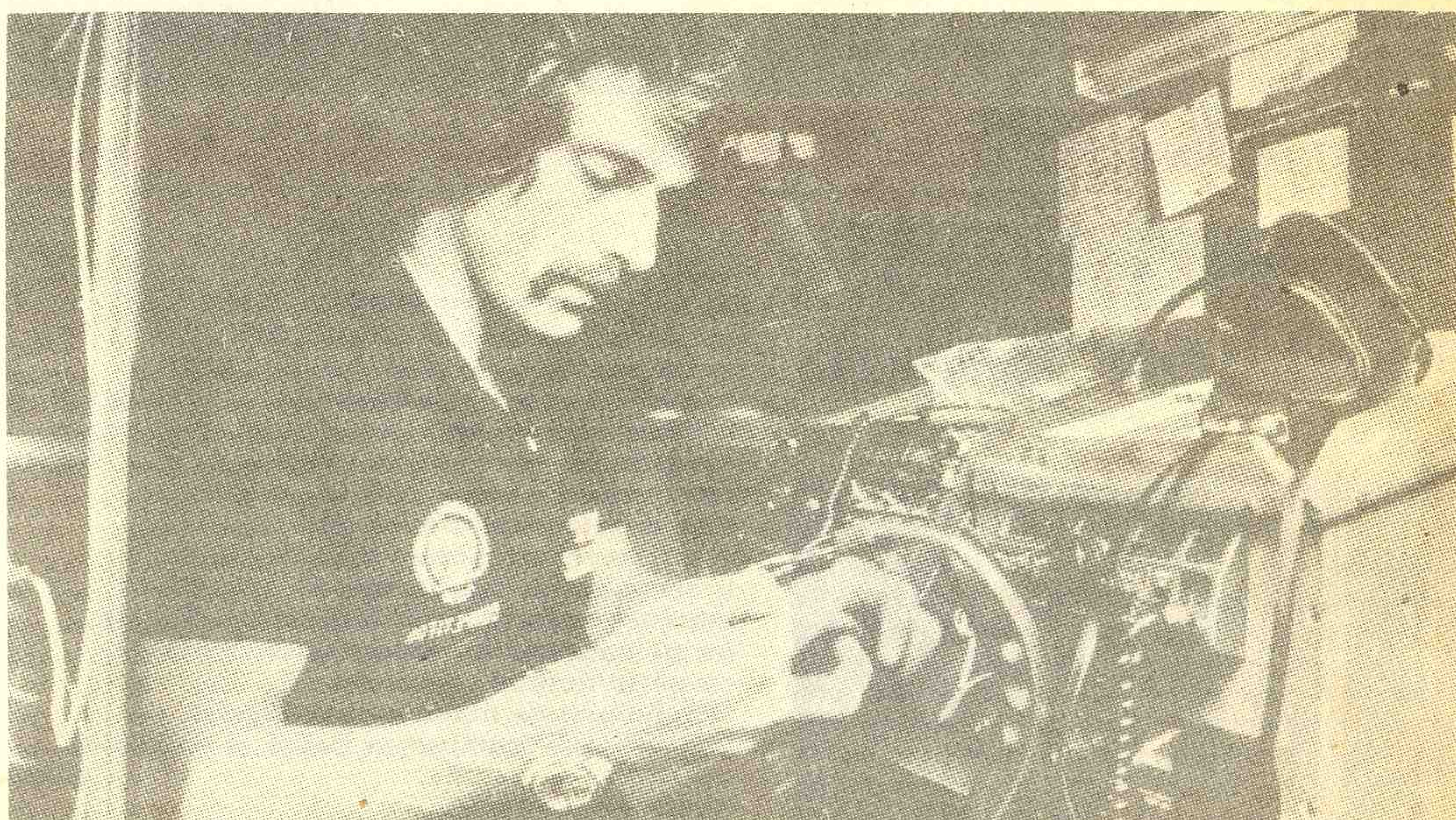
E trist să fi singur, să nu ai pe nimeni cu care să împarți această frumusețe, această infinită seninătate. Nu știu dacă este de vină această dulceață moleșitoare a tropicelor, dar îmi spun că acuma n-ar fi rău dacă aș naviga cu o coechipieră de care să fiu îndrăgostit. Ne-am opri în micile golfuri. Am înota în apa caldă a mării. Am sta ore în șir, dormitînd, unul lîngă celălalt. Da, dar în croazieră ! Poate într-o zi, cine știe... Într-o cursă solitară în jurul lumii nu-ți rămîne timp pentru sentimente.

19 aprilie. Voi trece foarte curînd pe lîngă Newport. Am navigat toată noaptea cu mai mult de 10 noduri. Am luat un mic avans.

20 aprilie. Vînt variabil. Rămîn la cîrmă toată noaptea. Am parcurs 227 mile.

21 aprilie. Bertie trebuie să fi făcut în medie 12 noduri în ultimele 15 zile. Trebuie să accelerez. Rămîn la cîrmă. La ora trei dimineața mă duc să mă odihnesc puțin.

● Prietenii mei radio-amatori îmi indică poziția : sînt în frunte. Tot timpul cît a durat călătoria în jurul lumii n-au încetat să mă încurajeze.

adormit. Mi-e frig. Fumez mult, mult prea mult. Nu mai gătesc. Iau în fugă cîte un biscuit, sau o prăjitură. A devenit o corvoadă. Nu mai vreau nimic decît să dorm. Moralul meu se îmbunătățește cînd văd pe hartă distanța parcursă ; de ieri pînă astăzi, 200 mile.

UNDE ESTE TIMPUL SENTIMENTELOR ?

Temperatura este de 2°, ceața umezește totul, sînt înghețat. Înghit o porție dublă de supă fierbinte, îmbrac haine uscate. Simt că ar trebui să mai dorm. Sînt la capătul puterilor. Și aisbergurile ? Treaba lor. Voi risca. Voi dormi 18 ore în tranșe de cîte 2 ore. Trebuie să mă refac : întîi somnul, apoi mincarea. Va trebui să mă spăl, este foarte important pentru moralul meu. De cînd s-a răsturnat vasul, acum 12 zile, nu m-am spălat, nu m-am ras, nu m-am schimbat. Nu m-am atins de veselă de o săptămînă și bucătăria este într-o stare deplorabilă. Mi-am depășit limitele și este periculos.

9 februarie. Merg bine : 230 mile în 24 ore, practic fără să fi intervenit, numai pentru reglările necesare.

10 februarie. Continui să mă deplasez cu o viteză de 240 mile în 24 ore. În curînd ajung la Capul Horn. Mi-e frig, mi-e somn ; n-am mai văzut soarele de o eternitate. Dacă ar fi vreun aisberg în calea mea, l-aș observa prea tîrziu. De cînd am ajuns la paralela 60 simt că mi-e teamă. Trăiesc cu spaima permanentă că mă voi ciocni cu blocuri de gheață. În ciuda soluțiilor optime pe care le iau, nu reușesc să mențin un ritm regulat. Dorm prost, nu mănînc la timp.

13 februarie. Nu depășesc 10 noduri. Marea mi se pare pentru prima oară cu adevărat periculoasă.

14 februarie. Cînd se luminează puțin văd insulița Diego Ramirez din apropiere de Capul Horn. La noapte voi trece de Capul Horn. Vîntul bate cu o intensitate de 50—55 noduri. Apa de mare urcă pe punte prin partea din spate. Vizibilitatea este aproape zero. Mi-am bătut propriul meu record, 1 522 mile în șapte zile.

15 februarie. Nu sînt spălat de 15 zile și este atît de frig. Dar la orizont se vede Capul Horn.

10 aprilie. Trec linia în poziția a patra. Toți prietenii mă aclamă „Haide, Philippe !“ După o oră sînt în frunte. Petrec seara și noaptea la cîrmă.

17 aprilie. Contact radio cu prietenii din Franța. Alain are baftă. Bertie trece în frunte, folosind ruta estică. A făcut cea mai bună opțiune și a avut vînt favorabil. Eu am mai mult de mers.

● Vîntul este prea puternic. Cu toate că este frig și mă simt obosit, trebuie să abandonez confortul cabinei și să stau la cîrmă.

(La 22 aprilie „Credit Agricole" trece linia Ecuatorului. A trecut peste zonele calme și de aici pornesc alizeele).

26 aprilie. Alizeele mă fac să mă simt în vacanță. Astăzi am mai parcurs 227 mile fără să fac nimic. Profit de timpul liber pentru a scrie. Cartea trebuie să fie terminată la sosirea în Newport.

3 mai. Vîntul care, de altfel, era slab în această noapte încetează. Fac plajă, mă bronzez. Avansez foarte lent, dar profit de timpul frumos.

4 mai. Vasul se încurcă în alge. Plonjez în apă pentru a-l debarasa de algele care îi frînează înaintarea. Scap cleștele în apă. N-am reușit să-l pierd în tot drumul în jurul lumii

7 mai. Vîntul ține neapărat să mă scoată din sărite înainte de linia de sosire. Își schimbă direcția fără încetare și variază între 4 și 25 de noduri. Dacă nu stau pe punte vasul tinde să vireze. Situația se repetă la fiecare 5 minute. Fac manevre toată noaptea pentru a mă putea folosi de vînt. Bertie are vînt favorabil și parcurge 180 mile pe zi. Este la numai 90 de mile în urma mea. Mă voi vedea întrecut chiar înainte de sosire ?

● Plecat la 26 august 1982 pe „Credit Agricole", Philippe Jeantot a ajuns, 9 luni mai tîrziu, pe 9 mai 1983 la Newport unde și-a sărbătorit triumful.

FINIȘ TRIUMFAL

Aș vrea să dorm puțin, dar pentru că Bertie este atît de aproape va trebui să stau toată noaptea la cîrmă. Este sprintul înainte de finiș. Contactul radio mă mai liniștește. Bertie a avut o zi proastă ! Ce înseamnă concurența !

La 9 mai în mijlocul unei mulțimi de nave și yachturi, survolat de avioane purtînd banderole pe care scria „La mulți ani !" — împlinise 31 de ani —, Philippe Jeantot și-a făcut o intrare triumfală la Newport și a cîștigat marele premiu care s-a acordat cîștigătorului cursei. Printre primele telegrame primite, felicitările din partea președintelui Republicii, se adaugă și cele ale unui alt mare navigator care a intrat ca și Jeantot în legendă ; Eric Tabarly.

Traducere și adaptare de
A. Constantinescu

IANNIS RITSOS:
Itinerar italian

Decernarea premiului internațional de poezie ETNA TAORMINA i-a prilejuit lui Iannis Ritsos una din rarele sale călătorii : în mai 1976 poetul petrece cîteva zile în Catania, unde a avut loc ceremonia premierii, mergînd apoi și în nord, trecînd prin Florența, Roma, Milano și Veneția. Rodul acestei călătorii a fost o plachetă de 45 de poeme intitulată „Transfuzie", semnificînd impactul emotiv și „concordanțele" culturale între Grecia natală de sub frunte, patria sa multimilenară și Italia. Similitudinea priveliștilor siciliene cu cele grecești, a culorilor orașelor „rămase într-un ev depărtat" cu culorile picturii unui Teophilos sau Tsaruchis, a statuilor, a cotidianului și a gesturilor, — iată cîteva din dominantele „poeziilor italiene" semnate de Ritsos.

Aceste compoziții cu virtuți de decupaj de racursiu captează sugestiile realului și adevărului parcă din spatele unui văl ce ascunde vizibilul și fenomenalul ; închise parcă într-o paranteză, impresiile „italiene" se perindă ca o peliculă (pe care memoria poetului o derulează încet), de șoaptă sau ecou vătuit, dar stăruitor, ce pătrunde adînc în memoria cititorului prin intermediul unei rafinate simbolistici.

Grecia în orice clipă în orice loc
mută solitară cunoștință
Grecia pătimește cu noi ascunsă
automobile aleargă turiști lampioane
neclintită Grecia pe-o piatră mutilată
tălpile goale pe spini
o pînză albă pe genunchi
o sfoară roșie la mînă

Taormina 28.V.1976

VENEȚIA

Frumoase culori venețiene, spălate,
pe frescele crepusculare cu iubiri
uitate sau încă năzuind. Lei de piatră
privesc somnoroși bătrînele turiste, fotográfii,
gondolele negre, bărcile cu motor, pescărușii
ce vîslesc pe apele negre cu răsfrîngeri tradafirii
sub dangătele amurginde-ale clopotelor.
Pe coamele de marmură ale statuilor
se-mperechează porumbeii. Un cîine alb
la fereastra de sus, în spatele mușcatelor,
latră trecătorii mîhnit, fără mînie. Noaptea
ies pe balcoane-n dantele tinerele moarte
cu părul despletit
strigîndu-și pe nume iubiții. Așadar,
îmbătrînește frumusețea însăși, și deasemeni
gloria
Faima ce tu credeai
că ți-a adus veșnica tinerețe,
te-a-mbătrînit de două ori.

Acest loc îl cunoaștem
albume vechi vechi romane
case galbene roșii verzi
răsfrîngeri adînci pe ape-ntunecate
păsări adastă pe statui
porumbeii țopăie murdărind băncile
văpăile răsuflă pe cupole frunzoase
aici unde cele trei femei
și-au pierdut basmalele
așteptînd luminile serii pe poduri
cu un surîs abia iluminat
de buzele-ndoielnice pîn' la bărbie
ochii rămîn în umbră
necunoscutul stă la pîndă-n unghere.
Oh istorie stătută taciturnă
o aripă putredă prinsă în poartă
în galerii mici prăvălii-obscure
de ceasornicari vechi orologii
de lemn crestat sau porțelan
clipe profunde dintr-un acord încheiat
înainte de naștere
unde-ncetează-n marea piață
dansul flamurilor

Veneția, 30.V.1976

Cîtă moarte — spuse —
sub leul de piatră
laba dreaptă încă sigură
pe globul pămîntesc de piatră
una din unghii crăpată
turistul adolescent
mușcă din mărul enorm
scuipă semințele pe marmură
femeia își mușcă buzele
capul tăiat în mîna lui Perseu
nu era al tău
tu gustai expresia poeziei
piciorul drept veșnic ferm
stîngul puțin în față
genunchiul înclinat ușor —
David sau Apollo ?

Florența, 31.V.1976

Traducere și adaptare de
Narcis Zărnescu
Geo Vasile

CĂMILA DEȘERTULUI

SIMFONIE ÎN CINCI PĂRȚI

UVERTURA

Și acum mă întreb cum de am scăpat cu viață! Era un viscol cumplit. Fulgii izbeau noduros. Rafalele înghețate fulgerau necruțător rănind orice locșor descoperit al nefericitului încumetat în stihie. Orașul zăcea ca o turtă eschimosă uitată sub crivăț și nămeți. Puteai liniștit să-l compari cu un mamut pe care-l vor descoperi copiii de roboți peste vreo douăzeci de mii de ani, printr-o nemaipomenită întîmplare.

Părea deci o treabă adînc necugetată să faci ce am făcut eu. Să-i dau un telefon lui Mircea Diaconu, prieten de studenție, că am debutat cam deodată, fiecare pe a lui. Să-l firitisesc de Anul Nou și să-l întreb de sănătate. Pentru că, trebuie să vă spun, e bolnăvicios să-l întreb de sănătate pe omul ăsta. Nu știu ce neliniște autodistructivă, dacă nu cumva chiar cel blestemat și făcut din rele (că la actori te poți aștepta la orice!) îl mînă ori de cîte ori vreau eu să aflu cum stă el cu gingivita ori cu leptospitroza, cu de-ale trupului mă rog, să mă întrebe și el pe mine cum stau cu pescuitul! (Ce asociație, de tot bizară, o fi tocmind el între sănătate și pescuit? ! Că doar orice om cu minte și cuminte știe că-i taman invers!)

Și se răscolesc brusc în mine cele mai urîte patimi omenești sub care zac încovoiat și slab, și începe o frămîntare interioară fără istov și fără margini care-mi rupe sufletul, mă arde la foc viu! Și-l mai mînă ducă-se pe pustii să mă și întrebe dacă am vreun gînd cu el, că-i merge, vezi doamne, „Mehari" de aproape optzeci și șapte de secunde și poate că n-ar fi rău să profităm. Păi, sigur, trebuie să profităm, că drăcia aia care înseamnă, în ansienmalgașă sau în zulusa de sus, cămila deșertului, adică o făptură care merge patruzeci de ani fără apă, fără paie, că mă și mir că n-a fost încă încrucișată cu măgarii bruno-albinoși de la ceape Sînprotocronăieni, în munteneasca de la Vlădești-Muscel (mahalaua de nord-vest) a lui Diaconu e o instalație artizanală, ceva între un teasc de țuică de pe rîul Tîrgului și o reproducere economică făcută unui schelet de steregozaur, cu patru sau mai puține roți dedusbt, care nu merge, dar cu multă, multă benzină și făcînd foarte, foarte, foarte mult zgomot. Asta se cheamă „automobilul" lui Mircea cel Diaconu!

Așa că, arzînd pradă pălălăii iscate de lozinca turism și sport, că ăsta e pescuitul, mă apuc să-i povestesc amicului cum că trage la B. N. (Nu se dau, fraților pescari, nume de bălți, degeaba trageți cu urechea! Etete! Păi n-ați jurat chiar voi că vă tăiați mai bine limba și vă puneți căluș în somn decît să mai șoptiți vreodată prin vis, singuri în pustiul blocului, numele unui iaz mai bogat ca altele? ! Odată mi s-a întîmplat să mă gîndesc doar, că o apă... și a doua zi, pe mal era puzderie, iar băieții discutau că au să sece iazul cu capacele de la termos, ori să-l bea, că știu ei de la un gazetar grăscior de la București că pe fund mai sînt trei roșioare și o conservă de stavrid!) Deci la B. N. trage știuca la „băloșel" și cum am vreo douăzeci acasă, conservați vii, în cadă merită încercat.

Ce ne mai rămînea de făcut? Mai nimic, bagajul e totdeauna după ușă, un rucsac cu toate cele ce se cuvin. Iar la copcă vin puține scule la rînd: vreo zece trestii retezate, de care sînt legate strunele și cîrligele, un termos cu vin fiert, că nu trage altfel nici ghiborțul, darmi-te ditamai știuca, o toporișcă, o bucată de slănină, „degorjorul", ceapă roșie, sita de spumă a bunică-mi cu care se curăță copca, pîine, o sticlă plată de „Remy Martin le meilleur Cognac fait même dans le Chateau de Cognac" în care e țuică de corcodușe de Scroviștea, un scăunel pliant, aparatul de fotografiat monștrii apelor, un bidonaș de tablă de excursie cu un rest de vodcă românească dreasă cu sirop de porumbe, să facă vitamina „ce" și un sac de plastic gros, de îngrășăminte azotoase, în care, cică, punem peștele... Plus o cantă, un fel de gamelă înaltă în care se pun baboii, adică peștișorii ce vor fi redați agriculturii, în mod înșelător, cu cîte o ancoră mică înfiptă în înotătoare (persoanele cu simțire sînt rugate să nu mai citească!) și coarba, minunea industriei europene pe care mi-a adus-o Iulian Neacșu.

ANDANTE

Așa că nu ne mai rămîne nimic de făcut altceva decît să aruncăm rucsacul în „Mehari" (treaba asta cu rucsacul n-a rămas ca pe vremea povestirii: și azi rucsacul stă lîngă ușă, dar e ca prins în pioneze și nu mai găsești în el nici bidon, nici Remy Martin ci doar un termos cu ceai de tei și cu rostopască). Și să dăm cele cincizeci-șaizeci de manivele de control cu care e învățată madame „Tutteren", pînă apucă să tremure, apoi să se zgîlțîie, și în sfîrșit să duduie azvîrlind ca o iapă cu streche. Numai Mircea-i știe rostul. Numai el o domesticește, nu de tot, ce-i drept, dar destul cît s-o întoarcă spre șosea. Sare în șa, îi dă un pinten usturător în accelerație, s-o deblocheze. „Mehari" nechează și se ridică pe două roți, dar omul ține bine frîul. M-apropii și eu, pe la spate, să nu mă vadă, dar tot mă simte și-mi arde o copită cu șuruburi de-mi dau lacrimile... În fine ajung în scaun, mă leg zdravăn cu fularul de spătar, dau zăpada de pe parbriz. Îmi fac apoi cruce, întîi de două ori, apoi, ca să fiu sigur că s-a observat unde trebuie, încă odată.

— Are fîn nebuna?

— I-am făcut plinul aseară. Și mai am o canistră, că asta consumă și cînd nu merge, de-a dracului. Pe unde-o luăm?

— Întorci, o iei spre Casa Scînteii pînă ajungi la Balotești și de acolo... (interzis de către A.G.V.P.S., fotografiatul interzis, intratul în amănunte — la ce trage, unde, la ce oră vine paznicul etc. — se face numai cu autorizație specială eliberată de către organe).

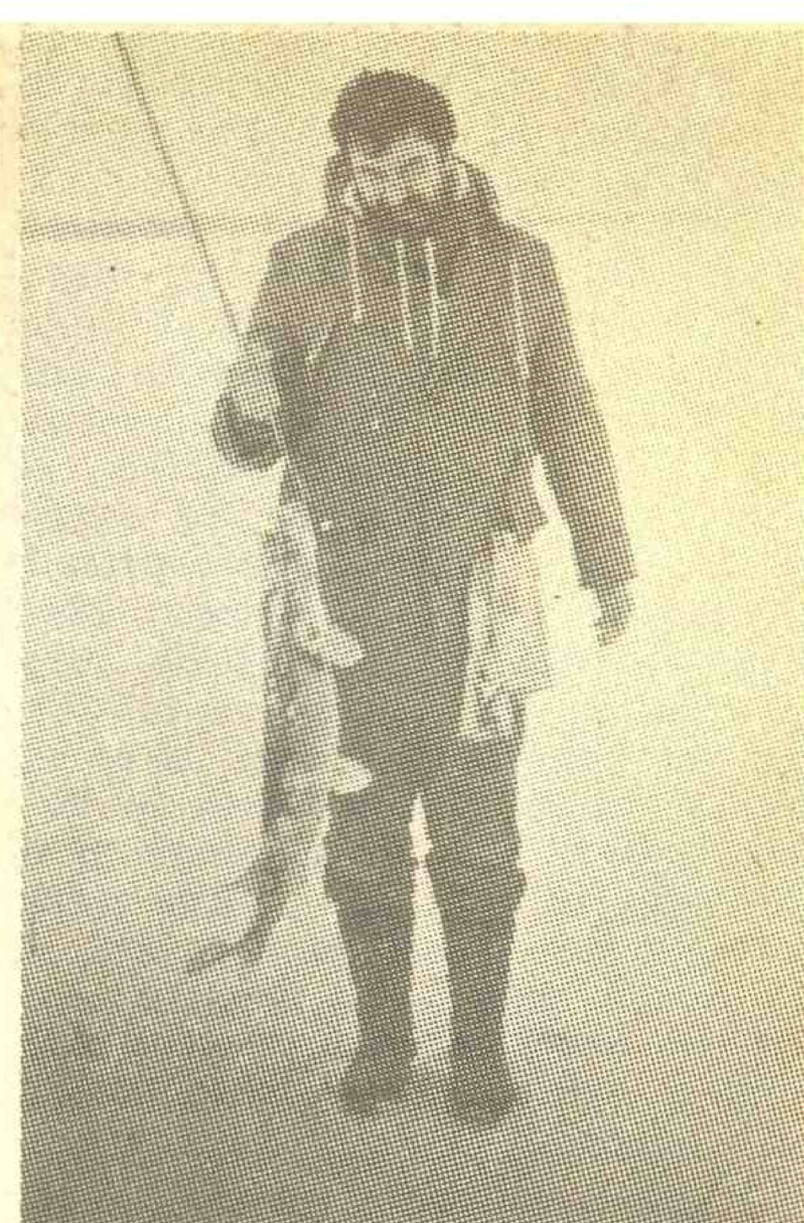
ALLEGRO

Adică începe nebunia. În București ca-n București, curgi pe o ghețușcă de te mai lipești de un stîlp, lași o sfoară de vopsea ca marcaj, mai ocolești pe polei, te mai rotești așa, artistic de două-trei ori, pînă nu știi unde ești și încotro vrei s-o iei. Un milițian repezit ne întreabă un minut de carnet și-l întreabă o oră, după identificare, pe Mircea cum a condus el așa de bine taxiul în „Buletin de București" și se miră că ce mult e de atunci. „Ce-ați făcut? Ați avut poliomielită?".

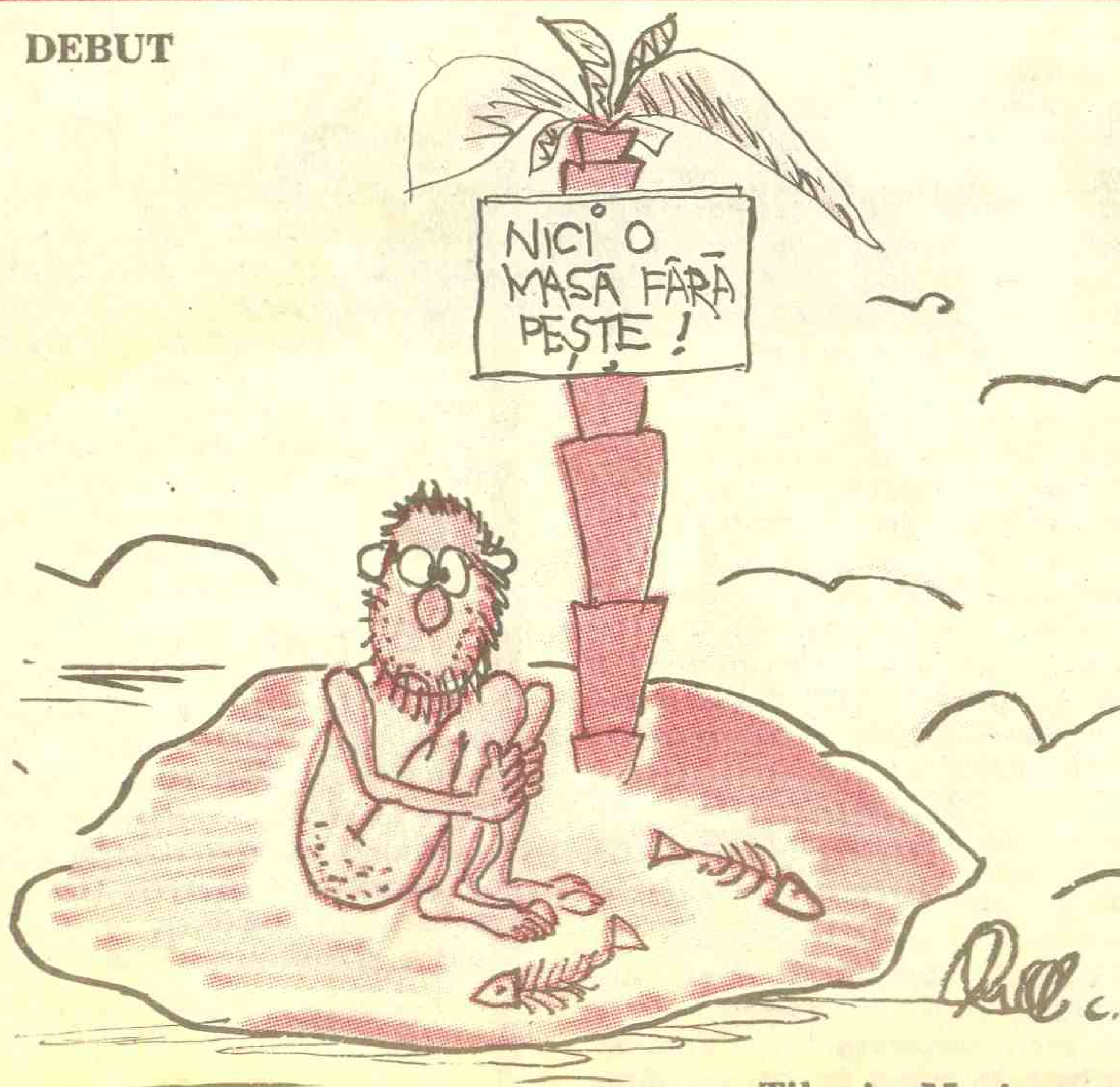
Da' ieșim, nenică (vorba regățeanului), într-un sfîrșit la cîmpie și ne află „moderatul"! (Că asta-mi place mie în limbajul „meteo", discreția). Că și cînd trăznește „moderatul" la întinsură, că vine direct de la gurile Senei, fără nici o opreliște, de-ți fîlfîie suprarenalele, bine-i să tragi la grajd, nu la baltă! Povestea noastră, însă, ne îngheață acum vreo opt-nouă ani (cînd nu se purta încă zăvorîtul circulației) și se-ncumeta fiecare, personal și inconștient să mai reteze din nămeți, laolaltă cu camioanele de la dezăpezire.

Și se muncește biata cămilă a deșertului, printre troienele de un metru — ați încercat vreodată să pășiți din creastă în creastă pe o turmă de oi bulucită de crivăț? — și cînd se scufundă între văiugele aese, ne pare c-a dat avalanșa peste noi și nu bănuim c-o să mai și ieșim vreodată de acolo. Da' iese mititica, gîfîind, și iar o ia la trap, vitejește.

Eu dau afară zăpada cu lopata. Cînd vine cîte o pală mai zdravănă, purtînd pe aripa-i crudă mai mult de-o tonă de nămet, ne dăm jos. Răsturnăm „cămiloiul", curge ce curge din el și plecăm mai departe. Fiara protestează, dă rateuri, dar cine s-o ia în seamă pe urgia asta? Un „geam" se sparge (mă tem că, sigur de renumele lui madam „Mehari", n-am apucat să vă fac cunoștință: Animalul e format din patru roți de lemn legate cu sfoară de cînepă de Lerești și poreclite cauciucuri. Peste ele e suită o bucată mai groasă de scîndură și un alambic ce merge cu benzină de 0,08 în loc de borhot de prune. Dacă-i pui acid sulfuric cu cifra octanică 98, îl scoate rachiu de tescovină din cel ce se vinde pe piață. Din benzina de 65 face doar șliboviță. De-aia-i bună mașina asta la frig! E învelită toată chestia asta cu o manta soldățească, veche, de-a lui dom' profesor Diaconu, iar unde mantaua s-a mai rupt, că de, două războaie mondiale, nu?, a pus folie și a zis că-i geam. Vara e bună că se mai joacă copiii în ea și au găinile un' să ouă, da' iarna, la-nghesuială, cînd trece „Mehari" ca o nălucă cu șapte kilometri pe oră prin „moderat", nu vă văd bine că ce-i afară-i și-năuntru!) deci, unde rămăsesem cu coșmarul, a, da, un „geam" se sparge și atunci Mircea îl sparge și pe celălalt, adică îi scoate agrafa de birou cu care-l fixase ferm, așa că acuma e și mai umbră ca-nainte.

— Vă rog să mă credeți, zice R. A. Roman, aici nu eram cu Mircea Diaconu!

Tiberiu Marinescu

Îi cade o roată pe drum, că șuruburile nu sînt numai așa de frumusețe, ci sînt ciuruite și ruginite de un veac. Chiar am uitat să vă mai spun că „Mehari" e destul de nouă, apărînd după descoperirea focului și a doua diviziune a muncii. Mircea îmi confiscă șiretul de la un bocanc că „E mai rezistent, înțelegi, și am nevoie de-o reparație durabilă". (Ce înseamnă „paré-prise? Apără de briză! Ce duios!). Mehari dă din parbriz că de, așa are ea nevoie, așa că eu tai din șnurul hanoracului, mai dreg la roată și ce rămîne pun la bocanc. Îmi mai ia și gluga și o înnoadă în față că „N-am ziare să pun sub mască, mă-nțelegi, și la viteza asta, nu a noastră, rîzi ca un prost, a vîntului, îmi îngheață radiatorul!" Animalul dă din cap(otă) că da, îi îngheață.

Plecăm, îmi cam fîlfîie urechile. Viscolul trece prin „cămilă" ca prin conductă. Mai sînt trei kilometri, da' la deal, așa că „dom'le, treci să te urci pe capotă, că e lăsată de spate și nu prinde. Așa-i dacă ai tracțiune pe spate. Da' să, nu te apeși, că dai de șosea, că e un pic mîncată tabla. Stai numai pe bară, așa pe vîrf, într-un picior!! Nu te ține!!! Nu vezi că i-ai smuls farul?! Și doar îl legasem cu o fundă a copilului... Măi, ce plăcere aveți unii să distrugeți! Ce dracu, nu poți sta și tu nițel în poante?? Fă puntea! Pînă treci dracul!"

Trec, cam greu, cei trei kilometri. Eram ca zeița Nike în prova Rolls-Royce-ului, în versiune un pic modificată și deghizat în om de zăpadă. Mai multe mame vîrstnice de la sat, cu experiență interbelică, și-au trimis nepoții cu un leu în mînă, pe urma carului alegoric, că vine circul. „Cămila" se zguduia de rîs risipind stropi de benzină. În fața bălții, cu un icnet final, m-a aruncat în troianul în care era ascunsă o bornă kilometrică.

„Mirceo" mormăi eu, încercîndu-mi un canin devenit nemușcător și chiar inutil, „o vindem sau o castrăm?" „N-o ia nimeni. Și dacă o lași în pădure, pe Vișeu, vine singură acasă. Și nici n-ai ce castra, că-i hermafrodită..."

„Ia dă-mi puțin rucsacul ăla!" „Nu, Mirceo, asta nu! Înțeleg orice dar să nu-mi iei vodca de la gură?!" „Și cum vrei s-o fac să stea singură în ger? Că e și ea o amărîtă de cămilă acolo!" „Lua-o-ar dracu!!"

Îi dă să bea în loc de antigel „sănioara" mea. Bestia grohăie mulțumită, se gudură cu un rateu de benzină arsă și se culcă-n fin, la căldură. Noi ieșim eroic în vifornită. Nea Pagubă, paznicul, se-nchină. „Haide, bre, fac eu cinste, pun vin la fiert, o țuică, bem, ne-mbătăm ca lumea și ne culcăm. Și mîine, cu capul limpede, vă dau și vreo cîteva ouă de-ale mele, de țăran, și mergeți acasă, la copii, întregi... C-așa-i omul, îl mai ia cîte-un vînt rău, o rătăcire, că-i blestemat, da' dacă-i ții piept și aștepți să-ți vină lumina înțelepciunii, scapi cu viață".

Plecăm și mai îndîrjiți. Eu, în loc de glugă la hanorac, mi-am pus în cap pe Pisistrate, motanul locului, gras și alcoolic, că mănîncă drojdie de la alambic, așa că din noiembrie pînă prin iunie nu se trezește decît ca să mai lipăie cîte-o înghițitură (și are o limbă cît un polonic).

CON BRIO

Pe gheață, între colinele împădurite e mai adăpost. E chiar mai cald decît la întinsură. Adică nu sînt minus douăzeci și opt de grade Celsius, ci doar minus douăzeci și șapte și opt linii, Tot Celsius. Dăm cep la vreo două copci și la „Remy Martin". Înecăm vreo trei babuști în adîncul bălții și așteptăm. Crivățul bate năpraznic. Fulgii răpăie pe gluga lui Diaconu și pe blana înflorită de promoroacă a motanului Pisistrate cu cadența unui tir naval. E măcel. Vine și rîndul termosului. Căpătînd avînt și energie, mai facem o copcă în care „dandinăm" împreună, ca doi copii cuminți care se joacă de-a dirijorii (a dandina — termen de strictă specialitate, care, în bibanologie, definește mișcarea ascendentă și descendentă, cu tremurături, a unui băț legat printr-o sfoară de o bucățică lucioasă de metal cu cîrlig; nu se cunoaște exact rostul acestei mișcări nu prea ample, dar din ce în ce mai nervoase, finalizată, de obicei, prin izbirea abruptă a bățului de gheață, izbire însoțită și de imprecații adresate fie individului, știucii, bibanului, șalăului, bălții, fie global, pescuitului și celor ce-l practică atît ca sport, cît și ca turism!).

— Ah ce ne distrăm! exclamă brusc și entuziast Mircea. Mirat de intensitatea ieșirii atît de neașteptate mă uit curios la peisaj. E dotat corespunzător cu sălcii drapate în alb, zăngănind molatic, cu insulițe de stuf învelite în chiciură ca în sticlă, cu oglinda gheții lacului măturată de fuioare de fulgi. Caierul viscolului s-a-ngroșat, e ca un balaur care mestecă aerul cu trupu-i gros și necruțător. Îmi dau lacrimile de atîta frumusețe și mă întorc la realitate, care constat că e crudă, întrucît termosul s-a golit. Trebuie să fac o excursie pînă la nea Pagubă (iată deci cum capătă trup o idee frumoasă, ideea că pescuitul e negreșit și turism).

Balta-i destul de îngustă, între cincizeci și o sută de metri, dar e lungă, avînd vreo cinci kilometri de la un cap la altul. O baltă pentru premianți, așa că vine lume puțină și bună. În zece ani de cînd îi tot bat debarcaderele n-am văzut mai mult de vreo treizeci de lansetiști (cînd te gîndești că la alte bălți, nu mai mari, se rulează într-un an cam un milion, da' nu numai lansetiști, ci și trestieri, japcagii, babe, cîini vagabonzi, părari-liecari — adică din cei ce dau cu parul în peștele ieșit noaptea să răsufle —, undițari, copcari etc.). Dar niciodată, și aici intră și experiența dobîndită pe alte bălți și alte ape, cu sau fără pește, nu am văzut om mai stupefiat ca actorul Mircea Diaconu, o vedetă de film, televiziune și teatru, scriitor talentat, soț și tată ideal, prieten de nădejde, privind cum pe gheața fără cusur de rece se zbate o știuculiță de vreo cinci sute de grame. Își ridică ochii spre mine. Citesc în ei o nedumerire mută.

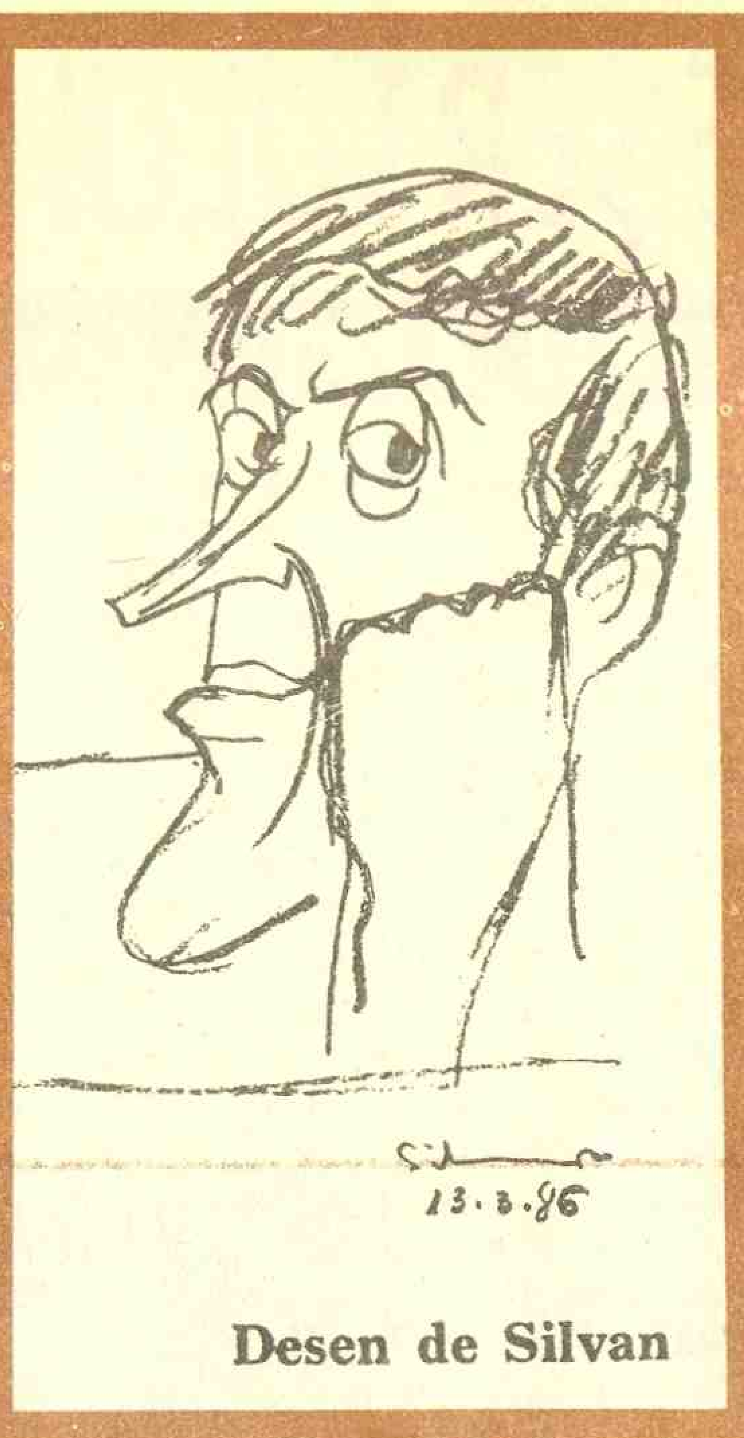
— De ce? mă întreabă cu aceeași nedumerire, ceva mai puțin mută.

— De ce?

— De ce a tras?

Ce să-i răspund? Omul are dreptate. O fi vreo sinucigașă? Ori vreo scelerată? Ce nemilos destin a trimis-o în gheara dandinetei?

— Hai, că se întunecă, și știi că monstrului i-e frică de întuneric.

Desen de Silvan

Îl sprijin. Are privirea fixă, mîinile îi tremură ușor. Șocul a fost prea puternic. Se reazemă de sticla cu întăritor negru de la nea Pagubă, pînă o golește jumătate. Se șterge pe fruntea transpirată de emoție și efort.

— Ce mare e!

E încă buimăcit. Se vede însă cum urcă la suprafață frînturi limpezi de luciditate.

— De fapt nu-i chiar așa mare.

Îl îmbib cu încă o doză de poțiune magică. Își șterge ochii.

— E chiar mică.

Și-a revenit. Abia reușesc să-l conving pe Pisistrate că nu el e stăpînul peștelui, ci noi și copiii noștri și familiile noastre, cu vecini cu tot. Mai apucăm să ne strîngem puținul tărhat, termosul sună trist și dogit a gol, s-a făcut seară. „Mehari" ne așeaptă fără nici o urmă de simpatie. Motoru-i toarce leneș, încleiat de somn. O slugărim nițel, o mai alintăm. Îi cîrpim geamurile cu două pungi de plastic. Miros a prună de trăznesc, le-a găsit Pisistrate pe cînd se ducea să se îmbete de vecernie, a cărat cineva borhot cu ei. Ne luăm rămas bun, nea Pagubă și pisicul se aliniază și dau onorul, iar cămila o ia la cel mai săltat trap pe care l-a cunoscut noțiunea (de trap săltat).

FÎSSSS

Cei treizeci de kilometri și noaptea trec repede, cu peripețiile cuvenite. Cobor, adică mă prăbușesc în fața casei, o momîie de zăpadă bătută îndesat pe toate părțile. Mircea zîmbește vesel, de parcă n-a obosit, nu l-a bătucit cămila, așa-i cînd ai filmări de noapte, te-nveți cu greul!

— Știi ce m-am gîndit? îmi spune, așa ca un duios adio, suflînd în mîinile degerate. Să mergem la copcă vara, dom'le, la Costinești!

Radu Anton Roman

GRADE DE RUDENIE

1 G	2 O	3 R	4 N	5 I	6 S	7 T	8 ■	9 I	10 I
2 E	R	O	I	N	A	■	N	A	S
3 A	F	I	L	E	■		A		P
4 M	A	T		L	A	■	I	C	I
5 A	N	O	■	E	F	E	M	E	R
6 N	■	R	C	■	U	L	I	S	E
7 ■	H	■	L	U	M	E	■	C	S
8 C	E	D	A	T	A	■	C	V	C
9 E	R	E	D	I	T	A	R	■	U
10 C	O	P	I	L	A	R	I	E	■

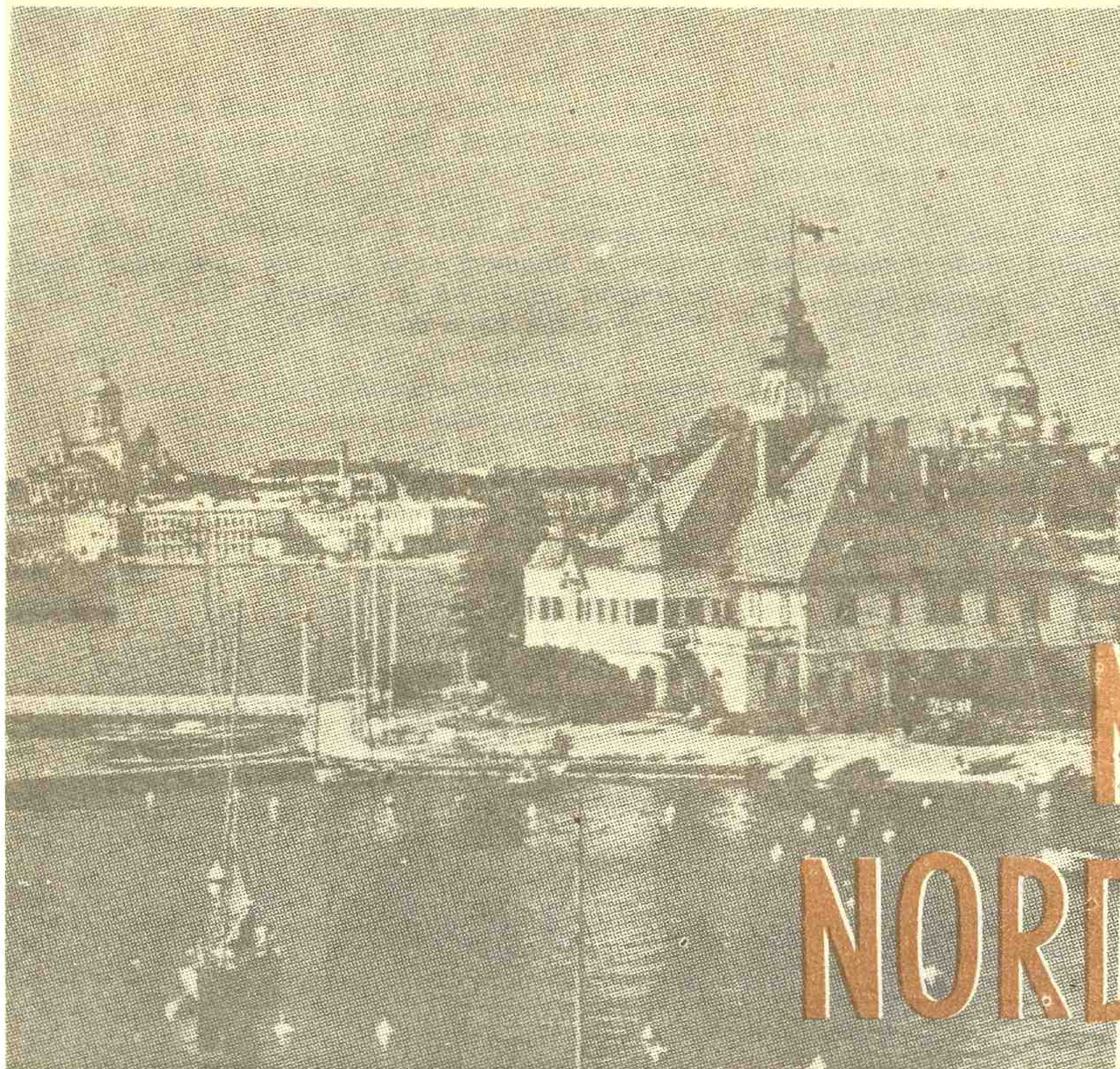
ORIZONTAL: 1. Nepoții..., film realizat în 1953 de către D. Negreanu (neart.) ● Face cît doi. **2.** O femeie... dintr-o bucată ● Omul cu numele. **3.** Rude prin alianță (jur.) ● Fals. **4.** Autor al romanului **Cele patru puncte cardinale** în care sînt urmărite patru personaje cu structuri diferite ● Nu mai departe. **5.** Coțofană neagră din Argentina ● Ce e val, ca valul trece... **6.** Rece! ● Erou antic al războiului troian, fiul lui Laertes și al Anticleei, părintele lui Telemachus. **7.** Legendar ar începe cu Adam și Eva ● Club sportiv. **8.** O partidă fără sorți de izbîndă (cu rege și regină) ● N-are pe nimeni (fig.). **9.** Transmis din tată în fiu. **10.** La vremea primilor pași alături de cei maturi.

VERTICAL: 1. Un fel de alter ego între frați ● Casa cu cele mai multe economii (abr.). **2.** N-are mamă, n-are tată sau nici mamă, nici tată ● Alt personaj mitologic, o tînără preoteasă a Afroditei, iubită de către Leander. **3.** Specific marii familii a hărniciei (masc.) ● Departament (abr. uz). **4.** O fată ca oricare ● A face casă... **5.** Probă de gimnastică pentru soț și soție! ● Bun la casa omului. **6.** Casă! ● Cherchelită. **7.** Personal pentru femei ● Acar! **8.** A închiria (înv.) ● Cîntecul greierului. **9. Un om între oameni** în viziunea lui C. Petrescu. **10.** Mare povestitor român, autor al basmului **Fata de împărat și pescarul.**

Dicționar: ANO, NAIMI.

Narcisa Chirea

HELSINKI

FIICA MĂRII NORDULUI

De cum te apropii de Helsinki, mestecenii încep să-ți pîlpîie în suflet. Îți cîntă discret pe străzi, în parcuri, prin curți și între blocuri. Ei sînt semnul triumfului asupra gheții. Pădurile de mesteceni și marea pătrund pînă în centrul orașului. Crengile discrete îți mîngîie ferestrele hotelului iar marea aduce cu ea mireasma nordului. E început de iunie și termometrele electronice instalate pe clădiri arată 9—10 grade și adolescenții îmbrăcați în tricouri conduc mașini sau aleargă pe trotuare. Jumătate din trotuar e destinat pietonilor, jumătate bicicliștilor. Și cînd trec pe lîngă pietoni, bărbații și femeile care aleargă nu întîlnesc nici o privire. Nu le strigă nimeni „trage tare că mai ai puțin pînă la spitalul 9"! Atletismul e regele neîncoronat al nordului, e un mod de a te conserva, de a te opune morții. Cine nu aleargă e mai aproape de gura cristalină a frigului, de sărutul ei răcoros, care îți liniștește sîngele. Teama de frig i-a determinat pe unii să pună la bătaie proiectile de vodcă. Dar asta urma să o descopăr abia a doua zi, cînd am observat pe stradă o femeie cu mîini tremurînde, mișcîndu-se din încheieturi și încercînd să-și nimerească gura cu o țigară pe care n-o aprinsese încă.

Castelul viitorului

După ce am trecut de vama finlandeză a aeroportului am intrat în sala mare cotropită de turiști. Liniile aeriene ale pămîntului vărsau aici populația multicoloră atrasă de țara lacurilor și mestecenilor. Din prima clipă m-a frapat un copil îmbrăcat într-un costum alb de lînă fină, întins pe spate pe dușumeaua acoperită cu un linoleu de culoarea frunzelor pălite de apropierea toamnei. Pur și simplu copilul se juca și tatăl său, în mînă cu un buchet de flori cît o tufă de trandafiri, privea spre una din porți. La un moment dat copilul s-a ridicat și s-a agățat de mîna tatălui gîngurind ceva. Abia atunci am observat că pe costumul lui alb ca spuma laptelui nu se vede nici o urmă de praf. Imediat, la cîțiva pași de el se aflau intrările spre două culoare. Deasupra uneia scria în limba engleză „Ceva de declarat" iar deasupra celeilalte, „Nimic de declarat". Așa am descoperit că fac primii pași într-o țară a curățeniei și onestității. Sentimentul curățeniei exterioare, în toate spațiile, și a celei interioare avea să-mi revină mereu, să mă țină minute întregi cu chiștocul țigării între degete în căutarea unui coș de gunoi și să primesc acel zîmbet amabil, curtenitor, cald cu o neputință mai mult decît paralizantă. În Finlanda căldura face parte din datele morale ale unui popor sortit să trăiască mai aproape de pol.

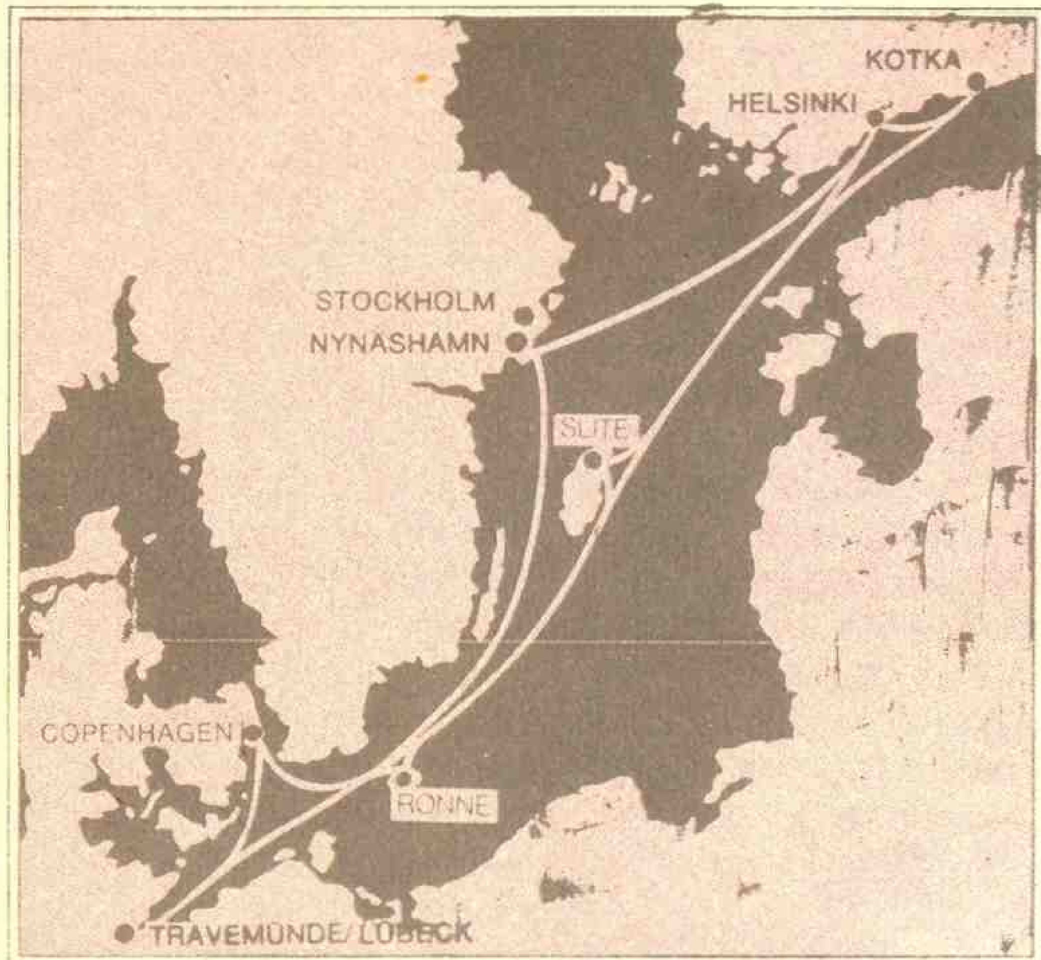
Helsinki e un oraș care te cucerește încet și definitiv. Nu te șochează, nu vine spre tine cu senzații tari și nu te amețește. E sobru, distins iar istoria nu-ți propune ostentativ mărturiile, chiar dacă orașul a fost fondat la 12 iunie 1550 de regele Gustav Vasa, chiar dacă douăzeci de ani mai tîrziu a fost ars și ciuma a decimat o mare parte a populației, chiar dacă mai tîrziu a fost cucerit, incendiat, distrus, chiar dacă din 1812 a fost declarat capitala Marelui Ducat al Finlandei. Dacă în 1812 orașul avea 4.310 locuitori, acum aproape o jumătate de milion de oameni trăiesc în Helsinki o viață liniștită, atît de liniștită încît în cea mai mare parte viața are ritmul unei nesfîrșite duminici. Nimeni nu se agită, nu înjură, nu icnește, nu țipă. Finlandezii sînt niște firi calme, blînde, semănînd mult ardelenilor și maramureșenilor. Dacă străvechile case de lemn care dominau orașul înainte de 1800 au dispărut cu desăvîrșire, cele construite în Piața Senatului de arhitecții C. L. Engel și E.B. Lohrmann par acum monumente de piatră albă cu fațadele vopsite într-un galben îmbătrînit, odihnitor. Intercalate, clădirile ridicate după 1920 (Parlamentul, Magazinul Stockmann, Stadionul Olimpic — ridicat între 1934 și 1938) reprezintă un amestec de stiluri, între monumentalism, clasicism și neofuncționalism. După ce treci de clădirea Parlamentului, în fața căreia se află statuia mareșalului Mannerheim, celebru bărbat al Finlandei care, după ce 30 de ani a servit în armata Imperiului țarist, a luptat ca voluntar în războiul japonez și a făcut o expediție în Asia Centrală, a fost un mare comandant de armată în primul război mondial și s-a întors în Finlanda în 1947, devenind liderul țării, comandant suprem și președintele statului. Vreme de 30 de ani a fost cea mai populară figură a țării și după decesul său în 1951 nimeni n-a avut motive să-l dea jos de pe calul de piatră fixat pe soclul din fața clădirii Parlamentului. Pe măsură ce înaintezi pe bulevardul Mannerheim, în stînga se văd zidurile vechi ale Muzeului Național și apoi, în dreapta, celebra Finlandia Hall, denumită de finlandezi Finlandia Talo, o capodoperă de arhitectură modernă, un spațiu ideal pentru concerte și întîlniri politice, pentru spectacole de teatru și congrese. Această clădire ridicată în parcul Hakasalmen e ca o împotrivire, ca o înfruntare a adîncului pe care pare a-l fixa în linii și ziduri de beton. Proiectul aparține celebrului arhitect Alvar Aalto, cel care a desenat-o pînă la cel mai mic detaliu, și a fost construită vreme de cinci ani. În 1970 Alvar Aalto a completat proiectul cu o aripă pentru congrese la care s-a mai lucrat încă doi ani. Și în 1975, cînd, la Helsinki, a avut loc Conferința pentru securitate în Europa, șefii de state și delegațiile care îi însoțeau au descoperit că evenimentul politic de rezonanță urma să aibă loc într-o clădire în care acustica, designul, linia și lumina se îmbinau într-un mod unic. A costat mărci finlandeze în valoare de circa 1 milion de dolari și e construită din marmură de Carrara și din granit Oulainen și are o sală de concerte cu 1718 locuri, o sală mai mică denumită Chamber music Hall cu 352 de locuri, o sală de conferințe cu 120 locuri, camere pentru artiști, un foaier pentru artiști, un foaier pentru personalitățile foarte importante și foaierul mare în care încap aproape 2.000 de oameni. Mai există un restaurant cu 450 de locuri, o cafenea pentru artiști, un centru de informații, un oficiu pentru bilete și poștă și punct de schimb valutar. Aripa Congresului, construită ulterior, are două săli, una cu 900 de locuri și alta cu 370, putîndu-se uni după necesități într-o singură sală de 1270 de locuri, avînd ca anexe 6 săli pentru conferințe, o sală de presă, birouri pentru personalul congresului, un foaier spațios, un centru de informații și, de asemenea, poștă și centru de schimb. 200 de oameni deservesc această instituție care într-un singur an (de exemplu 1982) a găzduit 277 de conferințe naționale și internaționale, 40 de expoziții, 157 de concerte. În foaierul sălii pentru concerte de Music hall se află bustul în bronz al arhitectului Alvar Aalto, decedat în 1976, la un an după ce lumea politică și-a pus semnătura pe atît de discutatul document de pace și securitate. De altfel, în același foaier se află în facsimil actul final al Conferinței pentru securitate în Europa, ciocănașul cu care președinții diferitelor reuniuni au cerut liniște și atenție din partea politicienilor. Finlandia Hall este dotată cu o enormă orgă și 11 piane și seamănă cu un palat al viitorului.

În momentul în care am intrat în Finlandia Talo, în aripa congresului, o lume sobră, fumegînd din țigări groase, vorbea cu discreție, chiar cu o exagerată discreție. Era pauză și bărbații își trădau concentrarea prin privirile iscoditoare pe care le aruncau în jur. În timp ce în sala mare se desfășura un concert Sibelius, în Aripa Congresului, în sălile A și B reunite, se desfășura Conferința europeană a producătorilor de bere. Cu gîndul la celebra noastră bere Rahova, am trecut pe lîngă producătorii angajați în discuții importante și m-am lăsat dus în fața unor mese enorme pe care se aflau mostre din toate berile europene, de la Daab, Stella Artois și pînă la Tuborg, toate de diferite țări, cu diferite arome, galbene și negre, la halbă, sticlă sau cutie. Am gustat din cîteva, i-am lăsat pe oamenii de afaceri, cercetători în domeniul berii, specialiști în vînzarea ei să-și vadă de treburi și am părăsit Finlandia Hall cu gîndul în altă parte. Arhitectul Alvar Aalto a construit în S.U.A., în Germania, a mai construit în Helsinik un spital (pe aceeași stradă cu ambasada României) și multe alte capodopere, atrăgînd atenția asupra arhitecților finlandezi și creînd o școală de arhitectură și design.

Obiceiuri moderne

Cînd mă așteptam mai puțin să descopăr un lucru șocant, am ajuns la intrarea într-o stîncă, de fapt intrarea în biserica evanghelică Temppelaukio, unică în lume. De departe nu pare decît o stîncă bătrînă și adormită. Prin 1966 o comunitate religioasă a cumpărat stînca spre a-și construi un lăcaș de cult și a publicat în presă un anunț pentru un concurs de proiect. Premiul era 1 milion de mărci finlandeze. Cei mai mari arhitecți ai momentului au prezentat proiecte și cu puțin timp înaintea încheierii concursului au venit și doi tineri, studenți la arhitectură, Timo și Tuomo Suomalainen. Se hotărîseră să cîștige proiectul și și-au zis că singura lor șansă este să propună o versiune cu lăcașul construit nu pe stîncă, ci în adîncul ei. În 1969 s-a inaugurat această ciudată operă de arhitectură, cu pereți ciopliți în piatră, arătînd pe alocuri ca o peșteră, cu un acoperiș de sticlă în mijlocul căruia se află o cupolă de cupru. Frații Suomalainen au cîștigat milionul de mărci și lăcașul a devenit capodoperă de arhitectură, un spațiu intrat rapid în circuitul turistic și cultural. Aici au cîntat Louis Armstrong, Harry Belafonte, Charles Aznavour, Gheorghe Zamfir și alți mari cîntăreți

Welcome to Helsinki across the Baltic Sea on Finnhansa, Finnpartner, Finncarrier and Hans Gutzeit

FINNHANSA
FINNPARTNER
FINNCARRIER
HANS GUTZEIT

Finnlines
City-passage
SF-00100 Helsinki 10
Tel 174744. City map

ai lumii. Cînd am intrat, sala era aproape goală. Cînta la pian și voce Niina Astrom, o studentă de la Conservatorul din Helsinki, o fată firavă cu o voce suavă care zîmbea discret la aplauzele puține și stinghere. În stînga ei, lîngă pian, pe un scaun se afla o cutie în care turiștii îi lăsau cîte ceva mărunțiș. Ghidul orașului Helsinki și broșurile puse în hoteluri și aeroport, în gară și la oficiile de turism atrag atenția asupra bacșișului. Dacă vă face plăcere dați cît considerați de cuviință. Unui portar de hotel pe care îl întrebi dacă afară este sau nu un taxi liber pentru că zice da și-ți mai deschide și ușa îi dai 5 sau 10 mărci. Femeii de la garderobă, cînd îți restituie haina îi dai la fel. Poți să-i dai mai puțin sau nimic. E o chestie de educație sau de buget. Oricum am încercat să le împărtășesc din experiența noastră și n-am dat nimic. Dar și așa finlandezii sînt niște gazde impecabile. De cum intri într-un restaurant te preiau de la intrare și te însoțesc pînă la o masă liberă. Dacă nu vrei să beneficiezi de acest serviciu te privește, dar riști să nu găsești nici un loc liber. Sau să fie liber și să ți se spună politicos că nu poți fi servit. Cînd am intrat la Hesperia, un complex cu hotel, restaurant, bar, piscină, bar de noapte, Club tropical și sală pentru banchete, un bărbat sobru, înalt, lat în umeri mi-a spus că regretă, dar nu pot intra pentru simplul motiv că nu am cravată. Am rămas descumpănit. O asemenea surpriză o poți avea în multe din restaurantele finlandeze. În bluejeans și tricou nu poți intra în orice local public. I-am explicat acelui bărbat că sînt străin, că nu știam regula casei dar îmi doream foarte mult să stau cîteva minute să-i privesc pe finlandezi într-un loc celebru. Cînd i-am spus de România domnul Penttiaho a devenit atent. M-a întrebat dacă îl cunosc pe Cernea. Care Cernea ? am întrebat. Luptătorul, a spus domnia sa. De atîtea ori am tot luptat în finale la concursuri internaționale și la campionate europene încît am devenit buni prieteni. Mă roagă să-l salut. Și scoate o bucățică de hîrtie pe care îmi scrie numărul său de telefon. Cînd vă întoarceți la București spuneți-i că nu l-am uitat și dacă are drum prin Helsinki să mă caute. O.K. ! Și am văzut Hesperia. Cînta o formație de italieni. Pe ring se dansa. Pe un perete se proiectau la dimensiuni enorme imagini de diapozitiv, peisaje, sport, fete pe mare, călători pe vase. La unele mese femei singure sau cu prietenele lor serveau cina și discutau verzi și uscate. Primeau cu plăcere orice invitație la dans. Mulțumeau și la început și la sfîrșit. După cum, cînd le făcea plăcere, se ridicau și invitau un bărbat. În Finlanda și femeile invită la dans și nimeni nu le privește îndoielnic. Doamna Claudia Pekonen avea în jur de 40 de ani și 3 copii. Soțul ei era un om de afaceri și era plecat la Stockholm. Doamna Pekonen a chemat la telefon un baby-sitter, de obicei studentă sau femeie în vîrstă, a lăsat copiii în grija acesteia și și-a invitat două prietene la restaurant. Finlandezii în fiecare clipă fac dovada rafinamentului și nivelului lor de civilizație. Și asta cu cel mai firesc aer din lume, calmi, detașați, luînd lucrurile în datele lor simple, elementare, fără a le răstălmăci mereu, fără a le complica la nesfîrșit. Fac parte din categoria oamenilor care spun ce gîndesc. În restaurant se mănîncă și se bea bere. Și se discută la nesfîrșit. Două lucruri iubesc finlandezii pînă la exagerare. Unul este berea, altul este pariul. Vin nu știu să bea. Tării ar bea pe rupte. Asta din cauza frigului. Cînd în iunie sînt zile cu 8°C parcă îți vine să-i înțelegi de ce unii recurg la sticla de damf. Dacă în nord pe timpul iernii temperatura nu coboară în fiecare zi spre —15 sau —20 de grade înseamnă că e mai degrabă primăvară sau toamnă. Și mulți folosesc alcoolul pe post de calorifer și așa s-a născut o mare problemă socială — alcoolismul. El a cauzat mii de accidente mortale, i-a dus pe unii la moarte prin înghet și pe alții, la 40 de ani, într-o fază de alcoolism cronic, la pensionare medicală, la tulburări de comportament, la degringoladă. De mai multă vreme există o preocupare pe multiple planuri în vederea reducerii acestui fenomen. În primul rînd alcoolul este monopol de stat și nu poate fi produs de nimeni. Alcoolul pur nu poate fi eliberat decît de farmacii, pe bază de rețetă. Berea are mai multe sorturi, mai tare sau mai slabă. Un restaurant ca să poată vinde bere tare și vin trebuie să facă dovada unor performanțe în domeniul artei culinare. Alcoolurile tari nu se servesc fără mîncare. Una mică are 40 de grame. Dublu nu-ți servește nimeni. Sîmbăta și duminica în restaurante alcoolul este mai scump. Și cu toate acestea, seara și uneori chiar în jurul prînzului, vezi bărbați cu ochii umezi și femei care se chinuie să meargă drept. În școli există un program de educație în vederea înlăturării acestei plăgi sociale. Guvernul ia măsuri. Primăria ia și ea o serie de măsuri. Există spitale de dezalcoolizare, există cămine pentru cei atinși de această boală, există spații în care sînt găzduiți acești oameni pe care frigurile iernii îi pot ucide acolo unde îi găsesc adormiți. Băutul este singura consecință nefericită a nordului, a ghețurilor ce trimit valuri nesfîrșite de aer care taie ca briciul.

Zile fierbinți pe ghețuri

Era miercuri spre prînz cînd am intrat pe Norra esplanaden. În dreapta era piața orașului, în stînga primăria. Am trecut trotuarul spre primărie. Unei portărese blonde și zîmbitoare i-am spus ce doresc. Și-a ridicat o clipă privirea de pe cele 4 ecrane de televizor pe care se vedeau imagini de la intrarea în clădire, din două zone ale holului central și pe holul de la etaj și s-a răsucit de la masa înconjurată cu tablouri de comandă de parcă era pupitrul unei stații de lansare. A dat un telefon. A greșit. Culmea ! A mai dat unul și m-a invitat s-o urmez. Domnul Mikhael Schier, un bărbat blond, în vîrstă de 40 de ani este secretarul cu probleme de informații al primăriei din Helsinki. Impresionat de orașul atît de curat, de îngrijit, l-am întrebat care este bugetul primăriei și cum se realizează el. Asta dacă nu e secret. A zîmbit, a spus no, și a scotocit în hîrtii. 12 miliarde de mărci pentru anul 1985, obținute prin reținerea a 15% din leafa fiecărui cetățean al orașului. De la fiecare om primăria ia 15% și statul încă pe atît. Și ce doresc să știu din viața orașului ? Cîți metri cubi de apă a consumat într-un an, cîți metri cubi de gaz, cîți, cîți cîți ? Și cît revine fiecărui locuitor ? Am fost copleșit de atîta amabilitate și am aflat că în Helsinki unui om îi revin 30 de metri pătrați de spațiu locuibil și numărul locuitorilor pe cameră este de 0,7 și că 77,2% locuiesc în apartamente de 3 și 4 camere.

După o discuție de cîteva ore am părăsit primăria. Am ieșit din clădire și am trecut strada, între tarabele vînzătorilor de fructe, flori, artizanat, blănuri și pește. În piața orașului vin micii producători cu mașinile încărcate, le parchează în ordine, își scot tarabele din dubițe și le încarcă după o regulă necunoscută dar care are un efect aproape paralizant asupra ochiului. Nu-ți mai poți desprinde privirea. Dincolo de tarabele de fructe se aflau cele încărcate cu blănuri. Vulpi polare, reni, lupi, și alte animale, deposedate de comoara lor, alcătuiau un peisaj ciudat, de exploratori și vînători întorși din înghețatele păduri unde înfruntaseră moartea ca să împuște un ren pe a cărui blană nu cereau mai mult decît pe o pereche de pantofi sport. În spatele tarabelor cu blănuri începea marea. O mulțime de vase mici de pasageri, ambarcațiuni cu pînze, bărci pescărești, rachete și iahturi se legănau în valurile leșioase. Patru linii maritime leagă Helsinki de U.R.S.S., Polonia, R.F.G., Suedia. Multă lume face naveta săptămînală cu vasul. Și printre vasele mici, printre bărci și cutere, abia strecurate pînă la cheul de beton, stau ancorate bărcile pescărești. Pescarii vînd direct din barcă și-ți oferă scrumbii, somon, păstrăv finlandez și icre, de la cele obișnuite pînă la cele de Manciuria. Peștele este unul din cele mai ieftine alimente din Finlanda. Am revenit la fructe. Abia s-a desprimăvărat de o lună de zile și pe mese am găsit fructe coapte. Am trecut pe la cîteva, am luat două banane, cîte o jumătate de kilogram de prune, struguri, cireșe, căpșuni și o felie de pepene și am plecat gustînd din fiecare, nu înainte de a-l întreba pe un vînzător de prune cum vinde în timpul iernii, cînd afară temperatura scade la —20 de grade. Simplu, a zis el, pun deasupra lor un ventilator de aer cald și fructele arată înrourate, de parcă ar fi fost culese cu numai două ore înainte. O.K. am zis și am pornit pe stradă, în fața unui pluton de cicliști. Erau la un pas de a-mi răsturna tezaurul din pungi. Nu m-au huiduit, nu am zis nimic, ne-am zîmbit reciproc și am pornit fără direcție. În Finlanda toată lumea face sport. Președintele țării își are biroul nu departe de piața orașului. Are 60 de ani și joacă în echipa de fotbal a parlamentului, înscrisă într-un fel de campionat de onoare al orașului. Statuia lui Pavo Nurmi din parcul de lîngă Stadionul olimpic (construit între 1934—1938) este simbolul sportului ridicat la rangul de virtute. Nu departe de statuie, în stînga stadionului, se află Muzeul sporturilor din Finlanda, o clădire modernă cu bibliotecă de sport, cu librărie, săli de pictură și sculptură, cu medalii și diplome aparținînd sportivilor celebri ai țării. La loc de cinste se află ceasul și pantofii de atletism ai celebrului alergător.

Helsinki

Dar Helsinki, fiica Mării Baltice, cum metaforizează ghidurile turistice, înseamnă și parcul de distracții, și concertele de jazz în aer liber, și concertele filarmonice în parcuri și esplanade, și parada florilor, și festivalurile, și tinerii punk, îmbrăcați în sacouri albe, cămăși curate și cravate înguste și părul aricit în toate părțile, și oamenii care umblă cu pancarte agățate în spinare, și monumentul lui Jan Sibelius și orga și masca sa mortuară, numele său fiind însăși muzica nordului înghețat, și marinarii străini coborîți în port cu fețele zgribulite, și bărbatul în costum de pușcăriaș care dansează în discoteca Room rose cu lanțul legat de picior și ținînd în brațe o ghiulea de mărimea unui pepene, și nopțile scurte, cu întuneric străveziu, de culoarea cerului, cu orașul care nu adoarme niciodată, părînd o sculptură megalitică într-o gheață luminată de reflexele ivorii ale adîncului de mare. Întunericul lăsat după miezul nopții e mai mult o părere și dimineața vine devreme, pe la ora 3, cînd lumina tare amenință să voaleze orașul iar soarele grăbit se ridică asemeni unui animal zgribulit, scăpat din captivitatea unui aisberg.

Cornel Nistorescu

O serie de amănunte demne de reținut despre ciudatele ființe care populează țările nordice

NOI, SCANDINAVII

de umoristul danez **WILLY BREINHOLST**

Noi, scandinavii, ne tragem din Wikingi, care purtau bărbi lungi și țepoase, muiate în spumă de mied. Odinioară incendiam sate anglo-saxone și răpeam fete, dar astăzi am renunțat la aceste obiceiuri.

Suedia, Norvegia și Danemarca erau regate încă de pe vremea cînd începuse confecționarea paltoanelor din blană de urs.

Suedia este cea mai mare dintre țările nordice. Ea se împarte în Suedia de nord, de sud și centrală. În sudul roditor trăiesc așa-numiții „schoningi", un soi de danezi care vorbesc suedeza, dar care nu sînt recunoscuți în Suedia ca danezi și nici în Danemarca drept suedezi. Asta îi încîntă peste măsură. În Suedia de nord trăiesc laponii, un mic și pitoresc popor de nomazi, format din oameni mărunței și prietenoși. Își duc viața în corturi și vorbesc o limbă atît de încîlcită, încît abia dacă ei înșiși înțeleg ce spun. Nici în Suedia centrală și nici în cea de sud nimeni nu vrea să știe de ei, fiind considerați ca un soi de reni cu două picioare, care vara trăiesc din dolarii turiștilor și iarna din scoarță de copac. În Suedia centrală, unde se află și capitala țării, adevărații suedezi se simt ca acasă. Nici nu le rămîne altceva de făcut, pentru că nu sînt apreciați nici în sudul și nici în nordul țării.

Fetele suedeze se numesc „flickor" și sînt cele mai drăguțe din lume.

Ca mărime, Norvegia este cea de a doua țară nordică și e numită, nu fără motiv, „țara soarelui de miază-noapte". Călătorind de acolo doar cîteva neînsemnate mii de kilometri spre nord, poți face băi de soare toată ziua. În afară de asta, Norvegia este țara scandinavă cea mai slab populată. În timp ce în Danemarca revin 94 locuitori la un kilometru pătrat, în Norvegia revine cel mult un sfert de locuitor la un munte. De aici se poate deduce că relieful Norvegiei cuprinde tot ce vrei, în afară de șes. Există aici atîția munți, încît mulți au trebuit să fie așezați unii peste alții, pentru a face loc tuturor. În acest mod, Galhöppigen, de 2 500 metri, a devenit cel mai înalt muntele al țării. Cum aceasta nu are însă darul de a sătura populația Norvegiei, ea se ocupă în special cu exploatarea lemnului, construcția de nave și cu pescuitul. Flota norvegiană pentru pescuitul balenelor este cea mai mare din lume și „Wallsteaks"-ul norvegian este considerat de toată lumea drept cel mai bun. Excepție fac norvegienii, care în timpul războiului nu căpătau altceva de mîncare.

Fetele norvegiene se numesc „jenter" și sînt cele mai drăguțe din lume.

Danemarca este cea mai mică dintre țările scandinave — vesta din costumul nordului. E atît de mică, încît regele a dat o dispoziție : nici o hartă a Danemarcei nu poate fi tipărită la o scară mai mică de 1 la 500, altminteri întreaga țară ar apărea în atlas doar ca un vîrf de ac.

Danemarca are un singur munte. El se ridică în partea de nord a țării, 157 metri în cap deasupra nivelului mării, în timpul refluxului. De aceea e numit, cu modestia cuvenită, „muntele cerului". Dacă sus, în vîrf, te urci pe un scaun, ți se înfățișează o priveliște minunată.

Există nenumărate lacuri în țară. Nivelul celor mai mari crește cu 30 cm atunci cînd te scalzi în ele.

Locuitorii trăiesc din agricultură și creșterea animalelor. O gospodărie rurală e formată dintr-un țăran și o țărancă, două tractoare, patru cai, douăsprezece vaci și douăzeci și patru de porci. Agricultura este puternic mecanizată. Pe cînd în trecut, la mulsul vacilor, țăranul ținea bine ugerul, iar vaca sărea în sus și în jos, astăzi se mulge cu ajutorul mașinilor.

Partea cea mai idilică a Danemarcei o formează satele. Ele sînt formate din : șase gospodării țărănești acoperite cu paie, un cuib de berze, un iaz comunal, o casă de adunare cu un băț de steag, o școală cu un acoperiș din olane roșii, un fierar, o bisericuță albă și un bătrîn cocîrjat, care trage clopotele la răsăritul și la apusul soarelui.

Fetele daneze se numesc „piger" și sînt cele mai drăguțe din lume.

Stockholm-ul este denumit „Veneția nordului", Copenhaga — „Parisul nordului" și Oslo — orașul cu cele mai frumoase împrejurimi din Europa. Pentru turiști există peste tot nenumărate lucruri de văzut, cu condiția să întrebi mai întîi un localnic. Ți se răspunde prompt : „La noi nu există nimic demn de văzut !". Dacă-i spui că nici nu te-ai așteptat la altceva, localnicul nu-ți mai dă pace pînă nu te convinge că nicăieri în lume nu există mai multe de văzut decît tocmai în orașul și în țara lui.

În țările nordice poți călători în multe feluri. Cel mai rapid o poți face cu avionul și cel mai încet, alergînd în mîini. În Danemarca există nenumărate linii ferate, pe care circulă însă în cea mai mare parte autobuze. Din cauza distanțelor scurte, vagoane de dormit și vagoane-restaurant există doar pe cîteva trasee. De altfel, ele sînt și absolut inutile, întrucît poți mînca și dormi abia după ce ai coborît.

Cel mai iubit mijloc de locomoție în Danemarca este bicicleta. Prima bicicletă o primești la cea de a doua onomastică și o folosești pînă cînd, la adînci bătrînețe, pedalezi pe ea spre cimitir. În Copenhaga există anumite linii de tramvai pe care pot călători numai pasagerii ale căror biciclete necesită reparații, sau care au picioare plate. În orele de vîrf, și celelalte tramvaie sînt atît de aglomerate, încît ai șanse să te urci doar dacă ești chiar vatmanul.

În Norvegia, unde există aproximativ douăsprezece milioane de munți, se călătorește mult mai greu decît în Danemarca. Dacă folosești trenul, nu prea poți admira priveliștea, întrucît treci aproape tot timpul prin tunele. Numai din cînd în cînd trenul iese la lumina zilei, pentru a da călătorilor posibilitatea de a lua aer. Altminteri, trenurile norvegiene sînt foarte comode ; numai din invidie suedezii și danezii afirmă că pe vagoane ar scrie : „32 de persoane sau 6 cai". Dar chiar dacă ar exista asemenea vagoane, ele sînt oricum în așa fel amenajate, încît orice cal se poate simți bine în ele.

Cel mai iubit mijloc de transport în comun din Norvegia îl constituie autobuzele. Întrucît drumurile de munte sînt, în anumite locuri, mai largi decît autobuzele, acestea sînt considerate ca cel mai sigur mijloc de transport ; afară doar de cazul cînd preferi alpinismul.

Iarna, toate trenurile și autobuzele sînt înzăpezite. În acest timp, oamenii se folosesc de schiuri. Norvegienii sînt schiori talentați și nu se accidentează niciodată. Dacă pe coasta unui munte găsești un schior cu mîna ruptă sau cu picioarele fracturate, poți paria, o sută contra unu, că e vorba de un danez.

În Suedia, din cauza distanțelor uriașe, se călătorește numai în vagoane de dormit. Ca urmare, nici un suedez nu știe cum arată de fapt țara lui, în afară de cazul cînd străbunicul lui — care-și amintește de timpul cînd încă nu existau trenuri — i-a descris peisajul.

Urcarea și coborîrea e foarte ingenios rezolvată în tramvaiele din Stockholm : de fiecare dată cînd pasagerii se urcă pe platforma din spate, un număr corespunzător de pasageri e împins afară prin ușa din față.

În toate cele trei țări nordice, orele de sosire și plecare ale trenurilor sînt precis stabilite. Pasagerii de pe peroane sînt înștiințați prin megafoane de întîrzieri ; ei adaugă încă zece sau cincisprezece minute și știu apoi cu precizie cînd sosește sau pleacă trenul respectiv.

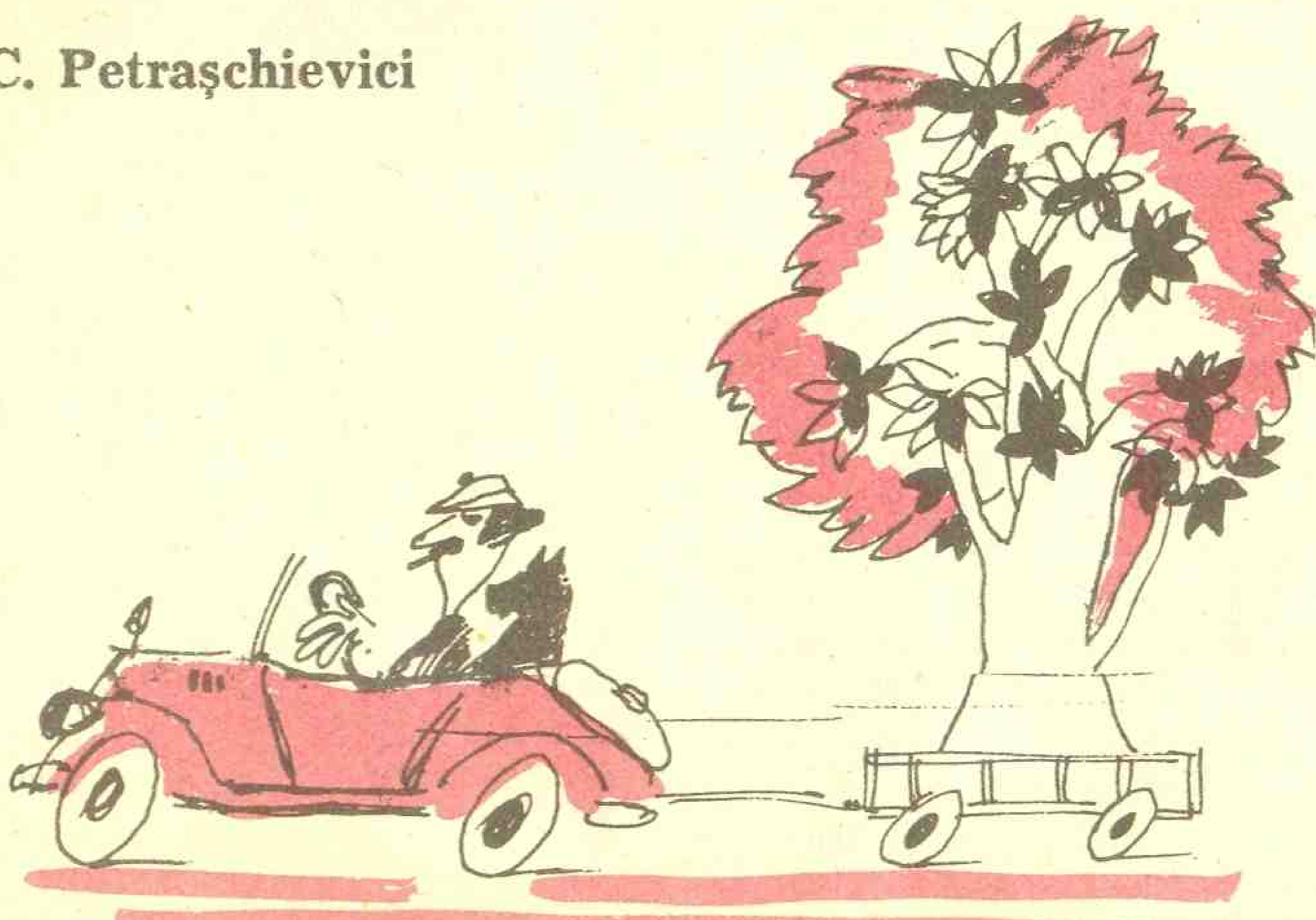
Clima scandinavă e foarte plăcută, căci vara e cald și iarna frig. Pentru respectarea adevărului nu trebuie totuși trecut sub tăcere faptul că de cele mai multe ori e invers. În toate trei țările primăvara e minunată : în Danemarca adie veșnic vîntul, dar e atît de slab, încît nu-l simți de loc. În Suedia ai cele mai variate feluri de climă în același timp, vara în sud și iarna în nord. În Norvegia poți alege singur dacă vrei să-ți petreci vara în văi, unde sînt călduri tropicale, sau în munți, cu zăpezi de peste opt metri.

Suedia și Norvegia au o faună bogată, în timp ce în Danemarca se cunosc doar caii, porcii și vacile. De aceea, vînătorii danezi nu sînt deloc de invidiat. Duc o existență tristă și numai din cînd în cînd împușcă cîte o vacă. Ceea ce aduce cu sine mari complicații, pentru că vacile daneze se găsesc tot anul sub ocrotirea legii. La școală, copiii învață că în Danemarca ar exista o mulțime de vulpi, mistreți, iepuri, elani și castori, dar de văzut nu apucă să-i vadă niciodată.

Cele mai iubite animale din Norvegia sînt elanii, pentru că ating o înălțime de 7 metri, atunci cînd îi așezi unul peste altul. Elanul trăiește în munți, dar iarna se aventurează pînă pe străzile principale din Oslo și cerșește de mîncare. Acei locuitori care cunosc conținutul pachețelelor primite de acasă pentru micul dejun sînt peste măsură de încîntați cînd întîlnesc un elan.

Dragostea pentru natură este o trăsătură comună tuturor nordi-

C. Petrașchievici

cilor. Duminica, orașele sînt ca moarte. Norvegienii pleacă în munți pentru a culege afine, sau pentru a schia. Cei din Stockholm părăsesc orașul fără o țintă precisă ; tot ce contează este să ajungă, cît mai curînd posibil, cît mai departe posibil. Cei din Copenhaga ies la pădure și se gîndesc numai să-și găsească un locșor unde să poată înfuleca marea cantitate de provizii pe care o cară cu ei în cutii de pantofi.

Mîncarea deține un rol primordial în viața tuturor scandinavilor, în special în cea a danezilor. Ei mestecă prost și mănîncă enorm de repede, fiindu-le frică că n-o să termine înainte de a apărea pe masă felul următor. Mîncarea lor preferată este carnea, îndeosebi beafsteak-ul. Mîncarea preferată a norvegienilor este peștele, atunci cînd e gătit ca și carnea, iar suedezii mănîncă cu pasiune raci și orice altceva la care se poate bea rachiu.

Scandinavii consideră drept delicatese culinare caviar-ul, pieptul de gîscă afumat, rațele sălbatice, stridiile și cozonacul „kranz". Fiind însă inaccesibil de scumpe, nimeni nu le mănîncă. Deci nimeni nici nu știe ce gust au. „Smögäsbord"-ul suedez și „Smörrebröd"-ul danez sînt renumite în toată lumea. Totuși, suedezii nu dau doi bani pe „Smögäsbord" și viceversa. Norvegienilor le place tot ce e comestibil și nu miroase prea tare a balenă. Ei trăiesc în special din „Flatbröd", un soi de pîinițe subțiri, care seamănă la gust cu mucavaua veche, bine uscată. În mod normal, scandinavii beau numai apă la masă, dar de îndată ce au musafiri, aduc din pivniță bere, rachiu și vin roșu și lasă să se întrevadă că asta ar ține de obiceiurile lor zilnice.

Femeile daneze fumează țigări groase de foi, în timp ce norvegiencele și suedezele nu suportă fumul și consideră acest obicei ca o dovadă a lipsei de cultură. Bărbații scandinavi susțin că din cauza impozitelor astronomice pot fuma numai pipă.

De fapt, nordicii nu sînt băutori. Norvegienii beau bere și spirt din lemn, danezii beau bere și rachiu, iar suedezii beau orice. După trei pahare de alcool, danezul începe să cînte, după șase vorbește curent englezește și de îndată ce a dat pe gît nouă pahare, vrea să se oprească. Dacă încerci totuși să-l convingi, e imediat de acord să adauge încă un singur pahar. După ce a consumat douăsprezece pahare, îți destăinuiește indignat că suedezii și norvegienii sînt adevărați bețivi.

Un norvegian, după ce a băut douăsprezece pahare, nu mai e în stare să-ți destăinuiască nimic.

Dacă un suedez a băut trei pahare, te invită la masă, dacă a băut șase pahare te tutuiește, te primește în sînul familiei și te numește „frate de cruce", iar dacă a băut douăsprezece pahare, începe să plîngă amarnic pentru că nu mai poate bea alte douăsprezece.

Ca circumstanță atenuantă, trebuie totuși menționat că scandinavii nu beau niciodată fără motiv. Dintre motivele bine întemeiate cităm : cînd e cald ; cînd e frig ; cînd ești bine dispus ; cînd ești surmenat și în toane rele ; cînd cineva afirmă

că arăți obosit și că ar trebui să te mai întremezi ; cînd a trecut mult timp de cînd ai băut ceva ; cînd ai chef ; cînd tocmai ai tras o dușcă și ai chef să mai tragi una.

De altfel, trebuie menționat că băutura națională scandinavă nu este alcoolul, ci un fel de apă caldă, cafenie, numită cafea, care are exact gust de apă caldă, cafenie.

Fiecare scandinav e înzestrat cu un deosebit talent de conversație. O temă originală de discuție este, de pildă, vremea, mai ales atunci cînd habar n-ai despre ce să vorbești. Se recomandă să blestemi vremea din momentul respectiv și mai ales să relatezi schimbările pe care le-ai efectuat în rufăria de corp, în funcție de vreme.

Suedezii sînt poporul nordic cel mai avut și cel mai bine îmbrăcat. Cînd un suedez se duce să-și cumpere la chioșc ziarul de seară, își pune mai înainte smocking-ul —, spre deosebire de danezi și de norvegieni, care se duc la Operă îmbrăcați cu pulovere groase de lînă, jachete de casă și bocanci de schi. Dacă la Copenhaga sau la Oslo zărești, la parter, un bărbat în frac, poate fi vorba numai de un membru al orchestrei, care s-a rătăcit. Scandinavii sînt totuși extrem de curați și spilcuiți, iar suedezii sînt atît de îngrijiți, încît, înainte de a se duce la frizer, se bărbieresc.

Dragostea de animale și de copii este o trăsătură comună tuturor. Ei iubesc toți copiii, cu excepția celor ai vecinilor. În afară de asta, scandinavii sînt foarte progresiști, culți și luminați, pentru că citesc zilnic în ziarele lor bulevardiere cel puțin trei comic-strips-uri diferite. În afară de asta, sînt pasionați ascultători de radio. Posturile nordice au întotdeauna un program interesant, și anume : muzică de cameră, prețul peștelui, buletinul meteorologic și iar muzică de cameră. De altfel, ascultătorilor le este absolut indiferent ce se transmite, pentru că ei ascultă oricum numai posturi engleze, germane și americane.

O trăsătură caracteristică tuturor nordicilor este politețea. Dau întotdeauna întîietate doamnelor la urcarea în tramvai — în măsura în care e vorba de femei tinere, cu picioare frumoase și rochii scurte. În tramvai oferă locul doamnelor în vîrstă — atunci cînd ei înșiși sînt obosiți de atîta stat jos și oricum coboară. Modestia lor se remarcă cel mai bine atunci cînd doi nordici mănîncă cozonac și au o bucată mare și una mică. Fiecare este cu dragă inimă dispus să acorde celuilalt întîietate, în speranța că cel care va lua prima bucată, o va alege, din modestie, pe cea mică.

O altă trăsătură simpatică a scandinavilor este corectitudinea lor. Trag chiulul numai la două ocazii : cînd călătoresc cu tramvaiul — și atunci e socotit drept sport — și cînd completează declarațiile pentru impozit, caz în care chiulul e considerat o necesitate vitală.

Ca o a treia însușire principală, pe lîngă modestie și corectitudine, trebuie amintită curiozitatea.

Nici un scandinav nu crede că o bancă e proaspăt vopsită, înainte de a-și fi nenorocit hainele. Atunci cînd pe o colivie din grădina zoologică vede inscripția „Hrănitul păsărilor interzis", orice nordic e adînc deprimat dacă nu are prin buzunare ceva comestibil, ca să arunce păsării. Nu o hrănește pentru că ar vrea să-i cauzeze vreun neajuns, ci doar pentru a afla dacă se întîmplă ceva și ce anume : pasărea începe poate să sughită, își schimbă culoarea sau își pierde penele din coadă. Vizitatorii grădinii zoologice sînt nespus de dezamăgiți că nimic din toate astea nu se întîmplă.

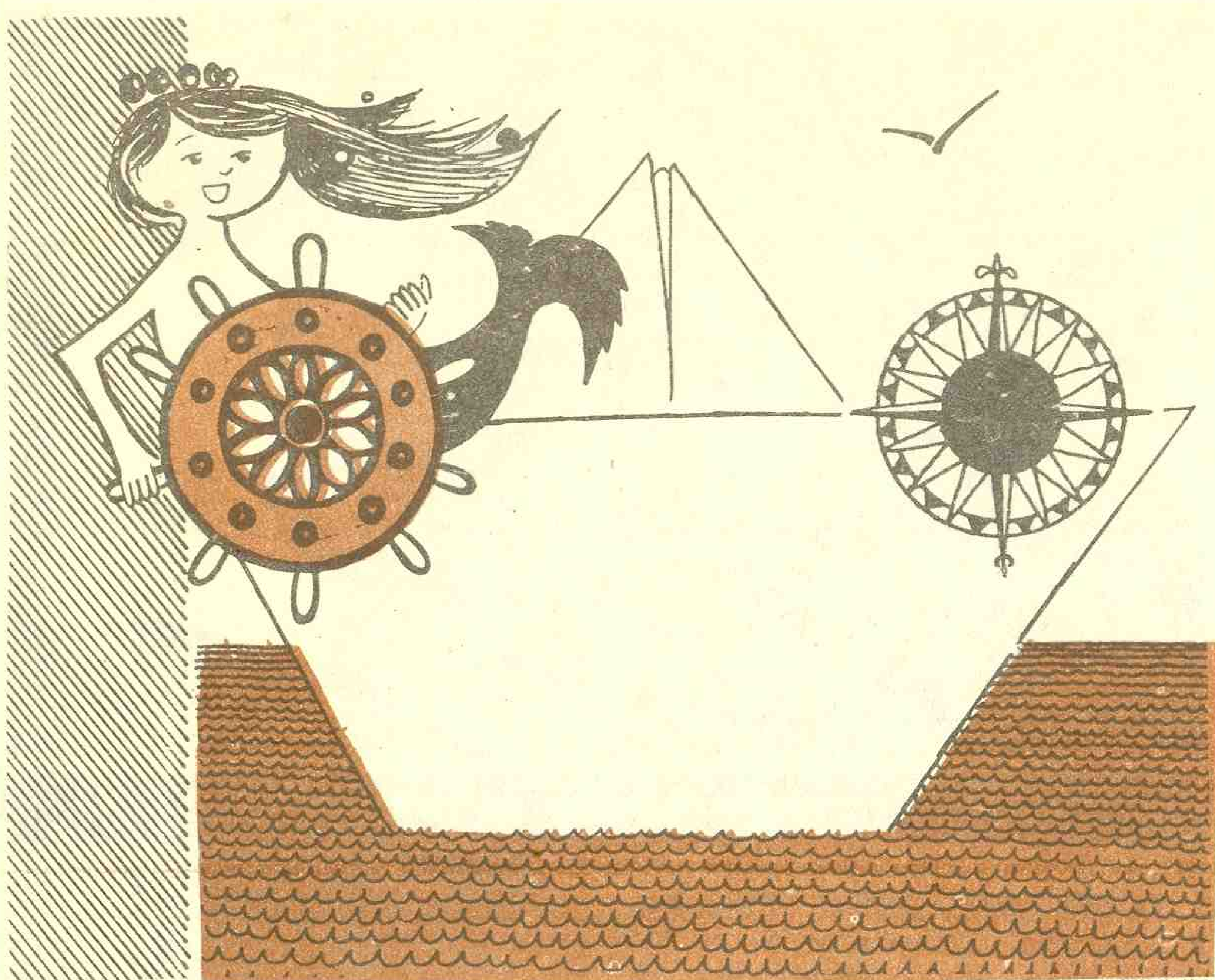
La muzeu, nici un scandinav nu se mișcă din loc înainte de a fi contravenit la apelurile nenumăratelor tăblițe : „Nu atingeți obiectele". De altfel, atunci cînd vizitează un muzeu, nordicii se comportă diferit : danezii trec în goana mare, se întrețin zgomotos, povestesc anecdote și au un singur țel : să găsească cît mai repede ieșirea. Suedezii sînt mai tacticoși ; cu cît un lucru e mai neinteresant, cu atît îl studiază mai temeinic. Se miră de toți și de toate, pun mereu întrebări supraveghetorului și după fiecare răspuns rostesc, plini de mirare : „Jasă", ceea ce înseamnă : „Ei, nu mai spune !". După ce au ieșit în stradă, se asigură reciproc că a fost extrem de interesant. În realitate, niciodată în viața lor nu s-au plictisit în așa hal.

Fețele norvegienilor rămîn impasibile în timp ce vizitează un muzeu. Ore în șir stau pierduți și fixează scheletul vreunui neandertalez. Cînd își revin, aruncă în treacăt către inspectorul muzeului : „Unu' ca ăsta avem și noi, în Norvegia, dar mai mare — cu mult, mult mai mare !".

Nicăieri în lume nu există un asemenea cult al steagurilor ca în Scandinavia. Se scot steagurile la cel mai neînsemnat prilej, atunci cînd cineva din familie își sărbătorește ziua onomastică, sau cînd vecinului i se mărește leafa, atunci cînd aștepți musafiri și cu atît mai mult cînd musafirii pleacă. Se scot steagurile duminica, pentru că e duminică, îndeosebi însă pentru faptul că atunci scot steagurile și toți ceilalți.

Dacă, totuși, nu găsesc nici un motiv pentru a arbora steaguri, scandinavii o fac pur și simplu pentru faptul că sînt scandinavi și... pentru că asta îi umple de fericire.

Traducere și adaptare de
Emanuel Mihail

Prizonieri ai piraţilor

Unul din subiectele pasionante pentru literatură ca şi pentru cinematografie este istoria pirateriei. Începuturile pirateriei se plasează în antichitatea îndepărtată. Regele Minos a construit o flotă specială pentru combaterea piraţilor din Marea Egee. Homer consemna că şi principii greci, participanţi la asediul Troiei, iniţiau acţiuni piratereşti. Istoricul Tucidide care era şi comandant de flotă, consemnează că în secolul al VII-lea î.e.n. oraşele maritime greceşti (primul dintre acestea a fost Corintul) au organizat flote împotriva piraţilor.

Extinderea pirateriei determină pe Alexandru cel Mare să ordone în a doua jumătate a secolului al IV-lea î.e.n. acţiuni energice împotriva piraţilor. Escadrele romane au trebuit să combată în anul 88 î.e.n. pe piraţii aliaţi cu Mithridate, vestitul rege al Pontului, cu prilejul războiului dus de acesta împotriva Romei. În anul 74 î.e.n. Marcus Antonius conduce o expediţie navală contra piraţilor cretani. În anul 67 î.e.n. Pompei a fost investit cu puteri excepţionale prin Lex Gabinia să distrugă pe piraţii care împiedicau transportul de grîne şi alimente spre Roma. După ce a trimis escadre în diferite sectoare ale Mediteranei, Pompei a pornit spre coastele Ciliciei, baza tradiţională a piraţilor din estul Mediteranei. După trei luni acţiunea s-a terminat cu pacificarea definitivă a Mediteranei. Acestea sînt cîteva exemple care dovedesc existenţa pirateriei încă din antichitate.

Neînfricatul Iulius Cezar

Cezar, în tinereţea sa, a fost capturat de piraţi. În anul 78 î.e.n. fiind surghiunit din Italia de către dictatorul Sulla, deoarece îl susţinea pe Marius, călătorea cu un vas comercial pe Marea Egee, spre Rhodos. Pe lîngă insula Pharmacusa, în largul coastei stîncoase a Cariei au fost observate venind spre vas multe ambarcaţiuni lungi şi joase. Vîntul fiind foarte slab, nu exista nici o speranţă de a se scăpa de vasele piraţilor.

Cum au ajuns pe puntea vasului, comandantul piraţilor, fu imediat izbit de înfăţişarea tînărului nobil roman, îmbrăcat după ultima modă la Roma, care şedea citind, înconjurat de însoţitori şi sclavi. Piratul se îndreptă spre el întrebîndu-l cine este, dar tînărul nu răspunse şi continuă lectura. Totuşi, doctorul Cinna, unul din tovarăşii lui de drum, îl informă că este Caius Iulius Caesar. Aflînd cine este, piratul fixă suma răscumpărării la douăzeci de talanţi. Auzind preţul, Caesar îi spuse că dacă şi-ar cunoaşte bine meseria, ar trebui să vadă că el valorează cel puţin cincizeci de talanţi.

Uimit de îndrăzneala tînărului, piratul îl trimise cu barca împreună cu ceilalţi captivi, urmînd să aştepte în aşezarea fortificată a piraţilor întoarcerea mesagerilor trimişi să aducă banii de răscumpărare.

Tînărul Caesar, timp de 38 de zile, în fiecare zi alerga, sărea şi arunca cu bolovani, uneori întrecîndu-se cu piraţii, scria poezii sau compunea discursuri. Seara se aşeza adesea lîngă piraţii strînşi în jurul focului citindu-le din versurile sau discursurile sale. Caesar, fiind un om neînfricat, le reproşa piraţilor de la obraz moravurile lor grosolane şi lipsa de învăţătură. El le explica ce s-ar întîmpla întregii bande dacă ar cădea vreodată în mîinile lui şi le-a făgăduit solemn că-i va crucifica pe toţi. Piraţii îl tratau cu un fel de respect compătimitor şi vedeau în făgăduiala unei crucificări generale o glumă straşnică.

După treizeci şi opt de zile, solii se înapoiară cu răspunsul că suma cerută a fost depusă la legatul Valerius Torquatus, fapt pentru care Caesar şi tovarăşii lui au fost trimişi la Milet.

Pentru a-şi pune în aplicare planul său, Caesar împrumută de la Valerius patru galere de război şi cinci sute de soldaţi cu care plecă rapid la Pharmacusa în aceeaşi zi. Seara tîrziu îi găsi pe piraţi, aşa cum se aştepta, sărbătorind evenimentul printr-un mare ospăţ. Luaţi prin surprindere piraţii s-au predat. Caesar luă prizonieri trei sute cincizeci şi suma de cincizeci de talanţi. După care porunci ca toate vasele piraţilor să fie scufundate, şi împreună cu prizonierii plecă spre Pergam, unde îşi avea cartierul general Iunius, guvernatorul Asiei Mici.

După ce închise prizonierii într-o fortăreaţă bine păzită se duse să explice guvernatorului cele întîmplate, rugînd să accepte să-i execute pe piraţi sau cel puţin pe şefii lor. Din discuţiile purtate, Caesar a înţeles că guvernatorul nu este de acord cu propunerea făcută. De aceea a acceptat făgăduiala guvernatorului că va mai cerceta problema şi îl va informa ce hotărîre a luat. Caesar, după această discuţie, pe propria răspundere, ordonă ca piraţii să fie executaţi în fortăreaţă. După care îşi reluă drumul spre Rhodos şi, la timpul potrivit, intră în excelenta şcoală de oratorie a lui Apollonius Molo.

În perioada domniei sale Caesar a mai avut întîlniri cu piraţii, dar de data aceasta în anul 55 î.e.n., atunci cînd marinarii englezi (din sudul Albionului) puşi pe „rele", au fost răspunzători pentru invadarea Britaniei. Caesar şi-a dat seama că mijlocul cel mai bun de a-i supune pe veneţi era de a-i aduce mai întîi la ascultare pe britoni şi a organiza invazia.

Corăbiile veneţilor şi ale britonilor aveau un pescaj mic, erau construite din stejar cu ferecături de fier şi avînd lanţuri în loc de funii. Deşi navigau cu ajutorul vîslelor, un mare sprijin îl aveau în deplasare de la pînze confecţionate din piele tăbăcită. Construcţia lor era atît de solidă, încît romanii nu reuşeau să le scufunde prin metoda lor favorită — berbecele. Atunci Caesar a avut ideea să folosească nişte cîrlige ascuţite fixate la capătul unor prăjini pentru a sfîşia pînzele de pe vasele piraţilor şi pînă la urmă a reuşit să-i înfrîngă pe mare.

Dîrzul Miguel de Cervantes

Un alt prizonier ilustru, care a căzut în mîna piraţilor, a fost în ultima instanţă eliberat tot prin metoda răscumpărării ca şi Caesar. În timpul cît îl slujise pe Don Juan de Austria la Lepanto, îşi pierduse un braţ. Mai tîrziu era martorul capturării Tunisului şi Golettei. La 26 septembrie 1575, cînd se înapoia de la Neapole în Spania, împreună cu fratele său Roderigo, vasul a fost atacat de piraţi conduşi de renegatul albanez Arnăut Memi. Dus la Alger, Cervantes a fost vîndut unui grec. Acesta descoperi asupra sclavului scrisoarea de recomandare din partea lui Don Juan de Austria, pe atunci guvernator al Ţărilor de Jos, frate vitreg al regelui Spaniei; era unul dintre cei mai de seamă oameni ai Europei.

În timp ce Cervantes purta lanţuri grele şi era tratat cu cea mai mare asprime, grecul ceru un preţ de răscumpărare foarte ridicat. În această situaţie grea spaniolul făcea mereu planuri de evadare, dar mereu dădea greş.

El a ascuns cincizeci de fugari, majoritatea gentilomi spanioli într-o peşteră, reuşind să-i hrănească şase luni.

Dar vasul care a fost trimis de tatăl său şi fratele Rodrigo (răscumpărat după doi ani de captivitate) pentru a-i salva pe cei din peşteră a fost văzut, s-a dat alarma şi planul s-a prăbuşit.

Cervantes, om curajos, luă asupra sa toată vina şi refuză să implice pe vreunul din complotişti.

Cervantes a fost ameninţat de viceregele Hassan că va fi supus tuturor formelor de tortură posibile pentru a-l face să scoată un cuvînt de la el. Impresia asupra lui Hassan a fost aşa de mare, faţă de curajul lui Cervantes, că l-a cumpărat de la grec cu cinci sute de lire.

Viitorul autor al lui Don Quijote a încercat din nou să scape dar în ultimul moment a fost trădat de un călugăr dominican.

După cinci ani de detenţie, a sosit părintele Juan Gil cu răscumpărarea şi scriitorul a fost eliberat. □

Emilia Floriş

POESIS

DOUĂ SCRISORI DE DRAGOSTE

I

Iubito,
va fi o toamnă lungă,
un sentiment de strigare,
ascultînd bluesurile la modă,
înainte de
indiferenţă şi tristeţe.

II

Speriate de gînduri,
sînt amiezile mele,
devastate de iubiri,
purtînd nume de femei,
promiţătoare în dorinţi.

Dan Manolescu

La curtea lui Gelu

Tabloul II — fragmente —

O încăpere sobră cu mobilier puţin. În jurul unei mese lungi, bărbaţi — majoritatea în vîrstă — stau pe scaune cu spătare înalte. În mijlocul lor stă Voievodul Gelu.

OŞTEANUL (intrînd) : Măria-Ta, la poarta cetăţii aşteaptă un tînăr nobil şi oamenii lui.

VOIEVODUL GELU : Cine-i tînărul ?

OŞTEANUL : A grăit că este nepot al Măriei-Tale. Deşi îmbrăcat ca romeii, vorbeşte pre limba noastră.

VOIEVODUL GELU : Lasă-i să intre în cetate şi spune-i tînărului nobil să poftească la mine !

OŞTEANUL : Am înţeles, Măria-Ta. **(salută şi pleacă).**

DAN : Cine să fie dintre nepoţii Măriei-Tale ?

VOIEVODUL GELU : Ar putea fi Diales. **(se ridică şi se plimbă nerăbdător).**

DAN : Fiul cneazului Pîrvu ? Cel care stăpîneşte pămînturile dinspre nord ?

VOIEVODUL GELU : Chiar la el m-am gîndit, înţeleptule Dan. Diales este feciorul cel mare al lui Pîrvu şi al sorei mele Aurelia.

DAN : Nu este tînărul pe care l-ai trimis să cerceteze obîrşia neamului nostru tocmai la Roma şi Ţarigrad ?

VOIEVODUL GELU (meditativ) : Numai să ne-aducă veşti bune, căci de rele tot am avut parte.

DECIBALUS : Cine să uite, Mărite Voievod, toate păcătoşeniile acestor păgîni veniţi cine ştie de unde ? N-au dorit ei să robotim pentru belşugul lor ?

EPTALA : Din cîte am cercetat noi, aşa este. Venit-au cu gînd de înstăpînire, căci avarilor pribegi ajunşi şi la noi, le-au zis cu trufie : „Sîntem obişnuiţi ca noi să domnim peste alţii şi nu alţii peste noi", şi tot ei i-ar fi mai întrebat pe noii veniţi : „Care dintre seminţiile pe care le încălzesc razele soarelui sînt în stare să supună puterea noastră ?", la care vorbe avarii n-au ştiut a răspunde şi nici a-i supune.

DECIBALUS : În ţările noastre noi sîntem stăpîni. Al nostru este dreptul căci din moşi-strămoşi, noi am fost aici. Am plecat grumazul în repetate rînduri, nu spunem nu, dar am înţeles să avem răbdare, ştiind că apa va trece, dar pietrele vor rămîne.

VOIEVODUL GELU : Şi avem a fi mîndri de vrednicia noastră întru ţară, căci nici n-am părăsit-o, nici n-am vîndut-o, nici n-am rănit-o cu purtarea noastră. Din contră, cu învîrtoşare au hrănit-o oamenii cu truda, cu necazurile şi suferinţele lor. Iar dacă Pîrvu, ruda mea, are şi sînge de slav, eu zic că aşa a fost să fie. Numai că luaţi aminte, cinstiţi boieri, că acum, toţi sîntem de-o credinţă, obiceiuri şi de-o limbă. **(Intră Diales, care-i salută pe cei prezenţi)**

DIALES (după ce îşi îmbrăţişează unchiul) : Bun găsit la toată lumea ! Iar, Vouă, mărite şi viteaz voievod, vă aduc urarea „Să fiţi mai fericit decît August şi mai bun decît Traian !"

VOIEVODUL GELU : Fii binecuvîntat, Diales, şi-ţi mulţumesc pentru urare.

DIALES : Este urarea pe care Senatul roman o făcea la încoronarea urmaşilor lui Traian. Ori, Măria-Ta, precum şi noi sîntem urmaşii cuceritorului Daciei de odinioară.

VOIEVODUL GELU : Mă bucur, Diales, că cei trei ani pe care i-ai petrecut prin ţări străine nu i-ai pierdut în zadar şi că ai a ne spune cîte ceva.

DIALES : Am aflat mai întîi din viaţa şi plăcerile străinilor care n-au avut a se feri atîta de pustiirile barbare precum noi. Am socotit apoi de trebuinţă să văz scriiturile unor oameni de vază ca să găsesc ce se spune despre noi.

EPTALA : Se cunoaşte printre străini că marele nostru rege Decebal şi-a frînt singur viaţa ca să nu cadă în mîinile luptătorilor romani ?

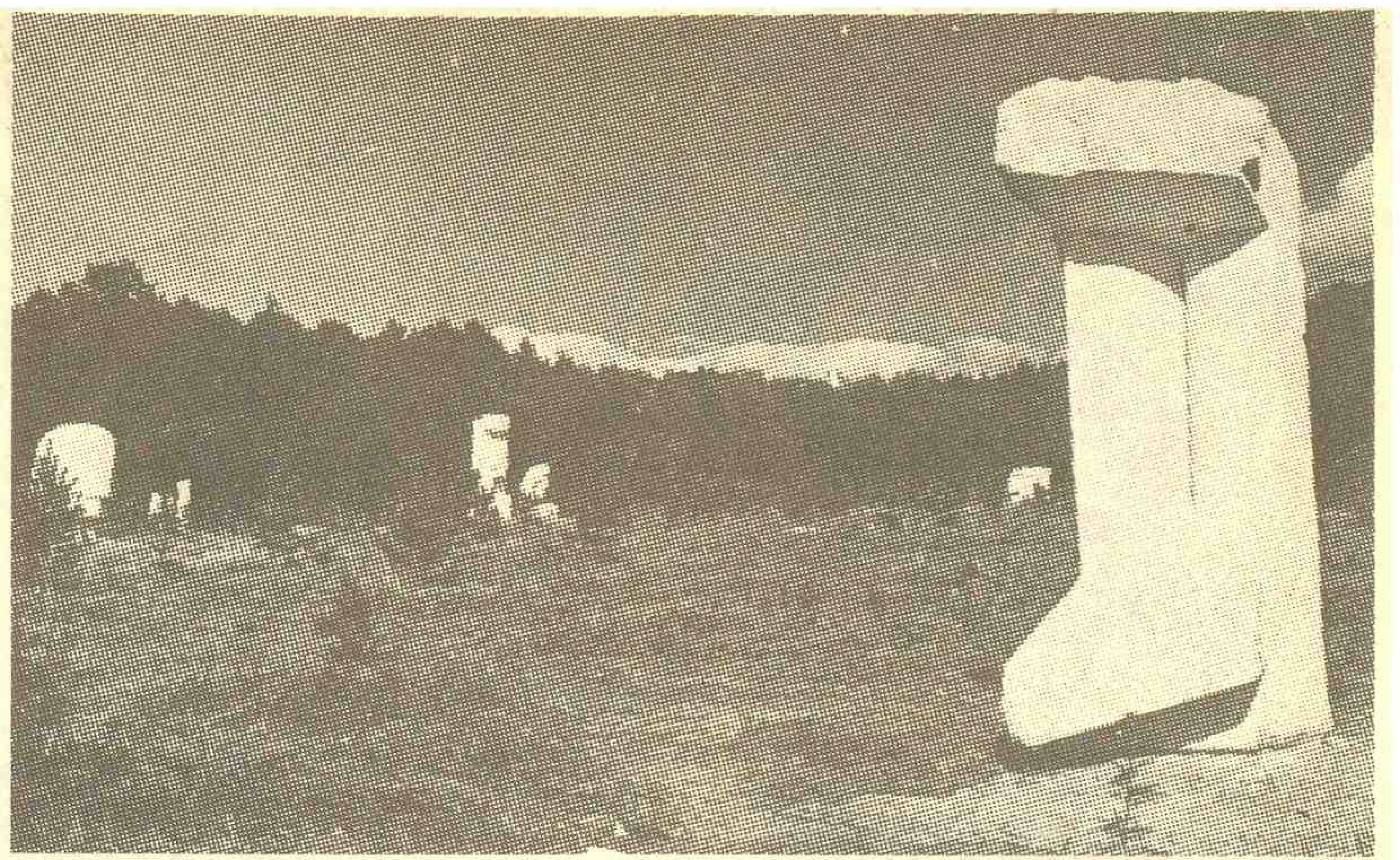
DIALES : Cum să nu se cunoască, învăţatule boier ? Dacă Decebal şi oamenii lui nu ar fi dat de furcă romanilor, Traian n-ar fi fost socotit un mare împărat. După părerea unui mare învăţat grec, Herodot din Halicarnes, dacii erau „cei mai viteji şi mai cinstiţi dintre traci".

DAN : Bătrînii spun multe despre vitejia dacilor. Ei i-au înfruntat şi pe vestiţii împăraţi, Darius din Istaspe şi pe Alexandru Machedon.

DIALES : Iar despre împăratul Traian, cuceritorul Daciei se spune că pregătindu-se să se războiască cu dacii, încheia întotdeauna astfel după ce lua o hotărîre : „Aşa, precum voi preface eu Dacia în provincie romană".

VOIEVODUL GELU (bucuros, îşi îmbrăţişează nepotul) : Vom avea de aflat veşti mari de la tine, nepoate, şi mă bucur că eşti un om vrednic de carte. Din neamul nostru au ieşit viteji vestiţi dar nevoie mare avem şi de bărbaţi înţelepţi cu multă învăţătură.

DIALES : Am aflat cu mirare că în timp ce romanii se băteau cu dacii, în Sfatul Romei se auzea des întrebarea : „Ce veşti mai aveţi despre daci ?" Şi-am mai auzit că după ce războaiele dintre ei s-au sfîrşit, de bucurie, în prea nobila cetate romană, sărbătorile au ţinut săptămîni în şir, cioplindu-se apoi în marmoră şi piatră neuitarea acelor zile de glorii romane.

Tabăra de sculptură de la Căsoaia

VOIEVODUL GELU : Ce-a fost a fost. Mai nimerit ar fi ca tot omul să-şi vadă de-ale lui, să aibă tihnă şi pace, să nu îmbrace vesminte de război şi să nu ia sabia în mînă. Neamul nostru nu are nimic de împărţit cu alţii şi are de folos nu în zbateri viforoase cu barbarii ci din munca lui pe moşie de unde adună ce-i trebuie.

EPTALA : Judecată dreaptă ai făcut, Înţeleptule Voievod ! Că nouă numai liniştea ne e priincioasă, nu nevolnicele înfruntări cu duşmanii.

(Intră oşteanul de gardă)

OŞTEANUL : Prea Mărite Voievod, o solie de plugari vine cu o plîngere la Măria-Ta.

VOIEVODUL GELU : Pofteşte-i pe plugari.

(Oşteanul se retrage şi în sală intră şase bărbaţi, dintre care unul este mai în vîrstă. Toţi înclină capul în faţa lui Gelu).

BĂTRÎNUL : Îl salutăm pe voievodul Gelu şi pe înţelepţii din Sfatul ţării !

VOIEVODUL GELU : Fiţi bineveniţi, oameni buni ! Care vă sînt necazurile ?

BĂTRÎNUL : Slăvite Voievod, tinerii ăştia ţi-au fost alături în luptele date de curînd cu barbarii la hotarele ţării.

VOIEVODUL GELU : Într-adevăr, îmi sînt cunoscuţi. **(Merge în mijlocul lor).** El este vlahul care le-a smuls steagul păgînilor. Greşesc, voinice ?

VOINICUL : Nu greşeşti, Măria-Ta.

VOIEVODUL GELU : Şi care-i supărarea ?

VOINICUL : Cînd am plecat să ţinem piept păgînilor, Măria-Ta ai dat poruncă boierilor ca familiile celor intraţi în oastea ţării să fie scutite de toate dările.

VOIEVODUL GELU : Da, aşa am poruncit.

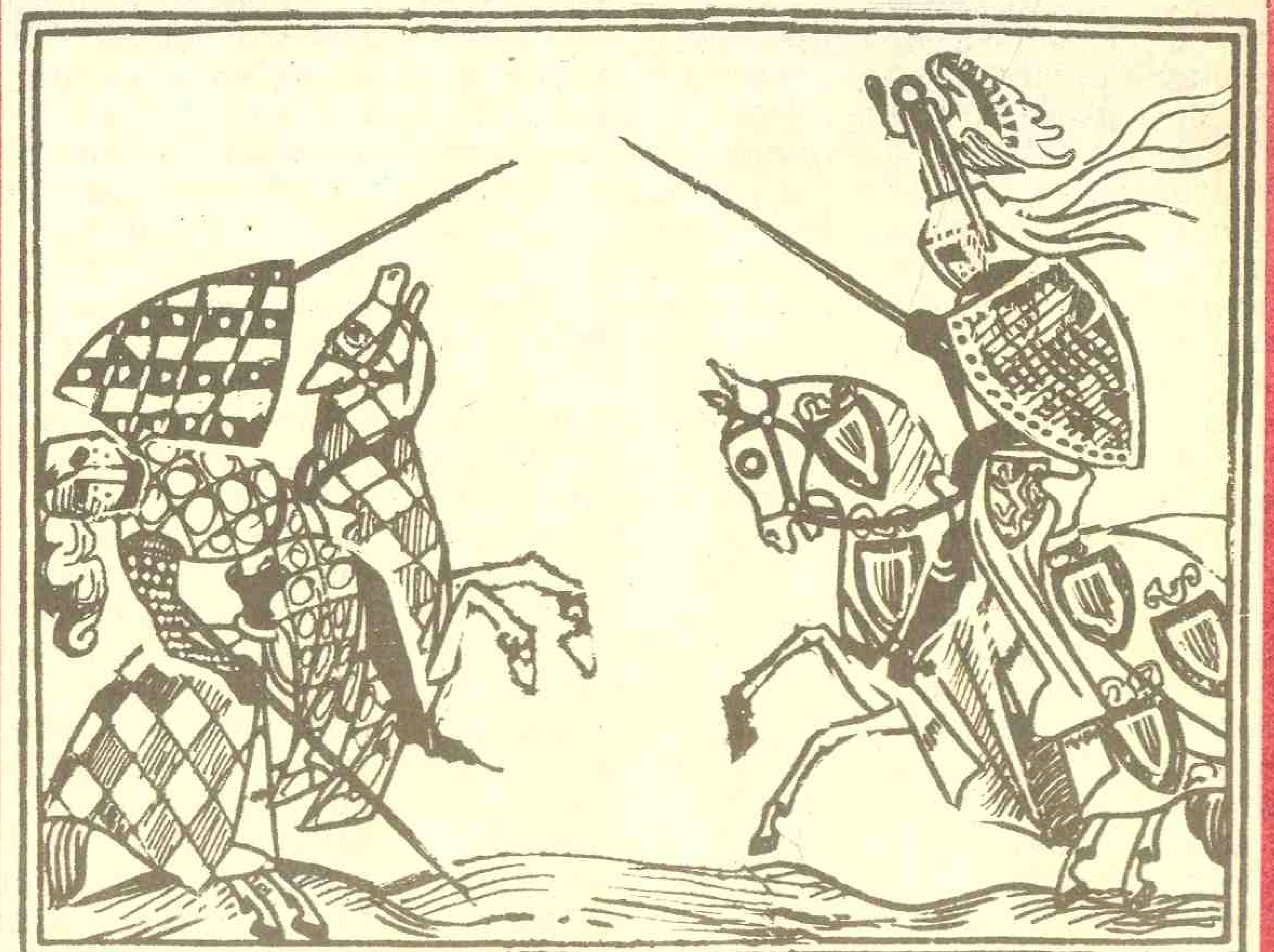
BĂTRÎNUL : Boierii noştri, însă, n-au ţinut seama de poruncă şi s-au înstăpînit şi pe pădurile şi pe păşunile obştei, pe care le-am avut din moşi-strămoşi.

VOIEVODUL GELU : Care e numele acestor boieri, moşule ?

BĂTRÎNUL : Stan, Tihomir, Vîlcu... Dar cel mai rău dintre toţi este Dragomir, Înalte Voievod.

VOIEVODUL GELU : Pe Dragomir nu-l ştiu.

DAN : Îl ştii, Măria-Ta. Este vorba despre slavul Dragomir, cel care şi-a vîndut fiica în urmă cu vreo 10 ani unor străini.

Desen de Florin Creangă

VOIEVODUL GELU : Un nobil să fie în stare de o asemenea faptă ?

EPTALA : Obiceiul slavilor. Măria-Ta.

VOIEVODUL GELU : Obicei care s-a pierdut, după cîte știu, păstrîndu-se numai la cei săraci, nu la cei cu stare cum este boierul Dragomir.

BĂTRÎNUL : Boierul nostru și-a vîndut singura fată pentru a nu-și împărți moșia atunci cînd i-ar fi venit vremea măritișului. Soața i-a murit de inimă rea la scurt răgaz după pierderea fetei, iar acum, luîndu-și muiere tînără, boier Dragomir își gonește și feciorul din casă.

VOIEVODUL GELU (se adresează unui om din Sfatul țării) : Trimite poruncă scrisă acestor nobili ca pădurile și pășunile să se întoarcă în stăpînirea și folosința țăranilor obștei, așa cum a fost și pînă acum și să țină minte că țăranii le au cu drept și că fără ei în oastea țării n-am prididi a pune stavilă barbarilor la hotare.

BĂTRÎNUL : Îți mulțumim cinstite Voievod ! **(se înclină alături de ceilalți țărani și vor să se retragă).**

VOIEVODUL GELU : Iar dările pe care vi le-a luat vouă, celor ce i-ați apărat și lui moșia, vi le înapoiez eu din aurul vistieriei noastre. Veți primi cinci pungi cu aur. **(face semn cuiva să dea aurul).**

BĂTRÎNUL : Să ne trăiești, bunule Voievod !

VOIEVODUL GELU : Iar pentru voinicul care a smuls steagul păgînilor, să dai încă două pungi !

VOINICUL : Nu este nevoie, Măria Ta. Eu mă mulțămesc cu direptatea pe care ne-ai făcut-o.

VOIEVODUL GELU : Primește aurul, omule ! Primește-l ca să ai din ce-ți ridica o casă frumoasă și bogată în care să crești flăcăi și fete pe care să ne putem bizui în caz de nevoie, atît noi cît și cei ce ne vor urma.

VOINICUL : Să trăiești, Măria-Ta !

VOIEVODUL GELU : Puteți merge, oameni buni.

BĂTRÎNUL : Rămîi sănătos, dreptule Voievod ! Cu plecăciune, cinstiți boieri !

(Țăranii se retrag. Boierii răspund la salut).

VOIEVODUL GELU : Iată cum înțeleg unii boieri să răsplătească credința celor ce le apără moșiile !

Elena Tamaș

Versuri de A. I. Zăinescu

Balada lunii și-a soarelui

**Îndrăgostiți nebuni de grîul casă
Și-n rouă-atît cît iată mai au chip,
Căci merg pe rînd și-ascund mireasmă,
Nu plîng, dar lacrimi fumegă-n nisip.**

**El soră-i zice : soră parcă ești,
Ea frate-i spune și n-au glas,
Decît o rază-n vis ca prin ferești
Și-un curcubeu apoi la fiecare pas.**

**De sus, de sus de tot, ca dintr-un deal
Al lumii ce se-ntîmpină cu case,
El mîna-și lasă-ncet, ca de cristal,
Ea nopți i-adună, vii, ca de mătasă.**

**Și-astfel tot urma-și văd, tot tremurînd,
Cît cer pe fața lor, ce tulburare,
De parcă-și caută o țară-a lor de gînd
Și-un chip al lor — corabie pe mare.**

**Ei țin de-un spic — cît roțile de car
Se-nvîrtejesc mulțimi prin el, dogoare —
Și eu le dau din casa mea ștergar,
Un curcubeu cu lîngă lună, soare.**

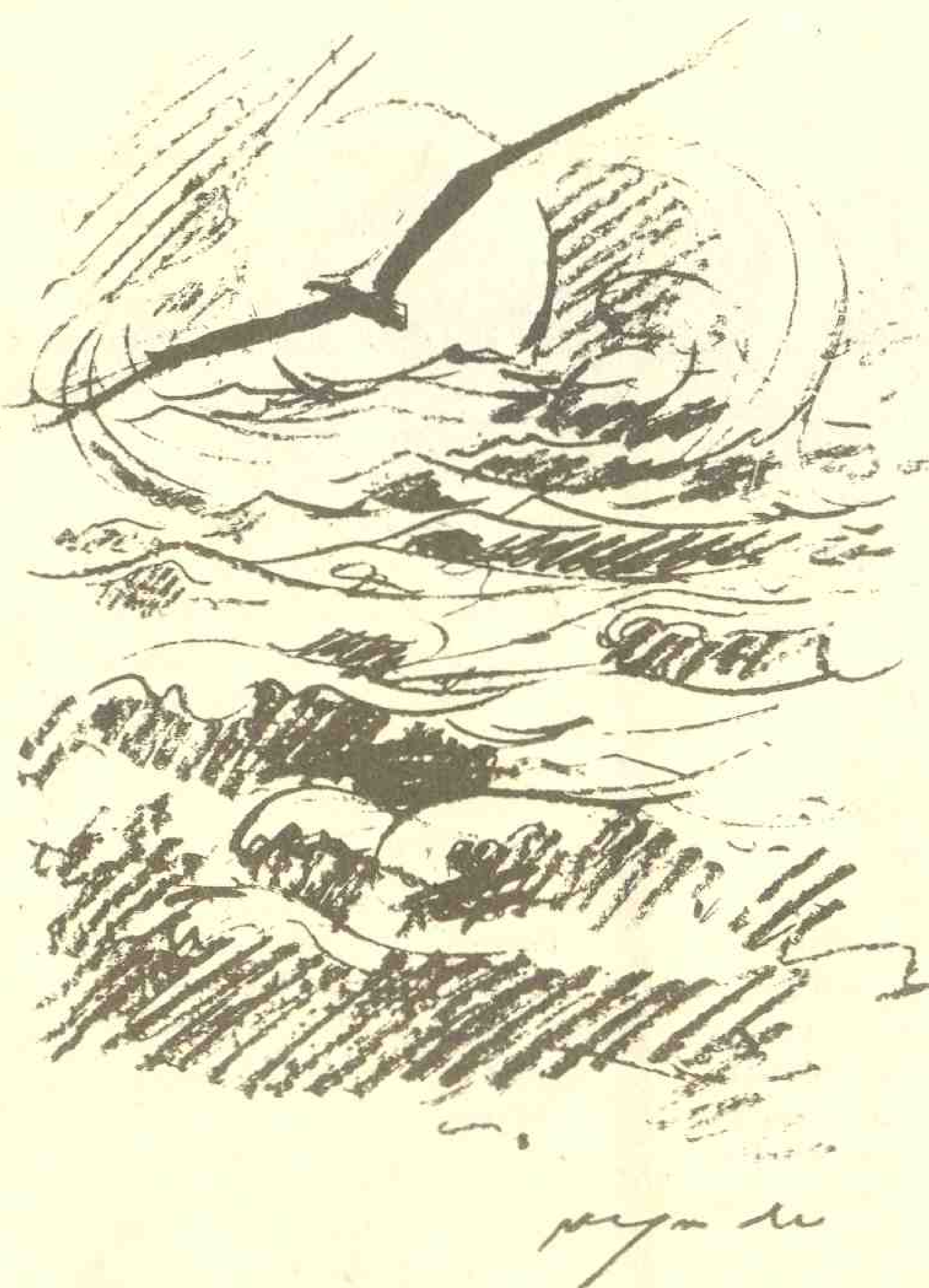
Cîmpia lumii

**Cîmpia lumii-n care o fîntînă sapă,
Cîmpia lumii-n care tot mai des cobor,
Nu știu cît de demult și-n ce pleoapă
M-am prins și văd de-atunci ca printr-un nor.**

**Nu știu dacă eu văd, dacă nu vede
Altcineva cu mine și-mi revăd
Ca-nlănțuite urme dinspre pietre,
Un curcubeu ce-a ars și fumegă-ndărăt.**

**Doar niște visle, parcă, și doar săbii,
Le răscolește vînt către-amurg,
E prin copaci un naufragiu de corăbii
Și un incendiu alb de pînze care curg.**

**Este-nflorirea miinii și-a luminii, poate,
Sămînța stelelor pulsînd ca de argint,
Cîmpia lumii-n care o fîntînă bate,
Răsar din ea și munți și văi sporind.**

Grafică de **Mihaela Negru**

A țării

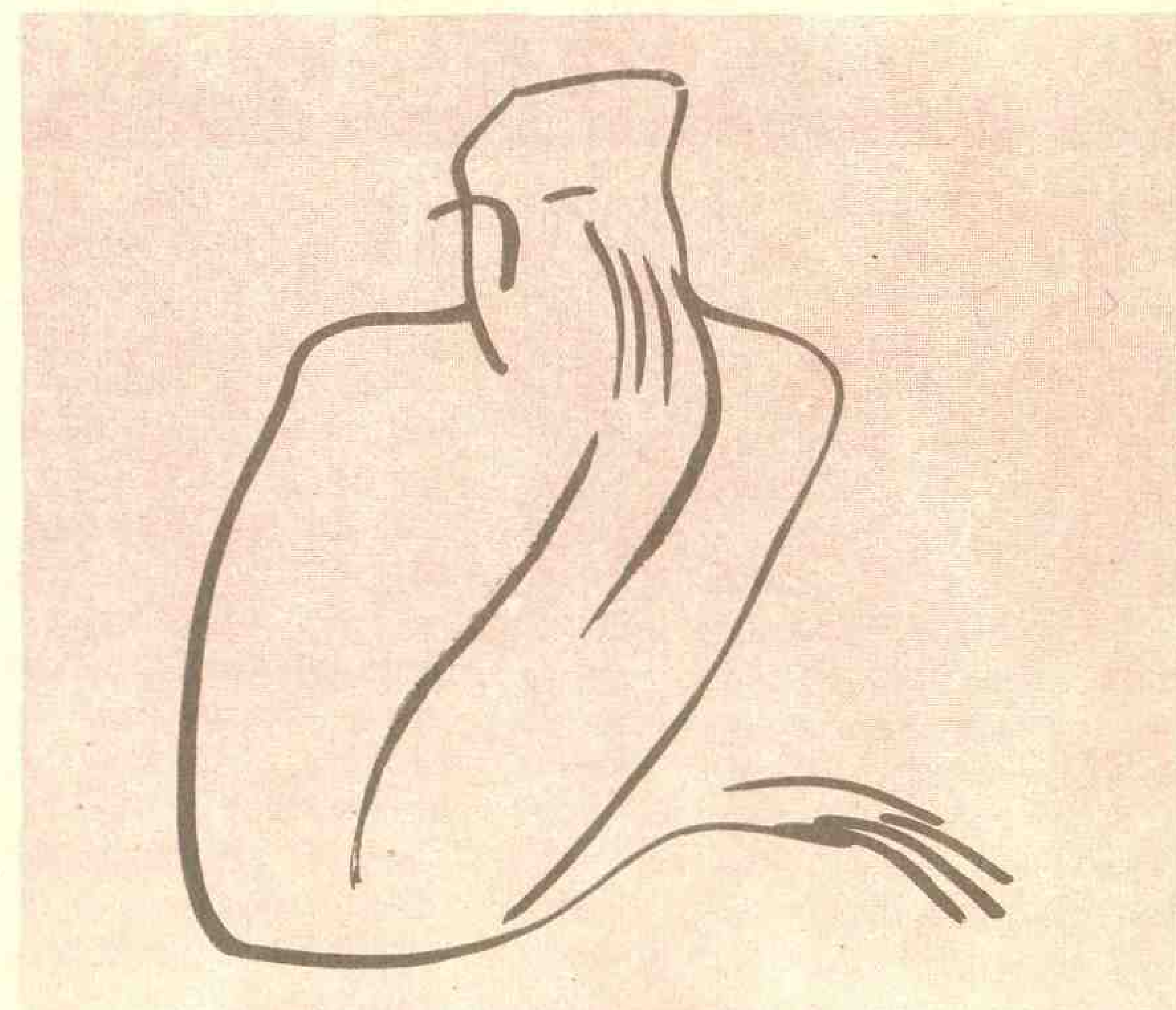
**E-a țării-această dimineață clară
Pe care-o respirăm și ne respiră iară,
Sînt semne-n ea precum și-n zbor
Că de pe rîuri curg șuvoaie de culori,
Că uneori și stelele-și dau roată, cad
Doar din pămînt cînd iar au prins răsad ;
Și tot astfel pe mii de rădăcini și mii
De curcubee-n față se rotesc cîmpii,
Pînă cînd ceru-n palma unui spic se trage,
O dimineață nouă și semnul nou, de pace.**

Sărut de greieri — luna

**Necontenit în tihnă aceea-n care caut
Miezu-ntreit al lumii fîntînilor și stei,
Dar murmurînd, dar seară, iar se aude-un flaut
Se-aud păduri cu ochi nemaisfîrșiți și grei.**

**Se-aude-o stea, e umblet de ceas adînc și poate
Se-aud prin văi — cum pînza unui paing — a nori
Sărut de greieri — luna ; și un cosaș ce-și bate
Coasa sclipind de rouă și de privighetori.**

**Se-aude piatra, rece se-aude suflet, iată,
Cum rădăcini în capăt de fulgere și cum
Peste otava verde, și verde-ntunecată
Se-ntemeiază focul și-și lasă sacrul scrum !**

Umbră a inimii

**Vin cu o pîine la voi, umbră a inimii, calmă,
Pluguri vuind cad pe miini cînd o rup,
Mușc din ea și-mi mușc sîngele parcă în palmă,
Cîmpuri de bronz, rotitoare,-mi sar așchii pe trup.**

**Lebede albe, albastre-mi îngheață
Pe ochi și izvoare ce cîntă, fîntîni,
Vin cu o pîine, cu o grea dimineață
Din care și stele-atîrnă cum seceri pe miini.**

**Pace-n adînc, de aceea neuitată nici mie
Vin cu o pîine la voi, cu o lacrimă, poate,
Suflet aleș rădăcini și, prea vie,
Umbră a inimii-n lucruri, în toate.**

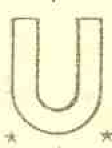
Înfometatei mări

**Chipurile acestea din unde : o, ce fermecate ! —
Parcă ne iau de miini și se scufundă-n cer,
Ale noastre ? Ori rîul le scoate
Dintr-un cosmic și tainic ungher ?**

**Vor fi curînd tot la fel și-amintirile ?
Unde rămînem ? Cum să dăm glas
Altul decît împietririle
Clipei care și ea în adînc a rămas ?**

**Sau poate că-i doar umbra, aceea a apei,
Ori numai sufletul, din întrebări ?
Oh, mult ! — prea demult, prea aproape-i
Cerul și noi îl redăm în veci înfometatei mări.**

FEDERAȚIA INTERNAȚIONALĂ A SPORTULUI UNIVERSITAR

UNIUNEA ASOCIAȚIILOR STUDENȚILOR COMUNIȘTI DIN ROMÂNIA

CAMPIONATUL MONDIAL UNIVERSITAR DE
HANDBAL
MASCULIN
EDIȚIA A X-A
ROMÂNIA
1987

Iată echipa României, campioană mondială universitară de handbal: rîndul de jos, de la stînga la dreapta: Dumitru Berbece, Petre Constantin, Dănuț Ionescu, Adrian Ghimeș; rîndul de sus: Maricel Voinea, Doru Porumb, George Dogărescu, Alexandru Buligan, Tudor Vasile, Ion Mocanu, Marian Dumitru. Au mai făcut parte din lot Mircea Petran, Ștefan Constantin, Liviu Jianu, Sorin Donca

„SĂ NE BUCURĂM, AȘADAR!"

Palmaresul echipei masculine de handbal a României — atît la nivelul primei reprezentative, cît și al celei studențești — este unul care obligă, și de aceea la startul celei de-a 10-a ediții a campionatului mondial universitar găzduită de țara noastră formația română pornea ca marea favorită a întrecerilor, postură adesea inhibantă. Dar nu pentru sportivi de valoarea celor aliniați de antrenorii emeriți Nicolae Nedef și Eugen Trofin, ajutați de Roland Gunesch. Cert este că pînă la turneul desfășurat anul acesta între 30 mai și 7 iunie, handbaliștii studenți din România cuceriseră ultimele 5 titluri, la care se adăugau o medalie de argint și două de bronz, ceea ce înseamnă că la toate edițiile campionatului la care au participat, ei au urcat pe podiumul de premiere (absenți au fost la ediția a doua, din 1966, din Spania). Mai mult, în tabelul întîlnirilor directe cu celelalte 15 participante la competiție, echipa noastră avea un „activ" net favorabil, cel mai semnificativ palmares de acest fel fiind cel înregistrat în fața adversarilor din finală, handbaliștii sovietici, cu care am jucat 37 de meciuri, cîștigînd 34 (între care și 3 finale).

Echipa noastră, repartizată în grupa preliminară de la Timișoara — excelentă gazdă, ca, dealtfel, și celelalte centre universitare în care s-au desfășurat meciuri — ne-a etalat din primele partide celor ce am fost prezenți în tribune semne îmbucurătoare: un portar excelent, în buna tradiție a școlii românești de handbal, fantezie în atac, ofensiva noastră eliminînd stereotipurile care ne-au coborît în ierarhia mondială și care au estompat calitățile de inventivitate și înclinație spre spectaculos ale marilor izbînzi, apărare mobilă și lucidă, în funcție de adversar, totul vădind o excelentă pregătire tehnică-tactică-fizică. Evident, în aceste condiții, în fața unor formații nu din primul eșalon al handbalului mondial, dar care, în linii mari, s-au confundat cu primele reprezentative, victoriile în această primă fază nu au stat nici un moment sub semnul întrebării: 27—16 cu Bulgaria, 36—19 cu Elveția și 38—19 cu Nigeria. Au urmat întîlnirile din grupa semifinală, într-un firesc crescendo al dificultății, dar, din nou, valoarea reprezentanților noștri n-a lăsat nici o șansă adversarilor: 27—14 cu Polonia și 20—15 cu Iugoslavia. În aceste două meciuri, reținerea în joc a șuterului principal de la „9 m", Marian Dumitru, căpitanul echipei, a fost compensată de apariția la finalizare a extremelor Dumitru Berbece și Petre Constantin, a pivoților Doru Porumb și Ion Mocanu, bine angajați de Maricel Voinea și de un conducător de joc în mare progres, Adrian Ghimeș. A fost, parcă, o repetiție pentru finală, în care, conform previziunilor, întîlneam formația U.R.S.S., cu 7 internaționali A, cu trei jucători de peste 2 m și alți trei de „numai" 1,97 și 1,98 m! Un paravan greu de trecut, veți recunoaște. Numai că Marian Dumitru și-a dovedit exact cînd trebuia clasa de joc, înscriind în meciul decisiv 7 goluri și dovedindu-se, într-adevăr, liderul formației.

Finala, găzduită de Palatul sporturilor și culturii din Capitală, nu ne-a dat emoții, în ciuda mizei, dovadă a superiorității echipei studenților români, aflați tot timpul la cîrma jocului, cu un portar, Alexandru Buligan, declarat cel mai bun apărător de buturi al competiției, extraordinar, amintindu-ne de memorabila finală cu R. D. Germană, cînd Cornel Penu își dezarma adversarii prin paradele sale. Scor final: 23—19 (12—9) și un nou titlu, al șaselea consecutiv, pentru reprezentativa universitară a României, medalie de aur adjudecată de o manieră indiscutabilă. Să notăm și autorii golurilor din finală: Marian Dumitru — 7, Dumitru Berbece — 7, Maricel Voinea — 4, Ion Mocanu — 2, Adrian Ghimeș — 2, Petre Constantin — 1. Au mai jucat Alexandru Buligan (care a apărat, între altele, și 4 lovituri de la 7 m), Mircea Petran, Doru Porumb și Tudor Roșca. De la sovietici s-au remarcat Serghei Demidov (declarat cel mai tehnic jucător al campionatului) — 5 goluri, Tolstih și Dolgov (2,04 m înălțime!) — cîte 3 goluri înscrise.

Ierarhia finală a ediției jubiliare a fost dată de meciurile care au precedat finala, încheiate cu următoarele rezultate: pentru medaliile de bronz: Iugoslavia—Ungaria 29—25 (15—14); locurile 5—6: Bulgaria—Coreea de Sud 29—28 (12—12); 7—8: Polonia—S.U.A. 22—18 (9—8, 17—17); 9—10: Turcia—Israel 26—24 (12—8); 11—12: Austria—Nigeria 19—17 (12—7); 13—14: Japonia—Maroc 24—23 (13—15); 15—16: Elveția—R. F. Germania 24—20 (11—11).

„Gaudeamus igitur", „Să ne bucurăm, așadar" pentru acest nou succes al handbalului românesc, cu speranța că victoria din Campionatul mondial universitar va însemna un nou start într-o disciplină ce ne-a adus atîtea satisfacții. Generația actuală — îndrumată pentru un joc în stilul nostru, propriu — îndreptățește optimismul.

Grupaj realizat de
Lucian Oprea

„Excelentă organizare, final logic"

Membru al Comisiei tehnice (C.I.T.) a Federației internaționale a sportului universitar (F.I.S.U.), Michel Bonfils a urmărit, cu un ochi avizat, întrecerile de la Timișoara și, apoi, cele de la București, împărtășindu-ne, la sfîrșitul competiției, cîteva din opiniile sale.

— Ce părere aveți despre nivelul tehnic al campionatului?

— Nivelul a fost foarte bun, sensibil superior ediției precedente. Dealtfel, am avut și un număr record de formații participante, ceea ce dovedește interesul crescînd al sportivilor studenți din întreaga lume — au fost reprezentate în România patru continente — pentru competiția noastră. Numeroși componenți ai primelor echipe din țările respective, prezența la cîrma selecționatelor a unor reputați tehnicieni probează, încă o dată, valoarea turneului desfășurat în România.

— Ați putut urmări, încă de la primele meciuri, la Timișoara, echipa României. Care este opinia dumneavoastră despre campioana mondială universitară?

— A cîștigat, fără discuție, echipa cea mai bună, România fiind o învingătoare meritoasă, logică aș spune, după evoluția ei de-a lungul întregii competiții. Formație echilibrată, cu individualități bine conturate, orientată tactic excelent, tehnică și inventivă, selecționata studențească a României a dominat întrecerea.

— Alte impresii?

— Excelentă organizare, călduroasă ospitalitate. Ne-am simțit minunat în această săptămînă petrecută în România. Iar despre spectatori — ce să mai vorbesc! Fin cunoscător al handbalului, publicul român a umplut mereu tribunele sălilor, creînd o ambianță excelentă campionatului.

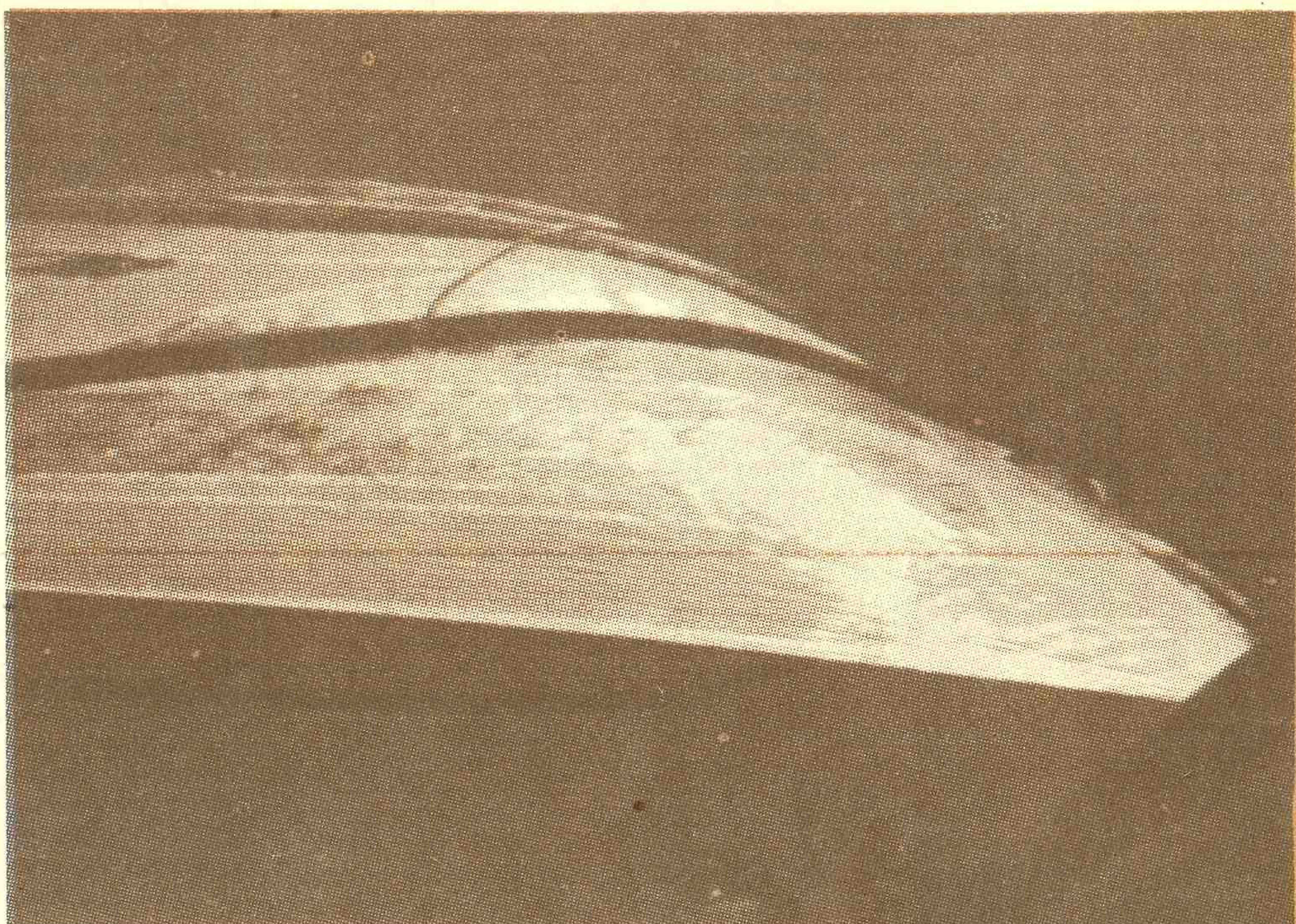
Aceşti „kamikaze“ ai mărilor

În urmă cu zece ani cînd a apărut pe plajele franceze wind-surf-ul, s-a crezut că va fi o modă trecătoare. Eroare: în prezent Franța vinde 500 000 de bucăți pe an. Este cel mai mare producător și numără cei mai mulți practicanți. Elita acestor sportivi este pasionată de „fun-board“. Este a doua generație a wind-surfing-ului. Planșele sînt mai scurte, de 2,20—2,80 m și mai ușoare, între 6 și 12 kg, permițînd salturi peste valuri și alunecarea pe creasta lor.

Este un spectacol halucinant și în același timp primejdios: o serie de sportivi din Franța și Statele Unite s-au accidentat. „Fun-board“-ul a fost atracția primei etape — din cele șase — ale cupei mondiale la wind-surfing. S-au înfruntat cei mai buni șaizeci de sportivi din lume.

Cu toate că prima planșă cu pinze a fost inventată recent, în 1986, de către californianul Hoyle Schweitzer, lumea wind-surf-ului este deja adultă. Organizarea este la fel de sofisticată ca aceea a tenisului sau a Formulei 1. Sponsori, prime considerabile, supercampioni ultraantrenați, și cîteva locuri de concurs consacrate: în Hawai, Australia, Japonia, California și Franța. Cei mai buni sportivi din lume sînt echipați de șapte mari firme: Bic Marine, Hi-Fly, Tiga, Mistral, F.2, Fanatic și Sailboard. Cupa mondială constă în salturi peste valuri, slalom special și cursa propriu-zisă. Incontestabil lider al acestor noi campioni este Robby Naish, un hawaian care de la vîrsta de 13 ani este campion al lumii la toate categoriile. Printre challangerii săi s-au numărat și cîțiva francezi: Eric Thiémé, Jean-Philippe Boghossian, Jean-Marie Fabre, Arnaud de Rosnay etc. Performanțele lor acrobatice, valurile prea înalte, vînturile prea puternice sînt însoțite întotdeauna de mari recompense. Pe lîngă salariile lor lunare sportivii sînt plătiți și de firmele producătoare de costume și ambarcațiuni. Cei mai buni dintre ei obțin prețuri — afirmă ei — pe măsura riscurilor, care sînt de altfel enorme. „Fun-board-ul“ își are deja martirii săi. Cîțiva sportivi au fost devorați de rechini în zona insulei Hawai, în Australia, în oceanul Indian și în Marea Roșie. Alții au rămas handicapați pe viață, în urma fracturării coloanei vertebrale.

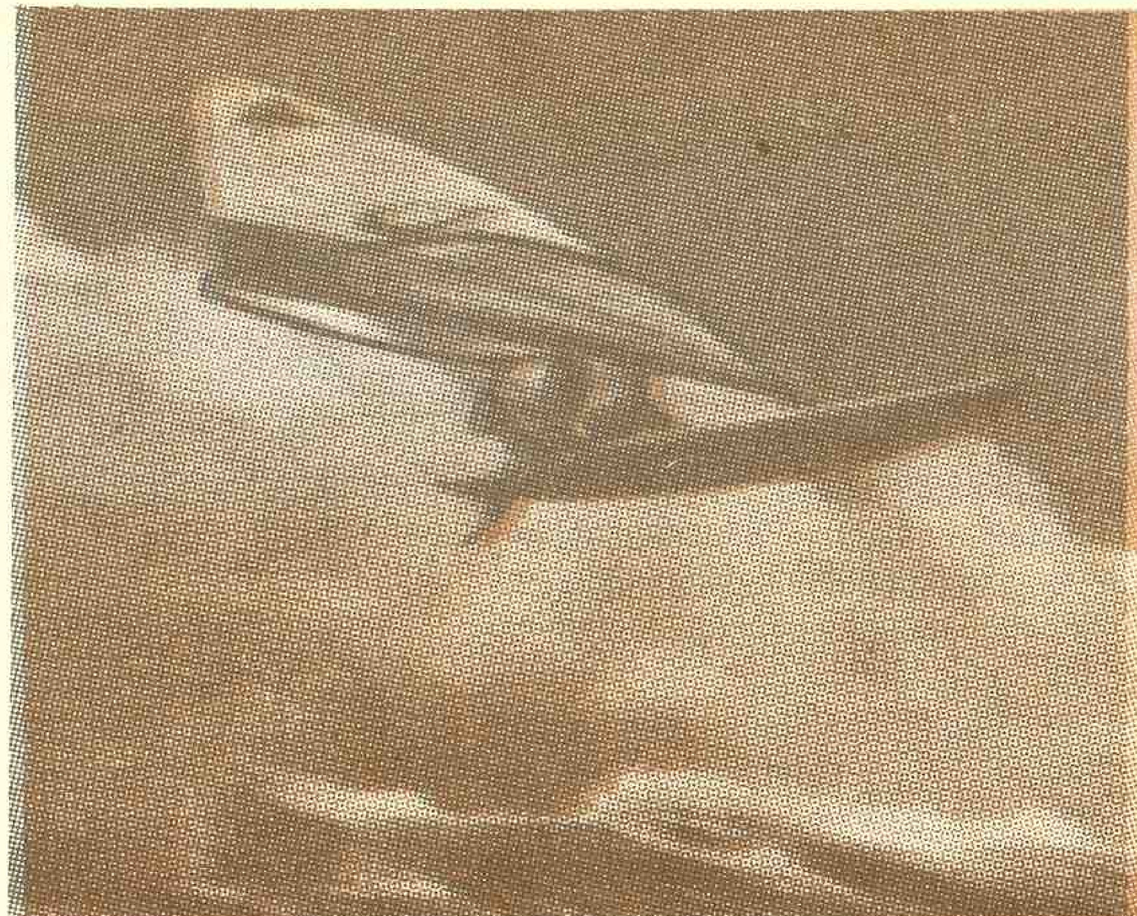
L. Constant

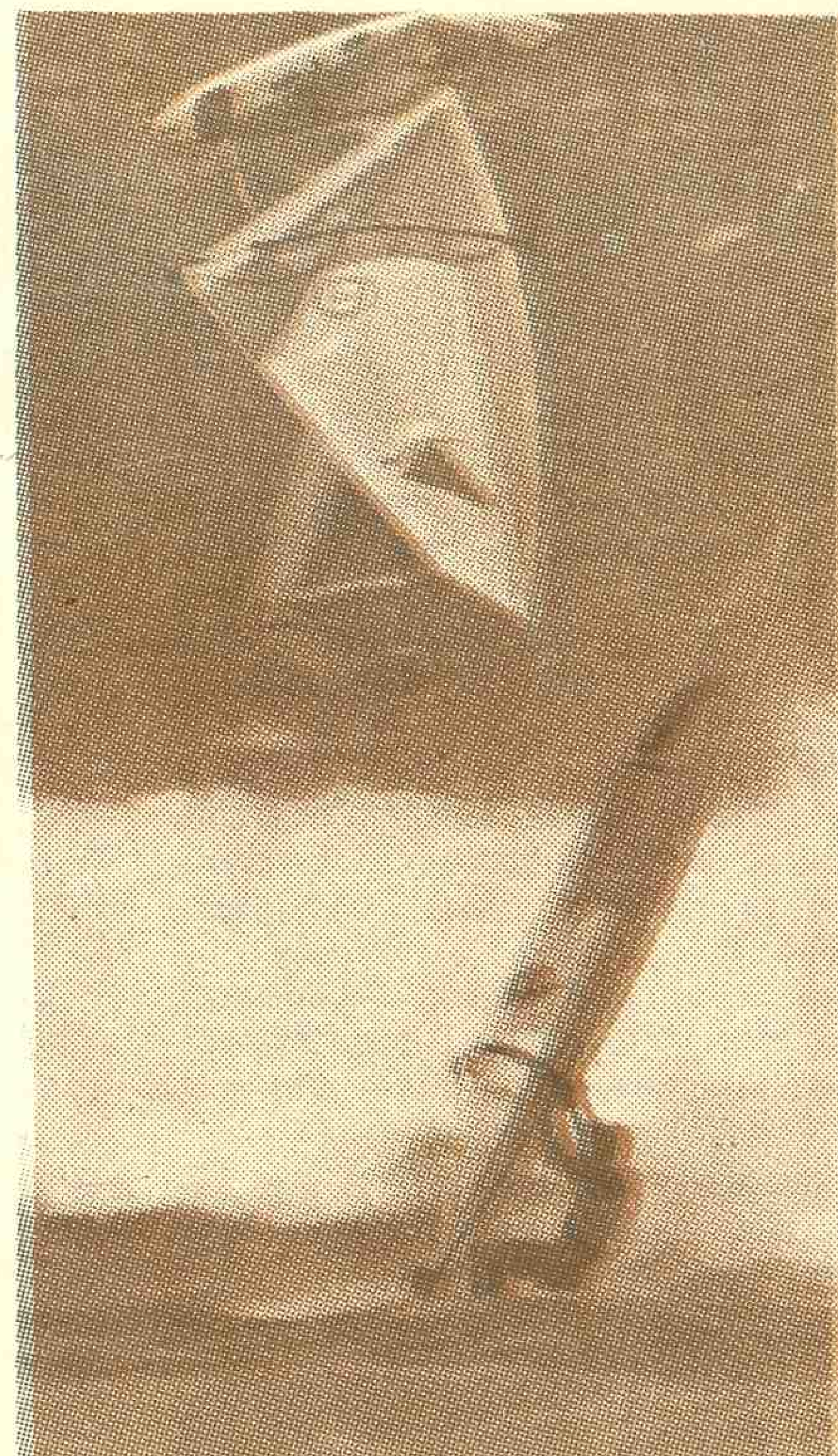

„Fun-board-ul“ este atracția nr. 1 a cupei mondiale la wind-surfing. Eric Thiémé, în vîrstă de 18 ani, este cel mai bun dintre europeni. A plecat în insula Mauritiu să se antreneze și a fost adoptat imediat de „clanul hawaienilor“, făcînd astfel parte dintre cei mai buni opt sportivi din lume.

Robby Naish, campion mondial absolut la toate categoriile în ultimii opt ani.

Mike Waltzer, la Diamond Head, în Hawai, înfruntă primejdii extraordinar de mari: valuri gigantice, fundul plin de corali, amenințarea rechinilor.

În fața lui Mike Waltzer, Matt Schweitzer, fiul inventatorului wind-surf-ului, încearcă un „upside-down“ (salt de 360°), cu toate că abia a ieșit din spital, unde a fost internat în urma unui accident.

Patru zile la Praga pe malul Vltavei

În 1965 ieşeam pentru prima oară-n străinătate. Aveam 23 de ani. Eram tare curios ce senzaţii o să am.

Din tren îi scriam unui prieten, Albinel. Eram prin Ungaria. Căutam să-i spun din sentimentele ce le-ncerc, dar nu simţeam nimic deosebit.

Notam doar cînd eram încă-n ţară că între Ciucea şi Oradea s-a deschis un peisaj foarte deosebit, adică un verde intens acoperea cîmpia.

Nu dormisem toată noaptea. Eram foarte aiurit. Cînd scriam tocmai trecusem de Biharkeresztes. Şi continuam abia peste zece ore. Treceam prin Cehoslovacia. Eram la Lanshod, undeva între Bratislava şi Breclav. În gară la Bratislava mă despărţisem de-o fată. Urcase la Sturovo, la graniţa cu Ungaria. Foarte înaltă, foarte blondă, cam spelcă. Am fost uimit cîtă germană şi rusă ştiam.

Apoi într-un compartiment. Fumez. Vagonul e pentru nefumători. O doamnă mai în vîrstă îmi atrage atenţia să nu mai fumez. Mă prefac că nu-nţeleg. Ce tînăr şi obraznic eram!

Cucoana mă vorbea apoi de rău, mă prefăceam în continuare că nu-nţeleg nimic. Mă uitam pe geam, peisajul era mai variat ca-n Ungaria. Dar mai ales de la Brno încolo.

Bătrîna doamnă vorbea cu ceilalţi despre mine, cînd în limba slovacă şi cînd în ungureşte.

Eu fumam mai departe.

Seara tîrziu am ajuns la Praga. Ţin minte semafoare roşii, galbene şi parcă şi violete. Era cam ceaţă la Praga.

Am stat doar patru zile. Mi-am cumpărat o haină, cărămizie, fără umeri, îmi stătea foarte bine. Şi-o geantă. Am mai luat tot felul de creioane şi gume.

Nu ţin prea multe lucruri minte. Ţin minte ceaţa, tot timpul era ceaţă şi oamenii pe stradă erau foarte aiuriţi. Şi prietenoşi.

Acolo se pot vedea probabil cele mai frumoase blonde din lume. Umezeala din aer le rasează.

Am apreciat mult şi serviciurile. În vitrine erau serviciuri foarte savant garnisite.

Peste tot mirosea frumos.

M-a-nnebunit pur şi simplu Mala Strana. Chiar citisem de curînd cartea lui Jan Neruda „Povestiri din Mala Strana", o retrăiam parcurgînd mereu cartierul. N-aveam bani să intru în toate restaurantele ascunse acolo printr-un fel de pivniţe medievale. Dar le prevedeam deliciile de-afară.

E uşor să te orientezi la Praga. Peste tot e parcă Vltava, era aprilie către sfîrşit, renumita primăvară pragheză şi de oriunde poţi vedea Hradčany-ul, adică cetatea oraşului, un fel de Acropole sau de Kremlin al lui.

Am fost şi prin Hradčany, şi pe lîngă marele magazin „Bila Laput", adică „Lebăda albă", prin centrul vechi al oraşului cu celebrul orologiu unde defilează sfinţi la fiecare oră.

Admiram milostivenia pentru turist a municipalităţii. Peste tot erau bănci. Undeva erau şi porumbei. Parcă-n Piaţa centrului vechi, dar nu sînt sigur.

Cumpăram ilustrate. Am găsit şi ilustrate mari cu Louis Armstrong, cu artistele locale Dana Smutna şi Miriam Hynkova, dar şi cu vedetele internaţionale, denumite în stil local Myléne Demogeotova şi Klaudia Kardinàlova.

Şi minunatele poduri ale Pragăi. Poduri europene, ca la Paris sau la Budapesta. Sau la Mannheim, cînd se leagă pe deasupra Rinului cu Ludwigshafenul.

Celebrul pod Carol, Karlsbrücke, solid, grav, ducînd şi el spre Hradčany. Turle, ceasuri, sculpturi, cărămidă aparentă, geamuri chesaro-crăieşti, apa curată a Vltavei.

Deşi eram mare amator de sport, n-am fost la stadionul Strahov, n-am apucat. Nici n-am văzut nici o piesă de teatru şi nici un film. Şi-aici era o celebră combinaţie de teatru-film, pe care-aş fi vrut s-o văd, Laterna Magică parcă se numea sau se şi numeşte, cine mai ştie?

Eu îmi făceam veacul de-a lungul Vltavei, prin Mala Strana şi pe lîngă primăria oraşului vechi, la ceasul cu sfinţi. Tot treceam peste Vltava, peste cele trei-patru poduri centrale, Karlúv, Most legii, Jiraskûv, ajungînd chiar pînă la Palackého.

Gotic şi baroc, vitralii de catedrale, ev mediu, uneori chiar timpuriu, Piaţa Venceslav, pasajele cu vitralii de-un pitoresc hipnotizant, treceam pe Na přikope şi-n fine beam tot timpul bere, divina bere cehă, ieftină şi blîndă. O beam în pahare de plastic de multe ori sau intram prin berării modeste la un ţap şi-mi scriam impresii şi scrisori pentru acasă.

Apunea soarele-n acel sfîrşit de aprilie, Praga era-ntr-adevăr de aur şi Hradčany-ul veghea peste Vltava.

Am uitat să spun că după ce-am intrat în Cehoslovacia, trenul s-a animat cu mulţi tineri blonzi şi cu multă bere, bere-n pahare de plastic.

Ar fi trebuit desigur s-o caut şi pe Anča. O cunoscusem cu patru ani în urmă, la Mamaia. Ne-am cunoscut în mijlocul mării. Eu eram pe o saltea pneumatică iar ea pe-un crocodil umflat cu aer.

Şi-am tot mers pe mare pînă ne-a-ntors o barcă de la Salvamar, care se mira, salvamaristul, cum de-am fost aşa imprudent. Blondă ca o păpădie şi plăpîndă ca o păpădie, Anča surîdea cu crocodilul în braţe.

M-am prefăcut şi eu că nu ştiu româneşte şi salvamaristul ne-a mai făcut puţin morală de-a surda. Anča avea 19 ani şi era cu încă 5 prietene. Eu aveam 21. Şi Anča mi-a dat o pereche de ochelari de soare ieftini. Pe urmă am încercat să-i scriu pe ruseşte, că aveam adresa ei, şi-i spuneam că a trebuit să mă-ntorc urgent la Bucureşti. Îi mai scriam c-am început cursurile la facultate şi ea ce mai face? Şi alte banalităţi.

Învăţasem de la ea un singur cuvînt ceh: pisek, adică nisip.

Îi scriam pe 11 octombrie 1961, după ce-o cunoscusem în iulie sau august şi-i spuneam că-n ziua aceea apropo de apă, văzusem lacul Herăstrău, care dacă ar fi mai agitat, ar părea şi el un golf de mare, dar aşa nu-i decît o părere scăldînd pîntecul înverzitei noastre capitale.

Îi mai scriam că fratele meu a primit nişte ilustrate de la Most, de unde era ea şi cu prietenele ei, dar n-a răspuns, fiindcă e şi ocupat şi leneş, aşa că să spună fetelor să nu se supere. Iar mie, fiindcă mi-era greu şi cu rusa şi cu germana, n-am mai tradus scrisoarea şi n-am mai trimis-o.

Şi nici n-aveam cum s-o caut la Praga, din moment ce ea era la Most, nu la Praga. Iar Most e la nord-vest de Praga, aproape de graniţa cu R.D.G., între Teplice şi Kralovy-Vary, dar mult mai aproape de Teplice.

Cert e că în 1961 nu i-am trimis nici o scrisoare. Totuşi în aprilie 1962, abandonînd rusa şi germana care-mi puneau atîtea probleme, îi scriu în franceză, scuzîndu-mă că-i scriu într-o limbă necunoscută ei, dar ar putea să-mi răspundă în rusă sau germană.

„J'envie de toi, maintenant, plus que toujours. Parole d'onneur! Je me souviens de belles matinées au bord de la mer, sous les ondes écumantes et sous le ciel clement. C'etait l'été avec ses sujets de conversations, sens ondes et ses amoureux.

Tu as les yeux semblable au beauté bleuâtre de la Mer Noire et le sourire du soleil. Tu es blonde, je sais, ou presque blonde peut-être.

Mais je t'écrie aujourd'hui pour la première fois. Pourqoui? Qui sait? Peut-être le vent, peut-être la mer, peut-être le diable...

Vai ce poet eram... Dar tot n-am trimis scrisoarea.

Cred că mi-a fost tîrşeală. Şi nu i-am scris astfel niciodată.

Şi nici de la Praga nu m-am repezit pînă la Most, pe urmă, peste trei ani.

De ce? Poate tot din tîrşeală.

O iubire cehă ratată deci, deşi n-a fost chiar iubire, a fost doar vara cu conversaţiile şi crocodilul ei umflat cu aer.

Iar ea cu Blanka, Jana şi celelalte, poate tot aşteaptă de mai bine de douăzeci de ani scrisorile mele şi ale lui frate-meu.

Sau poate nu mai aşteaptă. E mai logic aşa.

Şi de Cehoslovacia m-am mai apropiat tocmai în 1982, cînd am fost în Ungaria şi am ajuns pînă la Komarom, care-i la graniţa între cele două ţări. Şi-am mai trecut de două ori, dus şi-ntors de două ori, de la Sturovo la Decin, în 1983 cînd am fost de două ori în Germania.

Praga unde am fost, numai patru zile, cu nostalgie imberbă de-a lungul Vltavei şi Most unde n-am fost şi unde Anča poate a aşteptat sau poate n-a aşteptat nimic, niciodată, ce zic eu, nebun cum sînt, că mai aşteaptă şi azi?

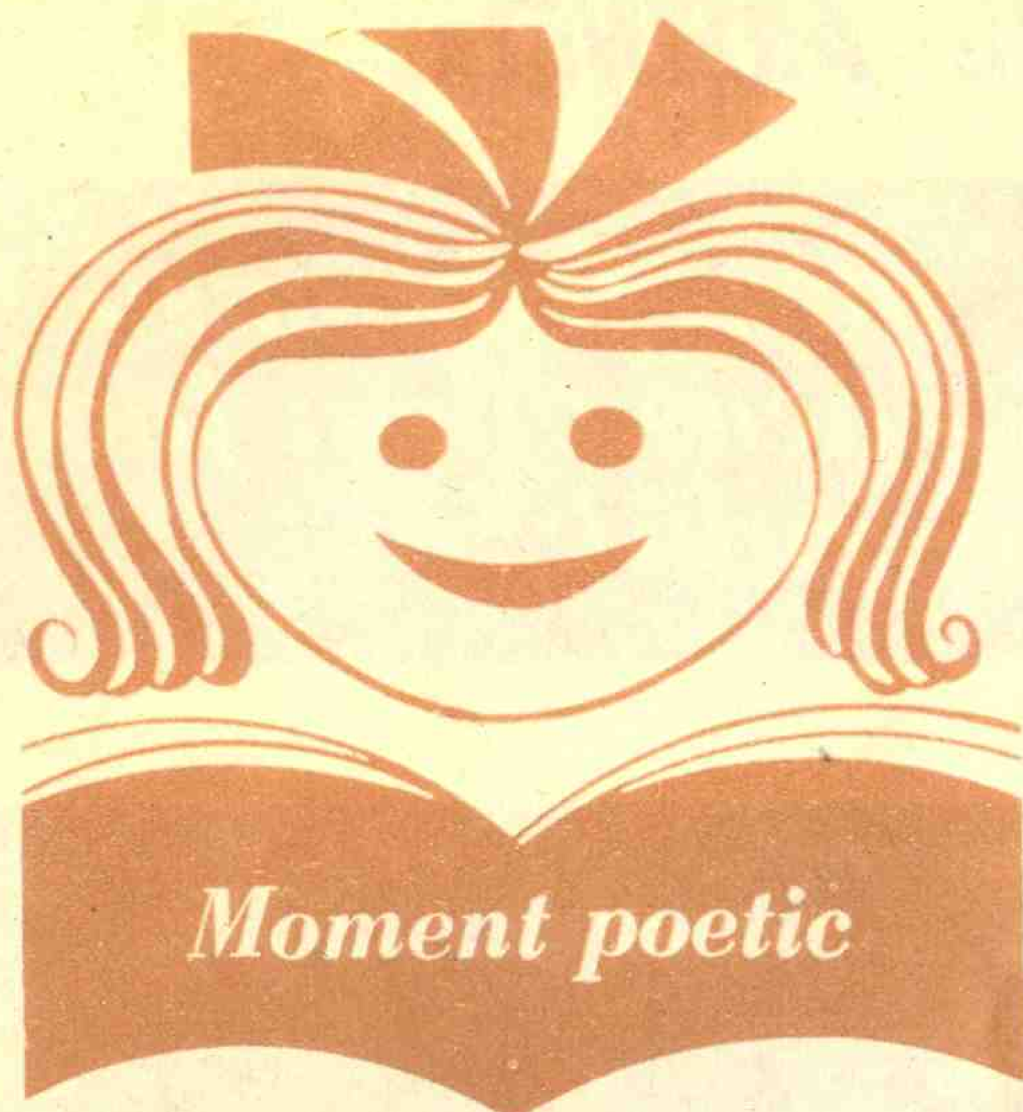
Dar mai ştii? După 25 de ani de-abia poate se maturizează o idilă. Dar ce faci cu ea maturizată? Nu mai e bună de nimic.

E ca un morcov conservat. Cum se dezgheaţă puţin, n-are decît apă în el şi-i ca un zgîrci.

Dumitru Dinulescu

- **Turismul ca sport**
- **Gură-cască!**
- **O idilă... conservată**

PRIVIRILE NOASTRE

Privirile noastre —
lăstuni stîrnind
văpăi de fum dantele electrice

Privirile mele —
şuviţe şi aşchii
pentru speranţa înecaţilor.

Privirile tale —
crengi de mesteacăn tînăr
care curg în crepuscul.

Privirile noastre —
dormitorul ceţii ce se năruie
peste statuia care sîntem o clipă.

Rodica Ardelean

MARINĂ

Iată-mă, mare !
Reverenţiosul meu suflet
se-nclină înaintea imensităţii tale.

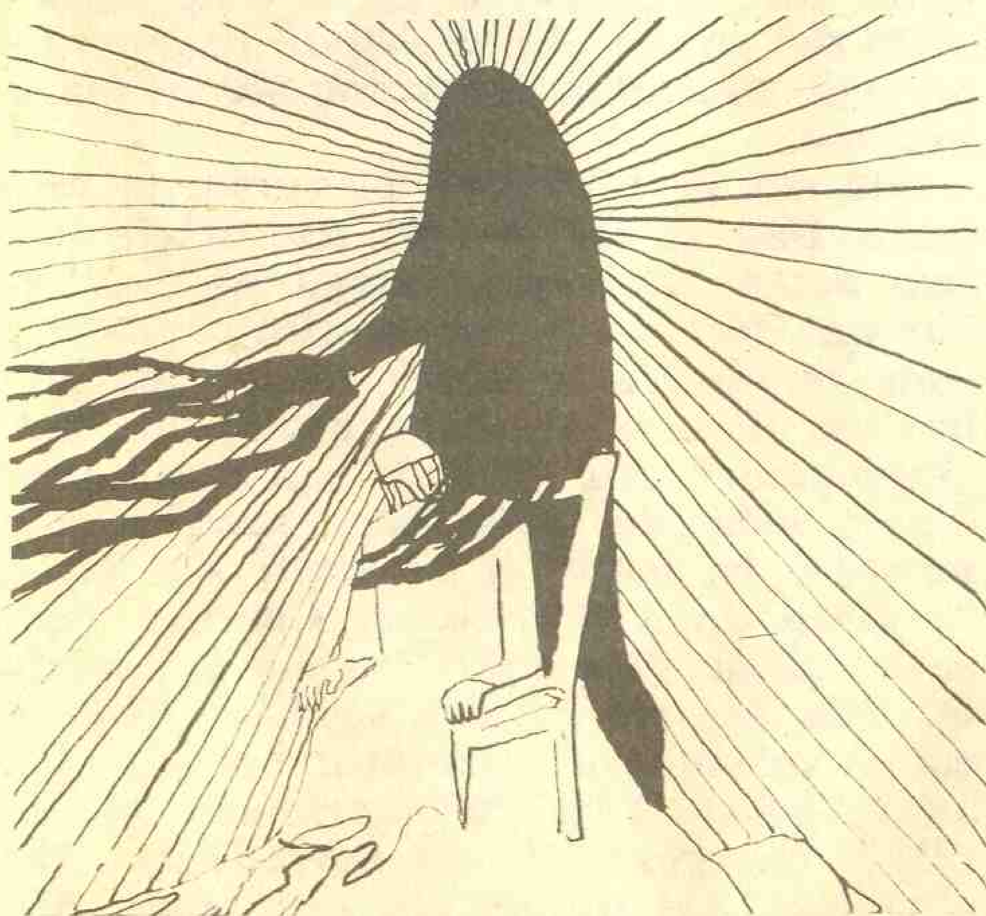
În bucuria reîntîlnirii la ţărmuri,
primeşte-mi braţele spre mîngîierile tale
ca o binecuvîntare din tumult,
rătăcirea atîtor valuri.
Acoperă-m-o clipă
cu transparentele tale meduze
să cred că mă nasc din nou ;
mă voi simţi mai pur
spălat în eternele tale lacrimi.

Emerald Chişmorie

POETUL PĂDURII DE STALACTITE

Trăind sub formă de peşteră
ajunsese pădurarul
unei mulţiuni de stalactite.
Stalactitele îi creşteau
nestatornice, pe tot locul,
dar într-o zi,
nestatornice,
stalactitele
au început să ardă —
luminări albe
aprinse drept
pe masa de contrazicere.

Alina Panait

Grafică de Florin Pucă

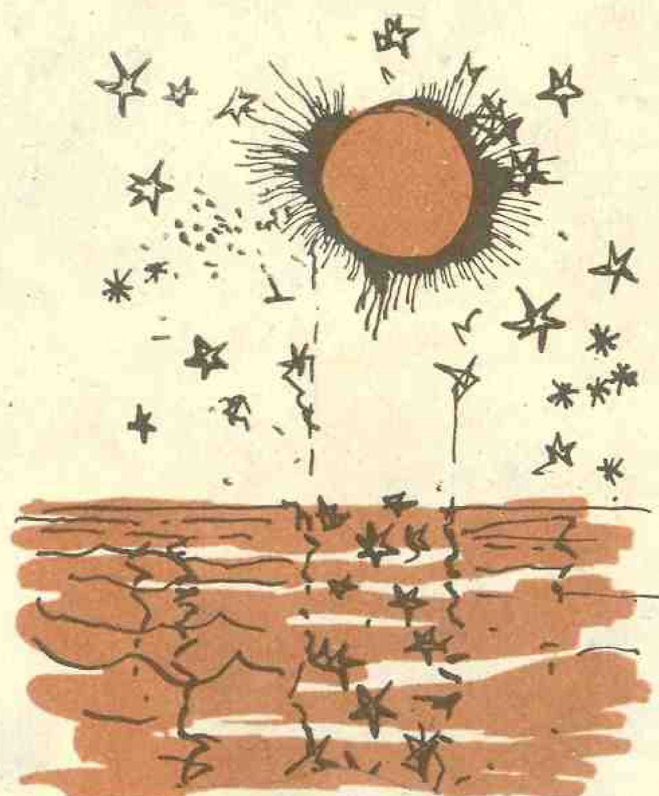
DOR DE NICHITA

Nichita al copilăriei mele este un bărbat frumos, blond, cu mers ciudat, înalt, blind, elegiac. Nichita al adolescenţei mele este un pescăruş obosit, coborît prea devreme pe ţărm, îngîndurat şi trist şi uşor speriat de haosul vieţii. „Pe de rost ştiu numai dorul care mă cuprinde. În rest totul e amintire" spune Nichita.

După iarna grea în care am crezut cu toţii că-l vom pierde, el s-a ridicat ca un stejar să ne mai freamăte sufletul, s-a înălţat ca înseşi pasărea Pheonix. N-a plecat pentru totdeauna, deşi lumea a rămas necuprins de singură. Vor trece ani după ani, iar strigătul poeziei lui Nichita se va auzi clar şi distinct ca o ieşire din iarnă.

Copil fiind mă întrebam : de ce există moarte ? Acum, adolescentă fiind mă conving : dar moartea nu se poate. El s-a topit în purpura asfinţitului, crai nenumărat de curte veche.

Alina Croitoru
Liceul Pedagogic, Bucureşti

REMEMBER

aminteşte-ţi scara spirală
atît de periculos de îngustă
abruptele imagini
scăldîndu-ne ochii
cu teama prăbuşirii
undeva în nemurire
aminteşte-ţi apa proaspătă
umplîndu-ne gurile
însetate
direct din nourii de vară
curcubeu erai tu
curcubeu eram eu

DESCÎNTEC

să mă asculţi
izvor la poalele munţilor
să mă asculţi
colind la casele mirilor
să mă asculţi
privighetoare în zori
să mă asculţi
doină de dor...

să mă asculţi...

să mă vezi
cîmp de maci aprinşi
să mă vezi
lumina ochilor stinşi
să mă vezi
hora fecioarelor
să mă vezi
buza ulcioarelor

să mă vezi...

să mă mîngîi
roua pădurilor
să mă mîngîi
mugurul crinului
să mă mîngîi
obrazul pruncului
să mă mîngîi
rodul pămîntului

apoi să mă duci mireasă
la tine acasă...

Eugenia Crăciun

GÎNDUL

În sunete ciudate
Te-aud încoronînd
Făpturi nemuritoare
Şi tot ce spun acum
E propriul tău cuvînt
Rostit la întîmplare...

LA FEREASTRĂ

La fereastră eşti ca atunci, nemişcată.
Nimeni nu se întoarce să-ţi cînte.
De oboseală, în tine se-nchid
spoite cu var, fantomele ierbii.
Rămîi în noapte ca o statuie ucisă
şi fereastra nu se mai închide.

GROTE

Văd cum se strîng în grote
Păduri de fag în spasme,
Pierdut drumeag de flote,
Deluvii şi fantasme.

Erai pe-acolo poate
Ecou al vrăjii rupte
Erai un ochi spre noapte
Sub stîncile abrupte.

Şi cînd pierea pădurea
Un plîns de coţofene
Îl auzeam de-aiurea
Dar fără să mă cheme.

Nadina Pătraşcu

GHILGAMEŞ

Fluturii s-au demachiat demult,
cîrtiţele au încărunţit sub ploi,
eu stau în mijlocul eternităţii,
iar tu în partea cealaltă.

Privirea mi s-a zgîriat
în geamul prin care au trecut
impresiile de călătorie
ale unui picior de lemn.

Prin tine cîntă greierii,
iar mie îmi vine
să inventez o maşină
de început timpul.

Gavril Pinte

PICĂTURI DE GRAŢIE

Tristeţile-mi umblă mascate în păsări
ce cuibul şi-l fac
în copaci de mătase.

*

Atîtea flori sălăşluiesc în mine
de parcă sunt un deal
urcat pe sine.

*

Aş putea muri
beat de fericirea
muzicii din crîng.

*

Vin fetele de la rîu
cu genele
prinse-n brîu.

*

Fum albastru din
ţeava de eşapament
ucigînd maci roz.

*

Un fulger scurt de
diamant înmugurit
pe dulcele-ţi sîn.

George Stanca

ALEXANDRU ARŞINEL:

„Mi-am ales cea mai frumoasă meserie din lume – aceea de a face lumea să rîdă!"

Mi se pare o oră nepotrivită pentru un interviu. Nu sînteţi obosit ? Eventual, putem amîna.

— De felul meu sînt muncitor, perseverent şi rezistent. Lucrez zilnic foarte multe ore, aşa că nu văd nici un impediment. Vreau să cred că discuţia va fi relaxantă, chiar dacă unele întrebări s-ar putea să mă deranjeze. Dar de vreme ce am acceptat-o, să începem.

— Sînteţi moldovean ?

— Get-beget. M-am născut în Dolhasca de unde am cele mai frumoase amintiri, deşi cea mai mare parte din tinereţe mi-am petrecut-o la Iaşi, deci tot în Moldova.

— Pentru că sîntem în lumea teatrului, vreau să vă mărturisesc că nu ştiu dacă la Dolhasca opreşte sau nu acceleratul, dar dacă memoria nu mă trădează vă învecinaţi cu Fălticenii, oraş care a dat multe nume sonore culturii şi artei româneşti : Horia Lovinescu, Grigore Vasiliu-Birlic, Nicolae Labiş, Jules Cazaban. Este o pură întîmplare ?

— La noi, prin părţile Moldovei, cartea, poezia şi cîntecul se află la ele acasă. Dovadă că părinţii mei, plecînd de pe plaiuri moldovene, au ajuns să cînte opereta „Crai nou" la Paşcani (la Teatrul Popular) şi le-a plăcut atît de mult opereta încît şi-au unit destinele.

— Mărturisesc că sînt un admirator al dumneavoastră. Vă voi spune mai tîrziu ce îmi place în felul de interpretare al lui Arşinel. Dar luat de viaţă am tot amînat să vă dau un telefon pentru a vă solicita un interviu. L-am dat acum pentru că am auzit că aţi acceptat să jucaţi la Naţional în „Ploşniţa" lui Maiakovski, şi nu într-un rol oarecare, ci în rolul lui Prisîpkin, rol realizat pînă nu demult de talentatul Dem. Rădulescu. Saltul mi se pare uriaş, căci poetul revoluţiei este un autor dramatic dificil, datorită teatrului său satiric-absurd, care este foarte greu de jucat. Mai ales această comedie feerică. Spiritul lui Dem. Rădulescu domina întregul spectacol. Din capul locului doresc să vă mărturisesc că nu pentru a afla senzaţionalul „cazului" v-am solicitat interviul. Acest „amănunt" vă rog să-l ocolim. Pe mine mă interesează cum l-aţi acceptat, de ce l-aţi acceptat şi dacă nu v-a fost teamă. De mulţi ani numele dumneavoastră reverberează numai atunci cînd este declinat împreună cu teatrul de revistă.

— Cînd am primit primul telefon am avut impresia că cineva işi bate joc de mine. Mi-am revenit repede. Apoi am refuzat. Mi-era teamă de rol, de colectiv, de spectatori, de succesul celui care jucase înaintea mea şi de multe altele. Dar tot eu mi-am zis : Arşinele, doar ai terminat un institut de specialitate, ai mai jucat roluri dificile, trebuie să încerci, poate ai să reuşeşti. Dar imediat mă contraziceam : mai bine să-mi văd de treabă. Mi-am făcut un gen, sînt apreciat şi am succes. Publicul mă iubeşte. Trecusem de mult de vîrsta sfintei inconştienţe.

— Marile hotărîri în viaţă fiecare le ia în felul lui : unii se retrag în singurătate, alţii apelează la familie, alţii la prieteni, iar mulţi au spontaneitatea inconştienţei : da sau nu, mizînd pe intuiţie.

— Fiind adeptul vieţii de familie, le-am cerut părerea. Trio Arşinel m-a încurajat : acceptă rolul. Ai talent şi ai ocazia, poate unica, să demonstrezi că eşti un actor total. Am acceptat, dar mărturisesc sincer că după primele repetiţii am regretat.

— Şi...

— M-au scos din încurcătură mai multe „necunoscute" de bun augur : dragostea cu care m-a primit colectivul (Dinică, Coca Andronescu, Victor Moldovan, Gh. Cozorici), răbdarea, tactul şi abilitatea regizorului Horea Popescu, blîndeţea, inteligenţa şi interesul manifestat de Radu Beligan. Acesta mi-a reamintit că, în tinereţea lor, mulţi actori ai Naţionalului au trecut pe la revistă.

— Aşa este. Să amintim doar pe cîţiva : Giugaru, Iancovescu, Maximilian, Timică, Ion Aurel Munteanu. Fiţi sincer, aţi avut emoţii la primul spectacol ?

— Groaznice. Cele mai mari din viaţa mea. În sală erau soţia, copiii, prieteni şi mai ales neprieteni.

— Cunosc spectacolul, cu distribuţia iniţială. Fiţi sincer, pe Dem. Rădulescu l-aţi văzut în rol ?

— Nu ! Din păcate, noi actorii nu prea mergem la teatru. E marea noastră durere.

— După cum am citit în presă, prezenţa dumneavoastră în „Ploşniţa" este un succes. Înseamnă oare aceasta trădarea revistei ?

— Nici nu vă gîndiţi. Acum, cînd am o anumită vîrstă, o anumită experienţă scenică pot să vă spun că revista este cel mai greu gen pentru un actor. Cine conduce 20 de ani o basculantă nu se va face niciodată şofer de taximetre.

— Să mai zăbovim cîteva minute pe scena Naţionalului. Aveţi cumva gînduri nemărturisite, legate de acest teatru ?

— Aş fi bucuros dacă mi s-ar oferi un rol gras, cum zicem noi, pe care să-l fac singur şi cu care să dau premiera. Chiriţa, de exemplu. Iubesc rolul, îl simt în inimă şi în glas şi l-aş dori interpretat pe scena Naţionalului, căci acest spectacol are o mare tradiţie la noi. Timpul va decide, sper, în favoarea mea.

— Cine sînteţi, şi de unde pasiunea pentru teatru ?

— Moldovean din naştere, bucureştean prin adopţiune, după ce am traversat Iaşul ca elev şi Tîrgu Mureşul ca absolvent al institutului. Tatăl meu a lucrat toată viaţa la C.F.R., iar mama mea, casnică, a fost conducătorul spiritual al clanului Arşineilor. Am o soră ingineră chimist şi un frate maistru, ambii locuiesc la Iaşi. De la tata am moştenit dragostea de cîntat şi seriozitatea în muncă, iar de la mama dragostea pentru aproapele tău, nepărtinirea şi respectul pentru familie.

— Trebuie să înţeleg că vă iubiţi familia ?

— Sînt căsătorit de 19 ani şi, urmînd poveţile mamei mele, avem un mariaj minunat. Ne iubim deopotrivă băieţii : Bogdan este în clasa a XI-a la liceul „Gheorghe Lazăr", iar Cristian în clasa a VIII-lea, deci are treaptă. Primul ar vrea să se facă inginer, iar cel mic tînjeşte după teatru în ciuda faptului că graseiază.

— Dacă acesta credeţi că este un defect, vă reamintesc că Ion Manolescu a transformat „defectul" în calitate. Dar să revenim la amintiri...

— S-o luăm copăcel, Credeţi, nu credeţi — de mic nu am fost un copil exemplar. Puţin neascultător, puţin dezorganizat, puţin obraznic, puţin neserios. Ce mai, nu eram un erou pozitiv. Dar rău nu făceam. Dacă tata nu arăta prea multă înţelegere pentru mine, mama, care mă adora, s-a dovedit foarte răbdătoare. Am dat primul examen la politehnică şi am căzut, spre dezamăgirea tatălui. Un an „am stat pe tuşă" şi cum situaţia materială a părinţilor era departe de a fi ideală, am intrat figurant la Naţionalul din Iaşi.

— Şi ?

— Am descoperit teatrul, scena, aplauzele. Făceam figuraţie în „Chiriţa" şi în „Despot Vodă" (ştiam ambele texte pe de rost). Şi a trecut un an. Din nou examene, din nou tata mă dorea inginer, dar de data aceasta eu doream scena. Tata nimic. Eu, fire închisă, sufeream, se înţelege. Mama era alături de mine. Într-o noapte se apropie de patul meu şi-mi zice că tata îmi dă 400 de lei. Încearcă-ţi norocul. Mai mult nu avem. Să nu mă dezamăgeşti.

Iată-mă în Bucureşti la cursurile pregătitoare. Dau să mă înscriu, dar actele le uitasem acasă. Secretara, categorică, mă refuză, dar îmi dă o şansă. Să admită comisia. Între timp rămăsesem doar cu 100 de lei. Atît cît îmi era necesar să ajung acasă „învins" sau „învingător". Am bătut la uşa comisiei şi am dat cu ochii de Irina Răchiţeanu. I-am spus povestea cu banii, şi cu actele şi i-am cerut favoarea de a fi ascultat. Comisia s-a consultat şi am fost poftit pe scenă. Am îngheţat. Fac doi paşi. Scena scîrţiia. M-am aplecat şi mi-am scos pantofii. Cei din comisie au înlemnit. Văzîndu-le grimasa, le-am explicat că zgomotul mă deranjează. Am zis monologul lui Despot din închisoare. Altceva nu ştiam. Irina Răchiţeanu mi-a spus să aştept în hol, şi aşa, cu pantofii în mînă, am

În familie

ori, în celălalt capăt al Capitalei. El pleacă totdeauna mulțumit de evoluția dumneavoastră. Apropo, cum vă relaxați ?

— Joc tenis, sap la grădină, îngrijesc trandafiri, fac gospodărie.

— Gătiți ?

— Îmi place la nebunie. Dar am un anumit tabiet. Toată familia trebuie să fie în jurul meu și să-mi dea la mînă. Precum un adevărat maestru eu combin bucatele, le dau gustul și mă retrag. Din cînd în cînd sînt chemat pentru un supracontrol.

— Sînteți în plină activitate creatoare. Rîsul vă este meseria. Și faceți lumea să rîdă. Micul ecran vă solicită. Cum vă explicați că marele ecran vă ocolește ?

— Am zis eu că-mi explic ? Fac comedie mulți nechemați, iar noi cei ce știm cît de cît ce e comedia sîntem neglijați. Regret, dar nu sufăr. Or fi avînd ei, regizorii, ideile lor. Nu le cunosc, dar văd că, din păcate, ultimele producții cinematografice nu au ceea ce se cheamă priză la public. Continuăm să turnăm comedii lipsite de haz cu toate că au la bază texte de reală valoare... Dar să avem puțintică răbdare. Sacul plin cu texte privind comedia este încă plin.

părăsit scena, convins fiind că tata mă va mînca pentru banii irosiți. Așteptare îngrozitoare. La un moment dat ușa se deschide și ce-mi aud urechile ? Puteți pleca acasă, a trecut numai cel din Iași care a spus monologul lui Despot. Cerul mi-a căzut pe cap. Nu-mi venea să cred. Fără acte, fără nici un fel de pregătire, fusesem admis de comisia pregătitoare. Nu știu cînd am ajuns acasă, nu știu cînd am căzut la picioarele mamei, dar știu că a fost cel mai stenic plîns din viața mea. Învinsesem, deocamdată, primul obstacol și acest fapt datorat numai și numai intuiției mamei.

— La examen ce ați spus ?

— Am recitat din Coșbuc, Nazim Hikmet și Krîlov.

— Pe cine ați avut profesori ?

— Pe Irina Răchițeanu și regizorul Ion Olteanu.

— Unde ați fost repartizat după terminarea Institutului ?

— La Tîrgu Mureș. Am jucat mult și am prins cîteva roluri grele. După doi ani am venit la București, aveam probleme de familie și cum un singur teatru a ținut concurs, m-am prezentat și am fost angajat.

— Cu ce v-ați prezentat, de data aceasta, la concurs ?

— Comisia era compusă din personalități de seamă ale genului : Nicușor Constantinescu, Ion Dinescu, Nicolae Frunzetti și Bițu Fălticineanu. Am spus „Cuiul" lui Arghezi, am cîntat și am spus o anecdotă. Se pare că am călcat cu dreptul.

— Era anul 1964. Iată, au trecut 23 de ani. Astăzi sînteți un nume, o vedetă. Au fost grei acei ani ?

— Foarte grei. Eu am venit la revistă cînd pe scena ei jucau actori de mare talent : Zizi Șerban, Elena Burmaz, Antonescu Cărăbuș, Puiu Călinescu, Radu Zaharescu, Dan Demetrescu și alții. Actori care aveau revista în sînge, știau să spună cuplet, să danseze, să improvizeze, să cucerească sala. Nu mi-a venit ușor să urc treptele meseriei. Dar m-am zbătut, am cerut roluri, am „furat" meseria și pînă la urmă m-am afirmat.

— Ați ridicat problema cupletului. El are legile lui și, mai ales, o mare tradiție. Unde sînt cupletiștii revistei ?

— Vedeți, actorul joacă de obicei cu cel puțin un partener, ceea ce înseamnă enorm. Cupletul îl spui singur. Adevăratul cupletist își ia partener spectatorul. Dar pentru asta trebuie să-l captezi. Nu l-ai cucerit „geaba chichirez gîlceava". Din păcate, acum ducem mare lipsă. Avem doar cîțiva actori care știu să treacă rampa : Stela Popescu (atunci cînd vine în reprezentație), Cristina Stamate, Nicu Constantin, Ștefan Bănică (tot în reprezentație), ca să dau doar cîteva exemple.

— Are oare cupletul un mister greu de dezlegat, de vreme ce puțini deprind această artă ?

— Talentul nu e suficient. Cupletul cere muncă enormă și mai ales putere de penetrație. Eu am muncit. Este drept că am avut de la cine învăța. Apoi, aproape 10 ani am cîntat în baruri. Acolo am învățat cum se poate polariza atenția publicului, acolo mi-am șlefuit talentul.

— Fiți mai clar.

— La bar omul vine pentru orice, mai puțin însă dispus să asculte un artist. Ei, asta-i marea artă. Să-l faci pe consumator să te asculte, să-i captezi atenția. Reușești acolo, reușești oriunde.

— Haideți să vorbim de travesti. La noi în țară el are o mare tradiție : Iulian cu a lui Coana Manda, Giovani dacă nu greșesc, apoi Miluță Gheorghiu și Arcadie Donos în „Chirița". Laurence Olivier și-a început cariera tot cu un travesti. În lumea filmului pelicula „Unora le place jazz-ul" este edificatoare. De cîțiva ani buni în fiecare spectacol estival, alături de imbatabila Stela Popescu apelați la travesti. În ciuda tradiției, nu credeți că există pericolul ca lumea să obosească ?

— Travestiul este foarte greu de realizat, mai ales pentru un bărbat. El poate fi dizgrațios sau șarmant. Eu știu că-l fac bine. Ori tocmai acest succes pe care-l obținem, poate în mai mare măsură datorită Stelei Popescu mă îndeamnă să nu renunț. Noi căutăm să păstrăm numărul, dar de fiecare dată să facem altceva. Peste ani de zile lumea, poate, își va aduce aminte de această evoluție a noastră, care am dori să rămînă ca punct de referință în istoria revistei românești.

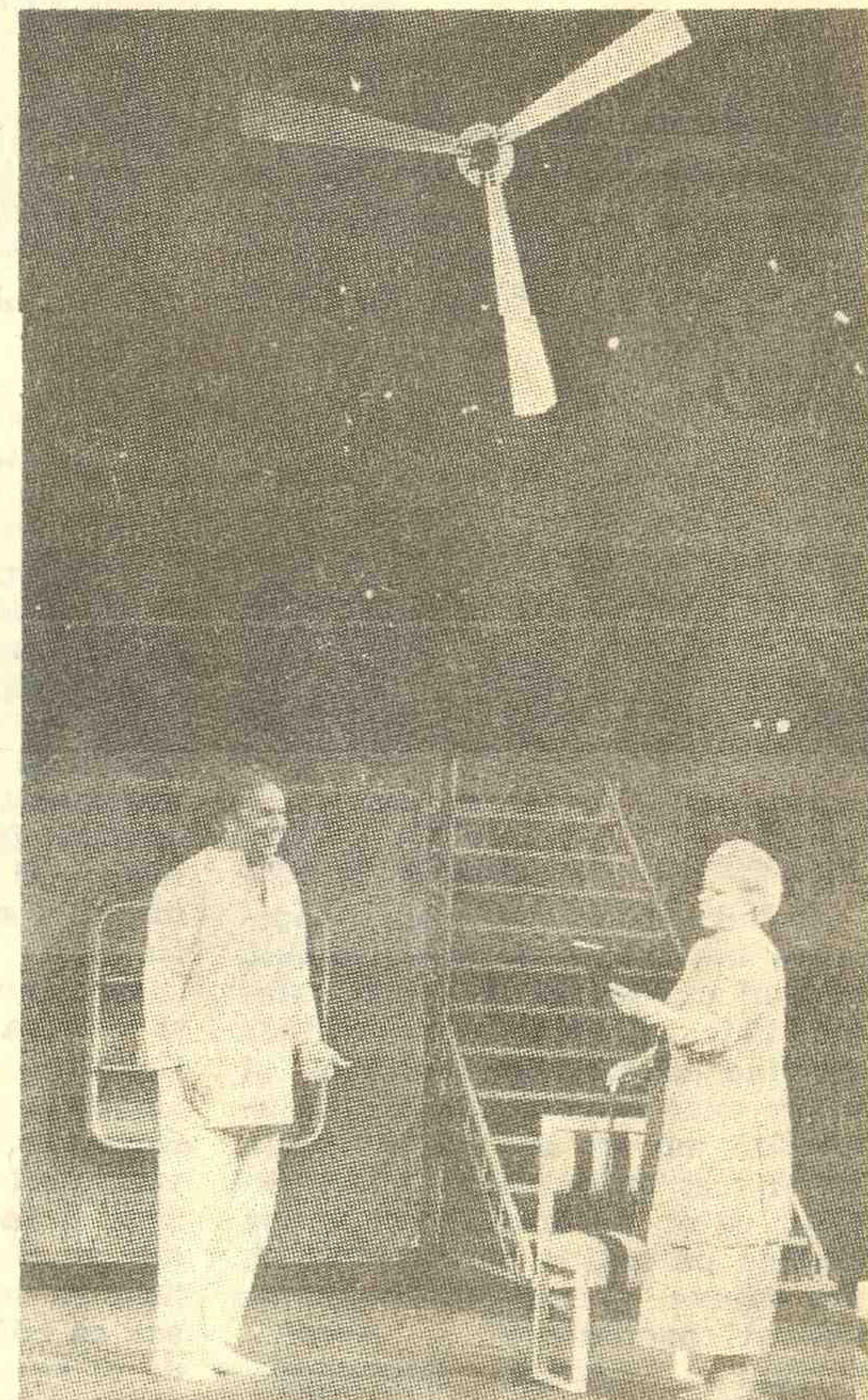
— Dacă-i așa, de ce nu atacați repertoriul „gras", adică pe Coana Chirița" căci aveți toate atuurile : sînteți moldovean, aveți voce, aveți alură (Gheorghiu nu o avea), vă stă bine travestiul și, în plus, ați avut prilejul să-l urmăriți pe Miluță Gheorghiu (chiar dacă ați făcut doar figurație).

— Acest gînd vi l-am mai împărtășit.

— Cîntați foarte bine. Aveți ureche. E o plăcere să fiți ascultat. Discul apărut de curînd este un succes. Pe scenă cîntați mult prea puțin. De ce ?

— Pentru a-mi afirma calitățile vocale am luptat mult. Nu găseam înțelegere la regizori. Îmi place să cînt tot atît de mult cum îmi place să joc.

— Și cum dansați destul de ușor, vreau să vă spun că sînteți ceea ce se numește un actor total. Pe lîngă toate mai sus enumerate, spuneți textele cu sinceritate și dăruire, nu faceți cîrlige, niciodată nu uitați rolul. Nu ironizați spectatorul care pentru a vă admira plătește un bilet și merge poate, de multe

Pe scena Naționalului, în rolul lui Prisipkin

— Cum colaborați cu regizorii ?

— Cu Bițu Fălticineanu colaborez foarte bine. În rest nu prea. Ducem lipsă de regizori tineri aplecați spre gen. Visez un spectacol pus în scenă, de exemplu, de Tocilescu.

— Ați avut și momente triste ?

— Cine nu are. Vă povestesc cel mai cumplit fapt din viață, pe care nu-l voi uita niciodată. În 1980 am primit o casă nouă. Ne-am aranjat-o după gustul nostru și doream să o inaugurăm de ziua mea, adică pe data de 4 iunie. Așteptam părinții, mai ales pe marele conducător al Arșineilor, iubita mea mamă. Îi anticipam remarcile, îi intuiam privirea, parcă îi auzeam vorbele. Pe data de 1 iunie primesc un telefon, care mă anunță că mama a decedat. A fost cea mai mare lovitură pentru mine, nu pentru că am transformat o sărbătoare într-o înmormîntare, ci pentru că pierdusem pe cel mai scump om din lume, care m-a înțeles totdeauna și datorită căruia mi-am putut alege cea mai frumoasă meserie din lume : meseria de a face omul să rîdă. Cunoașteți una mai frumoasă ?

Dan Bîrlădeanu

Fotografii de

Vasile Moldovan

Aceşti băieţi minunaţi şi picioarele lor truditoare

Însoţesc de vreo doi ani echipa de fotbal „Steaua" şi naţionala noastră în jocurile desfăşurate peste hotare, graţie revistei „Săptămîna", conducerii clubului militar şi, nu în ultimul rînd, Federaţiei Române de Fotbal. Fireşte, nu sînt singurul ziarist sau scriitor, mai sînt şi alţii, ale căror însemnări inspirate le citiţi cu nesaţ după meciurile noastre internaţionale, fie amicale, fie oficiale. Aş vrea să împărtăşesc microbiştilor noştri cîte ceva despre faţa nevăzută a fotbalului, despre micile întîmplări din afara gazonului, prin urmare despre ceea ce nu se citeşte, îndeobşte, într-o cronică sportivă. Cum sînt băieţii noştri în viaţa de toate zilele, în civil ? Ce fac ei cînd nu se antrenează, sau nu joacă ?

Iată numai cîteva dintre secvenţele de viaţă pe care le-am înregistrat la pasivul memoriei, din fugă. Sînt cîteva consideraţii strict personale şi, desigur, subiective, asupra unor jucători.

În faţa ambasadei române din Tokyo. De la mijloc la dreapta : Corneliu Vadim Tudor, Vasile Căbulea, Dumitru Graur. De la mijloc la stînga : acelaşi Corneliu Vadim Tudor, Nicolae Vladimir, Mircea Pascu, Eftimie Ionescu, Coca-Cozma Teoharie, Ion Bocioacă.

LADISLAU BÖLÖNI

● Voi începe cu Bölöni, căpitanul naţionalei şi, incontestabil, pilonul central al „blocului" stelist. Este un băiat extraordinar de bine educat, comunicativ şi vesel, exercitînd o veritabilă autoritate morală asupra celorlalţi. Ar fi fost mare păcat ca un jucător ca el, de talie mondială, să rămînă pe mai departe la A.S.A. Tg. Mureş, prejudiciindu-se pe sine şi prejudiciind şi fotbalul românesc. Practic, ascensiunea „Stelei" în lume a început de la venirea sa. Se pare că este şi un foarte bun medic stomatolog şi cînd afirm asta mă gîndesc la o scenă petrecută în avionul către Tokyo : promiţîndu-i lui Lăcătuş că îl voi duce la Bucureşti să-şi facă o lucrare dentară, acesta mi-a răspus că nu-i nevoie, întrucît se tratează la Loţi, aşa cum au făcut-o şi alţi colegi. Ce face Bölöni în timpul liber ? Citeşte reviste şi cărţi, cu ochelarii de vedere pe nas, şi din cînd în cînd mai ascultă discret la glumele ziariştilor. Uneori mai joacă şah cu Piţurcă, alteori face fotografii, aşa cum ne-a făcut nouă pe Marele Zid Chinezesc. Face şi şotii, cum să nu, şi mă gîndesc la una legată de Gigi Staicu : pe aeroportul din Beijing, Loţi m-a rugat în şoaptă să-l sfătuiesc pe antrenorul olimpicilor să mai înveţe ceva fotbal de la Em. Jenei; aşa i-am şi spus, în gura mare, numai că Staicu n-a prea gustat gluma şi seara, la ambasadă, m-a rugat să nu-l mai fac de rîs. Aşa am şi făcut, dar asta nu l-a scutit pe simpaticul antrenor al olimpicilor de scandarea distihului : „Gigi Staicu hopa-hopa / Cel mai bun din Europa !"... Marea dramă a lui Bölöni s-a petrecut la Cupa Internaţională, cînd n-a putut juca datorită unei rupturi musculare chiar la piciorul de şut, stîngul. În zadar au fost toate intervenţiilor specialiştilor chinezi, japonezi şi români, în zadar au fost cuburile de gheaţă pe care şi le punea la pulpă de dimineaţă pînă seara, n-a putut fi recuperat. Înainte de partidă, ziariştii argentinieni aveau o bucurie secretă văzîndu-l pe marele jucător în trening, făcînd poze colegilor, şi ne întrebau dacă e absolut sigur că nu joacă. La conferinţa de presă de după meci, Bölöni plîngea ca un copil. Ce-aş mai putea spune despre el ? După meciul de la Monte Carlo, la controlul anti-doping, Bölöni şi cu Belodedici au fost desemnaţi să ofere probele la analiză. De la echipa sovietică au fost aleşi Cianov şi Blohin. Nimic mai simplu. Belodedici, băiat tînăr şi expeditiv, a terminat „operaţiunea" în cîteva secunde şi a plecat cu echipa, spre hotel. Ceilalţi trei n-au putut să ofere „materia primă", din cauza uriaşului travaliu şi consumului nervos, au băut o bere, apoi încă una, şi încă un rînd şi aşa preţ de un ceas, dar inhibiţia e mai tare ca berea, fie ea şi Tuborg, aşa că băieţii aproape că au uitat de ce se află acolo şi s-au apucat de cîntat pe trei voci, fiecare în legea lui, îmbrăţişîndu-se şi făgăduindu-şi că nu se vor faulta niciodată. Noaptea tîrziu, soţia lui Loţi, Clara, s-a dus cu o maşină după el şi, cum „proba" era recoltată, a reuşit să-l readucă în sînul delegaţiei, extrem de bine dispus. Cam acesta e Bölöni, în cîteva cuvinte. Despre el, presa franceză din ziua finalei a scris că „este un şef de stat major, căruia nu-i este străin nimic din tot ceea ce se întîmplă la 30 m în jurul său". Un mare sportiv, un liant moral al echipei, un caracter impecabil.

● Tudorel Stoica nu are absolut nimic din nervozitatea pe care o mai afişează uneori în teren. Este un băiat cuminte, un coleg admirabil, care impune respect prin vîrstă şi maturitate. Extrem de critic cu el însuşi. Îmi amintesc că în aprilie 1985, imediat după ce am fost învinşi de Anderlecht printr-un gol ghinionist, îmi spunea în autocar : „Eu sînt de vină, putea să fie 1—0 pentru noi, dacă nu m-aş fi împiedicat ca un prost în faţa careului lor...". La Sevilla a fost marele absent, dar şi-a răscumpărat absenţa de atunci prin jocul excelent de la Monte Carlo. Comparat de presa franceză cu Tigana, Tudorel are o putere de luptă exemplară, simţ al plasamentului care parcă îl face să fie prezent concomitent în mai multe locuri. A contribuit foarte mult, alături de Bölöni, la convingerea presei străine că „Steaua" are la ora actuală cel mai bun „mijloc" din lume.

TUDOREL STOICA

● Ca şi pe teren, Lăcătuş nu are stare nici în viaţa de toate zilele. Nu-i un băiat rău, e plin de umor şi are o vivacitate fenomenală. Pentru fiecare are o replică. La Bruxelles şi apoi la Monte Carlo, lui Dan Pătraşcu îi spunea : „Nea Dane, ai stat 5 minute de vorbă cu toţi fotbaliştii, numai cu Lăcătuş nu !" (apropo de rubrica din „Informaţia" intitulată „5 minute cu..."). Unui tuşier care stătea tot timpul cu mîna stîngă în sus, semnalizînd ofsaiduri imaginare, i s-a adresat : „Dom' arbitru, ce-aveţi, vă curge sînge din nas ?". Tot timpul îl tachinează pe Duçadam, care are o lucrare dentară de viplă, spunîndu-i : „Dacă-ţi pun un magnet la gură, te duc cu el pînă la Arad !". Are cîte o poreclă pentru fiecare : după Iordănescu strigă „Tati" (cu voce prefăcută, de copil), lui Bărbulescu îi spune „Cap de mort" (aluzie la fluturele cu acelaşi nume), lui Hagi îi zice „Ţînţare" (acesta e aromân, într-adevăr), lui Bumbescu îi spune, conform presei, „Yeti", pe Iovan îl mîngîie cu apelativele „Ţărane" şi „Maglavit" (comuna cu pricina fiind lîngă Moţăţei, unde s-a născut acesta), lui Bălan îi strigă „Piticule" ş.a.m.d. Fireşte, nu numai el foloseşte poreclele cu pricina, ele alcătuiesc un patrimoniu comun. În rest, este un caracter admirabil, animat de un spirit cavaleresc cum rar am văzut. Cît despre talentul lui de jucător, ce să mai vorbim : personal, mi se pare cea mai bună extremă dreaptă din Europa la această oră, un jucător fără complexe, luptător, alergînd într-un meci cît alţii în cinci, dribleur fin etc.

MARIUS LĂCĂTUŞ

● „Ce nume-i ăsta pe tine, Miodrag ? Gică, uite un nume normal !" — cuvintele de mai sus erau spuse după amicalul naţionalei de la Atena de către — aţi ghicit — Hagi lui Belodedici. Iar acesta îl tachinează pe tema eternă : Marina Scupra, cîntăreaţa lui favorită. S-au împrietenit instantaneu, pentru că sînt foarte timizi amîndoi, curaţi la suflet şi, mai presus de toate, au aceeaşi grupă de sînge fotbalistic, adică cea mai rară din lume. Dacă în fotbal există geniu, Hagi şi Belodedici îl au, cu siguranţă. Şi asta n-o spunem noi, pentru că ar fi români, ci o afirmă presa sportivă internaţională şi specialiştii străini. „Eu sînt Gheorghe, ca sfîntul care omoară balaurul cu suliţa, dar ce-i aia Miodrag ?" — continuă Hagi să-l tachineze pe Belodedici. Iar acesta îi spune că i-a găsit ceasul la vestiar, să se ducă să-l ia. Ceasul ? Care ceas ? Mă lămureşte Balint : „Nu demult l-am aruncat pe Hagi, îmbrăcat, într-un bazin de înot şi i s-a stricat ceasul. Era oricum un ştift !..." Să începem cu Hagi. E aromân din Dobrogea, pentru el „frumos" se zice „muşat", „bunicul" e „pa-

plu“ ş.a.m.d. Vorbeşte cu părinţii numai în dialect. Colegii de echipă îi mai spun şi Hagi Tudose, dar nu pentru că ar fi zgîrcit, nici vorbă de aşa ceva. La Monte Carlo, după meci, o puzderie de ziarişti italieni l-au încolţit la hotel, punîndu-i cîteva sute de întrebări. A doua zi, citind presa italiană, l-am întrebat dacă a declarat el toate cele scrise acolo, dar nici vorbă de aşa ceva, foarte multe afirmaţii erau măsluite şi ajustate. Martor îi era prof. Florentin Marinescu, care i-a servit ca translator. La Atena, cînd am vizitat oraşul împreună cu echipa, trecătorii ne întrebau aproape numai de el, unii îl recunoşteau şi îi cereau autografe. Popularitatea lui în Europa atinge cote incredibile, făcîndu-ne să ne gîndim la Keegan, Rossi, Platini. Milionarul grec Vardinoianis, preşedintele lui „Panathinaikos“, este literalmente îndrăgostit de uriaşul lui talent; îi ştie chiar biografia pe de rost, s-a interesat unde s-a născut mama lui Hagi, unde a învăţat carte puştiul, ce obiceiuri are etc. Cu 5 minute înainte de sfîrşitul meciului de la Atena, cînd echipa Greciei ne conducea cu 1—0, Horia Alexandrescu mi-a spus la masa presei: „Facem pariu pe 100 drahme că egalează Hagi?“. Am făcut pariul, nu pentru că n-aş fi dorit să egalăm (ba bine că nu!), dar mi se părea de-a dreptul imposibil să marcăm un gol pe furtuna fenomenală dezlănţuită în Pireu, cu un arbitru localnic împotriva noastră şi cu o apărare grecească violentă ca la Termopile. Dar Hagi, „copilul teribil al Bucureştilor“, cum îl numea presa franceză, a luat mingea la vreo 35 m de poarta adversă, a driblat tot ce i-a ieşit în drum şi a fost faultat clar în careu, penalty pe care arbitrul Germanakos nu l-a mai putut ignora, astfel că tot Hagi a transformat impecabil. La Ankara i-am dăruit cîteva cărţi vechi, în dialect armănesc, pentru a se familiariza cu trecutul ramurii etnice a strămoşilor săi. Este extrem de modest şi bine crescut, nimic din comportamentul său nu trădează că avem de-a face cu o mare stea a sportului european. După un meci internaţional, în care Balint a fost introdus în teren în ultimele zece minute, Hagi îl tachina în autocar: „Ai intrat tu să bagi goneta, fugi de nebun!“. Din cauza lui şi-a lăsat barbă Gino Iorgulescu, explicîndu-mi că nu şi-o va rade pînă în ziua cînd îl va avea din nou coechipier la „Sportul“. I-am replicat că va trebui să-i crească barba ca lui Nicolae Iorga, pînă la brîu, şi că va avea, oricum, de aşteptat mult şi bine...

GH. HAGI

● Belodedici este cel mai sfios sportiv pe care l-am văzut vreodată. N-ar zice băiatul ăsta nici pîs, stă în banca lui, nedezlipit de Hagi şi Balint. Cu acesta din urmă se îmbracă la fel: acelaşi trenci, acelaşi fular. În avionul care ne aducea de la Sevilla, în toamna lui 1986, cu naţionala, Balint m-a întrebat: „Pe cine va alege presa sportivă drept cel mai bun fotbalist român al anului?“. I-am răspuns că, după toate probabilităţile, pe Ducadam, pentru excepţionala sa performanţă din finala Cupei Campionilor Europeni. „Dar de omul, ce ziceţi? Nu-l aveţi în vedere şi pe el?“ — mă întreabă Balint, arătîndu-mi-l pe Belo, care şedea lîngă mine. Noroc că acesta a intervenit, cu modestie: „Eu mai pot să aştept, nu-i grabă. Ceea ce a făcut Duca e mai important!“.

Dramaturgul Ion Băieşu l-a dus cu „preşu“ pe Corneliu Vadim Tudor pînă pe marele Zid Chinezesc. Foto: Gavrilă Balint.

Extrem de elegant îmbrăcat, cu mult gust dar şi cu simplitate, Belodedici e idolul fetelor din jurul tuturor stadioanelor pe unde am fost. Şi pentru că „n-are loc de întors“, le priveşte cu jind prin fereastra autocarului. Cred că în privinţa staturii sale se impune o modificare: el nu are 1,84 m, aşa cum îl prezintă toate pliantele noastre, ci e mai înalt cu 3—4 cm, corectură care se impune în viitor. La Tokyo a fost furat de două ori: mai întîi i-a fost anulat un gol perfect valabil, dar băiatul n-a zis nimic, iar după aceea a fost privat de distincţia acordată celui mai bun jucător de pe teren, în virtutea căreia i-ar fi revenit o maşină Toyota Carina, dar Belo n-a zis iarăşi nimic. Şi asta spune multe!

● Din aceeaşi categorie a „marilor cuminţi“ face parte şi micuţul Bălan, originar din zona minieră a Cavnicului. Ai zice că are 4 plămîni, este inepuizabil pe teren, dar în viaţa de toate zilele scoate o vorbă la 12 ore şi îşi vede liniştit de treabă. A lucrat efectiv în subteran, acum este inginer minier, şi se vede de la o poştă că are o educaţie austeră, a muncii şi a voinţei. Ca şi Ducadam şi Bărbulescu, are o plăcere nebună să vizioneze filme. La sfîrşitul anului trecut, Bălan era foarte fericit că în topul revistei „Săptămîna“ a fost desemnat al 7-lea fotbalist al anului, un veritabil eveniment în viaţa lui, pentru care mi-a mulţumit de zeci de ori, deşi n-am avut nici o contribuţie.

● Iovan şi Bumbescu sînt nedespărţiţi, dorm în aceeaşi cameră, în avioane sau autocare se aşează împreună, cît mai în spate. În avionul care ne aducea de la Tokyo spre Beijing mi-au ţinut „şase“ pentru a subtiliza cîteva cutii de bere rece pe care stewardesele străine nu vroiau să le ofere, deşi intrau în costul biletului: băieţii erau deshidrataţi, pe deasupra şi foarte amărîţi de înfrîngerea nemeritată în faţa argentinienilor, aşa că gestul meu de şcolar la furat gutui le-a prins de minune. Iovan e tăcut, Bumbescu e expansiv, dar se completează de minune, iar soţiile lor le prelungesc prietenia, fiind nedespărţite. În drum spre Tokyo, Yeti a ascuns pantofii lui Ion Băieşu, dintr-un spirit de glumă, fireşte, aşa că autorul nemuritorului serial a coborît pe aeroportul din capitala niponă încălţat cu „şalupele“ lui Balint.

După aceea, atît Bumbescu cît şi Lăcătuş se rugau de cunoscutul scriitor să le facă rost de bilete la piesa „Băieşu“ de Ion Preşu, sau viceversa. „Micuţul“ Guţă nu s-a supărat, bineînţeles. Despre Iovan, extrema stîngă a Rapidului, Manea îmi spunea cu năduf după un meci de campionat: „Fugea Godzila aia de duduia pămîntul; n-am putut să fac o mişcare, mi-a scos sufletul“.

LUCIAN BĂLAN

Cea mai mare plăcere a lui Bumbescu este să povestească, acelora care au chef să asculte, amintiri din copilăria lui Iovan, fabulînd, desigur: ba că erau prea mulţi copii la masă şi el s-a hrănit cu ciorbă de dude, ba că Petrache Lupu a fost primul lui antrenor, ba că asta nu e faţa lui, ci se strîmbă la noi etc. Iovan plasează în răstimpuri cîte o replică antologică la adresa „cocoşatului“ (cum îi spune el), de genul: „Bă, tu cînd ai venit la Bucureşti săreai peste şinele de tramvai să nu te curenteze!“...

● Din cauza lui Ducadam, o tînără şi superbă spaniolă era să moară în avionul care ne aducea de la Beijing spre casă. Ce se întîmplase? Fericită nevoie mare că l-a cunoscut pe „San Ducadam“ (cum i se spune în Spania) fata a început să cînte în jurul lui, acompaniată de un grup de compatrioţi de-ai săi, care veneau să-şi petreacă sărbătorile de iarnă la Poiana Braşov, după care a purces să amestece băuturile: coniac, whisky, vin roşu, bere şi iarăşi whisky etc. Băieţii din echipă îi strigau în româneşte: „Domnişoară, nu vă uitaţi la el, că are o droaie de copii acasă şi-l mai bate şi nevasta“, Bărbulescu chiar a încercat să-i vorbească în spaniolă, dar s-a împotmolit la cuvîntul „seniorita“... După vreo oră, fata a intrat într-un fel de comă alcoolică, aproape că nu mai respira, medicul „Stelei“ a fost chemat rapid, i-a administrat cafea fierbinte, a stat la căpătîiul ei, dar mare lucru nu-i putea face, ne aflam la 10.000 m altitudine şi asta îi agrava starea. Din fericire, încet-încet, fata şi-a revenit, dar tot după Helmuth se uita, iar în aeroportul din Caraci au făcut şi poze. La Beijing, la înapoiere, Ducadam şi ceilalţi băieţi au descoperit în magazine celebrele artificii chinezeşti: în zorii zilei m-au trezit nişte pocnete infernale, am crezut că s-a întîmplat, doamne fereşte, ceva grav, dar steliştii, copii mari, îşi vedeau de-ale lor, în curtea ambasadei, chiuind de bucurie şi împînzind cerul mohorît al dimineţii de decembrie cu jerbele de lumini ale — poate — victoriei care ar fi trebuit să fie a lor. Cum e Ducadam în particular? Foarte volubil şi comunicativ. Vesel nevoie mare, un uriaş blînd, pogorît parcă din basmele fraţilor Grimm pentru a da autografe la copii şi a le mîngîia creştetele. La Anvers, în primăvara lui 1986, toată dimineaţa a umblat să cumpere o pomadă sidefată pentru ochii albaştri ai soţiei sale, dar şi jucării pentru cei doi copii, fată şi băiat. După accidentul de la braţul drept, l-am vizitat la Spitalul Militar, unde „eroul de la Sevilla“ îşi ducea pe picioare o convalescenţă destul de tristă. Noroc cu sutele

ADRIAN BUMBESCU

ŞTEFAN IOVAN

HELMUTH DUCADAM

Fotografie făcută de Bölöni pe zidul chinezesc, cu asentimentul cămilei. De jos în sus : Ion Băieşu, Corneliu Vadim Tudor, Vasile Căbulea, Miodrag Belodedici, Nicolae Gavrilă (comandantul clubului „Steaua").

Acestea sînt numai cîteva dintre amintirile şi consideraţiile mele despre jucătorii de la Steaua. Ei alcătuiesc, într-adevăr, o familie, numeroasă şi nobilă, în care domneşte climatul prieteniei totale. Iar rezultele s-au văzut şi, cu siguranţă, se vor mai vedea şi de acum încolo.

Deocamdată, să ne oprim aici, cu părerea de rău că multe dintre amintiri au început, cu vremea, să se estompeze şi că, prin forţa lucrurilor, n-am putut scrie decît despre un număr limitat de băieţi. Băieţi minunaţi, cu picioare truditoare şi rupte de multe ori, cu minţi agere şi inimi înflăcărate, care au făurit sub bagheta lui Emerich Jenei şi, mai recent, a lui Puiu Iordănescu, cea mai puternică „maşină de fotbal" a continentului.

După cum vă amintiţi, nici după Sevilla, nici după Monte Carlo nu s-a cîntat imnul naţional — aşa sînt uzanţele în cupele europene, nu-i nici o supărare : dar la sfîrşitul fiecărui meci, ochii înlăcrimaţi ai acestor copii dn Carpaţi se îndreptau către catargul imaginar din milioanele de inimi de acasă, pe care flutura Tricolorul, întîlnindu-se în văzduh cu privirile tuturor marilor sportivi ai patriei.

Corneliu Vadim Tudor

Fotografiile color de Ion Predoşanu

de admiratori care îl asaltau de pretutindeni, unii trimiţîndu-i scrisori chiar din S.U.A. şi Australia, noroc cu soţia lui, nelipsită de lîngă el, noroc cu cărţile de pe noptieră („Eu şi Charlie descoperim America" de John Steinbeck, şi „Ziua cea mai lungă" de Cornelius Ryan, ca să dau numai două titluri) — toate astea i-au mai ridicat moralul, l-au mai înviorat, deşi gîndul îi era mereu către echipa aflată la acea oră de vară în turneu în Italia. N-a putut apăra în finala Cupei Intercontinentale de la Tokyo : cu o seară înainte de meci l-am văzut stînd, împreună cu Iordache, într-un minuscul scuar din Ginza, pe bancă ; era nespus de trist, bea bere şi se uita la lume. A doua zi, după meci, mi-a spus că Stîngaciu a apărat magistral şi e foarte mulţumit că poarta echipei a rămas în mîini bune. De mai multe ori a vrut să se reapuce de antrenament, a şi încercat în vreo două rînduri, dar totul pare pierdut : chiar aşa, cine s-ar arunca pe două operaţii, în bocancii adversarilor, în noroi, pe minge? Chiar dacă fiziologic nu ar prea fi probleme, există o reţinere psihică pe care n-o poate depăşi nimeni. Şi să nu crezi în destin ? În acelaşi an, 1986, Ducadam a cunoscut gloria supremă şi deznădejdea, triumful şi căderea, masca veselă a sorţii şi cea tristă. Dar, poate că orice rău e spre bine şi, vorba proverbului, e mai plăcut să fii o zi vultur decît o viaţă întreagă vrabie. Acum, Ducadam e în ultimul an de facultate, după care doreşte să se retragă la Arad, poate la centrul de copii. Conducerea clubului militar intenţionează să-i organizeze o splendidă festivitate de retragere. Oricum, Ducadam rămîne o legendă vie a fotbalului românesc şi mondial, eroul incontestabil al celei mai frumoase nopţi din întreaga istorie a sportului nostru. Performanţa lui este unică şi irepetabilă, spulberînd canoanele fizicii şi ale spaţiului, mai cu seamă că la capătul ei strălucea în noaptea de mai un trofeu de argint masiv privit de peste 1 miliard de oameni. Îşi poate dori un sportiv mai mult într-o viaţă ?

Poeme de MIRCEA MICU

Revelaţie

Există, mai există, mai există,
în lumea asta tragică şi tristă
o fată cu alură de artistă
ce-şi tamponează nasul c-o batistă.

Ea vine cu metroul şi zîmbeşte
elastică şi suplă ca un peşte
şi ochiul meu retina şi-o măreşte
şi mă închin zicînd „doamne fereşte !"

De unde vine şi-ncotro se duce ?
purtînd însingurarea-i ca pe-o cruce
zîmbind celor din jur amar şi dulce
de parc-ar fi nepoata unui duce.

Există şi o văd şi-mi plîng de milă,
sînt bleg şi mohorît ca o cămilă
şi-aş vrea să-i spun : Frumoaso, mi-este milă
de vîrsta mea incertă şi umilă.

O clipă, ca un fulger, mi se pare
că m-a privit zîmbindu-mi cu mirare
şi eu ca tigrul cu tocite ghiare
tac resemnat în noaptea tot mai mare.

Sînt un bătrîn, m-au cam trecut pe listă,
dar ea-i aici, aproape şi există
o fată singuratică şi tristă
ce-şi tamponează nasul c-o batistă.

Şi coborîm. Ne despărţim neutri,
străini şi resemnaţi ca nişte nutrii
şi toată noaptea o visez şi-mi pare
că-s liber ca un mic delfin în mare.

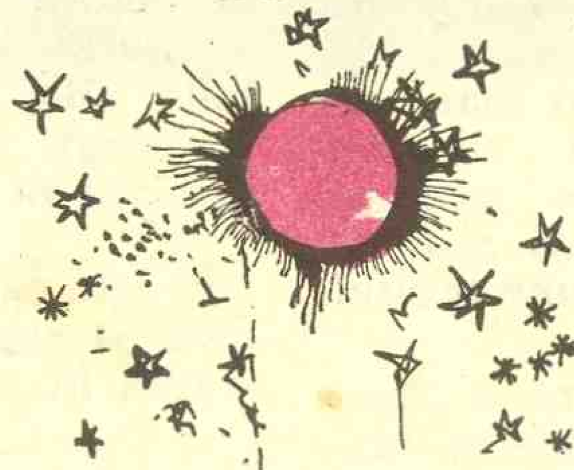
Înstrăinare

Toţi vechii prieteni s-au mutat la vile,
doar mama stă în micul cartier
în casa ei cu amintiri umile
avînd în loc de-acoperiş un cer.

Ea doarme într-un pat proptit pe stele
şi stelele-s picioarele de pat.
Trece stafia tinereţii mele
peste acoperişu-i înstelat.

Zice : ce faci tu fiule, departe ?
şi nu-i mai vine somnul şi-i tîrziu
în camera ei mică cît o carte
scrisă de un poet odată viu.

Mai dorm acasă uneori cînd ninge
răpus şi ostenit ca un soldat.
Dar vişinul din curte mă respinge
şi stelele se-naltă de sub pat.

Ca un dulgher

Ca un dulgher văduvit de secure
îmi duc crucea rîzînd
prin pădure.

Nedumerire

Am avut un prieten
care mă ura
văzînd poezia
zburînd mai sus
decît vulturii.

Iancule !

Iancule, dacă te strig,
să ştii că îmi este frig
şi de tine-mi este dor
de-mi vine să mor.
Iancule, dacă n-ai fi,
sus, în creasta Găinii,
aş sta singur să mă rup
iarna ca un lup.
Dar tu eşti, acolo, eşti,
în încremeniri cereşti,
lîngă lună, şi mai sus
unde mi te-ai dus.
Iancule, de-ţi este dor,
fii tu al românilor
şi cu ochii tăi de sfînt
înfloreşte din pămînt.
Iancule, Mărirea Ta,
bucură-ne inima.

Vis ciudat

Mă tot visez un cal în ham,
nimic nu am, nimic n-aveam,
decît o stea prinsă de geam
şi nici nu ştiu cum să vă spun
neavînd timp, neavînd cum...

Mamei

De la casa cu vişin
am vrut să te mut la bloc
cu mobilă cu tot.
Erai atît de disperată
încît de atunci
ochiul meu tremură
neliniştit ca un vişin.

Amintiri de cronicar sportiv

MARIUS POPESCU

Senzație în Giulești

Rapid va juca în țara cafelei! În Brazilia! În patria lui Pele!

În toamna anului 1970, o veste s-a strecurat pe Grivița, pe la Gara de Nord, prin Giulești și a explodat ca o adevărată bombă cu întîrziere la picioarele podului Grant. Era o veste neverosimilă, o veste de-a dreptul uluitoare, care părea la prima vedere un banc, într-atît era de fantezistă.

„Cică, Rapidul, Rapidulețul nostru va juca în Brazilia...".

„Ce vorbești, dom'ne, ai visat vreun avion azi-noapte ? Ți-a intrat vreun jumbo-jet în cameră și cînd te-ai trezit îți biziia vreo muscă pe frunte ?!?...".

„Auzi, tăticule, omu' care mi-a vîndut pontu' cu Brazilia nu se joacă de-a vorbele. E un tip serios, prieten cu Nea Tase (secretarul federației de fotbal : Florea Tănăsescu), așa că sursa e sigură și demnă de luat în considerație".

„Nenicule, eu aș vrea să te cred pe dumneata, dar fotbalul nostru e plin de vești sigure și pînă la urmă se adeverește una din zece...".

Discuții, zeci de discuții, sute de discuții pe la porțile stadionului, prin fața teatrului Giulești, pe Podul Grant, prin Gara de Nord, uite Brazilia, nu e Brazilia...

Pînă la urmă, „zvoniștii" au avut dreptate.

S-a anunțat oficial. Rapidul, ca și Dinamo, va face un turneu de iarnă în Brazilia.

Și Dinamo a plecat, prima, în patria cafelei.

Urma să plece și Rapidul.

Dar biletele, biletele de avion care urmau să fie trimise de impresarul care contractase turneul, întîrziau. O zi, două, nouă, o săptămînă, două, trei.

Vaccinați cu toții, din timp, cu mai multe feluri de vaccin, cîteva destul de supărătoare, cu reacții neplăcute, rapidiștii (mai sceptici) se „consolau" cu ideea : „ne-am ales și noi cu ceva din acest turneu fabulos, cu vaccinurile de acasă...".

Cînd nimeni nu se mai aștepta, iar cîțiva băieți plecaseră în vacanță pe la rude sau prieteni locuind în țară, au sosit și biletele. Într-o zi-două, plecarea ! De unde să-i aduni pe toți băieții ?! Culmea, tocmai Dumitru, jucătorul nr. 1 al „gărarilor", era de negăsit. Căutat zi și noapte, Liță dispăruse fără adresă. Cu mari regrete și foarte explicabile îngrijorări, echipa s-a îmbarcat în avionul de Praga, prima escală în drumul aerian spre Rio. După o noapte petrecută în „orașul de aur", Rapidul trebuia să-și continue zborul spre Paris, cu un avion al companiei Air France, urma o nouă escală, de vreo 10 ore, în metropola Franței, și apoi ultimul tronson aerian, Paris—Rio.

Prima — și foarte plăcuta — surpriză de călătorie. Pe aeroportul din Praga, înainte de plecarea spre Paris, lotul fotbaliștilor bucureșteni era așteptat de un pasager sosit în ultima clipă, cu un avion de ultimă oră, din țară. Era Dumitru ! „Recuperat" în extremis, la București, de un membru al clubului care dormise, se zice, la ușa internaționalului giuleștean. La apariția acestuia au „zburat" direct la aeroport, la Otopeni.

Mare bucurie pe jucători, toți iubindu-l sincer pe Liță al lor, mare bucurie pe conducătorii echipei Rapid, care-și dădeau prea bine seama ce înseamnă Dumitru pentru echipă, pentru jocul ei, după cum își dădeau la fel de bine seama că Rapidul va fi altfel primită de impresarul Zacour, ca și de presa braziliană la aterizare la Rio, cînd echipa va coborî din avion în frunte cu prima sa vedetă, cu „centrocampistul" Dumitru.

Mult mai liniștiți, jucătorii și conducătorii tehnici ai echipei au petrecut o după-amiază plăcută la Paris, deși de-a lungul Senei și pe marile bulevarde bătea un vînt înghețat care se juca de-a dreptul cu fișurile „pentru Brazilia" ale rapidiștilor, stîrnindu-le și umflîndu-le în spate ca pe niște baloane. Dar cine se mai gîndea la frig cînd cu toții știau că peste o noapte soarele parizian cu dinți va fi înlocuit cu soarele arzător al verii braziliene, vară despre care mulți auziseră atîtea minuni.

Așa se face că, pe la ora 23, așezați comod în spațiosul avion transoceanic al companiei braziliene „Varig", copiii Giuleștiului așteptau cu vădită emoție în suflete marea călătorie în noapte. Într-un avion cufundat în beznă, cîntecul lui Frank Sinatra „Străini în noapte", difuzat discret la megafonul aparatului de zbor, accentua melancolia fiecăruia. Cu toții ne gîndeam acasă, la cei dragi pe care-i lăsasem în București, care visau probabil în paturile lor în timp ce noi urma să plecăm în noapte, peste ocean, în cîteva clipe.

Puțini au reușit să adoarmă în acea noapte unică pentru majoritatea dintre ei. Într-o întunecare adîncă, sfîșiată cînd și cînd de scînteierile de la aripile avionului, zborul ar fi rămas în memoria tuturor ca o amintire obositoare și nimic mai mult dacă nu ne-ar fi prilejuit, la un moment dat, spectacolul neasemuit al răsăritului soarelui pe imensa oglindă a Oceanului Atlantic.

Înaintea primelor raze de lumină, primul vestitor al dimineții a fost Culai Lupescu, care stătuse cu ochii lipiți de hubloul avionului pentru a prinde el — cel dintîi — primele semne ale răsăritului. În amorțeala generală care domnea peste toți pasagerii, Lupescu a țîșnit la un moment dat în mijlocul avionului și ne-a trezit dintr-odată pe toți, adormiți sau semiadormiți, cu îndemnul imperativ : „uitați-vă cu toții pe geamurile din stînga ! Priviți cum se ridică soarele din ape !"

Spectacolul era într-adevăr fascinant.

Oceanul era întunecat, cu o nuanță de smoală pe care am regăsit-o cîndva doar în faimosul tablou al lui Kuindji, găzduit de galeriile Tretiakov din Moscova, întunecarea se pierdea însă încet și progresiv spre orizont, unde apele căpătau o strălucire metalică, parcă, lîngă bulgărele de foc imens țîșnind din undele acelea strălucite ale oceanului.

Nimeni nu scotea un cuvînt, toți priveam muți grandiosul spectacol al naturii văzut din înaltul cerului pe imensitatea apelor. Era evident cea mai frumoasă naștere a unei zile la care asistam vreodată, suma unor clipe unice care vor dăinui pînă la sfîrșitul vieții fiecăruia dintre noi.

...Și am sosit în Brazilia

Aterizarea avionului a avut loc pe aeroportul internațional Galeao, unde pistele par să crească din golfulețele prelungi ale oceanului, care ne-au semănat, o clipă, în cuget, teama că avionul ar putea foarte ușor ateriza în apă... O teamă imaginară, absolut nefondată, a ținut să ne asigure o stewardesă căreia i-am împărtășit simțămintele noastre. Cît a fost ea de nefondată ne-au dovedit-o peste vreo două luni ziarele de acasă, ce la o rubrică de „fapt divers" anunțau accidentul tragic al unui avion venit din Europa care a greșit unghiul de aterizare și n-a mai apucat să atingă pămîntul, intrînd în ocean.

Din fericire, Rapidul a ajuns cu bine pe Galeao, singura surpriză întîmpinată la coborîrea din avion fiind clocotitorul val de căldură care ne-a lovit pe toți în cap ! Urcați seara în avion pe aeroportul parizian Le

Bourget la o temperatură de 1—2 grade, am coborît dimineața pe aeroportul Galeao la o temperatură de plus 38 de grade, la ora 8,30—9,00 diferență de peste 35 de grade.

...După o haltă de numai două ore pe aeroportul „Galeao", expediția rapidistă și-a continuat zborul spre Sao Paulo, orașul în care urma să se desfășoare primul joc al giuleștenilor în țara cafelei.

Încă trei ore de zbor și aeronava braziliană a aterizat pe aeroportul din Sao Paulo. Prima surpriză : pe aeroport se afla un grup entuziast de suporteri ai giuleștenilor, lucrători la agenția economică din Sao Paulo și tehnicieni români lucrînd în Brazilia, veniți din țară de vreun an de zile, și care pur și simplu lăcrimau de emoție la intîlnirea cu Răducanu et comp., uriașul portar rapidist, simpatic și glumeț ca un copil mare, strîngînd în jurul lui un adevărat ciorchine de concetățeni. A doua surpriză : la trecerea frontierei — care s-a făcut pe aeroportul din Sao Paulo, nu la Rio — vameșii brazilieni nici măcar nu au amintit de certificatul de vaccinuri făcute la București, deși în țară ni se spusese că fără el orice pasager european este reimbarcat și trimis „ramburs" în țară. Nu a regretat, firește, nimeni înscrierea noastră în litera regulamentului (ignorat dezinvolt de autoritățile locale), vaccinurile scutindu-ne, oricum, de riscurile contractării vreunei maladii tropicale din acelea teribile de care auzisem doar din cărți.

În fine, a treia surpriză „din deschidere" — cum se zice la șah — altfel spus de la primii pași pe teritoriul orașului Sao Paulo. Cazarea noastră la hotelul „Danubiu" ales special de gazde pentru a sensibiliza delegația fotbaliștilor români veniți tocmai din țara Dunării albastre și a maiestuoșilor Carpați.

Și a început sejurul la Sao Paulo, la hotelul „Danubiu", fotbaliștii rapidiști fiind curînd asimilați unor turiști pleziriști prin faptul că zilele treceau și nici un meci nu se ivea la orizont. O zi, două, cinci, șapte de vacanță totală. Impresarul Zacour nu reușea să contracteze nici o partidă cu vreo echipă locală, toate formațiile pauliste avînd meciuri stabilite în săptămîna respectivă, așa că giuleștenii așteptau și transpirau din belșug. Transpirau cum nu transpiraseră niciodată în viața lor pentru că : 1) temperatura era constant peste 40 de grade ; 2) frumosul hotel „Danubiu" avea de toate, cu excepția atît de necesarelor — în condițiile climei locale — instalații de aer condiționat ; 3) fiecare jucător bea zilnic cel puțin cinci litri de lichide, sucuri, Pepsi Cola, Coca Cola etc. pentru a combate fenomenul dezhidratării, care — ne spuneau tovarășii de la agenția economică — făcea zilnic destule victime, mai ales în rîndul copiilor.

În rest, Sao Paulo le oferea nenumărate teme de observație și de reflecție. Cel mai mare oraș din Brazilia, avînd în jur de 10 milioane de locuitori, Sao Paulo reprezenta marșul impetuos, irezistibil al centrului urban industrial care depășea în viteză magnificul Rio de Janeiro, cîndva capitală a țării, rămas la stadiul de oraș-podoabă, de oraș de vacanță pentru străini, de oraș al contemplării nenumăratelor frumuseți cu care-l dăruiseră natura și omul.

Mincă în duel cu Dumitriu II. Fază din meciul Rapid — Știința Craiova (1—0), disputat în campionatul 1967/1968

...Și acum, povestea unei vizite greu de uitat

O vizită la un centru zoologic din vecinătatea orașului Sao Paulo.

Între numeroasele curiozități văzute la acel centru zoologic era și o curte uriașă, împrejmuită de ziduri înalte, conice, cu concavitatea înspre interior, construite astfel nu întîmplător. Într-adevăr, în acea curte mișunau tot felul de șerpi veninoși și șopîrle veninoase care se urcau pe ziduri, dar nu puteau ajunge, din cauza curburii, în vîrful lor, ci cădeau înapoi în curte. Atrași, firește, de acest spectacol insolit, fotbaliștii rapidiști s-au apropiat cu toții de curtea cu reptile. Între ei, Răducanu — cine altul decît el ! ? ! — a întins mîna peste zid, pînă la vreo... doi metri de șopîrle, dar și-a retras-o imediat aflînd că o simplă mușcătură a vreunui șarpe sau a vreunei șopîrle din acea curte te-ar fi transformat în numai cîteva clipe într-un om mort. Dealtfel, împreună cu Răducanu, am aflat cu toții, atunci, o poveste de neuitat despre aceste reptile. Unul dintre ghizii care ne însoțeau ne-a povestit că în urmă cu cîțiva ani un avion de pasageri aterizase forțat pe panta unui deal situat la cîteva zeci de kilometri de Sao Paulo. După o așteptare de cîteva ore — deși pilotul îi anunțase pe pasageri că în zona aceea trăiesc amintitele reptile veninoase —, s-au găsit cîțiva călători nerăbdători care au sărit din avion pe pămînt, nemaiașteptînd helicopterul care fusese anunțat să vină ca să-i transporte la Sao Paulo. Urmarea ? Au fost mușcați de șopîrle atît ei cît și ceilalți pasageri — reptilele pătrunzînd în corpul avionului —, iar la sosirea helicopterului nu a mai fost găsit nici un om viu. Toți muriseră în urma mușcăturilor reptilelor.

Poveste tragică într-adevăr zguduitoare.

Eram muți cu toții, primul care și-a revenit fiind... Răducanu.

Alb (și el) la față, Rică s-a grăbit să-și îndemne colegii spre ieșirea din vestitul centru zoologic paulist : „Hai, nenicule, la hotel, că aici nu-i de noi ! Sar, dracu', scîrboșeniile astea peste zid și ne fac statui..."

Glumă, glumă, dar în maximum zece minute toată delegația fotbaliștilor giuleșteni era în autobuz, deși ghizii ne asigurau, zîmbind, că zidurile au o asemena construcție geometrică încît legile fizicii anulează orice pericol, oricît ar fi fost șopîrlele de „săltărețe".

La care Răducanu a avut o replică „mortală" :

„Lasă-ne, taică' cu legile fizicii !

Dacă se nimerește vreo șopîrlă mai hoață, care nu a auzit de legile astea, și-l mușcă tocmai pe băiatu' ?

Nu-mi rămîne familia orfană ? ! ?"

...Și tot un episod-Răducanu

De data aceasta un episod așa-zis fotbalistic. Cunoscînd faptul că Răducanu era portarul titular al echipei naționale, goal-keeperul rapidist s-a bucurat pe tot timpul turneului din Brazilia de o atenție specială din partea gazetarilor și a marilor ziare. Simpatic prin tot ce făcea și spunea, simpatic prin alura-i de uriaș care mai și aducea la piele cu mulatrii localnici, Rică reprezenta o pîine bună pentru toți reporterii-pistol, ca și pentru fotoreporterii ziarelor și revistelor locale.

Nu întîmplător, deci, înainte de a fi evoluat măcar un singur minut pe stadion, Răducanu a umplut cîteva pagini de reviste ilustrate cu fotografiile și declarațiile sale, declarații autentice, de la caz la caz, înflorite corespunzător ca să stîrnească un interes cît mai mare în rîndul cititorilor. Cert era un lucru : chiar de a doua zi de la instalarea delegației la hotelul „Danubiu", camera lui Răducanu era un adevărat teatru de reclamă pentru toți reprezentanții mass-mediei pauliști. Declarații la radio, declarații pentru diverse canale ale televiziunii, interviuri peste interviuri, fotografii luate din toate pozițiile, din toate unghiurile, inclusiv de pe dulap (!), unde fotoreporteri frenetici se urcau pentru a surprinde „pantera neagră" în cele mai diverse ipostaze : Răducanu citește — Răducanu doarme — Răducanu scrie vederi în România etc., etc., etc.

Amuzați de această reclamă nemaiîntîlnită, ceilalți jucători se distrau pe seama ei, savurînd mai ales giumbușlucurile lui „il grande", care le făcea tot felul de comedii excesivilor reporterași. Îi punea, de pildă, să intre în camera lui fără pantofi („din cauza alergiei la praf"), iar băieții se executau fără nici o șovăire.

...Şi a venit, în sfîrşit, primul meci jucat de Rapid în Brazilia

Adversar, o echipă tînără.

Ca toate echipele tinere, era şi foarte ambiţioasă.

Numele ei : Portuguesa.

O echipă braziliană puţin cunoscută în Europa.

Pe plan intern însă, în competiţiile din patria fotbalului, Portuguesa atrăgea atenţia prin furia ieşită din comun cu care ataca marile „firme" — şi uneori cu destul succes —, firme a căror rezonanţă făcuse demult înconjurul lumii şi care se numeau Flamengo, Botafogo, Vasco da Gama, Gremio Porto Alegre, Corinthians, Palmeiras, Fluminense etc.

Vă închipuiţi uşor că orice partidă internaţională a Portuguesei era privită ca o ocazie de neratat, ca o treaptă importantă în urcuşul formaţiei spre notorietate, spre un standing cît mai respectabil.

Ocazia se numea de data aceasta Rapid Bucureşti.

Şi a început jocul.

Chiar în primele secunde ale întîlnirii, corner la poarta Rapidului. Centrare înaltă, obişnuită, banală. Toţi spectatorii se aşteptau ca portarul nostru să culeagă uşor balonul. Dar nu, Rică a vrut „să-şi facă introducerea în meci" printr-o lovitură spectacol. Ce şi-a zis el ? „Ia să boxez puternic mingea cu pumnul !" (Cu pumnul său uriaş, „îmbrăcat" în mănuşă albă...).

Şi a boxat... Dar, culmea ghinionului, pumnul a trecut pe lîngă minge, sau mingea a trecut pe lîngă pumn şi a ajuns exact pe fruntea unui atacant al Portuguesei, care a împins uşor — simplă formalitate — obiectul în poartă.

Aşadar, 0—1 în minutul 1 al primului meci al Rapidului în Brazilia !

Ce a urmat, puţini îşi mai amintesc probabil. Tinerii jucători ai Portuguesei au ţinut-o într-un asalt pînă la sfîrşitul jocului, înscriind în total 5 (cinci) goluri.

* * *

...Întorşi la hotel, rapidiştii au înţeles că, aşa spumos cum pare el din tribune, fotbalul brazilian este tăios şi neiertător dacă nu-ţi iei toate măsurile de pr⁻auţie, mai ales cînd întîlneşti o echipă tînără şi foarte avidă de victorie.

Cu sacul plin de goluri, dar şi cu o usturătoare lecţie de fotbal brazilian pe viu, fotbaliştii giuleşteni s-au prezentat la al doilea meci cu totul altfel. Jocul a avut loc la Porto Alegre, un oraşel mic dar frumuşel, în care principala valoare o constituie, aţi ghicit, fo balul. Fotbalul, reprezentat prin două echipe cu „nume", Gremio şi Internacional, între care există o veche şi năbădăioasă rivalitate.

Pentru reporter, Porto Alegre prezenta o primă nedumerire. Sfîrşindu-şi cariera în portul căruia îi dă numele, Rio Alegre — rîu al veseliei, adică — este o apă foarte leneşă, galbenă şi mîloasă, în stare să-ţi inspire multe stări în afara aceleia de veselie. Dar să revenim la fotbal. Primul meci, cu Internacional. „Friptă" la Sao Paulo, echipa noastră începe jocul în trombă, conduce cu 1—0 (a înscris Năsturescu), este egalată, conduce din nou (golul al doilea l-a înscris Codreanu), arbitrul fiind cel care hotărăşte în cele din urmă soarta partidei printr-un penalty inventat cu multă fantezie, în ideea ca toată lumea să plece de la stadion mulţumită. Nu este, evident, cazul rapidiştilor — care au de altfel un scurt intermezzo cam prea „explicativ" cu cavalerul în negru —, dar după 0—5 un 2—2 înseamnă totuşi ceva. Mai ales atunci cînd este obţinut în Brazilia.

Al doilea meci la Porto Alegre a avut loc peste 3 zile

Adversar, Gremio.

Un partener de întrecere mult mai dificil decît Internacional.

Jocul este foarte frumos, rapidiştii — încurajaţi de remiza cu Internacional — se lansează şi ei în cîteva broderii „à la giuleştina", dar broderiile braziliene le „taie" pe cele ale oaspeţilor şi scorul este sec şi edificator : 3—0 pentru Gremio !

Fără să forţeze ca şi cei de la Portuguesa care, dacă ar fi putut, ar fi marcat şi 10 goluri, fotbaliştii de la Gremio au făcut o adevărată demonstraţie de fotbal-spectacol, în care şi-au atins ambele obiective : au făcut şi artă şi au şi învins.

Următoarea escală: Curitiba

Un oraş frumos, inundat de verdeaţa numeroaselor sale parcuri şi grădini, un oraş în care fotbaliştii giuleşteni se simt de la început foarte bine, el apropiindu-se şi din punct de vedere al climei de oraşele noastre de la Dunăre, de pildă, cum ar fi Galaţiul sau Brăila.

Despre Curitiba ar fi multe de spus, dar fotbalul ne obligă să nu mai divagăm. În ce priveşte prima raţiune a acestui turneu, trebuie să spunem că jucătorii feroviari au încasat un nou 0—3 (consecutiv după înfrîngerea în faţa echipei Gremio, din Porto Alegre), în compania formaţiei locale.

Un unsprezece fără creditul lui Gremio, nici pe departe, dar „în Brazilia toată lumea joacă fotbal, şi joacă foarte bine !" — iată concluzia, pe fază, la faţa locului, a antrenorului Marin Bărbulescu, decepţionat peste poate de această nouă înfrîngere, pe care o punea exclusiv pe seama supervalorii fotbalului din această ţară. Sub povara psihologică a acestei noi şi usturătoare înfrîngeri, antrenorul rapidist a lăsat să scape şi o concluzie care l-a costat ulterior : „În Brazilia sînt 500 de jucători ca Dumitru !" (Dumitru, ca şi Dobrin, fiind la acea oră tipul celui mai bun produs al fotbalului nostru). Era, fireşte, sub, puternica impresie a strălucitei tehnici a fotbaliştilor brazilieni, jonglerii desăvîrşiţi, în stare să facă orice cu mingea, inclusiv combinaţii care — din tribună — îţi apăreau uneori de-a dreptul descumpănitoare. De aici însă şi pînă la a spune că în Brazilia există 500 de Dumitru era o distanţă mult prea mare, o exagerare scăpată la năduf, ceea ce i-a şi atras antrenorului giuleştean (care dealtfel nu era un tehnican lipsit de calităţi) critici severe acasă, între altele şi a colegului meu Gheorghe Nicolaescu — rapidist din naştere ! —, care nu putea ierta o asemenea erezie, taxînd-o în consecinţă într-un aspru dar întemeiat articol în ziarul „Sportul".

De fapt, antrenorul Bărbulescu aruncase o vorbă, fiind copleşit de înalta calitate a fotbalului brazilian, a cărui expresie îi întrecuse orice imaginaţie şi-l uluise. Ulterior, tehnicianul rapidist (şi nu numai el !) a început să judece mai complet, mai nuanţat şi în cele

În vizită la „artiştii" din Giuleşti, în primăvara lui 1968, o seamă de suporteri, printre care descoperim pe Ioana Radu, Dorina Drăghici, Radu Zaharescu, Horia Căciulescu, Horia Şerbănescu.

din urmă mai realist fotbalul brazilian — strălucitor, dar nu invincibil în orice meci —, manifestînd şi unele slăbiciuni (în sistemul defensiv, în principal) pe care unii antrenori europeni le-au „disecat", le-au studiat foarte temeinic şi le-au exploatat, Bărbulescu înţelegînd că în turneul din ţara cafelei el asista-se, de fapt, la cîteva „prelegeri" de mare nivel pentru care destui tehnicieni din Europa nu erau, pe vremea aceea, pregătiţi să le judece obiectiv.

Influenţaţi şi ei din opinia antrenorului lor, fotbaliştii rapidişti au trăit, un timp, „complexul brazilian", din care s-au trezit, totuşi, destul de repede.

Cînd ?

Peste numai cîteva zile !

Unde ?

La Rio de Janeiro !

Cu ce ocazie ?

Cu ocazia meciului Vasco da Gama — Rapid, jucat în marele oraş al celui mai celebru carnaval din lume, Carnavalul de la Rio. Aşadar...

...La Rio — „Cidade maravilhosa" !

Trecuţi prin Rio de Janeiro ca... valiză prin gară, fără a vedea nimic (sau mai nimic) din acest oraş fascinant — cu ocazia transbordării lor din avionul de Paris în avionul de Sao Paulo —, fotbaliştii rapidişti vor plonja încîntaţi în frumuseţile lui cu ocazia etapei finale a turneului brazilian.

Etapa Rio.

Etapa meciului cu Vasco da Gama.

Visători, melancolici şi evident marcaţi de înfrîngerile înregistrate pînă atunci, trei eşecuri usturătoare (0—5 cu Portuguesa, 0—3 cu Gremio, 0—3 cu F.C. Curitiba) şi doar un singur egal (2—2 cu Internacional), în singura partidă cu adevărat bine jucată, cînd, spre ghinionul lor, se „opusese" victoriei un arbitru părtinitor, rapidiştii nici nu au dat atenţie zborului cam „accidentat" al avionului de la Curitiba la Rio.

Numai Răducanu avea un motiv serios să fie surizător, tovarăşa sa de fotoliu în timpul călătoriei — fotografiată în ziarul „El globo" pe pagina întîi, ca una dintre posibilele viitoare „Miss Carnaval" (carnavalul urma să înceapă în toată Brazilia peste vreo săptămînă) — solicitîndu-l pe uriaşul portar bucureştean să facă împreună cu ea o fotografie. Drept „souvenir" pe viaţă...

„Gata, mamă, s-a făcut, a acceptat pe loc Rică. Tragem un «souvenir» împreună, să te poţi şi tu lăuda că ai stat în viaţa ta lîngă un bărbat a întîia".

Cum posibila viitoare „Miss Carnaval" era o mulatră superbă, iar Răducanu arăta şi el foarte bine („ca un artist") în maioul său auriu, cu mîneci scurte, nu exagerez defel afirmînd că aeroportul Santos Dumond a fost vreo zece minute paralizat, în sala de aşteptare, unde o mulţime de pasageri s-au înghesuit să privească executarea „souvenirului" fotografic avînd ca eroi două foarte prezentabile vedete. Doi „artişti", gîndeau pasagerii, care nici nu greşeau prea mult. Mulatra era într-adevăr o artistă fermecătoare, iar despre Rică cel simpatic cine şi-ar fi putut închipui că nu e şi el vreun artist de music-hall ?

De la aeroport, la un hotel de clasă.

După o îmbrăţişare... artistică şi ea între „Miss" (cum o botezaseră rapidiştii) şi Rică, îmbrăţişare lungă, fotogenică, reluată de... mai multe ori („să nu iasă poza mişcată !" — vorba goal-keeperului giuleştean), autobuzul rapidiştilor a pornit la hotelul „Plazza".

Dar să nu uităm fotbalul

Ultimul meci al Rapidului în Brazilia.

Adversar, un „nume mare" al fotbalului carioca, ca şi al fotbalului mondial, vestita echipă Vasco da Gama. Echipa nu mai puţin vestitului Ademir.

Ce să faci însă cu Vasco da Gama — se întrebau rapidiştii — după ce noi am încasat 5 goluri de la „anonima" formaţie paulistă Portuguesa ?

„Hai să jucăm cît putem mai frumos ! Asta să ne fie singurul gînd, să jucăm frumos — i-a mobilizat pe toţi Liţă Dumitru — şi-aşa nu avem ce pierde, că barosanii ăştia alcătuiesc una din marile echipe ale lumii !"

Şi-aşa şi era.

Vasco da Gama era o echipă mare, foarte mare, în faţa căreia nu era nici o ruşine să pierzi.

Şi cum şi-a dorit Dumitru, aşa s-a şi întîmplat.

Rapidul a jucat frumos, mai bine spus FOARTE FRUMOS !

Iar rezultatul — cine ar fi crezut ? — a fost egal. Un 0—0 în care golurile au plutit în aer, cum se spune, dar nu au căzut în nici una dintre cele două porţi.

Mai mult, Rapidul a fost echipa mai aproape de victorie, Neagu, „mustangul din Giuleşti", avînd golul gata făcut în faţa bocancului, dar voleul său splendid — din întoarcere, cu spatele la poartă — a „muşcat" transversala (din păcate în exterior, nu în interior), giuleştenii trecînd pe lîngă o „victorie istorică".

Ce a fost la întoarcere, la hotel, e greu de descris.

Suporterii lui Vasco da Gama au aplaudat autobuzul Rapidului pe străzi, iar în holul hotelului Plazza ne aştepta o adevărată festivitate organizată de personalul hotelului, la care s-au raliat spontan diverşi turişti.

A doua zi, ziarele din Rio de Janeiro scriau că Rapidul „s-a «demascat» abia în ultimul său meci disputat în Brazilia, cînd fotbaliştii

bucureşteni au dovedit o nebănuită artă a jocului".

Fără îndoială, această evoluţie „super" avea şi ea cîteva explicaţii. Întîi de toate, Rapidul, rănit în orgoliul propriu, cam şifonat în precedentele întîlniri, nu se prea împăca cu „corecţiile" primite în ritm de dans, în acordurile, superbe dealtfel, ale cuceritoarelor şaranga. Pe de altă parte, este neîndoios faptul că talentaţii copii ai Giuleştiului „prinseseră" multe din cele văzute la „maeştrii" brazilieni în adevăratele lor catedrale ale fotbalului şi se prezentaseră la Rio — chiar fără să-şi dea ei înşişi seama — şi cu cîteva „lecţii braziliene" prinse din zbor...

Oricum, ultima pagină rapidistă a turneului brazilian a fost un autentic succes — socotit ca atare în primul rînd de gazde —, înregistrat, în consecuţiile sale, cu mare plăcere de rapidişti pe stradă, la hotel, peste tot, în zilele cît am mai stat la Rio de Janeiro.

Înainte de a epuiza „capitolul brazilian", alte cîteva secvențe de neuitat din Rio...

Prima, plimbarea pe Corcovado.

Muntele de 800 de metri pe care se află statuia uriașă — de aproximativ 70 de metri înălțime ! — a unui Crist cu mîinile întinse în T.

Amețiți de zecile de serpentine pe care le urmase autobuzul care ne suise în vîrful muntelui, am stat cîteva ore la poalele maiestuoasei statui, unică în felul și prin proporțiile ei în lume.

Acolo, sus, privind întreaga panoramă a Golfului Guanabara, care circumscrie în bună parte orașul, am înțeles, o dată în plus, de ce a fost botezat Rio de Janeiro „la cidade maravilhosa" (orașul minunat). Pentru că încîntătoarea împletire între darurile naturii — Golful Guanabara cu nenumăratele sale întrînduri și fîșii de ape, cu brîul plajelor sale de un auriu scînteietor, cu extraordinara vegetație tropicală, cu relieful său atît de armonios variat, dominat de vestita colină „Pao de açucar" (căpățînă de zahăr) și de Corcovado — și darurile creației omului — ghirlandele amețitoare de autostrăzi și șosele, clădirile sale de o mare frumusețe, îngemănînd spectaculos grațioasa arhitectură tradițională cu modernismul șocant al buildingurilor de tip american — creează un tot foarte impresionant care sugerează prin zeci de elemente majore și prin sute, mii de amănunte o supremă frumusețe a genului urbanistic.

Și ar mai fi o „vedere".

Vederea orașului noaptea.

Vederea orașului noaptea de la înălțimea tutelară a Cristului construit pe Corcovado.

Spectacolul este nu numai unic, este fantastic.

Ai senzația nemaiîntîlnită că jos, sub ochii tăi, se află și se mișcă un uriaș paianjen de aur. Aurul luminilor autostrăzilor și bulevardelor care pleacă dinspre centru spre marginile orașului, luminile orbitoare ale imenselor firme din centrul metropolei, luminile mișcătoare ale miilor de mașini care aleargă nebune în noapte. Lumini peste tot, lumina statornică a acestui oraș-lumină aducînd, repet, cu un imens paianjen de aur sau, dacă vreți, cu o coroană, cu o imensă coroană sclipitoare sub bolta cerească.

A doua secvență, repetițiile generale pentru carnavalul care urma să înceapă peste vreo săptămînă.

Marele Carnaval de la Rio

Cea mai mare serbare populară din întreaga lume.

Uimiți la început, uluiți după o zi, două, băieții Giuleștiului au asistat la cea mai grandioasă și mai impresionantă procesiune artistică din viața lor, o procesiune desfășurată chiar sub ochii lor, pe marile bulevarde din imediata vecinătate a hotelului Plazza.

Repetițiile generale, care se ridicau fără nici o îndoială la înălțimea „premierei".

Sute de așa-zise „echipe", compuse din sute, din mii de „artiști", defilau pe străzi. Defilau cîntînd și dansînd. Fiecare echipă avea orchestrele ei, între care evoluau formații de dansatori și dansatoare, îmbrăcați cu toții în costume de o rară frumusețe, de o infinită imaginație artistică, costume croite din toate mătăsurile, din lameuri sclipitoare, din fire aurite, argintate etc. Firește, fiecare asemenea costum costa mulți, foarte mulți bani. De unde-l aveau fiecare dansatoare, fiecare dansator, fiecare instrumentist ? Am aflat că toți acești artiști amatori, oameni simpli în imensa lor majoritate, făceau economii chiar și un an întreg pentru a-și confecționa atît de frumoasa și de pretențioasa lor costumație.

Un an de economii pentru 4 zile + 4 nopți de serbare.

Sacrificiul era — și este — imens !

Cum repetițiile generale pentru carnaval au ținut și ele zi și noapte, adică patru zile și patru nopți, vă închipuiți că pentru rapidiști spectacolul — cu adevărat extraordinar ! — a fost, pe rînd, încîntător, entuziasmant, contagios prin toate punțile unei arte debordante prin tumultul, temperamentul focos și patosul său, pentru a ajunge în final extenuant.

După o primă noapte petrecută în cea mai mare parte a ei pe stradă, lîngă clocotitorul convoi carnavalesc, sau la ferestrele hotelului, în cea de-a doua noapte, pe cînd carnavalul își continua, frenetic, neobosit, procesiunea, băieții n-au mai putut sta „de veghe" și-au adormit duși în pofida sambelor și a rumbelor care — practic — nu se opreau.

Pentru că despre Carnavalul de la Rio s-au scris și se vor mai scrie cu siguranță numeroase cărți extrem de interesante, cu o mare bogăție informațională, oprim aici scurtele noastre considerații ocazionale referitoare la un spectacol care întrece orice fel de închipuire.

Un spectacol care i-a impresionat profund pe copiii Giuleștiului nu numai prin strălucirea sa, ci și prin marea sa generozitate umană, carnavalul exprimînd, între altele, solidaritatea între oameni, dragostea dintre ei, speranța tuturor în mai bine, într-o lume a păcii, o lume a armoniei.

Și, ultima secvență la Rio de Janeiro.

De fapt, ultima noapte petrecută în „cidade maravilhosa".

A fost o noapte petrecută pînă în jurul miezului ei pe... acoperișul hotelului Plazza.

În fapt, o terasă pe care patronul hotelului, un portughez mare simpatizant al României și prieten declarat al fotbaliștilor noștri, ne-a invitat la o foarte frumoasă masă de adio la Rio.

Gestul a fost impresionant, bucatele — mai ales pescăriile — au fost delicioase, dar mai presus de toate s-a situat surpriza patronului care, pe la miezul nopții, a pus cîteva plăci cu care ne-a rupt inima tuturor.

Maria Tănase, Zavaidoc, Ion Luican...

Cînd am auzit „Trenule, mașină mică..." și „Du-mă acasă, măi tramvai, du-mă iute, ce mai stai..." eram cu toții cu nodurile în gît.

Irezistibil, ne pălise pe toți un clocotitor dor de țară, de ai noștri, de mamă, de copii, de soție și dacă s-ar fi putut atunci, chiar atunci, în clipele acelea, ne-am fi luat cu toții zborul spre cuiburile noastre dragi.

Zborul a început de fapt a doua zi și pînă acasă, pe aeroportul Otopeni, subiectul tuturor discuțiilor l-a constituit familia, ce a lăsat fiecare acasă, ce speră să găsească etc. etc.

Frumos, nespus de frumos fusese în Brazilia, dar patria și casa noastră erau UNICE în mintea și sufletul nostru de români.

Fotografii din colecția

Nae Cerchez

1968/1969, Rapid — Steaua 2—1. Pentru Rapid au marcat Codreanu (cu fața) și Neagu (în dreapta).

Campionatul 1970/1971. Fază din meciul Steaua — Rapid 1—1. A deschis scorul Neagu, a egalat Tătaru.

CREANGA DE MĂSLIN

Vecinătatea mării, gestul suav
ne cuprindem mereu
în mișcarea de astre
pe un cer imaginat

Sufletu-mi se întrevede
acompaniat
de aburul casei
asemenea păsării fermecate
primind binecuvîntarea
zilei care începe

Cu creanga de măslin
înflorită vin către tine

iubita mea
de departe vin
de mult mai departe
asemeni gînditorului elin

Primește-mi elogiul
șoptit în corola
florii de măslin

Maiestuos ca un sunet
se-nfiripă
zodia nouă
spre care tindem
numai noi, numai noi...

George Chirilă

DE AMICITIA

- Prietenia veche te apără mai mult decît armura de oțel.
- Noile prietenii ne luminează arhitectura morală din unghiuri nebănuite. Cei ce se tem de adevăr ocolesc prietenia.
- Prietenia — diamantul firii. Dar diamantul are atîtea fețe...
- Există prietenii ce devorează personalitatea : ocolește-le ! Cele mai multe, însă, o înalță : oferă-le !
- Nenorocire : nu am dușmani, ci doar foști prieteni...
- Ce-i poți cere unui fost prieten decît... să te uite ?!
- Caută-ți prieteni printre cei ce au idealuri similare cu ale tale. Doar astfel prelungești clipa !

Septimiu Chelcea

Succesele fotbalului românesc de azi nu sînt întîmplătoare. Să nu-i uităm, deci, pe cei care și-au dedicat viața acestui atît de îndrăgit sport. Unul dintre ei este antrenorul emerit Nicolae Gorgorin, care povestește pentru cititorii publicației noastre — în exclusivitate — cîteva...

ÎNTÎMPLĂRI MICI ȘI MARI

În îndelungata mea activitate de antrenor, mai cu seamă că de regulă am lucrat cu cei mici și cu tinerii, mi s-au întîmplat, desigur, multe lucruri interesante, neprevăzute, unele hazlii, altele mai puțin vesele.

Le păstrez pe toate în memorie și m-am gîndit să vă povestesc cîteva dintre cele mai interesante. V-aș ruga să le citiți înțelegînd, pentru fiecare, starea mea de spirit, starea omului de pe bancă sau din cabină. Noi, antrenorii de juniori și copii, trebuie să fim, și încercăm să fim, și părinți pentru elevii noștri, căutînd să-i înlocuim pe cei veritabili în momentele cînd aceștia sînt absenți.

În asemenea condiții o să pricepeți mult mai bine de ce noi ne-am aflat, în cele mai diverse momente, lîngă speranțele fotbalului nostru, între juniorii care au purtat tricourile reprezentativei României. Cea mai mare bucurie am avut-o cînd prichindeii pe care i-am selecționat, dintre mii și mii de copii, au ajuns mai întîi juniori foarte buni, au obținut frumoasa onoare de a fi selecționați în echipa națională. Și, mai tîrziu, i-am văzut și i-am aplaudat ca jucători de prima divizie și internaționali A.

Rîndurile care urmează vă vor face cunoștință cu unii dintre aceștia încă de pe vremea cînd erau doar niște juniori necunoscuți marelui public. Numele lor sînt acum celebre, mulți au și terminat activitatea de performanță, unii au venit lîngă noi pe „banca suferinței" cum îi mai spunem, și nu fără temei, băncii de la marginea terenului unde antrenorii, alături de jucătorii de rezervă, trec prin atîtea chinuri în cele 90 de minute de luptă din teren.

Nicolae Gorgorin

1937. Fază din meciul Venus — Admira Viena (3—2). Gorgorin în acțiune (în apropiere este Sfera).

Baratky sau Pele?

Turneu Prietenia organizat la Timișoara. Juniorii noștri au jucat din ce în ce mai bine, și au cîștigat competiția devenită tradițională, la startul căreia se aliniază, an de an, echipele majorității țărilor socialiste. După finală am servit masa la unul dintre marile restaurante ale orașului florilor. A venit să-și manifeste bucuria și un fost mare jucător, Nicolae Covaci, singurul de la noi care a luat parte la preliminariile a trei campionate mondiale: 1930, 1934 și 1938.

Ospătarul n-a vrut să-l lase să intre pe motivul că uneori nu știa cînd să pună stop halbei de bere.

— Nu se poate! am sărit eu de la masă.

Și după ce l-am făcut cu ou și cu oțet pe ospătar în numele fotbalului, l-am poftit la masa juniorilor, alături de Ion Alexandrescu, Gheorghe Ola, Ilie Savu.

L-am invitat apoi în camera mea de la căminul în care eram cazați și-am început să discutăm. Bineînțeles că despre fotbal. Îl cunoșteam bine. Fusesem adversari. El era inter la C.A.O., eu mijlocaș la Venus. În final, spre miezul nopții i-am pus întrebarea:

— Cine a fost cel mai bun jucător din toate timpurile?

A stat puțin să se gîndească, după care, luminîndu-se la față, a răspuns hotărît:

— Bodola.

Eram deja de mai mulți ani antrenor de juniori, îl cunoșteam și pe Bodola cu care am jucat împreună doi ani la Venus, și voiam să știu cum îl caracterizează el pe fostul meu coechipier pentru a avea niște repere în activitatea pe care o desfășuram.

— Avea multe calități, dar trei îl ridicau peste noi toți: excepțională capacitate de efort, o mare viteză (la Venus numai Humis se putea măsura cu el la acest capitol) și marca goluri cu stîngul, cu dreptul, cu capul, pentru că, deși nu era prea înalt, avea detentă de fundaș. De asta a fost cel mai bun.

— Bine, dar Baratky, Bogdan, Wetzer, Bindea, Ciolac, Vogl...

— Peste ei cu un cap, nici nu mai discutăm...

Și n-am mai discutat, dar odată, într-un grup de antrenori rapidiști, „focul" dezbaterii s-a aprins din nou, Baratky fiind considerat cel mai bun jucător român dintotdeauna. Mai bun chiar decît Pele! Atunci a concluzionat, cu umorul lui molipsitor, Ionică Bogdan.

— Baratky a fost un Pele... alb, iar Pele a fost un Baratky... negru. Clar?

Foarte clar. Dar mai ales foarte semnificativ spus.

1963. Una din echipele de juniori UEFA din care au făcut parte Dumitriu II, Codreanu, Pavlovici, Sorin Avram, Haidu Carol etc.

În vestiar — Sir Stanley Rous

Luxemburg, 1958. Patru jocuri grele în grupă. Cu Olanda, Ungaria, Turcia și Grecia. Toate disputate în patru zile consecutive. Programare inadmisibilă, dar ce puteam face. Am jucat așa cum au vrut organizatorii și, după eforturi exemplare ale tuturor jucătorilor, echipa României s-a calificat în semifinala turneului. Numai că odată îndeplinit primul obiectiv, aproape din senin s-a iscat discuția: mergem mai departe cu același „11" sau apelăm și la rezerve? Sigur că era o problemă și nu tocmai ușor de rezolvat. Ne așteptа un meci extrem de greu, tocmai cu echipa Angliei și, într-adevăr, unii jucători acuzau o vădită oboseală. Ce era de făcut?

Un singur lucru. Seara am trecut prin camerele tuturor titularilor. Și uite așa, mai în glumă, mai în serios, am făcut un sondaj de natură psihică. Voiam să-i „simt", să le iau pulsul, cum se spune. Mai ales celor care presimțeau, ei că vor fi înlocuiți. Din dialogul avut cu ei înainte de culcare mi-am format convingerea.

A doua zi îl întreb pe Traian Ionescu, antrenorul principal.

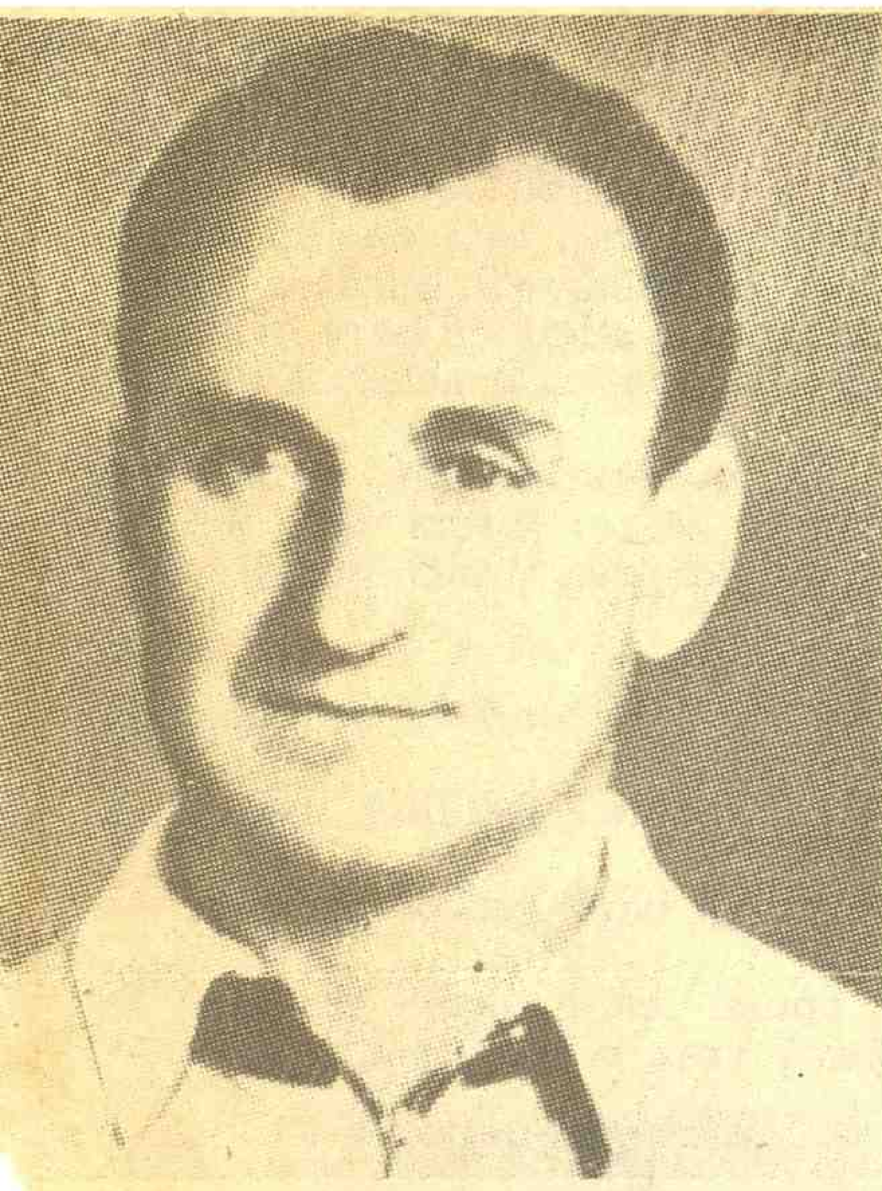
— Ce facem? Înlocuim pe cineva?

— Ai mai multă experiență cu juniorii, așa că hotărăște! mi-a răspuns el.

Eu hotărîrea o luasem de cu seară, iar în balanță cîntărise mult și faptul că rezervele nu erau apropiate ca valoare titularilor. Și mai știam din experiență, așa cum zisese și Traian Ionescu, că organismul jucătorului de 17, 18 sau 19 ani are rezerve nebănuite.

În vestiar, cînd am spus că joacă aceeași formație, băieții au sărit în sus de pe băncile pe care erau așezați.

FOTBALUL CA VIAȚĂ

Nicolae Gorgorin, fost antrenor al echipelor reprezentative de juniori ale țării timp de 20 ani

— Să săriți, voi, în sus, de bucurie, după meci ! Asta vreau eu. Nu știu dacă pricepeți...

Au priceput ei și-au început partida ca veritabili lei în fața... leilor britanici. S-au avîntat în atac, au dominat, au driblat, au centrat, au șutat zdravăn la poartă, dar n-au putut marca. Nu pentru că n-au avut forță, sau condiție fizică. Nu păreau deloc obosiți. Ei au fost primii la minge, pe care au manevrat-o cum au vrut, demonstrînd celor din tribune că erau mai buni. Iar tribunele i-au aplaudat cu generozitate, dar ce folos, că pînă la urmă, pe contraatac, am primit un gol, gol pe care l-am... urît cel mai mult în viața mea de antrenor și în loc ca echipa României să joace finala, a jucat-o cea a Angliei. Și-a pierdut-o la italieni cu 0—1.

Totuși, după una dintre cele mai bune evoluții ale juniorilor români în micul Ducat al Luxemburgului, am avut și o mare satisfacție.

Copiii, aceiași care săriseră în sus cînd le anunțasem formația, stăteau acum cu capetele plecate. Aproape că le venea să plîngă. Atunci cînd nimeni nu scotea un cuvînt, cînd parcă nici nu voiau să se dezechipeze, ușa vestiarului s-a deschis și-au pătruns înăuntru vreo patru bărbați. L-am recunoscut pe unul singur. Era sir Stanley Rous, președintele Federației internaționale de fotbal.

— Ați jucat foarte bine, meritați să cîștigați ! Vă felicit !...

Nouă, antrenorilor și conducătorilor delegației ne-au mers la inimă cuvintele lui Rous... Dar inimile jucătorilor au rămas tot pline de tristețe. Și i-am înțeles...

Patru internaționali născuți pe aceeași stradă...

In 1962, echipa de juniori a României și-a văzut visul împlinit, cîștigînd pentru prima dată — și din păcate, pentru utima cară — Turneul U.E.F.A. La vreo două-trei săptămîni după această izbîndă „prefațată" de bunele rezultate obținute în edițiile anterioare ale competiției, mă întîlnesc întîmplător cu Gheorghe Urich, conducătorul clubului Petrolul Ploiești. Ne cunoșteam de mult, așa că m-a întrebat direct, fără ocolișuri :

— Gore, dă-mi repede un puști de certă perspectivă.

— Certă ?

— Ei, n-o lua chiar așa, că nimeni nu-i Mafalda, nu ? Dar tu-i dibuiești așa de bine incit merg pe mîna ta.

— Păi știu eu !...

— Îmi dai sau nu-mi dai ?

— Să-ncercăm cu unul...

— Atunci, hai după el !

Am urcat în mașină și i-am zis șoferului s-o ia spre Calea Griviței, apoi am trecut și de Podul Constanța, și-am ajuns în Dămăroaia, care pe vremea aceea era o comună suburbană Bucureștiului, dar care avea străzi frumoase, ordonate.

— Ce stradă ?

— Tîrnăveni.

— Mă, sper că nu mă duci acasă la frații Munteanu, că pe ăștia-i cunosc bine.

Avea dreptate Urich. Tot de acolo, de pe strada Tîrnăveni zburaseră spre consacrare Dumitru și Anton Munteanu, cei doi frați gemeni, care semănau atît de bine incit cu foarte mare greutate îi putea distinge cineva. Și cîte încurcături n-au făcut ei antrenorilor, arbitrilor, adversarilor, dar astea-s alte povești ale fotbalului. Eu îl adusesem pe str. Tîrnăveni pe Urich nu pentru frații Munteanu, nici pentru al treilea cunoscut fotbalist pornit tot de acolo, Florea Fătu. Nu. Venisem pentru altcineva, pentru un puști, așa cum zise Urich...

Batem la o poartă. Nu ne răspunde nimeni.

— Ce facem ?

— Întoarce, i-am zis eu șoferului, după care am pornit spre terenul ICSIM-ului.

Intrăm și descoperim un grup de copii care băteau de zor mingea.

— Dincuță, l-am strigat eu pe cel care ne interesa.

Cel vizat a venit la marginea terenului, a zis timid bună ziua, după care ne-a aruncat o privire întrebătoare.

Urich l-a cîntărit bine, a clătinat din cap, apoi a ridicat din umeri, trimițîndu-l înapoi pe teren.

— Știu eu ? Fizic are, nu-mi displace...

Sigur că avea fizic. La 15 ani era înalt de 1,85 m. Dar avea și forță în șut, și rezistență, și lovea bine mingea. Octavian Dincuță a fost transferat la Petrolul, a jucat mai întîi sub îndrumarea profesorului Gh. Dumitrescu, la juniori, și promovat la „A" de Constantin Cernăianu. În 1965 a devenit campionul țării. A jucat și în echipele reprezentative.

Plecînd și el tot din Dămăroaia, ca și frații Munteanu, ca și Fătu. Patru jucători de primă mărime născuți pe aceeași stradă ! Caz unic.

Povestea lui Dudu, povestea lui Dragnea...

Pe Dudu Georgescu l-am văzut o dată jucînd la Electromagnetica, în echipa de juniori mici. Numai că el nu părea... mic, dimpotrivă, era mai inalt ca mulți alții, dar foarte, foarte slab.

— Puștiule, ai vrea să vii la Progresul ? l-am întrebat, așa, ca să văd cum reacționează.

I-am depistat dorința în ochi. L-am luat cu mine și împreună cu alți copii a fost supus unui test, după care toți antrenorii centrului trebuiau să-și dea verdictul. Adică să încuviințeze legitimarea sau... trimiterea acasă.

Dudu n-a făcut impresie prea bună colegilor mei. Kluge ce să zică ?

— Gore, a decis el, ia-l la tine în grupa mică, legitimează-l și-om mai vedea...

Așa am făcut și foarte repede am văzut la Dudu două lucruri deosebite :

1. execuția corectă cînd trăgea cu dreptul la poartă, lovind în centrul mingii, deși baloanele n-aveau traiectoria corespunzătoare, dar această deficiență putea fi corectată ușor ;

2. detenta lui deosebită pentru jocul cu capul, atu care-i va aduce în palmares, peste ani, multe goluri spectaculoase.

Dudu avea, așadar, calități. Cu el trebuia doar să se muncească. Enorm. Cum trebuie să se lucreze cu oricare copil sau junior pentru a deveni jucător veritabil.

Asta-i povestea lui Dudu. S-o v-o spun acum și pe aceea a lui Dragnea, mijlocașul de la Dinamo. A trebuit o dată să merg pînă la o școală profesională să discut situația la învățătură a unuia dintre juniorii Progresului. Dar cum profesorul pe care-l căutam nu era în școală, am ieșit în curte și-am început să-i urmăresc pe băieții care începuseră o miuță. Unul dintre ei mi s-a părut al naibii de... isteț cu mingea.

— Ei, tu, ia vino încoa', i-am zis eu.

Puștiul s-a apropiat timid.

— Cum te cheamă ?

— Dragnea Marin.

— Mă, tu vrei s-ajungi jucător de fotbal ?

— Cum s-ajung, nene ?

— Învățînd fotbalul. Dacă vrei, vino la Progresul și acolo mă găsești pe mine, Gorgorin, ai înțeles ?

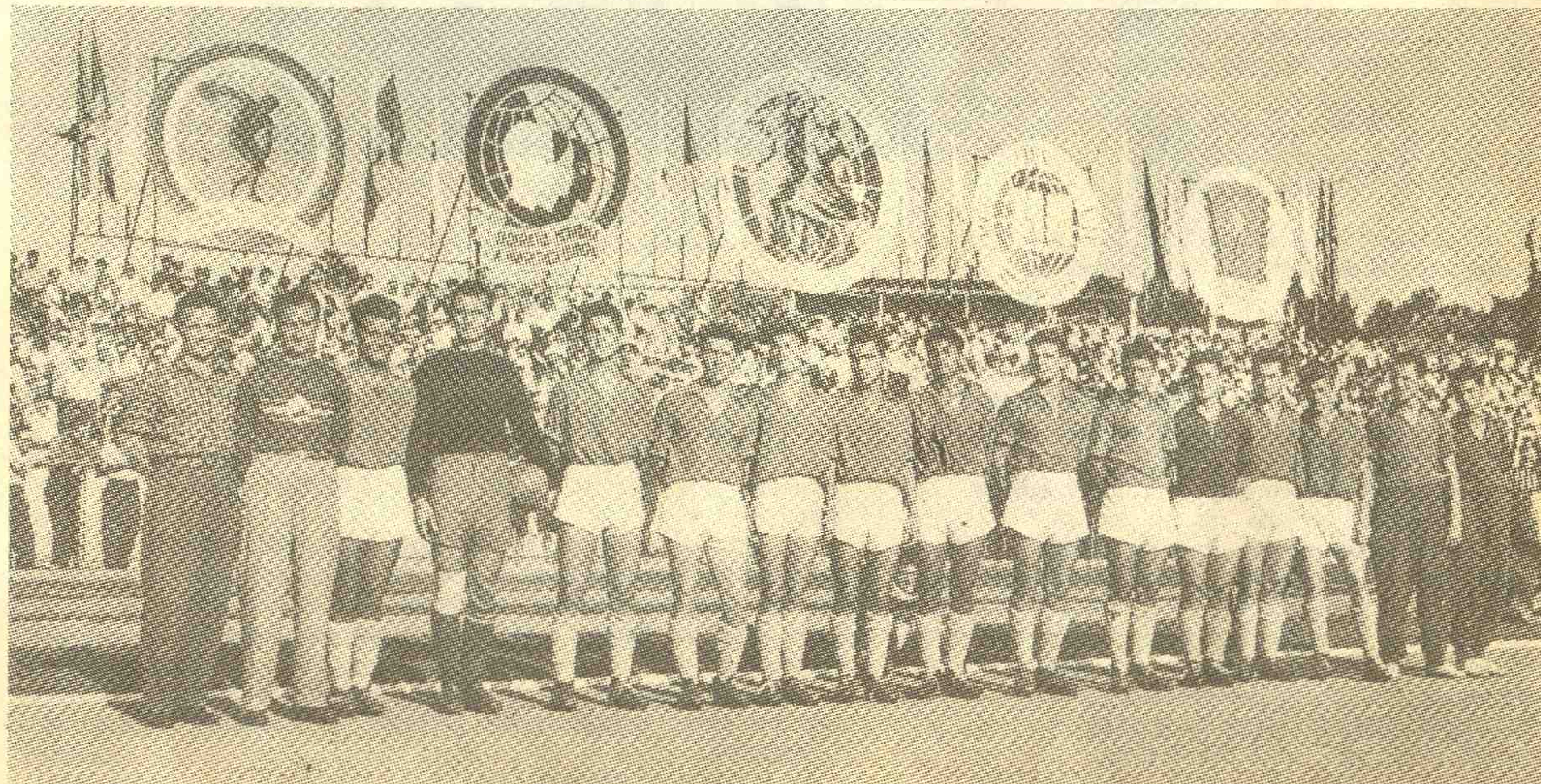
A înțeles, că n-a trecut mult timp și-a venit. Dar a venit și c-o pretenție.

— Să-l luați și pe prietenul meu de cameră. Altfel nu rămîn.

— Bine mă, să rămînă și prietenul tău...

Pînă la urmă a rămas însă numai el. Că prietenul lui n-avea chemare pentru fotbal, deși am încercat și cu el. Și Dragnea și-a pierdut în acest fel colegul de cameră de la internat. Nu cred însă c-a regretat prea mult. Era, dealtfel, un sacrificiu minor. Alții au pierdut mult mai mult pe altarul zeului fotbal și n-au regretat.

După cum se știe, Dragnea Marin din comuna Slobozia Moară a muncit conștiincios la antrenamente și a ajuns jucător la Dinamo-București și în echipa națională.

Echipa de fotbal de juniori a României, 1953. Antrenori : Ștefan Covaci și Nicolae Gorgorin. Din lot au făcut parte : Maior, Bodo, Georgescu, Ene II, Tîrcovnicu, Nedelcu etc.

* * *

Săgeţi vinete
pîndind acoperişul soarelui.

Şi pîntecele nopţii...

Doar aburii depărtării mă mîngîie,
ochiul căzut între apele luceafărului.

Pădurea aleargă înapoia mea
ca o fecioară palidă.
Peste trupul meu cade
steaua polară ca o veveriţă.

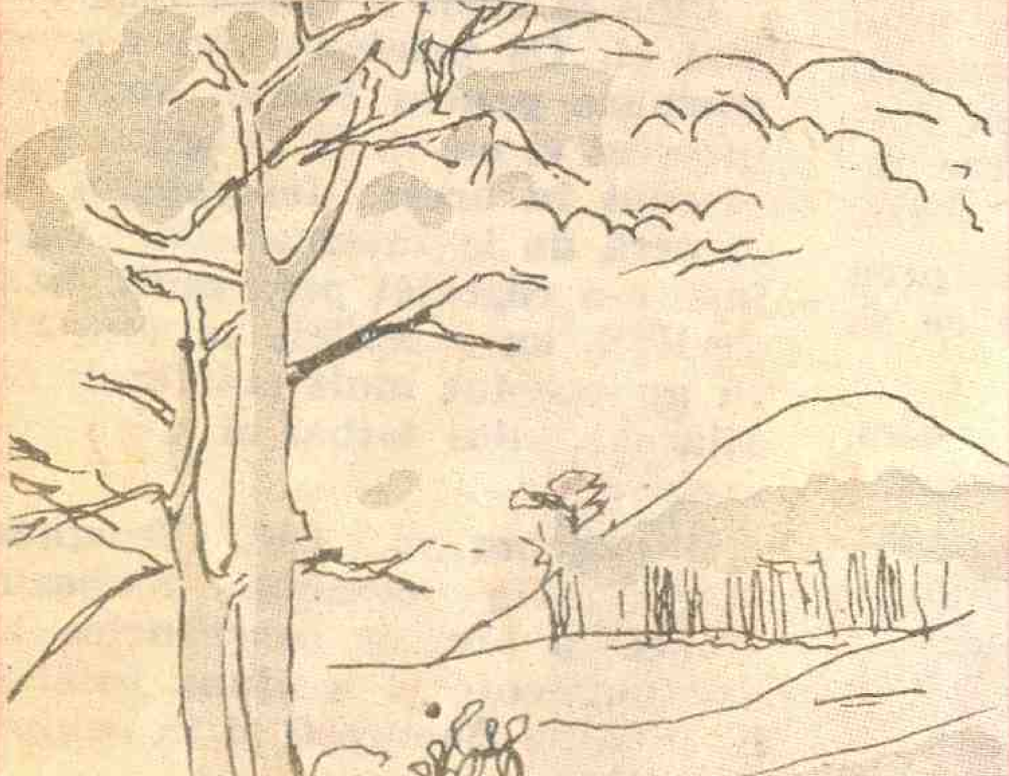
Deschide faldul care mă ascunde !

* * *

Toamna vine plutind în văzduh ca o sepie,
se încolăceşte pe trauma anotimpului
se ridică din plămînii sîngerii —
Toamna sfîrtecată de amintiri.

O, lacrimă galbenă pe timpanul soarelui
o, burniţă sfidătoare a copacilor,
dans al ramurilor goale !

Toamna": denaturare
a unor simple, teribile evenimente
trădînd solarele versuri
tipărite pe scoarţa mălinilor.

Iartă acest semn adormit în cuvinte
el e sortit să-ţi amintească ziua
victoriei pe pagina cu ştiri
de ultima oră.

Galbenul ochi descoperă numele inerţiei.

Să te regăsesc într-o silabă
dornică de senzaţii tari...

E prea tîrziu şi profesorul
plînge liniind paginile unui caiet de
memorii.

* * *

De ce mi-e teamă cînd se-nchide norul ?
De ce mi-e teamă de răchita apei
şi de oglinda putredă a lunii
cînd se strecoară-n diguri valul umbrei
şi se despart copiii într-o barcă ?
De ce mi-e teamă de sinteza calmă
cînd trec prin anii peregrini şi singuri
plecat cu chipul în pustiu de ape
(şi luptător şi cerb căzut pe gînduri) —
de ce mi-e teamă de iubirea roabă,
de umbra ei de-acum o tinereţe ?
La fel de iute şi la fel de oarbă,
la fel de blîndă o să ne răsfeţe.

Florentin Palaghia

DE REGULĂ, SUPORT CANICULA la fel ca toţi muritorii, acum însă era pur şi simplu de sărit în baltă. Toată după-amiaza am lustruit cu ulei de in o maşină veche din anul 1964. Spre seară, cînd am terminat, mîna dreaptă parcă mi-era de frasin. Am dat drumul aparatului de radio şi am luat din frigider o sticlă cu bere. M-am aşezat pe un scaun de nuiele în faţa pompei de benzină. În sfîrşit, acum se putea odihni niţel şi piciorul meu cel de lemn...

La un moment dat, în faţa pompei opri o maşină neagră. În ciuda arşiţei de afară am simţit că mă trec fiori pe şira spinării. În maşină se aflau doi bărbaţi. Şoferul să tot fi avut treizeci de ani, celuilalt încă nu-i mijise barba. În contradicţie flagrantă cu temperatura insuportabilă, cei doi erau îmbrăcaţi în costume de culoare închisă şi purtau cravată. Asta m-a intrigat teribil. M-am apropiat de maşina lor.

— Plinul, spuse şoferul, în timp ce insul fără barbă privea încordat undeva în faţă.

După ce am făcut plinul am băgat de seamă că numărul de înmatriculare era nou şi curat, cu toate că maşina era destul de uzată. Am curăţat parbrizul din faţă şi am deschis capota pentru a examina nivelul uleiului. Era suficient, dar cu toate acestea am arătat şoferului tija pe care o ţineam între degete.

— Ar mai trebui o jumătate de kil.

— O.K., ce mai aştepţi ?

— Face şase dolari cincizeci, am spus.

În clipa aceea deasupra copacului din apropiere s-a dezlănţuit un fulger puternic. Mare mirare că nu m-am prăbuşit. În scurt timp asupra noastră s-a abătut o furtună violentă.

— Repede ! am strigat fără să mai stau pe gînduri. Intraţi repede ! Nu puteţi continua drumul pe nebunia asta de ploaie...

ALFRED HITCHCOCK

UN „SERVICE" PERFECT

Cei doi erau la fel de surprinşi de furtună ca şi mine. M-au urmat imediat. Am mai apucat să închid poarta garajului, după care a început să bată grindina. Din cauza zgomotului de pe acoperişul garajului ne-am mutat în bucătărioară. Am desfăcut trei sticle cu bere şi le-am pus pe masă fără să scot o vorbă. Răpăiala a încetat după cîteva clipe, iar pe acoperiş a început să toarne cu găleata.

— Aveţi un telefon ? mă întrebă cel mai în vîrstă.

Am aprobat din cap.

— Nu am nimic împotriva convorbirilor locale, dar vă rog, nici un interurban. Altfel ajung la pepeni...

Imberbul se mişcă asemeni unei cobre, iar eu am simţit lîngă tîmplă ţeava pistolului său.

— Şi mă rog, cum ai să ne opreşti, şefu', în cazul că am vrea să vorbim pe interurban...

În împrejurările date nu mi-a rămas altceva de făcut decît să tac.

Se auzi vocea celui coborît de la volan.

— Ascultă, Al, eşti nebun ! Ascunde arma ! N-ai avut destule pînă acum, vrei să ajungem pe scaunul electric ?

Iritat, cel numit Al agită arma prin aer.

— Freddie, una şi cu una fac două — împreună prinşi, împreună spînzuraţi !

Calmul lui Freddie era demn de toată admiraţia. Îşi sprijini capul în palmă apoi zise :

— Eşti un nebun incorigibil, Al. Stăm ca pe un butoi cu pulbere şi ţie îţi arde de ceartă. Eu am să reuşesc să scap, dar tu fără mine eşti în pom ! Lasă jos pistolul şi du-te la telefon.

Tînărul cam începuse să-şi piardă stăpînirea de sine, totuşi puse pistolul în buzunar şi întrebă :

— Unde-i telefonul, şefu' ?

— În garaj, pe perete.

Ploaia de afară nu-şi pierduse din intensitate iar pe şosea apa se rostogolea valuri-valuri. Al se duse în garaj, tăie cablul telefonului, după care se întoarse în bucătărioară şi luă din frigider încă o sticlă cu bere. Îl întrebă şi pe Freddie dacă vrea iar acesta a dat din cap că da.

Trebuia să iau o hotărîre, îmi rămăsesem dator mie însumi. M-am întors spre Al şi l-am întrebat cu nu prea mult curaj, ce-i drept :

— Pot bea şi eu una ?

Al începu să rîdă, reuşind să se oprească numai cu mare greutate.

— L-ai auzit, Freddie ? Şefulică vrea şi el o berică !

Freddie începu să bată nervos cu degetele în masă.

— Ascultă, spuse calm, lasă-l în pace pe omu' ăsta ! Dacă vrea o bere, n-are decît să şi-o ia.

Am pipăit cu mîna după sticlă. Ploaia continua să cadă pe acoperişul de tablă.

— Uitaţi care-i treaba, am spus, nu ştiu ce vor să însemne toate astea, dar dacă vreţi bani să ştiţi că nu m-aţi nimerit. Am asupra mea exact unsprezece dolari. Şi, mi se pare, vreo optzeci şi cinci în toată casa. Vi-i dau pe toţi, dar după aceea vă rog să plecaţi. Am nevoie de linişte. E-atît de mult ce vă cer ?

Freddie se uită la Al. Îl privi apoi tot timpul cît îmi spuse :

— Ascultă, şefule, n-avem nevoie de banii dumitale. După ce stă ploaia ne vedem mai departe de drum. Am întîrziat şi aşa destul. De ce să-ţi facem zile fripte, habar n-ai de unde venim, unde ne ducem. Telefonul e întrerupt, aşa că nu avem cum da de belea.

— Freddie, spuse Al iritat, tu n-ai băgat de seamă că tipului nu-i e frică de noi ? Iar cînd cineva nu se teme, înseamnă că ceva nu-i în regulă. Ceva ce noi nu ştim încă. Aşa că nu-l putem lăsa cu una cu două, continuă el, arătîndu-şi colţii de lup hămesit şi ducînd mîna în buzunar.

Freddie sări, îl lovi cu palma peste faţă, încît imberbul fu cît p-aci să cadă de pe scaun. Îl împinse pe Al spre garaj. M-am dus după ei şi le-am deschis poarta. Cei doi ajunseră aproape de maşină cînd Al se întoarse brusc. Răsunară două împuşcături, după care Freddie se răsuci şi se prăbuşi. M-am aruncat spre poarta garajului cît de repede am putut, cît de repede mi-a permis piciorul meu de lemn. Al trase patru gloanţe în direcţia în care mă aflam, după care am auzit plecarea precipitată a maşinii.

M-am apropiat încet de Freddie, dar nu mai era nimic de făcut...

Am intrat în garaj şi am pus emiţătorul în funcţiune. Cînd cel de la capătul celălalt al firului, adică secţia de poliţie, a ridicat receptorul, am spus :

— Aici ajutorul şerifului Anderson. Unul din spărgătorii de bancă pe care îi căutaţi se află la mine. Numai bun pentru morgă. Pe celălalt îl găsiţi la vest de pompa mea de benzină, nu poate rula mai mult de zece kilometri, întrucît i-am turnat în motor o jumătate de kil de ulei de in. Multă atenţie, e înarmat şi în plus, este un criminal cu sînge rece. Terminat !

Traducere şi adaptare de
Nicolae Nicoară

Colecţia „Enigma"

AGATHA CHRISTIE

O DUMINICĂ NOROCOASĂ

E MINUNAT, ÎNTR-ADEVĂR ! zise Dorothy Prett pentru a patra oară. Aș da oricît ca să mă vadă bătrîna sfîrlează. Ea și cu ale sale „Jane" !

Bătrîna „sfîrlează" atît de grațios evocată nu era altcineva decît stăpîna domnișoarei Prett. Ea avea unele idei învechite dar fixe cu privire la prenumele ce se cuveneau a fi date cameristelor și a botezat-o și pe Dorothy drept „Jane". Însoțitorul domnișoarei Prett nu răspunse imediat din cauza unui fapt bine determinat : Cînd reușești să achiziționezi o mașinuță „Austin" de ocazie — pentru douăzeci de lire — și cînd ieși cu ea pentru a doua oară, e normal ca întreaga atenție, inclusiv mîini și picioare, să le consacri momentului cuvenit.

— Euh... Ah !... Edward Palgrove luă un viraj într-un scrîșnet teribil.

— Nu ești prea vorbăreț, remarcă Dorothy, decepționată.

Avalanșa de înjurături lansată de un șofer de autobuz îl scuti pe Palgrove de a răspunde.

— Ce grosolănie ! zise domnișoara Prett întinzîndu-și bărbia.

— Aș vrea să-l văd cu o frînă ca asta ! zise cavalerul ei, cu amărăciune.

— Nu merge ?

— Se poate apăsa mereu pe ea ! Doar că nu cîntă !

— Oh ! Ted, doar nu speri să ai totul pentru douăzeci de lire. E totuși o mașină adevărată. E duminică și plecăm cu ea la țară, ca toată lumea.

O nouă serie de scrîșnete și trosnituri.

— Ah ! zise Ted, roșu de bucurie, parcă merge mai bine !

— Tu conduci minunat, zise ea cu admirație.

Plin de îndrăzneală, Palgrove se lansă în viteză la traversarea lui Hammersmith Broadway, dar fu rechemat la ordine de către un agent de circulație.

— Asta-i bună, zise Dorothy în timp ce rulau cu o viteză rezonabilă către podul Hammersmith. Se pare că ăștia de la poliție nu se mai îndreaptă. Oare acesta nu putea fi mai politicos ?

— În orice caz, eu nu voiam să trec pe aici, zise Edward, morocănos. Aș fi vrut să ajung la Great West Road pentru a putea să apăs mai tare pe accelerator.

— Și să primești o contravenție. Performanță pe care dealtfel a reușit-o stăpînul meu, ieri. Cinci lire plus cheltuielile.

— Polițiștii nu sînt chiar așa de răi, la urma urmei, recunoscu Edward, generos. Îi ciupesc și pe cei bogați, fără deosebire. Mă îmbolnăvesc cînd mă gîndesc la grangurii ăștia care își permit să-și cumpere o pereche de Rolls Royces, fără a clipi. Nu există vreo rațiune în toate acestea. Personal, cred că valorez cel puțin cît ei.

— Și bijuteriile, suspină Dorothy. Magazinele cu giuvaeruri din Bond Street ! Diamante, perle ! Iar eu cu un colier de pietre fără valoare !

Ea se întinse la vorbă pe această temă cu o veselie bolnăvicioasă, fapt ce-i permise lui Edward să se consacre drumului.

Reușiră astfel să parcurgă Richmond fără nici un incident. Altercația pe care a avut-o cu agentul de circulație îl indispuse. Alegînd linia celei mai ușoare rezistențe, el conduse orbește după mașina care îl preceda, cînd, la un moment dat, ajunse la o intersecție. Se regăsi pe un drum de țară care părea făcut pentru conducătorii auto începători.

— Nu m-am descurcat prea rău, ce zici ? constată tînărul fără rușine.

— Oh ! aș putea spune chiar în mod remarcabil, admise Dorothy. Uite un bărbat care vinde fructe.

La o încrucișare, pe marginea drumului se afla o măsuță pe care se înălța o pînză de bumbac : „Mîncați mai multe fructe" scria pe aceasta, iar coșurile cu fructe erau frumos aliniate pe măsuță.

— Cît ? întrebă cu o oarecare teamă Edward, după ce zdrobi la maximum pedala frînei, obținînd în sfîrșit rezultatul dorit.

— Doriți căpșuni frumoase ? întrebă vînzătorul de la tarabă.

El era un tip respingător și avea o privire pierdută.

— ...Tot ce trebuie pentru tînăra doamnă. Toate sînt proaspete. La fel și cireșele. Fructe din această regiune. Poate doriți un coșuleț de cireșe pentru tînăra doamnă ?

— Arată frumos, zise Dorothy.

— O frumusețe, zise negustorul cu o voce răgușită. Ele vă vor purta noroc, scumpă doamnă. Apoi, se îndură să-i răspundă lui Edward.

— ...Doi șilingi, domnule și le-ați luat. Mă veți aproba cînd o să vedeți ce se află în coșuleț.

— Sînt într-adevăr foarte frumoase, repetă Dorothy.

Edward suspină și achită cei doi șilingi. În capul lui se învîrteau acum cifrele. Ceaiul puțin mai tîrziu, benzina, se părea că această plimbare de duminică nu era chiar „de-a moaca". Totdeauna se întîmplă la fel cînd ieși cu o tînără fată. Ea ar dori tot ce vede !

— Mulțumesc, zise omul cu aerul neliniștitor. Credeți-mă că veți avea mult mai mult decît banii pe care i-ați cheltuit.

Edward apăsă acceleratorul și micuța Austin sări pe carosabil ca un buldog furios.

— Scuză-mă, zise Edward, am uitat că era în priză.

— Ar trebui să fii mai atent, dragule, puteai s-o lovești, zise Dorothy.

Edward nu răspunse. Cinci sute de metri mai încolo, descoperiră un locșor ideal, pe marginea unui rîu. El opri mașina și amîndoi se așezară pe iarbă pentru a mînca cireșile. Cineva uitase un ziar prin apropiere.

Edward se culcă pe spate și își trase pălăria pe ochi.

— Ce noutăți mai sînt ? întrebă el. Dorothy deschise ziarul și citi titlurile :

„O soție nenorocită". „O poveste extraordinară". „Douăzeci de persoane înecate săptămîna trecută". „Moartea unui aviator". „Un jaf senzațional. A fost furat un colier de rubine în valoare de cincizeci de mii de lire".

— Oh ! Ted ! Cincizeci de mii de lire, îți dai seama ? Colierul, compus din douăzeci și una de pietre montate în platină, a fost expediat de către poșta din Paris. La sosire, pachetul nu conținea decît pietre.

— Furat la plecare, zise Edward. Mi se pare că serviciul poștal din Franța nu e printre cele mai bine organizate.

— Oh ! Tare aș dori să văd și eu cum arată un astfel de colier. „Strălucitor ca sîngele — ca sîngele de porumbel", scria în ziar. Mă întreb cum mi-ar sta o asemenea comoară în jurul gîtului.

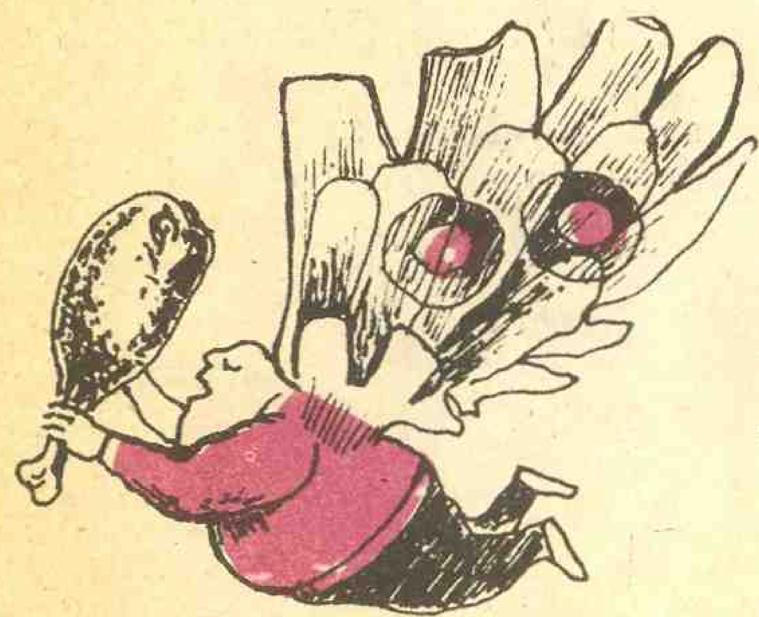
— Există puține șanse să poți vedea așa ceva la gîtul tău, zise Edward.

Dorothy își împinse înainte bărbia.

— Și de ce, mă rog ? Aș vrea să știu și eu. S-au văzut lucruri mult mai surprinzătoare. Aș putea face și cinema.

— Tinerele fete care se respectă nu se fac remarcate.

Dorothy deschise gura pentru a răspunde, reflectă o clipă și apoi murmură :

EPIGRAME

Unui poet

Se constatase că petentul
Împins de muze prima oară
Veni-n cenaclu cînd talentul
L-a dat într-adevăr afară.

Altui poet

Se crede un modern dotat
Și într-un fel e-adevărat
Că versurile sale toate
Sînt albe, dar decolarate !

George Cosmoiu

Colecţia „Enigma"

— Dă-mi şi mie cireşele. Şi după un timp adăugă : ...Am mîncat mai multe decît tine. Restul am să-l împart în două părţi egale. Oh !... ce se află în fundul coşului ?

Tot vorbind, ea scoase un şirag lung de pietre roşii şi strălucitoare pe care le priviră cu stupefacţie.

— În coşulet ? zise în sfîrşit Edward.

Dorothy făcu un semn din cap.

— Chiar la fund, sub cireşe.

— Dar cum au ajuns acolo ?

— Habar n-am. E bizar, Ted, tocmai după ce am citit ziarul... furtul rubinelor.

Edward rîse.

— Crezi că ţii printre degete cincizeci de mii de lire ?

— Eu n-am afirmat decît că e foarte ciudat. Rubine montate în platină. E un fel de... exact ca astea... argintate ! Ia uite-te, cum lucesc, ce frumoase sînt ! Mă întreb oare cîte or fi, zise ea şi le numără.

— ...Ted, sînt exact douăzeci şi una.

— Nu !

— Ba da. Ca în ziar. Oh ! Ted, crezi că...

— Imposibil, răspunse Edward, fără convingere. Ne putem da seama... zgîriindu-le cu sticla...

— Asta se face cu diamante... Dar, n-ai băgat de seamă, Ted, se figură ciudată avea tipul... bărbatul cu fructele... o mutră stranie, într-adevăr. Şi gluma pe care a făcut-o : „Veţi avea destul pentru banii aceştia".

— Bine, dar gîndeşte-te, Dorothy. De ce ne-ar fi donat cincizeci de mii, numai aşa de ochii tăi frumoşi ?

Domnişoara Prett îşi scutură capul, descurajată.

— Bineînţeles, e greu de realizat. Numai dacă nu avea poliţia pe urmele sale.

— Poliţia ?

Edward păli.

— Păi da. Scrie doar şi în ziar... Ei sînt pe urme.

Edward tremură.

— Asta nu-mi place deloc. Dacă ne-au depistat ?

Dorothy îl privi cu ochii măriţi şi gura deschisă.

— Dar noi n-am făcut nimic, Ted. L-am găsit în coş.

— Crezi că te vor crede ? E şi incredibil.

— Aşa este, recunoscu tînăra. Oh, Ted, crezi că era „el" ? Parcă am pluti în plin basm !

— Nu-mi prea face impresia asta. Mai curînd îmi aminteşte povestea aceluia care, inculpat ne nedrept, a petrecut cincisprezece ani la închisoarea Dartmoor.

Domnişoara Dorothy nu mai asculta. Ea îşi puse colierul în jurul gîtului şi acum se privea în oglinda pudrierei.

— Nici o ducesă n-ar putea avea ceva mai frumos, murmură ea extaziată.

— Dar e ridicol ! protestă Edward cu putere. E o imitaţie. E imposibil ca pietrele să fie originale !

— Da, scumpule, răspunse Dorothy, absorbită de propria sa imagine. E foarte posibil.

— Altfel, ar fi o... o prea mare coincidenţă.

— Sînge de porumbel, murmură Dorothy.

— E absurd ! Absolut absurd. Mă asculţi Dorothy, da sau nu ?

Dorothy lăsă în jos oglinda şi se întoarse spre tînăr ţinînd o mînă pe colier.

— Cum îţi plac ? zise ea.

Edward o privi, uitînd cu totul ceea ce îl frămînta. Niciodată n-o văzuse în acest fel. Ea iradia frumuseţea, triumful... Ideea că avea la gît bijuterii în valoare de cincizeci de mii de lire a făcut din Dorothy Prett o femeie nouă.

— Eşti... eşti epatantă, zise Edward, cu modestie.

Dorothy rîse, cu un rîs cu totul nou.

— Ascultă-mă, zise tînărul. Trebuie să facem ceva. De exemplu, să le ducem la comisariatul de poliţie.

— E ridicol. Nu ne va crede nimeni, chiar tu ai zis asta. O să te trimită fără îndoială la închisoare, pentru furt.

— Dar... dar ce să facem ?

— Să le păstrăm, replică noua Dorothy Prett.

Edward o privi, stupefiat.

— Eşti nebună !

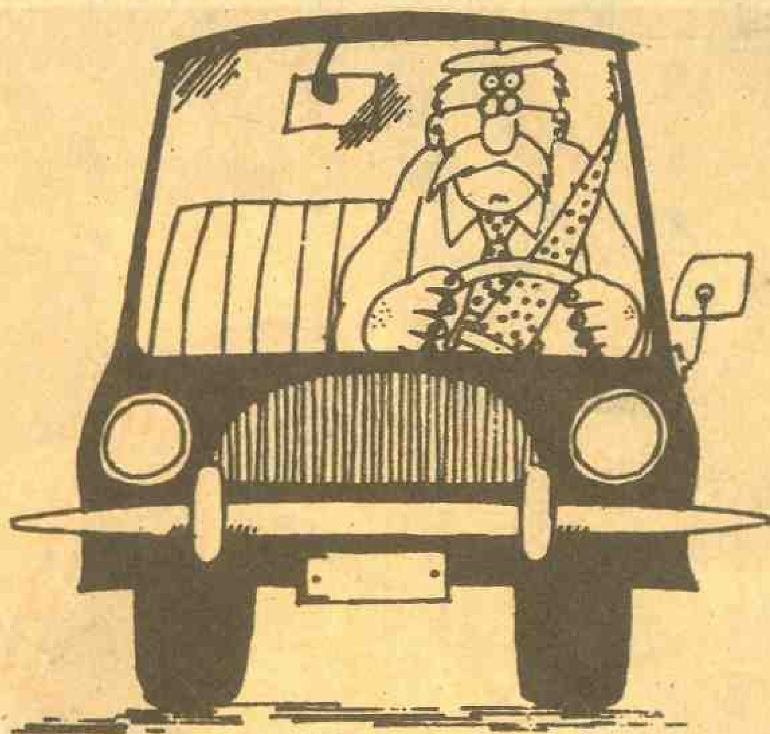
— Doar le-am găsit, nu-i aşa ? Noi nu sîntem obligaţi să ştim că sînt valoroase. Le păstrăm şi am să le port.

— Şi poliţia te va prinde.

Dorothy se gîndi puţin.

— Foarte bine, zise ea. Atunci, vinde-le. Vei putea să-ţi cumperi un Rolls Royce, chiar două dacă vrei, iar eu, o diademă de diamante şi cîteva inele.

Edward părea din ce în ce mai mirat. Dorothy îşi pierdu răbdarea.

— ...E o ocazie splendidă care ni se oferă... Să n-o scăpăm din mînă. Noi n-am furat acest colier şi nici nu l-am cumpărat. El ne-a căzut pur şi simplu din cer şi niciodată nu vom mai avea o altă şansă de a intra în posesia a tot ce ne dorim. O să-ţi lipsească curajul ?

— Să-l vînd, ai zis ? Nu-i chiar aşa de simplu. Orice bijutier va voi să ştie de unde provine.

— Dar cine vorbeşte de un bijutier ? N-ai citit niciodată un roman poliţist ? Îl vei duce, evident, la un tăinuitor.

— Dar nu cunosc nici unul din ăştia. Eu sînt bine crescut !

— E un handicap. Bărbaţii demni de acest nume trebuie să cunoască tot.

El o privi cu atenţie. Era calmă şi hotărîtă.

— Niciodată nu mi-aş fi închipuit aşa ceva despre tine, zise el încet.

Urmă o tăcere. Apoi Dorothy sări în picioare.

— Bine. E timpul să plecăm acasă.

— Cu acest obiect în jurul gîtului tău ?

Tînăra scoase colierul, îl privi lung şi cu admiraţie apoi îl introduse în poşetă.

— Hai, zise Edward, dă-mi-l mie.

— Nu.

— Ba da. Eu sînt cinstit, micuţa mea.

— Şi cine te împiedică să rămîi ? Nimic nu te forţează ca să te ocupi de această poveste.

— Oh ! Bine, în regulă. Am să găsesc un tăinuitor. Aşa cum ai spus, e singura noastră şansă. La urma urmei, l-am cumpărat... cu doi şilingi. Ceea ce fac atîţia oameni în fiecare zi la anticari. Şi mai sînt şi mîndri.

— Exact ! Edward, eşti un tip formidabil !

Ea îi întinse colierul, iar el îl băgă în buzunar. Acum se simţea umflat de orgoliu, exaltat, un adevărat dur ! Amîndoi erau prea agitaţi pentru a se mai gîndi la ceai.

Ajunseră la Londra în tăcere. La o intersecţie, un agent se apropie de maşină, fapt care făcu să se strîngă inima lui Edward. Dar ajunseră acasă fără incidente.

— Trebuie să mă ocup cît mai repede de soluţionarea acestei probleme, zise Palgrove, cînd se despărţi de Dorothy. Cincizeci de mii de lire, nu-i aşa, merită osteneala.

În noaptea aceea îi apăru în vis închisoarea Dartmoor cu temnicerii săi. Zorii îl apucară palid şi tremurînd. Trebuia să găsească un tăinuitor, dar cum ? N-avea nici cea mai mică idee.

Starea sa de spirit se resimţi şi în munca de la birou şi drept urmare primi două observaţii dezagreabile.

Unde se putea găsi un tăinuitor ? La Whitechapel sau în Stepney ?

După dejun primi un telefon de la Dorothy, care avea vocea înecată în lacrimi.

— Tu eşti, Ted ? Stăpîna trebuie să sosească dintr-o clipă în alta. Trebuie să închid. Ted, sper că n-ai făcut nimic, aşa-i ?

Edward recunoscu.

— ...Ascultă-mă, Ted. Să nu faci nimic. N-am închis ochii toată noaptea. A fost îngrozitor... N-am încetat să mă gîndesc ce scrie în biblie : „Să nu furi". Trebuie să fi fost nebună ieri... într-adevăr. Ted, promite-mi că n-ai să faci nimic !

Domnul Edward Palgrove simţi oare un sentiment de dulce resemnare ? Foarte posibil... Dar nu se putea conta pe asta.

— Cînd spun că am să fac un lucru, atunci am să-l fac ! replică el ferm.

— Oh ! Ted, scumpule ! Nu trebuie. Oh ! Doamne, iat-o ! Ascultă-mă, Ted. Ea cinează astă seară în oraş. Să nu faci nimic înainte de a ne vedea. La ora opt la colţul străzii. (Vocea ei se înmuie deodată într-un murmur angelic) : Da, doamnă, a fost o eroare S-a cerut Bloomsburry 0243.

Ieşind din birou la şase, Edward observă un titlu mare etalat pe cea mai mare parte a ziarelor.

„Noutăţi privind furtul rubinelor".

Se grăbi să cumpere un ziar şi în timp ce călătorea cu metroul, îl deschise.

Îi scăpă un fluierat de stupoare.

— Ei bine... Eu...

Apoi îi reţinu atenţia un alt articol apropiat, pe care-l citi dintr-o suflare, lăsînd să-i cadă din mînă ziarul.

La ora opt, el aştepta în locul stabilit pentru întîlnire. Palidă dar fermecătoare, Dorothy ajunse aproape fără suflare.

— Ted, n-ai făcut nimic, aşa-i ?

— Nu, zise el şi scoase colierul din buzunar. Ţine-l, poţi să ţi-l pui !

— Dar Ted...

— Poliţia a găsit rubinele... şi pe individul care le-a şterpelit. Acum, citeşte asta.

Îi puse sub nas articolul pe care îl remarcase. Dorothy citi :

O NOUĂ METODĂ PUBLICITARĂ

„Magazinele Alls English Fivepenny Fair", care au de gînd să concureze în mod serios faimoasele „Woolwoerth", au adoptat o nouă şi ingenioasă formă de publicitate. Ieri, au fost vîndute coşuleţe cu fructe şi acestea vor fi vîndute în fiecare duminică. Un coşuleţ din cincizeci va conţine un colier cu imitaţii de pietre preţioase în diferite culori. Aceste coliere au o mare valoare comercială. Ele au provocat ieri mult interes şi o mare plăcere. Se aşteaptă ca duminica viitoare, „Mîncaţi mai multe fructe" să producă un mare succes. Felicităm pe cei de la Fivepenny Fair pentru ideea avută şi le dorim în continuare succes".

— Ei bine... zise Dorothy. (Păstră o clipă de tăcere apoi adăugă) : Ei bine !

— Da, aprobă Edward. Am aceeaşi părere.

Un trecător îi strecură o hîrtie în mînă.

— Ţineţi, zise el.

„O femeie virtuoasă face mai mult decît nişte rubine".

— Iată ! făcu Edward. Asta îţi place, sper ?

— Nu ştiu, răspunse Dorothy. Nu pretind că aş avea aerul unei femei virtuoase.

— Nici nu-l ai ! Din această cauză mi-a dat bărbatul acela hîrtia. Cu aceste rubine în jurul gîtului, nimeni nu-şi poate face iluzii cu privire la acest fapt.

Dorothy rîse.

— Ted, eşti un amor. Hai să mergem la cinema.

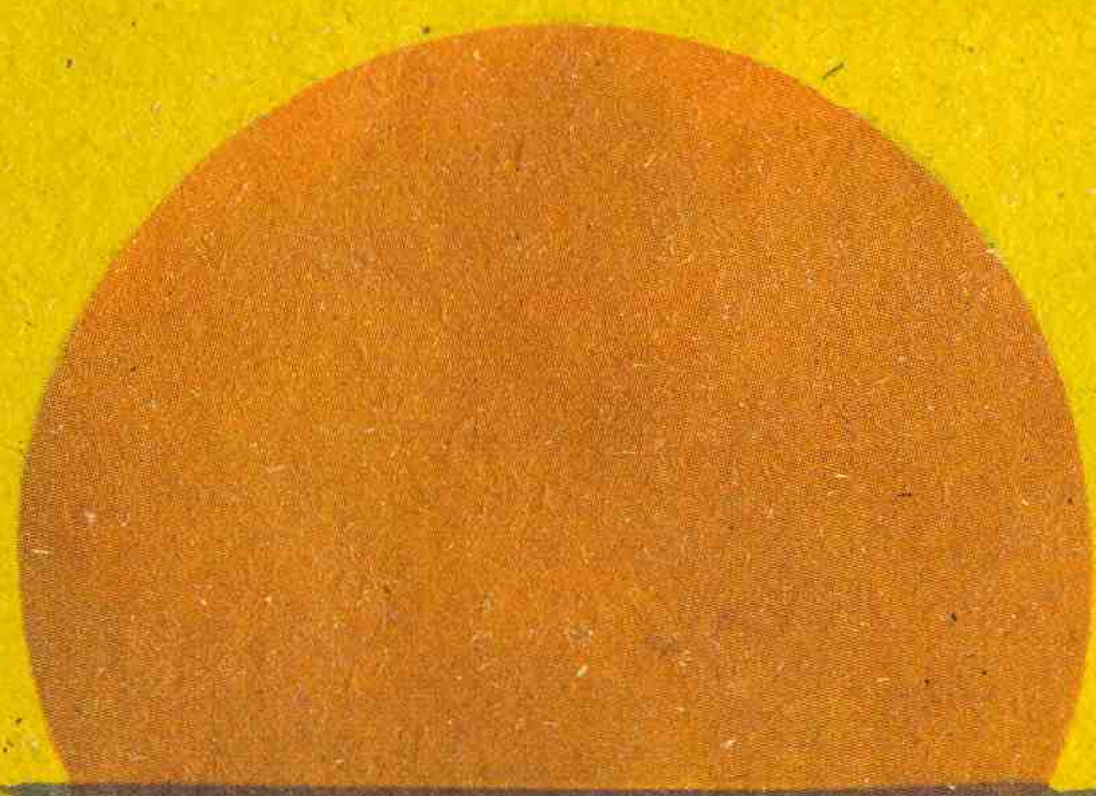
Traducere şi adaptare de
Iosif Vianu

IOANA NICOLAE, LIVIU PINTILIE (dactilografia), MARIA CROITORU (corectura), B. DANIELESCU, SERGIU GEORGESCU (coperta), M. STĂNESCU (tehnoredacţia), C. ŞTEFĂNESCU, NICOLAE GADONSCHI (prezentarea grafică)

Redactor responsabil : TOMA MICHINICI

Apare sub egida B.T.T. Tipărit C.P.C.S. Comanda nr. 70 185

B.T.T. — Bucurie, Turism, Tinerețe

LEI 25